

BARÁTH TIBOR

A MAGYAR NÉPEK ŐSTÖRTÉNETE

EGYESÍTETT KIADÁS

TATÁRLAKI AGYAGTÁBLA
3600 ÉVES MAGYAR ROVÁSÍRÁSSAL

BARÁTH TIBOR

A MAGYAR NÉPEK ÖSTÖRTÉNETE

EGYESÍTETT KIADÁS

Kiadó: Somogyi Zoltán P. O. Box 190,
Franklin Park, NY 08823-0190, USA

1997

Erősíteni a magyar múlt iránti szeretet érzését, ez kiadványunk célja. Aki szereti a múltat, az támogatni is fogja törekvéseinket, hogy ügyünk szellemi fegyvere megerősödöttten teljesíthesse hivatását.

Kiadó: Somogyi Zoltán P. O. Box 190,
Franklin Park, NY 08823-0190, USA

1997

Nyomtatta és kötötte
a Kaposvári Nyomda Kft. – 170459
Felelős vezető: Mike Ferenc

A MAGYAR NÉPEK ŐSTÖRTÉNETE

„Isten bírálatát a szó magyar mestere.
Tudó összegezte septében.”

Napjainkban szívós erőfeszítéseket tesznek a tudósok, hogy az emberiség első magas kultúrájának eredetét kifürkésszék. Evégből különösen a Régi Keleten (Ancient Orient, Near East) buzgólkodnak, ahol sorozatosan ássák ki a földből az egykori városok romjait és hozzák napfényre a letűnt idők emlékeit. E fáradozások nyomán az ókori világ történetét ma más-ként látjuk, mint akár tíz évvel ezelőtt. Egy ponton azonban, éppen a leg-lényegesebb vonatkozásban, mégsem tudtak átütő eredményt elérni: nem sikerült az ókori népek nyelvi hovatarozását, népi és faji kilétét határo-zottan megállapítani és így az első magas kultúra szerzőjét igazi néven megjelölni.

A magyar őstörténeti kutatások szempontjából ez a sikertelenség sok ígéretet tartalmaz. Abból az anyagból ugyanis, amit a nemzetközi tudó-mány nagy áldozatokkal felszínre hozott, de nem értett meg, mi a magyar őstörténetre vonatkozólag már eddig is sokat tudtunk hasznosítani. Az onnan kiemelhető magyar adatok zömükben az időszámításunk előtti első négy évezredből származnak és jelentőségben sokszorosan felülmúlják azt, amit a finnugor ívású tudósok a maguk tételére az elmúlt száz esz-tendő alatt összehordtak.

Ezek előtt az adatok előtt, amelyek között összefüggő nagyobb ma-gyar nyelvemlékek is szép számmal akadnak, meghökkenve állunk. Meg-lep bennünket az adatok nagy régisége és azok földrajzi előfordulási he-lye. A finnugor nyelvészeti eredményekre felépített magyar őstörténet sarkalatos tételei szerint ugyanis kizárt dolog, hogy az időszámítást meg-előző időkből magyar nyelvemlék létezhesék, méghozzá a Régi Keleten. Hiszen ha ezen a földrajzi tájon a mondott időből akárcsak egyetlen egy hiteles magyar szöveg is található, az pusztá létével máris szétfeszíti a finnugor kereteket és megcáfolja a magyar őshazának Ural-Szibériában való elképzelését. Márpedig ilyen Krisztus előtti időből származó hiteles magyar szöveg nemcsak egy került elő, hanem e könyv maga is száznál többet mutat be. Ezért ne csodálkozzunk, ha az új utakon járó történet-kutatók a finnugor elméletet elavult elméletnek tekintik és helytállóbb magyar őstörténeti elképzelést szorgalmazznak.

Noha ebben a vállalkozásban résztvevő tudósok száma főleg a kül-földi magyarok soraiban elég jelentős, az egész kutatási területet eddig még nem sikerült teljes egészében áttekintenünk, sem az eddig elért ered-ményeket összehangolnunk. Ennek tulajdonítható, hogy népünk őshazá-jának földrajzi helyére jelenleg mintegy nyolc javaslattal állunk szem-ben, amelyek az ural-szibériai vidék helyett a következő tájakra helye-zik a magyar fajta bölcsőjét: 1. Magas-Ázsia hegyvidéke, 2. az Aral-tó környéke, 3. az Indus völgye, 4. a Kaukázus hegyvidéke, 5. Dél-Mezopo-támia, 6. Délkelet-Afrika, 7. a mai Török- és Görögország és 8. az amerikai

kontinens középső része. Hogy ezeken az egymástól távolos helyeken magyar nyelvemlékek találhatók, kétségbevonni nem lehet. De azt, hogy a mondott helyekről magyar törzsek kerültek a Dunamedencébe, adatszerűen még senki sem bizonyította be, csak feltételezte, vagy logikai úton következtette. A nyolc őshaza a jelenlegi megfogalmazásban egymásnak ellentmond és egymást kizárja. Egyes finnugor szakemberek szívesen mutatnak rá e belső ellentmondásokra és azokkal kapcsolatban a magyar őstörténeti kutatások zűrzavaráról, a műkedvelők elburjánzásáról beszélnek, fűszerezve kritikájukat jó adag humorral. Építő szándékkal közeledve a kérdéshez, a magyar nyelvemlékeknek ilyen távoli pontokon való kétségtelen feltűnéséből azonban még a jelen el nem rendezett állapotban is következik valami nagyon fontos dolog: a magyar nép és a magyar nyelv problémája nemcsak magyar probléma, hanem egyidejűleg sok más nemzeté is, amelyek történetük hajnalán eddig még ki nem derített módon hatalmas magyar tömegeket olvasztottak magukba. Így a magyar őstörténet nyilvánvalóan az ókori világtörténelem egyik legnagyobb és legtitokzatosabb problémája, talán éppen kulcsproblémája és valami köze kell legyen az emberi nem első magas kultúrájához és annak földgolyónkon való elterjedéséhez.

Ebben az izgalmas tudományos légkörben a jelen munka szerzője nem azzal a szándékkal állott a kutatók gárdájába, hogy bármelyik elméletet is megcáfolja és a javasolt nyolc őshaza mellé kilencediket találjon ki. Munkahipotézise az volt, hogy a térképen egymástól messze eső magyar foltok, mivel igazak, nem állhatnak egymással ellentétben. Következésképpen azokat nem kiindulópontoknak, vagyis nem őshazáknak kell tekinteni, hanem végállomásoknak: egy korai területről, a valódi őshazából a szélrózsa különböző irányában kirajzott magyar nép hiteles részeinek, amelyek valamelyikéből a máig fennmaradt dunai magyarság is származott. Ezzel az elgondolással, ha beigazolható, az eddig ellentmondónak látszó mozzanatok eltűnnek. A messze került magyar néprészek, amennyiben ma már nem magyarok, az »elveszett magyar törzsek« csoportját alkotják, amelyek kultúrhivatásukat új helyükön betöltve, beolvadtak a környező népekbe, avagy velük keveredve új népeket, új nemzeteket hívtak életre.

A vázolt munkahipotézis a kutatások során igaznak bizonyult. Kiderült, hogy a Régi Kelet kultúrnyelve a magyar volt és ezt a nyelvet ott a köznép, az állami és egyházi szervek a Krisztus előtti évezredekben rendszeresen használták, beszélték és írták. Kiderült, hogy ebben az őshazában a magyar népek államalkotó minőségben, uralkodó jellegben szerepeltek és ők alkották meg csodálatos géniuszukkal az emberiség első magas kultúráját.

Miután a magyar fajta közelkeleti jelenlétét és kultúrállomlásait letárgyaltuk, további előadásunkban, ami a második kötet tartalma, figyel-

münket a nép sorsára összepontosítottuk. Az érdekelt bennünket, mi történt a hatalmas őshazai magyar embertömeeggel: miért, mikor, milyen útvonalon és hová költöztek el annak egyes ágai. Az elköltöző népagak közül természetesen az Európa felé igyekvők érdekeltek bennünket a legjobban. A nem Európa felé irányuló és utóbb elveszett magyar törzsek teljes és kimerítő története külön probléma, magában is egész kötetre terjedő anyag. Az Európába költözködőket útjukban lépésről-lépésre követtük. Megvizsgáltuk, hogy vándorlásuk közben hol és mikor állapodtak meg, megállva milyen új államokat alkottak, minő kultúrmunkát végeztek s miért mentek tovább a Dunamedencébe meg máshová, valamint hogy mivé lettek a Dunamedencébe el nem jutott vagy onnan is továbbment részlegek.

A könyv beosztása a kutatások mai állapotának szükségszerű függvénye. Még nem lehetett a dolgokat szigorú idősorrendben előadni, kezdve időszámításunk előtti 10000-nél vagy 5000-nél. A hozzánk közelebb eső és jobban érthető hun korszakból indultunk ki, fokozatosan következtetve ismertről ismeretlenre, a történetet mintegy visszafelé göngyöltve. De miután így elérkeztünk az Őshazába és az ottani dolgokat is leírtuk, időrendben haladunk előre a kapcsolódó hun időkig és Árpád magyarjainak beérkezéséig.

Kutatásaink során a komplex eljárást alkalmaztuk, vagyis az összetett módszert, a történettudomány minden segédtudományának vonatkozó eredményét figyelembe véve, gyakran azok módszerét is alkalmazva. Elsősorban az írástörténet, a régészet, nyelvészet és helynévkutatás mezője érdekelt bennünket, aztán az embertané, a klímátörténeté, néprajzé és a mitológiájé. A legnagyobb figyelmet mindenkor a helyszínen talált egykorú írásokra fordítottuk: a képirással, geometrikus írással, ékírással és egyiptomi hieroglifákkal készített magyar nyelvű szövegekre. Ez természetes, hiszen a történettudomány legsajátabb bizonyító anyaga az írott szöveg, amely a benne megnyilatkozó nyelv révén perdöntő bizonyíték a népi személyazonosság megállapítására. A munka gerincét ezek a magyar nyelven írt igen régi okmányok alkotják, amelyek létezéséről ezideig nem sokat tudtunk, hiszen tudományos beigazolással eddig még senki sem olvasott el időszámításunkat megelőző korokból eredő összefüggő magyar mondatokat.

Több mint egy évtizedre nyúló hosszú és fáradságos volt ez a kutatás. Egyes hieroglifikus és geometrikus írású szövegek megoldására, noha legtöbb esetben csak egy vagy két mondatból álltak, gyakran hónapokat kellett fordítanom. Bizonyos könyveket újabb és újabb szempontok felmerülése miatt négyszer-ötször át kellett olvasnom. A már megírt fejezeteket ugyanannyiszor, de néha tízszer is át kellett dolgoznom. Nem szólok egyéb nehézségeimről, amelyek szokatlanul próbára tették türelmemet. Mindez együtt megmagyarázza, miért kellett az elindulás elejétől (1954) annyi

esztendőnek eltelnie, amíg a kézirat elkészült. Nagyon jól tudom, a munka minden erőfeszitésem ellenére sem tökéletes és idővel több ponton kiegészítésre és módosításra szorul, mint általában minden úttörő tudományos munka. Egy azonban bizonyosnak látszik: munkám a magyar őstörténeti kutatások terén új fejezetet nyit, mert az elméletek helyett íme szilárd tudományos alapon állunk.

Őstörténetet írni elsősorban tudományos vállalkozás. Az elért eredményeknek azonban messzemenő politikai jelentőségük is van, mint ahogy az őstörténetnek mindig is volt. A magyar népek csodálatos múltját, hallatlan kulturális teljesítményeit, amíg okmányai a föld alatt lappangtak és el nem olvastuk a mi nyelvünkön, más népek a magukénak könyvelték el, ami hatalmasan segítségükre volt politikai céljaik elérésében. Ha most az igazság kiderül, ugyanez a politikai fegyver a mi kezünkbe kerül. Rajtunk áll, hogy a magyar nemzetvédelem ez új eszközét sikeresen használjuk.

Montreál, 1968 április 14.

Baráth Tibor

ELSŐ KÖNYV

**HUN-MAGYAR TESTVÉRISÉG
KÁRPÁTORSZÁGBAN**

MIT TALÁLUNK A KÉZIKÖNYVEKBEN A HUNOKRÓL ÉS A MAGYAROKRÓL?

KIK A HUNOK?

Politikai szerepük. — Általános tudományos nézet szerint a hunok fellépését közvetlenül megelőző időben, időszámításunk negyedik századának közepén, Európában a néprajzi és politikai helyzet nagyjából a következő volt. Körülbelül a későbbi Oroszország és Lengyelország területén szármáti törzsek laktak. Azoktól délre, a Fekete-tenger és Káspi-tó között a Volga-Don könyök magasságáig hunok éltek. Közép-Európában, a Dunamedencét kivéve, germán törzsek tanyáztak, amelyek Elba-vidéki támaszpontjaikról kiindulva és a Kárpátok felett keleti irányban elvonulva, a negyedik század közepén elérték legnagyobb kiterjedésüket. Gót néven ismert kevert két részlegük, a vízi gótok és az ostri gótok érkeztek a szármátiak és a hunok szállásterületeinek szomszédságába és az utóbbiak birtokállományát kezdték csorbíthatni.¹

A hunok jórésze Kaukázus feletti lakóhelyéről 375 táján felkerekedett és nyugat felé költözött. Hogy mi lehetett e messzemenő következményekkel járó népmozgás közvetlen indító oka, nem tudjuk. Tény azonban, hogy a hun seregek főemberük, Balamber vezérlete alatt a mondott időben az ostri gótokat legyőzték és szállásterületeiket elfoglalták. E katonai siker a hunokat félelmetes hírbe hozta az egész környéken. A vízi gótok 376-ban félelmükben odahagyták országukat, nagysietve átkeltek a Dunán és a Római Birodalom területén kerestek menedéket. Így a hunok egyetlen lendülettel érkeztek a Kárpátok keleti lábaihoz.

Sikereiken felbuzdulva hamarosan tovább terjeszkedtek és néhány év leforgása alatt (409-433) birtokba vették az egész Kárpátmedencét. Két hatalmas hun király, Oktár (megh. 430) és Rúga (megh. 434) az új birtokot észak és kelet felé egész az Uralig kikerekítette és központi kormányát a mai Magyarország területén, a Tisza-Maros összefolyása táján állította fel. Ezzel egy új és hatalmas hun birodalom alakult ki, amit Attila az Atlanti Óceán felé igyekezett tovább bővíteni és csak kevésen múlt, hogy

¹ A vízi gótokat és az ostri gótokat a történettudomány germán törzseknek tekinti és a német kézikönyvekben javasolt módon nevüket „nyugati” illetve „keleti” gótoknak értelmezi. E megszokott értelmezés igazságát azonban semmi sem bizonyítja, sőt a körülmények a magyarázat ellen szólnak. Mivel a vízi gótok valóban nagy vizek mentén, az esti gótok pedig a hunoktól közvetlenül nyugatra, napeste felé laktak, a két nevet magyar értelműnek is tekinthetjük. Kétségszerűen teszi a gótok kizárólagos germán létét az hogy királyaik nevei nem germán, hanem

magyar szóelemeket tartalmaznak, köztük híres Úr szavunkat. Legnagyobb királyuk például ER-MAN-AR-İK: Úr mén urak királya nevet viselte. A gótok írni is a Fekete-tenger körül élő magyar nyelvű népektől tanultak meg, akiknek rovásírását átvették és írásművészetük »Runa« nevét is a magyar »róni« igéből alkották meg. A gótok szimbóluma, a kecske, tipikus délmezopotámiai és egyiptomi szimbólum. A gótok kilétét érdemes volna közelebbről is megvizsgálni, mert esetleg meglepő eredményekre jutnánk. Talán magyar vezetésű néppel állunk szemben?

a Római Birodalmat is meg nem hódította. Ha ugyanis 451-ben a franciaországi Troyes mellett a mauriacumi csatamezőn (Catalaunum) döntő győzelmet arat, Egész Európát egyesíti.

Attila király nem sokkal élte túl a Római Birodalommal való mérkőzést, mert 453-ban váratlanul elhunyt. A historikusok szerint: „Életét nem ellenséges kéz oltotta ki, se nem alattomos gyilk. Orrvérzés ölte meg annak a násznak éjszakáján, amelyet új feleségével, Ildikóval tartott” (146m. 135). A trón idősebbik fiát, Ellákot illette volna, de testvérei a birodalom megosztását kérték. Az osztozkodás belső háborúra vezetett és abba a hunok uralma alá került germán törzsek is beavatkoztak. A döntő csata valahol a Dunántúl, az ismeretlen fekvésű Nedao nevű folyónál zajlott le. A csatában Ellák halálát lelte s ezzel a mintegy nyolcvan esztendeig fennállt birodalom szétbomlott, a hunok nagyhatalmi szerepe Európában leáldozott.

Őshazájuk. — A történettudomány azt tanítja, hogy a hunok Ázsiából eredtek; Ázsia alatt értve Nagy-Ázsia szélsőpörte pusztáit egészen a kínai Nagy Fal szomszédságáig. E feltévést a franciák egykori kínai szakértője, Deguignes fogalmazta meg mintegy kétszáz évvel ezelőtt. Ő a kínai falak előtt tolongó népek között egy, az európai hunokkal azonos nevet viselő népet fedezett fel, amelynek nevét olyan kínai írásjelekkel írták, amiket Hiung-nu alakban írnak át európai betűkkel és a Hun-ni hangcsoporttal ejtenek ki. Ezt a népet — így folytatják — a kínaiak fokozatosan távolabbra üzték szomszédságukból, amíg azok el nem érték Európa keleti széleit, ahonnan aztán maguktól mentek tovább és lettek Nyugat rémei.

Az európai és ázsiai hunok között az összefüggés kizárólag a Hunni név azonosságára épül fel, mert az európai hunok ázsiai eredetét okmányszerűen igazolni nem lehet. A kínai fal mellől elűzött hunok ugyanis időszámításunk előtt 35-ben a vizsgálók szemei elől eltűnnek és az Európa felé vezető útvonalon 300 éven keresztül nem történik róluk említés. Amikor viszont a név a 4. században a Donnál újra felbukkan, annak viselői semmiféle belsőázsiai hagyományt nem mutatnak fel. A történetírók maguk is bevallják: „Hogy ez az átvonulás Ázsiából Európába hogyan történt. . . arról a források nem beszélnek” (146m. 60). A középkori források szerint a hunok nemis Ázsiából, hanem Szcítiából, vagyis a Don és Káspi között elterülő vidékről indultak hódító útjukra és éppen ezért leggyakrabban szkíta néven emlegetik őket. Ők lennének a királyi szkíták leszármazói, akik viszont iráni eredetűek voltak. Emlegetik a hunokat cimmeri néven is, azok nevéen, akik ugyanazt a Kaukázus feletti térséget birtokolták a szkíták előtt s akik mezopotámiai eredetűek. Alkalom adtán nevezik őket a Herodotos által feljegyzett titokzatos »Sigunnai« néven is, ami szintén olyan kifejezés, ami a Régi Keleten fordul elő. Az európai hunok nagyázsiai eredete tehát olyan, ami a rendelkezésünkre álló források szerint tarthatatlan. Az ázsiai származás ötlete azonban, mint

kényelmes megoldás a történettudományban mégis meggyökeresedett és olyanféle dogma, mint az indogermán meg a finnugor elmélet: mindenki mondja, de senki sem hiszi. Erre az ingatag alapra építették fel az adatokkal szintén nem támogatott további következtetéseket.

A hunok faja és nyelve. — A hunok faji hovatartozását az embertan egymaga nem tudja meghatározni. A hunok halotthamvasztással temetkeztek és így kevés a csontmaradvány, ami nekik tulajdonítható. Tárgyi bizonyítékok hiányában a középkori írók feljegyzéseihez fordulnak és azokból következtetik, hogy a hunok legalább részben a mongol fajhoz tartoztak. Ha Ázsiából jöttek, mi más fajhoz is tartozhatnának? A valóság az, hogy az 5. századbéli hunok faji jellegéről közvetlen adatok alapján eddig semmi bizonyosat nem tudunk. A vizsgálat nehézségét azzal is magyarázzák, hogy a tulajdonképpeni hun elem Attila birodalmában elenyésző kisebbség lehetett, amely „valósággal eltűnt a rengeteg indoeurópai, főleg iráni (!) nép hatalmas tömege alatt” (146m. 29). Az a gondolat, vajon nem éppen ez az iráni redetű „hatalmas tömeg” volna a tulajdonképpeni hun, nem vetődött fel, mert a nagyázsiai eredetelméletbe nem illeszthető be. Viszont a hun név korábbi, Kaukázus alatti előfordulásait nem ismerik, ami kalauzolásul szolgálhatna.

A hunok nyelvét sem tudták megállapítani, mert eddig arra sem találtak perdöntő bizonyítékot, hunoktól eredő írott emléket. A hun nép nyelvére nem is tettek határozott megállapításokat, hanem csak uralkodó nemzetségük nyelvére, amit határozottan töröknek mondanak (146m. 29). Törökből magyarázzák Attila apja Mundiuchus nevét, Attila főfelesége Kreka, Rekan, Erka nevét és a tőle származó három fiúét: az Ernák, Ellák és Dengezik nevet. Török volna a Hun, Huni, Uni név is „nép” jelentéssel. Nem igen egyeztethető össze ezzel a török felfogással, hogy az uralkodócsalád három nagy királyának nevét, Rúga, Bléda és Attila nevét mégsem a törökből, hanem a germánból (gótból) eredeztetik. Megvizsgálták a ránkmaradt három hun közszót is, amit idegenek jegyeztek fel. Ezek: Kamon, Medos és Strava. Az első árpából erjesztett italt, sört jelent, de ezt a szót nem sikerült a törökből levezetni. A második jelentése „mézes bor”-s magyarázatul megadják szanszkrit (medlu) és kelta (médu) megfelelőjét (a magyar „mézes” a sorban nem szerepel!), de ezt a szót sem tartják török eredetűnek. Ami a harmadik szót illeti, akkor használták, amikor Attilát hívei eltemették és sírjánál nagy evés-ivással ünnepeltek. De ezt a szót sem lehetett a törökből levezetni. E sovány és végeredményben nemleges eredmény után meglepődünk a nyelvészek következtetésén, akik így szólnak: „Mindezek alapján kimondhatjuk, hogy az európai hunok vezetőrétege, de bizonyára maga a hun nép is, török nyelvű volt, illetőleg egyszerűen török volt” (146m. 225).

A hunok műveltsége. — A hunok műveltségéről, illetve műveltségéről a nyugateurópai krónikások eljlesztő képét rajzoltak. A

megelőzőleg soha nem tapasztalt tüneményes katonai műveletek, a sorozatos hun sikerek, a Duna-vidék gyors birtokbavétele, a germánok futása, Attila paripáinak az Óceánig való ügetése az egykorú szerzetes írók lelkében szörnyű félelmet gerjesztett. Attilában csak az antikrisztust látták, az Isten ostorát, aki nem is ember, hanem állat. A nyugateurópai népek történeti irodalmában ez az ezeröttszáz éves klisé ma is forgalomban van, csupán az egészen hihetetlen vonásokat törölték ki belőle, mint aminő például Attila királynak kutyától való származása. A kép akkor is enyhül, ha valami kulturális dicsőséget tudnak maguknak kihasítani a nagy király örökségéből.

A hivatalos magyar történetírók egészen mégsem követik ezt a nyugateurópai szemléletet és Attilával kapcsolatban kiemelik a hunok hősiességét, egyszerűségét és igazmondását. Szóhasználatuk azonban mégis olyan értékítéletekkel terhelt, amiből Attila végeredményben náluk is a barbár megtestesítőjeként jelenik meg. Amíg germán törzsek hódításairól szólnak, ilyen szelíd kifejezéseket alkalmaznak: „Előretolták szállásaikat a Fekete-tengerig”, „Kiterjesztették hatalmukat”, „Megszállták...”, addig a hunok hasonló műveleteit így írják le: „Rávetették magukat a keleti gótokra... száguldoznak... dúlnak fosztogatnak végigrabolják betörnek hajléktalanná tesznek sok népet... mindenki fut, aki csak tud Isten ostora elől”. Történetíróink úgylátszik, elfelejtették, hogy a nemzetközi szótárba a ‚vandál’ szó nem a hunok, hanem a germánok viselt dolgai nyomán került be és nem gondolják meg, hogy a lovas harci technika nem állati dolog, ha ló is szerepel benne, hanem a tudományos hadviselés magasabb foka.

A hun nép sorsa. — Hová lett a sokmillió hun a Dunamedencéből a hun nagyhatalmi állás bukása után? Erre a kérdésre a történetírók a hunok teljes megsemmisülésével válaszolnak. Szerintük ugyanis a zöm az életbenmaradt Attila-fiúkkal kivonult a Kárpátokon túlra és szétszóródott a Volgáig elterülő hatalmas vidékén. Ahol nagyobb részek terelődtek össze, azok egyideig még megőrizték politikai önállóságukat Kutrig-úr és Utrig-úr nevű fejedelmek alatt, akik egyéb úr-népek felett is uralkodtak, aminők az onog-úr és sereg-úr. A két Attila-fiú, Dengezik és Ernák is uralkodott egy-egy hun töredék felett, de „nyugtalanságuk” veszélybe sodorta őket: 469-ben Bizánc Dengezik „fejét vette”, helyesebben: megölette. Végül a két Attila-fiú népe is szétszóródott, a helyben maradottakat pedig felszívta az Avar és a Bolgár Birodalom. A Dunamedencéből sokan mentek nyugatra is, bebocsátást kérve a Római Birodalomba, ahol közülük feltűnő sokan magas katonai és politikai állásokba kerültek (tehát mégsem lehettek annyira tudatlanok, ha idegen létükre ilyen tüneményesen érvényesültek a bennszülöttek felett!). Lényeg a történetírók számára, hogy a hunokat kivonultatják a Kárpátmedencéből és eltüntetik a történelem forгатágában, — amivel persze a történeti tények ellentétében állnak.

Nagy vonásokban ez az a sok ellentmondást, feltételezést tartalmazó elfogult és lényegében teljesen hamis kép, amit a hunok őshazájáról, fajáról, nyelvéről, műveltségéről és népük sorsáról a jelenlegi történeti kézikönyvekben találunk.

KIK A MAGYAROK?

A magyar őstörténet nyelvészeti alapja. — Magyar őstörténet alatt közmegegyezéssel az Árpádok 9. század végén lezajlott honfoglalása előtti kort értjük. Ez is telítve van bizonytalanságokkal, az ellentmondó elméletek halmazával és soha be nem bizonyított feltételezésekkel. A helyzet magyarázata jórésztben itt is ugyanaz, mint a hunok esetében: magyar nyelven írt feljegyzések az Árpádokat megelőző időkben eddig még nem kerültek elő. Más népek tollából eredő ránkvonatkozó feljegyzések is csak a 9. század közepétől állnak rendelkezésünkre és — ugyancsak eddigi tudásunk szerint — a Magyar név is, mint népnév, ismeretlen a 9. század előtt. Elszórt adatokkal sem sikerült az 5. századnál korábbi időkben képet alkotni múltunkról. Ezért, mint hazai kollégáink írják: „A magyar őstörténetet visszafelé csak az 5. századig lehet nyomozni. Azontúl egy tapodtat sem mehetünk előre, elvész szemünk elől minden irányító nyom” (118m. 38). Ilyen körülmények között, amidőn „az írott történeti adatokból éppen úgy nem várhatjuk, akárcsak a honfoglaláskori régészeti leletekből, hogy őstörténetünk messze évezredeibe vezessenek bennünket” (117m. 25), a magyar őstörténet nyomozására — úgy vélik — csak egyetlen lehetőség marad: a magyar nyelv szerkezetét és szókincsét kell összehasonlítani a rokonnépek nyelvével és szókincsével és a Kr. e. időkbe visszanyújtható közös ősi szavak segítségével megrajzolni a régi idők világát. A jelenleg otthon forgalomban lévő hivatalos őstörténet tehát kizárólag a nyelvtudomány megállapításaira felépített következtetések láncolata. Ez egyúttal azt is jelenti, ha mégis találunk magyar nyelvű forrásokat a Kr. előtti időkben, összedől egész őstörténeti elképzelésük.

Amidőn hazai nyelvészeink kutatásaikhoz hozzálátnak, az indogermán nyelvészet hatása alatt állva abból az eleve felvett tételből indulnak ki, hogy a magyar nyelv nem lehet ősnyelv (idioma primogenitum). Másszóval a magyar nyelv sem olyan, amely születésétől kezdve kifejlődéséig a maga teremtette eredeti szókinccsel és szerkezettel élne, hanem olyan nyelv, amely egy más, már korábban meglévő, de ma már kihalt ősnyelvből átvett örökséggel indult útjára, amit maga továbbfejlesztett, újabb és újabb kölcsönökkel gyarapítva. Zsirai Miklós, a magyar nyelv nemrég elhunyt főideológusa a tételt így fogalmazta meg: „Eleve valószínű, hogy... a magyar sem holmi idioma primogenitum, a magyar is valamilyen ősi nyelvegység felbomlásából keletkezett” (118m. 13). Második tételükként megállapítják, hogy a magyar nyelv szerkezete és szókincsé

az úgynevezett finnugor nyelvek szerkezetével és szókincsével áll rokonságban. Ez tökéletesen igaz. Csakhogy a finnugor nyelvészek ezen a rokonságon kívül más közeli rokonságot nem ismernek el. A rokonságot a következő nyelvekre korlátozzák: 1. magyar, manysi (más néven vogul) és hanti (ostiak) — együttesen ,ugor' nyelvek, ezek lennének legközelebbi nyelvrokaink; 2. udmurt (vótiak), komi (zürjén), erza és moksa (mordvin), mari (cseremisiz), szame (lapp), szuomi (finn), esti (észt), karjalai — együttesen a ,permi ág' nyelvei és 3. egészen távoli rokon a szamojéd nyelv. E megállapításhoz ezt a következtetést fűzik: „...eszerint a magyart... a finnugor nyelvrendszer, a finnugor nyelvcsalád tagjának, finnugor nyelvnek kell tekinteni” (188m. 3).

A nem hivatalos iskolához tartozó nyelvészek azonban észrevették, hogy a magyar nyelv a török nyelvekkel is igen közeli rokonságban áll, sőt ezenkívül egyes ókori nyelvek is, mint például a mezopotámiai szumer, vele nagyon közeli — a finnugornál erősebb — rokonságban állnak. Ezért a ,finnugor' elnevezés nem kielégítő, nem találó és nem is tartható fenn jogosan. Továbbmenőleg, ha a magyar nyelv valóban ennyire régi, régibb mint a finnugor nyelv, akkor mégiscsak idioma primogenitum lehet, amiből örökölték a finnugor népek, török népek és mások is! Vagyis helyesen nem ,finnugor' nyelvekről kellene beszélnünk, hanem ,magyar' nyelvekről, melyek eredeti formáját egyedül mi, mai magyarok tartottuk fenn, akik az ősi nevet is viseljük és a rokonnyelvek a mi nyelvünk leszármazói. Ez már egészen más dolog s olyan mélyrehatóan különbözik a mai hivatalos felfogástól, hogy azt a finnugor nyelvészek egyelőre elutasítják.

Mivel a finnugor nyelvészek a magyar nyelvet nem ősnyelvnek, hanem leszármazott nyelvnek tekintik és mivel szerintük a magyar nyelv beszélői Európába csak a 9. század végén érkeztek, azért így okoskodnak a továbbiakban: ha a mi nyelvünkben valami közös az indogermán, török vagy más nyelvekkel, ez csak úgy magyarázható, hogy ezeket az elemeket e már régebben Európában lakó népek nyelvéből a magyar vette át. Ez a kölcsönzés a törökből, germánból, szlávból, latinból, irániból, a finnugor elmélet további fontos tartóoszlopa, szerves része és kiegészítő tétele, nélküle az egész teória nem tartható fenn. De mi fog történni ezzel a kölcsönzési elmélettel, ha kiderül, hogy magyarok Európában már Krisztus előtti évezredekben is laktak, tehát előbb, mint a megnevezett népek? Ez esetben a logika szabálya szerint az következik, hogy a kölcsönzés fordított irányban történt.

A magyar ősműveltség és őshaza finnugor elképzelésben. — A magyar ősműveltséget a finnugor nyelvészek a következő módon rajzolták meg. Ha a magyarok az őshazában még a közös ,finnugor' nyelvet beszélték, egyszerűen meg kell keresni azokat a közös finnugor szavakat, amelyek a rokonnyelvekben ma is megtalálhatók és az így talált ősi közös szókincs fogja tükrözni a kérdéses műveltséget. A módszer kétségtelenül jó ered-

ményre vezetne, ha a kiindulópont igaz volna, vagyis ha a rokonság csak az ugor és permi ágra korlátozódna és nem tartozna abba belepéldául a mezopotámiai szumer ág sem. Az az ősműveltség, amit ezen a módon találtak, egy egészen civilizálatlan népséget, minden magasabb kötelék nélkül élő embercsoportokat, szanaszét kóborló bandákat tüntet fel, amelyek termelő tevékenységet nem folytattak, nem ismerték a földművelést és nem volt állattenyésztésük sem, hanem csupán parazita életet éltek: halásztak, vadásztak és a természet önmagától nyújtott javait gyűjtögették, ahogy ők mondják „a vadság felső fokán éltek” (7m. 27 sk). Ez a megállapítás annyira nem illik a későbbi láncszemekbe, hogy eredményükön maguk a finnugor nyelvészek is meglepődtek. Más céhbéliek a közös, vagyis finnugor alapszavak közé sorolják az ilyeneket is, mint Ház, Fal, Ágy, Kenyér, amelyek vitathatatlanul kultúrszavak, helybenlakást, mezőgazdálkodást és nem kóborlást tételeznek fel (188m. 7 sk). Ezért a vadságra vonatkozó megállapításukhoz ezt a kiegészítést fűzik: „A kutatás ezen a téren még közel sem mondta ki az utolsó szót” (7m. 32). Vajon mi lesz a finnugor elmélet utolsó szava, ha kiderül, hogy elődeink már a feltételezett finnugor ősnyelv előtt is magyarul beszéltek és nemcsak a ház szót, hanem a palotát is ismerték, öntöző csatornákat építettek, függő kertekben pihentek és ma is jól érthető magyar nyelven készítették írásos feljegyzéseiket?

A finnugor alapnyelvet beszélők közös társadalmából — így folytatódik elméletük — az ugor csoport (magyar, manysi, hanti) időszámításunk előtt 2500 vagy 2000 táján kivált és ezer vagy ezeröttszáz évvel utóbb, vagy talán kétezer évvel utóbb (itt teljes a bizonytalanság), úgy Krisztus születése táján, a magyar ág megkezdte külön életét. Szerintük tehát „A magyar nyelv önálló, külön életéről csak attól az időtől kezdve beszélhetünk, amikor legközelebbi rokonaitól... is elvált” (118m. 39). Eszerint magyar nyelven írt szöveg legkorábban csak Kr. születése után volna lehetséges, de az időszámítást megelőző időkből nem.

A magyar őshaza földrajzi helyére és onnan a Dunamedencébe való vándorlásra szintén nyelvi mozzanatokból következtettek. A magyarok legkorábbi lakóhelye az a terület volt, ahol a rokonnépekkel még együtt éltek és a finnugor közös nyelvet beszélték. Meg kell tehát csak keresni a rokonnépek nyelvében a közös növény- és állatneveket s ahol azok ma találhatóak, ott volt az őshaza. Ezt a helyet ilyen módon az erdők zónájában találták meg, az Ural-hegység és a Bjelaja folyó között fekvő aránylag kis területen, s a megállapítást a nyelvészek általánosan elfogadták. Újabban azonban ezt a területet már nem őshaza néven emlegetik, hanem csak olyannak, ahol az alapnyelvet beszélők utoljára még együtt éltek (7m. 23). Mert hogy megelőzőleg hol laktak, nem tudni! „Ez idő szerint nem tudunk állást foglalni abban a kérdésben, hogy a szétvándorlásuk előtti hosszú évezredek alatt (Kr. e. 8000—Kr. e. 2000) a finnugor nyelvű

népek mikor, hol fordultak meg és hogyan, milyen elemekből integrálódtak." A finnugorok korábbi közös lakóhelyeit a legkülönbözőbb tájakon keresték, de „a tanítások túlnyomó többsége igazolatlan, igazolhatatlan feltevés, jámbor ötlet” (188m. 4).²

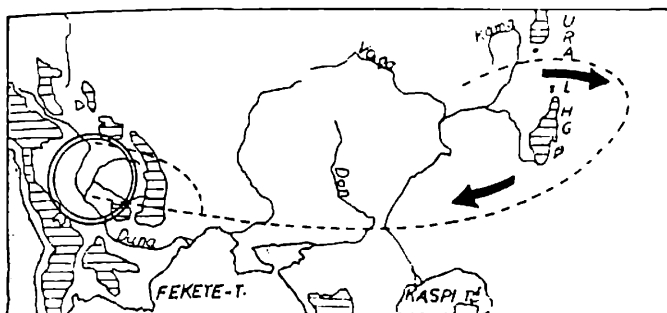
A nyelvészek által kijelölt őshaza, vagy az „utolsó közös finnugor lakóhely” földrajzi fekvését több meggondolás kétségessé teszi. A mai magyar nyelvben ugyanis éppen az erdős övezetre utaló finnugor alapszavak hiányoznak: a farkas, szarvas, medve, rénszarvas, cirbolyafenyő finnugor megfelelői. Sőt még a legfontosabb idevágó fogalmat, az „erdő” fogalmát fedő szó sem azonos a vonatkozó finnugor szóval (7m. 27). Ezenfelül az egész növényföldrajzi és állatföldrajzi elemzés csak akkor volna elfogadható, ha a szóbanforgó növények és állatok két, három vagy négyezer évvel ezelőtt is ugyanazon a területen éltek volna, ahol ma találjuk őket. Ez azonban nem valószínű, mert időközben lényeges klímaváltozások történtek és azzal párhuzamosan a növények és állatok életsávja északra tolódott. Az őshaza földrajzi helye tehát a finnugor elmélet keretén belül is bizonytalan és a körülmények délebbre fekvő területre utalnak.

A feltételezett Ural-vidéki őshazából a Dunamedencébe való vándorlást a következő módon képzelik el. Az őshazából az ugor ág, tehát benne a jövődő magyarság is, Kr. e. 1000 táján, vagy talán Krisztus születése táján kivált és kelet felé indult. Átkelt az Ural-hegység másik oldalára, majd onnan is tovább ment Szibériába, a Tobol és Isim sík vidékére, vagy talán még ennél is messzebb, befelé Ázsiába. Ez újabb lakóhelyeiken az iráni, tehát a Kaukázus és Kaspi alatti kultúrkör legészakibb kisugárzó övezetével lettek határosak és az iráni befolyás hatására addigi gyűjtögető életmódjukat elhagyták és áttértek a lovas és nomád életforma egy szerényebb formájára. Ezután következett a sorsdöntő esemény: „Kr. utáni 5. században kelet felől egy nyugati irányba előretörő török népvándorlás zúdul az akkor már lovasnomád magyarság nyugatszibériai, Tobol-Isim vidéki szállásaira. A magyarság csatlakozik az új hazát kereső török népekhez s ettől kezdve csaknem ötszáz esztendeig, egészen a honfoglalásig, török szövetségben és szomszédságban él. Törökök között, — szövetségükben vagy nyomásukra, — vonul az Uraltól a Kaukázushoz, onnan pedig Levédián és Etelközön keresztül a mai hazába” (118m. 6).

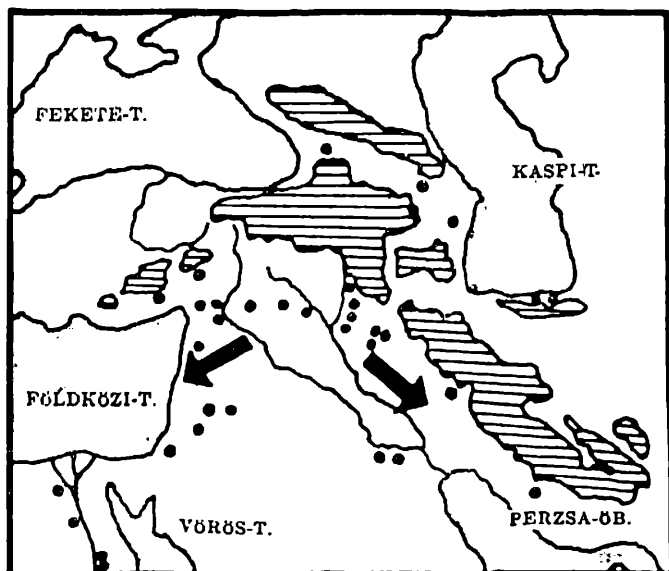
Ezt a Szibériából Kaukázushoz történt levonulást 250—300 török eredetűnek nyilvánított szó kölcsönvételéből következtetik úgy, hogy a kölcsönözést a feltételezett vándorútra helyezik. Az ekkor kölcsönvett

²) Az őshaza-fogalom a nemzetközi irodalomban is elég bizonytalan. Akik a szót öntudatosan használják, vele általában azt a területet jelölik, amelyen a nép nemzetileg alakulása lejátszódott, vagyis ahol a törzseket először foglalták

magasabb politikai keretbe és a neolitikus kultúra felvétele után a helyhezkörttség bekötkezett. Ezt a folyamatot rendszeres írásbeli tevékenység szokta kísérni. Az őshaza előtt kinyomozható lakóhely a „szülőhaza”

A magyarok útja Ural-Szibériából a Kárpátmedencébe —
a finnugor elmélet hívei szerint.

A Régi Kelet felső része, az ú.n. „Termékeny Félhold”,
ahol eredetileg a magyar népek hun ága lakott — a jelen
munka szerint. A térképen látható pontok az eddig feltárt
fontosabb csiszolt kőkori települések helyét jelzik.

szavak között említik mint a legfontosabbat népünk Hungár nevét is. Ez a név törökül „tíz nyíl”, de alatta tíz törzs volna értendő. A szó török alakja Onog-úr, de ezt a török nevet mégsem törökök ruházták volna a magyarokra, hanem a törökül egyáltalán nem beszélő szlávok (!?). Bármilyen furcsa ezt a megállapítást hallanunk, de így olvassuk a szakmunkákban (141m. 73). E törökből kölcsönözött szavak nagy részéről azonban Vámbéry Ármin kimutatta, hogy olyan hangalakban szerepelnek a magyar nyelvben, amely azok eredetét sokkal régibb időkbe helyezi, mint a török nyelv kialakulása; vagyis Vámbéry szerint nem török szavak és nem is használhatók az útvonal igazolására. Sőt, maga az Onog-úr név sem török eredetű. A nyelvészeti érvek tehát semmi támpontot sem nyújtanak a feltételezett Szibériából Kaukázushoz történt levonulásra. A levonulásra vonatkozólag egykorú írott szöveg sincs és arra sehol semmiféle utalást nem találtak. Az elmélet felállítói maguk mondják, hogy a levonulás, ha ilyen egyáltalán volt, „meg nem határozható útvonalon történt” (8m. 65); az útvonalra vonatkozólag, amelyen ez a népvándorlás lezajlott, nincs adatunk,” és „hogy a magyarság Nyugat-Szibériából történt elvándorlása után a Kaukázushoz vonult, s hogy a 800-as évek elejéig ott is marad, azt történeti feljegyzésekkel igazolni nem tudjuk” (118m. 71 sk). Ez az Ázsiából való levonulás tehát pontosan olyan légből kapott, mint hunok hasonló ázsiai levonulása. Az elmélet mellett mégis kitartanak.

Az átlagos olvasó, akinek nincs ideje a szakkönyveket végigböngészni, ezekről a nehézségekről nem sokat tud. A nagyközönségnek az őstörténeti kutatások végeredményét mint történetileg bebizonyított dolgot adják elő, határozott fogalmazásban, így összegezve: „A magyarság eredete szerint sem nem mongol, sem nem árja nép, hanem az Európa északkeletén kialakult finnugorságnak egyik életerős, friss hajtása. A magyarság önálló, külön életét Kr. előtt 1000 táján kezdi meg az Ural-hegység európai oldalán. Az első urálinak nevezett őshazában kb. ezeröttszáz esztendő telt el. Itteni életének utolsó szakában átkerült az ezen a részen könnyen járható Urál-hegység keleti oldalára, ott elhagyva régebbi, erdőlakó, gyűjtögető életmódját, áttér a lovasnomád életmódnak nyugatszibériai szerényebb formájára” (118m. 5 sk). Ezután következik az ismertetett levonulás. Miután őseinket a törökök megtanították a magasabb kultúrára és a lovas tudomány alkalmazására, egyetlen rohammal birtokba vették a Kárpátok medencéjét. Itt is török néptörödékeket találtak, de főleg nagy tömegű szlávtságot, akikre rátelepedtek. Ezekből állítólag megint sokat kölcsönöztek, különösen a szlávoktól, akiktől a földművelés és a keresztény vallás szokincset szinte teljesen átvették; a szlávoktól kölcsönvett szavak etimológiai szótára két vastos kötetre terjed. De kölcsönöztünk nemcsak irániaktól, törököktől, szlávoktól, hanem minden más néptől is, akikkel csak érintkezésbe kerültünk, jelesül a németektől és a latinoktól. Hála ennek a nagy adósságnak, Szent István királyunk alatt végre felemelked-

tünk az általános európai színvonalra. Idegenek, akik a finnugor nyelvészek megállapításait elolvasták, azok alapján a magyarokat Európába betolakodott barbár népnek tartják és így szólnak róluk: „Ami a magyar népet illeti, az sok szláv, német, latin kölcsönszavat csatolt azokhoz a kölcsönszavakhoz, amelyeket megelőzőleg a törökből merített, úgyhogy szótárának jelentős része idegen” (133m.). Hogy miként egyeztethető össze ezzel az óriási mértékű kölcsönzéssel az a másik közismert nyelvészeti megállapítás, amely szerint szókincsünket feltűnő nagy terjedelemben használó három nagy költőnk, Tompa Mihály, Arany János és Petőfi Sándor több mint 90 százalékban ősi finnugor (!) szavakat használ, — nehéz felfogni.

A finnugor őstörténeti felfogás ma már otthon is elszigetelődött és a rokontudományok, elsősorban a régészet, kezdik ostromolni. Hazai régészeink korábban nagy készséget mutattak arra, hogy a finnugor nyelvészek által kidolgozott magyar őstörténetet alátámasszák. László Gyula azonban, aki az idevágó munkásságot újabban bámulatos részletességgel és nagy irodalmi körütekintéssel újra összefoglalta, kénytelen volt vizsgálatát nemleges válasszal lezárni (117m. 5). Szerinte a régészet nem igazolja a finnugor alapozású őstörténeti elméletet. László Gyula tapintatosan így szól: „Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy e leletekkel egyelőre nem tudjuk még nyomról-nyomra követni azt az utat, amelyet a magyar nép a nyelvtudomány és történelemkutatás eredményei szerint nyugatszibériai őshazájából mai hazánkig megtett. Azok a leletek, amelyeket már kétségtelenül a honfoglaló magyarságtól származtathatunk, nem vezetnek minket messzebb a 9. századnál, területileg pedig Lebedián túl” (118m. 194). Ami pedig a Kunda-Sigir műveltséget illeti, amelynek elterjedése nagyjából fedi a finnugor népek későbbi szálláshelyeit, László Gyula arra a meglepő eredményre jut, hogy ez a műveltség eredetileg délről, Dél-Uralból felfelé, Közép-Uralba, s onnan kettéágazva a Baltikum felé és Kelet-Szibériába terjedt, tehát éppen ellenkező irányban, mint amerre őseink a feltételezés szerint mentek volna (117m. 81, 98 sk). A régészeti anyag etnografiai elemzéséből pedig az a benyomás szűrhető le, hogy a magyarság úgynevezett törökös vezetőrétege mégsem egészen törökös jellegű (117m. 19). Nemde furcsa ezek után a finnugor nyelvészekről azt olvasni, hogy „a régészeti kutatások eddigi eredményei nemcsak, hogy nem ellenkeznek a nyelvészeti paleontológia megállapításaival, hanem határozottan megerősítik azokat” (188m. 10)?

De nemcsak a régészet nem támogatja a finnugor alapú őshaza és vándorlás elméletét, hanem a magyar mitológiai kutatás sem, amennyiben ilyen van. Ennek a tudománynak emlékei nem Szibériára utalnak, hanem kifejezetten a Régi Keletre: Irán, Mezopotámia, Egyiptom, Szíria és Kis-Ázsia területére és a régi napvallás emlékeit tükrözik. Amit a sámánkodásra vonatkozólag Diószegi Vilmos Szibériában talált, csak halvány fénye annak a hatalmas vallási komplexumnak, ami az ókorban teljes

pompájában virágzott a Régi Keleten s amiről Magyarországon is sokkal bővebb anyaggal rendelkezünk. A szibériai eredmény olyan sovány, hogy a sámánkodás kiinduló pontjának Szibéria nem tekinthető. Téves a sámánkodást északi hisztériának nevezni és a hideggel magyarázni annak eredetét, mintegy ezzel Szibériához kötve a jelenséget, ha ez a foglalkozás a meleg éghajlat alatt a Régi Keleten is megvolt.

Nem támogatja a finnugor elméletet a középkori magyar történeti irodalom sem, a geszták és krónikák, amelyek szerint az őshaza nem Ural-Szibériában, hanem a Régi Keleten volt. Éppen ezért a finnugor tudósok a geszták és krónikák híradásait tévesnek jelentik ki és elutasítják: „A magyar irodalom egyhangúan elutasítja a krónikákban hagyományozott magyar őseredetet” (82m. 11). Különösen Kézai Simon mester 1282—1285 táján készült gesztáját és leszármazóit mellőzik, amelyek a magyarok őshazáját Babilon táján, a Vörös-tenger partvidékén és Memfisz körül emlegetik és a hunokat a magyarokkal azonos nyelvű népnek tartják. Kézai váltig ismétli, hogy a hunok magyarok (Huni sive Hungari), hogy a magyarok egyik ága már jóval Árpád előtt beköltözött a Dunamedencébe és ott országot alkotott, Attila pedig a legnagyobb magyar király volt, továbbá hogy Árpáddal tulajdonképpen a hunmagyarok kiköltözött része jött vissza. Az Anonymus-csoporthoz tartozó elbeszélő források is szólnak hun-magyar testvériségről, de azt — Árpád dicsőségét kívánva megírni — nem részletezik, csupán annyit mondanak, hogy Árpád Attila nemzetségéből származott. Anonymust, aki 1196-1203 táján készítette gesztáját, szembeállítják Kézaiival és céljuk érdekében félremagyarazzák. Azt az útvonalat, amelyen Anonymus Árpádekát vezeti, kelet felé megnyújtják s vele próbálják igazolni az ural-szibériai őshazát. Pedig Anonymus mindig csak a kaukázusi őshazáról, a Don-Volga közti Szcítiáról beszél, és egyetlen szóval sem említi, hogy a magyarok valaha is az Uralban, vagy pláne azon is túl, Szibériában laktak volna.

E helyütt nem foglalkozunk azoknak a nyelvészeknek eredményeivel, akik nem a finnugor iskolához tartoznak. Csak éppen megemlítjük, hogy az ő újabb kutatásaik romhalmazzá döntik a finnugor elmélet minden tartóoszlopát és súlyos szemrehányást tartalmaznak a finnugor szakértők erőszakoskodásaival szemben, akik a magyarság őstörténetét kiárúsították, legdrágább kincsünket, a magyar nyelvet szétesztogatták boldognak és boldogtalannak. A finnugor elmélet tanárai és tudósai ezeket az észrevételeket és az újabb munkákat komolyan szóra sem érdemesítik és mérhetetlen göggel és gúnnyal lesodorják íróasztalukról. A finnugor szakemberek szerint ezek az alkalmatlankodó kutatók „romantikus lelkű megszállottak”, akik azzal áztatják magukat és másokat, hogy a magyar a világ legősibb nyelve és hogy ősapáink Ádám-Éváig visszamenőleg ezen a nyelven beszéltek. Szerintük ez „nevetséges álláspont”, úgyszintén nevetséges „a valamivel tudományosabb álarcot öltő, de egyértelműleg nacionalista-soviniszta

turáni gondolat" is. Amit az új megoldást keresgélők írnak, a finnugor ideológusok szerint csak zavaros, naív, reakciós és „fasiszta” dolog (86m. 143)! A finnugor tudósok elszigeteltségükben elvesztették idegeik feletti uralmukat és utolsó érvként politikai befolyásukat veszik igénybe, hogy ellenfeleiket elhallgatásra bírják. Aki erről bővebb felvilágosítást óhajt, nézze meg az „Östörténeti csodabogarak” címet viselő előadásukat (118m. 266 sk).

A hazai magyar őstörténet hivatalos elméletének gyenge pontjait, ellentmondásait, mellőzéseit és teljes elszigeteltségét szándékosan emeltük ki. Ezzel érzékeltetni kívántuk, hogy a magyar őstörténet finnugor formája, akárcsak a hun történet, távolról sincs tudományosan megalapozva és hogy a forgalomban levő elképzelések légüres térben lebegnek. Ha tehát a következő fejezetekben forrásaink alapján a finnugor tanítással ellenkező felfogást fejtegetünk, azt nagyon is időszerűnek és szükségesnek kell tekintenünk.

BESZÉLHETÜNK-E HUN-MAGYAR TESTVÉRISÉGRŐL?

A hun történet és a magyar őstörténet finnugor fogalmazásának felvázolása azért is szükséges volt, hogy megértsük, miért utasítják el a szóbanforgó magyar tudósok a hun-magyar testvériség gondolatát olyan mereven. Ha tudniillik úgy találták, hogy 1. a hunok őshazája Belső-Ázsiában, a kínai Nagy Fal előterében volt, a magyaroké pedig az Ural vidéken, 2. ha a hunok törökül beszéltek, a magyarok pedig magyarul, 3. ha a hunok a mongol fajhoz tartoztak, a magyarok pedig a finnugor fajhoz, 4. ha a hun nép már teljesen elpusztult, amikor a magyarok a kaukázusi térségben megjelentek, — akkor kénytelenek azt mondani, hogy a hun-magyar testvériség a mesék világába tartozik (83m. 7). A krónikák magyar-hun viszonyra vonatkozó híradásait legújabbán átvizsgáló tudósok például ebben összegezik álláspontjukat: „Valószínűnek kell tartanunk, hogy a külföldi (és magyarországi) hun-magyar kapcsolat hite általában ténybeli alap nélkül, tudós kitalálás következtében keletkezett” (146m. 265) és „a magyarságnak semmi köze sincs a hunokhoz s a magyar-hun rokonság gondolata tudós kitalálás”, amit „tudományosan nem lehet bizonyítani” (146m. 8). Tovább is mennek és tilalmazni akarják, hogy a hun-magyar testvériség kérdését egyáltalában feszegezzék. Az ilyesmi szerintük „politikailag irreális rajongásra, álmódózásra ad alkalmat, el kell tehát vetni már csak azért is, nehogy ellenségeinknek okot szolgáltatassunk, hogy ázsiai barbároknak bélyegezzenek bennünket” (146m. 8). A hunoknak az angolszász és latin világban igen rossz emlékük maradt fenn, „ezért jól teszi a hazája hírnevét féltő magyar, ha nyugati ember előtt nem dicsekszik Attila ősapjával és a hun-magyar atyafisággal, meg szoborba öntött Attila-kultuszunkkal” (146m. 166). Íme tehát azok, akik

az egész magyar szótárt kiárúsították, történelmünk legfényesebb lapjait kitépték olvasókönyveinkből, most nemzeti leckét akarnak adni és az idevágó tudományos erőfeszítéseket „pogánykodásnak” nevezik (146m. 215).

Úgy látszik azonban, csak a finnugor elmélet magyar híveinek vannak gátlásaik Attila örökségével kapcsolatban. Germán történészek és nyelvészek minden hun-szidalmuk ellenére boldogan veszik ki a hun örökségből mindazt, amit maguk számára értékesíteni tudnak, kezdve a Nibelungenliedtől és mondáktól. Ugyanígy a skandinávok és a szlávok sem tartják különösképpen szégyelni való dolognak rámutatni arra, hogy ők a harcos hun nép tekintélyes részét fajtájukba felszívták és még azt is megkockáztatják, hogy a hunok nyelve éppen szláv lehetett. A barbár jelzőtől is csak mi félünk, de nem a germánok, akik a vandálokat éppúgy számon tartják atyafiságuk között, mint a franciák a kelta barbárokat. A franciák szerint mai nyelvük nem egyéb, mint a kelták által keréketört latin. Az olaszok is büszkék etruszk összetevőjükre, bármennyire erkölcssteleneknek bélyegezték is azokat a latinok, és a britek, írek sem rejtik véka alá trójai eleiket. Egyszóval Nyugat-Európának éppúgy megvannak az ókori világhoz kapcsolódó népi és kulturális mozzanatai, mint minékünk. Így a logikusan gondolkodó ember valami rejtett hátsó gondolat feltételezése nélkül nehezen érti meg, mért éppen nekünk kellene szégyenkez-nünk, hogy a „világ urához” (imperator mundi) több kapcsolatunk van, mint nekik? Miféle pogánykodás és miféle bűn vagy szégyen lenne, ha kiderülne Attiláról, hogy a latinon kívül történetesen magyarul beszélt, sőt az volt az anyanyelve? Van valami igazság abban, amit Gárdonyi Géza jó megérzéssel úgy fogalmazott meg, hogy a finnugor szakértők működése Magyarországon valóságos szellemi tatárjárás volt.

A HUNOK NYELVEMLÉKEI

MILYEN NYELVEN BESZÉLTEK A HUNOK?

A hunok nyelve nem lehetett török nyelv. — Az a megállapítás, hogy a hunok vezetőrétege, sőt maga a hun nép is török lett volna, két érvre épül fel. Az egyik az a feltételezés, hogy a hunok Belső-Ázsiából jöttek Európába, olyan tájról, ahol akkor török nyelvet beszéltek. Ha a hunok a 10. században éltek volna, megkockáztatható lenne a török nyelvek nagy elterjedtségére hivatkozni, de a hunok idejében, az 5. században és még korábban erről beszélni téves dolog. Az iráni eredetű népek akkor még mélyen benyomultak Ázsia füves pusztáira és a folyók, tavak mentén a Csendes Óceánig ők uralták a kontinenst, mint a szkíták és leszármazóik is. Az irániak nagymérvű eltörökösödése és így a török nyelv térfoglalása későbbi esemény. A hunok idejében tehát Belső-Ázsiában inkább az iráni nyelv csengéséről beszélhetnénk, ha ugyan az európai hunok ázsiai eredetét egyáltalán komolyan vesszük. A másik érv, amit a hunok török nyelvűsége mellett felhoznak, nem a környezetből levont következtetés, hanem direkt érv: Attila családjában használt négy vagy öt személynévnek török az etimológiája, vagy helyesebben törökös a hangzása. Ezeket a törökös hangzású hun személynéveket azonban nem hun szövegekből veszik, hanem idegen ajkú emberek idegen írásrendszerrel készített feljegyzéseiből, ahol a nevek szükségszerűen torzított formában maradtak fenn, — jegyzik meg a török származtatás bírálói. Példaképpen hivatkoznak itt Attila hites feleségének Aryk Kan nevére, ami törökül ‚tisza fejedelem’ jelentésű. Ezt a nevet Priskos kéziratának másolataiból betűzték így ki. S miután török jellegét és török értelmét ‚határozottan’ megállapították, előkerült az eredeti Priskos-kézirat, ahol a név nem Aryk Kan, hanem Ereka, Réka alakban szerepel. Ez pedig nemcsak nem teszi a török magyarázatot lehetővé, hanem „még az is kizártnak mondható, hogy ez a név török származású lett volna” (141m. 58 sk).

A nyelvészet alapvető szabálya szerint „hangtörténeti ismeretek nélkül sikeresen nem egyeztethetünk egymással rokon nyelvi szavakat” (86m. 15). Noha ez az arany szabály régóta köztudomású, a török elmélet hívei mégis elmulasztották a szóbanforgó néhány személynév hangtörténeti megvizsgálását, úgyhogy következtetéseiket pusztán a nevek törökös csengésére alapították. Emlékeztetnek a bírálók a török nyelv már félszázada ismert jellemző vonására, hogy a török egyes mássalhangzókat nem képes kiejteni, így a szókezdő L, R, N és sokszor a P hangot sem (178m. 20 sk), viszont ezek a hangok a hun nyelv emlékéanyagában előfordulnak. A hunok idejében a törökben a Z hang is ismeretlen volt. Eszerint Attila egyik fiának a Priskos-kéziratban olvasható Deggezik nevét sem lehet török eredetűnek mondani. Végül kiderült az is, hogy az Attila, Ellák, Bléda

és Mundiuchus név a török által kiejthetetlen hangcsoportokat tartalmaz. Vagyis mindazokról a nevekről, amelyekkel régebben a hunok törökségét bizonyították, rendre kiderült, hogy a törökből nem magyarázhatók, „sőt e nevek annyira nem törökös jellegűek, hogy azokat török nyelven beszélő emberek az 5. században a bizánci forrásokban ránkmaradt alakban kiejteni is képtelenek lettek volna” (141m. 62 sk). Eszerint „a hunok nyelvének török voltáról nem beszélhetünk, hanem még az is valószínűtlen, hogy a hunokra vonatkozólag török összetevő megléte egyáltalán feltételezhető volna” (141m. 63, 121). De hogyan is volna fenntartható a nézet, hogy a hunok vezetőrétege, népe s birodalma török vagy török jellegű, amikor ugyanazok a szerzők, akik ezt állítják, más helyen azt írják, hogy „a török elem Attila birodalmában valósággal eltűnt a rengeteg indoeurópai, főleg iráni nép hatalmas tömege alatt” (146m. 29). Ne áltassuk magunkat: a hunok nyelve nem lehetett török.

A hunok nyelve valószínűleg magyar volt. — Az eddig ismert hun nyelvemlékek nem elegendők arra, hogy azok alapján minden kétséget kizárólag megállapítható volna a hunok nyelve. A ránkmaradt feljegyzések és tények összevetése alapján mégis több valószínűséggel állítható, hogy a hunok magyar nyelven beszéltek, mintsem törökül. Ezt már azok a nyelvészek is feltételezték, akik nem fogadták el a hunok belsőázsiai eredetét, hanem a Kaukázusból léptették őket a történelem színpadára. Ők a hunok nyelvét a Kaukázusban dívott nyelvekkel hozták kapcsolatba, ahol a magyar és magyarral rokon nyelvet beszélő népek nagy sokasága élt. Így tett pl. Vivien de Saint-Martin és Neumann is, akik a hunok nyelvét finnugor nyelvnek tartották (146m. 27). Ez a nézet magában is elegendő arra, hogy a lehetőséget mérlegeljük.

Mit tudunk ehhez hozzátenni? Mindenekelőtt azt, hogy a középkori nem-magyar elbeszélő forrásokban a hunok beszédét „oroszlánok bőgésének” nevezik (146m. 64, 147, 178). Ha tehát a hunok eredetét a Kaukázus vidékén meg Iránban keressük, szóval a Régi Kelet területén, akkor az idézett kifejezés sokat mond. A Régi Keleten ugyanis az oroszlán közismert neve Magaru volt. Ha tehát a hunok „magaru” nyelven beszéltek, ez nyilván a magyar kellett legyen. Fontos érv az is, hogy a hazai elbeszélő források a hunokat és magyarokat kifejezetten egy és ugyanazon népnek mondják és ez a nézet az egész középkoron át uralkodó nézet volt. Ha tehát a két néven szereplő nép egy és ugyanaz, akkor nyelvüknek is azonosnak kell lennie, vagyis a hunok nyelve is magyar volt.

Van azonban egy másik, szinte tárgyi bizonyíték erejével felérő történelmi tény is. Minden magyar krónika, tartozzék Kézai vagy Anonymus követői közé, határozottan állítja, hogy a székelyek Attila király népe voltak, „a hunok maradványai” (Hunorum residui), akik a birodalom összeomlása után helyben maradtak és megvárták, amíg a többi hunok Árpád vezérlete alatt „újra visszatértek Pannóniába.” A székelyek a

visszatérők elé lovagoltak egészen a Ruténföld határaig, velük egyesültek és mindenben együttműködtek az ország újra egyesítése, egy politikai főhatóság alá helyezése érdekében. A források a magyar-székely megbeszélések során tolmácsokról sohasem tesznek említést. Ha tehát a székelyek magyar nyelvűek (semmi nyom sincs arra, hogy valaha is más nyelven beszéltek volna) és ők a hun nép maradványai, logikai kényszerűséggel következik, hogy a hunok maguk is magyarok voltak.

A hunok magyar nyelvűségének további bizonyítéka a rovásírás. Ezt az írást a ráánkmaradt 16.—18. századi feljegyzések egyöntetűen „hun azaz székely írásnak,” „hun azaz székely betűknek,” a „hun nyelv ábécéjének” nevezik és az ilyesfajta jelekkel írt szövegek mindig magyar nyelvűek. Sajnos, Sebestyén Gyula, aki a hun-székely rovásírás emlékeit összegyűjtötte és közzétette, nem talált hun korszakból származó magyar nyelvű rovásszöveget, ami a vitát eldöntötte volna. De ilyent ő nem is keresett, mert a korabeli tudományos légkörben erre semmiféle ösztönzést nem kapott, de annál több elriasztást. Még ma is azt hirdetik a nyelvészek ott hon, hogy ilyen okmányok után kárba veszett fáradkozás kutatni, mert „az írott történeti adatokból éppúgy nem várhatjuk, akárcsak honfoglaláskori leleteinkből, hogy őstörténetünk messze évezredeibe vezessenek bennünket” (117m. 25). Ami pedig a hunokat közelebről illeti, ott igazán hiába kereskednénk írások után, hiszen azok analfabéta barbárok voltak és Attilát meg Blédát Ravenna látta el irodai teendőikben jártas írnokokkal (146m. 127). De akármilyen magas fal is zár el bennünket pillanatnyilag a hunok írásától, meg kell kísérelnünk, hogy azon átjussunk, mert csak nem a levegőből vették a középkoriak és későbbiek azt az állítást, hogy a rovásírás betűi hun betűk, az írás hun írás, de mégis magyar nyelvű.

MIT TUDUNK A HUN VAGY SZÉKELY ÍRASMÓDRÓL?

Az effajta írásban a beszéd hangjait jelölő betűk merőlegesen, ferdén, vagy ívalakban húzott vonalakból tevődnek össze. Az írásjeleket késsel metszették vagy róták rendszerint fadarabokra: lapocskákra vagy botokra. Köralakú jeleket lehetőleg nem használtak, mert ilyen esetben a fa rostjai kihulltak és a betűk olvashatatlanná váltak. Hasonló okból nem írtak fára szál irányában. Az alkalmazott írásjelek korlátolt számára való tekintettel a rovásjelek nagy konzervativizmust mutatnak: mindig ugyanazokat a betűtípusokat látjuk forgalomban, legfeljebb a nekik tulajdonított hangérték változott íróiskolák szerint (ld. az 1. sz. táblát).

Az íráshoz használt anyagot, a fát, mindenütt megtalálták és az írást gyorsan elkészíthették. De ha idő bőven állt rendelkezésre, akkor az ünnepélyesebb dolgokat, mint istenre vagy királyra vonatkozó feljegyzéseket nem fába, hanem kőbe vésték, vagy aranyba kaparták bele, esetleg apró pontokat ütve a fémbe és így jelölve a betűk alakját. Olyan rovást

is ismerünk, amelynek hordozóanyaga az eredetileg nedves agyag s abba íróveszővel nyomkodták bele az írásjeleket. Utána az agyagot kiégették és így kőkemény, időtálló örökös okmányra tettek szert. Nincs adatunk arra, hogy Magyarországon ilyen agyagba nyomott és cseréppé égetett rovást is készítettek volna a hunok; ez a típus inkább Iránban divatozott. A rovást betűinek mértani alakja miatt a nem magyar tudósok mértani vagy geometrikus írásnak nevezik. A magyar nyelv megtartotta az egykorúak által használt nevet és a rovást ma is rovásnak, metszésnek, vésett írásnak vagy kaparásnak nevezi.

A rovásírás nemcsak a Dunamedencében volt használatos. A hun korszakot jóval megelőzőleg, az időszámítást megelőző évezredekben is használatban volt az ókori világ több területén. Emlékei ránkmaradtak a Vörös-tenger nyugati partvidékén és Dél-Arábiában éppen úgy, mint Iránban és a Fekete-tenger felett a Magyarország felé vezető egész útvonalon. Hasonlóképpen megmaradtak emlékei a másik útvonal mentén is: Egyiptomban, a Földközi-tenger keleti partvidékén (Szíriában, Föniciában, Kánaánban), Kréta és Ciprus szigetén, a Balkánon és ezen a módon írtak az Appenin-félszigeten (Itália) megtelepedett etruszok (hetruri) is, mint 2. sz. táblánkon bemutatjuk. A rovásírás tehát igen régi módja a gondolatközlésnek és őshazája nem Nagy-Ázsia, hanem a Régi Kelet.³

A rovást Magyarországon az Árpád-korban szélteben használták, sőt még a 16.—17. században is, főleg a vidéki közigazgatásban. Erre rengeteg okleveles bizonyíték áll rendelkezésünkre, valamint az a körülmény, hogy a legfontosabb állami adót a beszédés módjáról „rovásadónak” nevezték és a befizetésekéről szóló nyugtákat rovással állították ki (5m). Amidőn adóról beszélünk, ma is a ‚kírovás’ szót használjuk. A rovás magyarországi használatára fényt vetnek azok a világviszonylatban is egészen páratlanul álló 16. és 17. századi latin nyelven írt tanulmányok, főleg Telegdi János »Rudimenta« c. munkája, amelyek a rovás elveit tudományos pontossággal összefoglalják. Tulajdonképpen ezek a magyar szerzőktől való tanulmányok segítenek bennünket abban, hogy a Régi Kelet összes mássalhangzós írását megértsük. A rovás magyarországi szerepét bizonyítják végül azok az írásos emlékek, amelyek korunkra maradtak. Sok nincs belőlük, mert az enyészetnek erősen kitett faanyag egy két évtized alatt elkorhadt és vele együtt elpusztult a megszámlálhatlan mennyiségű magyar történeti okmány. A magyar rovásgyakorlat fennmaradt emlékei nem is fadarabokra írt szövegek, hanem kőbe vésett, falra festett vagy papirosra

³) A Vörös-tenger vidékén használt jelek hangértékét táblázatosan közli 52m. l. 114, 115. A Földközi-tenger mentén használt jeleket megtaláljuk egyebek között 2m. 191 sk. Az etruszk jelek kulcsát adja 150m. 259. A krétai és ciprusi jeleket tárgyalja 29m. egész kötetre. A magyar rovásjeleket a rokon jelekkel együtt megtaláljuk

162m. 157 és egyéb oldalain, valamint 44m. dolgozatában. Az egyiptomi rovásírás predinasztikus emlékei közül mintegy ötven darabot látunk 59m. 202. A mai ábécé kialakulását a rovásból bemutatja az »Evolution of the Alphabet A to Z« című tanulmány (Wcstvaco Inspiration 215. sz. U.S.A.).

tintával írt szövegek. A hunoktól ránkmaradt rovásos emlékek viszont mind aranyba vésett feljegyzések és nagyrészt az uralkodócsalád történetére vonatkoznak, mint alább bemutatjuk. A rovást tehát éppen olyan joggal nevezzük magyar írásnak, mint a hun vagy székely írásnak.

A rovás a képzőket és ragokat használó, úgynevezett ragozott vagy szintetikus nyelvek szerkezetéhez igazított írás, nem pedig analitikus nyelvekhez. Rövidítései tehát más nyelvekre nem alkalmazhatók. Ezért ha valamely nem ragozó nyelv kölcsönveszi, csak a hangok jeleit tudja felhasználni, de nem a rövidítéseket. Az ilyen átvett írás, mint aminő a germán runa is, rendszerint elszegényedett rovás, halvány fénye a ragozott nyelvek által használt szellemes formának. Ez a körülmény egyúttal felhívja figyelmünket arra, milyen nép találhatta fel a gondolatközlés emez eszközét, amiből mai ábécés írásjeleink megszülettek. Úgyszintén megmagyarázza, miért éppen a rovással írt keleti szövegek előtt állnak a magyarul nem beszélő tudósok teljesen tehetetlenül és mért hevernek a múzeumokban az ilyen módon készített okmányok mind a mai napig olvasatlanul. A magyar tudósok számára ezen a téren óriási kutatóterületet tart fenn az idő.

Akármilyen gyakorlatában nézzük a rovást: szkíta, hun, székely, magyar, iráni, vöröstengeri, föníciai, krétai vagy etruszk alakjában, az mindig a következő elveket alkalmazza. 1. Az írás csak a mássalhangzókat jelöli következetesen; a magánhangzókat nem. Utóbbiakat, akárcsak a magasabb fokú gyorsírásban, teljesen mellőzni lehet. E jellemvonása miatt az írást tudományos körökben mássalhangzós vagy konzonzantális írásrendszernek is nevezik. A kiolvasáshoz szükséges magánhangzókat az olvasónak kell pótolnia, beleolvasnia a szövegbe, miként a gyorsíró is teszi. A Barabás és Aladár neveket tehát így írták: B-R-B-S és L-D-R (a kötőjeleket mi tettük a betűk közé). A szavakat a mai ábécé betűivel úgy írjuk át, hogy az eredetiben kiírt hangokat nagy betűkkel, a pótoltszókat kis betűkkel adjuk, tagolva az összetartozó írásjelek szerint, így: Ba-Ra-Bá-S és aL-aD-áR, szükség esetén mai helyesírással megismételve: Barabás, Aladár. A pótolandó magánhangzók beillesztése annak számára, aki ismeri a szöveg nyelvét és tisztában van az írás szabályaival, egyszerű dolog és segíti abban nyelvérzéke. A hangok beillesztése a nyelv törvényei szerint történik, ahogyan a hangrend és hangilleszkedés megköveteli. Ebből egyúttal világos, hogy aki nem tud magyarul, rovással írt szöveget sohasem tudhat pontosan elolvasni, mégkevésbé ábécére úgy átírni, amint kell. 2. Mivel a magánhangzók elhagyása a helyes olvasást néha kétségessé teszi, idők folyamán kialakult az a szokás, hogy a szövegben a kritikus helyeken egy-egy magánhangzót is jelöltek. Eleinte csak az A hangra volt jel s ez szolgált bármilyen magánhangzó jelölésére, értéke tulajdonképpen csak ennyi volt: itt egy magánhangzót kell beolvasni. Később külön jele lett az E meg az O hangnak is. Ennél több kiírt magánhangzó

nem szokott előfordulni. Így az O mindvégig jelenthetett o, ó, ö, ő; az E e, é, i, ü hangot. A magánhangzók mindegyike csak a modern ábécé hatása alatt kapott külön jelet, amikor a rovásírás tulajdonképpen már kiment a divatból. Mivel magánhangzók nem szerepelnek az írásban, minden mássalhangzó voltaképpen szótagot ír. Ez azt jelenti, hogy a mássalhangzót egy eléje vagy utána tett magánhangzóval olvashatjuk, ha a szöveg így kívánja. Az R jel tehát írhatja az aR, áR, eR, éR, iR, oR, óR, uR, üR szótagot, vagy a Ra, Re, Ri, Ro, Ró, Ru hangcsoportot. Hogy adott esetben az írásjelet melyik hangértékével kell olvasni, a szöveg többi része dönti el. Ezért a rovott szövegek helyes olvasásának egyik legbiztosabb ismerve az, ha a szöveg értelmes eredményt ad. A rovást ebből a szempontból nézve, szótagírásnak is nevezik.

A rovásírás 3. felépítési elve szerint mindig fonetikus és nem etimológikus. Vagyis úgy írták a szavakat, amint azokat kiejtették, méghozzá vidékies, olyan dunántúli árnyalatban. Mássalhangzótorlódás és orrhang esetén az első mássalhangzót rendszerint kihagyták, mintha pl. 'elment' és 'zöld' helyett azt írnánk 'emet' és 'zöd', vagy méginkább E-M-T és Z-D. Az ilyen kihagyásokat szaknyelven hangugratásnak mondjuk. Nagyon fontos tudnivaló dolog 4., hogy a rovásban az egymásután következő jeleket, főleg tehát mássalhangzókat, nem mindig írták ki külön-külön a maguk saját teljes jelével, hanem egybeolvasztották a szomszédos jellel, szaknyelven szólva összerótták. Néha három mássalhangzót is találunk egybeolvasztva, ami a közbeillő magánhangzókkal teljes szót is írhat. Nem hiába mondták a rovás 16. és 17. századi mesterei, hogy ők kevés jellel sokat tudnak mondani. Az összerovás azonban nem akárhogyan történt, hanem meghatározott szabályok szerint. Ha pl. két írásjel közül az első merőleges vonallal fejeződött be és a következő merőleges vonallal kezdődött, két merőleges helyett csak egyet rajzoltak meg, amit közösnek tekintettek és erre a közös szárra kapcsolták az írásjelek járulékos részeit. Olyasfélképpen, mintha a mai M és B betűnket közös szárral írnók, monogramszerűen. Különösen az S, R és T rovásbeli jele alkalmas a szomszédokkal való összerovásra. Az ilyen összeházasítás a jó rovás egyik ismertetőjele, de a mai olvasó számára egyúttal a jó nehéz feladatot is jelenti.

Mindezekhez hozzá kell tennünk a rovás 5. jellemző vonását: ebben az írásban az egyes szavak nincsenek egymástól térközzel elválasztva, sem a mondatok nincsenek írásjelekkel (vessző, pont) tagolva. Itt mindent egyfolytában írtak, legfeljebb díszítés céljából tagolták a szöveget. Ebből sok nehézség és félreértés keletkezhet az olvasásban. A 'jólegyél' hangcsoportot például olvashatjuk 'jól egyél' és 'jó legyél' kifejezésnek egyaránt. Ha nincs további szövegrész vagy más támpont, nem is tudjuk megmondani, melyik az igazi olvasás. A írásjelek szavakba tagolását elősegíti az a szokás, hogy bizonyos írásjeleket általában csak a szavak

végén alkalmaztak, de ugyanazt a hangot a szavak belsejében más jellel írták. Van például szóvégi K és van szóeleji és szóközi K. De ebben sincs általánosan és szigorúan követett szabály. Végeredményben tehát a szavakat próbálgatással kell megállapítanunk. Ebben segítségünkre van a magyar nyelv szerkezete. Tudjuk, hogy a tárgyeset ragja a T, a többesszámé a K. Tehát ahol ilyent látunk, feltehetjük, hogy egy-egy szó végződésével állunk szemben. S ha már egy szót kifogtunk, a továbbiak megállapítása a logikai vonalon megtehető. De a helyes megoldás döntő ismerve, hangsúlyozzuk, az, ha a szöveg olvasása összefüggő, értelmes egész eredményez. Végül 6., az írás iránya is eltér a mai balról jobb felé tartó szokástól. Rovásszövegeket általában jobbról balra írták s így is kell azokat olvasnunk, jobbról bal felé. De ez sem állandóan betartott szabály mert van balról jobbra tartó rovásszöveg is. Ez utóbbi esetben azonban az írásjelek tükörképét szerkesztették meg. Ezért minden rovásszöveg olvasásakor első dolog eldönteni, milyen irányban kell a szöveget olvasni. Erre nézve az írásjelek állása a biztos kalauz. A rovás hajdan nagy tudomány volt. Mi itt csak főbb elveit jeleztük, de aki annak minden csínját-binját meg akarja ismerni, legjobban teszi, ha Telegdi »Rudimenta«-ját olvassa el, Sebestyén Gyula és Csallány Dezső szakavatott fejtegetéseivel együtt és maga is olvas eredeti rovásszövegeket. A világirodalomban minderről nem sokat tudnak s így nem csoda, ha nem képesek ilyen geometrikus szövegeket olvasni.

Amidőn bemutatjuk a hun időkből eredő és rovásjelekkel magyarul írt szövegeket, vagy az 5. századnál is régibb, időszámításunkat megelőző évezredekben származó magyar szövegeket, meglepetéssel fogjuk észlelni, hogy azok fonetikus kiejtéssel, de mégis milyen feltűnő jó magyarsággal szólnak hozzánk. Első pillanatra mindez érthetetlennek látszik, hiszen az eddig ismert legrégebb magyar nyelvtörödékekben, az 1055-ös tihanyi alapító oklevélben előforduló magyar kifejezések olyan formában vannak megörökítve, amiből nyelvészeink a magyar nyelv kezdetlegességét állapították meg. Szerintük abban az időben a ragok még nem kapcsolódtak a szavak tövéhez és a szavak végén még ott szerepelt a röviddel utóbb elhagyott befejező magánhangzó, mint ez a FEHERU UARU REA MENEH HODU UTU REA kifejezésben is látható, ami a »Fehérvárra menő hadi útra« lenne mai írással. A nyelvészeknek a tihanyi alapító oklevéllel kapcsolatos megállapítása azonban nem fedheti a valóságot. Hiszen csupán ez az egyetlen ilyen gyötrelmesen írt magyar nyelvemlék, viszont minden utána következő írásban a nyelv a mai ismert szintetikus formájában jelenik meg. Gondoljunk csak a Halotti Beszédre, első eddig ismert nagyobb összefüggő nyelvemlékünkre, melynek grafikája a képzőket és ragokat a maguk helyén tünteti fel, összeforrasztva a szók tövével. Egyébként is semmi támpont sincs arra, hogy a tihanyi oklevél magyar szavait olyan kiejtéssel kellett volna olvasni, mint a grafika sugalmazza. Ellenkezőleg,

nagyon valószínű, hogy a szöveget úgy olvasták, ahogy ezt a mai jegyzése alapján tesszük. A meggondolás a következő. A 11. század folyamán a rovásírás a kereszténységre való áttéréssel fokozatosan háttérbe szorult a latin betűs írás mellett. Az írnok, aki a fentidézett magyar kifejezést beiktatta latin szövegébe, még a rovás szellemében gondolkodott és tökéletesen annak szellemében írta le mondanivalóját ábécés írásjegyekkel, a mássalhangzós elemekre építve grafikáját. Rovással így nézett volna ki írása: Fe-He-Ru Va-aR-Ra Me-Ne-H Ho-Da iT-UR-A és ennek szabályos kiolvasása pontosan a 'Fehérvárra menő hadi útra.' A gyötrelmes grafika tehát nem a nyelvi alapot tükrözi, hanem a rovásról ábécére való átmenetet és a vele kapcsolatos pillanatnyi zavart.

SZEMELVÉNYEK A SZÉKELY-MAGYAR ROVÁSÍRÁS EMLÉKEIBŐL

A rovással írt székely-magyar szövegek legnagyobb részét már több ízben beható vizsgálat tárgyává tették és az eredményeket a szövegek másolatával együtt összefoglaló tanulmányban is közreadták (162m.). Néhány ilyen megoldott rovásszöveget az alábbiakban bemutatunk, mintegy bevezetésképpen a hunoktól származó szövegek vizsgálata előtt, hogy így gyakorlatban is lássuk az írás és olvasás módszerét. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezek a székely-magyar szövegek a rovás legutolsó használati korszakából valók, a 16. és 17. századból, amikor már a magánhangzókra is külön jelek voltak forgalomban, vagyis az írás majdnem teljes ábécéssé bővült. Ezekben a szövegekben tehát csak ritkán találunk hangugratást és összerovást.

Az 1. sz. táblánkon a rovással írt első sort (No. 1) jobbról balra olvasva így írjuk át mai ábécénkkel: F-E-Re-N.C E-S-P-E-R-E.S P-A-R-A-N-
-CS-O-L.T N-E-K-Ū(n)-K. Ugyanezen az 1. sz. táblán a második mutatványszöveg a Miatyánk első mondatait adja, így: »Mi atyánk ki vagy menyegben, szenteltessek meg a te neved. Jöjjen el a te országod.« Ugyanott a harmadik példa egy emlékkönyvből írt szöveg: »Légy hű mind haláliglan és teneked adom az egeknek koronáját.« A 3. táblánkon az Udvarhely megyében levő enlaki templom menyezetére festett rovást mutatjuk be. A felirat az unitárius vallás alapvető hittételét közli, amely szerint istennek csak egy személye van és nem három, mint a katolikus vallásban. A mennyezet egy másik kockája ugyanezt a tételt latinul mondja: »In honorem unius veri Dei« és »Deus unicus« változatban. A rovással írt sorok alatt köcsögből kiemelkedő tulipánt látunk, körülötte rajzos ábrázolással. A festményt négyszögletes keret veszi körül. Mit és hogyan kell olvasnunk? A keret mentén, kívül, mind a négy oldalon is rovásjelek vannak. A saroknál levő jelek ezt az összerovott szót írják: eGYETLEn; a keretoldalak közepén viszont ezt: eGY. Négyeszer ismétlődik tehát az „egyetlen egy” kifejezés. A kereten belül levő két vízszintes rovássor

jobbról balra, a saroknál levő „egyetlen” szóval kapcsolva azt írja: eGYETLEn eGY A-Z I-S-T-E-N. Utána mai írásmódunk szerint a Bibliára való hivatkozás következik: DEUT(eronum) VI. A következő sorban ez áll: G-E-O-R-GY-I-US M-U-S-N-A-I, Di-A-K-ON. A teljes szöveg tehát ez: »Egyetlen egy az isten. Deut. VI. Georgyius Musnai, diakon.«⁴

A rovás alatt elhelyezett második szöveggel az eddigi vizsgálók egyáltalában nem foglalkoztak. A képet díszítésnek vélték, amit egy helybeli asztalosmester pingált volna „a köznépünknel oly kedves és máig is divatos tulipános modorban, amennyire a falusi művésztől kitelhetett, oly díszesen kifestette” (162m. 120). Tüzetesebben megnézve a dolgot kiderül, hogy az nem is olyan egyszerű falusi pingálmány, mint aminőnek az első pillanatra látszik, hanem az is írás, az is az unitárius hitelvet ismétli, de nem rovásjegyekkel, hanem képekkel. Itt tehát először van alkalmunk ősi típusú képírásos szöveget szemlélni! A képírás technikájáról pár mondatot kell mondanunk, hogy a szöveg olvasásához szükséges elemi tudnivalókat idézzük. Az effajta írásnak az alapelve az, hogy konkrét tárgyakat ábrázolnak, azok nevét korhűen kiejtik, de a nyert szavak alatt nem az ábrázolt tárgyakat értik, hanem oly szavakat, amik velük összezsengnek. Olyasféle-képpen, mintha azt akarnók írni ‚meghal’ és erre a célra a mák és hal ábrázolását használnánk, amint a képrejtvényekben is szokás. A jelen esetben szükséges tudni, hogy a mai köcsög régen ‚ketseg’ volt és tudni kell azt is, hogy régen a P és V hangok egymással cserélődhetnek. Ezek után már olvashatjuk is a kép írását. Legkönnyebben értjük a középső sávban levő képeket, alulról felfelé haladva, az ‚egy’ szóval elindulva és a ‚köcsögöt’ meg a ‚tulipánt’ egybeolvasva. Ime: EGY KETSEG TULI-PAN, mai helyesírással »Egy kétségtelen van«, — vagyis istennek egy személye kétségtelenül van, de több nincs. Bizonyára még mást is mond ez a bonyolult kép, de azt egyelőre nem tudjuk elfogadható módon megfejteni. Ennyi is elég azonban arra, hogy belássuk, miszerint az említett diakonus nem volt olyan együgyű asztalosmester, mint amilyennek feltételezték. A diakonusnak hatalmas nyelvtani, hangtani és írástechnikai tudása volt és olyan tekervényes észjárása, hogy őt mai tudományos felkészültségünkkel is nehezen tudjuk követni. E kötetben ilyenfajta nehézségekkel majd sokszor találkozunk magunkat szemben.

Az enlaki templom dísze azt mutatja, hogy az ősi írásrendszerek közül nemcsak a rovás, de a képírás sem halt ki a modern ábécé felvételével, hanem mindkető menedéket talált a népművészet végtelen birodalmában, ahol mind a mai napig tovább élnek és gazdagon virágoznak. Nyilvánvaló

⁴ Akik a szöveget megelőzőleg olvasták, a keret fölél írt szavakat nem vették észre, mert azok írásjeleit díszítésnek nézték. Pedig az unitárius hittételnek éppen az ‚egyetlen egy’ adja meg szabatos fogalmazását. A diakon írásjeleit

„Dej-A-K eN(lakán)” értelemben oldották fel, amit utóbb Csallány Dezső helyesbített diakonra (44m. 88). Ez a példa ízfelfőt ad azokról a nehézségekről, amiket nem mindig sikerül kiküszöbölni.

tehát, hogy hallatlanul régi szellemi örökséget őriznek számunkra az írásos terítők, madaras párnák, beszédes kopjafák, tulipános ládák, jelzett lepedők, meg a mértani jelekből mintázott szőnyegek, a pávaszem, a háromszögbe rajzolt szem, a puffos ujjú blúzok, hétfodros szoknyák, sajátos alakú és színű zászlók, az oroszlanos címerek, sőt maga a magyar állam ősi címere is. Szeretjük ezeket a motívumokat, tudjuk, hogy ősmagyar dolgok, de már nem értjük üzenetüket. Ezeket a fontos történeti okmányokat írástörténeti szempontból még nem vették vizsgálat alá, pedig roppant ígéret rejtezik bennük.

A népművészeti munkákról ismeretes, hogy Nagy-Magyarország minden területén előfordulnak. Ebből arra következtethetünk, hogy a régi írás, amiből a mai népművészet táplálkozik, nemcsak a székelyek és hunok tulajdona volt, hanem ismerte azt minden keletről jött magyar néprész, amelyből a mai magyarság ötvöződött. Mindezt meggondolva, a szkíta, székely, hun vagy magyar írásnak azonossága kapcsán a történeti összefüggések olyan láncolata rajzolódik ki szemeink előtt, amely nem sejtett eredményekre vezethet bennünket. Ezzel az útravalóval elindulunk most a hunok által hátrahagyott írásos okmányok megvizsgálására, amelyeket kárpáti országukban készítettek mintegy nyelvük örök tanúbizonyságaként és kilétük igazolására.

A HUNOK ROVASSAL ÍRT MAGYAR NYELVŰ OKMANYAI

Magyarország igen gazdag hun időkbeli származó régészeti leletekben. Területén tárták fel a legtöbb hun emléket és ott találták meg e nép kultúrájának legkimagaslóbb bizonyítékait. Nem véletlen ez, hanem nagyonis természetes, hiszen a Kárpátmedencében volt a nyugati hun birodalom súlypontja, ott székelt a dinasztia és onnan uralkodott a három nagy hun király: Oktár, Rúga és Attila. A hun királyi nemzetség az Alföldön, a Tisza és a Maros összefolyásánál, a mai Szeged környékén lakott. Szájhagyomány szerint ezen a vidéken egyes hun sírokból annyi arany kincs bukkant elő, hogy a helybeli lakosság talicskaszámra hordta szét mielőtt a hivatalos régészek a helyszínre érkeztek. A herdálásból megmenekült és múzeumokba került hun kincsek azzal a sajátsággal bírnak, hogy igen gyakran írásos feljegyzéseket tartalmaznak. Ezek az aranyba vésett szövegek alkotják a hunok hiteles történeti okmányait és mi az alábbiakban megkíséreljük azokat szólásra bírni.

1. sz. hun nyelvemlék. — Ez az első hun szöveg egy 9 cm magas üst alakú edény talpára van írva (ld. 4. táblát). A kehely sok más tárggyal együtt 1934-ben a Szeged-Nagyszéksós határában feltárt hun sírból került elő. Az egész leletnek e kehely a legszebb darabja. Az oldalán levő kerek ablakocskákban eredetileg drágakövek csillogtak, amelyek a hamvasztásos temetkezés folyamán a tűz áldozatává lettek. Maga a kehely is súlyosan megsérült, de az írásjeleket nem érte bántódás. A régészek egyöntetű

megállapítása szerint kétségtelenül hun lelettel állunk szemben. Az esztendőt azonban, amelyben a temetkezés lezajlott és a kehely földbe került, nem tudták pontosan megállapítani. A sír hun viszonylatban is szokatlanul gazdag melléklete, meg az a körülmény, hogy éppen a Tisza-Maros összefolyása táján, a hun királyi nemzetség települési területén találták, arra a megállapításra vezette a régészeket, hogy oda fejedelmi személyt temettek⁵. Ki volt ez az előkelő hun fejedelem?

Az apró pontokkal jelzett „poncolt” betűk rovásjelek, melyeket a rovás általános szabályát követve jobbról balra haladva írtak, úgyhogy a szöveget is ebben az irányban, jobbról balra kell olvasni. A jeleket úgy tagoljuk szavakba és úgy írjuk át ábécés betűkkel, amint vonatkozó táblánkon bemutatjuk. A szöveg mai helyesírással így hangzik: »Ezzel öli meg Ungarok Titánát a szt.-római lány.« E döbbenetes hírt véve, azonnal fel kell vetnünk a kérdést, vajon jól olvastuk-e a rovásjeleket? A helyes olvasás első feltétele az, hogy mindenegybes jel hangértéket felhasználjuk, egyet sem hagyva ki, egyet sem módosítva. Jelen esetben ez így történt. A második ismérv az, hogy eredményül értelmes mondatot kapjunk, amelyben a szavak egymással szoros gondolati egységbe kapcsolódnak. Olvasatunk ennek a kívánalomnak is megfelel. Végül harmadszor meg kell legyen az írásnak a korra jellemző fonetikus grafikája. Ezt is látjuk. Írástechnikailag tehát nem lehet az olvasás ellen kifogást emelni. A helyes megfejtésnek azonban tárgyi ismervei is vannak. Szükséges, hogy a szövegben megnevezett események, személyek és körülmények megegyezzenek az egyéb forrásokból hitelesen megismert adatokkal. Ezzel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a középkori források beszámolnak a hun királyi udvarban történt tragédiáról, melynek Attila lett áldozata azon az éjszakán, amidőn egy idegen eredetű, éppen a Római Birodalom területéről származó királynnyal ülte nászát.⁶ A mindig jólértesült bizánci diplomaták is úgy tudták, hogy Attila király halála nem természetes módon következett be, hanem őt egy haszontalan leány méregpohárral küldte a másvilágra (146m. 91, 153, 170). A leány nevét a hagyomány Mikolt és Ildikó alakban őrizte meg, ami csak magyar nyelven érthető — „megölte” és „öldöklő” — és így az is a tragédiára utal. Szóval a tárgyi körülmények is igazolják a felirat olvasásának hitelességét. Eszerint a birtokunkban lévő kehely amellyel az elhunyt király máglyáját meggyújtották, Attila méregpohara. Ez az eredmény világszenzáció.

⁵ A lelet körülményeiről ír 63m. 106 sk és 146m. 241 sk. A kehely képét közlik: 65m. XVII; 63m. 39 és 146m. III. Nagyon meglepő, hogy a magyarországi régészeti leleteket idegen nyelven ismertető könyv, a németül, franciául és angolul is megjelent »Archaeologische Funde in Ungarn« (170m) ezt a leletet és hiteles hun okmányt nem mutatja be. De még meglepőbb,

hogy nem szerepel a könyvben a világhírű nagy-szentmiklósi kincs sem. Pedig mindezeket magyar földön, „in Ungarn” találták, tehát mindenképpen helyük volna a könyvben.

⁶ Kézai bőségesen foglalkozik Attila halálával, de csak a külső körülményeket mondja el, halálát pedig túlzott szórakozásának tulajdonítja. 167m. I. 160 sk.

A budapesti Magyar Nemzeti Múzeum tehát anélkül, hogy tudná, az egyik leghíresebb világtörténelmi emléket, a nagy hun király méregpoharát őrzi és a magyar régészek, anélkül hogy rájöttek volna, a szegedi határban Attila király sírját tárták fel. A nyelvészek is meglepetéssel vehetik tudomásul, hogy 453-ból egy hallatlanul fontos magyar nyelvemlék került elő, amely első összefüggő nagyobb nyelvemlékünket, a Halotti Beszédet 750 évvel megelőzi. De ugyanez a szöveg azért is világszenzáció, mert belőle kiderül, hogy a 4. és 5. században már magyarul beszélő és író népek éltek a Kárpátmedencében, hogy Attila király a magyarok királya volt és tökéletesen igaz a krónikák híradása, amelyek váltig ismétlik, hogy a hunok magyarok, »Huni sive Hungari«.⁷

2. sz. hun nyelvemlék. — Ez a nyelvemlék (ld. az 5. sz. táblát) két példányban készült és egy-egy arany csésze felfelé néző lapjára van bevésve, azonos módon, azonos betűkkel és azonos szöveggel. A két csészét Nagyszentmiklóson 1790-ben huszonhárom más arany edénnyel együtt találták. A kincseket annak idején Bécsbe szállították és ma is ott őrzik, mint a Kunsthistorisches Museum legkimagaslóbb értékű tárgyait. Amidőn e felbecsülhetetlen értékű arany edényeket megtalálták, a közvélemény azokat Attila kincsének nevezte el és Hampel József régész az 5. századba, a hunok magyarországi virágkorába helyezte. Később a keltezésről eltérő vélemények alakultak ki és voltaképpen tulajdonosát nem tudták megállapítani. Az Attila-kincs izgalmas problémája ma is nyitott kérdés és helyzetét Németh Gyula szavaival így foglaljuk össze: „Azok a tudományos problémák, amelyek a nagyszentmiklósi kincessel, az ural-altáji népek tárgyi kultúrájának talán legszebb emlékével kapcsolatban felmerültek, Magyarország archaeológiájának legérdekesebb de egyúttal leghomályosabb kérdései közé tartoznak” (145m. 5). Mennyiben tudjuk ezt a homályt eloszlatni?

A szóbanforgó edény kör alakú mezőjében, egy keresztalakú idom körül rovásjelek helyezkednek el. A betűk alakja valamivel régibb, mint az Attila-tragédiát megörökítő szöveg jelei. Ha tehát ez is hun szöveg, külalakjáról ítélve a magyarországi hun uralom első fénykorába, Oktár király (megh. 430) idejébe volna illeszthető. Mint kiderül, valóban oda is tartozik. A szöveget az óramutató járásával ellenkező irányban kell olvasni, amint erre a betűk fordulásából pontosan lehet következtetni, a „12 óra” helyzetben álló jellel kezdve, bal felé haladva. A jeleket 8. sz. táblánkon szavakba tagolva megismételtük s ugyanott közöljük betűhív

⁷) A kehelyen szereplő írást minket megelőzőleg senki sem olvasta el. Az írásjelekre nézve sem alakult ki határozott vélemény. Fettiich Nándor régész, Nagyfalusy korábbi véleményét követve a betűk nagyobb részét görögnek, kisebb részét ismeretlen eredetűnek tartja. Do-

manovszky Ákos a jeleket rovásjeleknek látja. Mészáros Gyula sejtése szerint a szöveg valami kaukázusi (ó-karthveli) nyelven lenne írva. 146m. 242; 65m. 121 sk. Most kiderült, hogy ezek a feltételezések alaptalanok; a szöveg rovásjelekkel írt magyar nyelvű feljegyzés.

átírását. A szöveg nagyon művelt rovással, azaz sok egybeolvasztott írásjellel készült és mai helyesírással leírva ezt mondja: »Negyedik hun király, Oktár országa. Örök jogon vette barátoktól. Pontiak, Iszter vidékiek, Uraliak, Tatárok ura«. A tényér közepén levő szimbolum mind a négy ágának végében N rovásjeleket látunk, a hun szó szokásos jelölésére, majd egy kör következik s azon belül a rovás ELI jele. A szimbolum kétségtelenül a „negyedik hun király” címet ismétli. A fontos üzenetet közvetítő két arany edény külső oldalán is van egy rövid feljegyzés (ld. az 5. táblát). Ennek szövege mai helyesírással így hangzik: »Arany éket Izsák hun csinálta.«⁸

3. sz. hun nyelvemlék. — Ezt a nyelvemléket a nagyszentmiklósi kincsek egyik arany tálcáján találjuk, jobbról balra haladó írásjelekkel (ld. a 6. táblát; az írásjelek szavakba tagolva és betűhíven átírva a 8. táblán, No. 2). A jelek felett egy enyhén félhold alakú keretben állatképek vannak. Az írásjelek kissé megkoptak, különösen az összerótt négyfogú betűk. Az eredetit közelebből szemlélve, az elmosódott vonalak helyreállíthatók, amint erre kísérletet is tettek, de a helyreállítás a szöveg értelméből is megtehető.⁹ A jelek aránylag könnyen olvashatók s azokat mai helyesírásunkkal így írjuk át: »A díszén írt Irán honi rokonok állatnevekkel éltek; előny volt«. A tálca díszén az előkelőbb helyzetben levő két nagyobb állatot, rókát vagy farkast, a tompa orr jellemzi; ezek egyike bizonyára a hunokat jelképezi, mert az ő tompa orrukról a leírások is megemlékeznek (141m. 71; 146m. 65). A madárszárnyakkal ellátott hajlított csőrű állatok egyike pedig a magyarokat. A két tompa orrú állat farkának középső sudarában két igen apró rovásjel van bevésve, amit azonban a rendelkezésünkre álló fénymásolatról nem tudunk elolvasni. Azt a három írásjelet sem tudjuk kivenni, ami a jobboldali tompa orrú és vaknak

⁸) A két tényér szövegének olvasására eddig csak Kell Bruno tett nyomtatásban is közreadott javaslatot. A német tudós az írás betűit görög (I) betűknek nézte, a szöveget görög (I) nyelven olvasta el, e „12 óra” helyzetből kiindulva ugyan, de az óramutató járásával megegyező (I) irányban. A közepén elhelyezett monogramot Krisztus monogramnak nézte (I), a tényérokat pedig keresztelős csészéknek (I). Bevallja, hogy a betűket nehezen olvassa és tulajdonképpen csak egyetlen egy görög szót vesz ki tisztán (UDATOC), ami szerinte a görög „víz” genitívusza. Szövegét úgy varázsolja elő, hogy a 36 írásjelhez 20 ébécés betűt hozzatold. A talált értelmet így fordítja görögből németre: „Christus hat mit Wasser den Menschen erlöset, emporsendend (daraus) den neuen heiligen Geist,” magyarul: Krisztus vízzel váltotta meg az embert, felküldvén (abból) az új Szentleiket (145m. 5 sk). — Tudós német kollégáinknak e

rovásírás technikájáról meglepően hiányos fogalmak vannak, még az írásjeleket sem ismeri fel, nem tudja az olvasás irányát megállapítani, sem a hangzós feloldás korlátolt lehetőségét nem tudja. Eredménye logikailag sem állja ki a kritikát: Krisztus nem vízzel váltotta meg a világot, hanem vérrel; a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában az égből szállt alá, nem a vízből emelkedett ki; végül csak egy Szentlélek volt, tehát nem lehet „új” Szentlélekről beszélni.

⁹) 145m. a 11. és 16. oldalán közli az általa javasolt helyreállítást. Az írásjeleket itt a szerző tükörképükben adja, hogy balról jobbra legyenek olvashatók. Átírása nem egészen pontos; az írásjelek helyesen úgy vannak, amint mi adjunk táblánkon. A jobbról balra haladó sorban a 7. írásjel nem NY, hanem három összerótt jel R.K.N. A sorban a 9. és 14. jel e három fogú E és az egy fogú, de felfelé emelkedő foggal írt L közös szárra szerelve.

ábrázolt állat hátsó combjára van felírva. Egyelőre e rajzos ábrázolásnak ne tulajdonítsuk más jelentőséget, mint azt, amit a pompás magyarsággal írt főszöveg mond. A főszöveg szerint a Duna vidékén élő hun urak iráni eredetűek, tehát nem nagyázsiaiak, és magukat állatképekkel jelképezték. Ez utóbbi kijelentés segítségünkre jön, hogy egyes hun királyok neveit megértsük. „Oktár” talán A-Ku-Ta-UR: A kutya úr; Rúga bizonyára Róka; ugyanezen az alapon Attila talán Atya ló; a „visszatérő hunok” pedig, akiket mi avaroknak, a források meg gyakran AB-ARI neveznek, tulajdonképpen Eb urak. Ez valóban mind csupa magyar név; nem török, se nem gót. Az állatnevek használata azt is megmagyarázza, miért írták a nyugateurópai források, hogy a hunok „állatok” és hogy Attila „kutyától” származott: nekik egyszerűen lefordították a fedőneveket.¹⁰

4. sz. hun nyelvemlék. — Ez a nyelvemlék a nagyszentmiklósi lelet 21. sz. alatt elkönyvelt darabján szerepel (képe a 7. táblán alul, írásjegyei a 8. táblán, No. 3). A feliratot alul a „6 óra” helyzetben levő kereszttel kiindulva, az óramutató járásával ellenkező irányban olvassuk. A szöveget betűhíven így írjuk át: ER-ÁN-I-A-T RÉ-G-I Be-Tü-IRE ER-éG EL-ER-eG-A-T K-A-P-A.RA-Sá-Bú Ki-T-AL-Á-T ÉR.T-ELE-M. RÉ-Ge J-ELE-T É-Ge-T-ék, ER-ÁN-É-T K-A-P-A.R-(ták) ELE-B A Kő-RE, eT-ELE Mo(n)-TA, „Irániak régi betűire a rég előregült kaparásból kitalált értelem. Rég e jelet égették. Iránét kaparták előbb a köre. Attila mondta».

Ez a hunoktól eredő 5. századbeli magyar szöveg további fontos kultúr-történeti tény, az írástudás akkori állapotát tükrözi. A szövegíró maga állapítja meg, hogy az ő idejében a rovás régi fajtája már kezdett feledésbe menni, vagy legalábbis az író maga kezdte feledni. Ennek tulajdonítható, hogy az első szóban a többesszám szokásos K ragja helyett T ragot alkalmaz. De az sincs kizárva, hogy a régi többes ragot használja, ami valóban T volt, mint egyes finnugor nyelvekben ma is az. Az írás elkészítésének módjáról adott hír teljesen megfelel a valóságnak. Így már egy negyedik, több mondatot tartalmazó úgynevezett nagyobb nyelvemléket olvastunk a hunoktól magyarul.¹¹

¹⁰ A magyar tudósok közül Németh Gyula turkológus kísérlete meg e harmadik hun nyelvemlék elolvasását. Megelégedéssel állapítja meg munkájában, hogy a szöveget néhány órán belül kitalálta, hála az alkalmazott eredeti módszernek. A módszer eredetisége az, hogy minden rovás ábécét figyelmen kívül hagyott (I), és a jeleket puzta spekulációval állapította meg, de közben a kereszt alakú jeleket (ami a rovásban a T és a D jele), mint felesleges és az íráshoz nem tartozó elemeket következetesen kihagyta (145m. 14 sk). Eredménye szerint a szöveg török nyelvű és négy szót tartalmaz: »Boila Csaban cseriz qes»: Bojla Csabán csemegés tája. Eredményével Németh Gyula mégis elégedve, mert az írrok (I) több helyen nyelvtani és hangtani hibát követett el, amit neki kellett kijavítania. Nem kell részleteznünk, az olvasó maga is tudja, mit kell gondolnunk Németh Gyula módszeréről és néhány órán belül elért eredményéről.

¹¹ Bizonyos meglepetéssel látjuk, hogy a világ egyik legnagyobbknak kijelentett írásszakértője, Thomsen, e ragyogó magyar szöveget görög (I) betűkkel írt török (I) nyelvű szövegnek olvasta, a keresztől kiindulva, az óramutató járásával megegyező (I) irányban. Az általa kitalált mondatokat így fordította franciára: „Le zoapan Bouila a achevé la coupe,

A nagyszentmiklósi kincs valamennyi darabja a magyarországi ötvösipar remekműve. Mivel rajtuk egykorú magyar szövegeket találtunk, nyilvánvaló, hogy előállításuk és tulajdonosaik is magyarul beszéltek. A hunok arany tányérjairól Kézai Simon mester is említést tesz (167m. I 151). Okleveles anyagból pedig azt is tudjuk, hogy egy másik híres hun kincset „Isten kardját” még az Árpád-korban is Magyarországon őrizték. Ez a kard Attila király kardja, aki tudvalevőleg Esthon (EST-AN) ura volt, vagyis olyan királycimet viselt, amely összecsengett az Isten szóval. Ma ez a kard is Bécsben van és Nagy Károly (Curulu Magnus) kardjaként őrzik. A kardról a régészek megállapították, hogy magyar ötvösműhelyben készült.¹² Ugyancsak itt, Magyarországon őriztek több más hun kincset is, amelyek magyar tulajdonjogát mindig elismerték. Róluk egy oklevél is szól, amelyben a cseh király megígéri, hogy a magyar királynak visszaadja valamennyi kincsét, amelyet nagyanyja, Mazovi Anna illetéktelenül Csehországba vitt. Köztük volt „egy igen drága arany edény, amelyet mindenütt finom és csodás szépségű drágakövek díszítettek és sok más arany ékszer, amelyet Attila magyar király és más utódainak idejétől fogva mostanáig Magyarországon őriztek” (146m. 187 sk). Az első világháborút befejező szerződések, a régi Monarchiát felosztó saintgermaini és trianoni diktátumok akként intézkednek, hogy a Bécsbe hurcolt kincsek a Monarchiából kivált államok között a régi tulajdonjog alapján felosztandók. Ez a felosztás részben meg is történt, de az Attila-kincsek, mivel ügyük akkoriban még nem volt tisztázott, Bécsben maradtak, noha azok osztrák tulajdonjogát semmi sem támogatta. Vajon most, amidőn a kincsek magyarságát magyar felirataik beigazolták, nem nyílik-e alkalom a tévedés helyreigazítására és a kincsek visszabocsátására a jogos tulajdonos birtokába?

5. sz. hun nyelvemlék. — Ez a rövid szöveg a Rajna vidéki Wolfsheimben feltárt hun lelet legértékesebb darabjára van bevésve (ld. a 8. táblán No. 4. alatt) és most a wiesbadeni múzeumban őrzik. A kérdéses tárgy egy állatfejben végződő nyakpercc lecsüngő alkatrésze volt, amit egykori

(celle) coupe ó boire qui par le zoopan Boutaoul a été adaptée à être suspendue,” magyarul: Builo zoopan fejezte be a kupát, (ezt az) ivókupót, amely Butául zoopan által tétetett a felfüggesztésre alkalmassá. Németh Gyula magyar tudós a szöveget Thomsen után szintén görög betűsnek vélte, ő is törökül olvasta el, de az írást besenyőnek vélte és értelmét magyarul így szobta meg: „Builo Csabán cészéje, amely az ő megrendelésére készült, Butoul Csabán csináltatta csatját, az ő ivócsészéje ez” (145m 8-10).

Mit szóljunk ezekhez a csatagó mondatokhoz? Talán hagyjuk Németh Gyulát beszélni. „Először is hangsúlyozni akarom, hogy a hangok jelölése a feliratban nem a rendes... a török

szavaknak nem az irodalmi művekben használatos átírását látjuk, hanem egy kevésbé képzett embernek egészen egyéni, bár hibátlan írásmódját” (145m. 6). Ezután következik az írnok sok „hibájának” szépítgetése, végül a módosított tudósnál, aki nem tudja a rovásjeleket a görög betűktől megkülönböztetni, nem ismeri az olvasás irányát és el sem képzei, hogy egy 5. századbéli s Duna-medencében talált szöveg magyar lehet.

¹² Mivel tudásaink a magyarokat csak a 9. század végén vándoroltatják be Magyarországra, az Attila-kardot az Árpádok korából keltezik. Vajon nem kellene ezt a dolgot még egyszer és jobban megnézni?

tulajdonosa amulettként viselt (146m. VI. tábla, 1 és 2; VII. tábla, 1 és 147. A csüngő dísz rekeszeiben egykor piros színű keleti gránát volt, kivitelezése a Szeged határában talált arany kehellyel azonos technikára vall. Régészeink szerint „ma már világosan látjuk, hogy (ez a kincs) a hun birodalom művelődési viszonyainak szerves tartozéka... készülési köre iránt a legcsekélyebb kétségünk sem lehet” (146m. 242 sk). A lelet mellékleteiből úgy vélik, hogy a nyakperec és csüngője az 5. században került a földre. A feliratot még nem olvasták el, de azt gondolják róla, hogy valami iráni nyelven lehet és az egyik szó talán „az első szaszanida uralkodónak, Ardasirnak (megh. 241-ben) nevét tartalmazza: Artachsatar” alakban.

Tüzetesebben megnézve az írásjeleket, azokból a legnagyobb jóindulatú értelmezéssel sem tudtuk Ardasir-Artachsatar nevét kihozni. Ellenben rájöttünk arra, hogy ezúttal is magyar nyelvű szöveggel állunk szemben, ami most már természetes is, ha hun korból eredő írást látunk és azt állatkép is kíséri. A jobbról balra haladó szöveget így írjuk át a mai helyesírásunkkal: »Ungár nénitől Ilonának, — Nagyapa«. Ajánlás ez, az amulettet adományozó nagyapa részéről. Mit gondolhatunk erről a szövegről? Bizonyára azt, hogy az Attila halála után lezajlott polgárháborúból germán területre is menekült egy hun-magyar csoport és az hagyhatta hátra. Maga a nagyapa véshette be az írást, aki még jól ismerhette a rovást, mert a magánhangzókat nem írta ki, hanem következetesen csak kis vonalkával jelezte, ott ahol ez szükséges. A falu, ahol a menekült hun raj letelepedett, mind a mai napig viseli a hunok farkas állatnevét, mert neve Wolfsheim-Farkastanya.

6. sz. hun nyelvemlék: monogramok. — Fettich Nándor közli (65m. XII) a kolozsmegyei Apahidán előkerült hun gyűrűk fényképmásolatait. A gyűrűkön monogramok vannak. Az egyik monogram egy egyenlőszárú keresztet ábrázol (a rovás T jele), amit egy kör (ELE) kerít körül. Ugyanilyen monogramok láthatók a nagyszentmiklósi kincs korszóin is (145m. 28 sk). Ha a két jelet egybeolvassuk, eT-ELE, aT-ILA: »Attila« nevét kapjuk. Egy másik gyűrű (65m. XXII. No 5) szintén rovásjelekből készített monogrammal van ellátva. A jeleket a gyűrűn magán balról jobb felé olvassuk, de ha vele pecsétet nyomtak, a lenyomatot már a rovás szokásos irányában, jobbról balra kellett olvasni. A monogramot és alkotóelemeit a 8. táblánkon (No. 5) mutatjuk be. Ábécés átírása: »Csejte várura«.

A monogramok sorában kell megemlékeznünk a hunok indás díszítéséről is. Ennek szép példáját látjuk Oktár csészéjén (6. tábla) és Rúga király tálcáján (7. tábla). Ezek az egymásbafűzött indák a hunok nevét írják, százszor meg százszor, és rovásjelek egybekapcsolásából keletkeztek. Ezek újra felhívják figyelmünket a népművészet eredetére. Ha ugyanis megfigyeljük a mintát, mint 8. táblánkon (No. 6) külön is hangsúlyozzuk, az indák alapmotívuma mindig két egymásnak háttal illesztett félkörből áll, azaz az UN-NI: »Huni« szót írják. E két írásjelet egy vízszintes

vonallal kötik össze, ami az „1” sorszámot illetve annak EGI hangcsoportját írja és a megelőző elemmel a »Huni ág, Hunok« kifejezést adja. Ha e motívumokat köralakban helyezik el, mint éppen ábránkon mutatjuk, akkor a »Huni ágak ura, Hunok ura« jelentéshez jutunk.

7. sz. hun nyevemlék: szimbolumok. — A hunok legjellemzőbb szimbolumai az állatképek. Ez kézenfekvő is, ha magukat kutya, róka, farkas, ló meg eb fedőnevekkel látták el. A régészek is észrevették ezt az összefüggést és az állatdiszes leleteket a hunoknak szokták tulajdonítani. Szaknyelven griffes ábrázolásnak nevezik, mert mesebeli állatoknak gondolták. Ilyen állatszimbolumokat ábrázol a már ismertetett hun tálca (ld. 6. táblát), amelyen két rókát vagy farkast látunk. Ugyancsak róka szerepel a nagyszentmiklósi kincs egy másik tálcáján, amit 7. táblánkon mutatunk be. Ez utóbbi rókát ábrázoló tálca bizonyára Rúga-Róka király tulajdona lehetett, mert a körbefutó indákkal együtt ezt írja: »Hunok ura, Róka«. A róka lába be van kötve, talán sebesülésre utal a kép. Egy pillanatig sem lehet tehát kétségbevonni, hogy a „griffes indás díszítés” a huni szervezetű magyar népek sajátja.¹³

Amint a szimbolumokból látjuk, a hunok is ismerték és használták rovásírásukkal párhuzamosan a képírást, mint megelőzőleg már erre példát láttunk a székely rovásírás emlékeivel kapcsolatban, az enlaki templom díszét vizsgálva. Egy további egészen szabályos hun korbelti képírással írt szimbolum az a szemet és orrot, de semmi mást nem ábrázoló 31.1x24.1 cm nagyságú arany lemez, amit zsinórra fűzve és nyakba akasztva viselt tulajdonosa (ld. 9. táblánkat). A szimbolum a képírás szabálya szerint a szem és orr hangsúlyozásával ezt írja: »Szemúr«, ami a napisten főpapjának címe szokott lenni. Az arany lemez tehát rangjelző tábla volt.

Tovább is időzhetnénk még a hun írásos emlékek vizsgálatánál, sorra véve egyéb ékszereiket és díszeket, főleg rovarokat (méheket) ábrázoló biztostűit, jelekkel ellátott üstjeit, de ezek már inkább részlettanulmányokba illő dolgok. A bizonyítékok további halmozására nincs is szükség. Az eddig előadottak minden tekintetben perdöntő érveket szolgáltatnak, úgyhogy a hunok magyarnyelvűségében többé nem kételkedhetünk. Foglaljuk tehát össze, amit fontosnak találunk és megállapításainkban külön is ki akarunk emelni.

A magyar nyelvre nézve megállapíthatjuk, hogy azt a 4. és 5. században a Kárpátmedencében már szélteben-hosszában beszéltek és szélteben-hosszában írták. Az ezidőből származó nyelvemlékek tömérdek szava

¹³) Hampel József nagyon helyesen a griffes-indás szimbólummal nyomozta a hunokat a népvándorlás (orgatagóban). A régészek egy része azonban ma újra kételkedik e módszer helyességében (146m. 316). A mi kutatóink Hampel József nézetét igazolják. A griffes-indás

szimbólumokat szervesen egészítik ki a magyar népek egy másik csoportjának szimbólumai, a madarak (madór: magyar) és oroszlánok (magoru: magyar) meg a tarsolylemezeken látható madár stilizálások. Ezekről később szólunk.

között egyetlen egy idegen nyelvből eredő szót sem találtunk: se görögöt, se latint, se germánt, de még csak törököt sem, szlávról nem is beszélve. Minden szó a magyar nyelv hiteles szava, önálló alkotása. A nyelvtani szerkezetet, ragokat és képzőket tökéletesen kiforrt állapotban látjuk, a szórend biztos és határozott, a kifejezések erőteljesekek és pontosak. A talált mondatokat a mai magyar ember minden további nélkül, füle első hallatára megérti, nem úgy, mint az óangol, ófrancia meg ógermán szavakat. Ha ez így van, mert tény, hogy így van, akkor a 4. és 5. századi magyar nyelv mögött sokezeréves múltnak kell lenni. Ne lepődjünk tehát meg, ha majd a következő fejezetekben egy-két évezreddel még régiebb időből eredő írásos emlékeket találunk és azokban is jó magyarsággal szólnak hozzánk eleink.

A magyar népre nézve ezt mondhatjuk: mivel a magyar nyelvet nem idegen, hanem magyar népek beszélték és írták, ezért történeti tényként kell elfogadnunk, hogy magyar néprészek már a jelen időszámítás 4. és 5. századában a Kárpátmedencében éltek, ott államalkotó minőségben szerepeltek, tehát az európai „magyar ország” már akkor megvolt. A felmerült adatok egyúttal pontosan utaltak a magyar népek korábbi lakóhelyére, jelesül Iránra, és azt is sejtetik, hogy a Régi Keletről több hullámban és két főirányból érkeztek a Kárpátmedencébe: a kaukázusi kerülővel kelet felől, és a Balkán-félszigeten át dél felől. A beérkezett magyar törzseket legelőször a hun részleg szervezte egységes államba, az hozta létre közöttük a testvérülést s alakította ki a hun-magyar nemzetet.

A hun-magyar testvérnép kultúrájára nézve megállapíthatjuk, hogy az bizony magas kultúra volt. Nemcsak írtak és olvastak, nemcsak bámulatos haditudomány birtokában voltak, hanem olyan aranyművesekkel is rendelkeztek, akiknek alkotásaihoz fogható remeket az akkori Európa nyugati tájain hiába keresnénk. A hunok ötletessége és szellemessége, amely a griffes-indás díszítésű népművészet alapjait megvetette, a római és germán népek táborában még ismeretlen volt; azok csak később tanulták meg ezt a stílust. A hunok katonai és politikai képessége olyan tudományos magaslaton állott, ami előtt a maradék Európát halálfélelem fogta el. És e kisebb kultúrájú nyugateurópaiak utódai a mi hunmagyar elődeinket mégis lebarbározták, ázsiai hordáknak nevezték, az emberiség söpredékének. Ezt a hazugságot örökre ki kell irtani a történelemkönyvekből, vagy ha benthagyjuk, a neveket az igazságnak megfelelően át kell cserélnünk.

Mit kell tehát elvetnünk? Először is azt a tanítást, amely szerint összefüggő nyelvemlékeink csak a 13. század elején kezdődnek és hogy a mi népünk történetére a 9. század előtt semmiféle nyelven nem áll rendelkezésre írott kútfő. Másodszer el kell vetnünk azt a hiedelmet, hogy a hunokhoz a magyaroknak semmi közük és hogy a magyar nép csak a 9. század végén települt volna be a Kárpátmedencébe. Harmadszor, min-

denestül együtt el kell vetnünk a finnugor nyelvi rokonságra felépített őshazaelméletet, amely szerint a magyar népek (magyarok, finnek, estiek, stb.) az Uralból meg Szibériából jöttek volna Európába és útközben szedgették volna össze szókincsüket és kultúrájukat, folytonosan másoktól kölcsönözve.

A KÁRPÁTI HUNORSZÁG NÉPEINEK FAJI SAJÁTSÁGAI ÉS NÉPNEVEI

EMBERTANI MEGFIGYELÉSEK

Az őstörténet kutatója az embertan megállapításáiból elsősorban azokat tudja felhasználni, amelyek az egyes nemzetek keretén belül hosszú időn át előforduló embertípusokra vonatkoznak. Ezeket a típusokat a faji ismeretjellemek alapján szokták meghatározni, aminők a bőr színe, a termet nagysága, az orr formája, a szem állása, nagysága és színe, és a koponya alakja felülnézetben.¹⁴ E faji vonások legtöbbször a csontmaradványokból következtetnek, de felhasználják az egykorú képes ábrázolásokat és az írott forrásokban található feljegyzéseket is. E jellemző vonások bizonyos állandó együttes előfordulása eredményezi az embertípusokat. Az embertan másrészt megállapítja azokat a földrajzi tájakat, ahol egy-egy embertípus bizonyos időben uralkodó jellegű volt, nagy többséget alkotott, és nyomozza más tájakra való szétterjedését. A történész számára az embertípusoknak szétáramlása is hasznos felvilágosítást tartalmaz, mert segítségével deríthető fel a korai időkben lezajlott népvándorlások kiindulópontja, iránya és útvonala. Érdemes tehát és kell az őstörténésznek az embertan segítségét is igénybevenni.

De van-e elég embertani lelet arra, hogy ezt a segítséget a magyar nyelvű népek, jelesül a kárpátmedencebeli hunok és magyarok őstörténeti vizsgálatához a siker reményében igénybe vehessük? A 4. és 5. századból eddig nagyon kevés emberi csontmaradvány került elő, ami a hunoknak volna tulajdonítható. Ők halottaikat előbb máglyán elhamvasztották és csak üszkös maradványaikat temették a földbe. De van használható képanyagunk, és megtaláljuk az írott kútfőkben a hunok testalkatának valamelyes leírását is. Amikor azonban a hunok avar néven a 6. században visszatértek a Kárpátmedencébe és ott több mint 200 éven át (567-796) újra önálló államot alkottak, már nem hamvasztották el halottaikat, hanem mai módra sírokba temették. Ezekből a sírokból tömérdek csontmaradvány került elő. Így a hun csoportra van elégséges embertani ismeretünk.¹⁵ Ami a magyarok testi jellemvonásait illeti, erre nézve a 9. és 10. századból

¹⁴ A koponya alakját a fajindex fejezi ki. Ez az index a felülről nézett koponya szélességének (A) és hosszúságának (B) viszonya, szorozva 100-zal, tehát (A:B) x 100. Három főtypust különböztetnek meg. Ha az index 81 vagy annál magasabb, akkor rövid fejű (brachycephal) típusról beszélnek; ha az index 76 vagy kevesebb, akkor hosszú fejű (dolichocephal) típusról szólnak; ha az index a jelzett két szám között mozog (76-81), ekkor középfajúkat (mezocephal) mondanak.

¹⁵ Az avarok hun mivolta (és így magyar nyelvűsége) ma már nem kétséges. Az egykorú források ezt a népet a hunnal azonosnak tekintik és „visszatérő hunoknak” nevezik. Számos ilyen kifejezést is találunk, mint »Hunt qui et Avaros«, Hunok, akik avaroknak mondatnak (45m. 11 és 83m. 223 jzt. 432, és 151, 153). Ilyen értelemben szól a középkori magyar krónikák kiadója: A scriptoribus occidentalibus Avari, vei magis partes Avarorum persaepe Hunni dicitur (167m. l. 43). A bizánci kútfők is az Unnoi-val azonosították az

eddig mintegy 180 hiteles koponyát és 130 ép csontvázat birtokolunk, ami az újabb kutatások nyomán további példányokkal bővült. Ismerjük I. Endre, I. László és III. Béla királyunk csontmaradványait is, Piroska-Iréné mozaik képét és Szent László mellszobrát és van a krónikákban külsejükről szóló írásbeli feljegyzés is. A mai magyar nemzet embertípusait pedig elég behatóan ismerjük. Ebben a vonatkozásban is elég tehát az anyag, hogy abból őstörténetünkre bizonyos következtetéseket vonhassunk le. Módszertanilag azt az utat követjük, hogy a mai helyzetből indulunk ki és a mai embertípusokba igyekszünk beilleszteni a hun időkben a Kárpátmedencében lakott népeket.

A mai magyar nemzetben a legelterjedtebb típust azok alkotják, akik közepes termetűek, zömök testalkatúak, széles arcúak, akiknek az orra tompán végződik, koponyájuk felülnézetben közel áll a kör alakjához, azaz rövid vagy kerek fejűek. Ezek országos arányát az össznépeség 28%-ára teszik. A típust balti vagy urali típusnak keresztelték el. Ezzel a típussal pontosan azonos az avarok embertani képlete. Lipták Pál, aki az összehasonlítást gondos mérlegeléssel elkészítette, nem habozott az egyezésből kínálkozó logikus következtetést levonni, hogy t.i. a mai magyar nemzetnek e 28%-nyi része „valószínűleg az avarokori népeségből származik” (117m. 15). Lipták Pál gondolatmenetét tovább fűzhetjük. Ha ugyanis az avarok hunok voltak, akkor úgy is fogalmazhatjuk a tételt, hogy a mai magyarság jelentős része, az a bizonyos 28%, hun származású, akiket a hun emlékek tompa orrú állatokkal ábrázoltak és az idegenek is ilyen orrúnak mondtak (141m. 71; 146m. 65). Mivel a hunokról saját írásaikban azt olvassuk, hogy ők iráni származásúak, a szóbanforgó embertípust a vándorlásuk végállomására utaló balti és urali elnevezés helyett nekünk okosabb dolog előjövetele helyükre utaló szóval iráni típusnak nevezni. A következőkben mi ezt az elnevezést használjuk.

Az embertan művelői a mai magyar nemzetben megemlékeznek egy második embertípusról is, amely lényegében megegyezik az iráni típussal, úgyhogy azzal majdnem azonosnak vehető. E típus országos átlagát 20%-ban állapították meg. A 4. és 5. századi kárpáti magyar népek közül ebbe a csoportba a hunokkal azonos tájról érkezett iráni szkiták (széke-

avarokat (168m. 26). Az azonosítás nem ok nélküli történt, mert az avar birodalom összetevői között döntő szerepet játszottak az egykori hun birodalomnak a Kárpátok külső övezetébe és a Fekete-tenger környékére került elemei (146m. 259). László Gyula szerint az avarok jelentős része hun volt, nyelvük azonos volt Attila hunjai nyelvével (168m. 26; László Gyula, A honfoglaló magyar nép élete, 97–100). Görög híradás szerint az avarok négy elemből ötvöződtek. Ezek: UAR (Úr), KHUN (Hun), TARNIAKH (Turániak) és KOTZAGEREK (Kutya urak). Egy más görög forrás ze-

rint az avarok UAR-KHUNI (árja honi) nép (80m. 226, 228; 82m. 29 és 83m. 48). Egy bizánci követ jelenti, hogy az uarkhuni népet hangyákhoz hasonlítják (80m. 228), szóval Hun-égak, Hunok. Nem is lehettek az avarok más, mint magyar nyelvűek, ha hosszú uralmuk, Árpádék bejöveteleig fennmaradt tömegei ellenére egyetlen egy olyan helynév vagy nyom sem maradt fenn telep-helyeiken, amelyet a magyartól eltérő idegen nyelven lehetne értelmezni (117m. 18). Az avarok tehát valóban hunok, és így a hun-avar egyezés történelg igazolt tény.

lyek) tehetők, akiket a hun okmányok is magukkal azonosnak tekintettek és ugyanazon állattal ábrázoltak, mint sajátmagukat. Eszerint az iráni típus (a hun és szkíta) leszármazói a magyar nemzet 48%-át alkotják.

Az embertan kutatói a mai magyarság harmadik leggyakoribb típusát is közepes termetűnek, de karcsú testalkatúnak mondják, akiknek bőrszíne valamivel sötétebb árnyalatú, mint az iráni típusé, orra pedig gyakran erősen ívelt, hosszú és keskeny, hegyesen végződik, haja enyhén hullámos. Ennek az elegánsabb típusnak országos átlagát 25%-ban állapították meg és turáni, kaukázusi meg feketetengeri névvel szokták emlegetni. A 4. és 5. században a Dunamedencében jelenlévő magyar népagak közül ebbe a csoportba az illeszthető be, amely a rajzos hun emléktárgyon ilyen vékony, hosszú, hajlott orral, madárcsőrrel és madárszárnyal jelenik meg. Ez utóbbi földrajzi eredő helyét bizonyára délebb vidékén kell keresnünk, valahol a Vörös-tenger partvidékén. Az iráni hun és szkíta és az egyelőre vöröstengerinek mondható magyar elemmel együttesen nemzetünk Régi Keletről származó részlege 73%-ra, az átmeneti típusok hozzáadásával 83%-ra tehető. A magyarral rokon balti és urali népek faji képlete majdnem ugyanilyen. A mai magyar nemzet tehát lényegében két ember-típus, a hun és magyar ötvözetéből keletkezett és ez a kettősség magyarázza meg népdalaink kettős jellegét, kétféle eredethagyományunkat és nemzetünk kétféle nevét is: Hungár és Magyar.

Ha a mai magyar nemzettestet alkotó elemek túlnyomó többsége (szkíták, hunok, magyarok) már a 4. és 5. században a Kárpátmedencében élt, akkor az Árpád vezérrel beérkezett utolsó nagyobb néprészünkről etnikai vonatkozásban nem mondható el, hogy honfoglalást végzett. Amit Árpád és magyarjai tettek, az az országban régóta ittlakó magyar nyelvű törzsek politikai újraegyesítése volt, a régiek történeti jogán és azok hagyományai alapján. Árpád mindúntalan és nem is ok nélkül hivatkozott őseire, Attila királyra, aki először hajtotta végre a Kárpátmedence politikai egyesítését és nem ok nélkül mondta, hogy őse országának helyreállítása céljából érkezett. Az a tény viszont, hogy a Kárpátmedencébe érkezett összes néprészek — magyarok, szkíták, hunok, avarok, árpádiak — már megérkezésükkor valamennyien magyarul beszéltek, útközben is magyar írásbeli nyomokat hagytak maguk után, arra mutat, hogy bármely oldalról érkeztek is a Kárpátmedencébe, azt megelőzőleg, az igen régi időkben, valahol már együtt kellett élniök, ahol a közös nyelvet kialakíthatták. Hogy hol lehetett ez a közös őshaza, arra nézve az eddig előbukkant emlékek alapján is tehetünk célzást. Ez a hely a Fekete-tenger, Kaukázus-hegység és a Káspító alatt elterülő sávban keresendő, a Régi Keleten amely a kerek koponyájúak őshazája volt és ahonnan ők a csiszolt kőkortól kezdve szakadatlanul áramlottak Európa felé.¹⁶ Hogy a magyar népek őshazája valóban a Régi Keleten kellett legyen, arra a faji sajátságok további vizsgálata meglepő fényt vet. Eddig még senkisémm gondolt arra, hogy a magyar nyelvű népek

között előforduló fekete embertípust nyomozza és ezt a mozzanatot az őshaza helyének megállapítására használja fel.

Forrásainkban az iráni (szkíta, hun) és vöröstengermenti (magyar) típus mellett gyakran említés történik köztük lakó fekete színű embe-kről. Feketéket mondanak, nem sárgákat, tehát afrikaiakat és nem ázsiaiakat. Szó van fehér és fekete szkítákról, fehér és fekete hunokról, fehér és fekete magyarokról, tehát mindegyik csoportba belevegyült színe-sekről. A vonatkozó kifejezések filológiai pontossággal megállapíthatóan a test színére utalnak és nem világtájak megjelölésére szolgálnak.

A Kaukázus és Fekete-tenger felett elterülő Szcítiában, amely az Iránból észak felé törekvő magyar népek felvonuló területe volt, többször hallunk fekete emberekről. Kézai Simon mester szerint: „Az ebben az országban lakó emberek tunya életet élnek, haszontalanságokon törik fejü-ket, az emberi méltósághoz nem illő nemi cselekedeteket művelnek, úri (értsd fehér) nőkre áhítoznak és inkább fekete színűek, semmint fehérek” (167m. I. 145). A hun időkből is van fekete adatunk. Attiláról, a hunmagyar királyról megírják a források, hogy villogó szemű, sötét (teter) arcú és roppant buja természetű ember volt (167m. I. 151). Árpád apját, Álmos vezért testileg így jellemzi a krónika: „Maga Álmos csinos, de fekete arcú ember volt, fekete és nagy szemei valának, termete óriási és karcsú volt, kezei hatalmasak, ujjai pedig vaskosak”.¹⁷ Ez a leírás tökéletesen illik a gyakran két méterre is megnövő, karcsú, szinte térdig érő kezekkel bíró Délkelet-Afrikában otthonos csinos négerre, a szerecsenre. A fekete szín itt sem világtájként szerepel és nem véletlenül említi a forrás, hiszen a negroid összes járulékos vonásait egyidejűleg adja. Árpád fia Zulta fehér bőrű volt, jegyzik meg a források. De Zulta fia Taksony visszaütött őseire: „Szép nagy szeme volt és fekete puha haja” (167m. I. 111). A magas termet aztán öröklődött az Árpád családban: Szent István, I. Endre, I. László és III. Béla óriási növésűek voltak, Szent-László fejjel is magasabb, mint bárki más. Ezeknek a királyoknak az orra hatalmas tokmány orr, arcsontjuk szembetűnően fejlett és ajkuk, mint éppen Szent-László mell-szobrán látjuk, tekintélyes vastagságú. Árpádkori okmányaink és törvé-nyeink említést tesznek az országban élő szerecsenekről, akik — nagyon jellemzően — a királyok védnöksége alatt álltak. A szerecsenekről minden lexikon elmondja, hogy sivatagos vidékről kerültek Európába: Boldog Arábiából és Szíriából.¹⁸

¹⁶) Az embertan tudósei szerint Európa első magas kultúráját, „Európa I”-et ezek a kerekfejűek alakították ki. Pittard szerint „Akár-milyen észionós idegenkedést is érzünk a déli-bábos keleti szemlélettel szemben, sz a véle-ményem, nehéz mai ismereteink alapján más eredetet elképzelni.” Az eredeti szöveg így hang-zik: Et malgré la répugnance instinctive qu'on

peut éprouver à l'égard des mirages orientaux, je crois qu'il est difficile, dans l'état actuel de nos connaissances, d'envisager une autre origine (152m. 151).

¹⁷) Erat enim ipse Almus facie decorus sed niger, et nigros habebat oculos sed magnos, statura longus et gracilis, menus vero habebat grossas et digitos prolixos (167m. I. 39).

Bár a teljes összefüggést ezek között az adatok között az előadottak alapján még nem láthatjuk, annyi mégis kétségtelen, hogy a mai magyar nép 4 vagy 5%-ban megállapított mongolos típusa nem lehet ázsiai eredetű, mint ahogy eddig magyarázták, hanem csakis afrikai eredetű, a szkíta-hun-árpádi korszakban magyarokkal bejött feketék utódai. Mivel ez a fekete elem minden embertípusunk közé bevegyült, bizonyos, hogy ezt a közös elemet ugyanazon a helyen szedték fel, ott ahol még valamennyien együtt élhettek, tehát az Őshazában. Következésképpen ez őshazának dél-nyugati széle ott kellett legyen, ahol magas növésű, erősen szexuális, csinos négek éltek. Ez a hely Délkelet-Afrika (Eritrea, Etiópia, Egyiptom), Boldog Arábia és általában a Vörös-tenger partvidéke. Nem véletlen tehát és nem a Bibliából kölcsönözött mesebeszéd, hanem igaz történet, ha a magyar krónikák az Őshazával kapcsolatban éppen ezeket az afrikai vidékeket említik. Ime tehát a faji tényező vizsgálatával, a fekete bevegyülés fonalán ugyanoda jutottunk, ahova a fehér fonállal is érkeztünk, a magyar őshazát a Régi Keleten kell keresnünk, ott ahol az emberiség magas kultúrája először kialakult.¹⁸

¹⁸) A szerecsenek nevét a források Saraceni, Sarazeni, Sarrazeni alakban írják. Ha figyelembe vesszük, hogy a régi magyarban a H hangot, ha alig hallatszott, nem szokták külön írással jelölni (v.ö. a Huni helyett Irt Uni nevet), akkor a szóbanforgó név etimológiáját és magyar eredetét is könnyű megállapítani: Száraz-(h)oni, ami pontosan fedi sivatagi eredetüket.

¹⁹) Az afrikai negroid típus nyomait a tudósok óriási meglepetésére a történelmi idők hajnalán Kézép- és Dél-Európában is megtalálták. Főbb előfordulási helyeik: az északolaszországi Grimaldi község; az alsóausztriai Willendorf és a franciaországi Laussel (Dordogne). A női típust a nálunk ritkán látható óriási mellek és a minden képzeletet felülmúló túlméretezett far (steatopygia) jellemzi (152m. 81-101 88-ig).

Az egyiptomi eredetű, sötétebb bőrű emberfajta a szkíták előtt, úgy látszik, a Balkán-félsziget északi részében eléggé elterjedt volt, sőt a Kárpátmedencében is. Herodotos leírja, hogy az ő korában az Adriai-tengertől, pontosabban Velence tájékától északkeletre egészen a mai Valachiáig (Havasalföldig) egy SIGYNNAI nevű nép lakik. Apró lovaik vannak és a méda urak (magyarok) keretében sodródtak oda. Herodotos kíváncsi volt a szó jelentésére és utazásai során, szokása szerint, többféle érdeklődött jelentése iránt. A Marseilleben élő lig-urak azt mondták neki, ott így nevezik a kiskereskedőket; Ciprusz szigetén (annak régi neve: Mak-aria) az ottani mak-urak azt mondták a mesternek, hogy a szó,

amint kiejti, „szigonyt” jelent (94m. II. 3 és 102m. I. 4 sk). Ha a „szegény” meg a „szigony” szót régiesen próbáljuk leírni (SIGINI, SIGONI), rájövünk arra, hogy a herodotosi Sigynnai voltaképpen „cigányokat” jelent, akik szegények, »egipciek» és sötét bőrűek.

A cigányokat a magyar krónikák is a szkítákkal-médákkal kapcsolatban említik, SECANA, SICANA és hasonló nevek alatt. Ezek a cigányok éppen a szkíták beáramlása idején hagyták el a Kárpátmedencét „félvén a keleti nemzetektől” (orientales timentes nationes 167m. I. 245) és a franciaországi Szajna folyó mellé költöztek. A francia folyó, amely mellé letelepedtek, a mai napig az ő nevüket viseli, amit sokáig SAKANA, SECANA, SEQUANA: Cigány néven neveztek, a telepéseket pedig SECANI néven. Táboruk központját a Szajna két egymáshoz igen közel álló szigetén, a mai St-Louis és Ile de Notre-Dame-on állították fel, amely abban az időben fontos átkelő hely volt. Ez a „páros” sziget lett a későbbi PARIS, Franciaország fővárosa. A dunamedencebeli cigányok Franciaországba való vándorlására olv. 167m. I. 245 és a enciklopédiák »Sequania» szavát, mint pl. az Encycl. AmeriCana és Encycl. Britannica, 1947. A cigányok a 15. századtól kezdve szintén figyelemre méltó tömegben vándoroltak Franciaországba, szinte mindenhová: „un peu partout” (152m. 157).

A cigányok neve SIGYENE alakban a Vörös-tenger mellékén is előfordul (52m. I. 116). Az egyiptomi források az egyiptomi szerecseneket is cigányoknak nevezik.

Nemzetünk mai neve Hungár és Magyar. Saját nyelvünkön írva és szólva a Magyar nevet használjuk, de amikor idegen nyelven szólunk magunkról vagy mások írnak rólunk, a Hungar nevet alkalmazzuk. Nem azért, mintha a Hungar nem lenne a magyar nyelv szótárából eredő szó. Magyarázata inkább az, hogy a Kárpátmedence akkor nyerte első egységes politikai szervezetét, amikor ott a nemzetnek hun ága volt az úr, így az országra és annak népére ez a név került forgalomba, noha ugyanakkor már ottvoltak a magyar ágból eredő törzsek is. Amikor aztán a kocka fordult és a hun ágból eredő dinasztia helyére Árpáddal a magyar ágból eredő dinasztia lépett, az uralomváltásnak megfelelően a Magyar név szolgált az ország és nemzet megjelölésére. Az uralomcsere idején azonban a külföld már megszokta, hogy a Kárpátmedence népét és országát a hunokról nevezze, ezért az ő használatukban megmaradt a régiebb, hunok elsőbbségét emlékeztető idéző elnevezés.

A Hungár és Magyar között fennálló különbséget az árpádi hullám magasabb köreiben úgylátszik még tudták. Kiev körül, amikor Árpád útban volt öröksége átvételére, egyes hun töredékek nem akarták magukat az ő vezetésének alávetni, mert bizonyára még a régi, Attila korabeli dicsőségben éltek a két nép rangját illetően. De Árpád, a hatalom tényleges birtokában királynak érezte magát és a hunokat, a régi eb és farkas szimbólumú népet nem tekintette olyan harapósaknak, mint voltak régen, hanem őket gúnyosan és egyszerűen kutyákhoz hasonlította, akik az ostor (Est-ura) pattogására észretérnek és engedelmeskednek (167m. I. 44). Árpád azon is megütközött, hogy miután az első kárpátországi erősséget Hunuarat azaz a hun úr székhelyét (mai Ungvár) bevette, őt a helybeli lakosság Hungária fejedelmének nevezte. Micsoda sértés ez a Szcítiából kijött Hét-Magyarok fejedelmére (167m. I. 53, 81 sk)! Amikor azonban Árpád már hatalma alá vetette az összes kárpáti magyar nyelvű törzseket és az egyesítésben azok segítségét messzemenően élvezte és az ország kormányzását velük egyetértésben rendezte be, maga pedig az egyik helybeli fejedelem leányát feleségül vette, a hun és magyar népesség annyira összekeveredett, egybeolvadt, hogy a Hungari és Magari között többé különbséget tenni nem lehetett. Nagyon jól érzékelteti a fejlődésnek ezt az állomását a Képes Krónika, amelynek írója a kárpáti ország lakóiról azt mondja: neveztetnek »vulgariter Magori sive Huni«, hazai nyelven magyarok vagy hunok (167m. I. 286; 83m. 91). A hunok és magyarok népi egysége és a két név egyértelmű használata jut kifejezésre más íróknál is, akik a hunok uralmát „A Hungarusok első betelepülése Pannóniába” címen adják elő, és amikor az Árpádok magyar uralmáról szólnak, fejezetüket így címezik: „A második bejövételről” és rögtön utána megmondják, hogy „újra visszamentek Pannóniába”. De már a hunok idejében is

felváltva használták a két kifejezést, Attilát nemcsak hun királynak, hanem magyar királynak is mondták s ő a külföldiek szemében is „Hennar Madir”: Honúr Magyar, azaz Magyar Honúr volt (82m. 130; 124m. 74; 146m. 133). A hun uralom után tudunk olyan hunmagyar törzsszövetségről, amelynek 527 körül a Meótiisz vidékén élőbb hun királya volt, azután magyar királya lett.²⁰ A Hungár és Magyar név tehát régóta egymással felcserélhető, azonos jelentésű név.

A Hungari névvel kapcsolatban meg kell még jegyeznünk, hogy ez a kárpátmedencebeli magyar nemzet teljes neve, rövidített alakja pedig a Huni, H nélkül Uni. A két név jelentése azonos. Orosius negyedik századi történetíró idevágó feljegyzése ezt félreérthetetlenül igazolja, amely szerint „Pannónia európai ország, amit nemrég a HUNok foglaltak el és amit ez a nép saját nyelvén HUNGARIANak nevez”.²¹ A Hungari és Huni azonosságát a későbbi kútfők is sorozatosan vallják, számos esetben filológiai pontossággal: „Hungari id est Huni; Huni qui et Ungari dicuntur; Ungari etiam Huni sunt appellati», magyarul: Hungari másszóval Huni; Huni, akik egyidejűleg Ungarinak mondatnak; Ungari, akiket Huninak is neveznek (82m. 131 sk; 83m. 68; 146m. 185, 266). Ha a Hungari névből a szókezdő H elmarad, ez a dolog rendjén van, mert a régi magyar nyelvben a szókezdő H-t gyakran nem ejtették ki és ezért a fonetikus írásban nem is volt szükséges jelölni. A jelenséget a nyelvészek jól ismerik és nyilván tartják.²²

Miután a Hungari név használatát és grafikai alakjait megismertük, vizsgáljuk meg annak etimológiai értelmét. A Hungari és Huni név, éppen úgy mint a Magari, a régi forrásokban i hanggal végződik. Ez nyilvánvalóan a szó végéhez tapadó képző és nem a latin többesszám jele. A középkori magyar írók ezt tudva, néha szükségét is érezték, hogy a név latin többesszámának kifejezésére ahhoz egy második i betűt illesszenek. Így jár el például Anonymus, amidőn a Hungarii és Magarii alakot használja (167m. I. 33). Ha tehát az i képző, az alapszó HUNGAR. Ez utóbbi viszont két egytagú szó összeolvasztásából jött létre, középre illesztett G hanggal, ami a többesszám K ragjának lágyított változata: Hun-G-Ar. Ez abból is következik, hogy az összetevő elemeket külön is használták, egyes személyekről szólva, HUNi és URi (ÁRi) alakban, az egész népről szólva pedig többesszámban: Hun-i-k illetve Ár-i-k alakban.

²⁰) Erdemes a körülményeket is idézni. A meótiiszi hunok Ogurda nevű királya Bizáncban megkeresztelkedett és erőszakkal akarta egész népét a keresztény hitre téríteni. Összehordotta és beolvasztatta népe arany és ezüst bálványait és átcserelette bizánci pénzre. Erre a hűtlenségre népe, illetve annak magyar része fellázadt, Ogurdát, aki a dolgot annyira akarta, megölte és helyére MUGERi helyezte a királyi székbe. Olv.

118m 77; továbbá 146m 268, 125m 60, 83m 8

²¹) Pannonia Europae est provincia quae ab Hunis quondam occupata ab eodem populo Hungaria vulgariter est appellata. secundum Orosium (82m. 54).

²²) Egyes magyarral rokon nyelvekben má sincs szókezdő H: In the Ugrion languages. there is no word beginning with H (177m. 138)

Mit jelent a névben szereplő két egytagú szó, a Hun és Úr? Az első a mai ‚hon‘ szavunk egy árnyalattal mélyebb magánhangzóval ejtett alakja, ‚miként népiesen szólva ma is ‚otthunt‘ mondunk az irodalmi ‚otthon‘ helyett. Jelentése ‚lakóhely, haza, táj‘, mint eddig is gondolták (146m. 104). Az Úr részleg viszont a sokféle értelmű ‚úr‘ szavunk, ami általában parancsoló személyt jelent.²³ Eszerint a Hun-g-ar annyi mint Hon-ok-Ura: az ország minden lakóterületének ura, királya. A Hungar (Hunkar) i képzővel bővített alakja viszont a király uralmi területéről származó egyes embert, az országalakót jelenti. Ha a népet gondolták, ugyanezt a kifejezést többszámiban használták: Hungarik, Hungarok. A népnévképzés formulája tehát ez: lakóterület + a többszám ragja + az úr vagy parancsoló személy + az i képző és + a többszám ragja. Az első K, amely ma G-vé lágyult, a régebbi grafikai formákban még szerepel, mint a Honkarik, Ankarik, Inkerik alakban.

A Hungari név formulájának ismeretében a MAGARI név etimológiáját is azonnal megértjük. Ez is két összetett szó, raggal és képzővel bővítve: MA-k-AR-i vagy MA-g-AR-i, az egyes embert jelenti.²⁴ Népre vonatkoztatva, a kifejezés kiegészül a többszám k ragjával: Makarik, Magarok, Magyarok. Ez a név mindössze annyiban különbözik az elsőtől, hogy a Hon részleg helyére a Ma szó terült. Ez a szó a jelenlegi magyar nyelvben már nem közhasználatú, de a rokon nyelvekben még igen és pontosan azt jelenti, amit a Hon.²⁵

A pozícióban levő k itt is követte törvényszerű sorsát és az eredeti Makari alak mellett létrehozta a Magari, Mahari, Matari, Mazari, Magyarik grafikai formát, a népnév pedig hangrendbe illeszkedve Makarik helyett felvette a mai Magyarok alakot. Ennek is megvannak rövidített alakjai: a Magi, Madi (v. ö. Huni), illetve Maari, Mári, Maori, Mauri. Két nemzeti nevünk etimológiája annyira világosnak látszik, hogy szükségtelennek tartjuk az eddigi magyarázatokra kitérni és azokat cáfolni.²⁶

²³) A finnben Huone, észtben Hõne, lappban Huona ‚ház‘ értelemmel bír (169m. 16; 17m. 117 sk; 164m. 217, 240). A votjákban a hon ln alakban ismert és az istenek, urak lakóhelyét jelenti (9m. 323). A mezopotámiai ‚szumír‘ nyelvben An, Anu az égi Isten lakóhelye (9m. 322 sk; 17m. 25, 100; 153m. 239). A régi ‚egyiptomban‘ On, An általában a lakóhely értelemmeghatározója, de a napisten székvérosának is neve és Unl az északegyiptomi nép neve. — Az úr szó az összes európai magyarral rokon nyelvekben, de a keleti nyelvekben (szumérben, egyiptomban, heitában, szírleban, stb.) is mindig és mindenütt ugyanezt jelenti, mint amit a magyarban.

értelmét. Még a 16.—18. században is előfordul a ‚magari ember‘ kifejezés.

²⁵) A finnben a MAA ‚föld, lakóhely‘ (86m. 72, 137; 9m. 323), az észtben MAA ‚hon, ország, haza‘ (159m. 85, 88), a vogulban és osztyákbán MA ‚hely, föld, vidék‘ (144m. 384; 9m. 323). Kétségtelenül nagyon régi szó ez is, mert megvan a szumírban Ma, Mat ‚föld, ország‘ értelemben (9m. 323; 164m. 231), megvan a szírleban is Mot alakban ‚föld‘ jelentéssel (129m. IV. 224 sk) és megvan az egyiptomban is, ahol a Kr. e. IV. évezredtől kezdve megfigyeltetjük használatát.

²⁶) A Hungari és Magari etimológiája és a név különféle írásmódjai világosságot derítenek rokon népeink egyik-másikának nevére is. A cse-remliszek sejté neve MARI: Ma-Ár-i; az osztyákok

²⁴) A Hungari és Magari nevek szóvégi l-je mindaddig megmaradt, amíg érezték a szó eredeti

Végül észre kell vennünk, hogy a HungARI és MagARI névben, valamint a HungARIA és MagARIA elnevezésben, az URI, ARI, ARIA részleg olyan elem, ami sok magyar származású nép nevében előfordul, olyanokéban is, amelyek magyar származására eddig nem gondoltunk, mint például a régi Európában („Európa I”) élt Lig-úr-i, Ib-ér-i, Ill-yr-i és Ta-úr-i nevekben is. Ez a közös Ári, Ária elem a nagy magyar népcsalád összefoglaló neve. Ebből az következik, hogy a magyar népek az igazi árja népek, az ő nyelvük az igazi árja nyelv, az ő országuk az igazi árja ország. A magyar nép, nyelv és ország árja mivolta nagy horderejű megállapítás, de mégis olyan egyszerű, mint Columbus tojása. Nem is mi vagyunk az elsők, akik a magyar nép és nyelv árja mivoltát felfedezzük; megtette ezt előttünk Lukácsi Kristóf, aki más úton jutott ugyanerre az eredményre. Így fejezte ki gondolatát: „Nézetem szerint a magyar faj, ha nem maga sajátképi főtörzse az áriai nép- és nyelvosztálynak, annak kétségtelenül egyik rokon ága; mire nézve bármint is törekedjenek némely magyar nyelv- és régiségkutatók... (más) nyelvekkel hozni kapcsolatba, azt velem felhozott érveikkel elhithetni nem fogják... a magyar nyelvnek kulcsát csakis az áriai nyelvekben kell keresnünk” (123m. 200 sk). És megismétli: „Midőn azt mondom, hogy a magyar nyelv az áriai vagy zend (szent) nyelvosztályhoz tartozik, a magyar nyelv és régiségek körüli több évi vizsgálódásaimnak eredményét mondom ki” (123m. 199). Ma ezt a nézetet teljesen aláírjuk és megerősítjük, hogy a magyar nyelv és a magyar nép az árja nyelv és árja nép sajátképi főtörzse és roppant csodálkozunk, hogy ezt eddig nem tanították és nem ment át a köztudatba. Ha tehát pontos és történetileg is alkalmazott megjelölést akarunk használni a mi nyelvünkre és népünkre, meg a magyarral rokon nyelvekre és népekre, a jövőben ne finnugor nyelvekről és ne finnugor népekről beszéljünk, hanem árja nyelvekről és árja népekről.²⁷

sojót neve HANTI Hon-o-ki; a baltiaké INKERI. HON-ok-Ur-i; a zürjének sojót neve ZYRIENI. Az Úr-Hon-i; a szamojédek egyik ágát úgy hívják YURAK: J6-Urok; az észtek neve ESTHONI: Est-Hon-i, azaz nyugothoni.

A Hungari és Magori nevek az egykorúak szemében igen előkelő csengésű nevek voltak, tudóst, rangot, magas kultúrát jelentettek. Majd bemutatjuk, hogyan és mint kerültek át e nevek más nyelvekbe. Latinosított alakjában a Honorius: Hon-Úr-i Ős Európában császárok és pápák kedvelt neve volt, az angoloknál ma is olyan „kegyelmes úr” és „méltóságos úr”féle értelemmel bír és címként is használják His Honour alakban. A Magori nevet ugyanilyen értelemben inkább a régi keleti dinasztikák használták és használják ma is Afrikában, Indiában egyformán, mint a maga helyén bemutatjuk.

²⁷⁾ A magyar nyelv és nép roppant régisége ebben a látászögben újra feltűnik, hiszen az őrho volt az emberiség ősnyelve, amelyből minden más nyelv kialakult, illetve bőven merített. Tehát nem kölcsönöztünk másoktól, hanem mi táltunk kölcsönzött mindenki. Íme egy-két példa. Az Úr (or, er) szavunk őskerült az összes úgyn-evezett indogermán (indoeurópai) nyelvek-be. ahol annyira fontos nyelvtani szerepet tölt be, hogy onélkül sok mindent ki sem tudnának fejezni. Ami a németnek nagyon régi, az az „urak” korából való. Uralt. A német nyelv személyes névmása szintén „úr” Er. Aki valamilyen mester-séget űz, annak neve is az úrral kapcsolatos. Binder, Schlosser, Schuster, Bauer, Mayer így van ez a latinban is, görögben is. A régi világra vonatkozó tudományt, eredetileg a történelmet, az „urakra vonatkozó tudományok” nevezték

Mivel időben nem foglaltuk le magunkat az árja kifejezést és nem igényeltük magunknak a vele összefüggő ragyogó múltat, a senki vagyónára rátették kezüket mások és az egész árja történetet bekebelezték. Pedig azok nevében nem szerepel a mondott népcsaládra utaló ARI szócska. Ők nem 'urak', nem 'árják', hanem Deutsch, Engels, Saxons, Juts, Vandals és hasonlók. Ennek ellenére mégis árjáknak mondták magukat, minket pedig leázsiaztak. Újabban azonban rajöttek tévedésükre és többé már nem nevezik magukat árjáknak. Gordon Childe ezzel kapcsolatban így szól: „... az árja megnevezést egyes 19. századi filológusok hozták forgalomba, hogy vele a rokon (indoeurópai) nyelvek beszélőit megjelöljék. Ma már tudományos használatban ezt a kifejezést csak a hindukra, az iráni népekre és a Mitanni uralkodóra használják.” De már Childe professzor előtt L. A. Waddell is határozotan állást foglalt: „Bárhogy is álljon a dolog, a nordikus rasz kifejezés egyáltalában nem használható az árja faj párhuzamos kifejezéseként, mivel az északiak csak későn kialakult ága az árják egyik alosztályának. Korábbi munkáimban a divatot követve, vagy félrevezetve néha-néha én is alkalmaztam ezt az (árja) kifejezést a mondott párhuzamos értelemben, bár legtöbb esetben tiltakozólag, hozzáfűzve 'az úgynevezett nordikus rasz'. A kifejezést azonban most már ilyen vonatkozásban teljesen el kell hagynunk, ha el akarjuk kerülni a szükségtelen zavart és anakronizmust”.²⁸

Archeologia. A latinban a szenvedő szerkezetben a közelebről meg nem nevezett cselekvő neve 'úr': amat-ur, legit-ur, s aki valami okos dolgot tesz, az is 'úr': arat-or. Ezerint Horváth István mégsem lehetett annyira együgyű, mint a finnugor nyelvészek gondolják, hiszen ő kevés adat alapján és kezdetlegesebb módszerrel ugyanarra az eredményre jutott, mint mi. Inkább lángésznek, géniusznak kellene őt neveznünk. Az ügyre alkalmom adtán visszatérünk.

Az indogermán (indoeurópai) népek és nyelvek összetartozását néhány közös szóra szokták felépíteni, amelyeket tanúsavaknak (test-words) neveznek. A tanúsavak egyik legfontosabbika a 100 számot jelentő szó, aminek legősibb formája a SATEMI Ebből eredt volna a latin nyelvek KENTUM és a germán nyelvek HUNDERT, HUNDRED szava. Ez bizonyítaná, hogy mindnyájan egymás rokonai és elkülönülnek az úgynevezett finnugor nyelvektől, amelyek Európában 'idegenek'! Nem nagyon értjük, miként lehet ilyen gyermekes megállapításokat tenni, amikor 100 magyarul 'száz', vogulban 'sat', osztyájkban 'so', zürjében 'so', votjában 'su' és így tovább, ami mind egészen közel áll a Satemhez és ennek ellenére idegenek lennének, ellenben a Satemtől messze eső Kentum és Hundred

nyelvek a Satem rokonai lennének. A válasz, amit kapunk, a szokásos klisé: a finnugorok kölcsönvették e szót az indogermánoktól De hogyan vehették kölcsön éppen őtőlük, amikor azok a Kentum és Hundred alakokat használják, ami erősen eltér az eredeti Satemtől, a magyarok pedig ez összes finnugorokkal együtt ősbib alakjában használják a szót? Talán akkor fordított irányban történt a kölcsönzés? A legérdekesebb az, hogy 100 a régi egyiptomban 'sassu', aminek kiejtése 'száz', úgy mint a magyar százé. Mindez három-négy ezer évvel az indogermánok létezése előtt, azon a területen, ahol a magyar népek őshazája elterült s ahol indogermán népeknek nyomuk sem volt. Valami nincs rendben az indogermán (indoeurópai) elmélet körül

²⁸ Ide kívánczok a két idézet eredeti szövege is: "...Aryans, this term was adopted by some nineteenth century philologists to designate the speakers of the parent (Indo-European) tongue. It is now applied scientifically only to the Hindous, Iranian peoples, and the rulers of Mitanni. . . (35m. 168). In any case, the term Nordic Race is quite inapplicable as a synonym for 'Aryan Race', as the Norse are only a late specialized branche of one section of the Aryans. In former works, following the current fashion, I

A hunok, magyarok és rokonaik nyelvének és népének árja mivoltából sokminden következik. Egyelőre csak annyit jegyezzünk meg a Hungar és Magar fonalán, hogy a mai magyar nemzet ősei nem szervezetlen ural-szibériai kóborló bandák konglomerátuma volt, amely annyi helyről kölcsönözte volna össze szótárát, ahány felé lökte őt vándorútján az élet vihara, miként ezt a finnugor nyelvészek kispeszkulálták és nyomukban a külföldiek gúnyosan ismétlik. A mai 15 millió magyar az egyetlen épen maradt ága annak a hajdan sokszorosán több milliót számláló csodálatos tehetségű árja fajtának, amely az emberi beszédet megalkotta és az első magas kultúra fáklyáját meggyújtotta és a föld kerekességén végighordozta.

A SZÉKELY, KUS ÉS TURKI NÉV ÉRTELME

A kárpáti hun birodalomban élő magyar nyelvű népek közül a Hun és a Magyar után legjobban érdekel bennünket a Székely név, népi tömbünk keleti ágának ma is használt neve. A székelyekről forrásaink azt mondják, hogy nem az árpádi magyar csoporttal jöttek az országba, hanem már Attila király idejében is itt laktak: „Omnes Siculi qui primum erant populi Athyle regis” mondják a krónikák: „az összes székelyek, akik megelőzőleg Attila király népe voltak” (167m. I. 101). Ők azonban nem hun, hanem szkíta néven szerepeltek a történelemben, vagyis még a hunok előtt, a keleti oldalról jövő legelső magyar néphulámmal érkeztek a Kárpátmedencébe Kr. előtt 700 és 510 között. Megérkezésük után fokozatosan birtokba vették az Alföld egész területét, ezt az ország közepén levő T alakú sík vidéket, a keleti határheggyekkel együtt. A hunokat közvetlenül megelőző időkben, amikor a szkíta-székelyek zöme még a Nagyalföldön élt, tulajdonképpen az övék volt az egész Kárpátmedence felelőssége és a mai Buda helyén állott Sicambria nevű fővárosuk. Az első egységes magyar ország a Kárpátmedencében tulajdonképpen Székelyország volt. Amikor a vezetés a hunok kezébe került, az új vezető nép mellett akkor is ők maradtak a legrangosabb nép. Hogy mi történt velük a hun birodalom összeomlása után, csak homályosan látjuk. Az Attila halála utáni bonyodalomban, úgylátszik, törzseik egymástól elszakadtak, egyesek a Vág folyó völgyébe sodródtak, mások a dunántúli Göcsej vidékre, de egy nagyobb csoportjuk továbbra is a sík mezőn maradt. Utóbbi helyen a krónikák szerint 15,000 lovassal rendelkeztek, ami igen tekintélyes katonai erőt jelentett akkoriban. Amidőn ezek meghallották, hogy Árpád vezérrel a magyarok egyik jól szervezett ága újra megjelent a Kárpátok bejáratainál, eléjük lovagoltak, fel egészen a Ruténföld határáig. Talál-

was led or misled into using that term occasionally in such synonymous sense, though usually under protest as "the so called Nordic race". But the term should now be wholly discarded in this

connexion, if we would avoid needless confusion and anachronism (180m római 10). Az Encycl Britannico (1947) az indoeurópaiakat az árja név használatára illetékteleneknek tartja.

kozásuktól kezdve egyesült erővel harcoltak és közös akarattal állították helyre az ország Attila halálakor felbomlott politikai egységét. A mai magyar állam alappilléreinek lerakásában tehát nekik óriási szerep jutott. A székelyek az egységes magyar állameszméért a későbbi időkben is mindenkor sikraszálltak, a török-korban éppúgy mint a trianoni bilincsek szétverésekor s minden más magyar néprésznel jobban tudták, mi a fennmaradás 1. számú parancsa. Még máig fülünkben csengnek Bocskai István erdélyi fejedelem aranyba és márványba kívánczó szavai, amelyek megmondják, miért van ez így. Azért, mert a magyar nemzet fennmaradásának egyetlen módja: „Ha nem szakadozunk el egymástól.”

A székelyekről a legrégebb írásos feljegyzések SICELI, SICULI, SYCLI: Sík-(h)elyi néven emlékeznek meg, a régi magyar kiejtés szerint H nélkül írva az összetevő második egytagú szó elejét. A nevet eredetileg kétségtelenül S hanggal s nem SZ-szel ejtették ki. Melich János nyelvtudósunk szerint ugyanis az Anonymus korabeli magyar helyesírás a mai SZ hangot nem S, hanem „kivételesen minden esetben Z betűvel jelöli” (134m. 20). Nem lehet tehát kétség affelől, hogy ez a név a magyar népnévképzés mintájára, két egytagú szó összekapcsolásából eredt, a szó végéhez illesztett i képzővel: Sík + (H)ely + i, mai helyesírással Sikkhelyi értelemben.

A Székely név adott etimológiájának helyességét a földrajzi körülmények messzemenően támogatják. Sík helyen, mezőn való szálláshelyeket az elbeszélő források gyakran hangsúlyozzák, talán éppen nevük magyarozataként. Megmondják például, hogy Attila halála után ők nem hagyták el az országot valamennyien, hanem népes csoportjaik a „síkhely mezején” (Chigla mezei) tartózkodtak Árpádék beérkezéséig (167m. I. 279, 162). Az Attila-Árpád korabeli székelyek leszármazói zömükben ma már nem az Alföldön laknak, hanem a történeti ország keleti részében, Erdélyben. Ez azonban nincs ellentétben a név etimológiájával. Árpádék bejövetele után ugyanis a magyar népek egymás között felosztották az ország területét. Az új osztály eredményeként az akkoriban legértékesebbnek tartott táj, a füves puszták (Pus-ta: Fűs táj) az országvezető csoportnak, Árpádéknak jutott, a székelyeké pedig az ország Biharon túl elterülő keleti része lett, ahol ők meglehetősen függetlenül éltek. Kaptak nagy helyet az országban, írja Kézai mester, „de nem Pannónia síkságán (non tamen in plano Pannoniae, azaz nem a Nagyalföldön, ahol előbb laktak), hanem az ország határhegyei között” (167m. I. 162). Miután így a székelyek földrajzi környezete megváltozott, logikusan vették fel az „erdő helyi” nevet. Ez utóbbi a forrásokban Erdew Eli, Erdew Elu alakban, szintén H nélkül szerepel. Feltehetőleg az az ok is közrejátszott a síkhelyiek Erdélybe telepítésében, hogy ott ősidők óta szkíta telepek voltak, csakúgy mint a Kárpátok külső oldalán, és a két legnagyobb szkíta ág összevonásával kívánták őket erősebbé tenni. Az Erdew Eli: Erdőhely név akkor már

régen forgalomban lehetett. Herodotos ugyanis a szkítáknak a Kárpátok előterében való megjelenését leírva előadja, hogy első ékeik „Erdőországban” (Woodland, a fordító szavaival), szálltak meg (94m. I. 290). Miután azonban a székelyek vagy másfél ezer évig viselték síkhelyi (székely) nevüket, az náluk népnévvé lett. Amikor tehát új helyükre mentek, régi nevüket megtartották, de ugyanolyan joggal használták a már régebben ott élő testvéreik „erdőhelyi” (erdélyi) nevét is. Ennyit az ő nevük magyarázatáról.

Lukácsi Kristóf több nagyon helytálló megfigyelése között arra is felhívta figyelmünket, hogy az iráni térségben és a Vörös-tenger mellékén szereplő magyar nyelvű népeket az örmény források közös néven KUS vagy KHUS népeknek is nevezik (123m. 23, 12, 14 sk, 200; 141m. 46). Ez a név ‚kos’ szavunk régies alakja, egy hanggal mélyebben ejtve ki, mint ma, a ‚hon-hun’ mintájára. Az elnevezés ugyanabban a szellemben történt, mint az európai hunoknál is megfigyeltünk, akik magukat ott is állatnevekkel illették és magukat Iránból származtatták. Lukácsi meg is jegyzi, hogy ez a kos név a hunokra vonatkozott. A források ezt maguk is kifejezetten mondják, így szólva: „Hunok, akik kusoknak neveztetnek” (123m. 20).

A ‚kos’ az ember jelentésű ‚úr’ pontos megfelelője és a perzsa, török, arab írók azzal párhuzamosan használták Hur, Ghur, Oghur alakban. Lukácsi Kristóf ki is mutatta, hogy a Kus, Kos név azonos az Úr, Ár szóval és hogy a név viselői az úri, ári, árja népek nagy közösségébe tartoztak. Ezzel kapcsolatban idézi egy régi örmény kútfő vallomását, Mechitár híres szótárát, amelyben „Árik” alatt a következő bejegyzés olvasható: „Árik. Nép neve Keleten, akik méltán Áriknak neveztetnek, mert jeles ijjászok és vitéz harcfiak. Mondatnak Áriag-Ani (árják honinak), másképpen Chusdi Chorasán vagy Chusoknak is. Országuk Áriának meg Chus földnek neveztetik. Nagy kiterjedésű országa Ázsiának, északról Szcítiával, nyugatról a Kaspi-tengerrel és Médával, délről pedig Perzsiával határos, hosszúsága a Kaspi-tengertől Indiáig terjed. Osztatik 25 tartományra” (123m. 32). Eszerint a magyar nyelvű népek, a szkíták, hunok, magyarok Mechitárnál is árja népek, országuk és nyelvük is árja. Pontosan úgy, mint a HungARI, MagARI, HungARIA nevekkel kapcsolatban észleltük.

A magyar nyelvű népekre alkalmazott leggyakoribb nevek között meg kell emlékeznünk még a Turki névről is. Ezt a nevet főleg az utolsó magyar néphullámra alkalmazták, az árpádiakra. Az elnevezés a Fekete-tenger mellékétől kezdve kísérte őket. A bizánci írók, Bölcs Leó császár (886-912) és utóda Konstantin császár (913—959) csakis ezen a néven emlékeznek meg róluk. A név etimológiája felvilágosításul szolgál arra, miként ragadt az árpádiakra. Már Darkó Jenő észrevette, hogy e név pusztán földrajzi elhelyezkedésre utaló megjelölés és nincs más értelme, mint mondjuk „azovi tenger melléki lovas nomád” (141m. 66 sk). A meg-

figyelés helytálló, mert a Turki nev először mindenütt tavak — Meótiszi-tó, Kaspi-tó, Aral-tó — mellett lakó népre vonatkozott. Gyakran szerepel TO-UR-K-I és TO-UR-KO-I alakban. Ebből kézenfekvőnek látszik, Darkó Jenő gondolati vágányain haladva, hogy a név első elemében ,tó' szavunkat lássuk, másodikban ,ur' szavunkat, a K hangban többszámunk ragját, vagyis hogy a nevet Tó-Ur-ak értelemben fogjuk fel. A szó végéhez illesztett i képző pedig, szokás szerint, az odavaló, ott lakó, onnan eredő embert jelenti.

Megerősíti a Turki etimológiáját a hasonló képzésű Turán név is, amit szintén TOURAN alakban írtak: Tó-Úr-Hona értelemben. Ez utóbbi névvel a Kaspi-tó és az Aral-tó partjain kelet felé a hegyek lábáig elterülő, akkoriban még termékeny vidéket jelölték. Aki erről a vidékről eredt, vagy ott lakott, az volt a turáni: TO-UR-AN-I azaz Tó-Úr-Hon-i. Tourán alatt terült el Irán vagy Erán, aminek etimológiája iráni tudósok szerint is Úr-Hon, azaz árja hon. A Turki nevet tehát egészen biztosan magyar szótárból eredő névnek tekinthetjük, még akkor is, ha ma ezt a nevet a régi magyarok helyére került más népek viselik.²⁰

A magyar népnevek értelmét vizsgálva, több ízben utalást tettünk megelőző lakóhelyükre. Ezek során előkerült Irán, Arábia, a Vörös-tenger melléke, Etiópia, sőt Mezopotámia és Egyiptom is. E kapcsolatok világánál máris kézenfekvőnek látszik, hogy a magyar népek meleg égövi területről jöttek Európába. Meleg égövön kell tehát keresni őshazájukat, ott bontakozott ki az árja nép és árja nyelv és onnan mentek szét az egyes ágak, hogy három világrészen szétterüljenek, Európában, Ázsiában és Afrikában, és mindenütt megalkossák az első politikai kereteket. Ebben a világmisz-szióban az egykor hatalmas fajta nagyrésze elpusztult. Az az őstörténet, ami ezen a módon szemeink előtt kibontakozik, merőben különbözik a finnugor nyelvészek által szerkesztett magyar őstörténettől, de nagyon közel áll ahhoz, amit Ipolyi Arnold is megsejtett, amidőn vizsgálatait így összegezte: „Biztosan felállítható a tétel, hogy nemzetünk tagja egy nagy

²⁰) A Turki név használatára távolabbi adataink is vannak, amelyek szintén a magyar etimológiát erősítik meg. A Héituri (etruszk) nép, amely a magyar népek keleti őshazájából vándorolt a mai Olaszország területére, országuk nyugati oldalát mosó tengert Tyrrheni tengernek nevezték: Tó-Úr-Hon-i tenger. Afrika belsejében, a fokozatos kiszáradással párhuzamosan, a népesség helybenmaradt és el nem vándorolt része oázisokba menekült. Ezek a termékeny apró szigetek, hatalmas sivatagi gyűrűvel vannak elzárva a környező világtól s az idemenekült (nem arab!) néptörzsek megtartották ősi embertani sajátosságait, de egyúttal kultúrájuk több elemét is, köztük az egyiptomi hieroglifák ismeretét. Egy francia expedíció ezt újabban nagy meglepetéssel

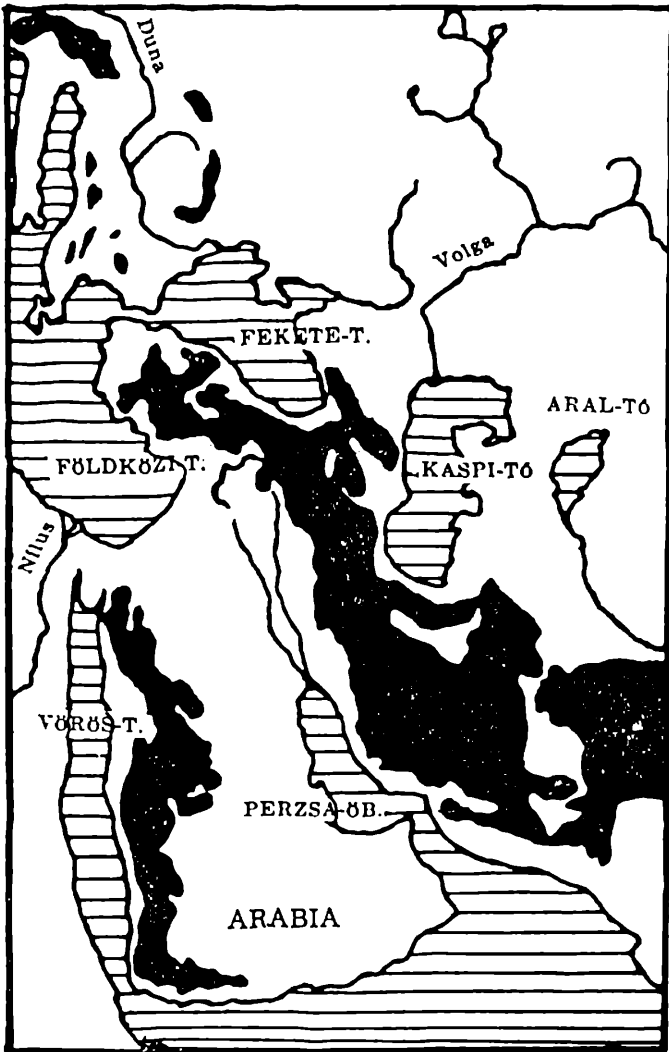
fedezte fel. A lényeg számunkra ezúttal csak annyi, hogy e vízforrások mellé tömörült népmaradványokat Tuareg: Tó-Ur-ak névvel illetik.

Akik azt állították, hogy a Turki, Tourki nevet „csak a török nyelvekből lehet magyarázni” (118m. 72), magyarázatukkal mind a mai napig adósk maradtak. Egyébként Irán, Turán, Turki nevek sokkal régiebbek, mint a ma töröknék nevezett népek, és olyan területeken is használatosak, amelyek roppant messze esnek a mai török népek jelenlegi vagy múltbeli települési helyeitől. Törökből eredeztetni e nevet filius ante patrem volna. A törökök a nevet csak kölcsönözték, miután betelepedtek a víz mellett lakó magyar nyelvű népek lakóterületeire és azok kultúráját és népességét magukba szívták.

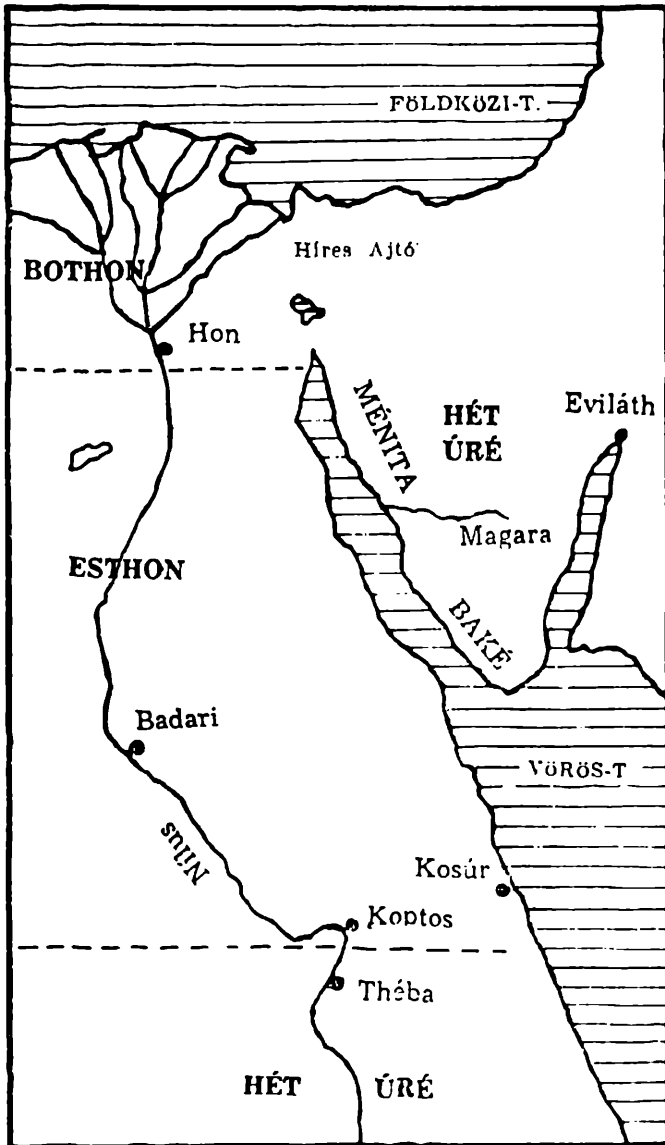
földirati kiterjedésű népnek, amely külön ágaiban, külön nevek alatt s külön időkben a történelmi kor kezdete óta a világ történetében gyakorta nagyszerűen szerepelt. . . s a Keleti Óceántól egyfelől a Jeges Északi-tengerig nyújtotta ki gyökereit, másfelől a Nílusig terjesztette" (Ipolyi A., Magyar mythologia, Bp. 1929. I. 51).

MASODIK KÖNYV

**A HUNOK ÉS MAGYAROK ŐSHAZÁJUKBAN
A RÉGI KELETEN**

A „Régi Kelet, és a hozzá szorosan kapcsolódó európai tájak, ahol magyar nyelvű népek a Kr. e. évezredekben már jelen voltak.

Az őshazai magyar népek legcsodálatosabb országa a Nílus folyó völgyében terült el.

ELSŐ BENYOMÁSAINK AZ ÓSHAZÁRÓL

AZ ÓSHAZARA UTALÓ ISMERT ADATOK

Megelőző vizsgálataink során megfigyeltük, hogy a hun királyok népük származási helyéül Iránt jelölték meg. Irán akkoriban általában az árja népek által lakott földterületet jelentette és nem egységes kormányzat alatt álló országot, mint utóbb. A név etimológiája maga is erre utal. Ha ugyanis eszünkbe idézzük 'úr' szavunk illeszkedő alakjait, az AR, ER, IR formát és azt, hogy régen a szókezdő H hangot nem szokták kiírni és kiejteni (v. ö. Huni: Uni; Hon: On, An), valóban arra az eredményre jutunk, hogy Erán, Irán annyi mint Úr-hon, árja lakóhely. Ebben az értelemben magyarázza a nevet egy vele párhuzamos kifejezés, amely szerint Irán földjét az ARYA NEM VAEJA (120m. 101): Árja nem fája (faja) borítja be.

Mekkora kiterjedésű volt ez az árja lakta föld, ahol a hunok éltek? A táj a Kr. e. II. évezredben felölte a Kaukázus hegységtől és a Káspi-tótól délre a Perzsa-öböl és a Vörös-tengerig terjedő földet. Kelet felé határai jóval a Tigrisen túl húzódtak, egyes leírások szerint egészen az Indus folyó völgyéig értek. A mondott időben a Régi Kelet árja népsége zömében már valóban az így meghatározott Irán területén élt. Iránt a régi források ARIA név alatt is említik, mint Mechtár örmény szótára is teszi. Ez utóbbi név azonban az I. évezred folyamán egyes íróknál, mint Mechtárnál és Herodotosnál is, zöngés alakot vett fel. A szó eredeti R hangja átváltozott náluk S-re, úgyhogy az ARIA forma mellett az ASIA grafika is megjelent. De hogy ez a zöngés forma nem Nagy-Ázsiát jelenti, nem az Ural-hegységtől a Csendes Óceánig terjedő világrészt, hanem a történeti Áriát, Iránt, az kiderül mindkét idézett író munkájából. Amilyen világosan szólt Mechtár, ugyanolyan világosan szól Herodotos is. Szerinte: „Ázsiát délről az Eritreai-tenger (azaz Vörös-tenger) határolja, északon a Káspi-tó és az Araxes folyó, amely (a Kaukázus hegyláncjai között) a felkelő nap irányában folyik” (94m. I. 302).

Hogy a hunok valóban Iránból, Áriából eredtek, más ismert mozzanatok is valószínűsítik. Ezek között említhetjük, hogy a néprajz kutatói szerint a griffes-indás hun díszítmények közeli rokonságot mutatnak a Tigris-Eufrátesz völgyében és általában Irán területén használt díszítésekkel (145m. 5; 3m. 49). Továbbá azt a fontos mozzanatot, hogy a hunok soraiban sötét bőrű, villogó szemű negroidok is voltak, akikkel szintén csak a Régi Keleten jöhettek kapcsolatba. A hunok által használt geometrikus írásrendszer is Iránhoz köti az ő megelőző földrajzi lakóhelyüket, tekintve, hogy ott is, és Eritreában és Boldog Arábiában is ugyanazokat a betűtípusokat használták. A hunok ostorszimboluma, amely az 'Est Ura'

királycímet írta, valamint Uni, Oni neve ugyancsak a Régi Keletre utal. Amikor ugyanis az egyiptomi királyt az egykorú források ábrázolják, a király egyik kezében mindig ostort tart, a legfontosabb királycíme neki is „Est Ura” volt. Az egyiptomi király népe is UNI: Huni volt, a király maga ANER: Honúr vagy Hun úr és ONOK-AROK-URA: Hungarok ura.

A hunok világosan kielemezhető őshazájukkal, Iránnal és Egyiptommal akkor is szoros kapcsolatban maradtak, amikor a Fekete-tenger északi partján, a Don és Meótiisz vidékén már új országot szereztek és népük zömével odavonultak. A tőlük immár messze eső Etiópiából (!) és Egyiptomból (!) azonban még mindig adókat szedtek (146m. 12, 145), ami csakis régi uralmuk alapján képzelhető el. Külpolitikájuk a 370-es években bekövetkezett nagy fordulatig elsősorban szintén dél felé irányult. 277-ben például egyik hadseregük mélyen lent járt Mezopotámiában, Kte-Szip-Hon (a mai Bagdad elődje, 92m. 9) környékén (123m. 105). Folyton küzdtek odalent a római és perzsa imperializmus ellen, amely őket lakóhelyeikről kiszorította, mintha fel akarták volna szabadítani egykori hazájukat. Arménia évkönyvei szinte minden oldalon ilyen bejegyzéseket tartalmaznak: „Hunokat fogadta; hunokat hozta; megnyitotta a Zár nevű kapukat és átvezette a hunok seregét” (123m. 111 sk). Amikor utóbb Attilának nem sikerült Európa nyugati részeit is birtokba vennie, ő is azt a gondolatot forgatta agyában, hogy visszatér Keletre és Egyiptomot szerzi meg. Az ő halála után talán éppen ennek az irreális gondolatnak igézete alatt vonult ki a Kárpátmedencéből a hunok tekintélyes része. Ezek szerint az adatok szerint a hunok a Régi Kelet viszonyait jól ismerték, ott nem idegenként szerepeltek, hanem mint a táj jogos rendezői.

Mindaz a sok ismert adat, amit itt egybefűztünk, roppant súlyosan esik a latba, mert az egymásba illeszkedő láncszemek alapján határozottan az a benyomás alakul ki, hogy a hunok, akiktől népünk jelentős része származik, egykor a Régi Keleten éltek, a táj félhold alakú felső részében, a Perzsa-öböltől félkörben nyugat felé, egészen a Nilus deltájáig elterülő szakaszon, azon a területen, amit gazdagságáról és földrajzi alakjáról a szakirodalomban Termékeny Félholdnak (Fertile Crescent) neveznek.

Hol lehetett nemzetünk másik összetevő ágának, a magyarnak őshazája azok szerint az adatok szerint, amelyeket már ismerünk és a közkézen forgó kézikönyvekben is megtalálhatunk? Végezzük összefoglalásunkat ugyanúgy, mint a hunok esetében is tettük és kérdezzük mindenekelőtt, mit mondanak az őshazáról a mi elődeink Dunamedencében készített középkori feljegyzéseikben. Ezekben az iratokban az Őshazával kapcsolatban említést tesznek a forró égövről, szólnak egy Dankália nevű területről, az amelelt lévő járhatatlan sivatagról, azután Etiópiáról, Nubiáról, Egyiptomról és EIULATH földjéről. Azt is említik, hogy az Őshazában otthonos volt a tigris és unikornis, élt ott mindenféle mérges kígyó és voltak „sertés nagyságú békák” (ranae velut porci), azaz teknősbékák.

történeszeink közül az egyetlen Uxbond (177m. 164) figyelt fel erre a leírásra (a többiek egyhangúan elutasították) és ő jól meg is rajzolta a szóbanforgó állatok által megkívánt földrajzi környezetet, de azt mégsem ott kereste, ahová a vele kapcsolatos helynevek félreérthetetlenül utalnak: a Vörös-tenger afrikai oldalán, hanem Indiában. Ám itt, a Vörös-tenger végében, az Adeni-öböl mentén van Dankália, a mai Szomália északi határán. Szomália és Dankália között pedig megtaláljuk a járhatatlan sivatagot. Itt élnek a mérges kígyók, itt lakik a tigris és a pettyes párdúc, a teknősbékák pedig a Vörös-tenger tipikus állatai. Eiulath földje viszont nem más mint a mai Eviláth, a Vörös-tenger Akabai öblének végén levő kikötőváros. Híres hely volt ez már az ókorban is, az északra haladó kereskedelmi útvonal fontos állomása, ahol a vízi úton érkező fűszereket, drágaköveket és kellemes illatot gerjesztő gyantákat (tömjént) szárazföldi járművekre rakták át. Eviláth földje az a hely, ahol a Termékeny Félhold gazdagsága először pillantható meg s amerre az ókori népvándorlások megszokott útja is vezetett.¹

A magyar ág őshazáját saját emlékezésein kívül az általuk használt szimbolumok segítségével is ugyanerre a tájra helyezhetjük. Két legfontosabb népi szimbolumunk a madár és az oroszlán volt. Címertani szakembereinknek is feltűnt e két állat gyakori szereplése. Leírták színeit, formáit, mozdulatait, de a legfontosabb kérdésre nem adtak választ: mért éppen ez a két állat szerepel? Már az európai hunok egyik okmányán is madár jelképezte a magyarokat, egy hosszú csőrű mesebeli állat. Madár volt aztán az Árpádokkal érkező csoport jelvénye is, az szerepel számos nemzetségi címeren és ma is madár az egyik legkedveltebb szimbolumunk. Az ok kézenfekvő: a 'madár' összecseng a 'magyar' népnévvel és emiatt ősidők óta a képírás módszere szerint azzal írták a nép nevét. Nos, a madár ugyanilyen szerepben megtalálható a délkeletafrikai őshazában is. Amidőn Kr. e. 3200 táján a Vörös-tenger nyugati partvidéken élő magyar törzsek felkerekedtek és elindultak az északegyiptomi hun királyság meghódítására, szintén madarat használtak szimbolumként. Győzelmeik után a madár mindenütt megjelent felségjelvényeiken, ahova csak behatoltak. Ami az oroszlánt illeti, melynek szimbolumát éppen olyan sűrűn használták az Árpádi vezérek, magyar királyok és nemzetségek, mint a madarat, annak oka is kézenfekvő: a Régi Keleten az oroszlán neve magaru volt, amely a képírás szellemében ugyancsak a magyar nevet írta. Ezzel kapcsolatban megemlíthetjük, hogy Egyiptom déli eredetű királyai, a hetiták királyai és más őshazai királyok is oroszlán lábú széken trónoltak,

¹) A hazai nyelvészek nem vették észre, hogy Eviláth földrajzi név. Ők a szót közsóznak tekintették és azt hitték 'védészterület' jelentésű, törökből kölcsönvett kifejezés. Ha tudták volna, hogy Evilath a Vörös-tenger mellett van, ahol

török népek sohasem jártak, és ha tudták volna, hogy ez a város már Kr. e. szerepelt, amikor törökök még nem léteztek, ilyen magyarázatot bizonyára nem adtak volna.

mint „magyar úr szék urai” (az úr-szék később: ország), kőbe meredt oroszlánok őrizték palotáikat, a „magur honát” és ugyancsak azok álltak sorfalat temetkezési helyeik, piramisaik előtt. Árpádék honfoglalása idején egyes előkelő tisztségek viselői hivataluk jelzésére a pettyes párdue bőrét terítették vállukra. Ez a szokás is megvolt Egyiptomban és Mezo-potámiában, ahol a napisten (Szem-úr) papjai viseltek ilyen hivatali öltözetet. Az állat bőrén látható pettyek a szem alakját utánozzák, s ez a szó (SZEM), az öltöny viselőjével (UR) összekapcsolva, a rátekinzőnek megmondta, hogy akit lát, az Szemúr napisten képmása. A párduebőr viselete Afrikában a mai napig megmaradt és egyes bennszülött uralkodók azzal jelzik, hogy ők az égi isten földi képmásai. Egyszóval a magyar szimbolumok kalauzálása mellett is Délkelet-Afrikába érkeztünk.

Végül az őshazára utaló ismert adatok között azt is megemlíthetjük, hogy a honfoglaló magyarok soraiban is megtalálható a sötétebb testszínű, magas növésű negroid embertípus, amit a királyi családban Álmos, Árpád, Szent László és III. Béla meglepő módon képviseltek. Ez a fekete beütés is csak úgy képzelhető el, ha a magyar ág ősei is valamikor a sötét bőrű emberek hazájával kapcsolatban voltak, tehát délkeletafrikai tájon laktak. Ugyanerre a területre utal egyébként hetes politikai szervezetük, amelyben Árpád hét Magyarja a Dunamedencébe érkezett. Hetes szervezetben éltek a délegiptomiak is, akik dinasztiaját századokon át a Theba körül megtelepedett hetedik nem, a Nem-Hét szolgáltatta. Hetes szervezetű nép alapította Etiópiát (Hét Jó Fia), hetes alapon volt megszervezve a hetiták országa és ugyancsak hetes szervezetben szállták meg az Appenin-félszigetet a keleti eredeti etruszok vagy hétrurok és alapították meg ott Hétrúriát.

A közismert adatok összeállításából tehát arra következtethetünk, hogy nemzetünk magyar ágának őshazája is a Régi Keleten volt, de a hunok őshazájától délebbre, azon a másik félhold alakú területen, amelynek szarai felfelé hajolnak és súlypontja Eritrea vidéke. További feladatunk tehát az lesz, hogy a magyar népek előttünk kirajzolódó őshazáját egyéni kutatásainkból eredő adatokkal valószínűsítsük és perdöntő bizonyítékokat mutassunk be a meglátás igazolására.

AZ ŐSHAZA SZEMELY- ÉS HELYNEVEIBEN MEGŐRZÖTT MAGYAR SZOKINCS

Az Úr szó. — Ez a magyar szó a Régi Keleten az időszámítást megelőző V. és IV. évezredtől kezdve szakadatlanul és minden földrajzi tájon elénk bukkan. Illeszkedő alakjai: Úr, Ár, Er, Ra, stb. A Nílus völgyében való sűrű használatát legkönnyebben úgy érzékeltethetjük, hogy az Egyiptomi Biblia névmutatójából idézünk. Mi e gyűjtemény angol kiadásait használtuk (23m. és 24m.) és azokból vesszük az alábbi Úr (Ár, Er, Har, H'er) neveket, abban az ábécés átírásban, amint ott találjuk, nem térve

ki arra, vajon helyes-e az átírás, mert ezúttal csak az úr-részleg érdekel bennünket. A névmutatóban ilyen neveket olvasunk: AB-UR, AM-UR, ATCH-UR, HAP-UR, HERU-UR, HET-UR, KEN-UR, KEM-UR, KENKEN-UR, KER-UR, NEKEK-UR, NIF-UR, PA-UR, QUEM-UR, SAAU-UR, SEB-UR, SEK-HEN-UR, TA-UR; UR-HEKA, UR-AT, UR-MA; AN-ER, NET-ERU, KHEP-ERA, SEK-ER, UN-NEF-ER, MEKH-IR, OS-IR-IS, ER-PAT, NET-ER-KHERT, NET-ER-SEH; ARI-EN-AB-F, HAR-MACH-IS, HERI... (sok az ilyen kezdetű név), HOR... (szintén sok), USEKH-ARA, NEM-HRA, A-NEM-HRU, SEK-HRA, NEP-RA, NIT-RA, RE... (rengeteg). Legalább száz ilyen nevet sorolhatnánk fel az Egyiptomi Bibliából, ami annak közel hétszáz oldalán több mint ezer esetben fordul elő. Hasonló úr-neveket találunk a Termékeny Félhold feljebb eső területein, Szíriában, a Hétita országban, a Kaukázus alatti vidéken és Mezopotámiában. Felsorolásunkat utóbbi helyről vett példákkal folytatjuk, amelyek városnevekként szerepelnek és bármely ókori térképről leolvashatók. Ilyenek: UR, URUK, NAP-UR (NIPP-UR), KIS-UR, SZEM-UR (SZUM-ER), AZ-UR (ASSUR), BI-SAP-UR, SZAM-ARA, SZING-ARA, MALAM-IR, AR-BELA, ERI-DU, AR-PAD.

A felsorolt Úr-nevek közül néhányat a nem-magyar tudósok által megadott grafikai alakban is azonnal megértünk. Ilyenek elsősorban az Úr, Napúr, Kisúr, Szemúr, Árpád nevek. Több más úr-nevet is megértünk, mihelyt a mai helyesírásunkban használt ékezeteket a megfelelő magánhangzókra felrakjuk, avagy a mássalhangzók esetében a hangfejlődés szerinti ikerhangot (P = B; N = Ny; T = D; K = G; S = Sz; stb.) behelyettesítjük. Így eljárva, világos hogy HAPUR: Habúr; HETUR: Hét-Úr; QUEMUR és KEMUR: Kém-Úr; KENUR: Kényúr; ANER: Honúr; NETERU: Nádor, Nagyúr; SEKER: Székúr és Szekér; MEKHIR: Magúr; OSIR: Ósúr; ERPAT: Árpád; NETER KHERT: Nagyúr-kert (temető); USEKHRA: Ósök ura; A NEM HRU: A-Nem-ura és így tovább. Az eredmény annyira meglepő, hogy felmerül a kétség, vajon nem véletlen-e ez az egyezés? Ha csupán egy-két névről volna szó, a dolog még feltételezhető volna, de ha száz meg száz esettel állunk szemben? A kétséget egyébként az értelem határozottan eloszlatja. Ahol ugyanis az idézett nevek az Egyiptomi Bibliában szerepelnek, a környező szövegből gyakran pontosan megállapítható, hogy a nevek értelme az 'egyiptomiban' ugyanaz, mint a magyarban. Amikor például Hét Úrról van szó, a szöveg hét személyt említ és a kísérő rajz hét személyt ábrázol; ahol Székúrról van szó, vagyis az égboltozaton szekérben robogó Napúrról, az Úr (isten) ott ül egy szekérben; az Ósök Urával kapcsolatban azt olvassuk, hogy őt nem szabad szidalmazni; a Nagyúr kertjéről kiderül, hogy be van kerítve és az isten védelme alatt álló temető. Nem véletlen szóegyezésekkel állunk tehát szemben, hanem a mai magyarral azonos hangtestű szavakkal, amelyekben az 'úr' elem tökéletesen a mai magyar úr szó értelmével bír.

A kérdéses úr szót az egyiptomi hieroglifikus írásrendszerben egyebek között a teljes emberalak körvonalainak megrajzolásával szokták írni, ami a hieroglifák jegyzékén több változatban is szerepel (25m. 45 no. 29 és 47 no. 68, 69). Az írásjelet a szakemberek mind a három esetben UR grafikával írják át ábécére és értelmét főember, fejedelem, főnök (great man, prince, chief) szavakkal adják. Tehát akár az eredeti szövegekbe való betekintéssel személyesen állapítjuk meg az őskeleti UR értelmét, akár angol szakértők kalauzolására bizzuk magunkat, mindenképpen ugyanarra az eredményre jutunk: a szó istent, királyt, főembert, parancsoló személyt és általában embert jelent, mint a mai magyar nyelvben is.

Az Úr használata írásbeli alapon körülbelül az időszámítás előtti 3000. évig visszamenőleg bizonyítható. Kétségtelen azonban, hogy a szó maga nem akkor keletkezett amidőn először lejegyezték, hanem többezer évvel azelőtt. Előfordul ugyanis a korakőkori alapítású városok nevében is, amelyek eredetét a régészek időszámításunk előtti 6500-ból vagy még korábbról keltezik. Eszerint a szó legalább hét-nyolcezer esztendő óta lehet forgalomban, ha ugyan nem régibb idő óta. Ha tehát így áll a dolog, akkor az úr szó bizonyosága szerint a magyar nyelvű népek már a kőkorból jelen lehettek Közép Keleten; az lehetett őshazájuk.

A Hungár név. — E név etimológiáját megelőzőleg 'honok ura' értelemben állapítottuk meg, aminek jelentése törzsek lakóhelyeit, honait uraló ember, király. A szó i képzővel bővített alakja: Honokuri, Hungari, a király alattvalóit jelezte, egyedenként. Észrevettük korábbi vizsgálataink során azt is, hogy a nevet a magyar nyelv régi szokása szerint gyakran szókezdő H nélkül írták és összetevő elemeit külön-külön is használták, mint UNGARI, ONGURI, INKERI és UN, ON, AN, UNI, ONI, ANI. Kérdés, megtalálhatók-e ezek a névek a Régi Keleten, ahol a magyar nyelvű népek őshazáját keressük?

Mezopotámiában a Hungár szó Hun, Hon eleme gyakran szerepel, legtöbbször szintén szókezdő H hang nélkül: ON, AN, EN alakban. Idegen tudósok állapították meg, hogy ez a szó ott is lakóhelyet, hont jelentett és ott is kapcsolódhatott vele az Ur, Honur: AN-ER alakban, vagy más rokonértelmű szó, mint aminő az 'ős'. Az első Dél-Mezopotámiába érkező embert például, aki a vízből (Perzsa-öböl) úszott ki a partra (vagyis oda hajóval érkezett) és várost alapított, Honősnek: OANNESnek mondták. A Hon, Honur, Honős mellett megtaláljuk a Hungár, Hungari és Hungaria alakot is. Mezopotámia urát ENGAR: Hungar, lakóit ENGARI: Hungari, az országot ENGIRA: Hungária néven emlegették (17m. 117; 169m. 16).² Hungar jelenthette nemcsak a királyt, hanem az istent is. Ha ez utóbbit,

² Az Engari és Engire írásjelei elé gyakran egy értelem meghatározó jelet tesznek, hogy a helyes olvasást biztosítsák. Földi országról szólva, ez a jel a 'kő' értelmű KI. Ez a segédjele azonban

nem szerves része a szónak és nem is kell minden esetben kiolvasni. Tehát nem KI ENGIRA olvasandó, hanem csak ENGIRA.

vagyis az égben lakó napistent kellett érteni, hozzátették magyarázatként, hogy arról van szó, aki a csillagos ég ura.³

A Hon, Honúr, Honós, Honokura és képzett alakjai a Régi Kelet másik legfontosabb területén, Egyiptomban is megtalálhatók és ott is ugyanaz az értelmük. A legrégebb idők egyik ismert személye a predinasztikus kor utolsó királya OS-IR: Ős-úr volt, akinek nevét a kézikönyvek az egyiptomi írástól eltérőleg a görögösen csengő Osiris alakban használják. Ugyanezt a nevet a Hon szóval kapcsolatban is írták ON-UR-IS: Hon-úr-ős; OS-IR OS-ANNI: Ős-úr, Ős-honi és AN-HURI: Hon-úri alakban. Amidón ezt az Ősurat (Osirist) napistenként tisztelték és ebbeli minőségét kívánták kifejezésre juttatni, beleillesztették nevébe a Nap szót. Ez esetben úgy idézték, mint a Hon Napurat: UN-NEF-ER, ON-NOP-HR-IS és UN-NUF-RIU az egyiptológusok saját ábécés átírása szerint. A Hon-Nap-Ur utóbb jelentésváltozáson ment át és alkalmazták a »Hun nép ura« értelemben is. De nemcsak Osiris viselte a Huni, Honi nevet, hanem más király is, mint például a III. dinasztiaiból származó piramisépítő HUNI, kinek nevét ezúttal szókezdő H-val írják át a tudósok, noha idézik őt UNI alakban is. Azt az egyiptomi várost, ahol a napisten hitének tételeit írásba foglalták ON, AN, ANU nevezték és hogy a helyes olvasást biztosítsák utánaírták a lakóhely értelemmeghatározóját is. Ezt a várost a kézikönyvek szívesebben említik görög időkből származó Heliopolisz nevéen, ami nem mondható helyes eljárásnak. Volt egy másik egyiptomi UNNU város is, de ezt is görög nevéen — Hermopolisz — szerepeltetik.

A Hon, Honúr, Hungar nevet Egyiptomban többféle módon írták. Rajzoltak például egy nyulat UN (25m. 61 no. 58) és az alá egy vízszintesen elhelyezett cikkcakkos vonalat N, NI húztak (25m. 75 no. 55). A két jelet aztán így olvasták: UN-NI, UNI. A Honúr írására leggyakrabban a területfogalmat sugalmazó téglalap alakú négyszög (Hon) szolgált, amibe merőleges vonalkákat (Űr) húztak és az így készült figurát az egyiptomi nyelv tankönyve szerint AN-ERnek: Honúr olvasták (25m. 75 no. 51, 52). A Honok ura, Honúr, Hungar írása leggyakrabban egy szimbolummal kezdődött, amely a mi T betűnkhez hasonló jelből és az affölé helyezett nullából 0' állott. Ezt a figurát ANK, ONK, UNOK, ONAG, értelemben használták (25m. 83 no. 43 és egyebütt) s vele írták a 'hunok' részleget is. Ezt az ONK jelet aztán összekapcsolták egy emberlakkal (UR, ÁR), például annak térdéhez illetve a szimbolumot s ez a kombináció szolgált a (H)ONK-AR: Honok-ura, Hungar írására. Az ONK jelet máskor egy álló személy (UR,

3) Angol és amerikai szakemberek abból a körülményből, hogy a Hon néha a csillagos eget, néha meg a földet jelenti, azt gondolták, hogy a szó egyszerre a két fogalmat fedi és ezért saját nyelvükre az AN szót világmindenség (universum) kifejezéssel fordítják. Az ilyen fordítás

félrevezető. Az sem mondható kifogástalannak, ha a Honúr (AN-ER) felét eredetiben, másik felét angolul adják, így: God An. Ha már le akarják fordítani a nevet, jobb az egészet lefordítani és az istenre a 'Sky God' kifejezést használni, zárójelben hozzátéve azonban az eredeti formát is.

AR) alsó karja (A KARA) végéhez illesztették. Az ilyen személy már nagyon nagy úr volt, mert jelvénye, teste és karja azt mondta róla, ő az ONK-AR-A-KARA: Hungarok-ura. A fiatalon elhunyt Tutenkamén király sírjából előkerült egy olajmécesnek felfogható tárgy, amely az ONK hieroglifát (T felette O) formázza, de úgy hogy a szimbolumból két emberi kar nyúlik ki (KAROK), amelyek egy henger alakú egyenesen álló (UR) tartályt fognak. E jelek együtt ezt írják: ONK-KAROK-URA: Hungarok-ura. Ez a művészi alkotás (képe 172m. 26, 21; és 27. táblánkon) fontos írott okmány, mert megmondja, hogy az aki a sírban nyugszik —Tutenkamén— a Hungarok ura volt⁴.

Egyiptomban a Hungar nevek zömét a Delta vidékén olyan emlékek környezetében találjuk, amelyek mezopotámiai hasonlóságokat mutatnak. Ebből azt a következtetést vonták le a tudósok, hogy Mezopotámia és Észak-Egyiptom területét eredetileg ugyanaz a nép szállta meg. Hall, az ókori történet jeles kutatója, anélkül hogy a népi összefüggésre utaló nevek értelmét felfogta volna, más adatokból ugyanerre az eredményre jutott. Szerinte az északegyiptomi népet ANU és SET népnek hívták (87m. 89, 92, 95), mai helyesírásunkkal Huni, Honi illetve Esti népnek. Hall hozzáteszi és ez nem kevésbé fontos, hogy ANU vagyis HUNI volt a Sinai félsziget lakossága, ANU volt az onnan Núbiáig érő ma már elsivatagosodott terület népessége, valamint a Nílus déltájától nyugatra elterülő Libia lakossága is. Ez utóbbi területet sokezer tehenéről Tehénhonnak, ANNU TEHENU is nevezték. Hall becses megfigyeléséhez hozzáfűzve a mi hasonló értelmű mezopotámiai megfigyeléseinket és figyelemmel a két tájon észlelt kultúra szoros összefüggésére, megerősödik az a nézet, hogy a Huni, Hungari nép a Régi Kelet felső felét lakta és ott a legrégebb időktől kezdve uralkodó minőségben szerepelt.

A Hun, Hungari név a Régi Kelet déli részében ritkábban fordul elő. A Vörös-tengerben csak egy kis sziget HAN-IS viseli a Honós nevet. Etiópiában is csak néhány kerület neve ON-AG: Hun-ág, ON-OG-ERA: Hun-ág-ura és EN ARIYA: Árja-hon s az országnak csak második neve a HABAS HAN: Habos-Hon, amiből a mai Abyssina származott (142m. 214 és 52m. I. 92). A Hun név itt délen a királynevekben is csak egyszer bukkan fel, Axumban, ahol US-AN-AS: Ős-honós (hun ős) uralkodott (52m. I. 135). Az előforduló nevek nem is arra mutatnak, hogy a huni nép itt uralkodó minőségben volt jelen, hanem inkább arra hogy elemei későbbi bevándorlókként települtek ide. Az Úr szóval itt nem is annyira a Hun

⁴) Az Onk szimbolumot az egyiptomiak az élet szimbolumának is tekintették. Azt jelentette, hogy viselője sosem hal meg, hanem örök életű. A jelet ezért főként csak istenek és az ugyan-csak örök életűnek feltételezett királyok és családtagjaik viselték. Ma ezt az életszimbolumot

(symbol of life) a rovásírás szabályai szerint olvassuk, vagyis az O-t ELÉnek, a T részleget T-nek, nagy meglepetéssel állapítjuk meg, hogy a hagyományt igazolva látjuk, mert a két jel hangértékét egybeolvasva, valóban ezt a szót kapjuk: Élet.

vagy Hon szó kapcsolódik, hanem inkább déli megfelelője, a MA és az itt szereplő leggyakoribb népnév a MA-k-AR: Magyar.^{4bis}

A Magyar név. — Mivel a Magyar név etimológiája MA-k-AR, azonos a Hungaréval és értelme is ugyanaz, ez a név is mindazt jelenthette, amit a Hungár: az égben lakó istent, annak földi helyettesét a királyt, minden nagymbert, köztiszteletben álló férfiút, katonát, és i-vel képzett alakja bármely honfit, többes k raggal az egész népet. Soroljunk fel példákat a Magyar név ilyen sokféle értelmű használatára.

A nevet trónnévként több egyiptomi király viselte. A IV. dinasztia legkiválóbb uralkodója, aki időszámításunk előtt 2560-ban a három leg-híresebb egyiptomi piramis egyikét, a gizai piramist építette, magát MYKER-IN-OSnak: Magyar-Honős nevezte. A III. dinasztia ZOSIR: Az-Ősúr nevű királyáról feljegyezték, hogy aggodalmaskodott a Nilus törvényszerű áradásának elmaradásán és ezért 2815-ben követeket küldött az Elefánt-hon (Szudán) uralkodójához, megtudakolandó az isteni büntetés okát. A szudáni uralkodót MADIRnak: Magyar hívták és meg is küldte a választ (129m. I. 351 sk). A XII. dinasztia egyik uralkodója MAKHR URI: Magyar-Űr volt. A XXI. dinasztia szerencsétlen királynője, aki élete virágában gyermekágyi fertőzésben hunyt el, MAKERI: Magyarai őfelsége volt. A jó katonát az Egyiptomi Birodalom szíriai kiterjeszkedése idején,

^{4bis} Ideje, hogy jegyzetet írjunk a magyar nyelv régi állapotáról, három vagy négyezer évvel ezelőtti hangállományáról és megemlítsük a nyelvészek idevágó eredményeinek legfontosabbjait. Ezek ismerete nélkül ugyanis a nyelvi szakmában nem jártas olvasó nehezen érti meg, hogy egyes régi szavakat mi jövevénynek írnak át mai helyesírásunkkal úgy, amint bemutatjuk.

Az ómagyar nyelv egyik legfontosabb jellemzője, hogy abban a mássalhangzók száma kevesebb volt, mint ma: hiányoztak belőle a lágy hangok, a B, C, CS, D, F, G, GY, NY, TY, Z és ZS, valamint a H hang is. Ahol a mai magyar nyelvben ilyen hangok fordulnak elő, azok helyett a régi nyelvben a megfelelő kemény hangok szerepeltek: P állott a mai b és f helyett; K a mai g, gy, h helyett; T a mai d, ty, z, zs helyett; S a mai cs, gy helyett; N a mai ny helyett. Száz szavunk akkor még SZATA lehetett, Kéz: KETE, víz: VETE, méz: METE, a fenyő PENU, a fa PA; a fészek PESUK volt a hon helyett azt mondták ON, AN, hab helyett AB, a hunok neve UNI volt, a hajó neve AIO; Magyar helyett a MAKAR, MASAR, MATAR stb. neveket használták. Ami a magánhangzókot illeti, azok még igen közel álltak egymáshoz: az A, O, U szinte egyformán hangzott, éppen úgy mint az E és I. Érczetes magánhangzót nem szerepeltek.

A fejlődés egy újabb szakaszában a főnevek

végén észlelt befejező magánhangzó, ami a szavak rövid magánhangzóval való kimondását lehetővé tette, lekopott s ennek nyomán a megelőző magánhangzó megnyúlt. A KETE, VETE, HETU, URU, UTU szavakból így előállt a mai kéz, víz, hét, űr és út szavunk. A ragozás bizonyos esetekben azonban, mint például a tárgyesetben is, a szó ősi gyökere továbbra is megmaradt, úgy-hogy ott a szavakat ma is rövid magánhangzóval ejtjük ki, tehát kezet, vizet, hetet, urat és utat mondunk.

A régi magyar nyelvben a főnevek végén néha megjelent egy -os, -es rag, ami a határozott névelő (-a-z) szerepét töltötte be. Utóbb ezt a szokást elhagyták, mert a határozott névelő a szó elejére került, ahol ma is áll. Egyes főnevek tövéhez azonban a változás idején a hártrétt névelő már annyira hozzáforrnt, hogy nem vált onnan le, hanem a mai napig ottmaradt (166m. 118). Ilyen szavaink például a páros, város, kakas, piros. Saját megfigyelésünk szerint a főnevet befejező magánhangzó is a névelő szerepét (ezúttal -a-) tölthette be. Jó példa a hozzáragszott névelő használatára a két Egyiptomot egyesítő magyar király Mén űr neve, amit megtalálunk Amén (A Mén) és Ménes (Mén-es) alakban is. — Az előadatokra olv. 7m., 86m., 118m., 188m., a H-ra 177m. 138.

egy 1555-ből eredő okmány szerint MAHIRnak nevezték (42m. 113 sk) és MASAR volt minden köztisztviselőben álló idős ember is (140m. 293). A XII. dinasztia alapító királya, aki a délegiptomi híres hetedik honfoglaló nemből származott, névszerint AMENEMHAT: A-Mén-nem-hét ura, fia és utóda számára írásba foglalta azokat a szabályokat, amelyek szerint neki majd uralkodnia kell. Munkája címéül a papírusteke:csre ezt íratta fel: SBAYUT: Szabályok, régies többesranggal, T-vel. Ebben az utasításban többek között meghagyta fiának, hogy az Észak-Núbiában élő MATJAIU: Magyar törzseket is kebelezzék be országába (87m. 147—151, 160). Az Egyiptomi Birodalom kialakulása után a Nilus-völgy magyar népe tömegesen betelepedett a meghódított területekre: Szíriába, az Eufrátesz felső vidékére, meg a Földközi-tenger keleti partvidékére. Kr. e. 1000 körül az itten élő lakosságot MAZARI és MUZRI népnek nevezték (129m. VI. 156). Herodotos idejében Kappadócia lakói még valamennyien MACR-ON-I: Magyar-Honi emberek voltak. Szudánban ma is említenek egy törzset, amely magát valahogyan magyar eredetűnek tartja és MAGAR ABnak nevezi, a nevet 'gy' hanggal ejtve ki (Délamerikai Magyar Hírlap 1959 május 10).

A Magyar nevet nemcsak személy- és népnévként használták az ókorban, hanem földrajzi helyek megjelölésére is. Az egyiptomi Hon városban (Heliopolis) székel a napisten főpapja UR-MAK, azaz Magúr, akinek az uradalmát MATARnak: Magyar nevezték. Nem messze innen, a mai Kairó környékén van egy régi szent forrás, amit a mai Arabok Ayn Ash Shems (arab értelme: Nap szeme) neveznek. A megőrzött hagyomány szerint Szűz Mária (MA-ARI!) ennek a forrásnak vizében mosta tisztára Jézus, a názáreti jós ruháit. A helyet, ahol ez a forrás feltör, a híres vallásalapító emlékére mind a mai napig MATARI YAS: Magyar Jós vizének nevezik (23m. római 151 és v.ö. 129m. I. 59, 172). A Sinai félszigeten haladt át az Egyiptomba vezető legforgalmasabb kereskedelmi út, ez volt a Wadi el MAGHARAH: Magyarok-útja. Az egyiptomi Hon várostól a Vörös-tenger felé húzódó hegy a MASARAH: Magyarok hegye. Palesztinában MAGARET ABU USBAH nevű helységben Kr. e. 4500-ból eredő régészeti leletet ástak ki, köztük jellegzetesen madár figurákat. A két Libanon hegység között húzódó termékeny völgyet, amelyet az Orontes vize öntöz, MEGARA: Magyar néven ismerték az ókorban. Karthago legelegánsabb villanegyedét a föníciai uralom idején szintén MEGARAnak hívták. Egyiptomot a perzsák MUDRAYA, az asszírok MISRI, a törökök MUSIR néven ismerték, illetve ismerik. Észak-Afrika mai három országának, Tunisznak, Algírnak és Marokkónak politikusai napjainkban is arról álmodoznak, hogy helyreállítsák a terület egységét s ezt a politikai ideált régi névén MAGHR-EBnek nevezik.

Délkelet-Afrika földrajzi neveiben is sokszor előfordul népünk neve. Etiópia régi térképén (52m. II) az általunk összeírt száztíz helynév között,

amelyekben magyar nyelvből érthető szóelemek fordulnak elő (Út, Hon, Hab, Kő, Nem, Mén, Bál), a Magyar név tíz esetben szerepel MUGER, MEDER, MADARA, MATARA, MAHRA és hasonló alakokban. Az axumi királyok között volt ARMAH I. és ARMAH II. Itt találták azokat a nagy orrú (mag-úr) szobrokat és kőbe meredt oroszlánokat, amelyek a mai Etiópia legszebb múzeumi tárgyai. Gyakori a Magyar név az afrikai Nagytavak környékén is, Urundi, Ruanda, Tanganyika és Kénya vidékén. Erre folyik a MUGURUK folyó, ittvan a MAKURRU hegy, a MAKAR ER tartomány és itt találjuk a sok Úr, Ár, Er végű egyéb földrajzi nevet is. Boldog Arábiából, ahol MAKAR-AB papok vezették a népet, egy olyan szobor került elő, amely a Makar hab főpapot vállára terített párducbőrrel ábrázolja. E szobor orra nagy, kezét és lábát úgy tartja, mintha menne (Megy-Er?). Nevét MAADKAR-IBnek olvassák.

Mezopotámiában is gyakori a Magyar név, mert oda a nevet eredetileg viselő déliek korán bevonultak. Az oroszlán neve itt is URMAKH vagy MAKHURU (129m. III. 34; 181m. 123), a kerék is MAGGARU (17m. 74), a Jupiter csillag a »magyarok csillaga«: SAG MEGAR (17m. 110) és a történelem előtti korból származó lelőhelyek egyik legnevezetesebbike a Kerkuk vidéken levő MATARRA (142m. 45). A Mezopotámiában beszélt nyelvet EMEGIR: A-Magyar nyelvnek mondták, amit természetesen csak a körülmények figyelembevételével lehet a fejedelmi nyelv kifejezéssel fordítani (115m. 307). Volt egy BIT SIN MAGIR nevű falu is (129m. III. 200) és köztudomású, hogy az első udvari tisztség viselőjét Asszíriában MAKHUR IL ANI (129m. VI. 176) nevezték. Dél-Mezopotámia a napisten (Szemúr, Szumer) országa volt és ebben a Napországban, Úr városában az isten tiszteletére épített egykori templom romjait az arabok máig MUGER romnak nevezik (angol, francia, német tudósok változó átírásában Muger, Mugheir, Mukayar, Mukajjar). Úr városának egyik újjászületése időszámításunk előtt 2500-ban azzal kezdődött, hogy a betolakodott idegeneket, vagyis a NAM CHUNI: Nem-Honi elemeket a városból az Úr Nemből eredő UR NAMMU király kitészékelte (160m. 51). Röviddel ezután hatalmas építkezések kezdődtek és azt az urat, akihez ez a fellendülés fűződik, az egykorúak LUGAL MAGURRE néven emlegették, illetve így írják át nevét a mai szumer szakértők ábécés betűkkel (161m. 75). Utánanéztünk a »lugal« szó eredeti írásjegyeinek és megállapítottuk, hogy azok helyes hangzósítása ELUGALU: Előkelő. Így azonnal világos lett, hogy a szóbanforgó nagy építkezések pártfogója és elindítója egy »Előkelő Magyar« volt.

Amint sokféle volt a Magyar szó jelentése, illetőleg alkalmazása, sokféle volt írása is. A név egyik legsűrűbben használt írásjele a madár rajza, ami eredetileg már magában is elegendő volt, hogy a Magyar nevet idézzék. De mivel ebben az írásrendszerben utóbb a madár csak a MA hangcsoportot jelölte, szükséges volt a hiányzó részt is érzékeltetni. Ezt szellemesen úgy

oldották meg, hogy a madárnak hatalmas karmokat rajzoltak, ennek a szónak is csak az első elemét használva az olvasásban. A rajz pontosan írta: MA-KAR, Magyar. Az ilyenképpen ábrázolt állat a sas típusát mutatja, ezért sas lett a legfontosabb magyar szimbolumok egyike. A Magyar név írására szolgált az oroszán rajza is, mert annak régi neve, mint már említettük, MAGARU volt. Továbbmenőleg, amikor az írnokok észrevették, hogy a Magyar név Mag-Ar formája is jelent valamit, akkor az első részleg írására apró magokat használtak (MAG) és azokat kör alakban (UR, AR) helyezték el s így is írták a nevet. A gondolatársítás további folyamán Egyiptomban az aratás, vagyis a magok begyűjtésének istenét MAKHI-ARNak nevezték (182m. 350 sk). Egy pont és a köréje vont teljes kör szintén elég volt a név írására. Ezen a vonalon lett a kerék is a Magyar írásjelévé, illetve szimbolumává. A kerék kicsi lyuka, ahova a tengely illik, elképzelésükben a magot ábrázolta s annak M hangértékét vették alapul, a kerékagy hozzáadta az AGY részleget, a küllő vagy rádius az R hangot és így azt is M-AGY-ARNak olvasták. A leleményesség révén a Magyar név írásának végeláthatatlan hosszú sora jött létre s az írásjegyeket felhasználták díszítésre. Emléküket őrzik a mai magyar népművészet madaras, oroszlanos, kerekés díszítő elemei.

Hosszadalmas felsorolásunkban csak kis részét használtuk a rendelkezésünkre álló adatoknak. De ezek alapján is tehetünk néhány fontos megállapítást. Ezek: 1. népünk Úr, Hungár és Magyar neve a Régi Keleten mindenütt előfordul, ugyanolyan hangtesttel, mint Európában végzett vizsgálódásaink alkalmával láttuk; 2. a neveket használták isten, király, közszemély, nép, hegy, víz, terület és ország megjelölésére, bizonyoságaul annak, hogy a neveket adó nép nagy létszámban és uralkodó minőségben volt jelen; 3. a nevek használata írott okmányok alapján a Kr. e. 3200. esztendőig visszamenőleg nyomozható; 4. a Hun nevet viselő nép eredeti lakóhelye a Régi Kelet északi része, vagyis a Termékeny Félhold lehetett, a Magyar nevet viselője Etiópia és a Vörös-tenger környéke. Ezekből az adatokból most már azt is nagy valószínűséggel következtetjük 5., hogy nemzetünk egy kétágú ősnépből eredt, a „hunból” és a „magyarból”, és egyúttal azt is, hogy az ókori világ főeseményei a magyar népek történetével szorosan egybefonódnak, vagyis az ókori világtörténet lényegében valahogyan magyar történet!

AZ ÓSHAZA TÖRTÉNETI ÉGHAJLATA ÉS ELSŐ GYARMATOSAI

A Régi Kelet klímátörténete magyarázatul szolgál arra, hogy miért indult el a két magyar nyelvű népág, az északon lakó hun és a délen lakó magyar egymás irányában a történelmi találkozóra és közös nemzet kialakítására. Földrajzszakos tudósok írják, hogy a régibb kőkorszak (paleolitikum) idején földünk éghajlati viszonyai lényegesen eltértek a mai

állapotoktól. Akkoriban a föld átlagos hőmérséklete alacsonyabb volt és nem csupán a sarkvidékeket borította állandó hótakaró, hanem a mai mérsékelt égöv nagyobb részét is. Az állandó hómező lenyúlt a Himalájáig, fedte az Ural-hegység java részét és lezárva tartotta a Kaukázuson átvezető átjárókat. Szóval Európa és Ázsia több mint fele alkalmatlan volt állandó emberi telepedésre, a helyhez kötött életre. Mellesleg megjegyezve, ez a tény is határozatlanul cáfolja a finnugor tudósok szibériai őshazaelméletét, hiszen az akkori klimatikus viszonyok között Szibéria Kr. e. 6000-ig semmiféle népnek sem lehetett lakóhelye.

A föld felmelegedése időszámításunk előtt 8000 táján indult meg, 6000-ben meggyorsult és 4000 és 2000 között az évi átlagos hőmérséklet mindenütt néhány fokkal a mai fölé emelkedett. Ekkor az állandó hótakaró fokozatosan visszahúzódott és szinte a sarkokon sem maradt meg örökösen. A fölmelegedésnek messzemenő következménye lett. A felszabadult hatalmas víztömegek megemelték a tengerek, tavak és folyók szintjét, úgyhogy azok sokkal nagyobb területet borítottak el, mint napjainkban. Időszámításunk előtt 6000 táján a Kaspi-tó még összefüggött az Aral-tóval, a Perzsa-öböl 200 kilométerrel beljebb nyomult a szárazföldre mint manapság, a Nílus völgyében 40—50 kilométer szélességben kömpölygött a víz és delta nélkül ment a Földközi-tengerbe. A Vörös-tenger vize egybefolyt a Földközi-tenger vizével. Irán belseje tenger volt. Afrika délkeleti részét szinte levágta a kontinensről a délről északra haladó 60—70 kilométer széles földtörésben folyó víz. Afrika belsejében, ahol ma sivatag van, végeláthatatlan mocsarak húzódtak s a tájat buja növényzet borította. Ilyen volt a helyzet a bennünket érdeklő világrészen a jégkorszak után bekövetkezett nagy áradások idején. Ezeknek az állapotoknak emlékét őrzi a mezopotámiai, egyiptomi és bibliai forrásokban említett vízözön. A katasztrófában a régiebb kőkori emberiség javarésze elpusztult, a maradék pedig a magaslati helyekre zsúfolódott össze: a Kaukázus hegyeiben és a délkeletafrikai hegyvidéken.

Az áradások után Kr. e. 4000 táján kezdődő hőségben beállt a harmadik klimatikus ütem. Az erős párolgás következtében a belvizek kezdtek eltűnni és a nagy víztükrök összehúzódtak. Amíg a Kaukázus alatti menedékhelyen lévőeknek ez új életlehetőséget nyitott, mert levonulhattak dél felé, a forró égöv alatt lakóknak megélhetési zavarokat okozott. A szelek megváltozott járása miatt ezentúl az eső nem az egyenlítő sávjában hullott alá, hanem a mérsékelt égövön. Az egyenlítő táján tehát a felszárított talajnedvességet ezentúl nem pótolta semmi, kihaltak az erdők, elszáradt a növényzet s maradt az elemeire széthullt föld, — a por és homok. Miután már a növényeket és állatokat elűzte az Égető Úr vagy Sütő Úr (a Nap afrikai neve), a belőlük élő embernek is mennie kellett. Abban a mértékben, amint a sivatagosodás haladt előre, újabb és újabb néphullámok voltak kénytelenek nedvesebb, hűvösebb tájakra vonulni, felfelé északra, a föld-

rajzi adottságok által megszabott útvonalon. Amíg tehát a kaukázusi menedékhelyről dél felé indult a nép, a délafrikai menedékhelyről észak felé kényszerült. Végeredményben tehát az éghajlati viszonyok megváltozása lehetett az az ok, vagy legalábbis a főok, ami a korábban — talán éppen a vízőzön miatt — szétvált magyarul beszélő két ágat, a hant és a magyart egymással újra kapcsolatba kényszerítette.⁵

Régészeti megállapítások szerint, amint a jégtakaró elolvadt és a felszabadult földterületen a növény- és állatvilág újra megjelent, az ősemberiség is elhagyta hegyvidéki menhelyeit és fokozatosan szétáradt az új lehetőségek között. E szétáradás a bennünket érdeklő földrészen legkorábban a kaukázusi menhelyről történt meg. Közvetlenül az alatt voltak az emberi táplálkozás feljavításához szükséges magtermő növények vad állapotban: a zab, búza és az árpa, és ott éltek a későbbi háziállatok vad ősei, a könnyen zsákmányolható, ízletes húsú birka és a sertés (91m. 14, 221 térkép). Innen, a kaukázusi menhelyről ment a lakosság egyrészt délnyugat felé, a Habúr, Jordán, Orontes folyók mellékére, ahol Jerikó és Jármó a legrégebb eddig ismert csiszolt kőkori telepek; másrészt délkelet felé, a Kaspi-tó alá (Hurkani-tó) és a Tigris folyó vidékére, meg az iráni beltenger egyre szélesbedő partvidékére (91m. 5, 370 sk; 122m. 74; 14m. 167; 146m. 85). Hogy a kiinduló pont valóban a Kaukázus vidéke, az Araxes völgye lehetett, azt a gyarmatosított területek elnevezése is igazolni látszik. Az új helyek ugyanis a kaukázusi központból nézve esnek nyugat felé: Setét Hon, Esthon, Nyugathon, illetve kelet felé: Káldi, Kálti, Kaldea, Chaldis. A másik gócpont, ahol a neolitikus kultúra korai nyomait megtalálták, Délkelet-Afrikában volt, a Nagytavak vidékén. A földművelés, állattenyésztés és rendszeres helybenlakás nyomait itt az i. sz. e. IV. évezred elejéről keltezik. A letelepült élet legrégebbi nyomait a Turkani kerületben lévő Magasi község határában találták meg a Nakuru folyó vidékén lévő Hyrax dombon, továbbá az Eburru hegy alatt és a Njoro folyónál (39m. 26, 48, 104, 198). Innen sugárzott szét a neolitikus kultúra fokozatosan észak és kelet felé, hogy végül kitöltse a Régi Kelet egész déli félholdját. Minden egyezik tehát azzal, amit más adatok egybevetéséből a megelőző lapokon előadtunk. A kritikus kérdés azonban az, megállapítható-e, hogy ez az első észlelhető népmozgás, északról délre, illetve délről északra, valóban a magyar ősnép két ágához kapcsolódik?

Az tény, hogy a két ősi gócpontból gyarmatosított területeken az időszámítás előtti IV. és III. évezred fordulóján a magyar nyelv már kiterjedt

⁵ Az éghajlati viszonyok alakulásáról bőven olvashatunk minden őstörténeti munkában: 91m. 5, 25 sk; 86m. 40; 177m. 111; 73m. 28 sk; 39m. 248; 31m. 214. A Biblia emlékezése szerint a vízőzön elől megmenekült emberiség egyik ága a Kaukázus alatti hegyekben talált oltalmat: a híres birka az Ararat hegyén érin-

tezt újra földet; a hegy nevében benne van jellegzetes Úr, Ár szavunk. A régészek viszont az emberiség legrégebbi nyomait az afrikai Nagytavak vidékén találják a hegyek között (91m. 5 sk), ahova a vízőzön elől az emberiség másik ága vonult.

használatban volt; ezt írásos okmányokkal bőségesen tudjuk bizonyítani. De mi bizonyíték van arra, hogy a víz alól éppen felszabaduló területekre, a szűz talajra is ugyanaz a nép költözött be? Mit mondanak erre nézve a nyelvészek? Ők a pionír népre vonatkozó ismereteiket abban összegezik, hogy azok valamennyien ragozott nyelvet beszéltek és egymást megértették. Elfogadják a Genézis 11. fejezetében feljegyzett megállapítást, amely szerint kezdetben »az egész földön csak egy nyelv, csak egy beszéd dívott.« A tudósok szükségesnek is érzik, hogy a történet hajnalán mutatózó nyelvi egységet összefoglaló névvel is kifejezésre juttassák. Marr orosz régész erre a célra a japheti kifejezést, egy francia tudós viszont a földrajz fogalmi köréből választott *asianique* jelzõt ajánlotta. Utóbbi tudós szerint a szóbanforgó népeket „főleg ragozottnak mondott nyelvük, továbbá vallásuk alapján ismerjük fel és mellesleg azon embertípusok révén, amelyeket emlékeik ábrázolnak” (40m. 28). Közös elnevezésül, ha nem is összefoglalólag, de népenként többször megismételve, L. A. Waddell az árja nevet használja. A lényegét: az egynyelvűséget és a nyelv ragozott voltát mindegyik tudós jól látja, de a javasolt elnevezések közül csak az úri, árja névnek van történeti és nyelvészeti igazoltsága; ez illik bele a mi elgondolásunkba is, hacsak az ASI-ANI alatt is nem Árja-honit értünk. Közelebről vizsgálva a dolgot, a nyelvészek azt is felfedezték, hogy ennek a legősibb nyelvnek ragozó szerkezete döbbenetesen hasonlít a magyar nyelv szerkezetéhez. Vannak, akik összeállításukban a magyar nyelvet kifejezetten említik, mások ugyanezt a gondolatot a nyelvtudományban használt tágabb értelmű műszóval fejezik ki, magyar helyett finnugor vagy uralaltai jelzõt használva. Egyre megy, hogy miképpen fejezik ki magukat, mert az őskeleti nyelvnek a magyarral való kapcsolata a két utóbbi műszóban is bennefoglaltatik.⁸

A fenti megállapításokra támaszkodva joggal kérdezhetjük, vajon jelentenek-e magyarul érthető dolgot a legrégebb neolitikus telephelyek földrajzi neveiben megőrzött szóelemek? A vizsgálatot megkísérelhetjük mi is, hiszen végeredményben a nyelvészek is e földrajzi nevek elemzése alapján állították fel a maguk tételét. Említettük a Régi Kelet felső részében a következő földrajzi neveket: Habúr, Orontes, Jordán, Kaspis (Hurkani), Kaukázus, Jármó, Jerikó; déli részében pedig ezeket: Turkani, Magosi, Nakuru, Eburru és Njoro. Ha csupán ezekre a nevekre korlátozzuk megfigyeléseinket (az Araxesről később külön szólunk), akkor is azonnal

8) A keleti ősn nyelv ragozott voltára és magyarral való kapcsolatára olv. 17m. munkáját; részletekre: 91m. 157, 321–327; 166m. 125 sk; 177m. 114; 91m. 635; 129m. III 22; 27m. 108. A hurri (úri) nyelvről: 81m. 122; 40m. 25; 87m. 329; 91m. 664 jzt. Ernest Lewy berlini professzor a finnugor nyelvek szókincsét összehasonlította a mai afrikai nyelvek öröklött szókincsé-

vel és »meglepő« számban talált hasonló hangzású és jelentésű szavakat» (125m. 16). Ugyanezt mások is mondják (22m. 90). A hazai magyar nyelvészek afrikai, afghanisztáni, indiai és más nyelvekkel való egyezéseket is észrevették, de azokat véletlen összecsengéseknek tekintik, mert nincs elképzelésük a nagy összefüggésekről (141m. 16).

észrevevesszük, hogy azokban a mi magyar nyelvünk úr szava, mint alkotó elem, minden hangtani változatában (úr, ár, er, or, uru, stb.) előfordul. Figyeljük csak meg: Hab-úr, Nak-uru, Eb-urru, Nj-oro, Húr-kani, Or-on-tes, Ar-al, J-or-dan, J-eri-kó. Egyik-másik név egyéb összetevő elemét is értjük. Ilyenek a folyóvíz jelentésű Hab szavunk, a szókezdő H nélkül szereplő Hon (On, An) szavunk, az isten szokásos 'j' jelzője, a lakóhely értelmű Ma és Kő, továbbá az Eb, Nagy, Víz (Pis), Magas és Törzs (Tes) szavaink, meg a Hó (Hau, Kau) és Ház (Kas). Eszerint Jerikó: Jó-Úr (isten) Kője (ország) volna; Jarmo: Jó-Úr-földje (Ma); Orontes: Úr-hon-törzs lakóhelye, és így tovább. Mivel ezekben a földrajzi nevekben kétségen kívül ősrégi egytagú magyar szavak szerepelnek, nagyon valószínűnek kell tartanunk, hogy a jégkorszak után felszabaduló szűz talajra mint kultúr-nép elsőnek valóban a magyar nép két ága vonult be.

A régészek szerint a víz alól felszabadult területeken a neolitikus kultúra helyi előzmények nélkül, hirtelenül és magas fokon jelent meg, összes kísérő jelenségeivel együtt: írással, földműveléssel, ipari tudással és kiforrt hitvilággal. Ha ez igaz, amiben nem kételkedhetünk, akkor az is igaz, hogy azokon a magasabb fekvésű vidékeken, a Kaukázusban és a Nagytavak körül, ahol az ősi magyar népesség a vízözön idejét átvészelte, már birtokolta neolitikus kultúrájának alapvető elemeit.

Szemlénk végén annyit biztosan állíthatunk, hogy ezentúl, legnagyobb óvatosságunk és legmesszebb menő hitetlenkedésünk ellenére sem utasíthatjuk el a magyar őstörténet új megfogalmazásának lehetőségét. A mai magyar nemzet fizikai és kulturális összefüggése az őskeleti két ágú magyar néptömbbel oly szorosnak látszik, hogy ezt a nemzetet a világ legősibb népe egyenes folytatásának kell tekintenünk. Egyelőre azonban további bizonyítékokkal kell kézenfekvővé tennünk, hogy az őskeleti nép, amely a csiszolt kőkorszakban írta történetének első ragyogó fejezetét, valóban hungár-magyar volt. Erre szolgálnak a Krisztus előtti évezredekben írt magyar nyelvű okmányok.

MAGYAR VOLT-E A RÉGI KELET KULTÚRNYELVE?

A KUTATÁSOK JELEN ALLAPOTA

Általános tudományos felfogás szerint a Kr. e. évezredekben a Régi Keleten két kultúrnyelv virágzott: az egyiket szumírnak, a másikat egyiptominak mondják. Előbbiről azt azt vélik, valahonnan északról eredt és a Tigris és Eufrátesz közén a napisten, Szemúr (Szumér, Szumír) országában bontakozott ki irodalmi nyelvvé. Onnan terjedt el azután Mezopotámia többi részébe és az Eufráteszen túl nyugat felé, egészen a Földközi-tengerig. Az egyiptomi nyelvről pedig úgy vélekednek, azt nemcsak a Nílus völgyében beszélték, hanem egész Délkelet-Afrikában, majd utóbb, az Egyiptomi Birodalom kialakulása (Kr. e. 1500) után a Földközi-tenger és az Eufrátesz nagy kanyara közé eső szíriai vidéken is. E két nyelvet a világ legrégebb nyelvének ítélik (The language of the hieroglyphs is perhaps the oldest in the world, 22m. 90).

A szumírnak illetve egyiptominak mondott nyelv alkalmazási területe, ha jól megfigyeljük, pontosan az, amelyet megelőző vizsgálataink alapján a két ősi magyar népág, a hun illetve magyar első szállásterületének ismertünk fel, ahol a Hungár illetőleg Magyar név sűrűn előfordul és ahol ez a hungár-magyar nép volt az uralkodó kultúrnép. Ezen az összefüggésen tűnődve, három kérdés merül fel előttünk: 1. vajon nem történt-e itt valami végzetes nyelvészeti tévedés, valami rendszeres félreértés és félremagyarázás, amiért a szumír és egyiptomi nyelvet eddig még nem tudták közelebbről meghatározni; 2. vajon a szumírnak és egyiptominak elnevezett két nyelv nem volt-e tulajdonképpen egy és ugyanaz a nyelv és 3. nem volt-e mind a kettő egyformán magyar nyelv? E kérdések felvetése azért is jogos, mert nincs történeti bizonyíték arra, hogy a Régi Kelet felső részének nyelvét szumírnak, alsó részének nyelvét egyiptominak nevezték volna maguk az ott élő emberek vagy más egykorú írók. Ezt a két elnevezést a régi iratokban csak földrajzi megjelölésként használták, de nyelvre és népre vonatkoztatva nem; ilyen értelemben a két nevet csak a 19. század tudósai hozták forgalomba.⁷

⁷ A mezopotámiai nyelvet első vizsgálói szkíta nyelvnek minősítették. Ma már pontosabban szólnak és világosan magyar, finnugor vagy uraltalal típusú nyelvnek mondják, de mégis szumírnak nevezik. A szumír megjelölést 1869-ben Oppert francia tudós vetette fel és az ő sugalmazása nyomán terjedt el a kézikönyvekben. Oppert az elnevezéshez úgy jutott, hogy egy szövegben ezt a kifejezést olvasta: Szumér és Agade ura. Az Urat királynak fogta fel, a másik két szót pedig orazégnévnak. A nevet azután kiterjesztette a nyelvre és a népre

(115m. 20 sk).

Oppert azonban nem értette meg sem a szumér (Szemúr, azaz a napisten), sem az Agade (Égető, a napisten másik neve) tulajdonképpeni értelmét, következésképpen nem fogta fel, hogy ezek elsősorban vallási kifejezések: Szemúr, az Égető Úr; területet jelentő értelem-meghatározó hozzáadásával pedig egyszerűen csak ennyi: „napisten országa”. A kifejezést minden olyan helyen lehetett alkalmazni, ahol e napistent imádták. Be lehetett helyettesíteni a kifejezésbe a napisten bármelyik más nevét és

Azok a szövegek, amelyeket szumírnak mondanak, kétféle írással készültek: képirással, vagy ékirással. Az előbbi módszerrel a régibb szövegeket írták, utóbbival a fiatalabb korból valókat. A képirásos mezopotámiai szövegekhez a szumerológusok eddig még hozzá sem nyúltak; azok közül tudomásom szerint egyetlen egyet sem olvastak el. Ott tudniillik az ábrázolt képek nevét igazi szumérul (magyarul) kellene kimondani és azok hangértékeiből kellene a tulajdonképpeni szavakat kihámozni. Aki tehát nem tud igazi szumérul, a képirásos mezopotámiai szövegeket nem fejtheti meg. Ez az észrevétel már egymagában is nagyon sokat sejtet. A mezopotámiai nyelvre vonatkozó forgalomban lévő nézeteket ilyen körülmények között kizárólag az ékjelekkel írt szövegek alapján fogalmazták meg. Az ilyen ékjelek legtöbbször mássalhangzót jelölnek és az olvasó toldja hozzájuk a szóban megkívánt magánhangzókat. A mássalhangzókat igazi szumérul való tudás nélkül is el lehet olvasni, de nem lehet biztosan kitalálni a hozzájuk illő magánhangzókat, sem nem lehet a jeleknek szavakba tagolását megejtetni. Ami pedig az egyiptomi szövegeket illeti, azok legrégebb darabjait szintén képek egymás mellé rajzolásával készítették. Utóbb itt is egyszerűsített írásjeleket használtak, képekből készített hieroglifákat, amelyek elsősorban szintén csak mássalhangzókat jelölnek; a magánhangzókat legtöbb esetben ott is az olvasónak kell pótolni az egyiptomi nyelv szellemében. Az egyiptológusok is csak az újabb, a hieroglifákkal írt szövegeket olvassák, de ők sem tudják megállapítani, hol milyen magánhangzót kell kitenni és miképpen kell az írásjeleket szavakba tagolni. Ha ehhez még hozzáadjuk, hogy a kemény és lágy ikermássalhangzóknak azonos jelük volt (T = D; P = B; S = SZ; K = G; L = R) már körülbelül fogalmat alkothatunk magunknak arról a tengernyi hibáról, ami a szumér és egyiptomi eredetű szövegek olvasása illetve mai ábécére való átírása közben elkövethető.

Nincs egységes gyakorlat arra nézve sem, miképpen kell a kiolvasott szavakat mai ábécével leírni. Vajon erre az angol, francia vagy más nyelv ábécéjét kell-e használni? A magyarra sohasem gondoltak. Ha az angolt vesszük alapul, hogyan lehet ezzel a grafikával leírni a magyarral jól jelölhető gy, ty, ly hangot? Innen ered aztán, hogy ugyanazt a szót vagy nevet a kézikönyvekben a szerző nemzetisége szerint négy-öt különböző alakban is megtaláljuk, mint például Úr város Muger nevű romjainak

a területmeghatározó szavak akármelyikét: Hon, Kő, Ma, Ta. Volt például Napothon, Szemhon, Makor-i-Ta, Héti-i-Ta, Égi-i-Ta, Szemi-Ta, stb. A napisten Égető nevének írására a négykulcsú hegedű alakja szolgált, aminek H nélküli régies kiejtése EGETU volt. A szimbolumot Egyiptomban többféle kombinációban használták, például a hegedű visszhangzó részébe T és M jeleket rajzolták, amit lehetett Égi Szemnek, Egyszemű-

nek és ősibb kiejtéssel Egyiptomnak olvasni. Hegedű volt a sziboloma a Kr. e. II. évezredben a Kaukázus alatti térségből nyugatra és dél-nyugatra vándorló Húrri és Mitanni népek. Számátalan várost és kerületet hívtak Szumírnak, amelyek Mezőpotámián kívüli területen voltak. Ebből elég világos, hogy sem a szumír sem az agade ír nem kothető csak egy területre, és nem alkalmazható nyelvre és népre.

esetében, vagy a Hungar és Magyar nevekkel kapcsolatban, miként már láttuk. Idegen tudósok átírásából csak az tud használható dolgot kielemezni, aki tudja az átíró nemzetiségét, ismeri az ő nyelvének fonetikáját és grafikáját. Bonyolódik a dolog, amikor az angol tudós tudni véli a hiteles kiejtést, de annak ielölésére saját ábécéjében nem talál megfelelő módot és ezért ilyen helyeken az olasz nyelv grafikáját alkalmazza. Mi történik aztán, ha az így ábécésített nevet történetesen egy német tudós használja és a maga írásjegyeivel módosít a szón vagy néven? Olyan bonyodalom származik ebből, hogy ember legyen a talpán, aki a nagy összevisszaságból, eltorzított szavakból a szumír vagy egyiptomi nyelv szókincsét, hangtani sajátosságait akarja megállapítani és véleményt mondani a nyelv lényege felől.^h

A helyes hangzósításnak, valamint a helyes átírásnak és megértésnek alapfeltétele az volna, hogy a mai kutató ismerje a nyelvet, amelyen a szóbanforgó ókori szöveg készült és tudja annak kiejtési szabályait. Ez az ismeret azonban hiányzik, következésképpen nincs meg az a bűvös kulcs, amivel a titkot kinyithatnák és fáradozásuk megnyugtató megoldáshoz juthatna. Ilyen kulcs hiányában az idegen tudósok — mindig róluk van szó — pótkulcsokhoz folyamodnak. A mezopotámiai szumér nyelvet a perzsa, asszír és főleg a héber nyelv segítségével, az egyiptomit pedig a kopt és görög segítségével próbálják hangzósan átírni. Ezzel tovább romlik a szó eredeti alakja. Az ilyen módon átírt mezopotámiai és egyiptomi szavakból kritikus helyeken gyakran eltűnik egy-egy magánhangzó, másutt viszont feleslegesen megjelenik, a mássalhangzók összecserélődnek, a szavak meg- rövidülnek, vagy az egyfolytában írt szöveg írásjeleinek szavakba tagolása hibásan történik meg, vagyis az átírt szöveg a felismerhetetlenségig eltorzítja az eredetit, az igazi szumér és az igazi egyiptomi nyelvet. E sokrétű hiba nyomán az ábécés átírásokban egy olyan nyelv jelenik meg szemünk előtt, amely nem hasonlít semmiféle más nyelvhez, amelyről el lehet mondani, hogy rokontalan és szükségszerűen azt is, hogy már kihalt. Aki a szumerológia és egyiptológia e szomorú hátterét nem tudja, az eléje tált zagyvalékot hajlandó »szumérnek« és »egyiptominak« elfogadni.

A Régi Kelet két kultúrnyelvének bizonytalan hangzósítását, rossz átírását és eredeti vonásainak tökéletes eltorzítását az orientalista tudósok maguk is észrevették. Waddel már régen szemrehányást tett a nyelvészeknek, amiért az asszír nyelv alapul vételével írták át a Mezopotámiában

^h) In the orthography of names complete confusion reigns throughout the scholarly literature (27m. római 5). — It is hardly necessary to say that differences of opinion exist among scholars as to the method in which hieroglyphic characters should be transcribed into Roman

letters (25m. 32). — Since in hieroglyphic writing only the consonants and not the vowels are indicated, our reading of Egyptian names is only a compromise and we do not pretend that our form of transcription renders the names as they were pronounced (172m. 4).

beszélte nyelvet. Ezek a tudósok, mondja Waddell, »téves faji és vallási elméletekkel megterhelve láttak munkájukhoz és nem volt semmiféle kulcsuk a személynevek tulajdonképpeni hangzásához, melyek a több hangértékű szumér jelekkel írva maradtak ránk« (181m. 121). A szumir nyelv kerékbetörése olyan méreteket öltött, hogy az első megfejtések használhatatlannak bizonyultak és félre kellett azokat tenni (114m. 22). Samuel Kramer amerikai szumerológus, aki ez utóbbi észrevételt tette, maga is megengedhetetlenül nagy szabadsággal fordítja szövegeit angolra és gyakran bizony egészen mást olvas, mint ami írva van. Ennek ellenére is sok megoldatlan problémája marad (114m. 65, 68, 69, 73, 75, 76, 77), mert »igen gyakran csak sejteni lehet a szavak értelmét a környező szövegből« (113m. római 22). Neki sincs »kulcsa« és eredményei annyira egyéniek, hogy azok alapján a szumér nyelvet ő is rokonalannak találja, előzmény és folytatás nélkülinek, s Kr. e. 2000 táján meg is állapítja halálát. Ami pedig az egyiptomi hieroglifákat illeti, azok olvasása is — sajnos — túlnyomó többségben légből kapott, amiről Sir Wallis Budge munkáinak áttanulmányozása alapján a kezdő egyiptológus is meggyőződhet. De ő maga is mondja, hogy nagyon sok szónak, főleg igének kiejtését nem tudta megállapítani és az írásjelek általa adott értelmezése gyakran csak hozzávetőleges (25m. 146 és passim). A valaha élt legnagyobb egyiptológus, a francia Maspero őszintén megmondja: »Minden igyekeztünk, hogy a régi egyiptomi szavak kiejtését megkíséréljük, csak megközelítő eredményre vezethet, mert sohasem tudjuk kellő biztonsággal megállapítani, vajon azok miként hangzottak. Csak annyit tehetünk, megállapítjuk, milyen kiejtést tulajdonítottak neki a görög időkben és onnan következtetünk visszafelé a régebbi korszakokra, amennyire ez egyáltalában lehetséges« (129m. I. római 6). »Az egyiptomi neveknek manapság általános kiejtése nem is olyan biztosan egyiptomi, hanem sokkal inkább egyiptológiai, vagyis az egyiptológusok feltevése szerinti kiejtés« (26m. 26). A puszta igazság tehát az, hogy a tudósok csináltak egy szumér és egy egyiptomi nyelvet, ami az igazi szumérnak és igazi egyiptominak csak karikatúrája, de amely a valóságban sohasem létezett.²⁾ Ezt a megállapítást a továbbiak során az olvasónak sohasem szabad szem elől tévesztenie.

Be kell azonban látnunk, hogy bizonyos esetekben valóban igen nehéz, sőt lehetetlen a leírt szöveget jól elolvasni és értelmét kideríteni, még ha fel is vagyunk szerelve az írás és olvasás szabályainak ismeretével és használjuk az egyedüli jó kulcsot, a magyar nyelvet, a szavak hangzásának megállapításához. Elvégre négy-ötezer évvel ezelőtti világ szellemi hagyatékát vizsgáljuk, olyan korét, amelyben az emberek észjárása egészen

²⁾ Needless to add, no one supposes that the result of this compromise is anything but a caricature of the ancient Egyptian tongue, but, the circumstances being as they are, the best that can be done (38m. 59).

más volt, mint manapság. Ezt a nehézséget csak úgy tudjuk részben legyőzni, ha a Kr. előtti évezredek hitvilágát és állambölcseletét behatóan tanulmányozzuk. Ezért amikor egyes szövegeket közlünk, egy-egy mondatához gyakran terjedelmes magyarázatot kell fűznünk. Ennek érzékeltetésére szolgáljon az alábbi néhány példa.

Lépten-nyomon előfordul az egyiptomi és mezopotámiai szövegekben a napisten ilyen megnevezése: Égúr, Székúr, Kerek Úr, Napúr, Ósúr, Magúr, Útúr, Honúr, Szemúr, Égető Úr, Vörös Szemű és még vagy húsz hasonló. A nyugati írók, akik a kulcsnyelvet nem birtokolják, ezekből a kifejezésekből csak a végén levő úr szót értik, amit istennek fordítanak. Ezért azt hiszik, ahány ilyen úr végű név van, ugyanannyi istent tiszteltek a régiek. Van tehát számukra God An, God Utu, God Sek és így tovább. Aki a kulcsnyelvet ismeri és megtanulta a régiek vallását, az minden további nélkül felismeri, hogy ezek a kifejezések egy és ugyanazon istenre, a napistenre vonatkoznak, akit a régiek hol egyik, hol másik tevékenységében képzeltek el és aszerint illettek nevekkal. Ugyanolyan szemlélet ez, mint a katolikus vallás egyistené, aki Atyaisten ha teremtő minőségében gondolnak rá, Fiúisten ha megváltó szerepét emelik ki és Szentlélekisten ha megszentelő tevékenységét hangsúlyozzák. A napisten említett sok nevét megértjük, ha a régiek vele kapcsolatos képzeit megemlítjük. Szerintük a nap, ez az égitest volt az isten látható képe. S mivel e látható kép alakja kerek, istenüket ebben a vonatkozásban Kerek Úrnak mondták. Mivel ez mindent megvilágít és mindent lát, akárcsak valami óriási szem, neve lett a Szemúr. Mivel azonban szeme páratlan, vagyis csak egy van belőle, nevezték Egyszeműnek is, színéről pedig Vörös Szeműnek, égen való tartozásából Égi Szemnek vagy Égszemnek. Roppant tűzéval haragjában felperzseli az országokat, így ebben a minőségében Égető Úr és Sütő Úr lett a neve. Úgy képzeltek el, hogy a nap a saját birodalmában egyedüli úr, ezért ő is Honúr, birodalmában Égi Király. Ha mozgását figyelték, észrevették, hogy minden reggel felkel: Ra-Kel (Rachel), birodalmának keleti részén: Kel-Út, ott beleül egy székbe: Szék-Úr, azután végigkocsikázik az égboltozaton vezető fényes útján: Útúr, és miután pályáját befutotta, nyugaton: Nyug-Út, leesik a látóhatár alá: Esút, Este. Ha ezt a vallásszemléletet bármilyen röviden előadjuk, azonnal minden világos lesz előttünk és belátjuk, hogy a napvallást követő régieknek nem volt ezer istenük, hanem csak egyetlen egy.

Eddig még biztos lépésekkel követhetjük elődeink gondolkodását, megértjük az általuk használt neveket és a magyarul nem tudóknak is meg tudjuk magyarázni. Jobban bonyolódik a dolog, amikor a régi teológusok szójátékot űznek és az isten neveivel kapcsolatban olyan szavakat emlegetnek, amelyek velük összezsengnek ugyan (assonancia), tehát a név írására alkalmasak, de egyébként semminemű szerves kapcsolatban nem állnak. Az ilyen szavakból aztán modatokat, első pillanatra teljesen ért-

hetetlen imádságokat teremtenek, szokásokat hoznak létre. Például az isten Égúr nevével összekapcsolják az egeret, Székúr nevével a szekeret, Kerek Úrral a kocsikereket, Úri Össel az óriást és így tovább. Hogyan tudna hát eligazodni egy magyarul nem tudó valaki, hogy az Égura említett írásjelei mikor jelentik a Fennlakót és mikor a földi állatot, az egeret; mikor szekér a szekér és mikor Székúr? Ők azt hiszik például, hogy a babilóniak az egeret imádták. Az összefüggések világánál erről is kiderül, hogy nem a bálványokat imádták, ahogy a mai templomokban sem a kiállított szobrokat imádják, hanem azt, akit azok jelképeznek, illetőleg a képirás szabályai szerint írnak. Sokat szerepelt a templomok oltárán a csiszolt kőkor idején, meg a bronzkorban is egy kicsi bronzkocsi. Ezuttal sem a szekeret imádták, hanem azt, akit ezt a jármű »irt«: Székurat és Az-Ég-Úrát. Nekünk magyaroknak az ilyen dolgok észrevétele fontos és ezek szolgáltatják a legsúlyosabb bizonyítékok egyik sorozatát arra nézve, hogy milyen nyelv volt a szumer és az egyiptomi. Az egér — Égúr, szekér — Székúr esetében magyarul tökéletesen értjük a szójátékot, éppenúgy mint amikor Szemurat, a napistent számárral ábrázolják. De hány úgynevezett bálványt nem tudunk megérteni! Amikor elvész a nyom, tehetetlenek vagyunk. Jobb ezt őszintén bevallani, mint valami egyéni magyarázatot adni és az olvasót félrevezetni, a régieket pedig megrágalmazni. Ők nem krokodilokat, kígyót, békát és férgeket imádtak; a komoly történetírók tudják is (57m. 10; 91m. 717; 129m. III. 153), hogy ez éppen olyan kitalálás, mint a szumér és egyiptomi »páratlanul álló« nyelv meséje.

Miután ennyire nehéz a régi keleti szövegek olvasása, ábécés átírása és megértése, nem kell csodálkoznunk azon, hogy csak igen kevesen vállalkoznak a göröngyös úton végzendő munkára. Ez magyarázza meg, hogy a százezer számra menő és már 70 vagy 80 esztendeje ismert szumer és egyiptomi irodalmi szövegek tanulmányozása mind a mai napig alig haladt előre (114m. római 8). Ez az oka annak is, hogy a meglévő ábécés átírások közelebbi nyelvészeti vizsgálatokra alkalmatlanok és a szumer és egyiptomi nyelv mibenlétének tisztázására nem használhatók fel. A helyzetet A. Nehring német tudós már 1936-ban szóvátette, amikor így nyilatkozott: »Ezideig még alig tettek kísérletet arra, hogy a nyelvtant, hang- és alaktant, valamint a mondattant az ókor történetének problémáival kapcsolatban értékesítsék.« A sorok budapesti idézője hozzát teszi: »A helyzet ebben a vonatkozásban, tudomásom szerint, e nyilatkozat közzététele óta sem változott meg lényegesen« (92m. 8).

A kutatások mai állapotának átvizsgálásából látható, hogy a szumirnak és egyiptominak elkeresztelt nyelv ügyében valami súlyos tévedés történt, mert e különlegesnek, páratlannak és kihaltnak minősített nyelvek mégsem látszanak rokonalannak, folytatás nélkülinek, hanem nagyon is szoros összefüggésben állnak az élő magyar nyelvvel, vagyis hogy a szumerológia és egyiptológia alapvető tétele nem lehet helytálló.

Egy-egy nyelv mibenlétét, hovatartozását nyelvtana, hangtana és szókincse együttesen határozza meg. A mezopotámiai nyelvre vonatkozó újabb kutatások eredményeit e három szempont szerint csoportosítva mutatjuk be. Amíg a nyelvtanra és hangtanra a nem-magyar szerzők munkáit is jól használhatjuk, a szókincsre nézve anyagot tulajdonképpen csak magyar tudósoktól eredő munkákban találunk. Az egyiptomi vonatkozásokat saját kutatásaink alapján fűzzük hozzá.

Nyelvtan szempontjából a mezopotámiai (szumír) és a Nílus völgyi (egyiptomi) nyelvet egyformán és főképpen az jellemzi, hogy e nyelvekben a szavaknak van egy hangtanilag általában nem változó része: a szavak töve. A főnevek esetképzéseire, valamint az igék személyjelzésére e nyelvekben a nemváltozó tőhöz szóelemeket, úgynevezett ragokat illesztenek. Ez a két jellemző vonás — a nemváltozó tő és az ahhoz illesztett ragok — alapján a mezopotámiai és egyiptomi nyelvet ragozó, agglutináló vagy szintetikus nyelvnek mondják. A nyelvszerkezet annyira fontos, annyira egyénítő, annyira határozott és jellemző, hogy már egymagában is megszabja az egyiptomi és mezopotámiai nyelv típusát és kijelöli azt a ma is létező nyelvcsaládot, amelybe mind a kettő beletartozik.

Egy másik jellemző vonása a szóbanforgó két nyelv nyelvtanának, hogy bennük a jelző a jelzett szó előtt áll és a meghatározó szó megelőzi a meghatározottat. Így mondják tehát: nagy úr, magas hegy, illetőleg Napúr, Honúr, Útúr, Szemúr. Ennek az eljárásnak fordítottja ritkábban fordul elő. Az általános tudományos felfogástól eltérőleg, mi az egyiptomi és mezopotámiai szövegek vizsgálata alapján úgy találjuk, hogy a határozott névelő mind a két nyelvben használatos volt, A és Az alakban. A névelő kétségen kívül a mutatónévmásból — ez, az, régiesen es, as, os — eredt és néha nem is lehet eldönteni, vajon névelővel vagy névmással állunk-e szemben. Ennek igazolására jó példa az egyiptomi 'férfi, hím, csődör' értelmű Mén szó, amit királyok is gyakran használtak trónnév gyanánt. Ez a szó előfordul névelő nélkül MEN: Mén alakban, előretett A névelővel AMEN: A Mén, hátratett névelővel MENES: Mén-ez alakban.¹⁰ A nyelvtan további sajátosságai ezek: 1. a főnévnek, jelzőnek és igének a sumír és egyiptomi nyelvben nincs neme, tehát egyforma alak szolgál a hím, nő és semleges nem kifejezésére; 2. a melléknevet nem ragozzák, az minden esetben változatlan marad; 3. az igék nem az időt jelzik, hanem az állapotot: a folyamatos cselekményt vagy a befejezett cselekményt; ha időviszony megjelölése szükséges, azt körülírással fejezik ki; 4. szenvedő szerkezetet egyik nyelv sem használ.

A hangtan szempontjából a mezopotámiai és egyiptomi nyelv legkiemelkedőbb közös sajátossága, hogy bennük a hangharmónia nagyon erősen

érvényesül. Ez a jelenség az emberek beszéd közbeni szájartásával függ össze és a többszótagú összetett szavak hangtestét befolyásolja. Ha ugyanis a száj az első hangsúlyozott szótag kiejtésére beállt, azaz felvette annak formálásához szükséges helyzetet, az utána következő szótagokat is ugyanazzal a pozícióval igyekszik kiadni. A száj izomzata hozzáidomul a szokványos mozdulatokhoz és így születik meg a nyelv malma, amely irgalmatlanul hangrendbe töri a nem simuló hangokat. Ha tehát az első szótagban mély magánhangzó szerepel, a száj a második szótag magánhangzóját ahhoz idomítja, ha nem mélyhangú. Fordítva is: ha az első szótag magánhangzója magas hang, a második szótagé is azzá változik, ha eredetileg nem volt még magas hang. Az **Ég** és **Úr** összekapcsolásából eredő új szó, amikor már csak egy hangsúllyal ejtik ki, a mezopotámiai és egyiptomi nyelvben **Eger** vagy **Egér** alakot vesz fel; a **Kép** és **Úr** összetéve egy szóvá, **Kepere** lesz, a **Szem** és **Úr** átváltozik **Szemere**, **Szamár** vagy **Szumér** alakúvá, és így tovább. A mássalhangzók idomulása hasonló tünet, noha arra a nyelvészeti munkák kevesebb figyelmet fordítanak. Ez azt eredményezi, hogy az egymással rokon kemény és lágy hangok, az úgynevezett ikerhangok bizonyos esetekben, különösen két magánhangzó közé fogva vagy a szó elején, felcserélődnek. A cserélődés a következő hangok között gyakori: **T>D**; **P>B**; **K>G**, **H**; **N>NY**; **S>SZ**, **CS**; **F>V**.

A hangharmónia többé-kevésbé minden nyelvben megvan, de távolról sem olyan nagy mértékben, mint a mezopotámiai és egyiptomi nyelvben. A kutatónak e törvényszerűség ismeretére nagy szüksége van nemcsak akkor, amikor az írásjeleket hangzósítja, mai ábécére írja át, hanem akkor is, amikor az összetett szavak eredeti alkotóelemeit akarja megállapítani és az etimológiai értelmet keresi. De szüksége van a hangtani szabályok ismeretére akkor is, amikor a rosszul átírt szövegeket akarja megérteni és helyesbíteni. Amikor például az idegen nyelvű tudós úgy írja át a szumir szöveget, hogy Mezopotámiában a földműves bizonyos mezőgazdasági munkák (szántás, vetés, aratás) elvégzése után imádkozik **BAARA SUTU**, hangtani ismereteink segítségével rögtön tudjuk, hogy itt »pár szót«¹⁰⁾ kell olvasnunk és azt úgy is kell átírnunk. Mezopotámia

¹⁰⁾ Amikor a később kialakult nyelvek elveszik a mezopotámiai és egyiptomi szavakat saját szótárukba, gyakran hálótársul együtt kebelezik be. A régi hindu nyelvben erre több példát találunk. A hindu mitológia szótárában többek között ez a név is szerepel: **AHALYA**. Viselője **Gautama** csodaszép felesége volt, aki férjét megcsalta és **Indra** hálótársa lett. A név értelmét a nyelvészek a környező szövegből az »éjszaka«¹¹⁾ fogalmával kapcsolják össze. Számunkra világos, hogy a név házasságtörésre utal és értelme: »A hálótársa«, vagyis **Indra** éjjeli hálótársa. Egy másik példa az **ALAKA**: A laka szó.

Igy nevezték a Meru hegyen élő isten lakóhelyét. Ugyanez a szó névelőn »laka«¹²⁾ alakjában is ismeretes: **Mahar Loka**, **Bhuvár Loka**, **Gandharva Loka** (53m.) Ezek a példák is mutatják, hogy volt névelő. — A hindu mitológiai szótár egyébkénti szavával tartalmazza a magyar szavakat és olyan meglepetésül szolgál a magyar kutatóknak, mint az Egyiptomi **Biblia**, **Homerosz Odüsszeája**, az Ószövetség, vagy **Caesar** »De bello Gallico«¹³⁾ c. munkája. Az »elvesztett magyar torzsek«¹⁴⁾ történetének nyomozásához ezek elengedhetetlen forrásmunkák.

egyik városának elpusztulását ecsetelve, a szövegíró a rombolást úgy fejezi ki, hogy ott az élet megszűnt, olyannyira hogy már a Ku-Ta NEM Ku-Ta. Ez a vokalizálás kétségtelenül helytelen és az átíró nem is tudja angolra lefordítani, hanem eredetiben adja olvasását. Aki magyarul ért, annak számára nem kétséges, hogy így kell helyesen olvasni: Ku-Ta NEM uK-aT, »Kutya nem ugat«, sőt: »Kutya sem ugat.« Jerikó kökori szobrait nádból készült vázra kent ragadós agyagból állították elő. Ezt a ragadós keveréket HAWARAH alakban írják át. Nyilvánvalóan »Habarc« (W = B) olvasandó. Mári vár urának egyik hivatalnoka egy UMLU és egy RAQQATUM ruhát küldött, amit a szöveget olvasó szintén nem ért meg. Aki magyarul tud, annak a helyes magánhangzók kitalálása nem probléma: »omló« és »rakott« ruháról volt szó.

A mezopotámiai és egyiptomi nyelvre az is jellemző, hogy a szavak elején bizonyos magánhangzók előtt a H hang alig vagy egyáltalán nem hallatszott és a fonetikus írásban elhagyható volt. A Hold UD, a Hon ON, a Ház AS alakban jelenhetett meg. A szöveg átírásakor ezt a csendes H hangot természetesen jelölni szabad, sőt kell is. Végül azt is megjegyezzük, hogy a szavak végén gyakran megjelenik egy befejező magánhangzó, mint pl. az UTU és URU: Út, Úr szóban. Úgylátszik, ezt az utóhangot nem kellett kiejteni, mert inkább arra szolgált, hogy a megelőző szótag hosszúságát jelezze.

Áttérve a szókincs vizsgálatára, itt a fő jellemző vonás az, hogy a két nyelvben a legrégebb szavak túlnyomórészt egytagúak, a többtagúak pedig két vagy több egytagú szó összeolvasztásából keletkeztek. Ezt az észrevételt világosan érzékeltetik a már többször említett Szemúr, Honúr, Napúr, Égúr, Nagyúr (nádor), Magúr, Útúr, Székúr, Ősúr, Honős és egyéb közös mezopotámiai-egyiptomi (magyar) szavak, amelyekben az összetevő két elem az első pillantásra is kétséget kizárólag megállapítható. A szókinccsel kapcsolatban mások is rámutattak arra a feltűnően nagy számú egyezésre, ami az egytagú szavak között a mezopotámiai és egyiptomi nyelvben fennáll. Ilyen közös mezopotámiai-egyiptomi (és magyar) szavak például ezek: Ég, Nap, Út, Úr, Kő, Ma, Ta, Hon, Ház, Lak, Lyuk, Fal, Kés, Víz, Hab, Bot, Szó, Kéz, Kar, Bél, Ős, Has, Szem, Nő, Kép, Sír, Nem, Segg, Hal, Méh, Bak, Süt, Hét. Őt, Hat, Száz; kétagúak: Isten, Óra, Tudó, Kasza, Kosár, Asszony, Egér, Szamár, Macska, Túró, Kettő, Ezer.

A mezopotámiai és egyiptomi beszéd nyelvtanának, hangtanának és szókincsének tökéletes egyezése nagyon valószínűvé teszi, hogy itt nem két különböző kultúrnyelvvvel állunk szemben, hanem egy és ugyanazzal a nyelvvel. Amikor majd a szövegeket olvassuk, a valószínűség helyett ezt határozottan is állíthatjuk. De már itt, a két nyelv szerkezetének vizsgálatakor is idézhetjük annak a tudósnek véleményét, aki időt szakított magának a két nyelv összehasonlítására. Ő határozottan állítja, hogy a

mezopotámiai és egyiptomi nyelv és írás eredetileg tökéletesen egyforma volt és hozzáteszi: mind a két nyelv árja nyelv.¹¹ Az azonosságot maguk a mezopotámiai feljegyzések is igazolják, amelyek szerint hajdanában az egész földkerekség egy és ugyanazon a nyelven dicsérte az Urat (113m. 259). Erre utal az Ószövetség híres mondata is, amely szerint kezdetben a Régi Keleten csak egy nyelv és csak egy beszéd vala (Genezis, c. 11). Hogy a Régi Keletnek csak egy kultúrnyelve volt, bizonyítja továbbá az is, hogy az emberek e nagy darab föld egyik végéből elvándorolhattak másik végébe, de tolmácsra nem volt szükségük seholsem. Ábrám a mezopotámiai Úr városból elment a nyugati hetita vidékre, onnan tovább Egyiptomba, majd újra vissza a hetiták közé és semmi nyelvi akadályt nem talált. Mindenütt személyesen tárgyalt a vezetőkkel és leszármazói, mint például József, magas állami tisztségeket tudtak szülőföldjüktől messze eső tájakon betölteni. A Régi Keleten komoly nyelvi akadály Kr. e. 1000-ig alig lehetett, de még azután is értették egymás beszédét. Az egy nyelvűségre utal az a körülmény is, hogy azok a dialektusok, amelyeket a szakkönyvek külön nyelveknek szoktak feüüntetni, mint a hetita, hurri, elami, arámi, urartui, föníciai, Kréta szigeti, valamennyien ragozott nyelvek, hangharmóniás nyelvek és szókincsükben olyan tömördek mezopotámiai-egyiptomi szó szerepel, hogy egyes szövegeiket az ősnyelven meg tudjuk érteni.

Kétségtelen tehát, hogy a Tigris és Eufrátesz alsó szakaszán nem egy elszigetelt, minden mástól különböző nyelv volt használatban, hanem ugyanaz az ősnyelv, amelyet a Régi Kelet egyéb vidékén is beszéltek és írtak. Azt sem lehet ezek után állítani, hogy az a nyelv időszámításunk előtt 1750 táján nyomtalanul eltűnt volna. Samuel Kramer saját könyveiből tudjuk meg, hogy a szumér irodalom klasszikus alkotásait az i. sz. előtti II. évezred folyamán foglalták írásba. Akkor még igen élénk irodalmi tevékenység folyt Mezopotámiában és a napisten ottani vallási központjában, Napúr városában tudományos akadémia állt fenn, abban történettudományt, orvostudományt, csillagvizsgálatot, matematikát, zenét és költészetet tanítottak. Ugyancsak Kramer mondja, hogy a szumér nyelvet még a Nagy Sándor halála után következő korban, a Kr. e. 4. században is rendszeresen használták a bíróságokon, ezen a nyelven írtak a papok és tudósok (113m. 281; ugyanígy 101m. 20). Ez a szerep nem hasonlítható a latin nyelv középkori Európában vitt szerepéhez, hiszen Szemúr országának egész állami gépezete éppen egy Kr. e. 1750-ből keltezhető adat

¹¹) L. A. Waodell szavai: The official records of these early Pharaohs in Egypt are written in Sumerian script and in the Sumerian or Early Aryan language, the root-words of which form the basis of the cultural and official words in the Ancient Egyptian language (180m. 174); And the radical words in Ancient Egyptian are

of Sumerian origin (180m. rómei 8); I have demonstrated that the Ancient Egyptian language is radically Aryan in its roots and writing (180m. 7). Mások szerint is: Practically all the Sumerian words are radically Aryan (73m. 11); a két nyelv közti egyezéseket hangsúlyozza továbbá 161m. 114.

szerint az őslakosságból származó SIN MAGIRE: Szin Magyar király kezében volt (160m. 77 sk). Nem fogadható el a szumér nyelv kihalásának elmélete, ha tudjuk, hogy időszámításunk előtt 612-ben a szumír nyelvű népek összefogása buktatta meg a kegyetlen asszír uralmat és az új babiloni birodalom királyainak legfőbb törekvése a szumér világ minden téren való visszaállítása volt.

Az azonban tény, hogy időszámításunk előtti I. évezred folyamán a Régi Keleten az ősnyelv rohamosan kezdett háttérbeszorulni és helyét az asszír-szemita, majd az újperzsa és arab nyelv foglalta el, amelyek szerkezeti felépítése más.¹² A Régi Kelet nyelvcserejét nem is az ősnyelv kihalása magyarázza. Nem azért múlt el ott annak csengése, mintha a nyelv megszűnt volna létezni, hanem azért, mert a nyelv beszélői más tájakra vándoroltak. El kellett vándorolniuk, mert az asszír és perzsa népirtások, deportálások és a termőföldek rendszeres elpusztítása miatt megszűnt további életlehetőségük. Erre a katasztrófára utal egyebek között a Biblia is, ahol meg van írva, hogy »Az úr (Asszúr) innen szétszórta őket más országokba mindenfelé, az egész föld kerektségére« (Genezis, c. 11). Az ősnyelv beszélői tehát elköltöztek, másutt alakítottak új hazákat és magukkal vitték magas kultúrájukat és ősi nyelvüket is. Ez nagy különbség és az ókori történet szokványos szemléletét gyökeresen megváltoztatja. Az árja népek magukkal vitték a keleti magas kultúrát többek között Európába is: az Égei szigetvilágra, a Balkán-félszigetre, a Duna vidékére, Kelet- és Nyugat-Európába, mindenhová, ahova eljutottak.

Behatóbb vizsgálat alapján tehát úgy látszik, hogy a szumér és egyiptomi nyelv nem két egymástól eltérő nyelv volt, hanem egy és ugyanaz a kultúrnyelv, amely a ragozott nyelvek családjába tartozik.

A SZUMÉR ÉS EGYIPTOMI NYELV EGYFORMÁN MAGYAR NYELV

A szumér-egyiptomi kultúrnyelv nyelvtanában és hangtanában a nem magyar tudósok lépten-nyomon olyan sajátságokat állapítottak meg, amelyek a magyar nyelvben is mind megtalálhatók; a magyar tudósok pedig az egyezést a szókincs tekintetében is igazolták. Ezek alapján a nemzetközi irodalomban általánosan elfogadott és nyilvántartott tétellé lett, hogy a keleti kultúrnyelv és a magyar nyelv között »szoros kapcsolat« áll fenn. Ma már nem is jelenik meg a külföldön komoly történelmi tanulmány, amely a mezopotámiai nyelv tárgyalása során a magyar nyelvvel

¹² A szemita nyelvek a mezopotámiai-egyiptomi nyelvtől lényeges dolgokban különböznek. Azok nem ragozott, hanem hajlított nyelvek; ott a hangsúly nem elől van, hanem hátul. Ezért azokban a szumír-egyiptomiból átvett szavak első szótagbeli magánhangzója elnémul és kiesik, kö-

vetkezésképpen elől mássalhangzótorlódás keletkezik. A héberben a jelző helye is fordított: a jelző a jelzett szó után áll; a héberben van hímzés a nőnem; a héber a képzők nagy részét (ban, ben, hoz, hez, val, vel) a szavak elejéhez forrasztja, stb. (90m.).

való egyezésre valamilyen formában rá ne mutatna. Megtaláljuk ezt az utalást az Egyesült Nemzetek kiadásában megjelent legújabb ókori történelmi kézikönyvben is (91m. 635) és az irányzat alól S. Kramer sem vonhatta ki magát (114m. 21 és 115m. 306 sk). Ha már az idegenek ennyire jutottak egy olyan ügy kikutatásában, ami bennünket főbenjáró módon érint és amire nézve mégiscsak mi lennénk legilletékesebbek, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a hazai magyar irodalom ez újabb erőfeszítésben nemcsak nem vesz részt, hanem tudomást sem szerez róla. Így reánk külföldön élő magyar tudósokra hárult a feladat megvizsgálni, hogy tulajdonképpen mit is kell azon a szoros kapcsolaton érteni, ami a régi keleti kultúrnyelv és a magyar nyelv között fennáll. Feladatunk: megtudni, vajon ma is csak kulturális hatásról kell-e szólnunk, mint ötven évvel ezelőtt, avagy tényleges rokonságot és egyenes leszármazást, esetleg éppen teljes és tökéletes egyezést, tehát az ősnyelv folytatását kell-e vallanunk.

A keleti ősnyelv és a magyar nyelv viszonyát eddig csupán a mezopotámiai ággal kapcsolatban fejtegették; az egyiptomi magyar ág helyzetével tudtommal nem foglalkozot senki. Utóbbi vonatkozásban tehát magamon kívül nincs kire hivatkozzam és támaszkodjam, ezért az alábbiakban főleg a mezopotámiai (szumér) nyelv és a magyar nyelv viszonyát összegezem a nyelvtanban, hangtanban és szótárban található egyezések alapján.

A Mezopotámiában egykor beszélt nyelv és a mai magyar nyelv egyformán ragozott nyelvek. Az igével mind a két nyelvben voltaképpen csak két időbeli állapotot lehet külön formával kifejezni: a jelenben folyó cselekményt és a befejezett cselekvést; időviszonyítás (consecutio temporum) egyik nyelvben sem használatos. A jelző és értelmező szokványos helye mind a két nyelvben a jelzett illetve értelmezett szó előtt van és a jelzőt nem ragozzák. A főneveknek itt sincs, ott sincs nemük; a határozott névelő mind a két nyelvben a mutatónévmásból eredt és egyformán A és AZ. A két nyelv nyelvtani szerkezete tehát egyforma, mind a kettő egy és ugyanazt a nyelvtípust testesíti meg. A nyelvi szerkezet feltűnő egyezését először a magyarul alig beszélő tudósok vették észre és azt ők ma is sokkal jobban számontartják, mint a magyar kézikönyvek. A magyar nyelv életrajzáról megjelent két legújabb hazai kézikönyv (86m. és 7m.) például egyetlen szóval sem utal a keleti ősnyelvvel való kapcsolatainkra. Egy német kézikönyvben ellenben a szumér nyelvnek ezt a találó méltatását olvassuk: »Szerkezeti felépítése szerint a szumer nyelv a ragozó nyelvek családjába tartozik. Ezt a nyelvtípust Európában a finn és a magyar, Ázsiában pedig a török nyelvek képviselik. Jellemzője, hogy a nem változó és gyakran csak egy szótagból álló szótöveit hozzájuk függesztett alkotóelemekkel ragozza, amely elemek önmagukban nem használatosak. Az összetartozó szavak és mondatrészek ezen a módon, bizonyos meghatá-

rozott szabályokat követve, szervesen összekapcsolódnak és egységes láncba fűződnek.¹³

Magyar részről a Mezopotámiában beszélt ősnyelv szerkezetének a magyarral való egyezéseire Somogyi Ede hívta fel először a hazai tudományosság figyelmét 1903-ban megjelent munkájában (164m.). Az úttörő tudósok: F. Lenormant, J. Oppert és különösen A. H. Sayce eredményeit tolmácsolta, saját észrevételeivel kiegészítve. Utána részletesebben Varga Zsigmond egyetemi tanár vizsgálta meg a kérdést, mindazt elolvastva, amit addig (1942) a témára nézve közrebocsátottak. Eredményeivel alaposan megtámogatta és igaznak minősítette a már tett megállapításokat. A hazai nyelvészek azonban Varga Zsigmond munkája mellett is észrevetlennül mentek el, a mai nyelvészeti munkák meg sem emlékeznek róla. Újabbban a külföldön élő magyar tudósok vették fel a kutatás fonalát, legkorábban Bobula Ida, aki egyéni úton mélyedt el a szumer-magyar grammatika problémáiban (16m. és 17m.). A nagyobb állomásokat jelző nevek közé természetesen más külföldön élő magyar tudósok nevét is be kell illeszteni, akik egyes részletkérdéseket tisztáztak. A szumer és magyar nyelv nyelvtanának egyezése tehát eléggé kivizsgált, megállapított és a külföldi tudományos közvéleménybe jól bevéődött dolog; e téren semmi kétségünk nem lehet.

A mezopotámiai nyelv és a mai magyar nyelv hangtana között tapasztalható alapvető egyezéseket először szintén a nem-magyar tudósok vették észre. Az egyezéseket éppen olyan döntő bizonyítékoknak tekintik, mint a nyelvtani egyezéseket és az eredmények ezen a téren is meglepő közeli kapcsolatok megállapításával záródtak. A hangtan terén a két nyelvben egyformán a nagyon erősen érvényesülő hangharmónia törvényét tartják a legjellemzőbb mozzanatként. Henry Sweet összegezése szerint: »A szumer nyelv és az ural-altai nyelvcsalád között fennálló rokonságnak legfőbb bizonyító érve az, hogy mindezek a nyelvek a magánhangzók harmóniájának nagy törvénye szerint épülnek fel. . . A világ sok nyelvében találunk különböző illeszkedő természetű hangváltozásokat, de azok meg sem közelítik a magánhangzóknak az említett két nyelvcsoporthoz észlelhető harmóniáját, ezért kénytelenek vagyunk ezt a tényt a rokonság olyan döntő fontosságú bizonyítékának tekinteni, mint aminő lenne (az indogermán

¹³) Erdemes a szöveget eredetiben is idézni: Das Sumerische gehört seinem Aufbau nach zu den agglutinierenden Sprachen. Dieser Typ, der in Europa etwa vom Finnischen und Ungarischen, in Asien von den Türkensprachen vertreten wird, formt den unveränderlichen und oft einsilbigen Wortstamm durch angehängte Bildungsteile, die für sich allein nicht vorkommen. Zusammengehörige Worte und Satztheile werden damit zu

einer einzigen Kette aneinandergesetzt, wobei die Kettenbildung einem bestimmten Schema unterliegt (161m. 46). — S. Kramer is hasonlóan ír: Sumerian is an agglutinative tongue, not an inflected one like Indo-European or Semitic. Its roots, by and large, are invariable. . . In structure, therefore, Sumerian resembles no little such agglutinative languages as Turkish, Hungarian, and some of the Caucasian languages (115m. 306).

nyelvekkel való rokonság javára) a hasonlóság, ha (a szumer nyelv) inflek-
tált nyelv lenne.¹⁴

Szeműrország és Egyiptom nyelvének hangtani sajátosságait a magyar nyelv hangtani sajátosságaival részletekben is egybevehetjük, ha a magyar nyelv történetét tárgyaló két legújabb magyarországi kidványt tanulmányozzuk (86m. és 7m.). Belőlük is megtudjuk, hogy a magyar nyelv mély magánhangzói (A, O, U) régen sokkal közelebb álltak egymáshoz mint manapság és ezért gyakran felcserélődhettek, illetve egyidejűleg használták a szavakat háromféle magánhangzóval. Ugyanez a megállapítás vonatkozik a magas magánhangzókra (E, I) is. A jelenség a Régi Kelet ősnyelvében is megvolt, ahol a magánhangzók egymáshoz való közelsége miatt tulajdonképpen valamennyi számára csak egy írásjelet használtak, amit lehetett bármelyik mély vagy magas hangnak olvasni. Azt is megtudjuk a magyar nyelv életrajzát tárgyaló említett két kiadványból, amit egyébként már félszázada is megtanultunk, hogy az összetett szavakban a második szótag magánhangzója az első hangsúlyozott szótag magánhangzójának tónusához szokott igazodni, ha eredetileg vele nem egyezett. Ez a hangrendbeugrás régen sokkal nagyobb erővel érvényesült, mint ma, ugyanúgy miként a keleti ősnyelvben is észlelhető. Nyelvünkben régen a kemény mássalhangzók (P, T, K, N, S, F) nagyobb szerepet vittek mint manapság, akárcsak az egyiptomi vagy a mezopotámiai nyelvben. Ezek a kemény hangok idővel a kiindulóponton felvett szájartás következtében a többtagú szavakban a magánhangzók hangrendbe illeszkedéséhez hasonló változást szenvedtek: meglágyultak, vagyis ikerhangjuk alakját vették fel: a P-ből gyakran B lett, a T átváltozott D-vé és az eltolódás létrejött egyebütt is: K>G, H;> N>NY; S>SZ, F>V. Röviden szólva, a magyar nyelv történeti hangtana a nyelvészek által elérhető legrégebb korban hajszálnyira azt az állapotot mutatja, amelyben a mezopotámiai és egyiptomi ősnyelv állott a Kr. e. II. és I. évezred fordulóján. Az egyezés az ősnyelv és a magyar nyelv között tehát a hangtanban is teljes.

Ami végül az ősi szumer nyelv szókincsének a mai magyar nyelv szókincsével való egyezését illeti, az olyan nagyfokú és annyira meglepő, hogy arra Somogyi Ede külföldi forrásmunkái alapján már több mint hatvan évvel ezelőtt nagy nyomatékkal mutatott rá. 1903-ban kiadott füzetében idevágó elemzését azzal zárta, hogy »az összes élő és kihalt nyelvek közül egyedül a magyar az, amely a szumer nyelv szókincsét szinte hamisítatlanul megőrizte« (164m. 242). Pedig akkor még távolról sem állt a kutató rendelkezésére az a töméntelen adat, mint ma. Somogyi

14) But the main argument in favour of the affinity of Sumerian with the Uralo-Altai family is that they are all governed by the great law of vowel harmony. . . Many languages all over the world show various convergent acoustic sound-

changes, but none of them show anything like vowelharmony as carried out in these two groups of languages, and we cannot but regard that as being as decisive a proof of affinity as similarity of inflections would be (166m. 125).

Ede vizsgálatait annak idején az anyag szűkössége miatt kénytelen volt mégis óvatosan megfogalmazni és csak annyit mondott: »A hangtan, a nyelvtan és a szóegyezés szempontjából eltagadhatatlanul közeli rokonság áll fenn a szumer és a magyar között« (164m. 193). Az akkor uralkodó finnugor légkörben ennek a munkának nem támadt visszhangja és negyven esztendőnek kellett elteltnie, amíg egy újabb magyar tudós, Varga Zsigmond debreceni egyetemi tanár ismét vizsgálat alá vette a kérdést.

Azóta kladásra került a szumer nyelv szókincsének 4,000 szavát felölelő Szumer Lexikon. Ezt a gyűjteményt Bobula Ida vizsgálta át és 1500-ban állapította meg azoknak a szumír szavaknak a számát, amelyek a magyar nyelvben ma is használatban vannak ugyanolyan hangtani formában és ugyanolyan jelentésben. További 1000-ben összegezte azon jegyzékelt szumer szavak számát, amelyek megfelelője megtalálható nyelvjárásainkban, vagy a mindennapi használatból kikerült úgynevezett elavult szavak sorában. Eszerint a számítás szerint tehát 2500-ra, a szumír lexikonban jegyzékelt szókincs 62%-ára tehető a magyarral egyező szumír szavak száma (17m. 11). Ez az arányszám egymagában is nagyon súlyosan esik a latba.^{14bis}

A fenti számításhoz meg kell jegyeznünk, hogy a 2500 közös szumír-magyar szó csak egy aránylag kis lexikon átvizsgálása nyomán került elő, amely távolról sem öleli fel a szumír nyelv teljes szókincsét. De ezt a jegyzéket is olyan magyarul nem tudó szakemberek állították össze, akik az éklrással írt szavak hangzósításában és ábécés átírásában tömérdek hibát követtek el. Maguk a szakemberek mondják, hogy a lexikont óvatosan kell használni és nem lehet készpénznek venni a szavak megadott grafikai alakját, sem jelentését.¹⁵ Ezzel azt akarjuk mondani, hogy a lexikonban szereplő szavak között sok az olyan, amelynek magyar szavakkal való azonosítása eltorzított alakjuk miatt nem ejthető meg. Ha magyar szumerológusaink nem idegenek által készített szótárból dolgoznak, hanem magukat az eredeti írott szövegeket olvasnák, a közös szókincs mennyiségét nem 62%-ban, hanem annál lényegesen magasabb arányban állapítanák meg. De ez a 2500 közös szó is elegendő lényegbevágó fontos megállapítások tételére.

Gondoljuk csak meg, hogy a finnugor nyelveknek egymás között körülbelül 500 közösnek mondott szavuk van, amit az egész szókincs átrostalása után állapítottak meg. Ennek az ötszáz közös szónak alapján a balti, urali és magyar nyelvek között a tudósok »közeli rokonságot« állapítottak meg. Ezt látva, felmerül a kérdés, vajon helyesen járunk-e el, ha szumír-magyar

^{14bis}) A Szem-Úr összetételéből eredő nevet egyformán írhatjuk »szumer« és »szumír« alakban.

¹⁵) Anton Deimel Sumerisches Lexikonjáról Kramer ezt írja: based largely on the compi-

lations by Brunnow and others, indispensable to the scholar, although it has to be used with considerable critical caution and discrimination (115m. 26).

vonatkozásban, ötször ötszáz (5 x 500) közös szó alapján még mindig csak szoros kapcsolatokról és rokonságról beszélünk? Nem volna-e helyénvalóbb ennél erősebb kifejezést használni és már-már teljes azonosságot emlegetni? Valami közelebbi utalásra kétségtelenül szükség van, amit végeredményben az dönt el, olvashatjuk-e a szumír szövegeket mai magyar nyelvünkön? Telekiné Kovács Zsuzsánna, aki szumír nevek olvasására vállalkozott, határozottan azzal a benyomással fejezte be munkáját, hogy »e szövegek világosan mutatják, hogy a magyar nyelvet úgyszólván mai kifejlett formájában beszélték és írták Mezopotámiában Kr. e. 1000 és 3000 között« (Kronika, 1956 június). E sorok írója legbehatóbban egyiptomi szövegekkel foglalkozott és azok között mindenestre tucatszámra olvasta a pompásnál pompásabb magyar mondatokat ma is jól érthető magyar nyelven. Ha tehát a mezopotámiai és egyiptomi nyelv ugyanaz az ősnyelv és az egyiptomit és a mezopotámiait is lehet magyarul olvasni, akkor abból világosan következik, hogy a régi keleti ősnyelv, az úgynevezett szumír és az úgynevezett egyiptomi nyelv szabályos magyar nyelv volt. Így már felállíthatjuk a szumír = egyiptomi = magyar egyenlőséget, a már korábban megállapított szkíta = hun = avar = magyar egyenlőség mellé. Ha ezt a két egyenlőséget egyfolytában írjuk le, 6000 esztendő népi története összefüggő és szakadatlan láncban jelenik meg szemeink előtt, a magyar nyelv pedig úgy, mint a keleti ősnyelv egyenes folytatása. Ennek a megállapításnak messzemenő következményei vannak.

Megértjük ezek után, ha a maguk tudományos eredményeiben ma is vakon hívó finnugor nyelvészeknek és híveiknek a hallottak háborzongató újsággként szolgálnak, hiszen ha mindez igaz, tanszékek buknak el, folyóiratok szűnnek meg vagy alakulnak át és a hivatalos magyar kultúrpolitikának összes nyelvi és történeti könyveit újra kell iratnia. A finnugor elmélet védelmezői utolsó ellenvetésként azt hozzák fel: jó, jó, de mindez akármennyire kézenfekvő, elfogadható csak akkor lehet, ha az új elgondolásba a magyarral rokon balti és urali nyelvek is beleilleszthetők. Ez tökéletesen igaz, a beillesztés nemcsak igényelhető, hanem szükségszerű és meg is történt: a balti és urali népek is a magyar nyelvű hatalmas keleti közösségből szakadtak ki, nekik is van bizonyítható ókori történetük, nemcsak a Kaukázustól délre, hanem Kelet-Európában is, mint ezt második kötetünkben részletesen tárgyaljuk. De már itt is adhatunk példát arra, hogy a baltiak és uraliak nyelve is beletartozik az ősmagyar kultúrvilágba. Idézzük öt úgynevezett tanúsót, az Úr, Szem, Kéz, Fül és Hal szavunkat.

Az úr szó és összes illeszkedő alakjai, Ár, Er, Ir, Or, Ra, stb. nemesak a magyar, mezopotámiai és egyiptomi nyelvben vannak rendszeres használatban, hanem a balti és urali nyelvekben is, a felsorolt hangalakok mindegyikében és ugyanolyan sokféle jelentésben, mint a magyarban, szumérban és egyiptomiban. A mai magyar szem, régiesen Szum, az egyip-

tomiban és szumérben Szem, Szum. Ugyanez a szó a vogulban Szem, osztjában Sziem, zürjénben Szin, votjában Szín, mordvinban Szelme, észtben Szilm, finnben Szilme (régiesen Szuome). A magyar Kéz, régiesen Kete, az egyiptomiban és szumérben Ket, ugyanez a szó a vogulban Kat, osztjában Ket, cseremiszbén Ked, votjában Ki, lappban Ket, észtben Keszi, finnben Kete. A magyar Fül, régiesen Pil, a szumérben Pil, vogulban Pel, osztjában Pet, cseremiszbén Peles, mordvinban Pile, votjában Pel, zürjénben Pel. A magyar Hal, régiesen Hol, az egyiptomiban és szumérben Khal, Hal, a vogulban Khul, osztjában Kul, votjában Kala, mordvinban Kol, cseremiszbén Kol, észtben Kala, finnben Kala. Ezek a tanúszavak azt mondják, hogy a balti és urali nyelvek nagyszerűen beilleszkednek a magyar ősnyelv családjába, azok is a Régi Kelet gyermekei. nem pedig az ural-szibériai puszták finnugorai. Ha a balti és urali nyelvek szótárában ma már többségben vannak a nem magyar eredetű szavak. az részben annak következménye, hogy az azt beszélő magyar népággal több idegen elem keveredett és jobban ki volt téve idegen népek kultúrhatásának. mint a Kárpátok övezte Dunamedencébe került népesebb és zárt tömbben élő ág. Szókincsükben azonban még mindig szép számmal találunk közös magyar szavakat és azok száma bizonyára több lenne, ha szótáraikat a hangtörténet tüzetesebb figyelembevételével vizsgálnák át. okulva a keleti tapasztalatokon. Erre magam is meglepődve jöttem rá a manysi (144m.). komi (68m.) és mári (12m.) népköltészetnek és szokásoknak leírását tanulmányozva kétnyelvű szövegek alapján. Egyébként az urali és balti nyelvek. mint a finnugor nyelvészek is mondják. teljes mértékben megőrizték ragozó tulajdonságukat, hangharmóniájukat. ami nyelvtani és hangtani szerkezetük legkiemelkedőbb vonása. Mindezt figyelembe véve. az utolsó finnugor ellenvetést is feloldottnak tekinthetjük.

RENGETEG A KR. E. ÉVEZREDEKBŐL EREDŐ MAGYAR NYELVEN ÍRT OKMÁNY

AZ ÍRÁS EREDETE

Az emberi nem utolsó tízezer esztendejének történetében a legfontosabb esemény az írás feltalálása. Attól kezdve vált lehetővé a gyűjtött ismeretek elraktározása és minden következő nemzedékre való hiánytalan átszarmaztatása. Attól kezdve szabadult meg az ismeret és tudás időhöz és helyhez való kötöttségétől és mintegy szárnyra kelve mindenhová eljutott, ahol az írás nyelvét beszélték. A szellemi élet ezzel indult rohamos fejlődésnek.

Mivel az írás ennyire kimagasló találmány, a tudósok kíváncsian kutatták, melyik is az a nép, amely az emberi nemet e páratlan kinccsel megajándékozta. A múlt század történettudósai, akik még az Ótestamentum gyertyafényénél vizsgálták a Régi Kelet eseményeit, erre a kérdésre is gyorsan megadták a választ: az írás szemita találmány, NEBO szemita isten ajándéka (164m. 73). Amikor azonban előkerültek az Ótestamentumnál régibb ékirásos agyagtáblák és azok megfejtése elkezdődött, kiderült, hogy az írást feltaláló nép ragozott nyelvet beszélt (87m. 171). Ma pedig már azt is tudjuk, hogy Nebo isten (úr), helyes ábécés átírásban »Napúr«. Hacsak ennyiben állna az írás eredetére vonatkozó ismeretünk, annak ügye bennünket, magyarokat akkor is felettébb érdekelne, hiszen mi beszéljük a Régi Kelet ragozott nyelvét, a mi őseink voltak Kelet egykori urai és ma már a világon egyedül mi értjük meg az írásfeltaláló isten nevét. De ezenfelül az őstörténeti kutatásban szerzett ismeretünk alapján ösztönünk is azt súgja, kutassunk tovább és vegyük pontosan szemügyre az írásfeltalálás nagyon fontos kérdését.

A világ legrégebbi írott emlékeit időszámításunk előtti 3800 tájáról nem Európában találták, hanem a Régi Keleten, a Tigris és Eufrátesz folyók alsó szakaszán. Korban rögtön utánuk következnek a Nílus völgyében talált írásos okmányok, Kr. e. kb 3200-tól kezdve, majd az Indus völgyében talált feljegyzések, mely utóbbiak származási idejét ezideig nem sikerült közelebről meghatározni. E kronológia alapján jóideig úgy vélték és több kézikönyv még ma is azt tanítja, hogy az írást Mezopotámiában találták fel és onnan terjedt el a Nílus és Indus völgyébe. Az írásnak mezopotámiai származtatását azonban már néhány évtizeddel ezelőtt elejtették, mert a kutatások nem igazolták, hogy a mezopotámiai írásgyakorlat megelőzte volna az egyiptomi gyakorlatot.

Az írásfeltalálás helyére nézve ma tehát másként okoskodnak és két adatból indulnak ki. Az első tény az, hogy az írás, amikor a három keleti kulturális gyűjtőpontban — Mezopotámiában, Egyiptomban és az Indus völgyében — először megjelenik, mind a három helyen azonos szerkezeti

és formai jelleget mutat (180m. római 8 és 174; 161m. 114). Másodszor, az írás mind a három helyen helybeli előzmény nélkül, hirtelen és teljesen kiforrt állapotban jelent meg. Ezekből a megfigyelésekből arra következtek, hogy az írást nem találhatták fel a mondott tájak egyikén sem, hanem mindegyikre egy közös harmadik helyről vitték be első apostolai (v. ö. 32m. 50 és 87m. 172). Bizonyos egykorú régi keleti emlékezések ezt az elgondolást megerősítik. Az egyiptomiak hagyománya szerint az írástudást a Nilus völgyébe valahonnan külső területről, egy északkeletre fekvő országból hozták be (25m. 1). Állítólag egy HARDIDUF nevű nagyúr találta volna fel, aki azt az I. dinasztia idejében hozta volna a HUSAPHAITI: »Hazai fajta« király udvarába. Mások szerint nem is ő, hanem MYKERINOS: »Magyar Honós« király kapta volna az ajándékot (129m. I. 321). A mezopotámiaiak sem maguknak igénylik az írásfeltalálás érdemét, mert emlékezetük szerint hozzájuk is egy északi fekvésű területről érkezett (129m. III. 23, 273). Más emlékezés szerint talán Iránon át, egy affölött lévő északi országból (92m. 23). Az egykorúak hagyománya tehát elég egyszerűen utal arra a valóban északi fekvésű területre — a kaukázusi menedékhelyre — ahol a ragozó nyelvet beszélő fehér emberiség, a magyar nép északi ága lakozott a klimatikus katasztrófa, a vízözön idején. Az írás földrajzi eredete tehát egy olyan tájhoz kapcsolható, ahol valóban magyar nyelvű ősnépek laktak és amely táj a szóbanforgó három írásgyakorlat területéhez képest kisugárzó központ volt, mint ezt népi vonatkozásban már megállapítottuk.

Az írás feltalálásának ideje tekintetében még nehezebb eligazodni a vonatkozó szakirodalomban, mint helye tekintetében; a gondolatok itt sincsenek összhangban egymással és sok az ellentmondás. A zavar arra vezethető vissza, hogy az írás feltalálásának ideje végeredményben függvénye annak, amit írásnak nevezünk. Egyes tudósok például nem tekintik írásnak a képek sorozatából álló feljegyzéseket, amelyek bizonyos eseményeket, pontosabban szólva: bizonyos események főbb jeleneit örökítik meg. Olyasféle ez, mint a kisgyermek újságja, az úgynevezett komikok szöveg nélkül. A szóbanforgó tudósok szerint ugyanis írásról csak akkortól kezdve beszélhetünk, amikor a lerajzolt képecskék már nem az ábrázolt dolgokat jelentik, hanem amikor már betű vagy hang értelemben állnak. Amikor például a kés képe már nem az eszközt jelenti, hanem csupán ezt a három ábécés jellel leírt hangtestet, amikor az minden olyan szó írására felhasználható, amelyben ez a betű, azaz hangtest szerepel. Mondjuk például a kesereg szót akarnánk leírni ilyen képbetűkkel: a kés rajzával a KES hangcsoport jelölésére, folytatva egy emberalak AR, ER rajzával és befejezve egy faág (AG, EG) rajzával. Ebben a kesereg igében a kés, úr és ág szóhoz az értelemnek semmi köze sincs, a vonatkozó képek nem jelentésükkel, hanem csupán hangcsoportjukkal szerepelnek, mint betűk. Akik így vélekednek, azok számára írás a Kr. e. IV. évezred elejétől

kezdve van. Sokan azonban az írás fogalmának betűkhöz való kötését nem fogadják el. Szerintük az írásjel (kép, betű), meg az azt hordozó anyag (papíros, kö, agyag, tinta) csak külsőség, technikai dolog, éppen úgy mint külsőség az is, hogy egy-egy írásjel szó, szótag vagy hang értékű. Ezek egyikéhez sem lehet az írás fogalmát kötni. Az írás lényege szerintük nem a külsőségben mutatkozik meg, mert lényege gondolat-közlés vizuális módon. Következésképpen számukra írás attól a pillanattól kezdve van, amidőn az emberek gondolataikat, mondanivalójukat vizuális eszközzel kezdték társaik tudomására hozni. Az írás fogalmának e tágabb értelmű meghatározása helytállóbb, megfelel a régiek írásfogalmának és a történeti keretbe is ez a fogalom illik. Eszerint az írás kezdete és rendszeres alkalmazása legalább Kr. e. 8000-re nyúlik vissza. Ez a dátum egyúttal összhangban van a feltalálás helyével is, mert akkor a kultúra valóban még a vízőzön idei menedékhelyen összpontosult. A másik dátum, a Kr. e. IV. évezred már azt az időt jelzi, amikor az írásgyakorlat az emberiség első szétterülésével kezdett helyi formákat felvenni és szorosabb értelemben vett írássá alakult át (v. ö. 166m 124 sk; 25m. 1; 120m. 29).

Az írás eredetével kapcsolatos harmadik kérdés ez: milyen szükséglet hozta létre a gondolatközlés látható formáját? Anyagias hajlamú történészek szerint az indító ok gyakorlati szükség volt: fel kellett jegyezni a közösség raktáraiba behelyezett élelmiszerek és munkaeszközök nevét és mennyiségét, szóval leltárt kellett készíteni, és azután jegyezni kellett a fokozatos kiutalásokat, hogy a javak felhasználása tervszerűen történjék és elég legyen a következő terménybetakarításig. Spirituális hajlamú tudósok az írás keletkezésének okául az istenek szolgálatát és tiszteletét említik: a papok az istenek nevét szemmel láthatóan is híveik elé akarták varázsolni, nemcsak előszóval. A módszernek óriási lélektani hatása volt, mert a kezdetleges logikában „amit látok, az létezik”. A napisten nevét (és létét) Kerek-Úr minőségében egy kocsikerék rajzával, Szék-Úr nevét és minőségét egy szekér rajzával, Ég-Úr nevét és minőségét egy egér rajzával fel tudták idézni. Az írás keletkezéséről adott magyarázatok mindegyikében van igazság, de kizárólagosságot egyiknek sem tulajdoníthatunk, hiszen az írást egyidejűleg használták gyakorlati és vallási célokra. Az írás keletkezése okául inkább azt tarthatjuk, hogy a társas élet adottságaiból szükségszerűen eredt, ugyanúgy mint a beszéd maga is, meg a beszédet kísérő kiegészítő és értelmező mutogatás. Ezt a magyarázatot valószínűsíti az a tény is, hogy a legősibb gondolatközlő jelek, ideogramok és később betűk, gyakran éppen egy-egy gesztust ábrázolnak. A kéz egyik fajta tartása, nyitott tenyérrel ábrázolva, ezt a szót írta Egyiptomban: AD; egy másik fajta tartása, behajlított tenyérrel ábrázolva, KAP. Az alsó kar behajlított tartásban beszorított ujjakkal az AKAR gondolatot fejezte ki, viszont az egyenesen feltartott két kar kifelé fordított tenyérrel ezt írta: KÉR. Ezeknek az ősrégi gondolatközlő jeleknek tanúsága szerint a beszéd-

a mutogatás és az írás egymással szorosan összefüggő, közös töről fakadó három párhuzamos jelenség, ugyanabból az okból, ugyanabban az időben keletkezett gondolatközlő módszer. Mivel az idézett legősibb írásjelek — Ad, Kap, Akar, Kér— egyiptomiul is ugyanúgy hangzottak, mint ahogy magyarul hangzanak, újabb alátámasztást adnak annak a gondolatnak, hogy az írás eredete a magyar nyelvű népekhez kapcsolódik.

Az írásjelek grafikai megjelenésük, illetve alakjuk szerint két típusba oszthatók: 1. az olyanok, amelyek valami konkrét dolgot ábrázolnak és 2. azok, amelyek önmagukban semmit sem mondó mértani jelek. Az első típusú jelekkel alkotott írás a képirás, az utóbbival alkotott írás a geometrikus vagy rovásírás. Hogy a kétféle írástípus között mi az összefüggés, nem tudjuk megmondani. Csak annyit látunk, hogy a képirás régiebb, rendszere bonyolultabb, mint a hozzá képest modern és egyszerű rovásírásé. Azt is látjuk, hogy a képirás szorosabban kapcsolódott a régiebb kőkor vallásához, az erősen szexuális termékenység kultuszhoz, szemben a geometrikus írással, amely inkább az elvont természetű és a csiszolt kőkorban uralomra jutó napvallással kapcsolatos. Az is lehet azonban, hogy a rovás jelei éppen úgy dolgok képei voltak eredetileg, mint a képirásé: a hold, félhold, nap, csillagok, égboltozat s föld képei.

A képirás hieroglifikus gyakorlatában a képek már mint betűk használatosak. Legtöbbjük olyan pontosan van megrajzolva, hogy gyakran fel lehet ismerni az ábrázolt tárgyat. A képek zöme élőlényeket, tárgyakat és égitesteket ábrázol. Az élőlények csoportjában legtöbbit az ember szerepel, nemcsak teljes alakjában, különféle mozdulatban és különféle jelvényekkel ékesítve, hanem testének részei külön is. Szerepel külön a fej, szem, fül, orr, száj, szakáll, nyak, kar, kéz, láb, az ujjak, a hátsó rész, a nemi szervek, sőt a belső részek is. főleg a szív, csont meg a bél. Az ember után leggyakrabban állatok képei szerepelnek, jobbra teljes alakjukban. Látjuk a négylábúak képeit: az ökör, tehén, bika, szamár, oroszlán, kutya, macska képét; látjuk a madarak sokaságát: főleg a nagy karmú és nagy csőrű ragadozómadarakat és a hosszú csőrű és hosszú lábú gázlómadarakat; itt vannak a csúszómászók is: férgek, kígyók; vannak halak, rákok, rovarok. A növények világából írásjelekként szerepelnek egyes fák, növények és virágok. A lakóhely. és felszerelési tárgyai közül látjuk a házat, ablakot, kaput, zárat, utat, kést, hajót, a különféle egyházi és rituális eszközöket, végül az égitesteket: napot, holdat, csillagokat. Az egyiptomi hieroglifikus rendszerben mintegy ezerkétszáz jel szerepel, mint ezt a hieroglifák tanácskönyve alapján kiszámíthatjuk. A törvénykezésben, egyházi gyakorlatban és egyéb szakterületeken használt különleges írásjelek természetesen ehhez a számhoz hozzáadandók, ha teljes képet akarunk nyerni. Könnyen beláthatjuk, hogy nehéz és nagy tudomány volt akkoriban az írás, különösen a képirás. illetve annak két gyakorlati formája: az egyiptomi hieroglifikus írás és a mezopotámiai ékírás. Kitűnő emlékezőképességet,

nagy rajzolási készséget, hosszú előzetes kiképzést igényelt és azonkívül egész kis könyvtárat, vagy betűtárat.

A hieroglifákkal és ékírással szemben óriási haladást jelentett a mértani jelekkel dolgozó rovásírás. Ennek írásjelei egyszerű vonalakból állottak, amit mindenki meg tudott rajzolni, szemben a képek bonyolult vonalaival. Nagy főlénye volt a gyorsaság is: pillanatok alatt elkészülhetett egy-egy szöveg. Ami pedig szinte versenyen kívül helyezte a geometrikus rovást a régibb formákkal szemben, az az írásjeleinek roppant kevés száma. A rovás ábécéjében, helyesebben szólva egy-egy iskola által elterjesztett jelrendszerben mindössze 20—25 jel szokott szerepelni, de 30-nál sohasem több, ha a később kialakított magánhangzók külön jeleit is hozzáadjuk. Amíg a képirásos írásmódokban az olvasás nehézsége az írásjelek nagy számából ered, a rovásban a nehézség az írásjelek kevés számára vezethető vissza. A rovás nagy életrealóságát bizonyítja, hogy erősen fejlődésképes volt és mint gondolatközlő eszköz tulajdonképpen máig is használatban van. Belőle eredt a mai ábéce (amit tévesen mondanak római ábécének), belőle eredt a népművészet és elvein és formáin épül fel a modern gyorsírás.

Az írásjeleket kezdetben és hosszú időn át a Régi Keleten is falapokra metszték. Az ünnepélyesebb feljegyzéseket kőbe faragták, gránitba vagy márványba, a fémek használatba vételével pedig a fejedelmi udvarokban az ünnepélyes feljegyzéseket aranyba is szokták vésni. A FA, LAP, KŐ, ARANY szavakat az egyiptomi írással kapcsolatban megtaláljuk. Amikor a helyi gyakorlatok kialakultak, az írást hordozó anyag más is lehetett. Egyiptomban észrevették, hogy a Nílus árterületein burjánzó egyik nádfajta megfelelően szárított levelei a szál irányban egymásra keresztbe fektetve és összeragasztva olyan anyagot adnak, ami tartós, könnyen kezelhető és amire festékekkel a PAPok időtálló BETŰ jeleket tudtak írni. Az eredmény, a PAP-IRÁS, egyúttal neve lett az írást hordozó anyagnak, a papirusnak is. Mezopotámiában viszont arra jöttek rá, hogy nedves anyagba megfelelően hegyezett NÁDdal könnyen lehetett ÉK alakú jeleket nyomkodni. Az így teleírt agyaglapot aztán kiégették cseréppé, azaz KEMÉNY LAP-pá s ez az örökké tartó KÖTÁBLA elpusztíthatatlan okmány maradt. Mezopotámiában a Kötábla szó lett a gondolatközlés grafikus formájának megnevezése az ÉKÍRÁSON felül.

Mivel az írás kezdetben nagyon hosszú tanulási időt igényelt, ezért csak az lehetett IRNOKKÁ, aki megfelelő szabad idővel rendelkezett: királyfiak meg papok (94m. I. 123), csupa nagyurak. Hogy eredetileg ez a felsőbb társadalmi réteg gyakorolta az írást, annak nyoma megmaradt az elnevezésekben, mert az úr szó IR, RÓ alakja lett a művelet megjelölésére szolgáló kifejezés a magyar nyelvekben, Egyiptomban és Mezopotámiában egyaránt (17m. 36, 83). Ugyanebből a töből eredt az IRÁS, IRAT, ÁTIRÁS, IRNOK és egyéb szavak. Az írók azonban szerepének megfelelően nagyon

jellemzően TUDÓnak is nevezték és ugyanezt a megjelölést egyidejűleg magas rangú pap' értelemben is használták (187m. 221; 113m. 107, 280; 91m. 705). Az írás akkor is megmaradt előkelő foglalkozásnak, amikor már szélesebb körben is elterjedt. Egyiptom egyik főírnoka például azt tanácsolta fiának, hogy katonai pályára ne lépjen, hanem csakis írnok legyen belőle (129m. II. 90). Egy másik gondos apa meg is indokolta: »Csak írnoknak menj, mert az írnok a legnagyobb úr« (129m. II. 66). A közfelfogást jól tükrözi egy harmadik apa mondása, aki a fiát elvive az iskolába, meghagyta neki: »Aztán igyekezz ám tanulni! Nincs a világon semmi, ami a tanulással fölérne. Mert ha csak egy napig is mégy az iskolába, az már egész életre szóló nyereség« (91m. 467).

Amikor az írást a feltalálóktól más népek is eltanulták és a maguk nyelvéhez igazították, az eredeti magyar műszavak már évezredek óta használatban voltak. Ezért természetes, hogy amikor ezek az írást még nem ismerők a számukra új fogalmat megjelölték, arra azt a kifejezést használták, ami tanulási területükön forgalomban volt. A héberek és arabok az írást három mássalhangzóval K-T-B jelölik és azt hangzósítva KATABnak: Kötáblának mondják. A görögök azt a föníciai várost, amely az írásra használt alapanyag gyártásával és kivitelével nagyban foglalkozott, Papiros városnak nevezték s lágyított hangokkal BYBLOSnak (pabilos) mondták. A nyugati világ itt ismerkedett meg a papírosból készített köteggel, a könyvvel is, s azt is biblosnak mondták; így lett a szent írásokat tartalmazó könyv neve is BIBLIA. Indiában az oda bevándorolt iráni eredetű Szemes nappapok, a szemisten papjai terjesztették el az írás egyik fajtáját és az általuk írt könyveket úgy nevezik SAMSKRTA (R alatt kis karikával). A kifejezés hangzósítva annyi mint »szemesek irata«. ¹⁶ Amikor a keleti germánok egyes ágai megtanultak írni, a műveletet a »Róni' magyar igéből vett RUNA szóval jelezték. A magyar népek papíros (papírás) kifejezését a világ minden népe átvette és mind a mai napig PAPIR az íráshordozó anyag neve. Azt is megfigyelhettük, hogy ír, ró szavunk jellemző R hangja majdnem minden európai nép írást jelentő szavának alkatrésze.

Ha már most az írás eredetével kapcsolatban észlelt dolgokat összegezzük és figyelemmel vagyunk a feltalálás helyére, a legrégebb írásjelek (ad, kap, akar, kér) értelmére, továbbá az írásra vonatkozó egész terminológiára, ami mind magyar szó, magyar kifejezés, szinte feleslegesnek látszik feltenni a kérdést, hogy melyik népnek köszönheti az emberiség az utóbbi tízezer esztendő legnagyobb találmányát. De a hangsúlyozás céljából mégis mondjuk meg világosan, hogy az írás magyar találmány, az Óshazában élt magyar nyelvű népek alkotása.

¹⁶ A SAMSKRTA szó nem nyelvet jelölő kifejezés; ezt ma már tudják, mert a beszédet

»szanszkritul« BASAYA (bezzéd) szóval nevezik. Ezekre a dolgokra olv. 154m 1 sk.

Az alapelvek. — A Régi Keleten, az időszámításunkat megelőző év. ezredekben négyféle írásmód volt használatban: 1. a kezdetben mindenütt alkalmazott tiszta képirás, 2. az abból származott egyiptomi hieroglifikus írás, 3. az ugyancsak képirásból eredt, de attól alafiklag nagyon eltávolodott mezopotámiai ékírás és 4. a fejlődés magas fokát jelentő rovásírás.^{16b} Ezek az írásmódok azonban csupán technikai kivitelezésben: az írást hordozó anyag, a betűkészlet és íróeszköz tekintetében különböznek egymástól; elvi felépítésük, rendszerük ugyanaz. Közös jellemvonásuk, hogy az írásjelekből alkotott szavak nincsenek egymástól térközzel elválasztva és hiányoznak a mondatokat egymástól elkülönítő írásjelek is. Az írásjeleket sem rakták szükségszerűen vízszintes vonalra. Elhelyezhették azokat merőleges vonal mentén, spirálisan vagy blokkyszerűen. A mai írásmódhoz való közeledésnek néhány jelét azonban már korán észrevesszük. A képirásban például, amikor a király trónneveit felsorolják, azokat néha külön csoportba tömörítik, az egyes neveket ovális keretbe foglalva. A rovásban egyes íróknál az a szokás is megfigyelhető, hogy a szavakat vagy kifejezéseket egymástól egy-egy közbeiktatott ponttal elválasztották.

Mind a négy keleti írásfajta tudósai úgy vélekedtek, hogy elég a mássalhangzókat jelölni, de a magánhangzókat nem szükséges. Minden mássalhangzóban ugyanis, mint neve is mondja, eleve bennefoglaltatik a magánhangzó. A T kiejtése Té, a K kiejtése Ká, Ke, az M kiejtése Ma, Me, az N kiejtése Na, Ne vagy fordítva: eT, eK, aK, eM, eN. A magánhangzó jelölése voltaképpen csak a kritikus pontokon látszott kívánatosnak. Mind a négy írásmódban mindent úgy írtak, amint kiejtették, nem pedig a szó nyelvtani formája szerint. Szóval az írás fonetikus volt (akárcsak a mai gyorsírásban) és nem etimológikus (mint az abécés írásban). Következésképpen ezt a szót: imádság, nem d-vel írták, hanem t-vel, így: ímátság, méginkább imásák, de természetesen ékezet nélküli magánhangzókkal. Ha a magánhangzókat is kihagyjuk, akkor jutunk még közelebb a legrégebb írásmódhoz, aminek feloldását így jelezhetjük: iM-áT-Sá-K, amit aztán az olvasónak kellett helyesen kimondani, elhagyva a felesleges részeket és a hangharmónia alapján redbeszedve a dolgot.

Egyes írásjelek egyidejűleg több hangértéket képviselhetek. Megtarthatták ősidőkben használt képirásbeli szóértéküket, mint az ‚ad‘ mozdulatban tartott kéz, de használhatták az ‚ad‘ hancsoport jelzésére is bármely

^{16b}.) Azt a folyamatot, amelynek során Mezopotámiában az eredeti kép-betűk a nádtoll használata következtében ékjelek különféle csoportjaivá alakultak át, jól érzékelteti az L. Lipin és A. Belov orosz régészek munkájában közölt táblázat (119m. 104). Ugyanezt a táblázatot to-

vábbi ékjelekkel bővítve megtaláljuk S. Kramer munkáiban is: 113m. római 21 és 279; 114m. 17 és 115m. 103, 304 sk. További adatok az ékjelek alakjáról és hangértékéről: 187m. 152sk és 96m. 23. Sok mezopotámiai írásjelet máig sem tudnak pontosan értelmezni (187m. 140, 142).

alkalmas szóban, mint például a ,halAD' igében, végül állhattak egyszerűen mássalhangzó értékben, példánk esetében mint D (vagy ikerhangja T). Műszavakat használva, a polyvalens írásjel az első esetben ideogram másodikban syllabum, a harmadik esetben phonogram. Ebből a háromféleségből azonban nem szokott szükségszerűen zavar keletkezni, mert a szövegből vagy az azt kiegészítő valaminő mozzanatból meg lehetett tudni, hogy melyik feloldást kellett alkalmazni. Ugyanígy meg lehetett tudni, hogy az ikerhangokra alkalmazott közös jelet (T = D, P = B) mikor kellett kemény és mikor lágy hangzóval kiejteni, tehát mikor volt T és mikor D.

Külön figyelmet érdemel az elvont fogalmak egyik gyakran alkalmazott írásmódja. Ez úgy történt, hogy az elvont fogalom írására egy, a szóval azonosan hangzó tárgy képét rajzolták le. Az írásnak ezt a módszerét az egybehangzás (asszonancia) módszerének nevezik. Ezzel kapcsolatban már említettük a hal példáját, amelynek képzetűje mint ideogram jelentette az állatot (hal), de az egybehangzás alapján használatos volt a halál (hal) és alvás (hál) elvont fogalom írására is. Hasonló módon a lerajzolt kéz KETE alkalmas volt a ,2' számfogalom írására. A dominókon szereplő öt kis karika (UR) rajza ,öt úr', olvasható volt Út-Úr értelemben, mivel az 5 régen UTnak hangzott, és alkalmas volt a napisten nevének írására Útúr minőségében. Az asszonancia szerepét az egyiptomi írásban régóta ismerik és a szakkönyvek bőven ismertetik (93m. 42; 37m. 233, 266; 129m. I. 74; v.ö. 25m. 58 No. 69). Az elvont fogalmak írásának ez a módszere a mezopotámiai ékírásban is gyakori, mint S. Kramer is hangsúlyozza, aki ad is számunkra egy igen tanulságos példát. Szerinte a ,hal' írásjele Szemúr országában alkalmas volt a ,ha' írására, tehát a feltételes mód kifejezésére (114m. 59, 110 sk). Az asszonancia alkalmazása a legsúlyosabb bizonyítékok egyike arra, hogy a közelkeleti írás és kultúrnyelv az ókorban valóban magyar írás és magyar nyelv volt. Más nyelvben ugyanis nem létezik olyan egybehangzás, mint aminőt a ,hal' és ,kete' szóval kapcsolatban említettünk. Meg is jegyezte az egyik ókori történész, hogy az ékírás •a szumír nyelv géniuszához illesztett írás volt• (it suited to the genius of the Sumerian language, 91m. 640).

Mind a négy írásrendszerben a biztonsági zárok ellenére tág tere nyílt a félreolvasásnak. Az említett imádság szó iM-áT-aS-áK jegyeit lehetett például így is hangzósítani Ma-T-S-Ka és aztán ,macskának' olvasni. Az írnokok tanítói nagyon is jól tudták, hogy könnyű ilyen módon félreértést okozni. Ezért nem egyszer megtréfálták növendékeiket, olyan modatokat diktálva nekik, amelyek írásjegyeit így is meg amúgy is lehetett olvasni. Ezt a mondatot: »Egész héten a babot szedték«, ha csak a mássalhangzókat írták ki, így is olvashatták: »Egész héten a papot szidták.«¹¹ Az ilyen buktatók elkerülésére azonban megvolt az orvosság. Amikor kétes olvasás esete forgott fenn, az illető íráscsoporthoz egy pótjelet vagy pótképet illesztettek, ami figyelmeztette az olvasót a megfelelő hangzósításra. Az

idézett babszedés esetében például a szó elejére vagy végére illesztett növény rajza elég lett volna a félreértés elkerülésére. Vagy pedig ha tényleg a papok szidását akarták volna mondani, hozzátehetnék volna a pap valamelyik jelét, például a verebet. A papot nevezték HABnak is, éppúgy mint a vizet, amivel szertartásait végezte. Ha a ,hab' jelével a papot értették, ahhoz egy pótjelet, egy embert rajzoltak; ha viszont a vizet gondolták, ugyanoda egy folyadékkal telt edényt rajzoltak. Az ilyen pótjelek az értelem meghatározására szolgáltak és a szakkönyvek azokat determinatívum néven említik. A mezopotámiai ékírásban ezek az értelemmeghatározó jelek általában a vonatkozó szó írásjelei előtt állnak, az egyiptomiban azok után (91m. 647). A tanulóknak diktált kétértelmű mondatok éppen azt szolgálták, hogy próbára tegyék őket, képesek-e a megfelelő figyelmeztető jeleket, a determinatívumokat helyesen alkalmazni.

A négy írásmód közös elvei tehát ezek: 1. a szavak értelme a mássalhangzókon alapszik és a magánhangzók szerepe alárendelt, 2. mind a négy írásmód a fonetikus írást követi, 3. az elvont szavak írásában nagy szerepet játszik a szavak összecsengése és 4. az értelemmeghatározó jelek a helyes olvasást biztosítják.

Az olvasásra és átírássra vonatkozó útmutatások. — Ha valaki már ismeri az ókori írásmódok elveit, tudja miként kell a mássalhangzókat hangzósítani, képes a hangharmónia szerint a szavakat kiolvasni, mindez még nem elegendő, hogy nekiláthasson az olvasásnak. Annak is megvan a maga külön technikája, apró-cseprő fogása, amiket jó szemelőtt tartani, megismételni, mert ezekről a kézikönyvek nem szólnak. Amikor egy-egy régi írással írt szöveggel állunk szemben, első dolog megállapítani, hol kezdődik a szöveg, vagyis honnan kell az olvasást elkezdni és milyen irányban haladva kell folytatni. A kezdet az írott és legtöbbször négyszögletes lapnak valamelyik sarkában van. Ha a szöveg köralakban vagy spirálisan helyezkedik el, majdnem mindig találunk valami külön jelet, ami nem szükségszerűen írásjel, ami a kezdetre felhívja a figyelmet. De van más támpontunk is. Az író sora elején a jeleket még elég tágasan helyezi el, de amint a vége felé közeledik és látja a hely szűkét, tömöríteni kezdi betűit, azokat egymáshoz közelebb írja, kisebbre méretezi, rövidít, és egymásba ír. Az olvasást mindig azzal az iránnyal szembehaladva kell végezni, amerre a rajzolt figurák, emberek, állatok, madarak néznek. Ha tehát ezek a figurák bal felé néznek, akkor az olvasás balról jobbra halad; ha viszont a figurák jobb felé néznek, az olvasás jobbról balra halad.

A következő lépés az írásjelek szavakba tagolása. Ha erre nincs külön

17) Az egyiptomiak írásja jókedve sokszor megcsillan irataikban. Széndékosan kétféleképpen olvasható szövegeket agyaltak ki, amelyek második olvasata legtöbbször nyomdafestéket el nem bíró jelentésű. Az egyiptomiak e szokását a nem-ma-

gyar kutatók is észrevették. The Egyptian loved conversation with its various highlights, the smart repartee, the apt proverb, the humorous or obscene allusions, the pun and the occasional touch of pathos or characterization (37m. 196).

útmutatás — ovális keret, pont, térköz vagy egyéb választójel — csak próbálgatással érhetünk célt, az írás és a nyelv elvei szerint tapogatózva. Mivel az írnokok a sor végén a szavakat csak ritkán szokták elválasztani, ezen az alapon feltehető, hogy minden sor végén egy-egy szó befejeződik és minden következő sorban új szó kezdődik. További támpont a jelek szavakba tagolására az esetleges értelemmeghatározó. Azt is tudjuk, hogy

magyar nyelv bizonyos ragokat elég sűrűn alkalmaz, mint például a többes szám k ragját, amire az egyiptomiban külön írásjel szolgált. Valahányszor tehát egy ilyen különleges szóvégi k-t látunk a szövegben, feltehetjük, hogy azzal a jellel egy szó befejeződik, utána tehát megint új szó jön. Ugyanígy segíthet bennünket a tárgyeset t ragja és a többi rag. Ha aztán egy-egy szót biztosan felismertünk, elolvastunk és meg is értettünk, a továbbiakban már a mondat értelme és a nyelv szelleme gördíti előre az olvasást. Mondjuk például felfedeztünk egy tárgyias igét, 'tettek', akkor biztosan kereshetjük a többes számú hozzá illő alanyt, kik?, és a logikai kiegészítő részt, mit? (ami egy t-vel végződő szó) és így tovább.

Újabb és néha leküzdhetetlen akadály, hogy nem tudjuk a neveket és címeket pontosan elolvasni, mert nem értjük azokat. E tekintetben csak a véletlen segíthet rajtunk, vagy széleskörű ókori történeti tárgyismeretünk. Jó példa erre a fiatalon elhunyt egyiptomi uralkodó, Tutenkamén egyik királycíme, amelynek írásjeleit így hangzósították: NEB KHEPERU RE. Nem sokat értettek belőle. A véletlen aztán úgy hozta magával, hogy a király címét ékírásos grafikával is megtalálták, amit ábécével így oldottak fel: NIB KHURA RIYA (172m. 5). A nem-magyarok tudománya itt aztán megállt. Mi egy lépéssel tovább is mehetünk, mert az angolos átirásból megtudjuk, hogy Tutenkamén magát NAP-KI-RÁLYnak címezte. Vagyis jelen esetben a KHEPERE nem ideogram értelemben áll, hanem csak szótagértelemben (KI), és a NEB, NIB helyes vokalizálása Nap. Az olvasás értelme felől nem forog fenn kétség, mert köztudomású, hogy az egyiptomi királyok magukat a napistentől származtatták és a napkirály címet rendszeresen használták.

Általában csak a magyarul tudó ember döntheti el helyesen, hogy mikor, hová, milyen magánhangzót kell a mássalhangzókhoz hozzáfűzni, azaz miként kell azokat hangzósítani. Ebben segíti nyelvérzéke, amely a feloldást a hangharmónia szabálya szerint szinte önműködőleg eligazítja. A hangzósításban a hangharmónia törvényét a nem-magyar kutatók is alkalmazzák, de a már ismertetett okok miatt igen bizonytalanul. Egyesek úgy próbálják kikerülni a veszélyt, illetve a felelősséget magukról elhárítani, hogy minden mássalhangzóhoz, ott ahol az ő nyelvükön való kiejthetés végett ezt szükségesnek ítélik, egyszerűen 'e' magánhangzót fűznek (25m. 35). A K-P-R jeleket például KHEPERE alakban írják át. Mások úgy kerülik meg a dolgot, hogy egyáltalában nem hangzósítanak, hanem csupán ténylegesen kiírt mássalhangzókat írják át ábécére: KPR. A kérdéssel

foglalkozó magyar kutatónak ismernie kell ezeket a szokásokat, mert csak így lesz képes az általuk elolvasott és ábécére átírt szövegeket felhasználni. Figyelemmel kell lennünk arra is, hogy az ikerhangoknak közös a jelük, tehát nekünk kell eldönteni, hogy az átírásban melyiket kell használnunk, a lágy vagy a kemény hangot. Azt is jó tudni, hogy a régi helyesírás szerint, amely fonetikus volt, nem kellett a mássalhangzókat kétszer kiírni, ha azok szóösszetételben egymás mellé kerültek. Tehát ez a szó ‚nappálya‘, NAPAJA alakban fog elénk bukkani; ‚A Mén-nem őse‘ AMENEMESE formát fog ölteni. Amikor viszont orrhangról van szó, mint leginkább az nk összekerülésekor (munka, adunk, iszunk), az N hang kimarad az írásból. De a mi ábécés átírásunkban, amely etimológikus, a kihagyott hangot jelölnünk kell, úgy mint ma írjuk a szót.

Újabb kérdés, ki kell-e hagyni az olvasásból az értelemmeghatározókat? Ellentétben a szakmunkákban található útmutatással, amely a ki nem olvasást szabályként állítja, mi úgy találjuk, hogy az értelemmeghatározót minden olyan esetben ki kell olvasni, amikor nem felesleges, következésképpen az ábécés átírásban is szerepeltetni kell. A ‚fa‘ értelemmeghatározó elhagyásával az almafa, körtefa, diófa, stb. nem volna világos. Ugyanígy vagyunk az ‚úr‘ determinatívummal is, annak elhagyásával nem volna érthető az Égúr, Szemúr, Útúr, Honúr név. Vannak olyan régiségkutatók, mint a nagy szaktekintélynek tartott Sir Wallis Budge, akik a determinatívumokba egészen belezavarodnak és a sokszor ismétlődő ragokat is értelemmeghatározónak vélik, olvasásukban következetesen mellőzik és átírásaikban nem szerepeltetik. Hogy ez a tévedés hová vezet, könnyű belátni.

Az ábécés betűkkel való átírásról s a vele kapcsolatos zűrzavarról már szoltunk. Az adott körülmények között kézenfekvő, hogy erre a célra a magyar helyesírást kell használnunk, mert egyedül ezzel a helyesírással lehet az ókori hangállományt hitelesen tükrözni. Azt is hozzátehetjük, hogy az átírásban az etimológiai helyesírást kell követnünk, mert a szavak fonetikus grafikája érthetlenségeket okozna. Ez is teljesen indokolt, hiszen kiejtésünkben ma is ‚könyftárt‘ ‚nyelvtant‘ és ‚imádkozunkot‘ mondunk, tájszólásunkban ‚ócsó zöd főzeléket vásállunk‘, de mégis könyvtárt, nyelvtant és imádkozunkot írunk és olcsó zöld főzeléket vásárolunk. Hogy azonban átírásunk mégis érzékeltesse a régi szöveg írásmódját és nyelvészeti célokra is használható legyen, bizonyos tipografiai jelzést használunk. Az eredeti szövegben kiírt, azaz írásjelekkel jelölt hangokat nagybetűkkel adjuk. Ha egy magánhangzó biztosan bennefoglaltatik a szótagban vagy az is ki van írva, azt is nagybetűvel közöljük. De a szövegekben ki nem írt, hanem az írás elvei szerint kipótolandó magánhangzókat kisbetűkkel adjuk. Az egy-egy szót alkotó írásjeleket, hogy összetartozásukat ábécés átírásunkban érzékeltesük, kötőjellel kapcsoljuk egybe. Ha egy írásjelbe egy másik írásjel be van olvasztva, közös szárra van szerelve, mind

a két írásjelet nagybetűvel adjuk, de közéjük egy pontot helyezünk. Ennyi magyarázat bőven elegendő ahhoz, hogy most már magukat a szövegeket vegyük elő és azokat olvassuk.

ROVASJELEKKEL ÍRT KELETI MAGYAR NYELVEMLEKEK

Leelőhelyei. — A rovásjelekkel írt és a Kr. előtti időkből származó magyar nyelvemlékek első nagyobb csoportját a Vörös-tenger déli partvidékén találjuk, főleg a jelenlegi Etiópiának Eritrea és Tigré nevű tartományaiban, valamint az arábiai oldalon. A bemutatásra kerülő emlékek zöme arról a területről került elő, amely keleti oldalával a Vörös-tengerre támaszkodik (ld. 2. táblát). Ez a tengerparti oldal kb. 300 km hosszú és a Massuah nevű kikötőtől délkeletre a Dankáli sivatagig ér. A terület délnyugati irányban, a szárazföld belseje felé Axum és Nazare városáig nyúlik. A vidék legnagyobb városa a nagy történelmi múltra visszatekintő Axum, angolosan Aksum, hajdan az Axumi Királyság fővárosa. Az itt talált szövegek általában kőbe vannak vésvé, de néhány aranyérmén szerepel. A nyelvemlékek pontos keletkezési idejét a régészek eddig nem tudták megállapítani. Csak annyi a biztos, hogy a szövegek elkészítésére használt írásjelek az időszámítás előtti 8. századtól kezdve voltak forgalomban, ami szerint az emlékek keletkezési ideje a Kr. e. I. évezred elejére volna teendő (52m. I. 48 sk 114).

A Vörös-tenger környékén sok a magyar értelmű helynév. Az egész partvidéket hajdan HABAS-HAN: »Habos Hon« néven nevezték, utalva víz melletti elhelyezkedésére. Ebből a magyar névből eredt Etiópia második neve: Abyssina (52m. I. 44). Sokszor előfordul itt a Hungar és Magyar név is, mint egyik korábbi fejezetünkben erre rámutattunk. Rajtuk kívül megtaláljuk az itteni helynevekben a Szem, Mén, Hon, Nap, Ég és Had szavainkat is, hogy csak a legfontosabbakat említsük. Axumban az istent a nap (nappali nap) és a hold (éjjeli nap) képében tisztelték Szem, Szemes, Szemúr néven. Maga a város is az égi istennek volt szentelve s neve AK-SUM: Égi Szem vagy Égzsem. Más földrajzi nevekben is előfordul a 'szem', mint a SAM-HAR: Szemúr tartomány nevében; SAMRE: Szemúr; SAM-I-EN: Szemi Hon és A-SM-RA: A Szemúr városok nevében. Történelmi szerepéről híres a tengerparti MASSUAH: Messiás vagy Messzi Jós, ahova a Kr. e. III. évezred folyamán a mezopotámiai SUMER: Szemúr országból előkelő zarándoklat érkezett az égi vallás tudományának és szertartásainak pontosabb megismerése céljából. A szóbanforgó területen megemlítendő még MATARA: Magyar és a közelében lévő DERA, ahol magyar nyelvű szövegek kerültek elő. A magyar eredetű helynevek sokaságából ítélve, az Axumi Királyságot a haboshoni (Vörös-tenger környéki) magyar élet kulturális és politikai középpontjának kell tekintenünk. Nem csoda, ha itt több a magyar nyelvemléket találunk.

A rovásjelekkel készített régi keleti magyar nyelvemlékek második nagyobb csoportját a Földközi-tenger keleti partvidékén találjuk: Szíria, Fönícia és Kánaán területén, valamint az innen keletre és északra eső hetita vidéken (ld. 2. táblát). Ezek az emlékek is a Kr. e. I. évezredből származnak, némelyek talán még ennél is korábbi időből. Itt is sok a magyar eredetű földrajzi név, amire más vonatkozásban fogunk rámutatni. Ez a vidék, a tudósok megállapítása szerint lakossága javarészt a Vörös-tenger mellékéről kapta. E második csoportba tartozó magyar nyelvemlékeket fenicei néven fogjuk említeni, szemben a haboshoni nyelvemlékekkel.

A haboshoni és fenicei nyevemlékek írásjelei hasonlítanak a Duna-Tisza vidéki székely-hun-magyar rovásjelekhez. A jelek hangértéke azonban, egy két egyezéstől eltekintve, különbözik. A használt jeleket hangértékükkel együtt a 10. sz. táblánkon mutatjuk be, amit az idevágó munkák alapján állítottunk össze (162m. 157; 52m. I. 114; 2m. 191—193; 96m. 48, 65). Táblázatunkban a jelek a balról jobbra haladó írásban felvett formát mutatják. Amikor tehát az írás ellenkező irányban halad, a forduló jelek (G, K, L, M, N, R) tükörképeikkel szerepelnek. E tekintetben azonban nincs következetesség: a fenicei gyakorlatban például a jelek nem fordulnak, hanem mindig egyformán szerepelnek.

1. sz. **haboshoni nyelvemlék.** — Ezen a kőtáblán (52m. I. 59), amit 10. táblánkon alul mutatunk be, csak egyetlen egy szó írás van. Jeleit balról jobbra olvassuk, hangzós átírásuk Na-P-oT-HO.N: »Napotthon.« Olyan ország, ahol az égben lakó istent a nap képében imádják. Az olvasást megerősíti a szöveget kísérő képirás. A felső sávban ugyanis 5 tehenet látunk, régiesen UTEHEN, ami összecseng az ,otthon' szóval. Az alsó sávban látható indás díszítés mindegyik ága szintén öt öblöt alkot s a szimmetria tengelyében ott is egy tehén képe szerepel, így az összecsengés alapján ez is az ,otthon' szót írja. A tehének szeme aránytalanul nagyra van rajzolva, mert a szem a napisten (Szemes, Szemúr) jelképe. Így a szöveghez mellékelte képirás a Napotthon párhuzamos nevét is megmondja: »Szemotthon.« Eredményünk ugyan csak egyetlen egy szó, de az magyar és fontos. A Napotthont a kézikönyvek és lexikonok NABATHAN grafikával adják. Elmondják róla, hogy az az Arábi-félszigeten lévő ország, lakói a nabathaniak. Az idézett okmányból most megtudtuk, hogy ezek a titokzatos nabathaniak magyar emberek voltak.

2. sz. **haboshoni nyelvemlék.** — Ez a két sorra terjedő szöveg a Déra város határában talált oltár kövén szerepel. Képét (52m. I. 79) 11. sz. táblánk alsó részén közöljük. Az oltár a lakóház alakját idézi, szélein ajtókat látunk, középtűt fenn a tetőt és az utóbbi alatt a hold kétféle megjelenési formáját: a teliholdat és a félholdat. E két utóbbi figura mindegyike rovásjel s a napisten (holdisten) ELU-RA: »Elő Úr« nevét írja. Ha az isten nevét a házzal összekapcsoljuk, a kép azt sugalmazza,

hogy az oltár az élő isten háza, abban lakik az eget ura. Ezzel kapcsolatban észrevehetjük, hogy a magyar népek ez ősi istenábrázolását a katolikus vallás átvette és mai napig használja. Az oltárszekrény ebben a vallásban is egy kis ház alakját idézi, abban lakik az Élő Isten, és szimboluma az ugyancsak hold alakú kerek ostya, amit a szentségtartóban félhold alakú csiptető tart ugyanolyan merőleges helyzetben, amit ezt a pogánykori oltárképen látjuk. Sokszor tapasztaljuk még e munka során, hogy a keresztény szimbolika és rítus az ősi magyar vallás szimbolikájának és rítusának egyenes folytatása. A kutatások ezen a téren meglepő dolgokra hívják fel figyelmünket és sokmindenre magyarázatot találunk, aminek eredetét és okát eddig nem értettük. Az oltáron szereplő írás felső sorát balról jobbra, alsó sorát pedig jobbról balra kell olvasni, amint a forduló jelekből megállapítható. Az idő az alsó sor jobb szélén két írásjelet megrongált, de azok az értelem útmutatása alapján pótolhatók. A jeleket szavakba tagolva 14. sz. táblánkon a 1. sz. alatt megismételtük. Átírásunk abécével így: iGY J-E-N ELO-RE Jo.M-E-eK Le-M-E-Ze; 2. sor: Ne-Ha (ez a két pótolts írásjegy) H-I-Na-Da Ja-aR. Mai helyesírással: »Igy jön előre Jóménnek lemeze; néha hányada jár.« A szöveg olyan világos és olyan törőlmetszett magyarsággal szól hozzánk, mintha csak ma írták volna. Semmi magyarázatra sincs szükségünk, hogy megértsük. Az olvasás helyességét a kísérő kép ezúttal is megerősíti.

3. sz. haboshoni nyelvemlék. — Ez a magyar nyelvemlék egy négyszögletű vékony bronzrúd egyik oldalán szerepel (52m. I. 84) és 11. táblánkon mutatjuk be. A rúd közepe táján derékszögben meg van hajlítva és a hajláshoz egy fogantyú csatlakozik. Azt mondják a leletről, hogy valamelyik axumi király jogara (sceptre) volt, tekintve, hogy más afrikai vidéken is használnak mind a mai napig különleges alakú hatalmi jelvényeket. A felirat szép apró betűit alulról felfelé menő sorrendben olvassuk, akként tagolva szavakba, amint 14. sz. táblánkon a második szám alatt bemutatjuk. Betűszerinti ábécés átírása ez: J.Ó-Ma-Li Ló-Fő Jo-Ga-Ra. A-L-Ja Ta-Li-Z-Má(n): Já-K-O-B (Bo)-T-Ja. Má-Si-K A-Ja E SZe-Gé-N-J ÖR-Dö-Gé. Mai helyesírással: »Jómáli lófő jogara. Alja talizmán: Jákob botja. Másik alja e szegény ördögé.«

4. sz. haboshoni nyelvemlék. — Ezt is Déra határában találták, nem messze a már említett kis oltártól (52m. I. 81). A szobor 50 cm magas, kemény mészkőből van faragva és támla nélküli széken ülő embert ábrázol, aki mindkét térdén egy-egy edényt tart kezében (ld. 12. sz. táblánkat). Ruhája egyszerű, mindössze pontokból alakított karikák díszítik. Lábán nem visel sarut, tekintetét mereven az égre szegezi. Írásjeleit a felső sorban jobbról balra, az alsó sorban balról jobbra olvassuk, akként tagolva szavakba, amint 14. táblánkon harmadik szám alatt bemutatjuk. Ábécés átírása így: (1. sor) I-Te-Na Mi Jó aTY-á(n)K Fe-Lé (2. sor) I-Má-Da Ló-Fő, mai helyesírással: »Itten a mi jó Atyánk felé imád

a lófő. A ruháján lévő apró **KEREK** jelek ezt írják képirással: Kérek. Vajon mit? Azt az edény, meg a kéz mondja. Az edény egyik ilyen fajta alakja a képirásban a PES, PIS hangcsoportot írja (25m. 76 No. 69), amihez a kezet KET hozzáadva megtudjuk, hogy az ábrázolt lófő, bizonyára egy főpap, ezt mondja a szemlélőnek: **KEREK PISe-KET**: Kérek pénzeket! További feltűnő mozzanat a ruha alját befejező rojtos dísz, a szék, amin ül, meg mezítelen lába. A rojtos dísz a képirásban **APER** (25m. 84 No. 48), a szék **SEK** s a mezítelen láb **BA** (25m. 59 No. 103 és v.ö. u.o. 105—107): **APER-SEK-BE**, A perselyekbe. Minden együtt: »Pénzeket kérek a perselyekbe.«

E szoborral kapcsolatban érdemes egy kis kirándulást tennünk a Balti-tenger partvidékén élő magyarral rokon népekhez. Az ő vallási szokásaik között találunk ugyanis valami egészen hasonlót. Skandináv leírások szerint volt a Baltikumban a bőr-mének vagyis állati bőrökkel, szőrmékkel kereskedő emberek földjén egy templom, s abban történetesen éppen Jómáli isten szobra állott. Ez a szobor is ülő embert ábrázolt, aki térdén hasonló módon két ezüst csészét tartott és nyakában feltűnő nagy arany karikát viselt (116m. 30). A szobor tehát a haboshoni emlék szakasztott mása! Egy másik feljegyzés szerint, Szent Olaf parancsára 1026-ban két keresztény pap látogatta meg a bőrmének földjét. A látottakról többek között ezt jelentették: »Ott állt továbbá (a templomban) Jómáli hatalmas bálványképe, térdén pénzzel teli ezüstcsésze, nyakában vastag karika« (116m. 32). Ez is pontos ismételése az őshazai magyar szobornak. A többi finnugor népnél is voltak szent helyek: »Kerítéssel körülvett berkek voltak ezek, közéjük néhány oszloptól tartott fatetőzet és ez alatt asztalok és padok. Tölgy- vagy nyírfán... áldozati állatok bőre függött« (116m. 33). Ezeket az áldozati berkeket a cseremiszek, csuvaszok és votjákok **KIREMET**, **KEREMET** névvel nevezték (116m. 40. 46). Nem véletlenül egyezik ez a név meg a nyakba akasztott kerek szimbólum a ‚kérek‘ magyar szóval. Ezek a kérés helyeken (kér + met = kérés hely) elhangzott imák ugyanis csupa kérést tartalmaztak. A mordvinok papja például így imádkozott: »Ime, süttünk-főztünk Karamad nevében, — ma van Karamad ünnepe... Neked hoztuk e ludat és tyukot! Adj nekünk jóegészséget, hosszú életet, nekünk és gyermekeinknek! Őrizd meg minket a haláltól, a rossz óráktól, oltalmazd meg kegyesen állatainkat, adj erőt, adj szív-erősítő táplálékot, add, hogy növekedjék a gabona, hogy halottainknak emlékünnepet rendezhessünk, tisztítsd meg őket a föld porától!« (116m. 280). Ez a meglepő párhuzam az Európa északi részében lakó finnugor népek és a Vörös-tenger mentén lakó ősmagyar népek vallási élete között, azzal végződik, hogy a jelenetet leíró tudós hozzáfűzi: a kiremet, keremet szó valószínűleg afrikai (arab) eredetű (116m. 45). Itt tehát kétségtelenül egy olyan szálat találtunk, amely az Európába került magyar származású népek történetét a közös őskeleti magyar hazához kapcsolja.

5. sz. habshoni nyelvemlék. — Déra és Asmara között félúton van a Matara nevű falu. Annak határában egy keskeny és sík mezőn egy 6 m magas kőoszlopot találtak (52m. I. 203), amit 13. sz. táblánkon mutatunk be, alul. Az oszlopba legmagasabb helyen az égi isten jelképe, szem van bevésve, lejjebb a telihold és a félhold alakja s ez a három írásjel a szöveg értelme szerint bizonyára ezt írja: Lát az ÉLő-Ra. Lejjebb, embermagasságban négy sor írás következik. A sorokat balról jobbra kell olvasni, miként 14. táblánkon 4. sz. alatt szavakba tagolva megismételtük. Az utolsó sor végéről idők folyamán lepattant a befejező írásjel, de ezt (egy V) az értelem alapján pótolni tudjuk. A szöveg hangzós átírása ez: 1. Ze-Ma-TYa La-aT-Ja aZ E-G-Bu-L; 2. E-Ga-Z Je-Le E-Be Va(n) Va-aJ-Va; SZe- 3.-Me P-iR.oS aM-eZ-őT éJ-E Vé-Di; 4. E-L-oD Ne-Je V-ER.Te Be Lá-NYá-Va(1). Mai helyesírással: »Szematya látja az égből, igaz jele ebbe van vájva. Szeme piros, a mezőt éjjel védi. Előd neje verte be lányával.«

6. és 7. sz. habshoni nyelvemlék. — Az axumi papkirályoktól két arany érem is korunkra maradt. Mindegyik az akkor uralkodott király mellképét ábrázolja, amit kör alakban írásjelek öveznek (52m. I. 279, 280). Az arany érmek szövegét már többen megpróbálták elolvasni, de nem tudtak elfogadható eredményre jutni, mert azt görögül akarták megszólaltatni. Azonban hiába forgatták az írást, olvasták jobbról vagy balról kezdve, vagy ökörszántás módjára, a görög szöveg sehogysem született meg. A tudósok az írnököt vádolták, hogy nem volt kellőleg képzett, összekeverte a jeleket és túlsokat rövidített. Aki erős rövidítést állapított meg, neki is fogott a szöveg kiegészítéséhez és az általa észlelt 12 jelhez (a kereszt alakú T jeleket nem tekintette írásjeleknek) 56 másik betűt toldott. Ezen a módon előállt a görög szöveg: »Királyok királya, a fenséges, győzelmes és hatalmas, az axumiták isten kegyelméből való ura« (52m. I. 279). A javasolt megoldást senki sem vette komolyan; az érmek felirata megmaradt rejtélynek.

Ha az Égszem (Axum) királyság területén már annyi más magyar nyelvű szöveget találtunk, nagy a valószínűség arra, hogy az ország fővárosából eredő és a királyt ábrázoló érmeken is magyar szöveg szerepel. Ezzel az elgondolással kezdtük vizsgálni az óramutató járásával ellenkező irányban írt sorokat, kiindulva a királlyal szemben lévő kereszt után következő jellel (első érem 52m. I. 279; képe 13. táblánkon; szavakba tagolva a 14. táblán 5. helyen). Az írásjeleket hangzósan így írjuk át ábécével: UR-aL-Ma-aT Ke-Re-Ké Te-Te; aL-aM-oT N-I-ER-T: »Uralmát kerekké tette, államot nyert.« A másik arany érem felirata szintén az óramutató járásával ellenkező irányban halad (52m. I. 280; képét nem közöljük, szavakba tagolása 14. táblán 6. helyen), a »12 óra« helyzettől balra álló írásjellel kezdve. Hangzósan így írjuk át: ER-eK-RE-át Ke-Re-Ké Te-Te; Ke-Rá-T N-I-ER-T: »Eritreát kerekké tette, király(ság)ot nyert.«

Lehetséges, hogy ezek az érmeek a görög befolyás kezdetét jelölik s ez esetben a ‚kerek’ szót ‚görögnek’ kell olvasnunk. Később ugyanis azt tapasztaljuk, hogy a görög nevet, amikor először írják le, kerek alakban szerepeltetik és a napisten Kerek Úr nevével kapcsolatban említik.

1. sz. fenicei nyelvemlék. — Cilíciában egy Kr. e. 5. századból eredő érmet találtak, amelynek mindkét oldalán négy-négy írásjel látható (182m. 349; 15. táblánk). Az első oldal írásjegyei rovásjelek, azokat az óramutató járásával ellenkező irányban olvassuk, így hangzósítva: Má’ Ke-La Ra: »Már kel a Ra«, vagyis napkelte van, hajnalhasadás. A kísérő képen hatalmas szárnyakkal ellátott embert látunk (szárny a képirásban MA), aki hangsúlyozottan tartott karjaival (képirásban KAROK), a nap korongját (UR) tartja. Ezek a hangsúlyozott mozdulatok azt írják, hogy a felkelő nap a MA-KAROK URa: »Magyarok ura.« Az érme hátsó lapján ezúttal valóban görög betűkkel, pontosan ki van írva a napisten neve: M-A-G-aR, »Magyar« (az ógörög G írásjelére ld. 162m. 157). Ezen az oldalon is szerepel egy napszimbólum, a Phoenix madár képe, kiterjesztett szárnyakkal (MA) és erőteljes karmokkal (KAR), a képirás szabálya szerint ismételve a MA-KAR, »Magyar« nevet. Semmi kétség tehát, Cilíciában a napisten hívei magyar nyelvemléket hagytak hátra.

2. sz. fenicei nyelvemlék. — A Kr. e. 8. századból ered ez a gondos írással készített rovásszöveg (ld. a 15. tábla középső képét), amelyet Palesztinában a SILO: »Szálló« nevű alagút bejárata fölött vésték a sziklába (2m. 135). Palesztina ókori története szerint a szöveg »elegáns, klaszszikus héber nyelven van írva és az alagút sikeres befejezését írja le.« Mi ezt a szöveget is magyarul olvassuk, de csak töredékeiben, mert a tábla tönkrement részén az írásjelek nem állapíthatók meg. A szöveget szavakba tagolva megismételtük 17. táblánkon fent, a törés helyét pontokkal jelölve. Az első három sort a törésig jobbról balra haladva így írjuk át: 1. (AZ) E-N-eQ-B-E Ve-Z-E E-J-E De-Bo-Ra E-N-eQ-eB-E Be-O-Va-D... 2. E-GY Re-Ze-N A-SZ Á-L R-O-Va Fa-Ba: O-V-D SZ-ál-ás-A-M-aT L-E-N... O éQ-eL A-SZ-oQ-3-R-A- Á-L R-O-Va: aK-I E-Je-T aZ iD-E Be-Z-ár-oM. Je-M-eN... Mai helyesírással: »(Az)énekbe vesző éjjel Debora énekébe beolvad... Egy részén az áll róva fára (falra?): Óvd szállásomat! Lenn... ó ékkel az áll róva, aki ijed, az(t) ide bezárom. Jemen...«

3. sz. fenicei felirat. — Ez a szöveg »Mesa moabi király« emlékoszlopán szerepel, amit jelenleg a párisi Louvrebán őriznek (2m. 134. ld. 15. táblánkat, alul). Az oszlopot körülbelül Kr. e. 835-ben készítették és jobbról balra haladó 34 sor írást vésték rá. A moabinak mondott királyságról csak annyit tudnak, hogy »Beor fia Béla« alapította az időszámításunkat megelőző 13. században. Az állam a Holt-tenger déli sarka és a Vörös-tenger északi öble között terült el, meglehetősen kényes stratégiai helyzetben: nemzetközi útvonalak metszéspontján, minden természetes védelem nélkül.

Nem akadtunk nyomára, hogy bárki is elolvasta volna ezt a roppant nehéz szöveget és eredményét közzé is tette volna. Tartalmáról mégis az a vélemény terjedt el, hogy abban a moabi király eldicsekszik Izrael felett aratott győzelmével (2m. 132; 87m. 420 sk; 142m. 135). A véleményt nyilván az asszíriai uralkodók szokása alapján alkották, akik győzelmükről dicsekvő feliratokat hagytak hátra, meg abból az egy szóból (ISRAEL), ami az ötödik sor kezdetén könnyen olvasható. Ez a nézet azonban sehogyszem illik bele az egykorú eseményekbe, mert éppen a fordítottja történt: Izrael pusztította el a kis moabi államot.

Figyelmünket a szövegre az államalapító király magyar neve, Bőr fia Béla hívta fel, valamint az a körülmény, hogy az írás első vizsgálói a jeleket hun-szkíta írásjelekhez közelállónak vélték. Mindegyik sor jobbról bal felé halad. Az első négy sort és az ötödik sor elejét kiböngésztük és végignéztük a hátralévő részt is, amennyire tudtuk. Úgy találtuk, nincs abban szó a moabi király katonai győzelméről, ellenben szó van több olyan szenzációs eseményről, amit a régi keleti hírmondók borozgatás közben szelvében-hosszában mesélgettek. A közölt sorok, ha nem is mindig egészen tökéletes olvasásban, de mégis izelítőt adnak a feljegyzések természetéről és a szöveg magyar voltát igazolják. Az írásjeleket 17. táblánkon szavakba tagolva megismételtük és azokat hangzósan így írjuk át: 1. A-NY-iT Me-S-EL eB-eN, Ki Má(r) So-Se La-aT; eM-Lé-Ke M-A eB-E-D. 2. Jó Bo.R-Ná(1) J-I A Ba-J eM-Lé-Ke. ELE-ál, M-Á(r) Be-SZ-él: Ne-SZ-To.R, aV-A-No-K eM-Lé-Ke; 3. T.Ró-J-A Zá-Ra. A Ba-J-I-Vó A-ELE-S E(m)-Be.R-eM-eT Z-A-Ta: ál Ki Mo-S(t) Bi.R-oQ-Ra aZ-E-IB-eM-EL; 4. és Ó Ki-Jó, E-S ELE-Ne Jó, Me-Ke-Li E-S Le-Ke-Ne V-ET-I E-R-A-N-I eB-eK ELE. Sa-Ná-Ja aJ-EL-eS-D; 5. Jó eM-Lé-K I-S-RA-eL Vá-Jó Ne-Vű... Mai helyesírásunkkal: »Annyit mesél ebben, ki már sose lát; emléke ma ebéd. Jó bornál jó a baj emléke. Előáll, már beszél: Neszor, a vának (görögök) emléke; Trója zára. A bajvívó Achilles emberemet csalta: állj ki most bírokra énelibém(?). És ő kijő, ez ellene jó, megöli és legénye veti iráni ebek elé. Sajnálja Achillest (a Jelest). Jó emlék Izrael Vájó nevű...«

Talán majd akad olyan magyar írásszakértő, aki a szöveg mind a 34 sorát el tudja olvasni. Első kísérletképpen mégis bemutathattunk ennyit, amiből kétségtelenül kiderül, hogy a szöveg magyarul van és a híres trójai háború egyik megrázó eseményét, Achilles (Aki Jeles) halálát meséli el benne a hírmondó. De ki lehetett az a mesemondó vak ember, akinek tiszteletére ebédet rendeztek, aki az ebéd közben előállt és mesélt, tehát személyesen jelen volt a magyarok között? Erős a gyanunk, hogy ez a mesemondó maga a titokzatos Homeros lehetett, akinek kedvenc témája éppen a trójai háború, s akiről úgy tudjuk, öregségére megvakult. Ez a feltevés azért sem tartozik a lehetetlenségek közé, mert Homeros is a Kr. e. 9. században élt, a Mese-kő felállításának idején és nem a görög félszi-

geten lakott, hanem Kisázsziában, közelebb a Mese-kő színhelyéhez, a magyar népek által lakott világrészben. Ezenfelül Homeros Odysseájában valósággal hemzseg a görögre csavart, de a görögben soha meg nem értett sok régi magyar szó, amelyek magyar voltát a Homeros által hozzáfűzött jelzők és a környező magyarázó részek félreérthetetlenül bizonyítják. Végül Homeros (Hon-Űr-Ős) munkáiban sok az obszcén leírás, a perverz szójáték, amelyek mind magyar szavak összecsengésére vannak felépítve, tehát magyar észjárással vannak megfogalmazva, de a görögben érthetetlen dolgokká laposodnak. Talán nem is Homeros írta a görög szöveget, hanem azt mások fordították le utóbb erre a nyelvre a magyar eredetiből? Ezt a véleményt sok adattal támogathatjuk és a megfelelő fejezetben részletekbe is bocsátkozunk. Homeros szerintünk tudott magyarul, még hozzá nagyon is jól és valószínűnek tartjuk, hogy a Mese-kőn említett lakomának ő volt az előadója.

4. sz. fenicei nyelvemlék. — Rendelkezésünkre áll még egy másik fontos rovásszöveg, amely 1945-ben a Kara-Tepe (Fekete-hegy) vidékén, Törökországban került elő egy magyar nevet viselő faluban, FEKETE: Fekete községben (27m. 219 sk, 227 sk). A Fekete falutól nem messze van egy másik kicsi település is, névszerint KIZI USU FLU: Kicsi ősi falu. Vajon milyen nyelvű lehet az ilyen környezetben, mai településektől egészen félreeső helyen talált régi szöveg? Magyar, — gondoltuk. A felírás bikát ábrázoló emléken, azaz napszimbolumon szerepel, 20 sora jobbról balra halad. Jó másolatát C. W. Ceram magyarra fordított munkája (26m. 79) nyomán közöljük 16. táblánkon, jeleit szavakba tagolva a 18. táblán megismételjük. Elolvastuk az okmány első négy és utolsó öt sorát. Az elolvasott kilenc sorból kiderül, hogy a szöveg magyarul van, szerzője a hold alakjában megjelenő istennőhöz ír és vele kapcsolatos álmát örökíti meg. Hangzós átírását így ejtjük meg:

1. sor: áL-Mo-M eSZ: A SZe-M-eS F-ELI-Ró eM-Be.Re A
Ja-Vá-Ba-N Ko-Má-M

2. sor: A Si-Ko-N Le-Gé-NYe-Me Né-S-T-ELE-M A-S I-S-T-ÉLI
A-Rá-

3. sor: -M Le-L-Ké-T. Rá-éR-eK. Fá-Ba I-Má-T, J-A éN-eK-E-
-Se-T Te(sz)-eK

4. sor: Le-H-áR Jó uR-aL Pa-L-Kó-M E-ELE-B Ró, B-ELI-L
Fá-Ba ELI-Be Ró.

16. sor: É-Ne-Ke Á-L-Ma eZ. B-ELI-Le K-Rá-Ni-T-Ra I-S Fá-Ba
íR-oK.

17. sor: B-ELI-Le K-Rá-Ni-T-Ra I-S A Jó-T Á-Zo-T Fá-Ba
Bu-Ha

18. sor: I-Má-Va Be.R-eSZ-eL-eM Fá-Ba. ELE-Zó A-Rá-R-Ó-L
Ke-L eM-L-éK

19. sor: Le-T-T iJ B-ELE-Le K-Rá-Ni-T-Ra I-S L-A-Zú-T Fá-Ra
20. sor: E-Re-K I-Má-M. Vá-Rá-Ba Si-Ná-Ta Fá-Ra és A-Tá-Na
(Kő-Re Ró)-Ta.

Mai helyesírással: »Álmom ez: a Szemes felíró embere a javában komám. A síkon legényemmel nézdelem az estéli Arám (Hold istennő) lelkét. Rá-érek. Fába imát, jó énekeset teszek. Lehár jó úrral Palkóm beljebb ró, belül fába elébe ró (értsd: kijelöli a betűk helyét)... Éneke, álma ez. Belőle gránitra és fába írok. Belőle gránitra és a jót ázott fába puha imával bereszelem fába. Előző óráról kell emlék. Lett így belőle gránitra és lazult fára örök imám. Várában csinálta fára és utána köre róttá.«

Roppant fontos ez a hétita nyelvemlék, mert vele perdöntő bizonyítékot nyerünk a sokat vitatott és máig sem tisztázott kérdéshez, hogy tudniillik kik voltak a titokzatos hétiták. Egyúttal azt is láthatjuk, hogy a Kr. előtti évezredekben írástudó magyar ajkú népek nemcsak a Vörösten-tenger vidékén és a Földközi-tenger keleti partján laktak, hanem Kisáziában is.

De idekívánkozik három másik megjegyzés is. Először is az, hogy Ceram angol nyelvű munkáját, amelyből adatainkat merítettük, 1964-ben magyar nyelvre is lefordították. A magyar fordításban azonban a török falu FEKETE nevéből az utolsó szótagot elhagyták és csak FEKE alakban közölték (26m. 147). Mi lehet e csonkítás oka, azt csak sejthetjük. Furcsának találjuk azt a nézetet is, hogy a szóbanforgó emlék társaival együtt »csak sémi települések elhurcolt tanúbizonyságai« lennének (26m. 150). Ki hiszi el, hogy több tonna súlyú hatalmas gránit tömböket bárki is a Fekete-erdő járhatatlan hegyvölgyei közé hurcolt volna? Nyomatékosan hangsúlyozzuk tehát, hogy a Kara-tepe (Fekete-hegy) vidékén lévő falu neve »Fekete«, közelében egy »Kicsi-Ősi-Falu« van és az ott talált szöveg magyar szöveg.

A hétiták népi kiléte az irodalomban roppant zavaros; erre vonatkozik második megjegyzésünk. A zavart Hrozný cseh tudós okozta, aki a századfordulón egy hétita szövegről azt állította, hogy indogermán. Így írta át ábécésen: NU ninda-AN E-IZ-ZA-AT-TE-NI WA-A-A-TAR-MA E-KU-UT-TE-NI, amiben a bepótolt magánhangzókat is ugyanolyan nagybetűkkel jelzi, mint a kiírt mássalhangzókat. A szövegben csak a mezopotámiai 'ninda' szót ismerte fel, amiről úgy tudta, kenyeret jelent. A többiit hozzágondolta, így érvelve: ha kenyérről van szó, azt bizonyára ették és utána bizonyára ittak is. Nyomban fel is ismert a szövegben két germán szót: 'essen' és 'Wasser' s mondatát így kerekítette ki: »Most kenyeret fogsz enni, azután vizet fogsz inni« (26m. 59 sk). Erre az eredményre aztán felépült egy egész őstörténeti elmélet: ha Kisáziában germán szöveget találunk, szükségszerű, hogy indogermán népek benyomultak légyen a Régi Kelet világába. A hétiták tehát indogermán bárók voltak, akik leigázták és szolgálkákká tették az őslakosságot (26m. 11 és 62). Szinte

szédeleg az ember e semmire támaszkodó merész lépéseken. Hrozný ered.ménye nagy izgalmat keltet az őstörténet nélküli népek körében és tudósaik nyomban hozzá is láttak, hogy további adatokat leljenek a nagy újdonság bizonyítására. Az eredmény roppant sovány lett és a dolog azzal végződött, hogy kétségbevonták Hrozný minden adatát, amit utóbb témakörének bizonygatására felhozott, noha azokat más értelmezésben talán hasznosítani lehetett volna, mint például ősmagyarból kölcsönzött szavakat.¹⁸

A harmadik dolog, amiről meg óhajtunk emlékezni mielőtt áttérünk a magyar nyelv még régibb írásbeli emlékeire, a görögnek és rómainak mondott betűk eredete. E betűkről az elnevezés alapján azt gondolhatnák, görög meg római találmány. Ilyesmirel azonban nem lehet szó. Nyomdász szaklapokban és nyomdász kézikönyvekben sokat olvashatunk a görög és római ábécé kialakulásáról és láthatjuk ott a betűk mai típusai mellett azok megelőző formáit is. Ilyen összefoglaló fejlődési táblát találunk Hugo Jahn munkájában (106m. 8). A római betűk kialakulásáról külön tanulmányt olvasunk egy másik munkában (Westvaco Inspiration, 215). De nincs is szükség az átmeneti típusok feltüntetésére, anélkül is világosan látható, hogy a görög és római nagybetűk az ősi magyar rovásírás jeleinek átvételéből jöttek létre, úgy amint a rovásjeleket a balról jobbra haladó írásban a fordulások figyelembevételével írni szokták. Ennek igazolására a 19. táblánkon párhuzamosan bemutatjuk a rovásjeleket, a görög betűket és a római betűket.

Elteltekintve az útközben tisztázott fontos dolgoktól, lényegét illető megállapításunk e fejezet végén az, hogy a Vörös-tenger partvidéken, meg a Földközi-tenger keleti öble körül magyarul írt nyelvemlékek vannak. E hiteles írott okmányok kétségtelen bizonyítékok arra, hogy abban az időben a mondott tájakon magyar nyelvű népek tartózkodtak államalkotó minőségben. Ezek a soha nem álmodott és kétségbevonhatatlan magyar őstörténeti bizonyítékok minden eddig ismert nyelvemlékünk idejét tete-

18) Hrozný kutatásairól így szól a krónika: Unfortunately Hrozný, who was not an Indo-European philologist, extended his thesis to the vocabulary of the language and freely assigned meanings to Hittite words merely by reason of their similarity to words in other Indo-European languages. As a result, many philologists rejected his thesis in its entirety, though much of it was in fact sound (81m. 9). A cseh tudós minden ismeretlen írást fejtegetni kezdett azzal a gondolattal, the language should turn out to be a kind of Indo-European language akin to Hittite. . The arbitrariness of Hrozný's work is so patent that no one has taken it seriously (29m. 27 sk).

Hrozný eredménye sehogyszem illik be az

írások bizonyítékok alapján előttünk kialakuló képbe. De különben is, ha abban a szövegben valóban evésről és ivásról van szó, akkor sem biztos, hogy eredeti germán szavakkal állunk szemben, hiszen a magyar ember is „eszí” a kenyeret és utána „vizet” iszik. Tehát az is lehetséges, hogy a német „essen” és „Wasser” ősi magyar szavak átvétele. Ha pedig csak megközelítőleg veszünk magunknak annyi szabadságot, mint Hrozný vett, az ő ábécés átírását megfelelően hangzósírva így is írhatnánk: »Nincsen essöt etenni vödrom, e kö töteni«, helyesen: Nincsen esöt eltenni vödrom, el kell töteni. Csak tréfásan írjuk ide ezt a mondatot, ami azonban meglepően közelebb áll az adott átíráshoz, mint Hroznýé.

mesen megelőzik és a szó szoros értelmében félretolják a finnugor alapozású ural-szibériai őstörténeti elképzelést.

EGYIPTOMI HIEROGLIFAKKAL IRT MAGYAR NYELVEMLÉKEK

Az egyiptomi kronológia. — »Egyiptommal kapcsolatos megfigyeléseimet nagyobb terjedelemben kell előadnom, mert ez az egyetlen ország a világon, ahol sok a csodálni való dolog és ahol annyi a látványosság, amit szinte le sem lehet írni.« Ezekkel a szavakkal vezeti be Egyiptomnak szentelt fejezetét Herodotos, aki a fáraók országát a Kr. e. 5. században meglátogatta (94m. I. 129). Nála nyomatékosabb hangsúlyt a jelen sorok írója sem tud adni Egyiptommal kapcsolatos mondanivalójának, mert itt a magyar őshaza szellemi életének fellegvárába lépünk be, temérdek kincs és drágaság közé, amiről történetíróinknak eddig sejtelmük sem volt.

Egyiptom első ismert sorsdöntő eseménye a Nílus völgyében kialakult két ősi királyság, Észak-Egyiptom és Dél-Egyiptom egyesítése volt egy és ugyanazon uralkodósalád fennhatósága alatt. Az esemény időszámításunk előtt körülbelül 3200 táján zajlott le s vele kezdődik az úgynevezett dinasztikus kor. Vannak tudósok, akik az eseményt jóval korábbi időre, Kr. e. 4000 tájára helyezik és az egyiptomi kronológiát ahhoz képest szabják meg. A Nílus völgyi események időzítése tekintetében valóban sok a bizonytalanság: az eltérés tudósok szerint mintegy 250 esztendő vagy még több, különösen a régibb időkben. E bizonytalanság miatt kényelmesebbnek találták, ha a vitatott évszámok helyett az uralkodósaládok sorrendjével jelölik az időt, egyszerűen például így: történt a XII. dinasztia idejében. Az uralkodóházak szerint való eligazodást még az egyiptomiak saját történetírója, egy pap, névszerint Manetho vezetett be, aki a Kr. e. 3. században, a görög befolyás idején élt. Ha nevét nem angol, hanem magyar helyesírással írjuk le, akkor megtudjuk értelmét: Mennyit tud! Ezek előrebocsátásával alább közöljük a kronológiát, a rövidebb becslés szerint megállapított évszámokkal. Az évszámok a Kr. előtti korra vonatkoznak.

I. és II. dinasztia ideje: 3197—2778, a thiniti királyok kora.

III—V. dinasztia, 2778-2324, a memfisi királyok kora. Az első öt dinasztia ideje együttvéve Egyiptom ősi kora vagy a régi királyság néven is ismert.

VI—XI. dinasztia, 2324-2065.

XI—XII. dinasztia, 2065—1785, a thébai birodalom kora.

XIII—XVII. dinasztia, 1785—1580, idejére esik a hiksosok uralma.

XVII—XX. dinasztia félezer évét, 1580—1085, az új királyság korának is mondják.

XXI. dinasztia, 1085—950, más néven a papki-

rályok kora.

XXII—XXIII. dinasztia, 950—730, a libiai királyok ideje.

XXIV. dinasztia, 730—715, a saiti királyok kora.

XXV. dinasztia, 715—663, az etiópiai királyok uralma.

XXVI. dinasztia, 663—525, ismét a saiti királyok ideje.

XXVII—XXX. dinasztia, 525—332, a perzsa dúlás ideje és az utolsó egyiptomi királyok kora.

Ami 332 után az arab előzónlenség tartott, Ptolemaios és a római királyok uralma néven ismert befejező része a régi egyiptomi kronológiának. (Az összeállítás 58m. 24 alapján).

Az egyiptomi írás is magyar írás. — Az egyiptomi hieroglifikus írás a magyar népek őshazájában korábban mindenütt használt tiszta képírásból alakult ki, akárcsak a mezopotámiai ékírás, azzal a különbséggel, hogy Egyiptomban a jelek képszerűsége mindvégig megmaradt. Az írásforma a két Egyiptom egyesítésekor lényegében már készen állt s ami azután történt voltaképpen csak bővülés és tökéletesedés volt. Idők folyamán az egyiptomi írásnak három válfaja alakult ki. A legrégebb és folyton használt forma az volt, amelyben a képekkel ábrázolt dolgok felismerhetők maradtak. Ezt használták az ünnepélyes jellegű szövegek készítésére, ezzel írták a templomok, királyi paloták és sírkamrák feliratait. Vele jegyezték le az imádságokat, fohászokat, himnuszokat, az állami és közgazgatási iratokat, valamint a fontosabb történeti vonatkozású szövegeket. A jeleket első megjelenésüktől kezdve háromezer esztendőn keresztül szakadatlanul használták, egészen a Nilus völgyi lakosság szétvándorlásáig illetve felszívódásáig. A betűket csodálatos pontossággal rajzolták vagy vésték, úgyhogy az írás olyan benyomást kelt, mintha nyomtatás volna. A jelek feltűnő állandósága az egyiptomi történelem egyik legjellemzőbb sajátja és egyben bizonyíték ugyanazon népnek szakadatlan jelenlétére.

A díszes képírás mellett a IV. dinasztától kezdve, kb. Kr. e. 2450-től, kialakult egy egyszerűbb írás. Ez is képírás, de jeleit csak egy-két elkapkodott vonással vetették papírusra és azokat a mai folyóírás módjára egymással összekötötték. Rövidebb levelek, üzenetek, raktári feljegyzések és magánokmányok készítésére használták. A szakirodalomban kurzív hieroglifáknak vagy hieratikus írásnak nevezik. Olvasásuk szinte lehetetlen, mert az írók vonalvezetése annyira rugalmas, hogy például az elvileg egyenes vonal, hozzákapcsolva a következő írásjelhez, gyakran görbe vonallá változik. Nincs kizárva, hogy a hieroglifikus írás közhasználatú mellékjelentése, az olvashatatlan írás, talán éppen ennek az irkafirkának nyomán keletkezett. Mi ebben a munkában csak az olvasható képírással foglalkozunk. Volt az egyiptomiaknak még egy harmadik fajta írásmódjuk is, amely sok rövidítést tartalmazott, akárcsak a mai magasabb fokú gyorsírás. Ezt az írást a szakirodalomban demotikus néven tartják nyilván. Olvasásáról egyelőre nem lehet szó.

Az egyiptomi írás tankönyve (25m.) szerint mintegy ezerkétszáz hieroglifikus jel volt forgalomban. Nem kell azonban feltételeznünk, hogy minden írnok tudta és alkalmazta az ezerkétszáz írásjelet. Közöséges írnok fejében és jelszótárában ötszáz jel bőven elegendő volt szokványos feladatának ellátására. Aki ennél többet alkalmazott, már nagyon okos ember volt és választékosan tudott írni. Az egyiptomiak egyik hagyománya szerint, írásukat egy tudós fiatalember foglalta rendszerbe, aki a két ókirályság egyesítése idején élt és az események irányításában nagy szerepet játszott. Ő volt Ménes király északegyiptomi szakértője, bizalmas írnoka

és lefőbb tanácsosa, akit az utódok később istenként (szentként) tiszteltek. Nevét két szótaggal írták, mindegyiket egy-egy T-vel, s azok helyes átírása a T/D ikerhangok figyelembevételével Tu-Dó: Tudó. Idegen szakemberek ezeket az írásjeleket TUTU, TETI, TOTH alakban adják. Ne hagyjuk azonban magunkat megzavartatni az idegen tudósok ajánlotta grafikával. A magyar átírás a helyes. Megerősíti azt a mezopotámiai párhuzam, ahol az írnokot szintén Tudónak nevezték s ékjeleit DUDU alakban írják át. A magyar átírás mellett szól az a sok feljegyzés is, ami a Tudó nevével kapcsolatban fennmaradt. TOTH mindent tudott, — írták róla az egyiptomiak. Mérte az időt, számolta a napokat és hónapokat, jegyezte az éveket, szakértője volt a törvényeknek és művészeteknek, értett mindenfajta bölcsességhez, még a kézmozdulatokat is értelmezte (129m. I. 207—209, 221, 314). Lejegyezte az énekek szövegét is, tudta azok dallamát és azt is tudta, miként kellett a szövegeket értelmes hangsúlyozással MÁKHRÓÚ: »Magyarul« elolvasni (129m. I. 209). Az egyiptomi képírást megalkotójáról, aki papi szerepet is vitt és utóbb szentté lett, az egykorúak pap írásnak vagy szent írásnak nevezték. E kifejezéseket utóbb szószerint lefordították görögre és a nemzetközi irodalomban az egyiptomi írást magyar neve helyett ma hieroglifikus írásnak nevezik. Görög nyelven hieros annyi mint »papi, szent«, glyphé pedig »írás, rovás«.

Nagyobb egyiptomi nyelvemlékek tárgyalása előtt bemutatjuk a leggyakrabban használt hieroglifikus írásjelek egyik csoportját 20. sz. táblánkon. Az ott szereplő mássalhangzók bármelyikéhez járulhat szükség esetén egy-egy magánhangzó, elől vagy hátul, mint erről már szóltunk. A következő 21. sz. táblán olyan hangcsoportokat látunk, amelyek szóértékben is használhatók voltak. A jelek után megadtuk azoknak angol szakértők által javasolt fonetikus átírását. Az átírásból és az hozzájuk adott magyarázattól kiderül, hogy a táblán jelzett egyiptomi szavak a magyar nyelv szókincsébe tartoznak. E szavak rendre a következők: Ad, Ór, Ár, Árpa (illetőleg a belőle készített sör), Asszony (Nő), Bak, Baszó, Hát, Ház, Hon (Hun), Hon (értelemmeghatározó), Honúr, Herélt, Jön, Kap, Karó, Kés, Kés, Két-úr (barátság), Király (karvaly ill. régiesen kuruj), Kös (Köt), Kös, Kőtábla, Mad(ár), Magyar, Mén, Ment, Nagyúr, Nagyúrkert, Úr, Úr, Úr, Ósúr, Út. E szavak után több írásjellel írt szavak, kifejezések és mondatok következnek. A zászlóval kezdődő szó: Nagyasszony (Na-Ta-SZo-Nu), utána következő: Nyújtóz (Nu-To-SZ). Az ábrázolt ékszerdarab a XX. dinasztia idejéből való nyaklánc egyik eleme, a rajta szereplő felirat, ami minden további elemen megismétlődik: »Amén neje« (AMEN Ne-Je). A »sör« szót angol olvasója is jól olvasta, mert a régi magyarban a szót magánhangzó fejezte be, betűszerint S-U-R-A. A három egymás fölé írt hullámvonal értelemmeghatározó, megmondja, hogy folyadékról van szó, az utána következő emberalak szájhoz emelt kézzel jelzi, hogy olyan folyadékot értsünk, amit meg szoktak inni. A hét írásjellel írt következő

kifejezés az oszlop fogalmát jelzi, így: »Szobákat az köti be« (SZO-BÁ-K-aT AKA-Ti Be). Az egy sorral lejjebb, de szintén hét hieroglifával lejegyzett nyelvemlék már egy teljes mondat: »Őrizte mázsát« (ARI-STa M-A.-KH-aT). Mivel a ZS hangnak nem volt külön írásjele, az írnok ezúttal KH-val helyettesítette. Hogy azonban az így keletkezett bizonytalanságot eioszlassa, mondata végére odarajzolta hetedik írásjelként a mázsza (mérleg) képét, ekként jelezve, hogy ezúttal a KH úgy használandó, amint azt az értelemmeghatározó megkívánja. Értelemmeghatározók sűrű alkalmazása azonban inkább csak egyes szavak írásakor, helynevek és rövid mondatok közlésekor volt szükséges, folyó szövegben kevésbé, mert ott a környező részek elláthatták az eligazító szerepet.

Idézhetünk példát arra is, hogy amikor az idegenek helyesen olvassák az írásjeleket és átírásuk találó, ők maguk is magyar szavakat, kifejezéseket és mondatokat kapnak eredményül, bár erre természetesen nem jönnek rá. A Halottak Könyvének kiadója a könyv 144. fejezetének (23m. 538—540) tartalmát ismertetve (23m. római 189 sk), többek között ábécésen közöl két mondatot és mellékeli a vonatkozó hieroglifákat is. E két mondatot 21. táblánk alján közöljük. A környező szöveg, amelyből e két mondat ki van emelve, egy buja nőről szól, akinek SEKHET BAST RA, Sir Wallis Budge átírásában. A dolgot magyarul megértjük és az egyiptológusok is tudják, hogy az illető nő termékenységi szolgálatban állott és testével szolgálta istenét. Ezt különben az illusztráció is kétségtelenné teszi. A férfi leírását, aki e papnőnek udvarolt, Sir Wallis Budge ábécésen így adja (a szavakba tagolás tőlünk): TEKA, HARE S A PUSA REMK, AKAR E ME T(OSNU), továbbá, hogy ő HARPU KAKASH ARUSH A BAIU. Az erotikus szöveg pontos értelme kiderül, mihelyt a mi helyesírásunkkal tolmácsoljuk, kipontozva az ildomtalan részeket: »Tőke, here s a f. . . remek, akar ő ma t. . .ni; Harapó kakas, erős a bája.«

Mit sejtethetünk ezekből az előreküldött adatokból? Ha az egyiptomi írás megalkotója Tudó volt, aki szövegeit az egykorúak szerint is »maka-ról« írta és ha az írás megnevezése papírás, szentírás volt s ha az egyiptomi szavak, kifejezések és mondatok között máris tucatszámra bukkannak elő magyar nyelvelemek, s végül ha az idegen tudósok átírásában is magyar alakban állnak előttünk az eredmények, akkor nyilvánvaló, hogy az egyiptomi írás magyar írás és remélhetjük, hogy a hieroglifákkal írt szövegek között nagyobb magyar nyelvemlékeket is fogunk találni.

1. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — A vonatkozó képen (22. sz. táblánkon és 91m. 582) köedényeket fúró munkásokat látunk, akik munkájukról beszélgetnek. Szavaik írásjeleit felülről lefelé haladva olvassuk. A jobboldalon álló férfi, aki a hosszúkás edényt készíti, önelégült arccal így szól: E CSa-KNEM Po-N-T.OS M-ÉR-eT. Képpé alakított mozdulata kiegészíti szavait: fúrójának balra hajló vége az eS írásjelet ábrázolja, a munkás mar'ka Me, az alatt herezacskó HERE, végül egy Te jel-

együtt: eS Me-HERE-Te. Azt mondta tehát társának: »Ez csaknem pontos méret. Ez megérte.« A baloldali munkás képe kissé aggodalmas, de nem kétségbeesett. Ő is megvizsgálta munkáját és megállapította: UN-Ni-CS eT-UR-Fe. Mozdulatával hozzáteszi azonban: a törszerű szerszám Te, a marka Me, azután itt is HERE, végül újra a marok M: Te Me-HERE-M. Mai helyesírásunkkal: »Ez nincs eltörve. De megérem!« Figyeljük meg a törölmetszett zamatos kifejezéseket, meg a szaknyelvet: pontos méret. Ma sem tudjuk jobban mondani.

2. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — Nílus völgyi őshazánkban a raktárok, élelmiszert tároló házakat, szövőüzemeket, templomokat és egyéb középületeket állandóan őrizték. Minden fontos ajtó (átírásban AITO) előtt egy ör (ARI) állt és volt közöttük főajtóör (ARI AITO PU, v. ö. 129m. II. 59, 60, 63) és kapus (KAPUS, 129m. II. 59) is. A közigazgatási alkalmazottak munkáját segítette a minduntalan használt bot és botozás. Egyiptomban mindenkit megbotoztak, ha nem a megkívánt módon cselekedett (129m. II. 129 sk, 143, 145). A bot használatára jó példa két, adóbeszedésről szóló és képpel is kísért nyelvemlék (22. sz. táblánkon alul és 129m. II. 131 és 128). Az egyik képen az adót megtagadó vagy annak befizetését halogató egyént már hasra fektetve látjuk. Kezét, lábát biztosok szoritják, egy harmadik személy pedig két kézre fogott bottal suhint. A képet kísérő szöveg rövid és velős: »Attak nekije rátán fejül.« A második képen, amely szintén a XII. dinasztia idejéből való, úgylátszik, megidéztek az adóst. A beszédő előtt látható a pénzes láda, a bal sarokban meg egy másik tisztviselő. Az írást oszloponként, jobbról-balra haladva olvassuk. A felszólítás így hangzott: »Add, ha már kiróttá! Más kapukon is kettőt adnak. Akkor isten írnoka...« A mondat befejező része sajnos hiányzik a képről. De ennyiből is megértjük a beidézett adós nyugtalan-ságát, aki kezeit lóbálja, hiszen felfogta, ha nem fizet, semmiféle hatalom sem menti meg őt a botozástól. Figyeljük meg ezúttal is a szövegben előforduló szaknyelvet: Adó, Kapu, Rovás, Irnok. A középkorban és még később is, egészen a 17. század közepéig, az európai Magyarországon is kapuzámra rendelték az adót, a kiírást akkor is rovásnak nevezték, az adót pedig kapuadónak és rovásadónak (5m.). Ezek a szoros összefüggések az őshazai és az európai magyar viszonyok között a későbbi történeti események elképzeléséhez jelentősen hozzásegítenek bennünket.

3. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — A IV. dinasztia idejéből, Kr. e. 2600 tájáról ered ez a magyar nyelvemlék, amely mészkőből faragott két szobron szerepel. Mind a két szobor székén ülő egyént, férfit illetve nőt ábrázol, székük (trónjuk) támláján felírással. A férfi emléke 120 cm magas, a nőé 118 cm, mindkettőt a kairói múzeumban őrzik (képe 23. sz. táblánkon és 108m. planche 1).

A férfi két kezét ökölbe szoritva MA tartja, feltűnő helyzetben vannak karjai KAR.ok s mozdulata a fejfel UR együtt így írja személyazonos-

ságát: »Magyarok ura«, tehát egy király emlékével állunk szemben. Trónusának támláján jobbról balra haladó sorrendben hat oszlopba írt üzenet van. Az első háromban a király beszél, a másik háromban a papok.

1. SIRA-Ma-T KET-UN-AG UR-SIKH Ké-S-AQa; 2. AS UR-AG URA Se-Be-S, eN-NEKH 3. T-ESTAN SZó-Na-KHA Ta-Fa-R-AT KHATABA Té-Pi. 4. Er-án-Ba TI-SZ TI-R-S FA-RA; 5. TI-R-Sa A MASA(r) AKHA-To-M-BENER; 6. T-ESTAN SZó-No-Ko-T, Fa-AR-A éKHATABA Té-Ba. Az elég jól olvasható szöveg mai helyesírásunkkal így ismételhető meg: »Síromat katonák őrzik késekkel. Az örök ura Sebes, ennek tüstént szólnak, a zavarót kettőbe tépi. Iránban tíz törzs főura, törzse a magyar Egyiptomban úr. Tisztán szónokolt, vára Égitában (Egyiptomban) Théba.« A másik szobrot nézve, amely az elhunyt fáraó nejét ábrázolja, a következő észrevételt tehetjük. Az asszony fejdisze MEKH, arca AR, nyakéke USEKH, két emlője ,emlő-2', így tartott keze eT, együtt: Magyar ősök emlékeit, vagyis gyermekeit. A jobbról és balra lévő oszlop írásjelei azonosak és ábécével így írhatók át: ESTAN UR-aKH-aT NY-EGETU Fa-RA T-OSZA. Az egész szöveg: »Magyar ősök emlékeit, Esthon urakat nyugati főúr (fáraó) nemzi.«

4. sz. egyiptomi nyelvemlék. — A jelenethen Egyiptom thébai fáraóját és hitvesét látjuk, amint ételeket ajánlanak fel valami fontos ünnep alkalmával. A tábla eredetijét Angliában az oxfordi múzeumban őrzik és a legfelső sorban lévő ovális keretbe zárt írásjelek alapján SEND felirat néven tartják nyilván. A szöveget még senki sem olvasta el és senki sem értette meg. Mi a képet a montreáli 'The Printing Review' 1966 márciusi száma után közöljük 23. sz. táblánkon alul. A szépen írt felső sor elmondja a lényegét. Az írásjeleket jobbról balra haladva így olvassuk: Te-Te-K KEN-ER-AA-T ME(g) S-UR-Ké-T SZ-eN-TET-RE NATER oL.T-AA-AR-A: »Tettek kenyeret meg csirkét szent étre Nagyúr oltárára.« A helyes olvasás tárgyi bizonyítékait látjuk a képen: a két személyt, az oltárt s a szövegben megnevezett ételeket: a hosszú sorban álló kenyereket és az oltáron tornyosuló csirkét. A képen azonban más ételeket is látunk és a fölöttük elhelyezett középső négy oszlop elmondja, mik azok, a szélső két oszlop viszont a felajánlást tévő személyeket nevezi meg. A bal szélső oszlopban lévő jeleket balról jobbra és felülről lefelé olvasva, ábécésen így írjuk át: eSZ NATUR aTY-A, Ki.Te.Ba. A férfi feje RA, vállán viselt jele MA, karja KAR, marka MA, jobb keze tartása Sa. Együtt: »Ez (a) nagyúr adja, aki Théba ura, Magúr (isten) mása.« A hatodik oszlop jobbról balra olvasandó és szintén az emberi alakkal fejezendő be: »Ez a nagyúr ágyasa, aki Théba nemese.« A balról számított második oszlopba írt írásjelekkel az adományozó figyelmezteti a szöveg alatt T-csonttal látszó hús iránt érdeklődőt, hogy abból mérséklettel falatozzék: Ne Sa-Bá S.ek-aT, Me So-oS: »Ne zabálj sokat, mert sós!« A csirkére a felette elhelyezett harmadik és negyedik oszlop ad óvást: A-ÁA TET S.ek

S-IRA-T: »Alája tett sok zsírt.« A-RA B-oRT.T.EL.Te:T: »Arra bort töltött.« Az ötödik oszlop így szól: SPER Hu-Su-AT S.ok(a) SZe-RE-T-iK, »Zebra húsát sokan szeretik.« A kenyerek közül az első hetet jobbról balra olvassuk, ugyanúgy az alatta két oszlopban írt kiegészítő jeleket: 7 MA.k-AR-Ka-Ta-KA: »Hét magyarok adagja.« Ebből azt gondolhatjuk, hogy itt a délegiptomi magyarok honfoglaló hét törzsének ünnepéről van szó. Az oltár másik oldalán lévő négy kenyeret és az alattuk lévő írásjeleket nem tudjuk megérteni, de úgylátszik, ezt négy mágus tette. A hosszú szöveg pompás bepillantást enged a Kr. e. IV. és III. évezred fordulóján (v. ö. 24m. 11) szokásos magyar ünnepség egyik főmozzanatába.

5. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — A következőkben olyan szövegeket mutatunk be, amelyekhez nincs olvasást elősegítő képes illusztráció. Az ilyen szövegek közül a kutatások jelen állapotában csak a hosszabbakkal tanácsos foglalkozni. A hosszabb szövegek hangzósítása és szavakba tagolása közben ugyanis kisebb a tévedés lehetősége, mert az alkalmazott sok írásjel között, helytelen olvasást próbálgatva, mindig akad egy-kettő, amelynek hangértéke a kialakuló mondatba nem illeszthető be. Ez a fennakadás figyelmeztetés, hogy a próbált olvasás nem jó és újabb ötlettel kell elindulnunk. Rövid szövegek esetében a kevés jel között ilyen biztonsági zár esetleg nem akad. De más megfontolások is szólnak a hosszabb szövegek ajánlása mellett. Ott több az állítás, amelyek egymással szükségszerűen logikai összefüggésben vannak. Ahol tehát logikai szakadás mutatkozik, az megint olvasási hibára figyelmeztet. Végül az ilyen szövegek azért is hálásabbak, mert valami fontosat mondanak, nem egyszer olyant, amiről már van ismeretünk az ókori történet nyilvántartásában.

Az első ilyen szöveg 24. sz. táblánkon baloldalt fent szerepel, helyszüke miatt a vízszintes helyzettől 90 fokra balra elfordítottuk. A szöveg (eredetije 25m. 11 fent) temetésről szól, a bennefoglalt üzenet fontos adalék az egykorúak vallási gondolkodásához. A szövegből megtudjuk, miként fogták fel a halál értelmét. Ime a szöveg ábécére átírva: 1. Ne-Ki aSZ-NAP Bék-ÉS iM-A-TESZ-NEK KE-T uJ-ABo. 2. ELET-éN-eK Szá-Ma Má-Ma Dí-SZe-SET-iK. (H)uN-Ni N-E-M-eS-Ne-K aSZ 3. ÓRA ÖR-öM, M-I-Ve K-ORA-Ba(n) Mu-M-IA TES-Te. UI ELET-uN-eK SZá-Mi- 4. To-T: SZ-U-N-TaBa-SZA. Mai helyesírással: »Neki aznap békés imát tesznek két ujjába. Életének száma máma díszesedik. Honi nemesnek az óra öröm, mivel korábban múmia teste. Új életűnek számított: szánt tavasszal.« A szöveghez a következő magyarázat kívánkozik. A halott számára papírustekercsre egy-két szent (»békés«) imát és varázsszavakat szokták felírni — minél nagyobb volt az úr és minél jobban jutalmazta a papokat, annál többet — és azt a halott ujjai közé csúsztatták. Ez volt az ő szabadságlevele, aminek segítségével másvilági vándorútján háborítatlanul haladhatott el az utakat, ajtókat elálló szörnyetegek között, kike-

rülhette a rémeket, nem zárták be kínzókamrákba, hanem egyenesen mehetett Égben lakó urához szolgálattételre jelentkezni.

6. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — Ez a hosszabb szöveg, amely 24. sz. táblánk felső jobb oldalán szerepel (eredetije 25m. 11, alul) öt oszlopba van írva, amiket felülről lefelé kell olvasni, a baloldali oszloppal kezdve, így betűzve: 1. (H)UN-N-AA-NKT N-ES-N-I MI(n)-T UR RE_m-ESZ-T-U; 2. Na-To-K SEB-EJI KEP-UR-Na-K Ta-Ni-TOM, SAT-Nu-K 3. SA-J-A-T-A-Ma-T Ne-Ki AN-I. M-eN-T-I Ha-Na-T, 4. Ki SZE-RE-T-I. Má-Ma ARA aB-U-RA aJO-A-I-oK 5. iR-Fa-TYAT, A-MI TYATY-A-Ma-T Ki-Ná-Ja MAS SZ-eK-éN BA-RA. Mai írással: »Honunkat nézni mint úr, rémesztő. Nagyok sebei, képűrnak (isten képe: fáraó) tanítom. Sietnék sajátomat neki adni: menti honát, ki szereti. Mára arra a búra ajánlok írfaggyút, ami gyógyomat kínálja más szegény bajra.«

7. sz. egyiptomi magyar nyelvemlék. — Ez a szöveg, műfaját tekintve levél. A VI. dinasztia egykori írástudó papkirálya, aki már múmia, a másvilágról küldi földön élő komáinak és rokonainak. Másolatát 24. sz. táblánkon alul közöljük (eredetije 25m. 212 sk). A szöveget nehezen olvassuk, mert írója gyakran ugyanazt a jelet használja más és más fonetikai helyzetben. A feliratot 111. sorával kezdjük: HAZ-A Pa-Pa I-RA (utóbbi két szó ovális keretben): Ba-SUR-A-RA S-UT-T-eS (szójel: 'nyárson') eTY SURKE(t). 112. sor: A-H-A SIR-A-ABa Ko-SUR-A-ABA KAR-eK SARK-A Ba-Bo-K(at) SIR-Ba. Si-eS! Ké-Me-K Jö-Ne-_R, MAT-aT-óK Jö-Ne-K. KET-Te-KOR S-eN-KNEM-M V-AR-Ta SZo-Bá-Ba(n). eS-Te SIR. Pa-Pa I-RA: Pa-SURAKo Se-N-KNEM (jött); eS-Te SIR. 113. sor: Pa-Pa I-RA: Pa-SURA-KOR SIR E-S Ke-SUR-eK HAZ-A. 114. sor: Pa-Pa I-RA: Ba-SUR-AT A-AD Be. USE-Ne-K: KESU.k-Ke SIP-Ne-K TET.ük K-ER Se-B-E-K-RE Fa-TY-U-T. É-R-Ti-K? Ezt üzente: »Haza Papa írja: vacsorára süttess (nyárson) egy csirkét. Ahhoz csírájában kosarában (értsd: hüvelyében) kérek sárga babokat zsírban. Siess! Kémek jönnek, matatók jönnek. Kettőkor senki nem várt a szobában (értsd: a sírkamrában). Este sír. Papa írja: vacsorakor senki nem (jött); este sír. Papa írja: vacsorakor sír és kesereg haza. Papa írja: vacsorát add be! Üzenek: késűkkel csípnek tetűk. Kér sebekre faggyút. Értik?« Hát persze, hogy értjük, hiszen ő is magyarul üzent, Kr. előtt 2300 tájáról, több mint négyezer évvel ezelőtt. Ahhoz képest, hogy ilyen nagy idő választ el bennünket tőle, nyelvezetét fölöttéb tökéletesnek találjuk, fantáziáját bámuljuk, drámai stílusát átérezzük. Van-e a világon még egy nép, amelynek ilyen ősi írott emlékei volnának, mint a magyar népek?

Jelen sorok írója a mezopotámiai (szumír) ékjeleket nem tanulmányozta olyan behatóan, mint a mértani (rovás) jeleket és az egyiptomi hieroglifákat, ami képessé tenné őt eredeti okmányok megbízható olvasására. Munkája folyamán mindig remélte, hogy mire könyve kiadásra kerül, a magyar szumér szakértők elolvasnak egy-két eredeti mezopotámiai szöveget és eredményük ide beilleszthető lesz. Ebbeli várakozásában azonban csalódott. A szumér ügy nagyon népszerű, propagandája kitűnő, olyannyira, hogy a magyar őstörténet fogalmát már-már a szumér szó helyettesíti, de eredményei nem igazolták ezt a kiterjesztett értelmezést. A mi mértani és hieroglifikus szövegeink talán helyrebillentik e torzítást. Mivel tehát jelenleg nincs magyar ember által magyarul elolvasott eredeti mezopotámiai nagyobb nyelvemlékünk, annak bizonyítására, hogy a Tigris és Eufrátesz völgyében is magyarul beszélő népek éltek, mi magunk keresünk írásos szövegeket. Módszerünk ez: a nem-magyar szerzők műveiből vesszük ki azokat a részleteket, amelyekben ők eredeti mezopotámiai szavakat, kifejezéseket, és mondatokat közölnek ábécés átírásban. Ennek is megvan a maga súlyos bizonyító ereje, mert kiderül, hogy az átírók tudtuk nélkül maguk is magyar szövegeket olvasnak. Kezdjük az ő magyarul átírt közszavaikkal, folytatjuk rövidebb és hosszabb mondatokkal s végül közlünk egy általunk elolvasott eredeti mezopotámiai szöveget.

1. **Magyar szavak mezopotámiai kőtáblákon.** — Samuel Kramer professzor egyik tanulmányában azt olvassuk, hogy valamelyik mezopotámiai úr emberével kutat ásott házatáján és onnan hozott magának MUSH-DU vizet (115m. 318, 321). A szerző ezt a szót nem érti, ezért annak eredeti hangtestét közli. Számunkra nincs itt semmiféle probléma, mert a környező szöveg tökéletesen világossá teszi, hogy az átírás jó és azt is, hogy az illető úr »mosdó« vizet hozott magának a kútból. Más alkalommal azt halljuk, hogy a Szemúr (Szumer) országbeliek valami lyukon keresztül ereszkedtek le az alvilágba és azon keresztül jöttek onnan vissza. E lyuk neve Samuel Kramer átírásában ABLAL volt (115m. 133). A szerző ezt a szót sem érti. Mi rögtön felfogjuk, hogy az emberek »ablakon« jártak le is, meg fel is. Megtanuljuk a professzor könyvéből azt is, hogy Mezopotámiában az építéshez használt köveket, meg az emlékművek faragásához használt jó követ külföldről szerezték be, mert saját országukban, a vízhordalékból keletkezett tükörsíma földön kő nem akadt. A felettebb kemény dioritot különösen jónak tartották s ezt a kedvelt követ U kőnek nevezték (115m. 279). Aki tud angolul és magyar, azonnal kideríti, U kő alatt »jó« követ kell érteni. ENKI isten (isten: UR, RA), helyesebben tehát ENKIRA, H-vel kiegészítve: »Hunar«, aki Szemúrország azaz Napország királya, birodalma belvizein csónakázik. A király neve MAGUR: »Magyar«, e név a kőtáblán háromszor is előfordul. Kramer professzor mind a három

esetben meg nem értett szóként szerepelteti és ezért eredeti hangtestével adja ábécés átírásban s azt gondolja, a csónak neve volna (115m. 172, 176, 177). Ez a MAGUR király ölelésre tárja ki karját, aztán tesz valami KARAVAl: »karja«, amely ismét meg nem értett szó és eredeti hangtestével szerepel (115m. 176). A király, amint mocsárvilágában hajókázik, egyszerre csak egy DAR madarat pillant meg, röviddel utóbb felrepül előtte egy másik madár: AHAIÁ (115m. 178). Nekünk magyaroknak itt sincs kétségünk, mert tudjuk, hogy a király előtt egy »daru« madár, azután »a héja« repült fel. Mindez egy és ugyanabban a szövegben fordul elő, így biztosra vehetjük, hogy a szöveg maga is magyarul van. Érdemes lenne tehát ezt a szöveget közelebbről megvizsgálni. Sumerben nem volt épületfa sem, ezért építkezéshez az északi hegyekből folyón szállították helyszínre az anyagot. Különösen azt a fát használták házak építésére, amelyik egy német tudós szerint USCHU volt (160m. 56). Mi megértjük, hogy ez »olcsó« fa volt. Sumerben sok volt a bab, lencse, hagyma és uborka, de bőven találtak GOMBO nevű táplálékot is (129m. III. 28 sk), ami alatt kétségtelenül »gomba« értendő.

NIPPUR: »Napúr« városában azt a tanácsot kapja egy odavaló nő: NU NP-AR-SHEGU NU: »napországi nő« (az első NU: nő itt értelem-meghatározó), hogy menjen a vízpartra mosakodni, ott aztán majd az istenatyja: »a nagy hegy (!), a ragyogó szemű« meglátja, megcsókolja és teherbe ejti. A leányzó megfogadta a tanácsot és a ragyogó szemű atya (a szemisten: Szemúr, Napúr) öleléséből megszületett a holdistenanya (114m. 44, v.ö. 59). Az idézetben közölt nagy hegy kifejezés (great mountain), logikailág érthetetlen, rossz fordítása a megfelelő mezopotámiai szónak. A kőtáblán nem hegyről van szó, hanem az atyaisten nevéről, ami a szövegből amúgyis világos. Sumerul ugyanis nagy annyi mint MAH, MAG, a tévesen hegynék fordított szó pedig AR, UR, a kifejezés tehát MAHAR, MAGUR, a napisten már többször említett neve. A kőtábla előadása szerint tehát a holdistennő Magar égi isten és egy napországi nő gyermeke. Kérdezzük ezek után, ki hiszi el, hogy egy olyan országban, amelynek istene Szemúr, Magúr, Napúr, királya Hungar és Magyar és ahol az emberek Olcsó fával építkeztek, Mosdó vízről, Ablakról, Jó köről, Daru madárról, Héjáról, Napországi Nőről, meg Gombáról diskuráltak, az ilyen országban más lett volna a nyelv, mint magyar?

2. Magyar mondatok mezopotámiai kőtáblákon. — Amidón AsszírIA királya elrendelte, hogy ninivei könyvtára számára az országa területén feltalálható minden ékírástos tábláról vegyenek másolatot, a feladat elvégzésére kiküldött írnokoknak szigorúan meghagyta, hogy a másolatokat gondosan készítsék el és beküldésük előtt jelről-jelre hasonlítsák össze az eredeti példánnyal. Az írkok a parancsnak megfelelően jártak el és a lemásolt kőtáblákra az ellenőrzés megtörténtét hűségesen feljegyezték. Száz meg száz esetben szerepel azokon ugyanaz a mondat, amit a mai mezo-

1. TABLA

A	4	Λ		P	∩	∩	J
B	∩			R	M	/	P
C	∩			S	∧		H
D	∩			SZ			
E	+			T	+	X	Y
F	F	€	∇	V	V	Y	∧
G	F	€		Z	∇		M
GY	F	€		ZS	∇		H
I	†	∧		AI	A	E	O
J	†	∧	1	EL	E		
K	<	∧	N	ET	E		
L	<	∧		NK			
M	<	∧		NT			
N	<	∧		ZSK			
NY	<	∧					
O	∩						

A hun vagy székely rovásírás leggyakoribb írásjelei.

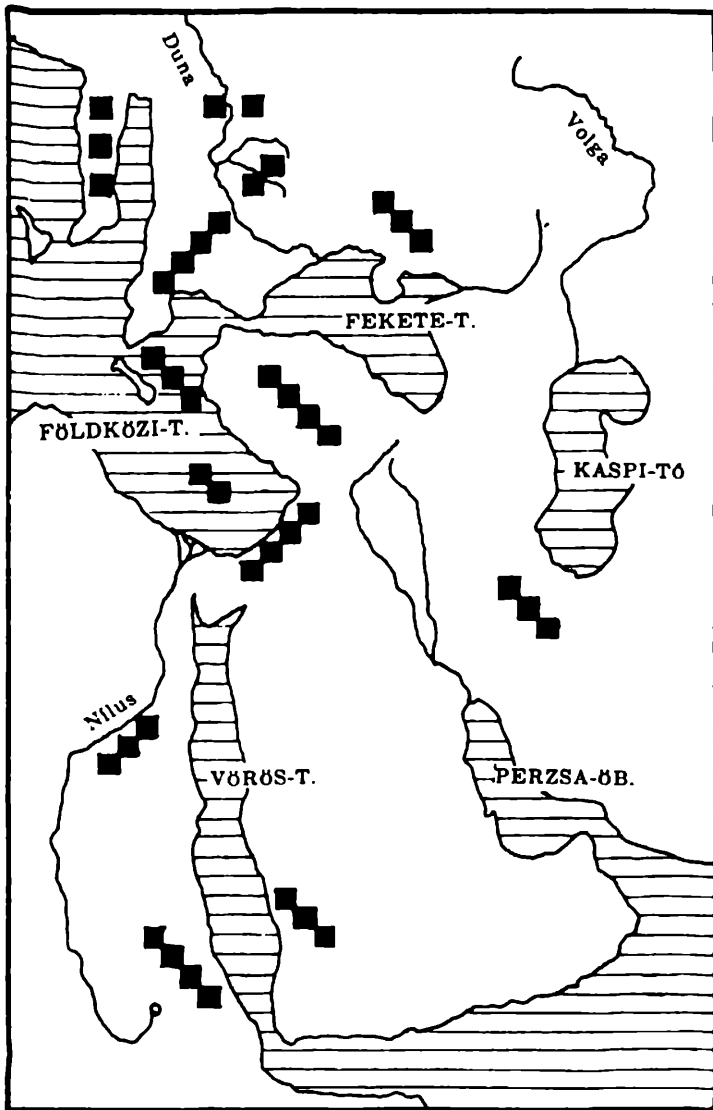
SZÖVEGEK

No. 1 0405) .∧∩H)4N4E .∧N3E∧ .∩∩∩ ←

No. 2 .)3X∧)3B .†4M .∩ .∩4X4 ←
 .†M) .3Y.4 .∧3B .∩3∧3Y∧3∩3∩
 .∩∧4∩∩ .3Y.4 ∧3 .)X∩∩

No. 3 .∧ .)4∧∧†∧4∧4X .††B .4X .†3∧ ←
 .Y4J4)∩∩∩ .∩3∩Y∧3 .H4 .B ∩†4 .†3∩3)3Y

2. TABLA

Kockák jelzik azokat a fontosabb vidékeket, ahol rovással készített magyar nyelvemlékeket találtunk.

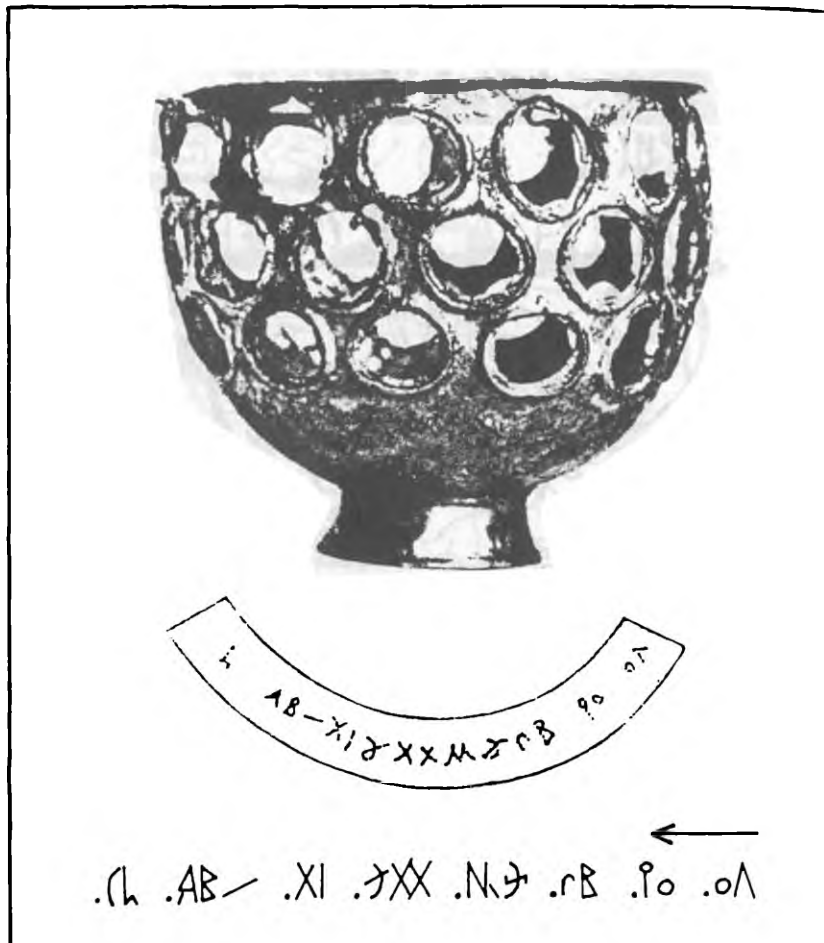

Az enlákéi székes templom felirata

Egyetlen

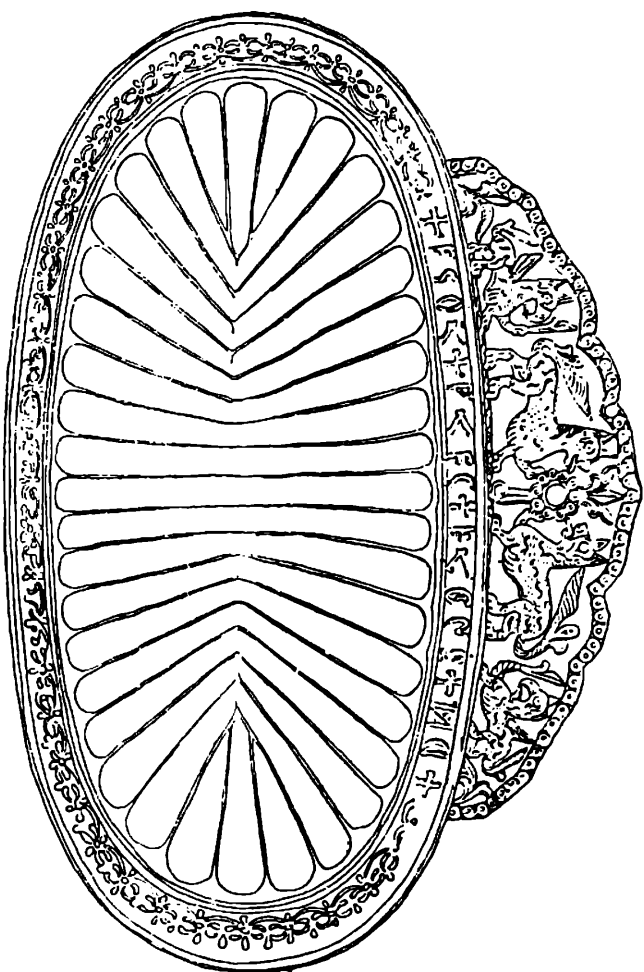
Deut VI Georgyius Musnai diakon

4. TABLA

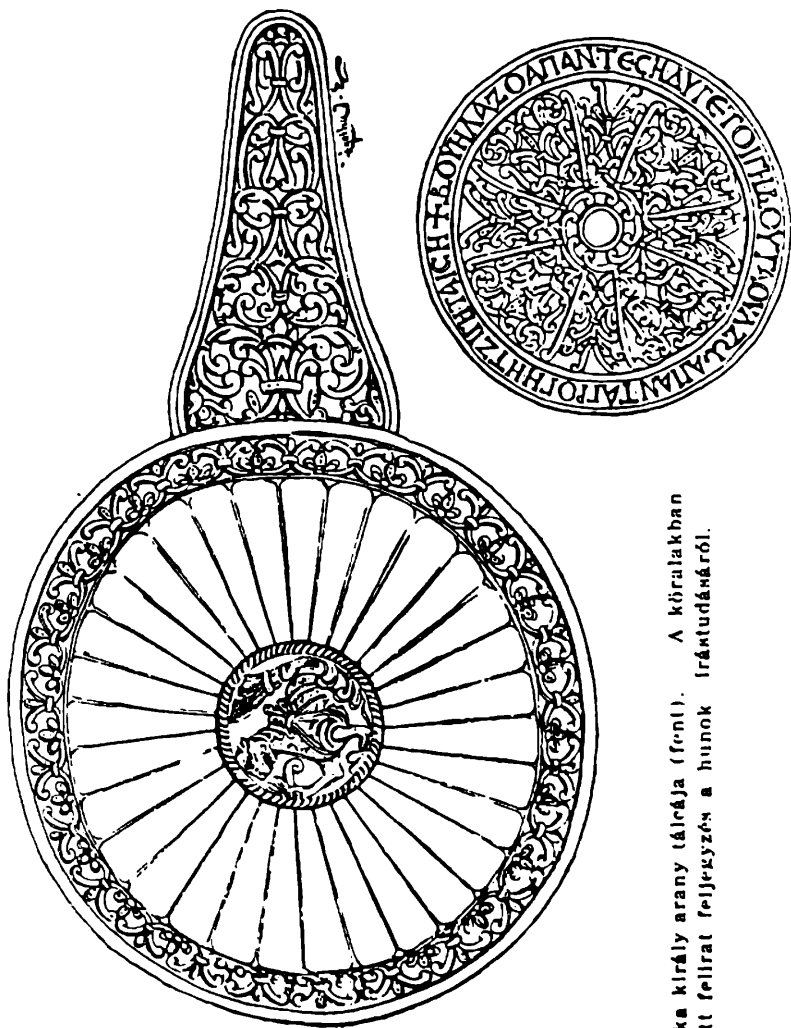
A felirat szövege: eS-EL EL-I Me-G oN.K-AR-oK TI-TÁ-NÁ.Ta
 SZ-T. RÓ-M-A.I Le-ÁN, mai helyesírással: „Ezzel őli meg Ungarok
 Títánát a szt.-római leány.”

Attila király méregpohara.

A felirat szövege: ...A diszen írt Irán-honi rokonok állatnevekkel áttek: előny volt.

A hunok fedőneveket használtak.

Rúga-Róka király arany tálcája (fenti). A körülakban elhelyezett felirat fejtgyűzés a hunok írástudásáról.

8. TABLA

No. 1 .θΥ .ϞϞ .ΝΑ .-ΕΙϞ .ϞϞ .ΝΔ .Ϟ .ΝϞ ←
 Μ .ΛϞ ϞϞϞ .ΝΕΥ .Δ .ΑϞϞ ϞϞϞϞ

No. 2 .+F ϞϞ ϞϞϞ ϞϞϞϞ ϞϞ ϞϞ ϞϞ ←
 .Ϟ

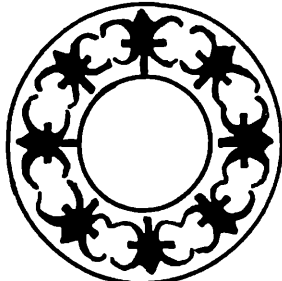
No. 3 .ΖωΑΠΑΝ .ΤΑΓΡΟ .ΓΗ .ΗΤΖ .ΙΓΗ .ΤΑΙϞ ←
 .ΑΠΑΝ .ΤΕϞΗ .ΛΥΓΕ .ΤΟΙ .ΓΗ .ΒΟΥ .ΤΑΟΥΛ
 .+Β .ΟΥ .ΗΛ .Α .ΖΟ

No. 4 .ϞϞ ϞϞϞϞ ϞϞϞ ϞϞ ←
 .ΛϞ

No. 5 ϞϞϞ = ϞϞϞ . V.99.

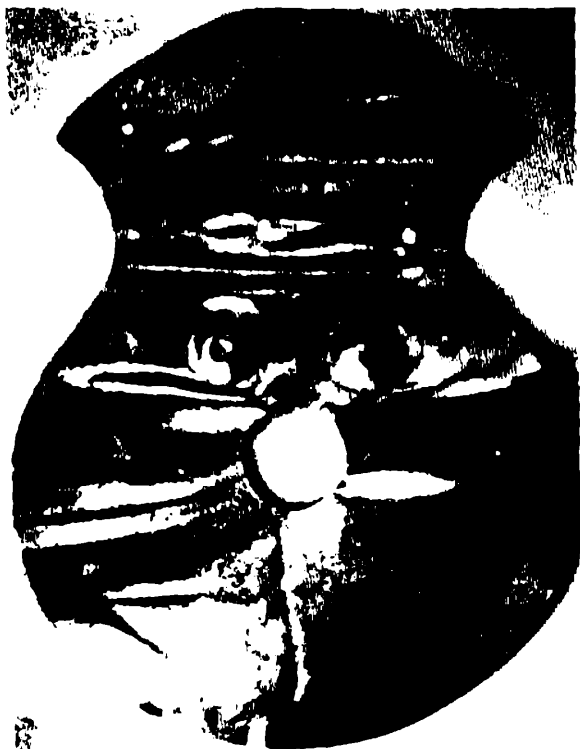
No. 6

No. 1: Ne.Te.T.I-K u.N.I Ki-Rá(1) O.K.T.AR O.R-SZ-E-FGI A.R.A-K
 Jo.Ko-N Ve-T.E P-AR.A-To.K-T.O-U Po.N-T.I-A.K I.SZ.T.ER VI-Té.KI-E-K
 O.RA-LI-aK Ta.T.AR-oK U.Ra.

No. 2: aD-ISZ.eN IR-T ER.aN-(H)oN.I RO.KO.N-oK E.L-aT-Ne-Fe-Ke
 é.L-Te-K EL-INY Fó-T.

No. 3: Feljegyzés a hunok írástudásáról. — No. 4: U.N-G-AR N É-NI-T.ÓI.
 IL-O.Ná-N.A-K Na.TA-P.A. — No. 5: Csejte várura.

Hun főpap hisztességének arany jelvénye.

A szöveg képrással írja „Szem-úr”

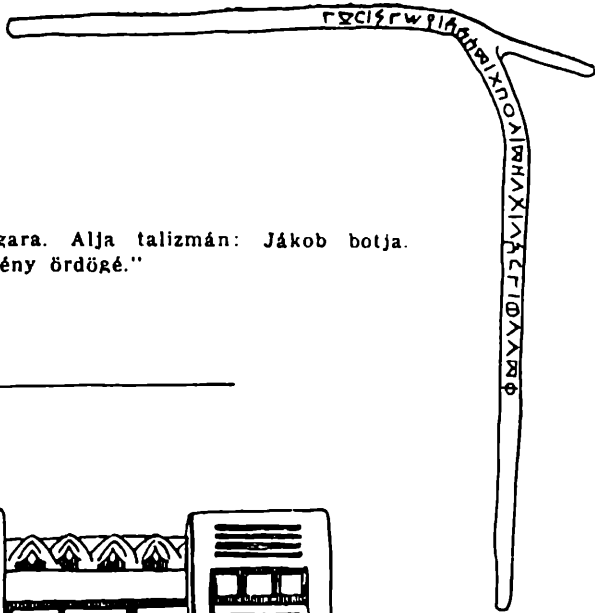
10. TABLA

	HABOSHONI	FENICEI		HABOSHONI	FENICEI
A	𐤀	𐤁	N	𐤌	𐤎
B	𐤂	𐤃	O	𐤍	𐤏
D	𐤄	𐤅	P	𐤎	𐤐
F	𐤆	𐤇	R	𐤏	𐤑
G	𐤈	𐤉	S	𐤐	𐤒
H	𐤊	𐤋	T	𐤑	𐤓
I	𐤌	𐤍	V	𐤒	𐤔
J	𐤍	𐤎	Z	𐤓	𐤕
K	𐤏	𐤐	EL	𐤔	𐤖
L	𐤑	𐤒	BR	𐤕	𐤗
M	𐤓	𐤔	E.I	𐤖	𐤙

A Régi Keleten használt leggyakoribb rovásjelek.

Alul egy haboshoni magyar felirat: „Napotthon.”

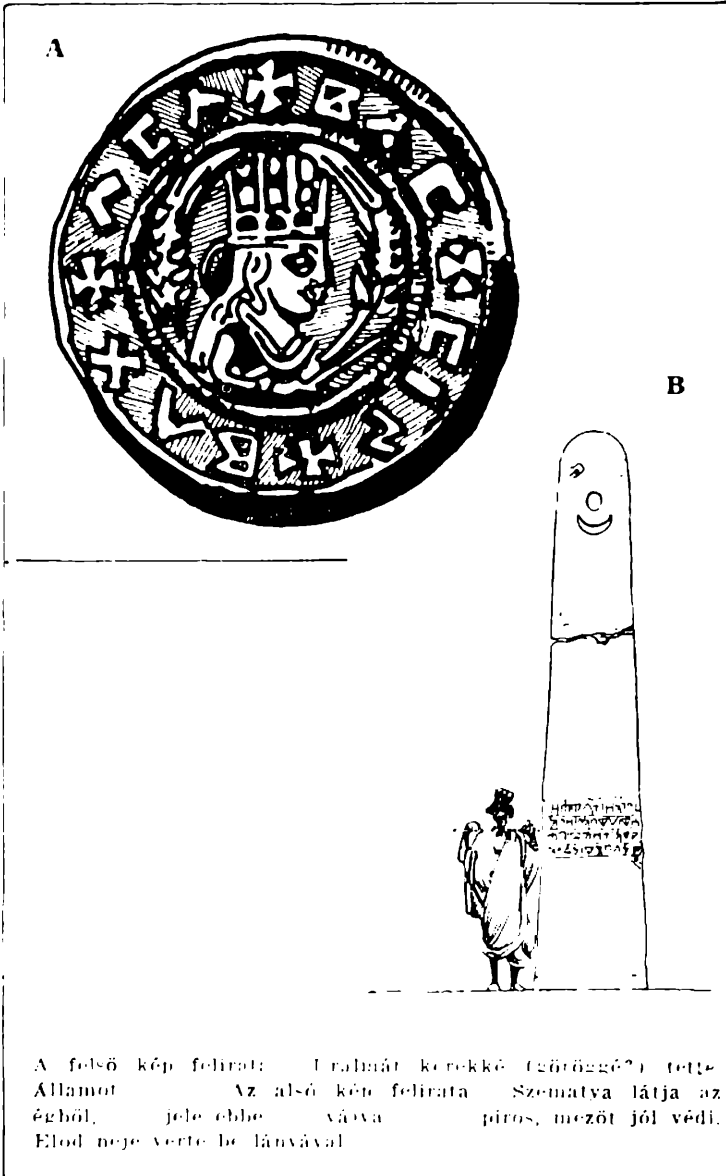
„Jómáli lófó jogara. Alja talizmán: Jákob botja.
Máslk álja e szegény ördögé.”

„Iky jón elő Jóménnek lemeze; néha hányada jár.”

„Itten a mi jó Atyánk felé imád a lófő.”

→
ገ. የዛ. ዐ. ጸዛሩ. ገዳሂ.
ሩየ. ኩዝሂ ሂቶ ←

No. 1

.ጠዕላ .ጠዕላጸ .ጠዕላ .ሩገ .ጠዕ .ጠዕጠ ←
.ገገሩ .ገገጠ .የ.ገገ .ገገጠ ←
.ገገ

No. 2

←
.ገገ .ገገጠ .የ .ገገ .ገገጠ
 → ገገጠ .ገገ

No. 3

→
ዘዘገ. ለተ. ዘ. ጸገገገ.
ጸገገ ገገ. ጸገገ. ገገ. ገገገ. ገገ
ገገ. ገገገ. ገገገ. ገገ. ገገገ.
ገገገ. ገገ. ገገገ. ገገ. ገገገ.

No. 4

←
.ተርገ .ተገገ .ተ .ገገገ .ተገገገ

No. 5

←
.ተርገ .ተገገ .ተ .ገገገ .ተገገገ

No. 6

16. TABLA

44049Y2 f9790Y w4w f rYx
9 f 0xw2 w f 40xw3 737c 37w f
7x xw f 73 f 2 t y 2 g y 799 t 7 c c y
9909Y 609 9909 y7c7 69 2 9 4 c
7054Y 09w 2 x y 2 6 y 9 4 7 y 4 c f
y 2 3 3 a c 9 c x 4 5 y x 4 0 3 x 9 w y
I x 9 0 3 7 3 f 3 9 y 3 9 k 0 4 0 6 y 6 y
y 9 7 7 7 w 9 y 6 0 9 y 2 9 y x i f 4 w y
9 9 9 0 9 7 3 f 2 3 9 y 7 3 9 c 3 4 6 w
3 7 9 y 0 9 w 9 4 9 7 7 7 w 9 9 9 0 9 y 6
2 3 7 c 9 c x 4 3 9 y x 4 0 3 x 9 w 9 y 4 0
x 4 2 9 y w 7 4 7 9 6 y 3 9 k 0 4 0 6 9 4 w y
3 7 c 9 y 4 0 5 4 y 0 9 w 3 9 k 0 4 0 6 9 4 c 3 7 2
3 7 3 f 3 9 y 4 2 3 3 a c 2 x 4 2 9 6 6 4 7 4
9 w 2 y 2 9 y x i f 4 w 7 3 f 7 w y i f 9 0
7 9 9 y w 2 9 7 3 9 y 6 0 9 i y 6 f 3 7 3 f
4 9 9 y x i f 4 2 f w 2 9 7 3 9 y 6 0 9
7 6 y 6 y 6 0 9 9 4 i 0 9 y 4 6 w 9 y 4 2
9 y x i f 6 w 2 9 7 3 9 y 6 0 9 2 7 6
+ 0 4 x f w 9 y 7 3 w 9 9 y 4 4 2 7 9 4

A kislászsiál „Fekete” nevű faluban talált magyar szöveg.

18. TABLA

<u>. 44φ .49Yz .x .9Y .90Y .w4w .x .r .44C</u>	1
<u>9x .0xwz .w4 40xw4 .447C .47w .x</u>	2
<u>.7X .xw74 .x2 .x4z .9Y .799 .x76C 4</u>	3
<u>.9 .90 .9Y .909 .9 .909 .47C) .69 .z .94C</u>	4
<u>.79 .9Y .wz .9+497 .609 ± .4C4 .774x</u>	16
<u>.49 .9Y .xI4 .x2 .x .wz 9x497 .609</u>	17
<u>.76Y .C4 .699x .10 .9Y .4Cw9 .44z</u>	18
<u>9Y .xI46 .wz 9x497 .609 .z .++C</u>	19
<u>+ [9.97] 4x4 .w .9Y .+4w 99Y .44z .79x</u>	20

A kisázsiai „Fekete” nevű faluban talált magyar felirat 1-4 és 16—20. sorai szavakba tagolva. Az első sor olvasása: „Almom ez: a Szemes felró embere a javában komám.”

19. TABLA

MAI	FENICEI	ÖGÜRÖG	OLATIN
A	𐤀	𐤀	𐤀
B	𐤁 e	𐤁	𐤁
D	𐤃 𐤄	𐤃 𐤄	𐤃 𐤄
E	𐤅 𐤆	𐤅 𐤆	𐤅 𐤆
F	𐤇 𐤈	𐤇 𐤈	𐤇 𐤈
G	𐤉	𐤉	𐤉
H	𐤊	𐤊	𐤊
I	𐤋 𐤌	𐤋	𐤋
K	𐤍 𐤎	𐤍	𐤍
L	𐤏 𐤐	𐤏	𐤏
M	𐤑 𐤒	𐤑	𐤑
N	𐤓 𐤔	𐤓	𐤓
O	𐤕	𐤕	𐤕
P	𐤖 𐤗	𐤖	𐤖
R	𐤘 𐤙	𐤘	𐤘
S	𐤚 𐤛	𐤚	𐤚
T	𐤜 𐤝	𐤜	𐤜
V	𐤞	𐤞	𐤞
Z	𐤟	𐤟	𐤟

A mai ábécé kialakulása a magyar rovásírás fenicelei jeleiből.

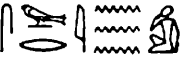
20. TABLA

A	<i>aat</i>
B	
H	<i>anx</i>
I	
K	<i>Kent</i>
M	<i>met</i>
M	<i>maät</i> <i>maä</i>
N	<i>neb</i> <i>nu, gef, nef</i>
P	<i>per</i>
R	
S	<i>S</i>
T	

Nilus-völgyi hieroglifikus írásjelek.

	a, ta		ári		ára		árp		sat (?)		bak
	Bes		át		het		un		nu		dner
	herit		i		kep		xeru		kes, m		qeh
	heter		Heru		ges		ges		hetep		mut
	mása		men		ment		neter		neter		xert
	ur		ur		ur		usr		uat		Nut

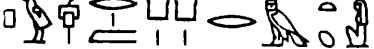

surá

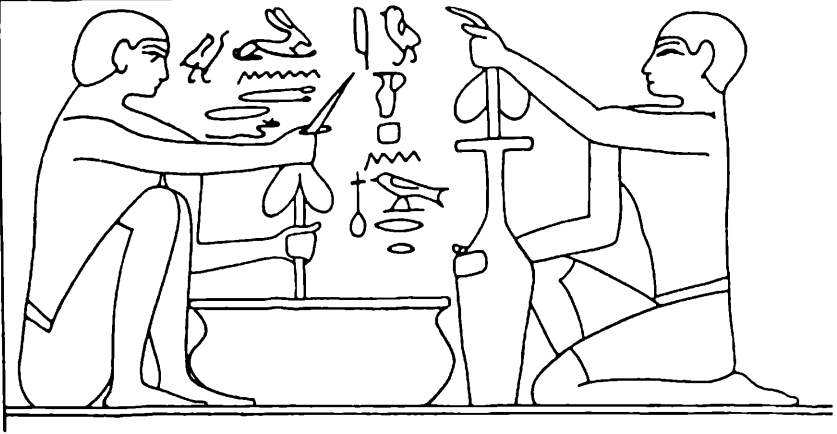
Tekaharesapusaremkakaremet,

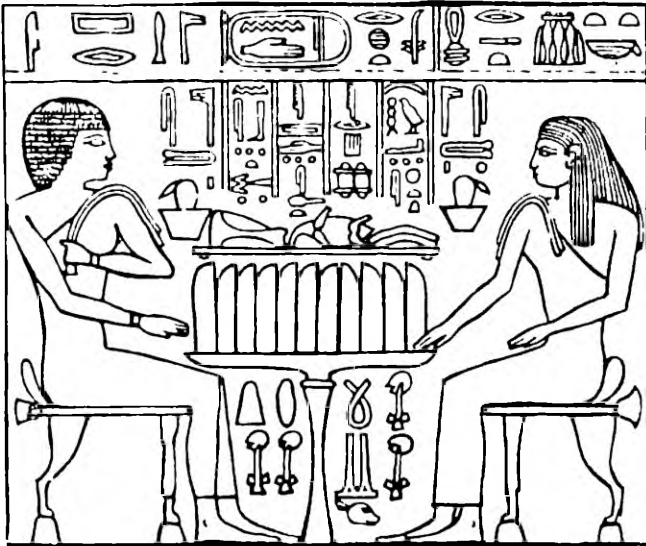
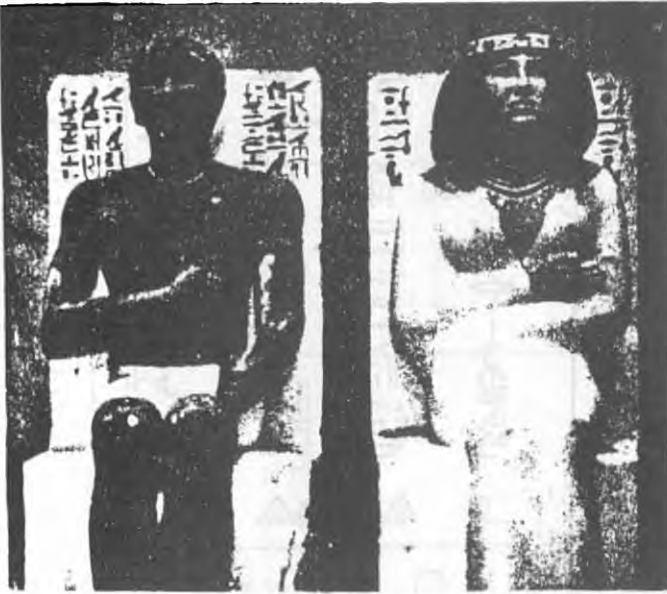

Harpukakasharushabaiu,

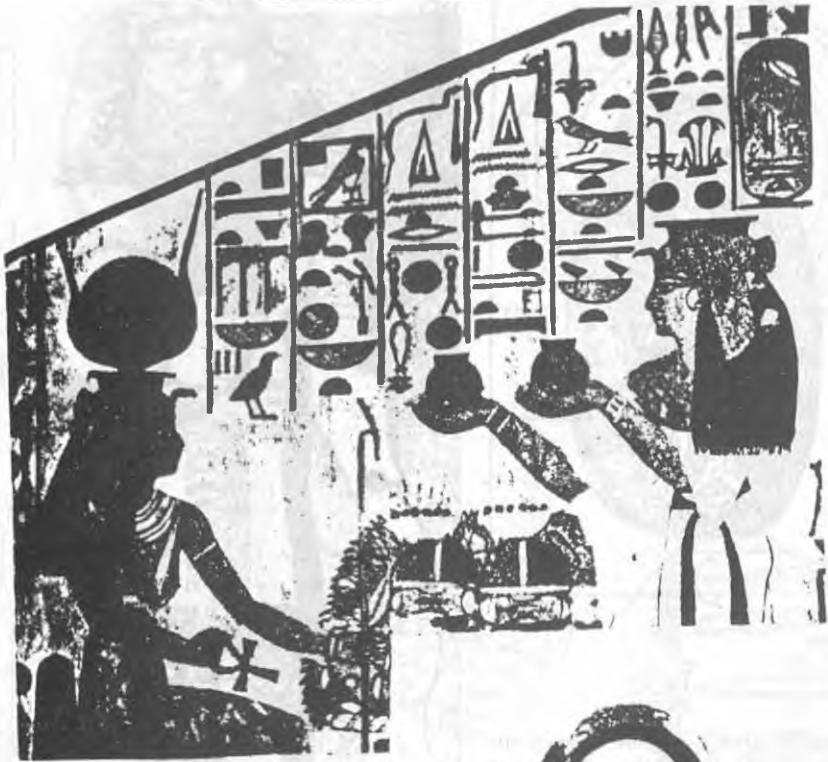
Nilus-völgyi magyar nyelvemlékek

Nilus-völgyi nagyobb magyar nyelvemlékek.

<p>A</p>	<p>B</p>
<p>C</p> <p>111. </p> <p>112. </p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>	

Nilus-völgyi nagyobb magyar nyelvemlékek.

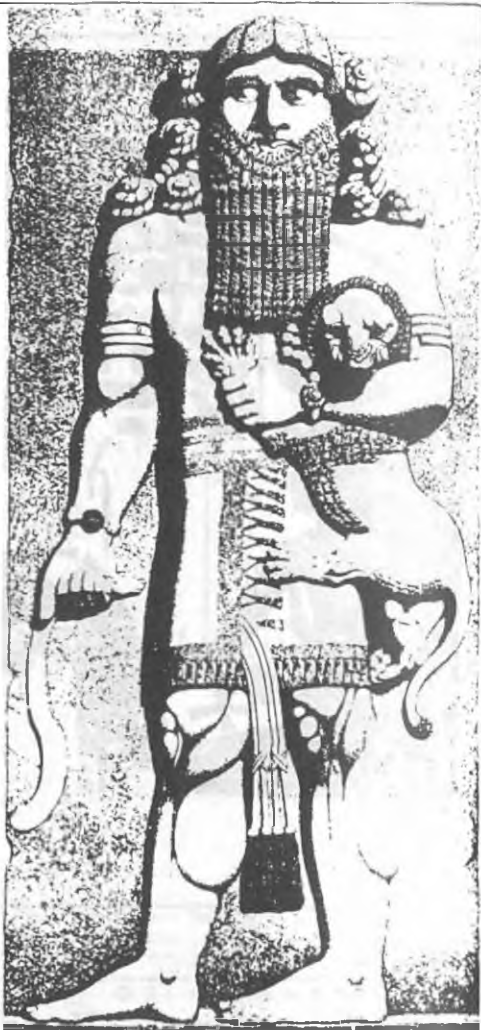

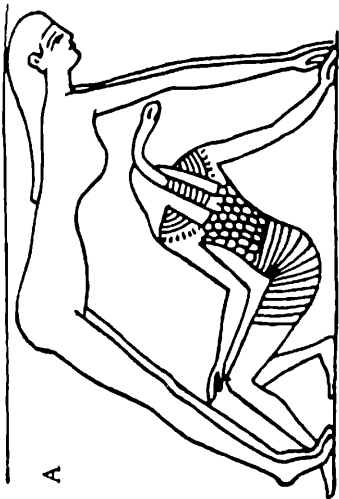
Jobbra Tutenkámón sírjában talált tárgy amely a király személyazonosságát írja le. „Hungarok ura”. Fent egy piramisból került elő nyelvű színes felirat.

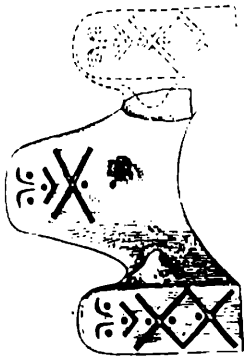

Az álló alak Gilgames: személyazonosságát így írja „Magyarok ura. — Lent: a magyarok és hunok egymással „örök barátságot” fogadnak.

B

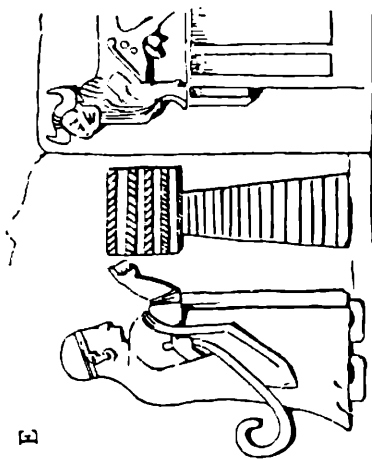
C

D

E

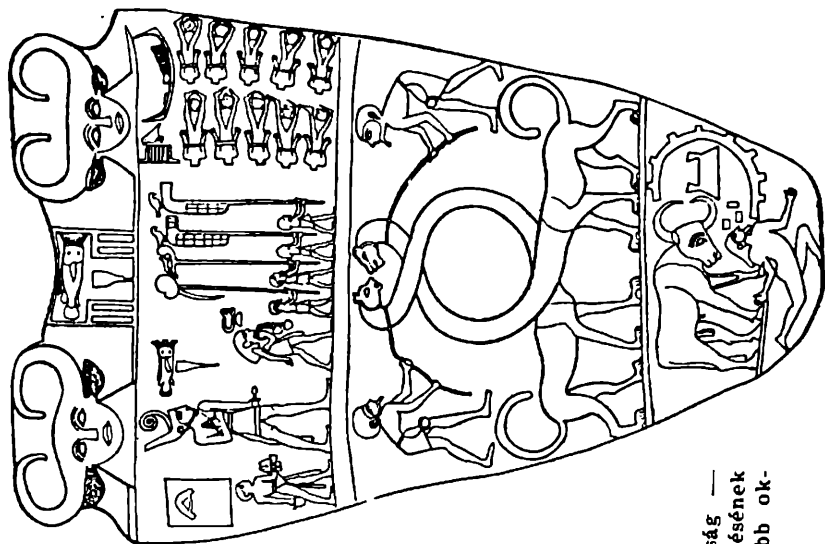
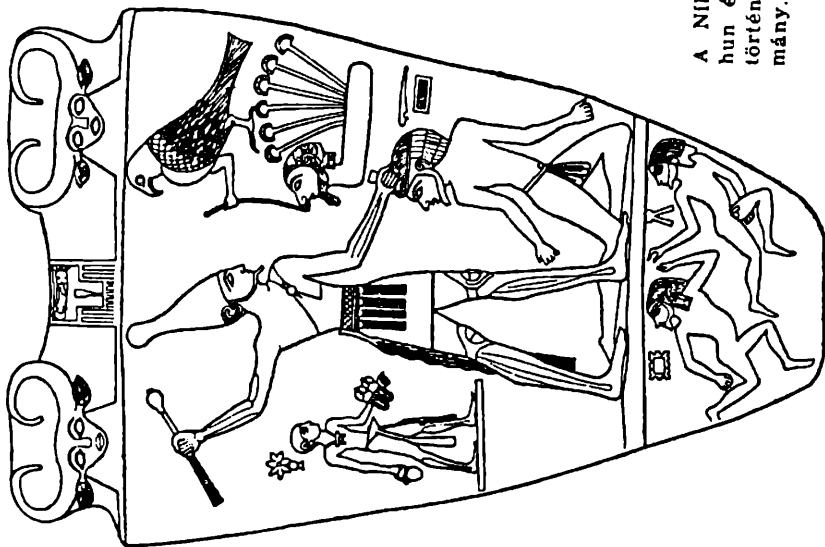
F

G

A B

A Nílus-völgyi két királyság —
hun és magyar — egyesítésének
történetét leíró legfontosabb ok-
mány.

32. TABLA

A Nilus-völgyi nagy magyar államférfi, Tudó történelmi művét megörökítő páratlan okmány: „Honösöket a Tudó nemzetté összekötötte szent békében.”

potámiai tudósok megértettek és ábécés átírásukban így hangzosították: KIMA LABIRISU SATIRMA BARI. Értelme: »Régi eredetijéről leírva és ellenőrizve« (119m. 170 sk). Írástechnikailag megvizsgálva ezt a négy szóval kifejezett mondatot, amely első pillanatra valamely idegen nyelv beszédjének tűnik fel, a következő észrevételeket tehetjük. Az első szó végén hiányzik a befejező orrhang (N, NY), amit a fonetikus írásban — tudjuk — nem kellett külön jelölni, de mai helyesírásunkkal végzett átírásban igen. A második szóként adott részleg valójában nem egy szó, hanem kettő: LAB IRISU. Miután már dereng előttünk a mondat értelme, azt is észrevevessük, hogy az átíró a harmadik szó elejébe beolvasztotta a nem odavaló, hanem külön irandó 'ÉS' kötőszót. Az utolsó BARI szót viszont, akárcsak a LAB szót, lágy hanggal (B) oldotta fel, holott ezúttal annak kemény ikerhangjára (P) van szükség. Ha ezeket az észrevételeket figyelembe vesszük, a száz meg száz esetben szereplő mezopotámiai mondat így alakul: KIMANY LAP IRISU ÉS ATIRMA PARI. Most már látjuk, hogy magyarul van, csak éppen hangrendbe kell ugrasztani a magánhangzókat és máris tudjuk, hogy a kőtablák átírását ellenőrző írnok széljegyzete mai grafikával így hangzik: »Kemény lap írása és átírómé pár.« Ez pedig kitűnő magyar mondat, pontosan azt jelenti, hogy az eredeti példány és ez átíró másolata egymással megegyezik. Nem igaz tehát a szumerológusok világgá kürtöit elmélete, hogy a szumer nyelv semmi más nyelvhez nem hasonlít, páratlanul álló jelenség, utód nélkül kihalt idióma. A szumír nyelv, ha rendesen olvassák és úgy írják át ábécére, amint kell, jól érthető magyar nyelv!

3. Két magyar költemény mezopotámiai kőtablákon. — Kramer professzor szerint az első költeményben egy nőről van szó meg kilenc hónapról. A nő és 9 hónap könnyen olvasható jelei alapján sikeresen ki is derítette, mi a költemény tartalma: a nő fogamzik, azután magzatját kilenc hónapig érleli, ez alatt az idő alatt a szűk anyai rész kitágul, megpuhul, olyan lesz, mint a »háj és vaj«, úgyhogy a szükséges idő leteltével megszülnéti gyermekét (114m. 56). Kramer professzor jegyzetei között megtaláljuk a költemény eredeti szövegének ábécés átírását (114m. 115 No. 56). A rendre lepergő hónapok nevei előtt ott az értelemmeghatározó ITU szó, ami helyes hangzósítással (T/D) »idő.« A két első és az utolsó 14. sorban van a lényeg. A továbbiakban ezzel foglalkozunk Kramer professzor e három sort így írja át ábécére: 1. NIN-HUR-SAG-GA-KE A-SAG-GA-BA-NI-IN-RI. 2. A-SA-GA SU BA-NI-IN-TI A-EN-KI-GA-KA... 14. NIN-SAR IN-TU-UD. Világos, hogy a szumerok sírjukban forognának, ha hallanák nyelvük ilyen borzalmas keréketörését. Az ábécés átírás szerint az első sorban csak két hosszú szó volna, valójában azonban azok mindegyike egy-egy rövid mondat. A NINnek olvasott rész itt az »ara« (HUR): »szűz, szerető' értelmezőjeként szerepel, amit nem kell a szövegbe felvenni. A magánhangzók beillesztése sem szerencsés, mert a

szükséges E helyett többször A szerepel az angolos írásmód szerint, s az R/L ikerhangok között tett választás sem helyes. Ezért a költeményből az első olvasásra a gyakorlottabb szem is csak egy-két szót ért meg magyarul. Ha azonban tisztába hozzuk a munkát, a sorok így alakulnak: 1. (Ni-Ne) ARA SEG-GE Kő. A Se-Gé-Be Na(gy) NYé-L. 2. A Se-Gé(t) CSu-Pá-N NYi-TI-A Ne-Ki Ka-Ka... 14. Ni-Ne SZUL-Ni Tu-D. Mai helyesírásunkkal, az ildomtalan részek kipontozásával: »Ara s... kő(kemény). A se... ben nagy nyél. A s... t csupán nyitja neki k... (de 9 hónap elteltével már a) néni szülni tud.«

Kramer professzor egy másik mezopotámiai költeményt is átír ábécésen. A költemény, ezúttal valóban az, a régi boldog időket énekli, amikor még Mezopotámiában nem volt kígyó, skorpió, farkas meg vadkutya és az emberek egy nyelven dicsérték az istent hazájukban (114m. 107). Ezt a tartalmat azonban a költeményben sajnos nem látjuk. Nincs helyünk megismételni Kramer professzor átírását, utána közölni a mi átírásunkat, magyarázgatni olvasási hibáit, mint ahogyan a megelőző példákban tettük. Csupán munkánk eredményét adjuk, a költeménynek magyar helyesírással átírt olvasatát. Ime:

1. Jobb a madár nyugalma az egér nyugalmánál,
2. Urmag nyugalma az asszíri arab úr nyugalmánál,
3. Nektek is kicsi nyugalom.¹⁹
4. Lélekben soha le nem tagadom,
5. Jobb a korsó bor kicsi mézzel,
6. Mint a munka Hungarokkal, mi nem énekelem (való),
7. Aki úri körmét ápolja(?),
8. Körmét úgy sajnálja.
9. Honnak nagyon nagy szolgasága,
10. Hon-él réme, a Szemhon nagy...

Ennek a körülbelül 3000 évvel ezelőtt írt költeménynek sorai meglepő könnyedséggel gördülnek, allegóriáját megértjük, az asszírok igája alatt görnyedő magyarok bánatát átérezzük. Kár, hogy a befejező utolsó szó hiányzik a tábla végéről és emiatt a 10. sort nem tudjuk nagyobb valószínűséggel megállapítani. De töredékében is az ókori magyar irodalom gyöngyszemei közé kell iktatnunk ezt a napországi költeményt.

4. Egy eredetiben olvasott ékirásos mezopotámiai magyar nyelvemlék
 — Utoljára hagytuk azt a fontos összefüggő nagyobb délmezopotámiai magyar nyelvemléket, amelyet mi magunk olvastunk el az eredetiből. A kérdéses okmány Úr városából került elő, formája égetett agyagtábla és körülbelül Kr. e. 3000-ból ered, tehát éppen ötezer esztendővel ezelőtt

¹⁹⁾ A madár és egér itt népeket jelentenek. A madár nyugalma a magyar uralom boldog éveit, az egér nyugalma (egér: Égúr) az asszíriai király

kegyetlen uralmát jelenti, mint a költemény második sorából kiderül.

készült. A táblát (jó fénymásolata 187m. 113) C. L. Woolley találta meg, aki Úr romjait kiásta. Az írásjelek még a szabályos ékírás kialakulását megelőző kor grafikáját mutatják, amikor az ősi képirásnak számos eleme még forgalomban volt. Éppen ezért tudjuk mi is olvasni. Akik a tábla szövegét vizsgálgatták, elsősorban Woolley maga, üzenetét így állapították meg: »Anniipadda, Úr királya, Meszannipadda Úr királyának fia, építette ezt a templomot istennőjének Ninchurszagnak» (187m. 112). A lényeg nagyjából igaz, de az olvasás nem fedi a szöveget. A meg nem értett írásjelekből, mint ilyenkor a külföldi tudósok gyakran teszik, ezúttal is személyneveket gyártottak: Anniipadda, Meszannipadda, Ninchurszag.

Mi a tábla írásjeleit 25. sz. táblánkon a maguk sorrendjében közöljük, a táblát is megfelelő helyzetbe állítva. Az olvasás oszloponként és felülről lefelé halad, kezdve a jobboldali oszloppal és folytatva bal felé. Mivel azonban az oszlopok ökörszántás módján vannak elhelyezve, a páros számú oszlopokhoz (2, 4, 6) érkező, a táblát minden alkalommal 180 fokra el kell fordítani, hogy ezek a páros számú oszlopok is felülről lefelé legyenek olvashatók. Az írásjelek ábécés átírását magán a táblán adjuk a megfelelő írásjelek mellett, az írásjelek szakkönyvekben található hangértékeket használva. A hét oszlop szövege mai helyesírásunkkal ezt üzeni az utókornak: »(1.) Úr napkirálya, (2.) (dáma) Szín ,város' ura, (3.) falakat lakott. (4.) ,A város' Ura, (dáma) Szín barátja, átadta (5.) falakat. Élmágus kerítéssel zárta be. Égúr (7.) háza abból készült.« A templom papjai tehát elmondják az utódoknak, miként jött létre Úr városában az isten — Ég Ura — tiszteletére létesített nagy templom. A szöveghez nem sok magyarázat kívánkozik. A dáma szó, amelynek itt is ,hölgy, úrasszony' az értelme, a szövegben pontosan ki van írva és a Szín vagyis a holdistennő női mivoltát értelmezi. A szót zárójelbe tettük, úgy jelezve, hogy azt nem szükséges a szöveghez hozzáolvasni. A ,város' szó ideogrammal, egy torony alakú jellel van írva. Ez utóbbi egykorú feloldását ezidő szerint még nem tudjuk, de mivel a ,vár' és ,város' szó más keleti írott szövegben is előfordul, ezt a szót iktattuk a szövegbe, félmacskakörmökkel jelezve, hogy az igazi szó ismeretlen. Az olvasást nemcsak azért kell hitelesnek tekinteni, mert minden jelet felölel, egyet sem hagy ki, és az eredmény értelmes, összefüggő logikus egész, hanem azért is, mert e szövegben előforduló utalások más forrásokból is ismeretesek. Tudjuk például, hogy a város neve, ahol a táblát találták, valóban Úr volt; a napkirály a keleti uralkodók leggyakrabban használt királycíme; Szín viszont a holdistennő egyik neve, kiről tudjuk, hogy Úr város pátrónája volt; mágus a mezopotámiai papok szokásos és jólismert neve, az élmágus a főpap; ég-úr-háza viszont Mezopotámiában a templomok szokásos neve. Azt is mondja a szöveg, hogy a palotát kerítéssel vették körül. A kiásott város régészeti térképén (187m. 99) a falból alkotott kerítés valóban fel van tüntetve. Olvasatunk tehát hiteles, grafikailag és tartalmilag egyaránt.

Íme tehát az amerikai, orosz, francia és angol tudósok munkáiból idézett mezopotámiai szövegátírások szerint, valamint az imént tárgyalt és Úr városából származó világhírű magyar nyelvemlék tanúsága szerint, az ékírás is a magyar nyelvű népek kezén alakult ki kb. Kr. e. 3000-től kezdve és magyar nyelvű szövegek rögzítésére szolgált. A Délkelet-Afrikából, Nílus völgyéből, Földközi-tenger keleti partvidékéről, Kisázsziából és most a Tigris és Eufrátesz völgyéből bemutatott szövegek tanúskodása szerint a magyar nyelv Krisztus előtt 3000-ben már teljesen kiforrt állapotban volt: kifogástalan szórenddel, kiforrt ragokkal és bő szókinccsel rendelkezett és fennmaradt emlékeit ma is nehézség nélkül megértjük. Csodálatos dolog ez, mert a világ legrégebb írott nyelvénél lépteti elő a mi nyelvünket. Ez a megállapítás olyan óriási szenzáció az ókori világtörténet számára is, mint a magyar őstörténet számára.

TISZTA KÉPÍRÁSSAL ÍRT MAGYAR NYELVEMLEKEK

Az írásmód jellemzése. — Miután letárgyaltuk a jelen időszámítás I. évezredében és az időszámítás előtti I. évezredben divatozott mértani vagy rovásírást, továbbá az időszámítás előtti II. és III. évezredben használatos hieroglifikus és ékírást, néhány szóval meg kell még emlékeznünk a mindezek előtt használt legrégebb írásmódról, a tiszta képírásról, az emberiség írásbeli gondolatközlésének legelső eszközéről is. Ha az egyiptomi és a mezopotámiai írás, meg talán a rovásírás is ebből a közös ősi képírásból eredtek és valamennyien a magyar nyelv ragozó szerkezetéhez voltak igazítva és magyar nyelvű szövegek lejegyzésére szolgáltak, nagyon valószínű, hogy maga a közös ősforrás, a legrégebb írásmód is magyar agyvelők találmánya és azzal is magyar szövegeket írtak. Mindenesetre ezzel a munkahipotézissel indulunk el vizsgálatunkban.

Amint neve is jelzi, a tiszta képírásban kizárólag világosan megrajzolt képeket alkalmaztak, főleg az emberi testrészek (arc, kéz, láb, orr) képeit, amiket legrégebben álló emberalakká szoktak egybeszerkeszteni, vagy szobor alakban elkészíteni. Az így keletkezett írás olyan benyomást kelt, mintha képrejtvény volna, ezért a szakirodalomban ezt a fajta grafikát rejtvényírásnak (rebus writing) is nevezik. Az emberalakká formált szövegeket általában felülről lefelé haladva írták, kezdve a fejjel és végezve a lábbal. Az így keletkezett figura azonban nem hű mása az ember alakjának, hiszen nem a valóság ábrázolása a célja, hanem gondolatközlés. Következésképpen az arcon gyakran nincs száj, nincs fül, hanem csak szem és orr. Hiányozhat bármely más testrész is, vagy ha a figura egyszerűsége miatt mégis megrajzolták, jelentéktelen kicsire méretezték. Más testrészek viszont minden arányt felborítva, feltűnő nagy méretben szerepeltek. Néha akkora kezeket látunk, mint a test egyharmada és akkora karokat, amelyek válltól lábig érnek, jóllehet könyökben behajlítva van-

nak ábrázolva. Mindez nem ok nélkül van így. A szöveg írója ezen a módon adja tudtára a szemlélőnek, hogy a közlemény értelmét úgy kapja meg, ha az ábrázolásban hangsúlyozott részeket megnevezi, a többit pedig figyelmen kívül hagyja.

Az így készített szövegek olvasásában a képek felismerése és megnevezése az első lépés a megértéshez. A következő teendő: megkeresni, hogy a nyert és jórészen egytagú szavak hangtestéből milyen két vagy többtagú szavak alkothatók az összecsengés alapján, — ha ezt a szöveg így kívánja. A szem és orr szavak hangtestéből például, egybeolvasva, a napisten neve bukkan elő: »Szemúr.« Ha bizonyos testrészek kétszer szerepelnek, akkor az illető testrész nevét esetleg többszámban, k raggal, vagy pedig a »két« számnév beiktatásával kell olvasni. A kétszer szereplő emberi kar eszerint olvasható így: A KAR.ok, ami azonban az összecsengés alapján ezt írhatja: »akarok« (valamit). Két női emlő: EMLŐ-2, az összecsengés alapján esetleg ezt írta: »emléket.« Ezek a példák, amelyek az írás és olvasás technikáját közelebről érzékeltetik, egyúttal azt is világosan mutatják, hogy a testrészek nem eredeti fogalmukkal, nem szótári jelentésükkel szerepelnek a szövegben, hanem csak hangtestükkel. Vagyis az ábrázolt tárgyaknak (szemnek, orrnak, karnak, mellnek) nincs értelembeli közük a szöveg mondanivalójához; azok ott csupán mint írásjelek, betűk szerepelnek. Éppen ezért nem kétséges, hogy már e legrégebb képirás esetében is szoros értelemben vett írással állunk szemben. Mivel azonban a figurává alakított rejtvényírás betűkészlete (az emberi testrészekkel jelezhető hangcsoportok száma) eléggé korlátozott, az effajta írással jobbra csak szavakat és néhány rövid mondatot lehetett írni, bár azok leírása is nagy leleményességet kívánt. Mindezek az elvek és módok a tiszta képirást folytató hieroglifikus írásmódban is szerepet játszottak.

A csiszolt kőkorban, amidőn a szellemi élet rohamos fejlődésnek indult és új fogalmak írásbeli kifejezése szükségessé vált, az emberalakú mezitelen piktogramok felöltöztetett alakokká változtak át s minden hozzáadott darab (kendő, szoknya, fegyver, bot, szakáll, stb.) újabb értelmet fűzött a szöveghez. Sok ilyen kép, pontosabban szöveg megmerevedett, különösen az istenek ábrázolásai és évezredek óta így szerepeltek, amint ezt a görög és római világban is látjuk. Ugyanilyen okból az emberalakú piktogramok mellett madáralakká, négylábú állatokká, sőt egész jelentékké alakított piktogramok is feltűntek, de a hagyományos gyakorlat értelmében azokhoz is gyakran emberi testrészeket illesztettek. Az egykorúak szemében az ilyen torz dolgok, mint például madár emberkarokkal vagy emberarccal, vagy egy köcsög emberi lábakon, nem tűntek fel fábólvaskarikának, mert nagyon jól tudták, hogy itt a kibővített betűkészlet alkalmazásáról van szó, semmi másról.²⁰

A tiszta képirás a következő, harmadik szakaszában elvesztette jelentőségét és gondolatközlés céljára való rendszeres alkalmazását. Ekkor

ugyanis a rejtvény alkotóelemeire hullott szét, vagyis az írásjeleket (kéz, láb, orr, ruhadarabok, fegyverek) nem szerkesztették egyetlen képbe, emberalakba vagy madáralakba, hanem különvalóságukban szerepeltették, oszlopban vagy sorra rajzolva, egymás után és egyenkint, amint az olvasás logikai sorrendje megkívánta, esetleg a lábat előbb, azután az orrot. A már túlságosan is bonyolulttá vált piktogram felbomlása a betűkészletnek nagyobb mozgékonytágot biztosított és lehetővé tette, hogy az író az emberalakba technikailag be nem illeszthető elemeket, például bútorok képeit is betűkészlete közé iktassa és így az írás alkalmazását az emberi gondolkodás minden mezejére kiterjessze. A képeket is egyszerűbben rajzolták, mindössze egy-két vonallal. Így alakult ki az egyiptomi hieroglifikus írás és a mezopotámiai ékírás. Az írás ez újabb fokán a sorba rakott, egyszerűsített képek (betűk) vették át a gondolat rögzítésének szerepét és ha még ezután is fűttek hozzá összerótt képet vagy jelenetet, az már a legtöbb esetben nem írás volt, mert nem adott a szöveghez további szövegrészeket, hanem inkább csak illusztráció, amely a jobb megértést segítette elő, akárcsak manapság.

Mondanunk sem kell, mennyire nehéz a mai embernek ezeket a négy-, öt-, vagy hatezer évvel ezelőtt készített bonyolult szövegeket megérteni, még akkor is, ha a figura nincs agyonterhelve hozzáadott ruhákkal, fegyverekkel vagy egyéb írásbeli elemekkel, hanem csak a maga mezítelenségében áll előttünk, vagyis csak az emberi testrészekkel ír valami üzenetet. De ha már tudjuk, hogy ezek a szövegek magyarul akarnak valamit mondani és ismerjük az előzőleg tárgyalt három írásmód sajátosságait és tudjuk a tiszta képírás sajátosságait is, egy-két rejtvényt szöveg megfejtésével mégis megpróbálkozhatunk. Vállalkozásunk végrehajtásában segítségünkre van, hogy ugyanazokat a szavakat, amelyeket az első írásgyakorlat idején még csak képekben látunk, az utána következő neolitikus és bronzkorban már hieroglifákkal és ékjelekkel lejegyezve is olvashatjuk. A hieroglifák között például három betű ezt a szót írja: SZE-K-ÉR: szekér

20) Egyes történettudósok helytel-köznel még mindig abba a tévedésbe esnek, hogy a kápírás emlékeit — képeket és szobrokat — esztétikai szempontból vizsgálják és azokat esztelennek, ügyetlennek és darabosnak minősítik. Mi eléggé megmagyaráztuk, hogy ezek a szobrok nem művészi célzattal készültek, nem gyönyörködtetni akartak, hanem valamit mondani, üzenni óhajtottak; a művészet bennük csak másodlagos, járulékos elem. A jó és sikeres szobor az, amelyik jól olvasható. Az újabb kutatások e téren minden kétséget eloszlatnak. — Most of the great civilizations of the past produced their finest works for reasons other than a purely aesthetic one (155m. 147). — J'amaie aucune statue n'a été

faite en Egypt pour le plaisir des yeux. Elle est un signe qui exprime un concept religieux où l'art n'a rien à voir (55m. 52). — A de rares exceptions près, elle (sculpture) répondait à des préoccupations précises totalement étrangères à l'art (108m. 5). — In recent years it has come to be realized that Egyptian art is nearly all symbolism. . . everything had a meaning or could be made to have one. Columns, capitals, walls, window lattices, drainage outlets, gateways, screens and shrines all had significant traditional shapes with decoration inductive of mythical or theological schemes. . . all had a deeper meaning (37m. 29). — Ugyanilyen értelemben szól 75m. 29 és 37m. 218.

(23m. római 137 és 24m. 170 sk). Ebből biztosan megállapíthatjuk, hogy a szekeret, amikor még csak rajzban szerepelt, szintén szekérnek kell olvasnunk. Egy másik példa: a nő háromszögnek a nemzőszerv saját értelmén kívül az ékirásban „nő” értelmet is tulajdonítottak. Ha tehát ez a háromszög a képírásban is szerepel, adott esetben a „nő” hangtestét jelölheti valamely szóban. Miután így lépésről-lépésre megközelítettük feladatunkat, bemutathatunk egy-két képírásos szöveget.

1. Nő alakban írt képírásos szövegek. — Ezek a legrégebb és leggyakoribb képírásos szövegek s fennmaradt példányaik rendszerint kőszobrok, úgynevezett Vénuszok. A tárgyalásra kerülő első Vénusz Iránból került elő s a Kr. e. V.—IV. évezred fordulóján készült: karjait széttáró mezítelen nőt ábrázol (képe: 92m. Tafel 7). Arcán csak szem (SZEM) és orr (OR) van, nyaka (régiesen NAK) kiemelkedik, két karja (A KAR.ok) kéz nélkül szerepel, két duzzadt emlője van (EMLŐ-2), szőrözetéből hasán egy zab szálát alakítottak (SZE, a zab kiejtésére olv. 115m. 305 No. 18 és 376), és erősen ki van domborítva női háromszöge (NU). Rakjuk össze az olvasás céljából hangsúlyozott képek hangtéseit új szavakká: SZEM-UR-NAK A-KAR.ok EMLŐ-2 SZE-NU. Ezek a szavak hangrendbe téve és mai helyesírással lejegyezve ezt írják: »Szemúrnak akarok emléket szülni.« Mivel a szemet egyebek között magnak is képzelték és írásban annak megnevezésére is használták (MA, többesszámban MA.k, olv. 25m. 55 No. 10), ezért a szóbanforgó Vénusz óhaját így is olvashatjuk: »Magúrnak akarok emléket szülni.« A két olvasás nincs egymással ellentétben, mert a Régi Keleten a napisten legfőbb két neve éppen Szemúr és Magúr volt, — az Égúr, Napúr, Honúr és sok egyéb neve között. Ebből az is következik, hogy a Vénuszok a napisten papnői voltak, akik istenüket gyermekszüléssel szolgálták. A kép és a gondolat a kőkori termékenységű vallás alaptételét, az anyaságot fejezi ki és a faj szaporítására buzdít.

Ugyanezt a mondatot írja egy Kr. e. 1600 körüli régészeti földrétegben talált másik női szobor, amely Szíria északnyugati sarkában, az Amanus hegységtől keletre elterülő Amk nevű síkságon került napvilágra (képe: 185m. 10 b. melléklet). Az Amk mező akkoriban egy független királyság része volt és Mezopotámiával, közelebről éppen Szumír országával tartott fenn bensőséges kapcsolatokat. Az amki beszélő Vénusz mondanivalója az iráni Vénusz írásmódjától csak annyiban különbözik, hogy az „akarok” szót nem széttárt, hanem behajlított karokkal írja, amelyek a helyes olvasási sorrendben a mell felett szorulnak a testhez. Szövege tehát ugyanaz. Egy harmadik Vénusz-szobor (képe: 187m. 215) hangsúlyozott részei ezek: az arc AR/UR, a két emlő EMLŐ-2, a köcsög (régiesen KETSEK), a kéz KET és a köcsög alatt lévő kar A KAR. Együtt: UR-EMLŐ-2, KETSEK-KET A-KAR: »Üremléket, kicsikéket akar.«

Habár a női piktogramok központi témája mindenütt az anyaság, üzenetüket mégsem mindig olyan irodalmi stílusban küldik, mint bemu-

tattuk. Mondanivalójukban az anyaságot megelőző szexualitás felülkerekedik s ennek megfelelően szavaik nyersebbek, legalábbis mai felfogásunk szerint. Például felhívást intéznek akármelyik (A KAR MELL.ek) úrhoz, hogy úremléket, kicsikéket nemezzen és a köldök kidomborítása is ugyanezt a kívánságot fejezi ki a szavak összecsengése alapján. Ilyenek például azok a szobrok, amelyeken az ábrázolt nő két kezével melleit tartja (92m. Tafel 13). Hosszabb üzenetét nem tudjuk megnyugtatóan elolvasni, csak annyit tudunk, hogy az ilyen szobrokat az egykorúak ASZTART, ASZTORAT névvel nevezték. Van olyan Vénusz szobor is, amely kezeivel hasát tartja: (H)AS-TART. Egyiptomban a görög nevén idézni szokott Isis, írásjelei szerint pontosan ASZTUR, ESZTER. Valamennyien az anyaisten különböző szerepére utalnak, néha mint a háztartás vezetőjére, de legtöbbször a nyers szexualitást sugalmazzák »Az turat« értelemben, ami felől semmi kétség nem forog fenn. Idővel az ilyen ábrázolások is egyre több részletet tartalmaztak, mert újabb és újabb elemeket illesztettek az ősi alaphoz, úgyhogy egyik-másik már bonyolultabb gondolatot is ki tudott fejezni.

2. Férfi alakban írt kópírásos szövegek. — Az északnyugati Szíria Amk nevű mezéjén egy férfit ábrázoló szobrot is találtak. Kivitelezése olyan, mint női párjáé, csak éppen a férfi mivolta miatt szükséges átalakításokat végeztek el rajta. Duzzadt mellek helyett kis férfi melleket kapott és a szülni írásjegyeit a férfi taggal helyettesítették (képe: 185m. 10 b. melléklet; a férfi taggal írható szavakra olv. 25m. 58 No. 90), úgyhogy üzenete így szóljon: »Szemúrnak/Magúrnak akarok emléket nemezzni.« Egy mezopotámiai szoboröntő műhelyből több nagy szemű és nagy orrú figura került elő (képük: 91m. pl. 43; 160m. Tafel 19, nagyítva Tafel 21), köztük férfit ábrázoló alakok is. Ezek is valamennyien »beszélnek«. Az egyik kiválasztott nagy szemű, nagy orrú férfiú (Szemúr/Magúr) nyaka (NAK) megvan, fején NEMES kendőt visel, két keze (KETE—KETE) között NU edényt tart (tehát: KETE-NU-KET), olyan szoknyát visel, aminek feltűnő rojtjait SZEKKHER alakban hangzósítják (25m. 84 No. 77) s azután következik lába AB. Ha jól olvassuk az elemeket, a piktogram üzenete ez: »Szemúrnak/Magúrnak nemez katonákat az Égúr hab (nappap).«

3. A Szemúr és Magúr nevek emberekre alkalmazása a kópírásban. — A Szemúr és Magúr névvel, mint már sokszor láttuk, elsősorban az égi istent, a napistent szokták jelölni. De már igen korán találunk adatokat arra, hogy ugyanezekkel a nevekkkel egyes embereket, embercsoportokat, sőt népet is jelöltek. Nagy szemet és nagy orrot ábrázoló maszkot tettek például az előkelő halottak arcára, mint Mezopotámiában és Egyiptomban. Ez a maszk, hangsúlyozott részeivel azt írja a halott személyéről, hogy immár ő is istenné, Szemúrrá, Magúrrá lett, a földiek szemében megdicsőült. A szemet és orrot pusztán vezérvonalainak meghúzásával is ábrázolták, olyan kézzel írott V betű formájára, végein lekanyarodó félkörrel, vagy szögletes U alakban, végein jobbra és balra egy-egy kis vízszintes

vonalkát húzva. Ez is Szemúr/Magúr volt. Ezután több ilyen szimbolumot egymással összekötöttek s így előállt a félkörökből alakított hullámvonal és a zegzúgosan haladó vonal. Ez a két vonal a keleti művészet legjellemzőbb díszítőelemei közé tartozik, szerepel sírkamrákban, lakásokban faldíszként és padlódíszként s szerepel ruhákon is. Mindig tudták róluk, hogy valahogyan napszimbolumok, de csak most vesszük észre, hogy tulajdonképpen viselőjük kilétét, személyazonosságát írják: »Szemurak, Magurak.«

A Régi Kelet emlékanyagában gyakran találunk madár ábrázolást. A képíráshoz vonatkozó ismereteink alapján már világosan látjuk, a madarak a magyar név egyre szélesbedő használatáról tesznek tanúságot. Iráni sírokból többek között olyan madárember is előkerült, amelyen a madár feje kiemelkedő helyzetben szerepel és jelentéktelenné zsugorított testéhez két óriási emberkar van illesztve (képe: 92m. Tafel 3). Az író ezen a módon jelzi, hogy a madár szóból csak az első MA részleget kell az olvasásban felhasználni és ahhoz a karokat A KAR.ok hozzákapcsolni és így megtudjuk, hogy a sírban »Magyarok« nyugszanak. A példákat sűrűsíthetjük: Uruk város romjainak közelében egy hatalmas rézmadarat találtak, amit időszámításunk kezdete előtt kb. 3200 évvel készítettek (160m. Tafel 40 és 147m. 290). A madár szembenéz, szárnyait széttárja és karmaival két szarvast tart össze. Egyelőre az egészből csak azt vegyük észre, hogy a madárnak két jól megrajzolt szeme (SZEM, MAG), emberi orra (OR) és nagy karma (A KAR) van. A figura azt jelenti, hogy a király azon a helyen a »Szemurak ura« és »Magurak ura.«

Ismerünk Iránból olyan Kr. e. III. évezredből származó arany dísz is (képe: 92m. Tafel 5), amely egy vadkecskének nézett állat visszakanyarodó szarvait ábrázolja, olyanformán, mint egy nyitott oldalára fektetett 3-as számjegy, két kanyarulatában fekete gömböcskékkel. Ez is a szem-orr vonalait ismétli. A figura közepében egy repülésben lévő madarat is látunk, szembejön, csak az eleje látható, tehát úgy olvasandó MAD, alatta két kis karika van UR.ak, AR.ok s ez is azt írja: »Magyarok.« Ezt a szimbolumot többször megtaláljuk, nemcsak a Régi Keleten, hanem pl. Kréta szigetén is. Sokszor szerepel a szekér ábrázolása. Egy mezopotámiai példányon (163m. Tafel 18), amelyet időszámításunk előtt kb. 2600-ban készítettek, két tömör keréssel ellátott szekeret látunk. Négy szamarat húzza s azok gyepőlőjét egy kocsis tartja bal karjával, aki maga is nagy szemű, nagy orrú és jobbkarját pozícióban tartja. A képet a figurákkal szembehaladva az összecsengés alapján így olvassuk: a szamarak a karral »Szemurak ura«; a kocsis szeme, orra és karja »Magyarok ura«; a szekér pedig »Az Égúr.« Értelme: a szemurak és magyarok ura (istene) az Ég ura. Ezek a példák eléggé érzékeltetik, hogy a Magyar, mint népnév, ősidők óta szerepel.

4. Egy képírással írt királyi cím. — Befejezésül elolvassuk Gudea la-

gasi király (Kr. e. 2225-től) szobrának üzenetét. A szobor, korának megfelelően, már nem mezítelen, hanem fel van öltöztetve, azaz többféle írásjelből tevődik össze (képe: 187m. 199). A szobor arca talán valóban az élő embert ábrázolja, mert azon minden szokatlanul szabályos és arányos. Annyi biztos tehát, hogy az arc részleteit nem kell olvasnunk, hanem az egész fejet a szokásos UR/AR értelemben kell vennünk. De nem méretarányos a test többi része. Az alak fején kerek kalap van, az UR szimbóluma. Ezután következik a fej UR/AR, illetőleg UL/AL (R = L) hangcsoportja, majd összekulcsolt két nagy keze KET.ek, a figura széken ül SZEKEN és szoknyája alól kilátszik a lába ABA. Ha ezeket a kiemelt hangcsoportokat szavakká alakítjuk és ábécével átírjuk, magyar üzenetet kapunk: UR-AL-KET.ik SZEKEN-ABA: »Uralkodik székhonában.« Hogy valóban székhonában olvasandó, azt a terebélyes szoknya is sugalmazza, amely összecseng a széken szóval. Az olvasás eredménye megfelel a ténynek: Gudea uralkodó volt és mint a mezopotámiai uralkodókat általában, őt is összekulcsolt kezekkel ábrázolták.

Hogy ezekkel a tiszta képirással írt keleti szövegekkel, a női és férfi figurákkal, meg a madarakkal ennyire részletesen foglalkoztunk, főleg azért tettük, mert ugyanilyen írott emlékekkel fogjuk nyomozni az őshazából legkorábban elvándorolt magyar néprészeket útvonalukon. Ilyen képirásos emlékeket ugyanis, különösen Vénuszokat és férfi párjukat utóbb egyfelől az Égei szigetvilágban (Cikládokon, Kréta szigetén) és a Balkán-félszigeten, másfelől a Kaukázus vidékén és Szcítiában, valamint e két útvonal folytatásában, a Dunamedencében, továbbá Ausztriában és Dél-Európa egyes vidékein is találtak (magyarországi leletek: 170m. 59, 61, 73, 79, 133, 371—383). Ezek a leletek tehát a magyarul beszélő és író emberfajta Őshazából való elvándorlásának útjelző bizonyítékai. Könyvünk megfelelő helyén e roppant fontos magyar okmányokat meg fogjuk szólaltatni. Egy szemet és orrot ábrázoló »Szemúr-Magúr« lemezt azonban már bemutatunk; az a hun idők emlékményéből ered.

Visszapillantva az előadottakra, láthatjuk, hogy a rovásjelekkel, hieroglifákkal, ékjelekkel és tiszta képirással írt keleti magyar nyelvemlékek az időszámításunkat megelőző első négyezer esztendő t bőségesen szegélyezik. Ezek a nyelvemlékek a mi tudományos tételünkhöz perdöntő bizonyítékok, mert rájuk hivatkozva most már határozottan állíthatjuk, hogy a magyarul beszélő népek őshazája a Régi Kelet volt, az a földrész, ahol három világtáj, Afrika, Ázsia és Európa érintkezik egymással és ahol az emberiség első magas kultúrája megszületett.

A magyar őstörténet alapvető kérdése, az őshaza földrajzi elhelyezkedése eszerint teljesen tisztázott dolognak tekinthető.

A MAGYAR NÉPEK ÓSHAZAI HITVILÁGA

Az őshazai magyar népek vallásra vonatkozó kifejezései közül az ókori történet különféle nemzetiségű kutatói már sokat elolvastak, de azok pontos értelmét kellő nyelvismeret hiányában a legtöbb esetben nem tudták megállapítani, így a lényeg sok esetben rejtély maradt előttük. A mezopotámiai vallási étellel kapcsolatban például megjegyzik, hogy az istennevek értelmének megállapítására tett kísérleteik legtöbbször eredménytelenek maradtak, »ezért nem tehetünk egyebet, mint leírjuk a puszta neveket és előadjuk a legfontosabb babiloni és asszír istenek ténykedéseit« (10Im. 23). Ugyanezen ok miatt úgy vélekednek, hogy »az egyiptomi vallás tanulmányozása még gyermekcipőken jár« (37m. 12 sk. és 57m. 9). A kutatások jelen állapotában tehát különös várakozással tekinthetünk a magyar történészek jövődő munkássága elé, akiknek nyelvi nehézségekkel nem kell küzdeniök.

AZ ÜGYNEVEZETT TERMÉKENYSÉGI VALLÁS

A rendelkezésünkre álló történeti emléksanyag szerint a Régi Kelet legrégebb vallása az úgynevezett termékenységi vallás volt (fertility cult), amelynek középponti problémája az anyaság és szexualitás, amint erre a képirás bemutatása alkalmával már felfigyelhettünk. De már ez a vallás is igyekezett a metafizika körébe tartozó alapvető kérdésekre feleletet adni és bizonyos életszabályokat, erkölcsöt írt elő és volt teológiája. Arra a kérdésre, honnan ered a világ, mi a földi élet célja és mi történik a halál után, feleleteit a mindennapi élet tapasztalatai alapján adta meg, felnagyítva azokat világot átfogó méretekre.²¹ Magyarázata szerint a világot egy istenanya szülte, ugyanúgy miként anya szüli gyermekét. Következésképpen a világmindenség teremtőjét nőalakban képelték el, aki azonban szerepének megfelelően a közönséges halandóktól két tekintetben mégis különbözött. Egyrészt testének méretei óriásiak voltak, hiszen enélkül — gondolták — nem lett volna képes olyan nagy dolgokat világra hozni, mint aminők az égitestek és emberfeletti erő nélkül nem tudná a világmindenséget sem mozgatni. Másrészt abban is különbözött az őszanya a közönséges embertől, hogy neki nem volt szülőanyja, nem volt születése, hanem öröktől fogva létezett és élete nem ismert véget. A legrégebb istenfogalom két legfőbb ismertetőjele tehát az emberfelettség és az örökkévalóság volt.

²¹ There is no doubt, however, that man's religious outlook always in large part reflected what he found within himself. It was a kind of mirror image of his own soul... These reflexions of the inner man into the outer world were naturally exalted and refined as humanity itself

was exalted and refined (9Im. 10). — To a member of any of the ancient societies it was axiomatic that all phenomena in Nature, indeed all great matters that seemed to be beyond human control, were governed by mighty but human like forces (8Im. 156).

Az élet célját ez a vallás a létért való küzdelemben és a faj fenntartásában jelölte meg s a másvilági életben a földi élet folytatását vélte, mindössze csak jobb körülmények között, örök boldogságban.

Az anyaisten megnevezésére az őshazai magyar népek elsősorban az UR: »Úr« szót használták, UR, AR, ER vagy RA alakban. E szó értelmét a szaktudomány még nem tudta megállapítani, — »the meaning of the word and its origin are unknown«, mondja Sir Wallis Budge (24m. 164). Nekünk magyaroknak e tekintetben nincs problémánk, hiszen a kérdéses Úr szót mi ma is használjuk és vele az istent is jelöljük, akárcsak ötezer évvel ezelőtt és így szólunk: Az Úr, az Úr anyyala, Úr-isten. A fogalom eredetileg olyan személyt jelentett, aki valamit tesz, elrendel, vagy parancsol. Ha őseink az istent nem általánosságban kívánták megnevezni, hanem mint az emberi nem teremtményét, ebbeli minőségét az US (IS, ES): »Ős« szóval juttatták kifejezésre. Egy harmadik istent jelentő őshazai kifejezés a NET-ER, NAT-UR volt; a szaktudomány ennek sem tudja pontos értelmét.²³ Mi azonban látjuk és pontosan olvassuk, hogy itt »Nagyúr« szavunkkal állunk szemben, kiejtés szerinti grafikával írva: Naty úr. Ha végül az istenre világigazgatói és kormányzói tevékenységében gondoltak és őt valamint segítő személyeit ebbeli minőségben kívánták szerepeltetni, valamennyiüket TE-FU NET-EREK: »Tevő Nagyurak« kifejezéssel illették. Ebből a kifejezésből származott az isten görög és latin neve: Theos illetve Deus, amelyek eredeti értelme ott is »tevő« (maker). Az Ős és Úr szavak összekapcsolásával azután további istenre utaló kifejezések keletkeztek, aminők például US-UR: »Ősúr«; AR-ES: »Erős«; URU-AS: »Óriás«, amelyek értelme az összetevő elemektől eltérő, új lett. Mivel az istenről azt is tartották, hogy ő minden teremtményének ura, többek között az emberek lakóhelyének is, azért amikor ebbeli minőségében gondoltak rá, nevezték őt UN-URNak: »Honúr«; ONKAR, UNKAR, ONOGURNak: »Honok ura« és MAT-ARNak: »Magyar.«²³

Az istenfogalom megjelölésére használatban volt az ESTAN, ASTAN is, mai Isten szavunk régi alakja. E nevet Egyiptomban már a két király-

²³ NET-ER: This word has been translated 'god-like, holy, divine, sacred, power, strength, force, strong, fortify, mighty, protect', but it is quite impossible to be certain that any word which we may use represents the meaning of NETER, because no one knows exactly what idea the ancient Egyptians attached to the word. The truth is that the Egyptian history, and even the Coptic does not help us to recover it (24m. 99). — In fact, the word NETER (ideiktatva hieroglifája) is used in Egyptian literature in much the same way as EL is used in the Hebrew scriptures (24m. 115).

²³ A magyarul nem tudó szakemberek szavban vannak, amidőn az istenekről szólnak, mert az ő nyelvükben minden esetben meg kell mondani a szavak nemét. Ezért hol nőnek, hol férfinak teszik meg ugyanazt az istent. Mások viszont látva, hogy ugyanaz az Úr, Ár, agyaz az anyaistent jelent, másszor meg az atyaistent. Úgy vélekednek, hogy az istenek kétneműek voltak. Nekünk ilyen problémáink nincsenek, mert a magyar nyelvben a főneveknek nincs nemük. De ez is jó alkalom, hogy ismét rémutassunk a tényre: nemcsak az istent jelölő szavak magyarok, hanem a szellem is magyar, amely e szavakat alkotta.

ság egyesítése idején, a Kr. e. 3200 táján kelt írásokban is megtaláljuk, de akkor még nem isten értelemben volt használatos. A kifejezés eredetileg a napnyugatra, napeste (EST) irányában elterülő hont (ON, AN) jelentette és királyi címként szerepelt, mint EST-AN UR: »Esthon ura.« Ménes király tanácsosa, a Tudó, aki a két Egyiptom egyesítésekor oly nagy szerepet játszott és utóbb az egyesített királyság ura lett, egyike az elsőknék, aki az ASTANU UR, ASTAN UR: »Esthon ura« címet használta (23m. 120 és 24m. 188). A kifejezést négy hieroglifikus jellel írták: egy sásfajta rajzával (eS), a szokványos T-vel, az alatt egy hullámvonallal (eN) s befejezték az UR jellel, s ezek a hieroglifák pontosan írták: eS-T-aN UR: »Esthon úr.« Mivel az egyiptomi királyt isten földi helytartójának, földi istennek tartották és később az égi istennel azonosították, az ESTAN UR és UR ESTAN kifejezés a magyar nyelvekben az Úristen megjelölésére használt névvé lett. A hetitáknál például ESTAN világosan isten jelentésű volt és az égben lakót jelentette.²⁴

Ha az isten nő voltát kívánták kifejezésre juttatni, ezt a NET TA-SZO-NU kifejezéssel tették (hieroglifái a 21. táblán hatodik sorban a 6. szó), amiből lett a »Nagyasszony«, az angol kézikönyvek Great Goddess istennője.²⁵ De hívták őt NU, ANU, ANA, NANA, NINE: »Nő, A Nő, Anya, Néne, Neni« névvel, sőt gyakran egyszerűen csak teremtő szervének nevét mondták ki, ami az ókori világban nem volt gyalázó kifejezés. Ilyen neveit mai gátlásaink miatt csak régies alakjukban közöljük: A-PSA, A-PSU, AS-TART, AS-TORET, BASTIT, NU-TOS, QADISHAT (Kedvesed) és VENUS, utóbbi eredetileg szókezdő kemény ikerhanggal. Bővített kifejezések is forgalomban voltak, pl. HATE-PINU, TELE-PINU, RABRABINA (40m. 121 sk és 81m. 136 sk). Az anyaisten ábrázolási módjai e kifejezések magyar értelme felől minden kétséget kizárnak.²⁶

²⁴) 122m. 146. — Nem oszthatjuk azt a nézetet, amely szerint az isten szó a mezopotámiai egyes sorozámat jelentő szóból keletkezett volna. Az egyes számjegyet, ami régiesen EGI, csak a név írására használták, utána téve az értelem-meghatározó Úr szót: Ég Ura. Hasonlóképpen számjeggyel, az ötös számjeggyel (öt vonással) írhatták a napisten egy másik közismert nevét, az Útúr nevet, az úr kíséretében, mert az 5 régies alakja UTU volt. Ugyanígy módon négy vonással és az úr kíséretében írhatták a Nagyúr nevet. Az Istennek számjeggyekkel való összefüggése tehát nem az istennév eredetéről utal, nem etimológiai, hanem grafikai probléma.

Az isten szó írását a 26. táblánk első sorában mutatjuk be, négy kifejezésben. Ezek: »Isten; Isten írnoka; Isten hitvese; Isten rokonsága.« Isten alatt mind a négy esetben Egyiptom királyát is érthetjük.

²⁵) Az ősrégi magyar Nagyasszony kifeje-

zés nyelvünkben a kereszténység felvétele után az istenanya, Szűz-Mária nevévé lett. Ugyanígy átment a keresztény szokásba az Úr és Isten szó is. Azt is megjegyezhetjük, hogy az ősi Estan szóból lett az István magyar keresztnev, sok királyunk kedvelt trónneve, akárcsak az Óshézában, akik magukat a földön istennek képzelték.

²⁶) Az anyaisten APSA, APSU nevének a magyar nyelvet nem ismerő tudósok »víz' értelmet tulajdonítanak, talán azért mert az Óshézal nyelvben a vizet még »pisnek' nevezték, ami az ő nyelvükbe is átment. Eszerint e világ keletkezését magyarázó ősi szövegeket így értelmezik: a világ keletkezett az »ősvízből' (primeval sea), a »fekete vízből' (dark waters), a »mély vízből' (abyss), az »ősi óceánból' (primeval ocean), az »örök vízből' (eternal waters). — A mai »apóca' és »kedves nővér' kifejezéseink a régi neveket folytatják.

Az anyaiszten sokféle neve rávilágít arra az összetett szerepre, amit ő a régiek gondolatvilágban betöltött. Alakjában összeponosult mindaz, ami számukra mély vallásos értelemmel bírt és amit ma a szeretet, szerelem és termékenység szóval fejezünk ki. Ő volt az életadó édesanya, a gondos néni, az önfeláldozó nőtestvér, az otthon fénye, a kedves, a szerelmes, az örömnő, egyszóval a régi világ egyetlen nagy szórakozásának forrása. Ő volt a kőkor legfőbb gondjának, a termelés folyamatosságának szimboluma, a mezőgazdaság, állattenyésztés és a munkaerő forrásának letéteményese. Szerepéről költeményeket írtak, alakja köré mítoszokat fontak, mint pl a hétiták is tették Telepinus istennőről (81m. 185—188; 143m. 182—186). Tisztelete a legrégebb kortól kezdve megszakítás nélkül, folyamatosan bizonyítható egészen az őshazai nagy birodalmak összeomlásáig, sőt még azután is, mélyen be a keresztény korba (37m. 28; 91m. 340; 129m. IV 323 sk). Egyik szerzőnk szavaival élve: »Az anyaiszten fogalmáról elmondhatjuk, hogy az majdnem annyira egyetemes, mint maga a vallásos ösztön.« (91m. 213). Bár tiszteletét az Őshazában mindenütt megtaláljuk, szerepe mégis legkorábban, leghosszabb ideig és legnagyobb bensőséggel a haza északi felében élt: Mezopotámiában, Szíriában, Kánaánban, a Hétita Birodalomban, valamint a nagyrészen e tájak emberanyagából származott Kréta szigeti lakosság körében. Utóbbi helyen őt a magyar világ összeomlásáig mindig legfőbb istenként tisztelték.

A legrégebb vallási forma idején őszanya mellett ősatyáról eleinte nem esett szó. Ezt azzal magyarázzák a tudósok, hogy akkoriban még nem fogták fel az atya nemzésben betöltött szerepét. De amikor a felismerést megtették, az anyaisztenhez szükségszerűen hozzáadták férfi társát, aki azután a legtöbb magyar kultúrtájon fokozatosan az anyaiszten fölé emelkedett és lett a fő-, vagy egyedüli isten, az igaz isten. Ezzel a változással egyidejűleg az anyaiszentet megjelölő összes nevek átszálltak a férfi istenre, mint az Úr, Nagyúr, Ős, Isten, Hungar és Magyar, kivéve természetesen női mivoltára utaló neveit, amelyek helyett neki férfi mivoltára utaló neveket adtak.

Észak-Egyiptomban az atyaiszten hímneműségére utaló nevét három mássalhangzóval írták, utána téve az isteni meghatározó Úr-jelét: P-T-KH UR. Hívói e név alatt a teremtet, minden létező dolognak és lénynek ősatyját, az öröktől fogva létező istent értették, akinek a többi isten, helyesebben ,tevő' csak különféle megjelenési formája.²⁷ A név ,atya' értelmét az egyiptológusok már tisztázták, tekintve hogy az istent a nemi érintkezés MEN-AT: »Mén-Atya« szimbolumával szokták ábrázolni (a ménatról: 24m. 170, 232; 25m. 84 No. 46; az isten képe a ménat jellel: 25m. 52 No. 4). Ezek alapján kézenfekvőnek látszik, hogy a P-T-KH írásjeleket aP-át-oK:

²⁷ The priest of Ptah of Memphis claimed that it was their god Ptah who was the creator of the heavens and the earth, and that the other

great gods were merely forms of him (24m. 116). Erről az istenről részletesebben szól 24m. 169 sk.

„Apátok” alakban kell hangzósítanunk. Űgy is ábrázolták ezt az atyais-
 tent, amint kezében az angolosan átírt WASH nevű szimbolumot tartja,
 MAT talapzaton áll s alakja férfi AR (képe: 25m. 52 No. 3). Ezek az írás-
 jelek közelebről meghatározzák Ménatya Apátok kilétét, megmondva,
 hogy ő az WASH-MAT-AR: „Ősmagyar.” Ismerjük nevét más grafikával
 lejegyezve is és az megerősíti kilétét. A szóbanforgó jeleket (24m. 169 a
 „Ptah” szakaszban és 26. táblánkon a második sor elején) így olvassuk:
 aP-át-oKH, minden ÉLET-Ne-K URA: „Apátok, minden életnek ura.”
 Dél-Egyiptomban a férfi isten neve MEN, AMEN, JAMEN volt: „Mén,
 A Mén, Jó Mén” s ez a név is az isten atya mivoltára, teremtő tevékeny-
 ségére utalt.²⁸ Mezopotámiában ő volt a MEN-ROT: „Mén-rúd” és NIM-
 ROD, NEM-RUD: „Nem-rúd”, Szíriában és Kanaánban BELE, BEL, BELA,
 BAAL, BAL: „Bél, Béla, Bál” nevet viselte, — s a Béla név szintén a leg-
 gyakoribb magyarországi trónnevek közé tartozott. A föníciai Arad nevű
 városban Bél szobrát úgy ábrázolták, hogy a bálvány (BALUAN: Bál hona,
 lakóhelye) hasára egy kör alakú ablakot szerkesztettek s azon át a belek
 alakját látni lehetett (129m. IV. 247). Így, a szavak összecsengése alapján,
 a belek jelzésével érzékeltették a rátekintővel, hogy nagy szentséggel,
 Bál isten személyével áll szemben. A szellemes szobrot a magyarul nem
 értő tudósok természetesen hiába nézegették, a furcsa kivitelezés okát nem
 tudták felfedezni. Ugyanezt a férfi istent Egyiptomban BES, BAS néven
 is neveztek (hieroglifáját 21. sz. táblánkon, a második sorban első helyen;
 olv. 122m. 25; 25m. 55 No. 71). Képével ágyak fejfáit, női öltözőszobákat
 szokták díszíteni s nevét házasságkor sűrűn emlegették, — írják róla az
 angol szakértők. Ő volt az egyik legnépszerűbb isten (Bes was a popular
 god; his popularity grew, 57m. 112, 114); a Hétita Birodalomban TELE
 PHOS néven ismerték (40m. 121).

Külön figyelmet érdemel az őshaza északi sávjában gyakran használt
 újabb kőkori istennév s egyben királynév, az ARPAD: „Árpád”, mely az
 európai magyar történetben is kimagasló jelentőségű. Szerepelt AR-PAD
 Mezopotámiában (169m. 8), említi a nevet az Ótestamentum a Tigris folyó
 felső vidékén AR-PACH-SHAD illetve AR-PHAXAD alakban és létezett
 az Eufrátesz nyugati nagy kanyarában egy ARPAD királyság azonos nevű
 fővárossal. Ez utóbbi város helyét ma Erfédnek nevezik. A Nílus völgyé-
 ben is volt Árpád, nevének hieroglifáit az angol tudósok így írják át:

²⁸⁾ Az Amén név értelmét az eddigi kuta-
 tások is tisztázták: The name Amen... seems to
 refer to the mysterious and unknown power that
 causes conception in women and animals; one
 of his symbols is the belly of a pregnant woman
 (24m. 194). Az idézett helyen megtaláljuk pon-
 tos hieroglifáit s azokat így olvassuk: A M-ÉN
 UR vagy A M-oNY UR. Amén Egyptom főisten-
 névé a 18. dinasztia idején lett, miután ez a

thébai család a hyksosok kiűzése után egész
 Egyiptom trónjára került. Aménról olvassuk: The
 bull was sacred to him, being in this case called
 BAKH (22m. 101). A hermontisi szent bika neve
 is BAKH: Bak volt s ezt a görögök Bacis néven
 idézték (22m. 30). Amént „csinos arcú bikának”
 (buli, fair of face) neveztek és a thébai Amén
 királyok címe is az »erős bika« (strong bull) volt
 (22m. 37).

ER-PET és ER-PAT (23m. 18, 138, 435, 649) egy más alkalommal pedig így: ERPÁ (24m. 176). A név egyéb változatokban is szerepelt, jelesül fordított sorrendben összerakott elemekkel. Egy fontos neolitikus kori egyiptomi telepet például BAD-ARI, PAT-ARI néven neveztek s a Nilus egész balpartja POT-UR-USI, PAT-UR-USI király birtoka volt. A név jelentését bibliai formájában sokat vitatták. Egyiptomi szereplésével kapcsolatban megállapították, hogy így hívták az istenek atyját, akitől többek között a deltabeli utolsó független király, Ósúr (OSIRIS) is származott. Az Árpád névben mi is ugyanazt a gondolatot látjuk tükröződni, mint ami a többi termékenységi isten nevében is észlelhető: mint teremtő és őstyá, Árpád volt az Úr-bot vagy Bot-úr (PAT-ER, ER-PET). Más vélemény szerint Árpád a föld ura, amely valószínűleg később felvett értelme lehetett. Isteni vonatkozásban azonban POT-ER, FOD-ER, BOT-AR és egyéb változatai sokkal inkább a teremtőt, az atyát idézik, a mai Patert, Vatert, Fathert.²⁹ Az Árpád név különösen Egyiptomban volt elterjedve, valamint azokon az északabbra elterülő vidékeken, amelyek idővel Egyiptom uralma alá kerültek³⁰

Az atyaisten szerepéről megfelelő behelyettesítésekkel ugyanazt mondhatjuk el, mint amit az anyaistenről mondtunk. Ő volt az atya, a gondviselő, a vezető, a védelmező, a mezőgazdasági termékenység iránítója, a barázdák beoltója, a gyümölcsfák, állatok és emberek szaporí-

²⁹ Sir Wallis Budge szerint ez egyiptomi Árpád azonos volt a KEB nevű úrral (istennel). Ez a Keb-úr, mondja Budge, egy tojást tojt (!?) és ezért őt kotkodácsolónak (great cackler) is nevezték (24m. 176). Megvizsgáltuk a szóbanforgó hieroglifákat. A nevet egy kacsá Ka, egy láb B és egy úr AR írja, ami tehát KABAR. Az állítólagos kotkodácsolás hieroglifái ezek: NYÉ-K A Ka-B-AR UR: »Nyék, a Kabar úr.« Az isten Észak-Egyiptomban székelt. — Bonyolítja a dolgot, hogy a Ka-B-AR szókezdő mássalhangzója SZa szótagként is olvasható (25m. 66 No. 67; 57m. 52) és ez esetben a kérdéses név így alakul: SZa-B-AR, SZa-B-IR. Az egyiptológusok továbbá az Árpád nevet gyakran a SEB(úr): »Szabíre kísérletében találják (23m. 18). Feltűnő tehát, hogy itt Észak-Egyiptomban az Árpád, Nyék, Kabar, Szabír együtt szerepelnek, egymással szoros összefüggésben és néha azonoságban, és hogy ugyanezek a nevek Európában az A.D. 9. században is együtt fordulnak elő. Az nem meglepő, hogy egyesek azt sugalmazzák, hogy Árpád azonos Nimróddal. Az sincs kizárva, hogy a Kabar esetleg P-vel olvasandó, Kép-úr, azaz királyhelyettes értelemben; a Szabar pedig Zab-úr lenne, a felső-mezopotámiai Zab folyó vidékéről eredő jelentéssel. Mindez azonban csak spekuláció, egye-

lőre érthetetlenül állunk a tények előtt és bővebb adatok hiányában nem tudunk a kérdés nyitására rájönni. Annyi azonban bizonyos, hogy a magyar őstörténetnek itt egy újabb kulcsproblémája leppang.

³⁰ Az anyaisten tárgyalásakor láttuk, hogy az ó MATAR, MATER nevének pontos magyar etimológiája van. Ugyanezt állapítottuk meg most az atyaisten ARPAT, BOTUR, PATER nevééről. Tévesnek látszik tehát az az elmélet, amely szerint a 'mater' (Mutter, Mother) és a 'pater' (Vater, Father) indogermán eredetű szavak volnának és e két szó, négy-öt másikkal egyetemben az indogermánok ősi egységének volnának tanúsával. Őm e szavaknak az indogermán nyelvekben nincs etimológiájuk, évezredekkel az indogermánok előtt megvoltak, méghozzá olyan területen, ahol germán népek sohasem éltek. Ezek a szavak tehát az indogermán nyelvekben nem lehetnek eredeti szavak, hanem kölcsönzavak, a magyar nyelv szótárából való átvételek. Így nem is az indogermánok, hanem a magyar népek ősi segítségét bizonyítják.

Egyébként ugyanez az észrevétel vonatkozik a 100 sorszámot jelentő harmadik úgynevezett indogermán tanúszóra, amit az ösazes magyar és magyar származású (finnugor) nyelvek ősibb for-

tója.³¹ Az őskori vallási gondolkörben tehát, akár a nő, akár a férfi volt a fő-, vagy egyetlen isten, mindig a termékenység, a létért való küzdelem, a fennmaradásért való harc tükröződött, mert abban az időben ez volt a legfontosabb probléma. Az szolgáltatott alapot a világmindenség magyarázatára és az indokolta az akkori politikai és társadalmi berendezéseket, szokásokat és a lépten-nyomon előbukkanó szexualitást.³² Azt is észrevehettük, hogy az említett közel 50 név, amivel az isten fogalmát a legrégebbi időkben kifejezték, mind magyar értelmű, de ezt most már természetes dolognak könyvelhetjük el.

A közvélemény széles rétegében még ma is az a vélemény uralkodik, hogy az ókorban az istenek száma ezernél is több volt s a dolgot mintegy mosolyogva említik. Ez a téves nézet nyilván onnan ered, hogy a tudósok nem értik az istenneveket és azok használati módját. Valahányszor ugyanis egy-egy név mellett az isten 'Ur' szójelét látják, mindannyiszor külön istent képzelnek el. A valóságban a régieknek egyszerre csak egy istenük volt. Ha neki több nevet is adtak, azok mindig ugyanarra az istenre vonatkoztak, de hol az egyik hol a másik tevékenységét vagy személyiségét hangsúlyozták, mint erre már alkalmunk volt utalni. A napistennek pl. 75, Osirisnak 100-nál is több nevét ismerjük (57m. 19, 57). A katolikus vallásban is csak egy az isten, de működése szerint három a személye, aszerint, amint teremtő, megváltó vagy megszentelő tevékenységében gondolunk rá és mindegyik személyének megvan a maga külön neve. Az újabb tudományos munkákban azonban e tekintetben határozott tisztulás mutatkozik, kezdik megérteni az istennevek használati módját és tudják, hogy a régiek egyistenhívők voltak. Végeredményben azonban az isten száma — egy vagy több — csak nézőpont kérdése; az ókori vallás megítélésében a mozzanat alárendelt szerepet játszik.³³

mában őriznek, mint a germán nyelvek. Az észrevétel vonatkozik a férfit jelentő 'mén' szavunkra is, ami a német nyelvben 'man' alakban általános alanyként használatos: Man geht, Man trinkt, Man spricht. Ugyanezt mondhatjuk el 'úr' (Ur, Ar, Er) szavunkról, ami a németben igen fontos szerepet tölt be: Er geht, Er trinkt, Er spricht; Uralt, Urkunde, Urgeschichte. További előadásunk folyamán e jegyzéket még más szavakkal is bővítjük. De az eddig észlelt Mater, Pater, Mén, Úr és 100 szavunk is eléggé bizonyítja, hogy a soha szilárdan meg nem alapozott, de mégis szilárdan hitt indogermán elmélet felett eljárt az idő. Németországgon kívül másutt már nem is igen hangoztatják, még átkeresztelt Indoeurópai formájában sem.

³¹) A férfi isten a későbbi időkben is megmaradt a termékenység birodalmának kormányzójaként. Egyiptomban és a Hétita Birodalomban pl.

MAKH-UR és MAKH-AR az aratás és a magbegyűjtés isteneként szerepelt (182m. 350), nyilván eredeti értelmének bővítése és továbbfejlesztése révén, amire az összecsengés is ösztönözte őket (Mag: Makh).

³²) Az istennel kapcsolatos szexuális szimbolumok és képek az újabb kőkor idején még minden más ábrázolást sokszorosan felülmúlnak. In the primary neolithic cultures these two fertility symbols (a női és férfi) are still absolutely dominant (91m. 335).

³³) Több száz istenről tesz említést 113m. B3 sk és 101m. 34. Mások sejtik, hogy a sok név egy és ugyanarra az istenre vonatkozik, mint pl. 129m. III. 164 és 153m. 239 Utóbbi szerző egy helyen határozottan mondja: Most of them are in reality only different names for the same conception, 153m. 245 sk. Ismét másutt ezt olvassuk: All the major goddesses are realy forms of the

A napközpontú világkép az őshazai magyar népek második nagy vallási szintézise volt. Nem forradalmi úton, nem a régivel való hirtelen szakítással jött létre, sem pedig valamely idegen népnek a magyar őshazába való behatolása nyomán, hanem a megelőző vallás szerves folytatásaként. Lehetséges, hogy e vallás elemei már a hun és a magyar ág szétvándorlása előtt megvoltak és a közös ősi kultúrkincs keretébe tartoztak. A naphit elterjedését nagyon megkönnyítette a termékenységi vallás egyik tétele, amely azt tanította, hogy a Nap (NABU, NEBO, NIP, NAP) az istenanya NÜ: Nő gyermeke volt, akárcsak a többi égitest, a bolygók és csillagok. De már eredetileg is volt egy nagy különbség a nap javára: ő volt az istenanya elsőszülött gyermeke! Jelentősége rohamosan növekedett, bizonyára a magyar nyelvű népek tömeges letelepedésével és rendszeres mezőgazdálkodásra való áttérésével párhuzamosan. Az emberek új életformájukban természetesnek vették, hogy egész életük a nap járásának függvénye. A növényi világot az kelti életre, az ő mozgásával változnak a nappalok és éjszakák s aszerint cserélődnek az évszakok is. A nap világítja meg a földet, az minden jónak a forrása, a javak szétosztója és így tovább. Kr. e. 3000 és 2500 között aztán fokozatosan áthárították a napra mindazokat a régiebb és újabban megismert természeti tüneményeket, amelyek magyarázatra vártak és az őszanya-ősapa elképzelésbe már nem fértek bele. Ennek során lett a nap képében megnyilatkozó isten az egész metafizikai világ központi magyarázó tényezője, a teremtő, a kormányzó és a világfenntartó isten, az ég és föld ura, a legfőbb bíró. Az új vallás előbb a királyi udvarokban s a művelt réteg körében honosodott meg, azután fokozatosan szélesebb és szélesebb rétegekben terjedt el, hogy végül hivatalosan a napkorong legyen az egyisten képe. Hozzá ekkor Egyiptomban így sóhajtottak: »Óh Te, egyetlen egy, óh Te tökéletes egy« és így címezték: »Egyetemes Úr« (23m. 9; 37m. 71 és 69). A mezopotámiai Káldeában is csak őbenne bíztak: »Ember, ki ezután születesz, bízzál NEBO-ban (Napban), és ne bízzál semmi más istenben« (129m. III. 154). A napkorongot magát azonban nem tekintették istennek; abban csak az isten látható képét szemlélték. Az isten elképzelése maradt a régi: emberóriás, akit hol nőnek, hol férfinak véltek. Hogy a nap csak az isten (UR) képe (KHEPE) volt, kiderül a hozzá intézett himnuszokból is, amelyek egyi-

one Great Goddess, 37m. 266. Egész pontosan látja a dolgot az az íróné, aki szerint a sok név nem egyéb, mint divers aspects d'une même divinité, mert l'analyse du caractère des dieux hittites aboutit à deux résultats: beaucoup de divinités ne sont que des aspects divers de la même divinité. Selon qu'elle est adorée à tel ou tel endroit, on l'honore particulièrement pour

telle ou telle de ses qualités, 40m. 121. Sir Wallis Budge pedig így szól: »Az egyiptomi szavak pusztán értelmét nézve, egészen bizonyos, hogy mikor az egyiptomiak istenüket egyedülvalónak és páratlanul jelentették ki, ugyanazokat a gondolatokat fejezték ki, amelyeket a zsidók és mohamedánok, amikor istenüket egyetlennek és egyedülvalónak jelentettek ki« (24m. 196).

kében ezt olvassák az egyiptológusok: »Dicsőség néked, óh Te, aki jöttél mint az Úr képe« (Hommage to thee, O thou, who hast come az KHEPERA, 23m. 4).

Az új teológiai rendszer főleg a teremtés magyarázatában különbözött a régítől. A világ keletkezését többé nem fizikai megtermékenyítéssel, fogamzással és születéssel magyarázták, hanem szellemi folyamatnak képelték el. Úgy gondolták, hogy a teremtés szóbeszéddel történt: az isten akarta hogy legyen és amidőn kimondta az ígét, — lett! Egyik egyiptomi papirus így adja elő a dolgot: »Az Úr megjelent székében... Csened vala és ő szólni kezdett... aztán elkezdett kiabálni. A föld néma megdöbbenéssel hallgatott. Az Úr üvöltése mindenütt hallatszott és nem vala egy második isten véle. Megteremtette a lényeket és azokba életet varázsolt.« Egy más papirus szerint az Úr így szólt: »Én teremtettem mindeneket azzal, ami szájamból kiszállt, amikor még nem vala sem ég sem föld« (mindkettő: 128m. 15 sk). A beszéd jelentősége az új hitvilág nyomán óriási lett és nevet adni valaminek egyenlő lett annak megteremtésével, létezésével.³⁴ Nevet elvenni viszont, akármilyen módon, pl. feliratból írásjeleit kitörölni, azonossá vált az illető személy — isten vagy király — nemlétezővé tételével. A beszéd és szó lett most mindennek a kezdete és valószínűleg »oka« is (37m. 79; olv. u. ott 75 sk és 128m. 16).

Az átalakult vallási képzetekkel egyidejűleg új szakrális szókinccs került forgalomba, az úgynevezett szoláris terminológia. Ennek megismerése a magyar őstörténet további részének megszerkesztése szempontjából rendkívül fontos. Az isten régibb megjelölései közül továbbra is megmaradt az UR, RA, ami alatt ezentúl a napistent értették. Továbbra is nevezték az istent Ősúrnak (USUR), Honúrnak (ANER, ANKARA, ENGARA) és Magúrnak (MAKERU). Új nevei közül legjobban elterjedtek a következők: »Nap«, átírásban NAB, NABU, NAP, NIP; az úr szóval összetéve »Napúr«: NAP-RI, NEP-RA, NIPP-UR, NEF-ER; kerek alakja miatt KERÉK UR: »Kerek Úr«; tányér alakja miatt TANER: »Tányér« vagy ATENRA: »A Tányér«; ha óriási szemére gondoltak, amely mindent megvilágít, ő volt a SZUM-ER: »Szemúr«. Ez utóbbi nevet írták szókezdő T-vel is, NEF'ER TUM: »Napúr Szem« és ATUM RA: »A Szemúr« alakban. A hétitáknál ő volt a WURUSEMU: »Vörös Szemű« (122m. 146 és 81m. 136) és a »Sütő Úr«: SITRAR (81m. 159). Mint az ég urát EK-UR: »Égúr« néven is idézték. Mindennapi járásával kapcsolatban keletkezett nevei az égen elfoglalt helyzetére utaltak. Amikor felkelőben volt, úgy mondták RA-KEL, ebből lett a Rachel név és a mi reggel szavunk; midőn beleült SEKER: »Szekér« nevű járművébe, ő volt a SEK-ER: »Szekúr«; ha úgy képelték el, mint

³⁴) Ebben az összefüggésben egészen jól megérthető a Biblia ama szakasza, ahol az állatok megteremtésével kapcsolatban névadásról szól a mese: a neveket ADOM (Ádám) adjal — In Chal-

dea, as in Egypt, nothing was supposed to have a real existence until it had received its name (192m. III. 3; ugyanígy 143m. 122).

valami óriást, aki lóra pattan, LA-UR: »Lóúr« volt a neve; mivel az ég. boltozaton végignyargalt, »Nyargaló«: NERGEL néven is emlegették; ha az égi úton haladtában képzelték el, ő volt az UTUR: »Útúr«; pályája kiindulópontján, »Keleten«: KEL-UT megjelenve, nevezték CALETI: »Keletinek«, a végponton, Nyugaton: NYUG-UTInak: »Nyugati.« Napi pályájának végére érve, úgy képzelték, hogy lebukott, leesett a síknak képzelt föld alá, ez volt az UR-ESTE vagy ES-UT-RA: »Estura« s azután sötétben SET-UTon: »Setét« folytatta útját, mint SET-UT-RA: »Sötét Úr.« Amikor viszont fenn utazott az égen, hívták egyszerűen UTASnak is: »Utas.« Volt még sok más neve is, amelyek egyik-másikára alkalom adtán kitérünk. Arra nincs helyünk, hogy a felsorolt nevekre utaló száz meg száz hivatkozást jegyzeteinkben közöljük. Az érdeklődőket a Halottak Könyvére utaljuk (23m. és 24m.), továbbá Maspero kötetekre (129m.), ahol majdnem mindent megtalálnak. De nyomatékosan hangsúlyozzuk, hogy az említett neveket nemcsak Egyiptomban használták, hanem a Régi Keleten mindenütt, ahol magyar nyelvű népek laktak, tehát Mezopotámiában, a Kaukázus vidékén és a Földközi-tenger keleti öble körül is.

Arra nézve, hogy a szoláris fogalmak és kifejezések miként kapcsolódnak szerves egészbe, az egykorúak imádságai jó felvilágosítással szolgálnak. A Halottak Könyvéből vesszük vonatkozó idézeteinket, visszafordítva azokat angolból magyarra. Az egyik ilyen ima így szól: »Óh Te, aki önmagadtól születél, Te egy, hatalmas egy (égi), kinek millió a formája és megnyilvánulása. Te vagy a világmindenség ura, a Hon Ura, (Heliopolis fejedelme), az örökkévalóság ura és kormányzója. A nagyurak (értsd: a többi tevő) örvendeznek, amidőn Te kelsz s midőn kocszol az égen, Te, aki magasztalt vagy szekeredben« (23m. 13). »Te világítod meg türkisz-kék sugarakkal a két országot (a két Egyiptomot). Óh úr, Te vagy a Magas Úr (Magúr) az isteni gyermek, az örökkévalóság örököse, aki önmagától fogant és önmagától jött a világra, a föld királya, az Ágy-út (az éjjeli világ, alvilág) fejedelme, az alvilág kormányzója, Te aki eredsz a vízből, aki születél NU istenanyától« (23m. 16). »Én vagyok TEM, amikor kelek (helyesen: amikor fekszem). Én vagyok az egyetlen. Én Nuben születtem. Én vagyok az Úr, aki kezdetben keletkeztem, aki vagyok ura annak, amit teremtettem« (23m. római 97). Hajójában evezve az alvilágban: »Én hoztam BENNU (ebben) az Urat keletre és Ósurat Tattu városába... Én separtem tisztára a tányér útját és én huztam SEKERI URat (a szekeret) talpán« (23m. 303). »Dicsőség néked, Te ki vagy Úr, midőn kelsz és TEMU midőn lenyugszol. Te kelsz, emelkedsz, sütsz és ragyogsz, Te vagy az istenek koronás királya. Te vagy az ég ura, a föld ura, Te vagy a teremtő, aki a magasságokban lakozol és aki a mélységekben lakozol. Te vagy az egyisten, ki a kezdet kezdetén jöttél létre. Te teremtetted a földet, alkottad az embert, hoztad létre a vizes mélységeket, teremtetted a Hapot (Nilust), a vizes mélységeket és

adtál életet mindannak, ami abban van. Te gyúrtad a hegyeket, csináltad az emberiséget, a mezők állatait, alkottad az eget és földet» (23m. 12 sk).

A napisten sok neve, Napúr, Égúr, Szemúr, Útúr, Székúr, Képúr, Honúr, Magúr és a többi, mind valamennyi ismerősen cseng a magyar fülben. Mindet értjük, valamennyi két egytagú magyar szó összekapcsolásából keletkezett, mindegyik etimológiája világos és elemeiben is érthető. Ez a szókincs fényes bizonyíték arra, hogy a napvallás is a magyar népek találmánya. Micsoda óriási meglepetés lesz tehát, ha valaki a napistenhez intézett himnuszokat és imákat eredeti szövegükben megnézi és a hieroglifált szöveget magyarul pontosan elolvassa!⁸⁵

HOL LAKTAK AZ ISTENEK?

Mivel a régiek az istent emberalakban képzték el, emberi szükségletekkel, logikai kényszerűség volt, hogy a földi emberek életének mintájára számára is lakóhelyet tételezzenek fel, illetőleg ilyen építsenek. Az isten lakóhelyét »Úr honának«: AR-INA nevezték, mint a hétiták (81m. 139) és elsősorban az égben képzték el. Úgy hitték, hogy ott az isten valami kastélyfélében bezárkózva élt, széken, azaz trónuson üldögélve.⁸⁶ Örök vigyáztak a birtokán, nehogy valaki nyugalma megzavarja. Közülük egyesek a kapukban álltak, mások a várfalak résein kifelé leskelődtek, hogy a közeledőket megpillantsák, ismét mások futárszolgálatot teljesítettek és feladatuk a riasztás volt. Az isteni örök, lesők és futárok hármasszervezete általános volt. Az egyiptomi papirusok többször ábrázolják ilyen formában az istent, illetve az ő legfőbb hét személyét, amelyek mindegyike egy-egy szoroson egymás mellé illesztett téglalap alakú cellában székel (23m. római 159 sk, római 177 sk és 440; Mezopotámiára: 101mu 26). A papirusok az isten személyzetét is megnevezik és a vonatkozó hieroglifákat a Halottak Könyvének kiadója ábécés átírásban közli. Ha ez az átírás jó, az örök egyik-másikának nevét az angol tudós nyomán is felismerjük. Aki az isten székének őrzésével volt megbízva, arról a szöveg azt mondja SKHET HRASHT ARU: »Székét őrizte ő«; aki testőre volt,

⁸⁵ A nap neveit gyakran a holdra ruházták rá, mert a holdat az egykorúak az »éjeli napnak« tekintették, a nappali nap: UTU, SZEM stb. másának. Tulajdonképpen tehát így kellene minden esetben nevezni: Utu-Mésa, Szem-Mésa (Szemes, Samash). A hold szerepe, mint a napisten éjjel látható mása, kifejezésre jut a régi iratokban is. A napisten pl. egyszer így szól a holdistenhez: Behold, I am here in the sky in my place. As I am going to take the light to the Underworld... thou shalt be in my place, AS A SUBSTITUTE, and thou shalt be called the SUBSTITUTE OF RE (143m. 120). Kommentár: Du-

ring his absence from the sky, the sun leaves the moon as his deputy (U. ott).

⁸⁶ Az isten lakóhelyét az Indiába vándorolt Barát-törzsek LAK, LAKA, LOKA: Lak és HEL, HELE: Hely szavak használatával jelölték meg, mint ezt a hindu mitológiai szótárban (53m.) számos esetben látjuk a szavak értelmének pontos megjelölésével. Jövendő kutatóink az Indus völgyében, majd onnan tovább a Ganges medencéjében és India egyéb folyó völgyeiben okmányszerűen nyomozhatják az »elveszett magyar törzsek« történetét és hatalmas kulturális misszióját.

az KHESEF HRASHT KHERA: »Késével őrizte király(t)«, kezében látjuk a kést. Egy harmadik, aki a réseken át leskelődött, volt a SEMETU: »Sze-
mező«; hasonló feladatot végző társa volt a RES HRA: »Rés öre«; aki
viszont a futár tisztét töltötte be, SABES: »Sebes« névre hallgatott.

Az istennek nemcsak az égben, hanem a földön is volt rendszeres lakó-
helye, ahol a tiszteletére épített szentházakban (templomokban) tartóz-
kodott. E házak a városok középpontjában emelkedtek, rendszerint a leg-
szébb épületek voltak és magas kerítés övezte őket, nehogy az istent
zavarhassák. A szentházaknak sokféle nevet adtak, mint általában minden
dolognak és minden személynek. A leggyakoribb név a ház volt, amelyet
valamilyen jelzővel vagy értelmezővel egészítettek ki. A szót gyakran a
kezdő H hang nélkül írták, de legtöbbször mégis vele együtt. Mivel a zöngés
Z hang akkoriban még ritka volt a nyelvben és nem volt külön írásjele,
helyette T állott, a már ismert KETE: Kéz módjára. Eszerint a »ház«
leggyakoribb grafikai alakja HAT, HET vagy ASZ (25m. 77 No. 11-től
29-ig; 23m. 607). Beszéltek ilyen házokról is: HET SHENTH: »Szenház«
(23m. római 63), HET NETER: »Nagyúrház« (25m. 77 No. 14) és NEB HET:
»Napház« (25m. 77 No. 17). A neveket egymásbarótt írásjelekkel találjuk:
téglalap alakú keretben hieroglifákkal. A keret írja a ház szót, a többi a
jelzőt vagy értelmezőt. Aszerint melyik tudós hol kezdi az olvasást, a
kerettel vagy belsejével, ház-szent, ház-nagyúr, ház-nap avagy szentház,
nagyúrház, napház kifejezéseket olvas.³⁷

A szentházak hasonlítottak az isten égi lakóhelyeihez, az isten ben-
nük is egy kis cellában tartózkodott. Oda közönséges hívő nem léphetett
be, a papok közül is csak a főpap. Az isten itt sem elképzelt fizikai való-
ságában élt, hanem jelképesen, szobor formájában. Herodotos szerint az
egyik babiloni templomban, a legbelső titkos teremben, az atyaisten 12
kubik magas színaranyból készített szobra állott, kinek nevét Jupiter néven
adja: Jó-Bot-Ur, Jó-Pat-Er, ami az atyaisten egyik szokásos magyar
neve. Ez Bál isten temploma lehetett. A templomok nagyobb része azon-
ban a napisten tiszteletére szolgált, ami érthető is, hiszen a letelepedés
és építkezés a nap központú vallás győzelmének idejére esett. Az ilyen
templomokat Mezopotámiában »Az Égúr Házának«, »Az Égúr Ágyának«,
»Az Égúr székének« nevezték. A kifejezéseket a tudósok Z-IGG-UR-AT,

37) A továbbiak céljából szükségesnek lát-
szik e helyütt egy-két közös magyar-finnugor
szavat is megemlíteni, amelyeket az Ósházában
is megtalálunk, vagy máris megtaláltunk. Ilyenek
a Kéz, Ház, Fal, Ágy, Kutya, Kenyér, Kis, Szem,
Ég, Daru, Hal, Egér, Kő, Lak, Hajó, Kettő, Hét,
Száz (8m. 12 sk). Mindjárt hozzá is fűzhetjük,
hogy a lak, loka, lakás szó áment a latinba
'locus' alakban, a ház pedig 'casa' alakban, amit
egyes olasz vidékeken ma is 'háza' alakban ej-

tenek ki. A német nyelv a mi ősi 'házunkat'
Haus, az angol House alakban írja. A finnugor
nyelvészek szerint a magyar és finnugor 'ház'
nem a németből való átvétel; ez világos is, ha
a szó közös finnugor-magyar szó és már az Ó-
házában is ismerték. De mégsem merik a fordít-
ottját állítani, hogy t. i. az indogermánok tőlünk
vették át ezt a kultúrforgalmat is. Mi ezt nyu-
godtan tesszük, s így egy újabb szóval nyújtjuk
meg a szépen növekvő listát.

Z-IKK-UR-AT, Z-IQQ-AR-AT, illetőleg EK-UR-SAG, ECH-UR-SAG alakban írják át ábécével. Az égúrház, égúrág, égúrszék pontos értelmét és célját az idegen tudósok nem tudják: "The ziqqurat's purpose is still unknown" (143m. 52). Az ilyen templom rendszerint négyszög alakú torony volt, hét szinttel, olyanformán kiképezve, hogy minden újabb emelet kisebb alapterületen emelkedett (képe: 11m. 69 és 91m. 545). Herodotosz meglátogatott egy ilyen égúrházat (házat, ágyat vagy széket) és benyomásairól így számol be munkájában: »A legfelsőbb torony tetején egy tágas szoba van, abban egy szokatlanul nagy méretű ágy (!) és mellette arany asztalka. Nincs a szobában szobor, nem is lakik ott senki, kivéve az éjszakát, amikor is egy nő tartózkodik ott, akit a kaldeusok, ez isten papjai választanak ki erre a célra az ország összes női közül. Azt is mesélik a papok, hogy az isten személyesen idejön ebbe a szobába és a mondott ágyon aluszik (!), — de én azt nem hiszem el« (94m. I. 92). A régi elképzelés szerint a napisten emberóriás, neki is kell aludni és a szobát, ágyat meg a széket hatalmas testéhez méretezték. Ez a leírás tehát tökéletesen alátámasztja magyarázatunkat, hogy a Z-IGG-UR-AT: »Az Égúr ágya« és »háza.« Ugyancsak emberi elgondolás vezette Mezopotámia papjait, amidőn éjszakára a Napúr ágyához Káldea legszebb lányát rendelték be szolgálatra. A napistent effektív ténykedésében általában főpapja szokta megszemélyesíteni és helyettesíteni.

Az istennek égi és földi házain kívül, ahol hogy úgy mondjuk állandóan tartózkodott, alkalmi lakóhelyei is voltak. Ilyenek elsősorban a természeti jelenségek, amelyekben az isten valamilyen személyét képzeltek el, amely ott a mozgást okozza.³⁸ Ezek az alkalmi lakóhelyek azonban nem a napisten lakóhelyei voltak, hanem a régi termékenység-istené, aki mint tevő ezt a parcellát a napisten győzelme után is megtartotta magának és a természeti jelenségek magyarázatára szolgált. Egyik ilyen példa szerint a Nílus időszakonként azért árad ki, mert vizét egy titkos isteni személy, névszerint MERIT, kimeregeti. Közelebbről megvizsgálva a szóbanforgó képet (26. sz. táblánkon és 129m. I. 48), amely nőt ábrázol merítésre tartott karral, észrevevesszük, hogy az egyiptológusok olvasása hiányos. A kép írásjeleit rendre elolvasva, így áll a dolog: a két párhuzamos vonal közé írt írásjelek: Me-Ri-Ti, alatta HAP, a két párhuzamos pedig a 2 számot írja, tehát együtt: Meríti habokat. E szöveghez hozzá kell azonban olvasni azt a részt is, ami képírással van írva: az istennő fején látható KHA szimbólumot, az emberi arcot RA, majd a feltűnő helyzetben tartott kart KAR (R/L: KAL). Ezeket az elemeket az előbbi szöveg elé illesztve, az istennő tevékenységére ezt kapjuk: »Karokkal meríti habokat.« Ezzel meg lett magyarázva a Nílus áradásának az oka.³⁹ A hétiták országában, az anatóliai

³⁸ V.ö. 85m. 79; 91m. 701, 714; 129m. early man recognized a personality behind every phenomenon (91m. 714; részletesen 37m. 26) III. 147. — In the Nile valley, as in Mesopotamia,

plátón a forró délnyugati szelet, amely tövestül kicsavarta a fákat és tönkretette a termést, szerintük a szélben lakozó isteni személy okozza, névszerint a PAZUZU: »Fazúz« (11m. 21). A mennydörgésben Kr. e. 1600 táján Szíriában az isten haragját vélték megnyilvánulni és »Úr sípjának«: RA SHUPU, RA SHEP, RE-SHEP nevezték (v.ö. 129m. IV. 228; 184m. 81).

Továbbmenőleg, általában minden dolgot, amin a régiek szeme fennakadt és okát, értelmét keresték, vagy eredetére magyarázatot kívántak, szegről-végről mindig az istennel hozták kapcsolatba. Ha ugyanis az isten teremtett mindent, hegyet, vizet, növényt, állatot egyaránt, akkor — vélekedtek a teológusok — az emberi származás módjára minden az ő életének folytatása, annak egy darabja (91m. 703). Mindenben bennevan tehát az isteni szikra, a mezopotámiai bölcselők »mi«-je (ME, 113m. 75; 115m. 115 sk). Erre a kérdésre például, hogyan keletkezett a Tigris folyó, azt a magyarázatot adták, hogy az az isten szerelmének terméke.⁴⁰ Mivel tehát az istenség gyakorlatilag mindenben benne lakhatott, fűben, fában, hegyben, kőben, völgyben, vízben, — az egyszerű emberek valósággal lelki terror alatt éltek. Ha egy követ tovahengerítettek, vagy kellő tisztelet nélkül kezeltek bizonyos állatokat, nyugtalanokdtek, vajon nem sértik-e meg a bennük lakozó istent és nem idézik-e fel annak bosszuló haragját.⁴¹ Az istenfélelem tehát határtalan volt. Herodotos, aki olyan világban élt, amely az ok és okozat között gyakran már tisztán látta az összefüggést, meglepődve jegyezte fel, hogy nincs a világon még egy olyan nép, amely annyira vallásos lenne, mint az egyiptomi. Más megfigyelők ugyanezt az észrevételt tették a mezopotámiaiakra és egyéb keleti magyar népekre.

AZ ISTENNEVEK IRÁSA

A termékenységi vallás a magyar népek legrégebbi vallása lévén, az anyaisten és az atyaisten neveit legtöbbször még tiszta képirással írták, mint az írásról szóló fejezetünkben bemutatuk. Ott különösen az emberalakban írt képekkel foglalkoztunk, Vénuszokkal és férfi párjukkal. Ezek-

⁸⁰) Egyik munkában (24m. 113) megtaláltuk a Nílus neveinek hieroglifikus írásmódjait. Az 1. sz. alatt közölt név hieroglifáit így olvassuk: H-A-Bo-2 MER-eM: »Habokat merem.«

⁴⁰) Samuel Kramer olvasása szerint a Tigris folyó így jött létre: He (az isten) stood up proudly like a rampant bull, he lifts his penis, ejaculates, filed the Tigris with sparkling water (115m. 179).

⁴¹) A magyar teológia isten lakóhelyeire vonatkozó tanítását a zsidók is magukévá tették és sokáig vallották. A Biblia elbeszélése szerint, amidőn Jákob az ő ura földjére (PADDAM ARAM) igyekezett, útközben egy helyen megállt pihenni.

Egy kőre hajtotta le fejét és ott álmondta a híres létra-álmot: Lát-Ra. »Álmából felébredve így szól: Ebben a helyben (helyesen: kőben) az Úr lakozik és én azt nem tudtam. Ijedtség fogta el és így szól: De félelmes egy hely ez! Ez itt az isten lakása, ez itt az égiek kapuja (helyesen: képe). És Jákob jó korán felkelve, felemelte a követ, amit fejpárnának használt és azt emlékoszlopnak felállította (bot!) és olajjal megkenste tetejét. A helynek pedig ezt a nevet adta: BET-HEL. Ez a kő, amit én emlékműként egyenesre felállítottam, lesz az isten lakása«, Gen.-us, XXVIII 16-tól 22-ig.

hez most hozzáfűzhetjük, hogy ugyanerre a célra szolgált az istenek teremő szerveinek egyszerű ábrázolása, a maga nyersségében, (107m. 152; 59m. 125; 75m. 104, 125 kép; 22m. 25 ill.; 25m. 55 No. 71; 24m. 204). Az anyaisten megnevezésére és jelképezésére szolgált azonkívül mindenféle üreges dolog: edény, mozsár, barlang és különösen a pince. Őt idézték a V alakú völgyek, szakadékok, különösen ha vízesés zúgott bennük, valamint az erdővel szegélyezett hosszúkásan elnyúló folyami szigetek. A férfi isten nevét és szerepét leggyakrabban a merőlegesre felállított kövek és oszlopok »képírták«, melyeket a nekünk ismerős ménhír néven tartja nyilván a tudomány. Jó Botúr (Jupiter) temploma előtt is mindig két magas oszlop állott. Férfi isten szimbolum volt a fatörzs, a mozsár törője, a gomba, a lóhere, a lópatkó, meg a kígyó, sőt a kúp alakú hegyek, a toll és a korbács is (107m. 186; 51m. 12, 23, 75), bizonyára az illető tárgyak neveivel összecsengő szavak miatt s amiről bőven ír a kérdés specialistája (75m.).

Mi inkább azokkal az istennevekkel foglalkozunk behatóbban, amelyeket állatok képeivel írtak, mert ezáltal egy újabb ókori történeti rejtély nyitjára fogunk rájönni. Sohasem tudták például, miért volt a tehén az anyaisten leggyakoribb szimboluma. A tehén szót Egyiptomban TEHENU (TE-E-NU) alakban írták. Benne észrevehetjük a »nő« szóval összecsengő NU részleget. S talán nem tévedünk, ha az istenanyával kapcsolatban az összecsengés alapján a szimbolumot »Te Jó Nő« értelemben olvassuk, mint-hogy az anyaisten Jó Nő nevét ismerjük (v.ö. a latin Juno: Jónő kifejezést). Az atyaisten nevének írására leggyakrabban a tehén partnerét, a bikát szerepeltették, a megtermékenyítés e dinamikus állatát, amit Egyiptomban »bak« néven emlegettek. Erre a célra olyan bikát választottak ki, akár rajzolva akár elevenen, amelyik fehér volt, homlokán háromszög alakú fekete folttal. Az ilyen szent bikát APISnak nevezték és feltételezték, hogy benne »Apád« isten (Úr) lelke lakott (57m. 127; 55m. 34; képe 147m. 81). Az isten nevének írására szolgáló másik jellegzetes állat az oroszlán volt, melynek neve Mezopotámiában és Egyiptomban egyformán UR-MAKH vagy MAKH-UR: »Magyar« (181m. 123 és 129m. III. 34). Erre jellemző példa a híres egyiptomi Sphinx, a HARMACHIS, amely vörös gránitból faragott oroszlánt ábrázol emberfejjel. E sokezer éves emlék 19.8 m magas, orra egymagában 1.79 m (képe: 55m. 50; 129m. II. 6 és V 47). Hétszáz évvel ezelőtt a legfontosabb tevő az időjárás szabályozásával foglalkozott és az esőtlen, száraz fennsíkon tőle várták a nedvességet. Neve TESHAB, TESHUB: »Tesz hab(ot)«. Ábrázolása teljes emberalakú történt, testén több száz apró esőcseppet utánozó pontocska látható (képe: 21m. 107; leírása: 87m. 332). Az isten nevének madarakkal való írásáról megelőzőleg már szóltunk.

A napisten jelképei között legkorábban szintén emberalakok szerepeltek. Nevét nagyszemű és nagyorrú figurákkal ábrázolták, mint erre egy mezopotámiai szoboröntő műhelyből sok bizonyíték került elő (160m.

26; 91m. 43. tábla; 160m. 19. tábla). Ezeknek a figuráknak kiemelkedő elemei a Szemúr és Magúr nevet írták. Átvitték a napistenre a régi isten-pár egyéb írásmódját és szimbolumát is, köztük az oroszlán (MAGUR), a madár (MATAR), a szarvas (USUR) és a bika (BAK) képeinek használatát, mindössze egy-két újabb elemet függesztve az állatok oldalára vagy hátára. De csakhamar új állatokat is szerepeltettek erre a célra, elsősorban a szamarat és az egeret, melyek az összecsengés alapján írták a napisten Szemúr illetve Égúr nevét.⁴² A napisten szimbolumává lett azután a párduc is, nem ugyan neve miatt, hanem azért, mert szemre emlékeztető pettyes foltjaival a Szemúr nevet idézte. Az lett a macska is, mert sötétben világítanak szemei és mert nyávogásával szüntelenül az isten nevét mondogatta: MAUr, MAUr.⁴³ A napisten írásjele lett a nap korongját jelző kis karika (UR), a kerék (KEREK) és sok más, amiről megelőzőleg szoltunk s aminek megisméltésétől eltekintünk. A szkarabeusról, erről a keményhátú dupla szárnyú bogárról azonban külön is meg kell emlékeznünk, mert az egyiptomi szimbolikában szüntelenül szemünkbe ötlük, mint a napisten egyik legfontosabb ábrázolása. Ez a rovar petéjét hulladékból alakított kis golyóba tojja bele és napi ügyködése közben a golyót két lábával maga előtt tolja. A golyót a nap képeinek (Ur) fogták fel, az állat lábait karoknak (AKARA) és úgy vélték, ez a bogár figyelmeztet, hogy arra kell gondolni, aki az »Urak ura.« Ha ez a bogár, amit ma galacsinhajtónak nevezünk, széttárta szárnyait, a szárnyak a MAT írásjelet idézték, amihez AR fejét-hozzáolvasva, megint az isten nevét találták: MATAR. Minél tovább elemezték ezt az állatot, annál több hasonlóságot találtak közte és a napisten nevei között. Ezért a bogarat úgy tekintették, mint az Úr különösen kedvelt szimbolumát és úgy hívták KHEP-ERA, KHEP-RA vagyis »Ra képe.« Az összecsengés alapján való elmélkedés és névkeresés szinte mániává lett az Óshazában, az emberek mindenben keresték a szellemeskedést és bonyolították az egyszer már felkapott gondolatot a végtelenségig. A Kepera, Kepra szó — gondolták — úgy is hangzik, mint ez a mondat: »Köp rá.« Következésképpen valamire formálisan ráköpni, egyenlő lett a napisten Képúr nevének idézésével. Például a halottnak másvilági útjára indulásakor a jókívánságot úgy fejezték ki, hogy a holttestre ráköptek. Az egyiptomi szent könyvekben is olvassuk: "I have come and spit upon the body" (23m. 308 és római 155). Miután továbbá a köpésben

⁴²) The ass is a well known symbol of the Sun-god... Ass is one of the names of the Sun-god (24m. 344). Az istennevek írásának és jelvényeinek ismerete nagyon fontos és komoly dolog volt. Amikor a halott lelke külön ítéletre megjelent isten trónusa előtt, teológiából is levizsgáztatták. Egy ilyen vizsgálata alkalmával arra a kérdésre, tudja-e hogy ki a szamar, a beteg

így felelt: »A szamar a Szemúr« (Ass is the Sun God Ra, 23m. 171 és 24m. 233).

⁴³) A macska szimbolumot különösen Bubastis városban alkalmazták (57m. 104), ahol bizonyos ünnepeken macska (MASKA) öltözetben parádéztek az emberek (RA). Ebből lett a 'mascara' szó.

az isteni akarat jutott kifejezésre, az egész teremtést az isten hatalmas köpésének fogták fel.⁴⁴

MI TÖRTÉNIK A HALÁL UTÁN?

Amint a földi halandó szemeit a halál lezárta, teste megszűnt mozogni s az ember tehetetlenül feküdt. Mi történt vele? Úgy magyarázták a teológusok, hogy elhagyta az a valamije, amit két párhuzamosan felfelé tartott karral írtak, a két kart alul hosszúra nyújtott téglalap alakú idommal kötve össze (kép: 37m. 231). Ez idom közepe alá gyakran még egy kis merőleges vonalkát is húztak (pl. 24m. 73). Sokat tűnődtek a szakemberek azon, vajon miként kell e titokzatos jeleket kiolvasni és főként milyen értelmet tulajdonítottak neki az egykorúak. A jeleket ábécére így írták át: KA. Azt gondolták, hogy a szó ez és az ember második énjét (double) jelenti. Ezt a magyarázatot azonban nem mindenki fogadta el. A kritikusok szerint az embert a halál pillanatában nem második énje hagyja el, hanem valami szellemi képessége »az izomerő és izommozgás forrása.«⁴⁵ Azóta egy másik tudós észrevette, hogy a felemelt karokkal képezett hieroglifa egyszer azt jelenti „karok” (arms), máskor viszont ezt: „akarok” (will) (37m. 231 sk). Ezzel kezünkben is van a kulcs, hogy a kérdéses hieroglifákat helyesen el tudjuk olvasni. A két kar AKARA, a téglalap alakú részleg a Ta. Ha e jeleket az említett alsó mérőleges vonáska kiegészíti, a jelek szinte kínos pontossággal írják a szót: AKARA-T-A. Ami tehát az egyiptomi bölcselek szerint az embert halála pillanatában elhagyja, az kétségtelenül az illető »akarata.« Ime tehát az egyiptológia egy újabb fontos kérdését oldottuk meg a magyar nyelv segítségével. A halotról azt is mondták, elállt a lélegzete, elszállt a LELKE: »Lelke.« Ez az észrevétel is helytálló, mert a lélegzés megszűnt a halál másik jellemző szimptomája. Mind a két megfigyelés szerint valami kiment az emberből és el-

⁴⁴) Oliv. 37m. 41; 91m. 715; 23m. római 155. Mindazokon a területeken, ahova az óshazai magyar fajta katasztrófa után szétéradt, a köpésnek áldással való összefüggése a mai napig megmaradt. Ez a szokás egyebek között szintén kalauzul szolgálhat történetük nyomozására. Az afrikai Nagytavak körül élő népeknél, jelesül »a MASAI nevű népnél a köpés a legnagyobb jószándékot és a legszívélyesebb jókívánságot fejezi ki. Köpés helyettesíti az ünnepek alkalmával szokásos üdvözlést és bölcsebb itt a kisasszonyt leköpní, mint megcsókolni. Köpní kell, amikor az ember összetalálkozik valakivel és ugyanezt kell tenni, amikor tőle elbúcsúzik. Az alkut ugyanezen a módon kell megpecsételni« (23m. római 155). — A franciáknál is fennáll a szokás és min-

denki tudja, mit jelent a »jurer-cracher« kifejezés. Nélünk, magyarnak maradt magyaroknál is szokásban van, hogy alku megkötése alkalmával Képurat hívják tanúul, belekötve a marokba s aztán: »Kezet rá!« De a teremtéssel is összefügg ez a kifejezés minálunk, hiszen sokszor mondjuk valakire: »Kiköpött apja«, vagyis szakasztott mése apjának.

⁴⁵) What the KA really was has not yet been decided, and Egyptologists have not yet come to an agreement in their views on the subject. Mr. Griffith thinks (Hiroglyphs, p. 15) that „it was from one point of view regarded as the source of muscular movement and power”. . . . (24m. 74).

szállt máshová. Mi lett a sorsa e kettéválás után külön a léleknek és külön a testnek?

A lélek további sorsáról sok és bonyolult képzetük volt a régieknek. Szerintük a halál után a lélek felszállt a napisten birodalmába és megjelent a Mindenható ítélőszéke előtt, hogy földi életéről beszámoljon. Ez a beszámolás gyónás volt, a bűnök elősorolása az isteni írnok, Toth-Tudó jelenlétében, aki a vallomást kezében tartott tollal azonnal írásba foglalta. A gyónás folyamán a halottnak mintegy félszáz kérdésre kellett feleletet adnia. A bűnök sokfélék, mert tudott dolog volt, hogy »A rossz úr tesz komiztat.«⁴⁶ A Halottak Könyvében felsorolt gyakori vétkek közül néhányat megértünk abban a töredékes átírásban is, amiben az iratokat olvasó tudós közölte. A gyónás első kérdése az volt, bántotta-e a halott földi életében az USHEK NEMMAT: »Ősök nemé?« A harmadik így hangzott: elkövetett-e szemérmetlen dolgokat FEN'CI azaz a szent helyekben? Az ötödik kérdés: tett-e NEHA-HAU: »Néhe« csúnya dolgokat? Nyolcadik kérdés: vajon szolgáló népeit NEBÁntotta? Kilencedik: »szitkozása« SETQESU az isteneket? A harmincharmadik: a vizek szabad folyását a csatornában nem »bántotta«: NEBABUI? Végül igen fontos a harmincnyolcadik kérdés: nem tagadta-e meg az istent az ő megnyilvánulásaiban és az »Útúr hitét« UTURE-KHIT híven vallotta-e?⁴⁷

A gyónás után azonnal következett az ítélet. Ezt Egyiptomban a napisten Magúr minőségében, Mezopotámiában Útúr minőségében hozta (115m. 132, 135). Az ítélkezés drámai pillanat volt: az elhunyt ember erkölcsi értékét jelképesen, egy hieroglifákkal teleírt edény alakjában »mázsa« (MACHSA) nevű mérlegre helyezték. Most dőlt el, mi lesz a halott lelkének további sorsa: örök jutalom, vagy örök kárhozat. Több egyiptomi papirus megörökíti ezt a jelenetet (129m. III. 268 után; 23m. 21-től 35-ig és 137-145). A mázsának két serpenyője van. Az egyikben az isten Magar és Hungár minőségében mint a jóság és becsületesség súlyegysége foglal helyet. Nevét a fején lévő madártoll hieroglifa MAT és isteni alakja AR jelzi (MAT-AR), valamint a térdén lévő ONK az isteni AR alakkal (ONK-AR). A Magar-Hungar serpenyőjében az isten alakja helyett néha csak madártoll MAT szerepel, ami azonban a serpenyő kerek AR alakjával világosan jelezte az ítélőbíró nevét. Ezzel az isteni »Magar-Hungar« súlyegységgel kellett legalább egyenlőnek lenni a mérleg másik serpenyőjébe helyezett lélek földi életének értéke. A jelenet kiegészül az isten írnokának, Tudónak alakjával, aki nézi a mázsa billenését, jegyzi

46) A 23m. római 159. oldalon közölt hieroglifák szótagos átírása: AR-RA-SERTES KAM-Mi-SAT. A szövegben nincs szó fekete malacról, mint ahogyan értelmező gondolják. A sertés képe nem az olyan hangcsoport értékben áll, de egyúttal sugalmazza a 'disznóság' gondolatát.

47) A gyónás jegyzéket 23m. római 166–169 oldalakon közölt azövegből veszüik. A nagybetűkkel írt szavakat a kiadó eredeti egyiptomi hangalakjukban közli, úgy amint a jeleket olvasni és ábécére átírja. A szavak azon a módon illenek a szövegbe, amint mi magyarul adjuk.

az eredményt és gyakran SZÉPÍTI A BETEGET, vagyis nyomja lefelé a serpenyőt, hogy meglegyen a mérték. Néha ott áll a Tudó neje is, MAT-AR NU: »Magyar Nő«, aki kéroleg tartja kezét, mert a »beteg« már vitathatlanul megütötte a mértéket, hiszen a lélek serpenyője alászállt az egyenlőségi vonál alá. Ezután következett a döntő pillanat: a halott lelkét a napistennel egyenlőnek, MAGARnak nyilvánították (140m. 298).

A tisztességes embereknek istenné, azaz magyarrá nyilvánítása ropant fontos mozzanat a magyar őstörténetben. A minősítést jelentő Magyar szóról az egyiptológusok sokat vitatkoztak (24m. 87, 341; 22m. 94 sk). Sir Wallis Budge a dolgot így írja le: „Miután az elhunyt nevét vagy lelkismeretét a mázsán lemérték és benne nem találtak fogyatékoságot, MAAKHERUnek nyilvánították (a szerző ide beiktatja a kérdéses szó hieroglifáit). A papirusokon ez a szó mindig annak neve után következik, aki számára a papirus ki lett állítva” (23m. római 65). A Magyar nevet a szerző természetesen nem érti, nem tudja hogy az a napisten legfontosabb egyik neve, de az eljárást úgy értelmezi, mint valami szentté avatási pert, az isten országába való befogadást, a napistennel való azonosulást.⁴⁸

Milyen élet következett a magyarrá válás, vagyis az üdvözülés után? A halott lelke felvitetett »Mén-úr székébe« (ebből ered »mennyország' szavunk) és ott Magar isten kormányzó társává lett. Ő is kapott az égi birodalomban egy széket (trónust), egy szekeret, egy ágyat meg egy csónakot evezővel és ezentúl ezekben a kényelmes alkalmatosságokban elhelyezkedve kísérhette Napurat utazásaiban, mesterével kocsikázhatott az égboltozat fényes útján nappal és vele hajókázhatott a földalatti vizeken éjjel, mindig kivilágításban, mert a nap társaságában örök világosság fényeskedett felette. Színről-színre láthatta az istent és új élete örök élet lett.⁴⁹ Földi rokonai is úgy beszéltek róla, mint istenről és istenné, jó úrrá, magyarrá válásának jeléül fején az istenség Úr karikája tündökölt.

A szentkönyvek feljegyzései szerint az első Nílus-völgyi ember, aki istenné vagyis Magyarrá lett, a független Észak-Egyiptom utolsó királya, Ósúr (OSIRIS) volt (23m. római 206). Magyarrá lett azután Pap-úr (az egyiptológusok Pepi királya) is, aki „kapott egy evezőt meg egy széket, helyet foglalt a hajóban... és hajózta az Urat (Napot) nyugat felé” (54m. 31). Ez a kiváltság később az Óshaza minden lakójára kiterjedt és halála után minden tisztességes ember istenné lett s felvehette a Magyar nevet (55m. 11sk). Ugyanilyen volt a fejlődés Mezopotámiában, ahol az istennel való azonosulás a halál után kezdetben szintén a királyokra korlátozódott.

⁴⁸ A MAAKHERU jeleit Budge nyomán (23m. római 65) a 26. sz. táblánkon a második sorban, a második jelcsoporttal megismételtük. Így is olvashatjuk: M^á M-A-K-AR KERU: »Már Magyar kéri.« A 23m. 145. lapon közölt kép: az edény AB, egyik füle alakja T, másiké a kéz

eleje K, a kifli alakú jel MAT s alatta az orr AR: »A beteg magyarul«

⁴⁹ Herodotos nagyon jól látta, hogy az egyiptomiak voltak az elsők, akik a lélek örökkévalóságát, vagyis a lélek halhatatlanságát megfogalmazták és hirdették (94m. I. 177).

Az első szumer király, aki „felszállt az égbe”, Kis városállam Etana nevű uralkodója volt, a Kr. e. III. évezred elején (115m. 43). Istenné lett azután az I. Úr-dinasztia megalapítója, majd Lugalbanda, Gilgames és mások is (115m. 45, 49 sk) s végül minden rendes ember. A hetita királyok szintén istenné lettek (81m. 65). A fejlődés egy másik vonalán egyes királyok már életükben elnyerték az áhítozott Magyar nevet, vagyis azt, hogy őket istenként tiszteljék. A legrégebb időkben, amidőn a király már előregedett, rituálisan megfiatalították. A téli napfordulókor történt ez az eljárás, amikor az Úr képe, a napkorong a látóhatáron ismét emelkedni kezdett, vagyis újjászületett és új erőre kapott. A megfiatalítás az úgynevezett szentházasság (sacred marriage) keretében történt, melynek során a király egy istennővel hált. Miután ezen a módon „egyesült” az istennel, ő már életében MAKERUvá lett. Az eljárásra számos példát ismerünk (140m. 298 sk; 184m. 87). A helyzet Mezopotámiában is azonos volt, ahol egy sereg királyt már életében istennek, azaz magyarnak neveztek (115m. 62; 160m. 43) és így volt ez Kréta szigetén is (184m. 87). Idővel ez a folyamat is demokratizálódott és minden idősebb urat már életében Magyarnak neveztek (140m. 293), azután pedig korától függetlenül már mindenki életében Magyar lett. Így lett ez a név, eredetileg a napisten neve, népnévvé, minden magyarok összefoglaló fajtabeli megnevezésévé.

A boldogult magyar — BÓDOG a BETEG szónak második olvasása — istennel társulva, kényelmes életet folytatott a másvilágon. Ügylátszik, nem is kellett neki az istent minduntalan kíséretetni az égboltozaton és alvilágon tett napi utazása közben. Egy másik elképzelés szerint ugyanis a „magyarok” odafenn ARIA TAPORokban: »Árja táborokban«, olyan Paradicsom-félében éltek. Az első számú táborról a hieroglifák többek között ezt mondják: (1. sor) »Árja Tábor I-ben turáni ősök szünyókálnak és széküket tirannusok őrzik. Árja tudósítók óránként csónakkal (2. sor) idejönnek, megetetik urukat. Óránként is meg éjszaka is más helyen evez ő. Jól eszik kegyelmetek (?).«⁵⁰ Ismét más elképzelés szerint a mennyországi élet azonos volt a földi élettel és mezőgazdasági tevékenykedésből állott. Talán úgy kell elképzelnünk, hogy az isten társaságába a királyok jutottak, az árja táborokba a nagyurak meg a papok, az egyszerűbb embereket pedig a mezőgazdaságban helyezték el. Az utóbbi helyre került magyarok tavasszal szántottak-vetettek, nyáron arattak, ősszel vadásztak, gondoskodtak az állatok szaporodásáról, de nem hiányoztak nekik a nők sem (birtokképek: 23m. római 67 sk, 325, 329). Az egyik boldogult magyarról a hieroglifák azt mondják, hogy Na-Ha-Ra-K Ke-R-TAI-T SO-PE-RI: »Nagyurak kertjeit söpri« (hieroglifák: 23m. római 134). Egy másik kép szerint (58m. 10) a magyar állatokkal foglalatoskodik. Ügyködését négy

⁵⁰ 24m. 402, 1. és 2. alatt. Az egyiptológusok értelmezése itt is messze esik a valóságtól. Az nem a szöveg olvasása. A mi olvasásunk a helyes.

jelenetben látjuk, mindegyikhez írás csatlakozik, amit így olvasunk: 1. kép: »A mén a tehenet kiköti, aztán ba... atja 2. Bika. Tehenek jó nagyura az. Szénát tehenek ettek. 3. Urát megrúgta (mondja az egyik tehen). Ostorát kéne elszednünk (válaszol a másik). 4. A hátamra nézett (szól az a tehen, amelyik hátán gyanús kaparások vannak. Erre válaszol az, amelyik szemét sandán oldalra veti, fejét is arra fordítva:) Ma a mén t... ta.«⁶¹

De mi történt azzal, akinek sok mulasztása volt földi életében és a mázsán könnyűnek találtatott? Az ilyen ember nem volt méltó a Magyar névre, nem minősítették magyarrá és nem is került be a mének országába. Az ő testét egy krokodilfejű szörnyeteg (képe: 24m. 237 fig. 4) azonnal széttépte. Ez a szörnyeteg a hieroglifák leírása szerint »hasán mászik, csúszik, bikaszemű, kettőbe tépte, harapdosta, majd megette«, a kép is úgy ábrázolja, amint hasán mászik és bikaszemű. Más hieroglifák szerint (24m. 236) e szörnyeteg az »ami majd akkor megeszi.« Miután a gonosz ember teste így megsemmisült, lelke a sötét alvilágba került, ahol szekér, így meg hajó helyett csak egyszerű »fekhely« jutott neki: PEKHEL, a mai pokol. A délegiptomi Abydosnak mondott város közelében volt is egy hasadék, amelyen át a lelkek az alvilágba mentek. Ezt a lyukat négy hieroglifával írták: bezárt négyszöggel P, alatta ékkel K s tőle jobbra a BENNŰ madár elejével BE értelemben és befejezte a sort a lakóhely értelemmeghatározója. E szövegből az egyiptológusok csak az első két elemet olvassák: PeQ, a Be nélkül. Mivel az első két jel egymás alatt van, mély hangzóval olvassuk, így megtudjuk, hogy a lejárat a Po-Kó-Ba: »pokolba« vezetett (24m. 202). A pokol tehát nem szláv eredetű, hanem ősi magyar szó, amit a szlávok a mi őseink szótárából vettek kölcsön, ahol annak teljes etimológiája megállapítható. Az alvilági büntetőhely kapujában személyesen Magar isten állott és szörnyeteg formájában ügyelt arra, hogy a bezárt bünösök a pokolból ki ne szökhessenek. A papirusok ábrázolják ezt az emberfőben végződő szörnyeteget, akinek a hasában lelógó, tehetetlen kezekkel kínlódik egy ovális keretbe zárt úr. Az állat nevét az eléje rajzolt hieroglifákból tudjuk: Ma-K-AR (képe: 37m. 155). Egy másik papirus szerint az alvilág parancsnoka SZEKER-US, aki tűzzel kínozza, »szekírozta(?)« a vétkezőket. Úgylátszik azonban, a pokolban is volt valami rangsor és a kisebb gazemberek büntetlenül mehetek át egyes tartományokon, helyesebben szólva kinzókamrákon, mint ezt az idevonatkozó AMMEHET vagy AMEHET: »Az már mehet, Elmehet« kifejezésekből következtetik (23m. római 161 sk közli a hieroglifákat). A fekhelyen vagy az örök vándorlás birodalmában válogatott férgek álltak a Büntető szolgálatában. Az egyik ilyen féreg az volt, »ami a körmöt

⁶¹ A négy tehen felett elhelyezett írásjelek (58m. 10) ábécés írás így: 1. A MÉ-N A T-E-H-e-Ne-T KI-K-O-TI. ASZ-T Pa-SZe-Te. 2. BI-KA. Te-H-ONOK JO NATURA ASZ. SZENA-AT

Te-HAN-eT eT-eK. 3. U-RA-T Me-RU-K-TA. OST-O-R-AT Ké-Ne eSEN-UK. 4. AHA-TA-M-RA Né-S-ET. MA AMEN T-O-S-TA.

támadja«, egy másik »a hajamat ette« és így tovább (23m. római 116). Voltak ott olyan alsóbbrendű isteni tevők is, akik késeikkel szurkálták a bűnhődőket, rémítgették a nőket és velük szexuálisan visszaéltek (23m. római 138).

A mezopotámiai ősmagyarok képzeletében is pokollá vált a büntetőhely (143m. 29). Ott azonban egy nő töltötte be a főszekirozó szerepet, akit »állatnak«: ALLATU neveztek (10m. I. 176 és 129m. III. 219, ill. a köv. 1.). Feje kutyafej volt, pofája olyan hatalmas, hogy abba egyszerűen bekapta érkező vendégét. Az alvilág őre ezekkel a szavakkal szokta érkezőjét fogadni: „Belépni, hölgyeim! Hadd örüljön a KUTHA” (129m. III. 225). A nagybetűkkel közölt szót a szerző eredeti szumer nyelven írja, mert nem tudja angolra fordítani. Ez a »nőkutya« (NU-KUTHA: Nyagató) hatalmas erejű állat volt (másik neve ERIS KIGAL, 101m. 32), akit „rossz alakú, szőrös női testtel, vigyorgó oroszlánpofával és ragadozómadár karmaival képzeltek el” (129m. III. 219). Ha jól olvassuk ideografikusan írt nevét, ő volt — durva kifejezéssel mondva — a női nemzőszervek ura. Elképzelték rút lábakkal is és bizonyára erre utal megjelölése: LABARTU, aminek helyes átírása »Lába rút« (képe rút lábával 119m. 305; 129m. III. 220 sk).

Amíg a lélek elszállt megérdemelt örök lakóhelyére, mennyországba vagy a pokolba, mi történt a jó magyar testével, amely megmenekült a bikaszemű csúszó-mászó étvágyától? A papirusokon talált magyar nyelvű feljegyzésekből kiderül, hogy a test, miután akarata megszűnt, továbbra is élt (91m. 719; 150m. 169 sk), csakhogy éppenséggel mozdulatlanul feküdt: aludt. Az álomra utal a sírban talált sok olyan festett jelenet, amelyen a halott halászik. Ez bizonyára azért van, mert a halászik H nélküli alakja összecseng az Aluszik hangzásával. Ugyanezen összefüggés miatt ábrázoltak a sírkamrákban halakat mert a Hal összecsengett a Hál szóval. A magyar nyelvvel való magyarázat kézenfekvő, hiszen a hal egyiptomi és mezopotámiai neve egyformán KHAL, HAL. A hal rajzával írták egyébként a Holttest szót is, mint például ebben a kifejezésben HAL-A-TU Te-STE: »Halott teste« (jelei 23m. római 59). Ha a hal jelét nem ideografikusan, hanem hangértékben olvassuk: H-A-T-Te-ST, fonetikusan »Hóttest.« Mivel a halált csak alvásnak vélték, azaz átmeneti állapotnak, egy fajta betegségnek, ezért a hal jelének második olvasása a BETU(g): »Beteg« lett (25m. 69 No. 3). A »beteg« írására azonban általában a szokványos hieroglifikát használták.

Az elhunyt sírban fekvő testéről is úgy emlékeztek meg, mint magyarról. Ezt bizonyítani lázlik a sírba helyezett sok madárfigura: kőből, agyagból, fémből, csontból kifaragva vagy akár rajzolt, festett ábrázolásban, edényre égetve. Sírba helyezett madarakat, azaz magyarokat már a régebbi kőkor vége felé is találtak s azok attól kezdve szakadatlanul előfordulnak, nemcsak Egyiptomban, hanem Iránban, Mezopotámiában és

Szíriában is, szóval az őshaza egész területén. Ugyancsak istenné, azaz magyarrá válást jelképezték azzal, hogy a sírba helyezett holttestre olyan port hintettek, amely oxidálódva beszivárgott a csontokba s azoknak vörös színezetet adott. Ez a szokás is megfigyelhető már a régibb kőkorbán és magyarázata talán az, hogy a vörös szó régies írással és bizonyára kiejtéssel is (UARUS) összecsengett az Úrös szóval, ami alatt elsősorban isteneket, illetve istenné lett magyarokat értettek (v.ö. 139m. 97).

Mivel a betegség csak átmeneti állapot, feltételezték, eljön majd az idő, amidőn a beteg meggyógyul és a holttest szétporladt darabjai, válla, háta, nyaka, lába újra összeáll emberalakká, miként összeállt Osiris szétvagdalt teste is. A felgyógyulást, azaz feltámadást, Osiris bizonyos testrészének rajzával jelezték, amelynek hieroglifikus hangértéke a T'ETnek irt »gyógy« szó. A feltámadásban vetett hit jelképéül a sírba tett holttest mellére mindig gyogyoszlop figurát helyeztek (23m. római 185). Ha a halál csak átmeneti állapot és utána valamikor bekövetkezik a feltámadás, akkor az életben lévő rokonok kötelessége gondoskodni arról, hogy a beteg a gyógyulásáig eltelő időt minél kényelmesebben tölthesse el. Mindenekelőtt óvni kellett testét az enyészettől (bebalzsamozás), távol kellett tartani az ártó földalatti férgeket (imádkozással, varázsigékkel, kőháza helyezéssel), vele kellett adni kedvenc tárgyait (ékszereit, munkaeszközeit, bútorait, fegyvereit, szolgálait, állatait, ténylegesen vagy jelképesen), aszerint kinek mi volt foglalkozása. Gondoskodni kellett továbbá rendszeres táplálásáról (sírba helyezett ételekkel, italokkal), lehetővé kellett neki tenni, hogy néha-néha láthassa a napfényt (erről alább) és főleg vigyázni arra, hogy senki ne zavarja és békében nyugodhassék (őrség-állítás).

Részletes leírás helyett csak egy-két mozzanatot hangsúlyozunk, ahol az általunk elolvasott szavakkal tudjuk a helyzetet ecsetelni. A halott úglálszik irtózott a földalatti sötétségtől, ezért gondoskodni kellett arról, hogy időnként bejusson hozzá a napfény. Ezt a problémát szellemesen megoldották azon a gondolati vágányon, hogy a szó egyenlő a tettel, a szimbolum azonos a valósággal: tettek egy létrát a halott sírjába, vagy legalábbis egy papírust, amire jó nagy létrát festettek. A Halottak Könyvében több ilyen létrát ábrázolnak a papok (23m. 296, római 73, leírása római 152). A létra az összecsengetés alapján LET-RA: »Lát Ra«, megnyugtatta a beteget, hogy süt reá a nap.

Azt már tudjuk, hogy sírjából a halott levelezgetni és üzengetni is képes volt, hiszen idéztük a IV. dinasztia papkirálynak idevágó levelét, amelynek tartalma a jelen fejezet ismeretében válik igazán érthetővé. Az ilyen levelek állandó témája az ennivaló sürgetése. Kenyér, hús, zöldfőzelék és sör a leginkább kívánt ételek, mert — így szól az üzenet — aB-aB-oT JU eTES-S-SAT-ek (23m. római 126): »A bábót jól ettessé-

tek! Egy másik beteg külön meghagyja, hogy Te-Te-Se-N ASZ-Tá Ki-S S-UR-AB-OT AMEN (58m. 19): »Tetessen aztá' kis sörhabot a méní, Amikor a beteg ideges, gúnyolódik: A-N-N-aK AHA-Ma-K-O-N KI-O-UL, Te-Te-T, Te-Me-N-T TEME-KESE (58m. 19): »Adnak a homokon kívü tetüt, tömjént tömegesen«, de nyilván nem elég ennivalót. Ismét máskor így sóhajtozik: Pa-N-UT SAT-UR. A JO Ko-Ma-JA-NaK IR (23m. római 201): »Bánat gyötör. A jó komájának ír.« Sok a panasza, de leginkább nyugtalanítja a bábba (múmia) behatól »bábszú«: A Ba-aB-SZU, melynek serkéit »SEQUET« csak a napsugár dárdája képes megölni (23m. római 115).

Ami után a halott mégis a legjobban vágyott, legalábbis ahogyan az élők elképzelték, az kétségtelenül a nyugalom és békesség volt. Ez a kérelem száz meg száz esetben előfordul. Nyilván gondoltak a sírokat fosztogató tolvajokra, a sok kincsvadászra, akkori nyelven matatókra, gondoltak a sokféle gilisztára és féregre, amely szétmarja a hullát, a komisz bábszúra, a tetvekre és egyéb borzalmas lehetőségekre, amelyek nyugalmát zavarják, testét rongálják. Ezért a halott mindig azért imádkozik, hogy meg legyen a BA-KU-je (23m. római 146). A »béke« szót sokféle módon találjuk hieroglifákkal megörökítve. Írására leggyakrabban a mellén bóbitát viselő ismeretlen madár szolgált, amelynek hieroglifikus hangértéke BAK, utána kis merőleges vonalat szoktak húzni, ami egy befejező magánhangzó jele, leggyakrabban A vagy E, s e kettő együtt helyesen hangzósítva: »béke« (23m. római 115). Egy másik gyakori írásmódja a BA vagy BE jelentésű edénybe rajzolt lobogó láng ÉG, mellette jobbról és balról S-et jelentő kis karika, többszámban ESSEK. Az elemek egybekapcsolva a BE-EG-ESSEK: »Békesség« szót írják (25m. 91 No. 39). Ugyanezt a kívánságot egy bika ábrázolásával is ki lehetett fejezni, BAK, annak szakállat OS, ES rajzolva és eleje lobogó ÉG lángot BE edényben s a kompozíció ezt írta: »Békességben« (23m. 272).⁵²

A TEMETKEZÉSI HELYEKRŐL

Piramis volt az egyiptomi királyok ünnepélyes temetkezési helye. A legelsőt a III. dinasztia Az Ósúr (ZOSER) királya emeltette a Delta alatt, a Memfisszel szembenlévő Szakkarában Kr. e. 2686 táján. Sokat foglalkozták a szakértők azzal, vajon a piramis szó egyiptomi nyelv szava-e

⁵² Az egyiptológia nagy tudósai, köztük a merész Sir Wallis Budge, akinek meglátásai túlnyomórészt hamisan bizonyultak, a holttest, akarat, béke, stb. szavakat félreérti, elemekre szétvagdosza és külön beszél a halott BA és KA dolgairól, meg egyéb semmiképpen sem indokolható olvasatokat és szavakat talál ki, úgyhogy valósággal egy második, „egyiptológ-

giai” temetési szertartást szerkeszt. Bonyolult elśadésát szerencsére más sem értette meg és nem is tapasztaltuk, hogy bárki is átvette volna megállapításait. Ellenkezőleg, találtunk egy megjegyzést, amely Budge nevének említése nélkül ugyan, de nyilván őreá célozva megmondja, hogy ez a gondolatkor „tévolról sem világos” (54m. 34).

és ha igen, mi tulajdonképpeni értelme. Mivel a rejtélyt nem tudták megoldani, a szót átutalták a görög nyelv szótárába.⁵³ E nagylelkűség nem indokolt, hiszen a szó etimológiáját a görögben sem találták meg, azonfelül a görögök a piramissal csak kétezer évvel felépítése után ismerkedtek meg. Egyébként is szinte a lehetetlenséggel határos, hogy a Nílus völgy magyar népe, amely valósággal tobzódott nevek adásában, ne maga talált volna nevet olyan eredeti alkotásának megjelölésére, amit már annak idején is a világ hét csodája között emlegettek.

Megfigyelhettük, hogy amidőn Nílus völgyében élő őseink neveket alkottak, a dolgokat feltűnő sajtáságaikról vagy rendeltetésükről keresztelték el. Így alkották meg az Égiek, Fentiek, Nagyurak, Óriások nevét, a napisten Útúr, Székúr nevét és így mondták „az ami a körmöt eszi” (‘éreg), „az ami a szobákat beköti” (oszlop). Azt is tudjuk, hogy egy-egy dolognak vagy személynek több nevet is adtak, aszerint milyen vonatkozásban gondoltak rá. Ha már most ismerjük a régiek szóalkotási módját, előre várhatjuk, hogy a piramisnak is több nevet adtak, a szemükben legjobban feltűnő sajtáságainak megfelelően. Amikor a piramis az egyiptomi színen először megjelent, még a mezopotámiai naptemplomhoz hasonlított. Emeletei egymás fölött egyre kisebb és kisebb alapú négyszögön emelkedtek, aminek következtében minden szinten egy körbefutó perem keletkezett. Ez volt az első piramis. Mintegy száz esztendővel utóbb, az építmény alakja megváltozott; ezután is négyszögletes alapon emelték ugyan, de többé nem peremesen, hanem háromszög alakú hatalmas oldallapok képzésével.

Mivel a legrégebbi piramisnak ilyen peremes kiképzése volt és az épület meredeken emelkedett, e két legjellemzőbb sajtásága miatt arra gondoltunk, hogy a piramis szó voltaképpen ‚peremes’. Az egyiptomi nyelvben az újabb kutatók a PEREMUS szót meg is találták, méghozzá egy mértan-könyvben, azzal a hozzáadott magyarázattal „az ami felfelé megy” (54m. 231). Ugyanez a perem szó a finnugor nyelvekben is megvan, ahol a Balti-tenger peremvidékén lakó, ma már kihalt magyar eredetű népet lakóhelyéről peremi, permi népnek nevezték. Ezekre a körülményekre való tekintettel mi a ‚piramis’ eredetét a ‚peremes’ szóra vezetjük vissza.⁵⁴ Ezt a peremes piramist az egyiptomi magyarok két egymásnak

⁵³ Piramis: for which a satisfactory Egyptian derivation has often been sought, but in vain. Ezért: it seems better to regard pyramis as a purely Greek word which had no etymological connexion with the Egyptian language (54m. 231. Ugyanígy 129m. II. 167).

⁵⁴ A finnugor nyelvészek persze a perem szót is kölcsönszónak tekintik a magyarban, ez lenne „a középfelnémet Braem szó osztrák-bajor

változatának átvétele” (188m. 20). Hiába azonban ez az íjlesztően pontosnak feltűnő meghatározás, mi azt nem hisszük el, mert ha ez a perem szó már az Ósházában megvolt és a Kr. e. évezredekben elvált magyar népegak külön-külön őrzik ma is szótárukban, akkor nem állhat helyt az évezredekkel később kialakult „osztrák-bajor” (?) szóból való eredeztetés. De hogyan is kölcsönözhetnék volna ezt a szót a permi magyarok, akik az osztrák-bajorok létrejötté előtt már elpusztultak?

háttal fordított lépcsővel és eléje írt M és R hieroglifikus jellel írták. E három írásjelet a tudósok eddig még nem tudták hangzósítani s belőle ugyanezen épület második nevét kiolvasni, ezért csak így írták át ábécére „M(e)R”, az utána rajzolt lépcsőt pedig értelemmeghatározónak véve elhagyták, nem téve hozzá a MER részleghez (54m. 231—236). Ha a szóbanforgó két mássalhangzót szótagosan olvassuk: Me-Re, akkor a lépcső aligha jelenthet mást, mint a szóból hiányzó TEK (dek) részleget. A lépcső fokai valóban az egyiptomi T jelekből összerakott figurának tűnnek fel, tehát több Té, többesben „Ték”. Így az írásjelek elemzéséből megkaptuk Me-Re-T.ek: »Meredek« szót.

Az egyiptomi királyok temetkezőhelyét a „peremes” és „meredek” neveken kívül más megjelölésekkel is illették. Az építmény ugyanis távolabbról nézve azt a benyomást keltette, mintha valami hatalmas ülő alkalmatosság volna. Ezért egész természetesen isten székének fogták fel s ennek megfelelően NETER SEKH: »Nagyúr székének« is nevezték (54m. 109 sk). Az arabok ma is ezt a fogalmat alkalmazzák rá és a maguk nyelvén padnak, széknek mondják. A kerítéssel körülvett egész piramiskomplexumot a régiek a temető jelentésű NETER KHERT: »Nagyúr kert« kifejezéssel illették (23m. 41; 37m. 120).

A csúcsos piramis nevének írása az említett meredek szó három hieroglifikus jelével történt, amihez azonban még egy negyedik jelet is illesztettek: a csúcsos piramis egyik háromszögét talapzatával együtt. A háromszög talapzat nélkül csak egy hegyesszög s ennek hieroglifikus jelentése az S (TS, CS) hang, a talapzaté pedig a TA (da) szótag. E szerint a csúcsos piramis teljes neve: »Meredek csoda.« Ez meg is felel a más forrásból származó híreknek, amelyek szerint a világ hét csodájának egyike éppen az egyiptomi piramis volt. Mivel a piramisnak mind az öt ismert neve: peremes, meredek, nagyúr széke, nagyúr kertje és meredek csoda érthető magyarul, ezért bőségesen bizonyított dolognak vehetjük, hogy a szóbanforgó csoda — magyar csoda volt.

A piramisok belsejében a csodálatos dolgok hosszú sorát fedezték fel a régészek. Többek között találtak ott falakra rajzolt színes képeket, amelyek emberalakok, fegyverek, járművek és mértani figurák sokaságát ábrázolják. Ma már tudják, hogy ezek tulajdonképpen felnagyított hieroglifikus jelek és a halott életére vonatkozó feljegyzéseket tartalmaznak (58m. 5). Az a szokás, hogy a piramisok belső falait feliratokkal lássák el, igen régi és az egykorúak maguk is említik. Az egyik I. dinasztia idejéből eredő irat erre nézve tudatja velünk, hogy az »Istentől eredt magyar népek kazamattáikban képzetüket vakargatnak. Szokás a halott honát beszéltetni.«⁵⁵ Szakemberek ilyen feliratokat még nem olvastak el, de annyit már tudnak, hogy a falakon a halott alakja mindig nagyobb arányban szerepel, mint a többi írásjel (58m. 13; 91m. 719). Mi megkíséreltük, hogy legalább egy ilyen feliratot elolvassunk. Megítélésünk szerint a legszebb darabot

vettük vizsgálat alá, a Nefertárinak olvasott királyné feliratát (ld. 27. sz. táblánkat és 58m. 20. képet), aki II. Ramás király hitvese volt, de nem egyiptomi születésű, hanem a Tigris vidékéről került a fáraók országába. Az írás hét mezőre tagolódik. A jobboldalon lévő három mezőt a középről kiindulva jobb felé haladva kell olvasni; a középtől balra eső négy mezőt pedig bal felé haladva, amint az írásjelek fordulása mutatja. A jelek hangzós átírása oszloponként, jelről-jelre így: 1. EST-HON UT-U-R-AT, NEP-ET, TE-TA EGYEB NEP-ET SAT-ATA; 2. Me-Kes-MER-Té Te-Te JOSAG-AT IST-EN HANA; 3. ESZT Te-METi HONUR. A (NAGY) Ta-MA Ne-MR-ÚT URNE; 4. SU-TA-TA Na-ON ET-KA-M-AT, KUR-Ja-M PEN-ET POTO-KAT; 5. SU-1'A-TA Na-ON T-UR-AN 1,000,000 UR-Mé-NET 6. KURUL-HAZ UR-AT, ATA EST-AN NEP-ET; 7. Pe-Te-KERT JOSAG-AT (SOK) NATUR NEPe Ke-SURKE. Mai helyesírásunkkal a szöveg a nagy dámáról ezt mondja: »Esthon úturát (értsd: napkirályát), népét, Delta egyéb népét csodálta. Megismertté tette jóságát Isten honnal. Ezt (a hitvest) temeti Honúr. A nagy dáma Nimród úrnő. Csodálta nagyon étkemet, kúriám fényét, boltokat. Csodálta nagyon Turán egymillió úrménét, királyi ház urát, atyaisten népét. Betekert (múmiába tett) jóságát sok nagyúr népe kesergéi.«

Akinek nem futotta vagyonából, hogy testét nagyúrkertben és kőszobában helyezték örök nyugalomra, de életében valaki mégis volt, annak tetemét barlangba vitték, vagy sziklába vájt üregben helyezték el. A bejáratot aztán elzárták és előtte oszlopot állítottak emlékére, bizonyítékaul annak, hogy a régi termékenységi hit szokásai a társadalom széles rétegeiben még sokáig megmaradtak. Az ilyen oszlop merőlegesen állt, mint Osiris oszlopa is, aránya és kidolgozása az elhunyt rangja szerint változott. A régészek az oszlopot kippusz vagy cippus névvel említik. Talán ebben is, mint a magyar kopjafában, az elhunyt férfi mivoltának jelképét kell látnunk. A jelenség párhuzamba állítható azokkal a kőoszlopokkal, amelyeket ménhíreknek neveznek és Szíria, Fönícia, Etiópia területén nagy számban fordulnak elő. „Arámi nyelven” a kippuszt, ha előkelő s neves személy emlékét jelölte, NEPHES: »Neves« szóval említették (129m. IV. 420 sk és jzt). Nem tudjuk, ültettek-e már akkor is szomorú fűzfát a sírhalom mellé, de a képeken úgy látjuk, valami erősen lehajló ágú, hieroglifikus szellemben tehetetlenséget, búsulást jelentő fát igenis tettek. Az egyiptomi felfogás szerint a halott istenné lett és a lelógó, szomorúan bólintó fák gallyaiból alakított hieroglifa éppen az ESTAN:

⁵⁵ A vonatkozó hieroglifák 59m. 86 fig. 49. Szövegünk a téblán a választóvonalról balra eső részleg. Itt a jelek két oszlopban szerepelnek, az oszlopokat jobbról balra haladó sorrendben, felülről lefelé kell olvasni. Az 1. oszlop betű-

zése: ESTAN-TU HERE-T TUT.S.AR NEBek
Ka.Sa.Mat.T.A.ABA KEP-BETU-KET; 2. oszlop:
Fe-KERU-KET(nak). SZU-KESE halott Ho-NAT
Be-SZET-ONI.

Isten szó ideografikus írására szolgáló jel volt (v.ö. 25m. 71 No. 24; 25m. 125 az ES-Ta-N írását).

NÉHANY SZÓ A HALOTTAK KÖNYVÉRŐL

Az egyiptomi ősmagyar világ tárgyalásakor lépten-nyomon hivatkoztunk főforrásunkra, a Halottak Könyvére. Hieroglifikus írással készített szöveggyűjtemény ez, amelyben istenekhez intézett himnuszokat, sóhajokat, imákat és varázsigéket találunk, valamint rituális útmutatásokat és tömördek történeti feljegyzést. Az illusztrációkkal is gazdagon ellátott könyv a Nílus völgyében élt ókori magyar nép hittanának és történetének foglalata. Egyes szövegeit még a dinasztikus időköt megelőző korban foglalmazták meg, de javarészüket az egyesítést közvetlenül követő időkben foglalták írásba. A szövegeken idővel a körülményeknek megfelelően módosítottak, a gyűjteményt újabb darabokkal egészítették ki, úgyhogy a könyv sohasem avult el, hanem megőrizte az élettel való kapcsolatát. A gyűjtemény használatát Kr. e. 3500-tól a keresztény időszámítás második századáig bezárólag igazolni tudják, tehát mintegy négyezer éven keresztül szakadatlanul. Nincs a világon még egy másik írásgyűjtemény vagy szent könyv, amely ekkora időn keresztül mindig használatban lett volna.

A régiek emlékezete szerint a szövegeket először az istenek titkára foglalta írásba, aki égi sugalmazásra végezte munkáját. Roppant széleskörű tudással rendelkezett, ő volt az egyiptomi tudományok és művészetek megalapítója. Kimagasló szellemi képességeit örökíti meg neve: Tu-Tu és AT-uT-U, amit a mai kézikönyvek THOT formában használnak.⁶⁶ Ez a név azonban magyar név, mint már volt alkalmunk megmutatni, jelentése Tudó, A Tudó. Magyarsága felől nincs kétségünk, hiszen őt egyidejűleg MAKHERU UR: »Magyar úr« néven is emlegették. Hitvese is magyar volt, nevének írására a madártoll (MAT) hieroglifáját használták, amely az arccal (AR) kapcsolatban és az asszony (NU) alakjával kiegészítve, pontosan megmondta kilétét: MAT-AR NU: »Magyar nő.« Hogy ez a Tudó magyarul írt, azt a piramisokban talált egyik szöveg kifejezetten is mondja. A vonatkozó hieroglifákat a 26. sz. táblánkon megismételtük (ld. a 3—7 sorokat) s azok betűszerinti olvasata ez: »A nagyurak titkára magyarul ír. Kibányásztatja a követ, arra felírja fémmel a betűket egyéb adattal, mások aztán kőbe nyomkodják.«⁶⁷

⁶⁶) 23m. 665 és római 51. — As a whole, the Book of the Dead was regarded as the work of the god THOT, the scribe of the gods, and thus was believed to be of divin origin... This view was held down to a late period (23m. római 50 sk; 24m. római 12).

⁶⁷) Táblánk hieroglifái 24m. 72 No. 2 nyomán. Betűzése így: A NET-UR-AK TI-T-A-RA Ma-Ha-R-U ír. Ki-Bá-NY-A-AHA-A-TA A Kő-FE-T, aRA PEL-IRa FÁ-ÉM-E A Be-Tu(ke)l eGY-eB AT-A-T-A, MÁ-SoK A-SZTÁ Kő-Bé NYo-M-Ku-Ká-K.

A magyarul író Tudó szövegeit több újra meg újra lemásolták és minden jelentősebb vallási központban őrizték részbeni vagy teljes kópiáját. A korunkra maradt egyik legteljesebb másolatot Thébában készítették a XVIII. dinasztia idejében, körülbelül Kr. e. 1400 táján. Ezt a másolatot ANI: »Huni, Honi« királyi titkár és kincstartó készítette (24m. 217–220), felesége hathatós közreműködésével, aki mint Amén isten éneke maga is egyházi szolgálatban állott (24m. 221, 231). A tudós Hun felesége az írásokban T-U-TU-Né: »Tudóné« néven szerepel.

E második intellektuális magyar házaspár hátrahagyott munkáját bön-gészve, sokmindent megtudunk a régi magyarok temetkezési szokásairól. Nála olvassuk, hogy a temetőkertet akkoriban »Nagyúr kertjének« nevezték, odavitték a »halott testét« és neki »temetésekör« búcsúztatóul »altató dalt, nótát« dúdoltak és kezébe adták »periratát« is, hogy segítségével a másvilágon szeplőtelen földi életét igazolhassa és isten kormányzótársa, »magyar« lehessen. Szokásban volt az is, hogy a sírhoz a halott »emléknapján« kimentek, oda »rózsát ültettek« és a halottnak »ételeket« és »ruhákat« vittek. A lélekről úgy tudták, hogy a testtől elválva, elindult a maga külön útján mint »utas« hogy eljusson isten »székéhez.« Ez az út hosszú út volt, veszedelmes tájakon haladt keresztül, ezért a »lelkeket Mahar« (magyar) kalauzok vezették, akik »csónakkal« szállították át őket a »patakon«, igen félve a szörnyetegektől, különösen a »csörgő kígyótól.« Az időzjelben közölt szavakat hiteles magyar alakjukban találtuk a szent szövegekben, beleértve a patak szót is, bármennyire csodálkoznak rajta e szó szláv eredetét valló finnugor nyelvészek.

Ani másolatait nézegetve, tüzetesebb elemzés nélkül is megállapíthatjuk azok magyar voltát és nem győzünk eléggé csodálkozni, mennyire érthető a szövegek nyelvezete a mai magyar ember számára is. Ilyen például Ani első fejezetének a címe (24m. 331 chapter I.): EL-A-Mi IR-Ó-K KET-E PER-IR-AT-JA MA-H-AR SUR-AR-A: »Elámi írók két perirata magyar sírjára.« Ugyanezt a címet egy másik másolaton (24m. 224 a 4 sor) így találjuk: ER-A-Ni-AK éK-I-RA-Ta. NU-Ta-aT AZ-oK SIR-AST-EGI, »Irániai ékirata. Nótát azok szereztek.« E »nóta« bevezető része, melynek hieroglifáit a 26. sz. táblánkon alul négy sorban adjuk (eredetije: 24m. 355 sk), ezt a bejegyzést tartalmazza: 1. »Elámi írók két perirata magyar írással. Utasítások és titkos (2.) szók. Periratok helyét elámi nagyúr kertésze titkolta s a tekercset sötét este úgy csavarta szét, kettétörték. (3.) Hírre jönnek írástudók, akik megfejtik a perirat tartalmát. Ani, a szemúr éneke így szól...« A szöveg további részei leírják, milyen áhitattal emelték ki a sírból az ősmagyar királyt, megmosdatták, fehér ruhába csavarták testét, stb. E szöveg fontosságára a jövőbeni magyar őstörténészek figyelmét nyomatékosan felhívjuk. Ani másolatainak VI. fejezete ezt a címet viseli: ER-A-Ni IR-A-T. SIR-SO Be-T-UI

ASZ-SZAT-aK, ÉN S-EGI-ITT-eM: NETER.KERT.eSZU: »Iráni irat. A szerző betűi aszottak, én segítem: Nagyúr kertésze» (hieroglifái: 24m. 224 közepén). Más szövegeket is kibetűztünk, íme azokból is néhány sor: »Altató nótát írok át neked. Elment a macska, már nem félnek az egerek. Kinyitni nem merem írásait, a Tudó bünteti. Ime altató nótát írok én a halálról. Búval kelek, éjszaka pecsenyét sütök, kacsát a tábor hetére. Altató búcsú elég lesz hát neked, mert Estúr alszik. Tóth a tudós magyar ágyazik már estére» (hieroglifái 24m. 426 sk a C.1 és C.2). Befejezzük egy gonosz számára készített szöveggel (24m. 367), melynek pattogó rövid mondatai tükrözik a haragot: »Iráni iratot ír Ani. A Szemúr írnoka utast hoz be. Nagyurak! Mindek! Ének így szól: Magyar a neve, ma Nagyúr kertészei temetik. A sorsa sírban Ra-kos mása, ki tossza a múmiát. Tudassa Tudó sorsát a sír úrral.»

Miután az ősmagyarok hitvilágát kinyomoztuk, alapelveit négy pontban összegezhettük. (1) Ebben a hitvilágban jelenik meg először az emberiség istenfogalma és isten létének tana. Alatta egy emberalakban elképzelt öröktől fogva létező lényt értettek, aki a világot teremtette, akinek megjelenési formái (személyei) sokfélék voltak, aki mindent látott, mindent tudott és mindenütt jelen volt. Leggyakoribb neve Úr, Magyar és Hungár. (2) Mivel az emberek úgy érezték, hogy sorsuk a mindenható istentől függ, életbenmaradásuk érdekében szükségesnek tartották, hogy neki udvaroljanak, segítségét és támogatását kérik. Erre szolgáltak az imádságok, a dicsőítő himnuszok, az isten tiszteletére épített szentházak és a szolgálatára felállított papi rend. Ellátták az istent ismertető jelvényekkel is, melyek legfontosabbika a feje fölé illesztett kis karika, az Úr jele volt. (3) Vallották, hogy az ember testből és lélekből áll, hogy a lélek a halál után elválik a testtől, felszáll isten trónusához és ott földi életéről gyónás keretében beszámol, hogy azonnali ítéletét megkapja. Ha az ember földi életében jó volt, elnyerte méltó jutalmát: megkapta a magyar nevet és bebocsátást nyert a mennyek országába; ha pedig rossz volt, megkapta büntetését: ment a pokolba. (4) Az ősmagyar hitvilágban jelent meg először az a tétel is, hogy az embernek örök életű lelke van és hogy a test sem enyészik el végleg, hanem lesz feltámadás, amikor is a halott poraiból emberi alakjában újra életre kel.

Az a sok magyar szó, ami vizsgálatunk során lépten-nyomon tömegesen elénk bukkant, csalhatatlan bizonyíték, hogy a vallást az ősmagyar népek találták ki, az ókori tudományos fogalmaiknak megfelelően, tehát ők azok, akik az emberi nemet ezzel a hallatlanul nagy lelki tényezővel, a társadalom és állam tartóoszlopával megajándékozták. Az sem kerülheti el figyelmünket, hogy az általuk megfogalmazott hittételeket az elsőtől az utolsóig átvette a kereszténység, amelynek központi alakjaként azt a Jézust tiszteljük, aki tanuló éveit éppen Egyiptomban, a magyar né-

pek legszebb keleti országában töltötte és akire úgy emlékeztek, mint MATAR-IOSTra: »Magyar jóstra.« Az összefüggések szédítő látványt tárnak elénk: kiderül, hogy a kereszténység az ókori pogány magyar világ egyenes folytatása, minden lényegében a magyar szellem világgraszoló alkotása.⁵⁸

⁵⁸) A magyar tudósok egyik legfontosabb történettudományi feladata az egyiptomi Biblia tanulmányozása kell legyen. A magyar nyelvnek ez a legrégebb és legmonumentálisabb emléke, belőle az egész világ merített.

Külön vizsgálat tárgyává kell tennünk az emberiség első tudósának, a magyar Tudónak életét, akire a szent iratokban száz meg száz utalást találunk. A Tudó megérdemelte egy-egy szobrot szokásos ébrázolásaiban egyetemeink kampuszán. Miért ne hirdessük, hogy a tudomány magyar nyelven indult el több mint 5000 évvel ezelőtt? Mért ne hirdessük, mit adtunk mi az emberiségnek, hogy lelkükben felébresszük a gondolatot: mit kaptunk érte? A mi Tudónkat így méltatják a nem-magyarok: Endowed with complete knowledge and wisdom, Thoth invented all

the arts and sciences: arithmetic, surveying, geometry, astronomy, soothsaying, magic, medicina, surgery, music with wind instruments and strings, drawing and, above all, writing, without which humanity would have run the risk of forgetting his doctrines and of losing the benefit of his discoveries (57m. 82). — Thoth was the keeper of the divine archives and at the same time patron of history. He carefully noted the succession of the sovereigns, on the leaves of the sacred tree at Heliopolis, wrote the name of the future pharaoh whom the queen had just conceived after union with the Lord of Heavens. Úgy mondták az egykorúak: Ra has spoken, Thoth has written (57m. 85). A Tudót tehát úgy is tekinthetjük, mint a szellemtudományok s különösen a történettudomány legfőbb védnökét.

A MAGYAR NÉPEK ÓSHAZAI ÁLLAMSZERVEZETE

A KIRÁLYI INTÉZMÉNY ÉS A KÖZIGAZGATÁS

Óshazájukban élő magyar elődeink úgy gondolták, hogy isten, miután befejezte a teremtés művét és eligazította a földi dolgokat, visszavonult égi birtokára, a földiek kormányzását pedig rábízta kiválasztottaira, a királyokra. Az előzmények miatt a királyi intézményt isteni eredetűnek tartották, ami „az égből szállott alá”, a királyt pedig úgy tekintették, mint a földön isten örökébe lépett férfiút, aki idelenn az isten ügykörét vette át, tehát lett az élet ura, minden birtok tulajdonosa, minden hatalom forrása. Nem is tartozott munkájáról másnak felelősséggel, mint megbízójának, de neki is csak halála után. A király így tulajdonképpen isten volt a földön, őt is Úrnak, Nagyúrnak, Istennek, Honúrnak, Magúrnak nevezték, de eléje gondolva és gyakran ki is írva, hogy ő az „élő isten”, az „élő Ra”, szemben az égben lakó, nem látható „boldog istennel”, az Ég Urával. Kiderül ez a felfogás többek között abból a katekizmusból is, amelyet Rekmire vezér Kr. e. 1500 táján szerkesztett. Ebben a munkában kérdés és felelet formájában össze vannak foglalva a legfontosabb teológiai tudnivalók és köztük szerepel ez a kérdés: Kicsoda Egyiptom királya? A felelet így hangzott: „Ez a király isten, akinek kegyéből élünk, aki minden ember atyja és anyja, aki egyedülvaló, páratlany lény.”⁵⁹

A földi isten (király) annyiban mégis különbözött az égi istentől, hogy nem öröktől fogva létezett, hanem volt életének kezdete. De ez a kezdet mégsem volt azonos a közönséges emberek kezdetével, mert az égi isten beavatkozásával indult meg. Valahányszor ugyanis egy fáraó fogantatott, úgy vélték, hogy isten mindannyiszor visszatért a földre és a jövődő anyakirályné beárnyékolását személyesen ő végezte el.⁶⁰ A királyok és az egész dinasztia testében tehát isteni vér keringett s őket az isten fiainak, vérszerinti ivadékainak, édes gyermekeinek tekintették. Ebben az értelemben jegyezték fel a hosszú életű II. Ramás királyról a Kr. e. 13. században, hogy „azon a napon, amelyen ő született, az égiek örvendeztek. Az istenek így szóltak: mi nemzettük őt; az istennők így szóltak: mitőlünk született” (1m. 144).

Az isteni vér tisztaságának megőrzése a királyi családban fontos feladat volt, ha már a koronához való jognak és az uralkodásra való alkalmasságnak az istenember fajtából való származás volt a feltétele. A királyok ennek tudatában voltak és hogy utódaik számára az isteni vérrrel

⁵⁹) What is the king of Upper and Lower Egypt? He is a god by whose dealings one lives, the father and mother of all men, alone by himself, without an equal (59m. 105).

⁶⁰) Each time that a pharaoh was conceived, Ra was said to have returned to earth to espouse the queen (57m. 50). Az Amén teológiában ugyanez volt a felfogás (51m. 84 sk: 24m. 165).

való minél bensőségesebb kapcsolatot biztosítsák, gyakran leánytestvérüket vették feleségül. Ha az új király adott esetben mégsem egy királynétől származott, hanem közönséges anyától, mindent elkövetett, hogy isteni származását bizonyítsa. Ez történt Hatsepsitu asszonykirály (kb. Kr. e. 1516—1481) esetében is. Elhíreszteltette magáról, hogy azon a sorsdöntő éjszakán, amidőn ő fogantatott, Amén isten kivételesen az ő anyja ágyához is lejött és a beárnyékolás művét személyesen végezte el. Tehát ő is isteni vérből eredt, joga van a koronához. Templomának falaira is olyan jeleneteket festetett, amelyek csodálatos fogantatását és születését ábrázolták, így szolgáltatva döntő bizonyítékot Améntől való származására (24m. 165). De más módot is megragadott égi származásának bizonyítására: trónnevét az isten legrégebbi nevét választotta, magát **MAKERI** királynőnek nevezve. Udvari művészeivel olyan szobrot készíttetett magáról, amely őt ülő helyzetben ábrázolja, amint almát **ELMA** tart karjával **KAR**, hogy mozdulatával is bizonyítsa: ő az élő isten, **EL-MAKAR**. Másik kisebbségi zavara az lehetett, hogy a szokástól eltérőleg, személyében nem férfiú ült Egyiptom trónján és emiatt nem tudta a királyok atya szerepét betölteni.⁶¹ A királynő ezen is segített: hivatalos ténykedése alkalmával férfi ruhát öltött magára (129m. IV. 343—346) és férfi képességeinek bizonyítékául Karnakban 109 láb magas obeliszket állíttatott fel, ami egész Egyiptom leghatalmasabb ilyenmű emléke (22m. 119).

Közfelfogás szerint a magas hivatali tisztségek betöltésére a királyi vérből származó egyének voltak a legalkalmasabbak, mert azok vérében közvetve isten vére folyt. Következésképpen az volt a hivatását jól betöltő, előrelátó és bölcs uralkodó, aki minél több gyermeket nemzett. Ilyen jó király volt például II. Ramás, akinek 100 feleségétől 160 olyan gyermeke — 110 fiú és 50 leány — született, akinek nevét a hivatalos iratok nyilván tartották. Ahol a király palotáját felépítette, az a hely néhány év múlva visszhangzott a gyermekek zsvajától, akik felnőve büszkén írták nevük elé előkelő származásuk bűvös hieroglifáit: »Istentől eredt!« Hosszú életű dinasztiaiknak egy-két nemzedék alatt valósággal népe keletkezett. Hozzá kell ehhez tennünk azt is, hogy a nyilvántartott királyfiakon és királykisasszonyokon kívül volt a királynak egy egész sereg más gyermeke is. Ő ugyanis nemcsak házanépének volt atyja, hanem násza, méne, bikája volt egész nemzetének. Amerre csak utazgatott kiterjedt birodalmában, mindenütt erősítette trónját, mert bárkit magához vehetett, akit arra méltónak talált. Már Ménes királyt is **AJONIOS**: »A jó nász« néven emlegették és ugyancsak az volt **UNAS** király, akiről feljegyezték, hogy „élvezi a szerelem örömeit és ő a nász, aki elviszi a nőket férjeiktől, valahányszor

⁶¹ A királynő idejéből származó egyik felirat ezt mondja: **A-ME-N KNME To-La-T**, ki nem t... hat, Estországok ura, Magyarok ura. Irásjeleit közli 22m. 65.
EST.UR.SZEK.eK URe, MAT.AR-AKARA: »Amén,

csak úgy tetszik neki” (23m. római 68). A mezopotámiai Uruk város királyáról, az életerős fiatal Gilgamesről megírták: „Nem hagy ő egyetlen szüzet sem az anyáknak, egyetlen lányt sem a katonáknak és egyetlen egy feleséget sem uruknak” (129m. III. 58). Nimródról, Manistusuról és több más uralkodóról is feljegyezték, hogy nagy „vadászok” voltak.

Akik az országban a királyon kívül magas tisztségeket viseltek, mint a főpapok, rangos katonai parancsnokok, az udvartartás és közigazgatás fejei, a főírnok, főszobrász és hasonlók, királyi eredetű megbízásukat címeikben gyakran kifejezésre juttatták, mint ahogyan ezt a király is tette, isteni megbízatást emlegetve. Ezek az alkalmazottak voltak az élő isten vagyis a király másai, képei, tevői, az isten írnoke, az isten munkása, összefoglalólag az isten rokonsága (25m. 125).⁶² A vérségi kötelék az ő családjukban is nagy szerepet játszott és ők is gyakran leánytestvérüket vették feleségül, hogy a feladatra való alkalmasságot és a magas szolgálatot családjukban örökletessé tehessék. A maguk kiskirályi trónját igyekeztek is minél jobban megerősíteni, saját nemüket, törzsüket szaporítva, melynek ők éppúgy nászai voltak, mint a király az egész nemzeté. A főemberek a maguk során tovább aprózták a királytól kapott hatalmat és annak egyes ügyköreit alkalmazottaikra bízták, akik csak tőlük voltak függő viszonyban és csak nekik voltak felelősek. Az őshazai magyar társadalom tehát vérségi jogra épült fel és hűbéri jellegű volt.⁶³

A Nílus völgyében a vidéki közigazgatás szinte teljes egészében a helyi önkormányzati szervek kezében volt, mint a magyar őshaza egyéb országaiban is. Ez a közigazgatás az egyesített királyságot megelőző időkhöz nyúlik vissza és vezetői sok esetben bizonyára még az ősi foglalás óta gyakorolták a hatalmat, amit a királyi intézmény utólag jóváhagyólag tudomásul vett. A közigazgatás vérségi alapú felépítésére jellemző, hogy a közigazgatási kerületeket »nemnek« (NOM) hívták s élükön »nemurak« (NOMARCH) álltak. A nem »ágakra« (AG) oszlott s a házközösségek élén »házfő« (HASPU) állott. A kormányzó réteg volt az »úri fajta« (RA PAITU) s az egész megszervezett társadalmat »nemzetnek« (NEMSET) hívták. E kifejezések egyik-másikát (NOMoi, NOMARCH) Herodotos is

⁶²) A dunai magyar törzseket egyesítő Árpád apja, úgylátszik csak királyhelyettes volt, mert neve ALMUS: »Élő Mása.« Miután azonban Árpád már királyi jogkört gyakorolt, ezért a krónikák uralkodásra való alkalmasságának igazolására megírták róla, hogy a sorsdöntő éjszakán, amikor ő fogantatott, anyja ágyához az égi isten közeledett madár alakjában. A krónikaírók azonnal hozzá is teszik a megfelelő következtetést: az anya ágyékából királyok, dicső uralkodók lesznek születendők. Az Álmos névben és Árpád isteni származására vonatkozó hagyomány-

ban az uralkodói jognak őshazai megfogalmazását kell látnunk.

⁶³) Az európai magyar társadalomban is igen nagy szerepet játszott a vérségi jog, nemcsak a hongyesítés idején, hanem az egész középkoron át. Az utolsó Árpád-dinasztiaabeli király halálakor az előkelők és az egyszerű nép sírva és zokogva szaggatta meg ruháit és kereste hol találna még egy királyt a szentkirályok váréből. A vérségi mozzanat az öröklési jogban, az égi vagyonnal kapcsolatban a legújabb időkig megmaradt.

feljegyezte, a többire más alkalommal térünk ki. A vidéki közigazgatási szervezet vezetői igyekeztek magukat a királyi ellenőrzés alól kivonni és maguknak minél szélesebb körű önkormányzatot biztosítani. A király viszont, miután a törzsből vagy nemből országos síkra emelkedett, nemzeti felelősségének tudatában minden tőle telhetőt megtett, hogy a törzsek hatalmát korlátok közé szorítsa, többek között a vezetőemberek hűségesküjét az „élő istenre”, azaz saját magára követelve meg (129m. II. 137).⁶⁴

A KIRÁLYOK TRÓNNEVEI ÉS URALKODÓI CÍMEI

Az egyiptomi királyok trónneveiket akként választották meg, hogy abban az isteni megbízatás kifejezésre jusson. Ezért a trónnév rendszerint az isten valamelyik nevét foglalta magában: Úr, Mén, Magar, Tudó, Szemúr, Napúr, amihez hozzáfűzték a helyettséget kifejező szavak egyikét: Képe, Mása, Színe, Árnyéka. Így keletkeztek az ilyen összetett trónnevek, mint Ra-mása, Ra-méne, Ra-képe, Tudó-mása, Tudó-méne, Tudó-képe, Tudónak-a-méne, Magar-színe és hasonlók, amiket a magyarul nem értő tudósok átírásában is könnyű felismerni. A trónnevek tehát értelemmel bírnak, mindegyikük egy-egy rövid mondat. Ez utóbbi mozzanatot az egyiptológusok is tudják, de a nevek jelentését természetesen nem képesek felfogni (51m. 101).

Az alábbiakban idézünk néhány trónnevet abban a formában, amint a kézikönyvekben találjuk és szükség esetén a helyes olvasást mai helyesírásunkkal megismételjük. Az isten Ur, Ra nevének a Mása elemmel való összekapcsolására az egyik legjellemzőbb példa a híres Ramses név, amit a XII. dinasztia számos királya viselt. A nevet író három hieroglifát így oldják fel a tudósok: RA-MES-ES. Lehet a középső összerótt írásjelet MES hangcsoportnak tekinteni, de a helyes hangzósítás ebben az esetben is RA-MAS-SA volna. Szerintünk azonban a középső írásjel csak MA részlegében veendő, úgyhogy az írásjelek pontosabb olvasása Ra-Má-Sa vagy méginkább UR-MÁ-Sa. Alátámasztja nézetünket az a tény is, hogy a hetita forrásokban a szóbanforgó király nevét következetesen »Ramás« alakban találjuk. A nevet Mezopotámiában is úgy olvasták, mint mi mondjuk, mert ugyanez a trónnév ott is használatos volt és ábécésen így írják át: RI-MUS: »Ramás«; RI-MS-IN: »Ramás hon« és NA-RA-MS-IN: »Nagyúrmás hon.« A napisten Szem, Szemúr nevével képzett trónnevek egyik leghíresebbike SEM-IRA-MIS: »Szemúrmás.« Viselője méda hercegnő volt, a napisten (NABU) buzgó híve, aki a híres függőkeretet, SAM-IRA-MO-KARTA: »Szemúrmás kertje« építtette, hogy a kert fáinak árnyékában enyhülést találjon a számára túrhetetlen mezopotámiai hőség idején. Ezt a keretet

⁶⁴ Újabb európai magyar párhuzam: a székelyek esküszövegében egészen a legújabb időkig szerepelt ez a formula: „Esküszöm az élő istenre...”

is a világ hét csodája között emlegették és a királynő nevéhez sok legenda fűződik (120m. 44; 129m. VI. 169 sk; 87m. 456; 94m. I. 93). Szemúrral kapcsolatos egyéb trónnevek ilyenek: Egyiptomban SM-ENKH-ARA: »Szemhonok ura«; SEM-ER-KET: »Szemúr II« (vagyis második); Mezopotámiában: SAMAS-NATS-IR: »Szemes Nagyúr«; SAMS-US-AT-ANA: »Szemes Ős Otthona«; SAM-ABU: »Szemhab«, azaz a napisten papja; SAMSU-IL-UNA: »Szemes Élő Hona« (Élő Szemes Hona). A Tudó és Mén istennevekkel ilyen trónneveket alkottak: THUT-MOS-ES: »Tudó Mása«; THUT-MES: »Tudó Mása«; DIDU-ME: »Tudó Mása«; TUTENKH-A-MEN: »Tudónak a Méne«; A-THOT-IS: »A Tudós«, aki valóban tudós volt, mert egy orvostudományi (anatómiai) munkát hagyott hátra. MEN-KHEP-ERE: »Mén Képúra«; A-MEN-OTHES: »A Mén Utasa«; MEN-NEF-ER: »Mén Napúr«, illetve Napúr Méne; A-MEN: »A Mén«; MEN-ES: »Ménős«; A-MEN-NEM-HET: »A Mén-Nem Hét.« Ős szavunkkal képzett trónnevek ilyenek: Z-OS-ER: »Az Ősúr«; US-ER-KAF: »Ősúr Kép«; US-EREK-ERI: »Ősurak Ura«; MYKER-IN-US: »Magyar Honős«, a hetitáknál HONT-IL-IS: »Hon Élő Őse«; Mezopotámiában az első telepések vezetői OANN-ES: »Honős« nevet viseltek, ami később EN-SI: »Honős« alakban átírva minden városállam királyának trónneve lett. A Ramás királyok hosszabb mondatból álló trónneveik egyike arra szokott utalni, hogy ők már életükben istenné lettek, US-UR-MARI: »Ősúr Már.« Külön említjük, hogy volt egy sereg trónnév az isten Magúr nevével, a már idézett MYKER-IN-US: »Magyar Honős« és MAKERI: »Magyar« királyokon kívül: MAKH-R-URI: »Magyar úr«; MATKAR-ARA: »Magyar Úr«; Mezopotámiában pedig SIN-MAGIR: »Szín Magyar«, helyesen bizonyára így: Magyar Színe. Egyébként Egyiptomban minden király, legkésőbb halála után megkapta a Magyar nevet, amikor is istenként tisztelték őket.

A király trónnevének szerves része az azt gyakran megelőző és félig ideogrammal félig hieroglifákkal írt kifejezés, ami felől az egyiptomi szakemberek csak találgatásban vannak (57m. 107). Ezt egy sás vagy szomorú fűzfa gallyának rajza írja, ami alatt T jelet látunk, s folytatja egy méhcsaládba tartozó rovar, ami alatt szintén T hieroglifa áll. Mit jelent a sás? A szakemberek szerint jelenti a Su szótagot, vagy a SuTaN szót (25m. 71 No. 24). Ezt az írásjelet azonban a helyesen beiktatott magánhangzókkal, mint már láttuk, ESTAN: »Isten« alakban kell olvasni, utána illetve a T jellel írt szótagot. A méhnek nézett rovar királlyal kapcsolatban nem lehet a dolgozó 'méh', hanem csakis a 'here', amit követ ismét egy T. A sokat vitatott szöveg olvasása tehát: ESTAN-Tu HERE-T: »Istentől eredt.« A kifejezés logikusan illeszkedik a királyok származásáról vallott felfogásba s ilyen trónneveket eredményez: „Istentől eredt Ramás, Istentől eredt Szemúrmás, Istentől eredt Ménes”.

A királyi isteni származására utaló trónnevét két királyi címe szokta követni. Az egyik a király országát jelzi, a másik az uralma alatt álló né-

peket mondja meg. Az ország nevét a területet jelentő valamelyik ősi szóval (Hon, Mat, Kő, Ta) az Úr kíséretében szokták megadni, ilyen formákban: Hon-Ura, Mat-Ura, Kő-Ura, Ta-Ura, hogy a legegyszerűbbekkel kezdjük. E cím elemei a használat folyamán egymáshoz csiszolódtak, bizonyos hangváltozáson mentek keresztül, vagy többszámot vettek fel, úgyhogy a szövegekben így is szerepelnek: Honúr, Honok Ura, Honogúr, Hungár; Matar, Matara, Magara, Megara; Kara, Kuru, illetőleg a hozzáadott 'élő' szóval Karal, Kerál, Királ, Király. A cím további elemek hozzáadásával bővíthetett és közelebről is meghatározhatta az uralmi területet, országot. Így keletkeztek az ilyen címek: Esthon Ura, Setét Hon Ura, Két Ta Ura, Égi Ta Ura, Mén Hon Ura, Bot Hon Ura, Ős Hon Ura, Sas Hon Ura és így tovább. Az 'ura' részleget rendszerint egy ovális keret írja, amelynek rövidebb végére egy kis vonalat húztak. Ebben a Q alakú URA keretben helyezték el a név és cím hieroglifáit. A formát a szakirodalomban kartus néven nevezik, ami az úr jelentésű karika széthúzásából keletkezett (38m. 38). Mi a kartust keretesnek mondhatjuk.

A napvallás győzelme után szokásba jött az országot 'naphonnak' vagy 'napkőnek' nevezni s ekkor a cím így alakult: Nap Hon Ura, Nap Kő Ura (Nap Ki Ra), az 'élő' szó hozzátételével 'napkirály'. Utóbbi igen kedvelt cím volt s egyidőben rendszeresen alkalmazták. E fontos címet a kézikönyvekben eléggé eltorzítva találjuk, például ilyen ábécés átírásokban: NAP-KHUR-UR-IYA, NAPK-KHUR-ARIA, NIB-KHRU-URI, NEB-KA-RA, NUB-KA-URA, NUB-KE-URI, NEP-ERIK-KA-RA. Tutenkamén koronázásakor felvett napkirály címét így találjuk a kézikönyvekben: NAB-HURIA, NAP-KHURIA, NEB-KHEP-R-URE, NEFER-KHEP-R-URE (51m. 44 sk, 81). A hetita királyok szokványos címe szintén a napkirály volt, megszólítása 'Napom'. Amikor neki az egyiptomi király írt, „Az én Nap testvérem” megszólítást használta (87m. 340; 120m. 91 sk; 40m. 102). A hetita SAMAL város uralkodója egyszerűen KARAL: Király volt (40m. 175).⁶⁵

⁶⁵ A király névvel kapcsolatban helyénvaló jegyzetet írni. A szónak összetevő elemei: KA RA ÉLŐ, a mai magyar nyelvben is használatos szavak, az etimológia tehát egészen világos. Éppen e tény miatt helytelenítenünk kell a finnugor nyelvészek véleményét, akik e fontos kultúrészavunkat is a szlávól kölcsönözött szónak minősítik. Mindjárt hozzá is fűzik a kommentárt: íme a bizonyíték, hogy az Árpád vezérrel bejövő magyarok nélkülözték az államvezetés fogalmait s mindezeket a szlávoktól tanulták el.

A király és napkirály kifejezések tömeges előfordulása az Őshaza területén, évezredekkel e szláv nyelvek kialakulása előtt, azt bizonyítja, hogy a finnugor tudósok megállapításának éppen

az ellenkezője igaz. Tehát megfordítva kell e dologt elképzelnünk: az első magyar néphullámok az Őshazából a Kárpátmedencébe már a Kr. e. évezredekben beérkeztek (olv. II. kötetünket) és a jóval később, utánuk betelepülő szláv népek a politikai, vallási és technikai kifejezéseket tőlük vették kölcsön, mert az ő nyelvükben a vonatkozó fogalmak hiányoztak és számukra az államvezetés új dolog volt. Mi tanítottuk meg őket e művelődési elemekre. De mivel a szlávok szótartása hangképzés közben olyan, hogy szótagos kijetésre kevésbé alkalmas, különösen a szavak elején, ezért az eredeti magyar szavakból kihagyták a magánhangzók egy részét és az eltanult szavakat csonkított alakban iktatták nyelvükbe.

Az egyiptomi uralkodók második címe, mint mondtuk, a király uralma alatt élő népeket jelölte meg. A leggyakrabban használt ilyen címét egy MUT értelmű keselyű (25m. 65 No. 30) és az AR hangértékű kobra kígyó (25m. 68 No. 11) írta, amelyek mindegyike egy-egy NEB, NEP edényen állt (25m. 91 No. 43), (a 30. táblán „A”, alul) úgyhogy többes-számot jelentettek: NEP.ek. Ezt a négy jelet követte a szokásos Ura kifejezés. A cím tehát ez volt: MUT-AR NEP.ek (Ura), »Magyar népek ura.« Ha az uralkodó valamelyik magyar nyelvű népcsoporthoz magát közelebb állónak érezte, vele való kapcsolatát címében kifejezésre juttathatta. Észak-Egyiptom egyik királya például a következő kartust használta: egy Ūr karika (ER, IR), ami N írásjelen (ân) áll, azután a szarvasfejjel írt Ősúr (USR) következik, majd eS és UR s végül a kartus URA részlege. Ebben az USR és eSUR ugyanazt a szót írja, tehát többesszámmal olvassuk: USUR.ak. A cím tehát ER-ân USUR.ak URA: »Eráni ősurak ura.« Irán, Erán neve sokszor előfordul az egyiptomi iratokban, mint a Halottak Könyvével kapcsolatban is észlelhettük; úgylátszik az észak-egyiptomiak — a honik vagy hunok — jelentős részlege onnan származhatott. A délegyiptomi király, aki gyakran a 7. nemből eredt, magát »A Mén-Nem 7 urának« írta.

A felsorolt kifejezéseket áttekintve láthatjuk, hogy az Őshazában, vagy legalábbis a Nílus völgyében, az uralkodókat hivatalosan háromféle minőségükben szokták megjelölni. Először megmondták, hogy ők istentől származnak, annak földi helyettesei, azután megnevezték az uralmuk alatt álló országokat, végül megmondták az uralmuk alá tartozó népek nevét. A teljes ősmagyar királyi tituláréra négy példát idézünk. 1. Ra mása, Égita ura, Magyar népek ura; 2. A Mindentudó képe, Két úrszék (trón, ebből lett a mai ország): Setéthon és Bothon ura, Sokak ura; 3. Istentől eredt Magúr, király úrszéke (országa), Mindenki ura; 4. Ra méne, Két Ta ura, A Mén-nem hét ura. A teljes tituláré egy-két fontos változatát más vonatkozásban, alkalom adtán adjuk.

Kisebb jelentőségű szövegekben, magánfeljegyzésekben, vagy különleges célra szolgáló iratokban e megszokott címeiktől eltérő királymegjelöléseket is találunk. De ezek, mint szövegükből világosan megállapítható, nem a királyi kancellária alkotásai voltak. II. Ramás királyt például, aki hatvanöt évig uralkodott, Kr. e. 1298-tól Kr. e. 1232-ig, ezüstösen csillogó hajáról S-ESOST-R-IS és S-EZUST-UIRI: »Az Ezüst Ūrős« becenévvel illeték. Amikor aztán a király koporsóját a tudósok feltárták és múmiá-

Náluk a magyar Kerálból, Királyból „kral” lett, éppen úgy mint a magyar Nádorból, Nagyúrból „nadvr”. Tovább is mehetünk, mert a latin Kaesar, Caesar és a német Kaiser szintén magyar azavak, a Kő-Ős-Ūr elemekből, s ez is használatos volt az Őshazában. Szíria egyik királyának ne-

vét, aki a magyar időkben uralkodott, a nem magyar tudósok is QAU-IS-ARU alakban írják át (129m. VI. 130). Királynak, Nádornak, Császárnak a nem-magyar nyelvekben nincs etimológiájuk, azok családalanul szerepelnek szótárakban, a szavak ott egyszerűen csak vannak

ját megvizsgálták, a közel 100 évet élt uralkodó koponyája körül megpillantották ezüstösen csillogó ősz haját (129m. V 250, 245 sk). A leírt név és a tudományos megállapítás között az összefüggés világos, de ezt csak magyar ember veheti észre. A VI. dinasztia írástudó papkirályát, akinek emlékét rengeteg felirat hirdeti, egy alkalommal így említik hieroglifái (22m. 127): eP-aP I-Ró UR, MER I-R: »E pap író úr, mert ír.« A XI. dinasztia egyik királya nagyon hangsúlyozta, hogy egész Egyiptomot uralja. Hieroglifái (22m. 101) szerint: »Egész Égitában király, mind a két Ta-ban úr.« Egy másik kartuson ezt olvassuk: »Ramás király, nagy akaratú úr.« Ismét másutt, egy nyereségéről hírhedt királyról így emlékeznek meg a hieroglifák (22m. 111): »Nyakas úr, Úr, nem ember.« Egyiptom utolsó nemzeti királya, aki Memfiszban mágiával foglalkozott s aki a perzsáktól Pelusiumnál döntő vereséget szenvedett s azután Nubiába emigrált, a feliratokon (22m. 109) úgy szerepel mint N-UAT-aKH-aT ÉNEK-LO Fa-Ra: »Nótákat éneklő főúr (fáraó).«

Csodálatos dolog, hogy e tengernyi magyar értelmű királynév és királycím ellenére, amelyeket nyelvészeink a forgalomban lévő ókori történeti kézikönyvekben legalább ötven esztendő óta láthattak, nem ébresztette fel bennük a gyanút, hogy a magyarságnak és a magyar nyelvnek eredetét nem Szibériában kell keresni, hanem a Régi Keleten, különösen a Nílus völgyében. Hol lenne már a magyar őstörténet kutatása, ha egy kicsit többet olvastak volna és használták volna képességeiket? Akkor nem kellett volna arra várnunk, hogy egy historikus nyelvész képezze ki magát.

URALKODÓI JELVÉNYEK

Az őshazai magyar királyok trónneveken és uralkodói címeiken kívül rangjukat mutató jelvényeket is használtak. Ez utóbbiak bizonyos tárgyak voltak, amelyek nevei a szavak összecsengése alapján a legrégebb írástechnikával juttatták kifejezésre kilétüket.

Mezopotámiában a legrégebb uralkodói jelvények közé tartozott a nap, hold és csillag. E három égitest a már ismert szókinszből vett szavakkal régiesen megnevezve, a NAP-UD-AN kifejezést eredményezi, ami a király Úr nevével őt a „Napotthon Urának” írja. Egy másik mezopotámiai uralkodói felségjelvény a fején viselt, különlegesen megalkotott kendő volt. Ezzel kapcsolatban az egyik szakmunkában azt olvassuk, hogy „Az Úr... feltette fejére a KINDU-t, vagyis a szent koronát” (The Lord... set the KINDU, the holy crown, upon his head, 114m. 52). A szerző a KINDU szót eredeti alakjában közli és korona értelmet tulajdonít neki. Mi tudjuk, hogy »kendőt« kell olvasni, hiszen az egyiptomi királyok fejdísz is kendő volt, a »nemes kendő« (172m. 11, 18, 22).⁶⁸ Részletesebb adataink vannak az egyiptomi uralkodók felségjelvényeiről. Tekintélyes számuk közül ez-

úttal csak a legáltalánosabban használtakra térünk ki. A délegiptomi király legfontosabb ismertetőjele egy madár volt, amely vele kapcsolatban igen gyakran szerepelt: sírokban, falfestményekben, címerek tetején és egyszerű ábrázolásokon egyformán. Az egyiptológusok ezt a madarat, nem tudni miért, a latinos Horus és a görögös Hores névvel említik, ami félrevezető következtetésekre adhat alkalmat. De ismerik e madár hieroglifikus átírását is s így olvassák: KHERU (57m. 66) s ennek az angolos fonetikával adott névnek magyar helyesírás szerinti átírása pontosan »Király«, régies alakban »Kuruj, Keral'. Ezzel a szóval a mi nyelvünkben a karvaly, régiesen kuruj madár neve azonosítható. A megállapítás több szempontból is fontos.⁶⁷ A madarat nemcsak álló helyzetben látjuk, hanem kiterjesztett szárnyakkal is, gyakran egyszerre két példányban ábrázolva, amint a király feje fölött, egymással szembenézve, közrefogják az Úr korongot. Ezt a szárnyas napkorongot egyszerűbb vonalakkal is szokták írni és nemcsak Egyiptomban volt királyi szimbolum, hanem a legtöbb magyar alapítású országban, mint Hétországban, Úrtartóban, Assziriában és a Sasanidák perzsa birodalmában is. Értelme, szótagos jelentésben olvasva, madár MA, a két madár többesszámban MA.k, az UR koronggal együtt: »Magyar.« Madár helyett gyakran annak csak egy tollát használták szimbolumként, mert a toll hieroglifikus értéke is MAT volt, s ez a toll a hajba illesztve az arc kerek ségével (UR) viselőjét megint a MAT-AR: »Magyar« nép tagjának írta.⁶⁸

Eredetileg az egyiptomi deltában letelepedett magyar népcsoportnak is madár volt a szimboluma, de ez a letelepedés után háttérbe szorult és helyet adott olyan szimbolumoknak, amelyek a lakóterület Hon (HUN) szavát sugalmazták az Úrral kapcsolatban. Ilyen szimbolum volt az ONK, ONOK (honok, hunik, hunok): egy T alakú írásjel tetejére szerelt O

66) Ezzel kapcsolatban ismét érdemes az európai Magyarország hagyományaira utalni. A 9. század végén beérkező magyar csoportnál a legfőbb tisztség viselőjét arab mássalhangzós írásjelekkel lejegyzett forrásokban K-N-D-H nevezték, amit Kende alakban hangzósítanak, de jelentését nem derítették ki. Most megtudhatjuk, hogy ez a magas tisztség a királyi tisztség volt s Árpáddal egy „kendős” király érkezett. Mivel e király előtt napkorongot vittek szimbolumként, egyúttal az is kiderül, hogy az európai kendős király is „napkirály” volt. A magyar történetnek egyik sokat vitatott problémája, hogy mi lett a sorsa e kendős napkirálynak és milyen körülmények között szállt át az ország vezetése Árpád családjára? — Az érdeklény magyar székelyek címerében is a nap, hold és a csillag szerepel, amit oda régi hagyományok alapján illesztettek be; tehát ők is „Napotthonnak” nevezték egykor

országukat. Ezek a mozzanatok vitathatatlanul óshazai vonatkozásúak.

67) Hivatelti minőségét Árpád is CURUL, Kurul madárral jelezte, tehát ő is király volt, nem pedig „vezér”, amint a latin Dux címet fordítani szokás. Megkockáztathatjuk azt a feltevést, hogy a 9. századi honegyesítés idején, a tulajdonképpen királyt, a kendőst, a másodkirály (ALMUS: Élő mása) fia, azaz Árpád, a hatalom tényleges birtokában valahogyan elmozdított a tisztségéből.

68) Az Árpáddal bejött magyarok, maga a vezér is, madártollat viseltek fejdíszként, aminek jelentését most már tudjuk: így fejezték ki népi hovatartozásukat. Mi mai utódok is szívesen tűzünk madártollat kalapunk pántlikájába s ezennél már őket is ismerjük. Az idegenek is utánoznak bennünket, de ők nem tudják miért.

figurával (25m. 83 No. 43). Ezt a jelvényt az uralkodó kinyújtott karjával AKARA szokta tartani és így írta, hogy ő a »Honok Ura«, amiből lett a Hunik Ura és Hunok Ura cím, továbbá a Hongár, Hungár. Tutenkamén király sírjában is találtak egy ilyen jelvényt amely őt (H)ONK-KAROK URÁnak írja (ld. 27. sz. táblánkat). Mezopotámiában a legrégebb királyokat OANNESnek: »Honósnek« hívták és úgy ábrázolták őket, amint egy téglalap alakú HON-táskát tartanak ugyancsak hosszúra nyújtott karjokkal AKARA: »Honok Ura, Hunok Ura, Hungarok.« Amikor Egyiptomban a magyar-hun testvériség kialakult és a két népnek közös királya lett, a király a magyar és hun jelvényt egyidejűleg viselte: fején hordta a tollat, karjával az ONK jelvényt tartotta, jelezve, hogy ő egyszemélyben a Magyarok és Hunok ura. Ilyen kettős jelvényt a hieroglifikus jelek között is találunk (25m. 54 No. 55). A két felségjelvény egybeolvadására, mint a hun-magyar testvériség szimbólumára a szakirodalomban eddig kevés figyelmet fordítottak.

Lépten-nyomon szereplő felségjelvény a bot és az ostor. Eredetileg mindkettőt az északi király használta, de az egyesítés után a déli királynak is ez lett a jogara. A bot, a rajta lévő ,hon' jelentésű rajzokkal a Nílus torkolatvidékének, a deltának nevét írta: »Bothon.« Az egyiptológusok a cifrázás nélküli botnak »égi« (HEQ) jelentést tulajdonítanak. Az ostor viszont az összecsengés alapján ezt írja: »Est ura.« Cifrázva: »Esthon ura« vagyis a delta alatt elterülő Nílus-völgy ura.⁶⁹ A jelvény használatára jó példa Tutenkamén tituláréja (147m. 201). A jobboldali kartus szövege: A MIN-eN T-U-T-ONK HEQ-Tá-S-RA; a bot és ostor: Po-T-AN.ok és EST-T-AN.ok URA; a baloldali kartus: RA KHEPE 3 NEP URA, együtt: »A Mindentudónak Égi Társa, Bothonnak és Esthonnak Ura, Ra Képe, Három Nép Ura.«

Az egyiptomi magyar királyok további fontos jelvénye a királyi korona. Eredetileg az északi és a déli királynak külön koronája volt. A déli viselte a fehér színű hegyes koronát s alakjának megfelelően HETY, HEDJED: »Hegyes« néven lett ismertté. Talán a fehér szín sem volt ok nélkül, mert a FAHARU, FAARU összecsengett a »fóúr« (fáraó) címmel és jelezte, hogy a déli király a rangosabb. Az északi király koronája vörös színű volt és URERET meg TASAR, TASER koronának nevezték, alakját rajzban a hieroglifikus N hang illetve a vele írt szó jeléül használták. E mozzanatok mindegyike a hun királyra utal. A vörös szín régies alakban UARAS, megmondta, hogy a Deltában ő az »Úróš«, az URERET ezt megsmételte »eredeti úr« értelemben, a Tasar pedig »társúr« címét mondotta, az N viszont UN (Hun) alakban hangzósítva népi mivoltára utalt. Amikor aztán a hun és magyar elem már kellően egybeforrt és a régi különállás

⁶⁹ Újabb európai kapcsolat: Attila az isten madara is ASTUR: Estur volt és monogramjában „astora“ volt és egyúttal az Est ura címet viselte, is ez a cím szerepelt.

emléke elhomályosult, az új helyzetnek megfelelően a két koronát egybe szerkesztették. Előre került a déli magyarok hegyes koronája, mögötte szerepelt második rangsorban az északiak vörös koronája. A kettős korona neve SZEKHET: »Két szék« lett, jelezve, hogy viselője két királyi trón ura (képek: 59m. 105 sk; 25m. 82; 23m. Indexben, „Ureret”).^{69bis}

Az uralkodói felségjelvényeket vizsgálva, szinte előttünk pergett le a magyar-hun testvériség kialakulásának menete. De ezúttal most csak azt kívánjuk hangsúlyozni, hogy a királyi intézménnyel kapcsolatban is tömegével találjuk a magyar szavakat és kifejezéseket igen fontos kultúr-fogalmakkal kapcsolatban. Ez megannyi kétségtelen bizonyíték, hogy a magyar népek régi keleti államaikban uralkodó minőségben voltak jelen, ők szolgáltatták a királyokat, főtisztviselőket, papokat és ők voltak a nép is, vagyis az őshazai államok évezredekken keresztül magyar nemzetállamok voltak. Ez a megállapítás új dolog és súlyosan esik be a latba, mert eddigelé az ókori történelmet népek mozaikjának képzelték el, most viszont megtaláltuk az etnikai közös alapot, ami szerves egységet biztosít neki. Jegyzeteinkben itt-ott rámutattunk arra is, hogy az Óshaza magyar világa és az európai magyar világ között milyen szerves egyezés mutatkozik. Ha ez újabban észlelt párhuzamokat hozzáadjuk a megelőző fejezetekben tapasztalt egyezésekhez, aligha lehet kitérnünk a logikai következtetés elől: az európai magyar nép az őshazai magyar nép egyenes folytatásának látszik.

A PAPI INTÉZMÉNY

Az ókori világ alapvető bölcselete szerint királyságtól független, önálló papi intézményről nem beszélhetünk, hiszen a Teremtő a földön minden hatalmat a királyok kezébe tett le s ez az Ég Urával való érintkezést is magábanfoglalta. A király volt az egyedüli igazi pap, a többi pap pedig, akárcsak a királyi tisztviselők, csakis átruházás folytán, mint a király megbízottai, képei, helyettesei és másai gyakorolhattak hatalmat: Le seul vrai prêtre est le roi, les autres ne sont que ses délégués (55m. 37). Ezt a kérdést elvileg nem is igen bolygatták; a királyok főpapi szerepét tiszteletben tartották és bizonyos állami-vallási ünnepeket csakis ő vezethette le.

Gyakorlatilag azonban a helyzet hamarosan másként alakult. A papi tevékenység roppant széles körre terjedt ki, akárcsak az európai középkorban, s nem szorítkozott a szorosabb értelemben vett lelkiápolásra. Munkájuk kezdettől fogva nagy személyzetet és messzeágazó szervezetet igényelt. A papi emberek magukat különbnek tartották, mint embertársaikat,

^{69bis}) Furcsa véletlen (véletlen?), hogy az európai magyar királyi korona is két korona egybeforrasztásából keletkezett és az is mindig az egész ország területi és nemzeti egységének minden magyarok összetartozásának volt jelképe.

hiszen az isten az ő szájukkal közvetíti intézkedéseit, és fordítva is ők a fontos személyek, mert az emberek kívánságait csak ők tudják meghallgatásra érdemes formában — írásban — az isten elé terjeszteni. Nem is szólva arról, hogy bizonyos kegyelmeket csak ők tudnak kieszközölni. Így az egyházi szervezet öntudatban a polgári közigazgatás fölé emelkedett és kisiklott a királyi ellenőrzés alól. A főpapok azt kezdték hirdetni, hogy az ő ereikben is az isten vére folyik, ők is Ra édesgyermekai, minden következményével együtt (24m. 164 sk). Betetőzte a dolgot, hogy egyes főpapok óriási vagyonra tettek szert és saját kasztérdekeiket nem egyszer az ország érdekei fölé helyezték, befolyásuk alá vetve a királyt, valóságos államot alkotva az államban. Ebből a külön utakon való járkálásból sok politikai zavar és súlyos belső megrázkódtatások keletkeztek, ami az Óshaza katasztrófájának nem kis mértékben lett okozója.

A papi szervezet az Óshazában nagyjából két ágazatra oszlott. Az egyikbe azok tartoztak, akik az istent a nap képében tisztelték. Nekik három nagy központjuk volt: Észak-Egyiptomban (H)ON, a görög Helio-
polis, ahol a főpapot ARMAGnak hívták; Dél-Mezopotámiában NAPUR (Nippur) városa; és a Vörös-tenger nyugati partvidékén AXUM vagy AKSUM: »Égszem.« A második nagy papi szervezetet azok alkották, akik istent mint megtermékenyítő lényt, hímnemű állatok képében képzelték el. Ez volt az Amén-vallás, és fellegvára a délegiptomi Théba volt, jelentősebb alközpontjai Etiópiában, Arábiában, és Fönícia-Kánaánban széltek akkoriban.

A jelen munka célkitűzésének megfelelően, a papi szervezettel kapcsolatban is csak azoknál a mozzanatoknál állunk meg, amelyek kapcsán az Óshazában élt magyar nyelvű népekre közvetlen további bizonyítékokat találunk. Ilyen mindjárt a papok megnevezésére használt szókincs. Általános megjelölésükre két kifejezés volt forgalomban. Egyik a PAP: »pap«, teljes hangcsoportjával PAPA, mely az atyával volt egyértelmű, s a főpap PAPIPU: »papfő« vagy »főpap« volt. (N.B. a mai római főpap sosem értett pápa neve a magyar »papa«; vele párhuzamosan használják a szent atya kifejezést.) Másik megnevezésük a vízzel (hab) való foglalatosságukból és általában az italok kezeléséből keletkezett, s ez volt a »hab« (AB, HAB) vagy a »habos« (ABAS), amiből lett a keresztény korban a latinnak tartott, de etimológiájában sosem értett Abbas, mai magyarban apát. A papok megjelölése a hieroglifikus szövegekben legtöbbször emberalakokkal történt, abban a mozdulatban, amint edényből folyadékot önt ki. Rájuk vonatkozólag az Egyiptomi Bibliában egy ilyen bejegyzést olvasunk: „Én AB-pap vagyok, aki az italokat önti (az istenek tiszteletére)... Én olvasok fel ünnepeken a könyvből” (23m. 43). A »hab« szóhoz kapcsolódhatott valamilyen kiegészítő vagy értelmező, ami közelebbről meghatározta szerepét. Az udvarban szolgáló és királynak segédkező pap neve például KH-RI-HABI volt (129m. II. 54), máskor PAP RE-

MIS: »Ramás papja« (94m. I. 144 sk). A napistent Szemúr minőségében szolgáló papot SZAMU AB: »Szem Hab« nevezték, a főpapot UR-ABnak, és ha Magar istent szolgálta, nevét gyakran így írták: MUKAR AB, MAKAR AB, MADK-AR-IB.

Egykorú forrásokból legjobban ismerjük azokat a papokat, akik a királyi udvarban teljesítettek szolgálatot. Nagy szerepük volt koronázáskor és temetéskor, ők foglalkoztak a naptár igazgatásával s vele kapcsolatban az ünnepnapok kijelölésével és a mezőgazdasági munkák elindításával. Idejük elég jelentős részét az égi szem (nap) mozgásának figyelésére fordították: jegyezték a nap keltét, nyugtát s a látóhatáron való emelkedését és süllyedését. Nevük is a napisten Szem nevével kapcsolatos, ők voltak a szempapok SEM illetve SZEM: »Szem« névvel. Sokan lehettek, mert említés történik főnökükről SAM-ER-F: »Szemúrfő« és UR MAKAR: »Magyar úr« néven. A szempap vagy udvari nappap működése közben párducbőrt viselt vállán, ami beszédes szimbolum volt, mert az állat pettyes foltjai a szem alakját ábrázolták és a szemlélőnek tudtul adták, hogy az égi isten, Szemúr képviselőjével állnak szemben. Az állat bőrét úgy készítették el, hogy fejét, lábait és farkát is meghagyták. Szemei helyére csillogó drágaköveket illesztettek, amelyek az állat szintén gondosan meghagyott orrával a kópírás módszerével ismételte, hogy viselője Szemúrpap. A pap fejdíszként jobb halántéka táján néha egy bokkrétát viselt, aminek neve HERU PAKHRAT volt, de hogy mit kellett ez alatt az »úrbokréta« alatt tulajdonképpen érteni, nem tudjuk. A szempapról számos egykorú ábrázolás maradt ránk, amelyek közvetlenül érzékeltetik tisztségét (129m. I. 68; 23m. 112, 113, 132, 136; 37m. 113). Működéséről az Egyiptomi Bibliában többek között ezt a bejegyzést találjuk: „Én vagyok a SEM pap... annak a munkának nagyfőnöke, amelyet azon a napon végeznek, amikor SEKER (Székúr) isten HENNU (honi) hajóját guruló talpakra helyezik” (23m. 43). Nyilván temetésre történik itt utalás, amidőn a hajó alakra kidolgozott koporsót szekérre teszik és guruló kerekeken örök nyugalomra vontatják.⁷⁰ Ugyancsak párducbőrt terített vállára működése közben a Vörös-tenger mellékén élt magyar habpap, MUKAR IB is; szobrának jó fényképe szerepel egy magyar nyelvű munkában is (105m. 88 után). A Kr. e. 8.—6. század közti időből származó szobrát SABA királysága területén találták meg. Nagy szemű, nagy orrú alakot ábrázol (Szem-Ur), aki karjait (AKARA) feltűnő helyzetben tartja, nyilván a »Szemurak Ura« lehetett. Ezt a szobrot egykorú szemüvegen nézve tökéletesnek kell mondanunk, mert minden vonatkozásban azokat az elemeket domborítja ki, amelyeket a kópírás szabályai szerint a művésznek

⁷⁰ Az európai Árpáddal Magyarországra érkezett előkelőségek között egyesek szintén párducbőrt terítették vállukra. Sosem tudtuk, miért. Most látjuk, ezek voltak a nappapok, szem-

papok vagy szemmének (sámán). Személyneveink között is szerepel a Szemes, Szemere, Szemúr, kiknek ősei egykor ilyen előkelő papi tisztségűk viseltek.

hangsúlyoznia kellett. A szobor francia vizsgálója, aki az ókori művész kánonját nem ismeri, sem a szobor értelmét nem fogja fel, esetlen és ügyetlen ábrázolásnak mondja (52 I. 54 sk). Éppen az ellenkezője igaz!

A nappapok csoportjába tartoztak a mezopotámiai Szemúr-országban működő KALU nevű papok is, kiknek neve kétségtelenül a felkelő nap tiszteletére rendezett szertartásokkal függött össze és helyes átírása »Kelő.« Összetételben mint ELU KALU: »Élő kelő« papkirály nevéként is szerepelt s belőle származott »előkelő« kifejezésünk. Egy másik ismert összetétel a KAL MAHU, melynek második eleme a »magas«, szintén magas főpapi rangot jelez. Talán itt kell megemlítenünk az éneklő és zenélő papokat is, akiket SANGU, SANGU MAH névvel neveztek.⁷¹

Viselt neveikből következtetve, a papok foglalkozása a tudomány számos ágának művelésére is kiterjedt. Tudomásunk van egy papról, aki nemcsak az írásjeleket tudta magyarázni, hanem azt is tudta, miként kell nagy árnyékot adó fákat nevelni. Ezt a papot a források SHUKALLI-TUDA: »Sokat tudó« embernek nevezték. Ismét mások orvoslással és kuruzslással foglalkoztak és füsttel, zörejekkel és sípolással igyekeztek az emberekbe belebújt, betegséget okozó gonosz szellemeket kikergetni, mint az egyiptomi ASHIPU pap is tette sípjával. Papok művelték a jogtudományt, ők voltak jártasak a törvényekben és mint bírák is működtek; utóbbiak voltak a BARU papok vagy BARAK: »bírák.« Sokat foglalkoztak a naptár igazgatásával és az egyiptomi magyar papok érdemének kell tulajdonítanunk az időszámításnak és keltezésnek a nap járásával kapcsolatos megállapítását. Ezen a téren feltűnő pontosságot értek el, eredményeiket Kr. e. 46-ban átvették a rómaiak (187m. 147; 42m. 42). Addig a római naptár hibás volt. Büszkéek is voltak sikerükre, mert egyik hieroglifikus szövegben ezt olvassuk: ALAT-iN-oK SZá-Mi-To-T-Tá-K Na-BET. T-I-BET-eK HET-eT (értelemmeghatározó: nap). HA Ku-Ta-TYu-K, aSZ-ám sok eS-aT-iK Ti-SZ-Re (értelemmeghatározó: tízre). Átírva: »A latinok számították napot. Tévedtek hetet (napot). Ha kutatjuk, a szám sokasodik tízre (tízre).« A római naptár valóban késett, amíg ki nem igazították (a vonatkozó hieroglifák: 25m. 123 No. 1. A szerző átírása és olvasása használhatatlan). Elsőrendű papi feladat volt az írástudomány művelése, mint erről más vonatkozásban már megemlékeztünk. Egy heliopoliszi és egy thébai pap foglalta írásba a Halottak Könyvének ránkmaradt részeit. Ugyancsak heliopoliszi pap volt az, aki Egyiptom első összefüggő történetét a Kr. e. 3. században megírta, akit csodálatos tudása miatt így neveztek: MANE-THOT: »Mennyit tud!« (59m. 23 sk; 128m. 13; 42m. 30; 87m. 13). A mezopotámiai történetét szintén papi ember készítette el, névszerint BEROS: »Boros« (2m. 129; 87m. 13). Butoban székelt

⁷¹ Felmerülhet a gondolat, vajon a bukolos jelent-e, hogy őket egykor mezopotámiai papok vezették lakóhelyükre?
Vhal magyarak csángó (SANGHU) neve nem azt

egy világhírű jósnő, aki előre látta a bekövetkező eseményeket s ebbeli képességéről nevezték LATONAnak: »Látó nő« (94m. I. 143 sk, 193, 195 sk).⁷²

A papok második nagy csoportját, mint említettük, a termékenység szolgálatában álló kanpapok és vénusz-papnők alkották. Tevékenységüket csak rövidre fogjuk, nem mintha nem volna rá bőséges adatunk, hanem inkább azért, mert a vonatkozó feljegyzéseket illendőség okából mellőznünk kell. A kanpapokat »mén, nász, kos, bika kan« és ennél erősebb szavakkal nevezték.⁷³ A szexuális igények kielégítésére szolgáltak bizonyos állandó házak, az úgynevezett BROTHELek: »Baráthelyek«, ahol az arra rendelt vendégeiket fogadták. Ezek a házak a lakóhelyektől távol, hegyek között, patakok és tavak közelében húzódtak meg, vagy éppenséggel barlangok voltak. A baráthelyek időnkint nagy forgalmat bonyolítottak le, mert adatunk van arra, hogy a zsúfoltság miatt azt mondták a bebocsátást kérőnek bizonyos jelzők kíséretében, hogy jöjjön máskor (a vonatkozó hieroglifák: 25m. 118 No. 4). Voltak olyan mének is, akik nem helyhez kötött szolgálatot teljesítettek, hanem állandóan úton voltak. Rendszerint négyes csoportban jártak, előbb kocsin, utóbb lóháton, és meglepetésszerűen toppantak be a házakba, gyakran az éj leple alatt. Megjelenésük nagy riadalmat szokott okozni, mint a sajnos idézhetetlen »Jön a, jön a nász« kezdetű költemény is tükrözi (hieroglifái: 25m. Nos 1, 2). A termékenység szolgálatában álló papnőket magas nőknek, vagy apácáknak nevezték, természetesen korabeli kiejtéssel elképzelve. Egy Kr. e. 1600 tájáról való adat szerint ilyen neveken is szerepeltek: KEDESHOT, QADISHAT, QEDESHOT, QADISHTU (129m. IV. 230 sk; 129 III. 61) és ezekből az angolos átírásokból könnyű felismerni tulajdonképeni magyar neveiket: »kedves, kedvesed.« Nevezték őket így is: KIZERETI: »Aki szeret, aki szerető« és volt közöttük UKHATI: »Jókedvű is, meg egy szépség, akinek a neve SABITO: »Csábító« volt (129m. III. 72). Ezek a nők testükkel szolgálták az istent és ki voltak oktatta a csábítás módszereire.⁷⁴ Főnökjük Szumerben a LUK-UR papnő volt (115m. 209; 160m. 59). Mindez a vallás keretében zajlott le és akik istenüket imígyen szolgálták, nem voltak megvetés tárgyai, ellenkezőleg nagy tiszteletben állottak (75m. 55, 70-től 75-ig). A szexuális tilalmakat sokszor nem tartották be, a szabályokat áthágták, főleg magánházakban zajló mulatozás

⁷² Óshazai 'tudós' szavunkat a görögök is átvették és tudósaik nevét azzal alkották meg: HERO-DOTOS: Úri Tudós; THUKY-DIDES szintén egy sokat tudó 'tudós'.

⁷³ A ménék szerepét a közösség nevében végzett megtermékenyítésnek fogják fel és korakori maradványnak tekintik, amikor még nőközösségekben élhettek elődeink. Erre nézve egyik szerző a következő magyarázatot adja: In the course of time, this custom passed out of exist-

ence. No longer could the group take the place of god in the sacrament of sex. Yet it continued in a different form. What the group could not do as a whole with all the individuals participating in it, some individuals representing the group could still do for the god of generation. Instead of the entire group joining in promiscuous sexual union, certain individuals were selected by the group to execute the act on behalf of the entire assemblage (75m. 70).

közben és akkor erőszakoskodásokhoz folyamodtak. Panaszolja ezt egy szöveg, amelyben az eset leírásával kapcsolatban a szenvedő alany megadással mondta: »Hátán senki sem fut, te sem...«⁷⁴

A papok ellátását nemcsak kiterjedt birtokaik szolgálták, hanem a hívek köteles vagy önkéntes adományai is, meg a kegyelmek elnyeréséért tett fizetések. A legtöbb teremtésről szóló babiloni mítosz alap gondolata az volt, hogy az ember az istenek szolgálatára lett teremtve s feladatuk, hogy az isteneket felmentsék a »dologtól«, nehogy nekik kelljen életük fenntartására fizikai munkával foglalkozniok. Egy mezopotámiai mítosz elmondja: Man was created to relieve the gods of toil, to work on the gods' estates (143m. 30 sk). Mivel az istenek szerették a jó ételeket, a finom italokat, zenét, táncot és a testi örömeiket is, mindezzel őket a halandóknak kellett ellátniok (101m. 56; 114m. 69; 113m. 97; 115m. 135). Bármit kívántak tehát a papok a néptől, mindazt isten nevében kérték és teljesítése szent kötelesség volt (101m. 77; 91m. 709). Az ételeket és italokat átvették és az isten nevében el is fogyasztották, de fenntartották a hiedelmet, hogy azokat az istenek vették magukhoz (101m. 63). Ha nem volt elég a behozott étel meg az ital, a másvilágról, az elhunytak nevében panaszos leveleket olvastak fel, hogy ők odaát éheznek és így intették a népet nagyobb buzgalomra. A természeti csapásokat is azzal magyarázták, hogy elhanyagolták az istenek gondozását. A nagyuraknak külön engedéllyel megengedték a papok, hogy lelki üdvösségük elérése végett saját szobrukat a szentházakban felállíthassák. Erre szabályos szerződést kötöttek, amely előírta az engedély anyagi ellenszolgáltatásait és akkor is csak nagy kérés után hozták meg az illető szobrát **Me-HOSTA NAT KHIRIS UTON**: »Meghozta nagy kérés után.«⁷⁵ A hívőkkel való érintkezés keretében tartoztak az élő és beszélő szobrok is. Ezekben az isten lakozott és akként voltak megszerkesztve, hogy kezüket és fejüket egy rejtett helyről mozgatni lehessen és ezen a módon az isten a megfelelő időben hozzáintézett kérdésre „igent” vagy „nemet” intett (129m. III. 151 sk; 140m. 277 sk; 55m. 29).

⁷⁴) Az egyik papnő ilyen gyakorlati tanácsokat kapott főnöknőjétől: Undo thy garment, show him thy form, that he may be taken with thy beauty; be not ashamed, but deprive him of his soul. He perceives thee, he is rushing toward thee, arrange thy garment; he is coming upon thee, receive him with every art of woman, ...and he will press thee to his breast. Az angol szerző hozzáteszi: I have softened a good deal the account of the seduction, which is described with a sincerity and precision truly primitive (129m. III. 61—63).

⁷⁵) AHA-AT-6N S-aN-Ki Se Fu-TESE, NEK-EM T-A-SAT.ak NATURAKKA (25m. 173,

utolsó sor). Az előadottakhoz irodalmi utalások: 103m. 227; 101m. 35, 59 sk; 40m. 121; 113m. 249 sk; 107m. 239; 34m. 90; 85m. 51 sk; 91m. 709; 115m. 140; 41m. 90; 47m. 86 sk és főleg és elsősorban 75m. 33, 54 sk, 63 sk, 67 sk, 70-tól 75-ig. Egyes papnevek idővel férfi személynevekké lettek: Kélmán (Coloman), Jónás, János, Gáspár (Caspar), Menyhart; a zaidóknál Levi, Lövi, akiről feljegyezték, hogy Izraelben minden elsőszülött jogosan az övé volt (75m. 63).

⁷⁶) E mondat írásjeleit egy angol szerző is feloldja, de nem egészen helyesen hangzósítja és szavakba sem jól csoportosítja: EM HOSITU NTI KHIRSUTON (129m. II. 85).

A mindennapi munkában a papok az isten nevében időnkint szünetet rendeltek el. Az ilyen napok közül hetente egy kizárólag pihenésre szolgált, a többi szünnapon időszakai ünnepeket vagy különös eseményeket kellett megünnepelni. Ez utóbbiak rendszerint nagy évés-ivással és szokás szerint az egyetlen nagy keleti szórakozással végződtek. A pihenőnap szombat volt; ezen a napon tilos volt bárminemű munkát végezni. Úgy magyarázták, aki e tilalmat megszegi, az munkája közben isten büntetése-képpen megsebesül. A közhit szerint a szombati szünnap a szerencsétlenség elkerülésére volt elrendelve és nevében ez a gondolat tükröződik. SABATTU (47m. 109) ugyanis elemei szerint Sa-Ba-Tu-Tu, világosan »Sebet ütő.« Mivel ez magyar kifejezés, azt kell mondanunk, hogy a heti pihenőnappal az emberiséget a magyar géniusz ajándékozta meg. Az általános ünnepek az évszakok kezdetéhez és a mezőgazdasági munkák fordulópontjaihoz kapcsolódtak. A legfontosabb ünnep december 25-e volt, akkor ünnepelték az isten (Nap) születését. Ezen a napon ugyanis az égitest elérkezett a téli napfordulóhoz és újra emelkedni kezdett a látóhatáron, ahogy mondták, újra született, és vele egyidőben a természet is új életre kelt. Nagy ünnep volt a tavasz ünnepe, az aratás ünnepe és az őszi betakarítás kezdete. Munkaszünettel járt a helyi vagy országos nagyságok temetése. Ez alkalommal Osiris testének vázát, a TESHTESHt felöltöztették és ez volt a szertartás főmozzanata (23m. 42, 452). Ritkán ismétlődő ünnepség volt a király szentházassága, melynek során a királyt megfiatalították, életében istenné nyilvánították. Különleges ünnep volt a király koronázása, mely alkalommal a király rituális futást végzett. Teljes díszbe öltözve felhágott egy dombra, hogy lássa őt és elismerje isteni ura, a Nap. Néha az országot jelképező mező szélén kellett a királynak koronázása alkalmával kétszer körbefutnia, egyszer mint Dél-Egyiptom ura, másodszer mint Észak-Egyiptom ura (59m. 108 sk). Ilyenkor a világ négy tája felé egy-egy nyilat röpitett ki fegyveréből, így jelezve, hogy országát bármely világtáj felől jövő ellenséggel szemben megvédi (37m. 41; 59m. 108; 140m. 282).⁷⁷

Minden ünnepen kitűnő ételeket és italokat fogyasztottak. Jó bepillantást nyújt az ilyen ünnepek egyik szakaszába az alábbi szöveg, amit hieroglifákból olvasunk (25m. 215 sk): »Dicsérjünk! Ra napjára kelj fel te holt habfő. Ma két tábor: Setéthon, Bothon együtt akar sátorozni. És két tábor botosa szót tett, fontosat. Urak! Ra napjára, értettem máma, jól süssetek. Tettem már hurkát, nagy óriásat. Istennek ma imát mondjatok, már ne dolgozzatok! (25m. 215 sk).⁷⁸

⁷⁷) Az európai magyar királyoknak is volt rituális futásuk koronázásuk alkalmával. Teljes díszben ők is fellovagoltak a koronázó dombra, bemutatkoztak a magyarok istenének s ott a világ négy tája felé egy-egy kardvágást tettek.

⁷⁸) A hieroglifák hangzós átirása így: 1. T-A-SUR-AN(k)l R-A NAP-A-RA KeFe Te HOT-T aB-Fe. Ma 2. KET Te-POR: SE-Te-T ON-T, Po-T-H-A-N U-A-T A-K-AR SAT- 3. -IR-UZ-NI. ES KET(?) Te-POR Po-To-S-U 4.

A magyar-hun testvériség kialakulása Egyiptomban a II. dinasztia alatt ment végbe, melynek eredményeként a hun elem teljes jogegyenlőséget nyert és a Deltában visszavette politikai vezetőszeropét. Mivel ez a II. dinasztia hun területen, Észak-Egyiptomban székelt, hamarosan a nappapok befolyása alá került. Kiviláglik ez a trónnevek megválasztásából is, melyekben a napistenre utaló elemek ezentúl rendszeresen megjelentek és a napkirály cím állandóvá lett. A benyomás az, mintha az egész kettős királyság vezetése átcsúszott volna az északiak kezébe és dél magyarsága visszahúzódott volna törzsterületére, Théba környékére. Vallásilag ebből egyelőre semmi baj nem származott, mert mindegyik vallás a maga területén békében élt, a napvallás északon, a termékenységi délen, és bizonyos kölcsönhatások alatt ugyan, de mégis önállóan folytatták életüket (54m. 239).

A legjellemzőbb újdonság mind a két helyen az volt, hogy a politikai-katonai egyesítés idejének hőseit, északon Ósurat (Osirist), délen Ménest, istenkké nyilvánították s egyre nagyobb bensőséggel kezdték tisztelni. A személyük köré fonódó történeti eseményeket átfogalmazták és azokat is a vallás szerves részévé tették. Így a vallás keretében kétféle történeti tudat, kétféle hagyomány őrződött meg, amelyek mindegyike egyformán egész Egyiptomra emelt igényt. Ósúr-Ósiris vallási sikra emelése a hun nép jogainak helyreállításával kezdődött és kiindulópontja az volt, hogy ő az első ember, aki létrán felment az égbe és Magar napisten kormányzó-társa lett (23m. római 152), hieroglifái szerint (24m. 188, Nebertcher alatt) »Napúr társura«, — éppen úgy amint a földön a magyar győzelmek után a Magyar főkirálynak társkirálya lett. Ráruházták azután mindazokat a neveket, amelyekkel az égi istent nevezték. Ő lett a kézikönyvekben található ábécés átírás szerint MAKERU: »Magyar«, OSIRIS ANI MAKERU: »Ósúr hunmagyar«, RA OSIRIS: »Ur Ósúr«, UNNU-F-RIU: »Hon főura«, UNNO-PH-R-IS: »Hon Főúr Ós«, SEKER: »Székúr«, UN-NEF-ER: »Hon Napúr«, USER: »Ósúr«, ASAR: »Az Úr«, TEM: »Szem«, HAPI RA: »Habi Úr« azaz a Nilus ura, TAHERSTANEF: »Társult a nappal«, stb. Nevezték Osirist még sok más néven is, melyek felsorolása az Egyiptomi Bibliában négy nyomtatott oldalra terjed, de azokat a megadott ábécés átírásban nem tudjuk megérteni.⁷⁹

Miután Osiris istenné lett, hívei gyakran fohászokdta hozzá. E fo-

SZIT TET, F-A-NTO-S-SAT. AR-A-KI R-A NAP-
-A-RA, ER- 5. -Te-TEM Ma-Ma, JO SÜ-SAT-eK.
Te-TEM M-AR HURU-KAT NAT UR-U-AS-AT.
6. ISTEN-Ne-K Ma iM-M-A-T MAT-SAT-oK,
MAR Na Tu-K-aSAT-oK.

⁷⁹) Hasznáit kútfőink: 23m. 19, 67, 102,
144, 146, 387 és római 206; 129m. l. 183 sk;

54m. 27, 30 sk; 37m. 1:.. A sok név együtt:
23m. 435—438. Egy helyütt, amidőn a papírust
készítő írrok felsorolja Osiris neveit, ezt a be-
jegyzést olvassuk: MAS SZE-T-TEM-M U-SZI
SA-K EM-UK-eM, »Most szedtem össze sok em-
lékem.« Hieroglifáit (23m. római 56) a kiadó
tévésen olvassa.

nászokra jellemző, hogy át meg át vannak szöve történeti emlékezésekkel. Jellemzésül két ilyen fohászból idézünk, amit angolból fordítunk vissza magyarra. Az egyik így hangzik: „Dicsérünk téged, óh, Ősúr, a Hon napura (így is érthetjük: a Hun nép ura), Magyar nagyúr, SEBER (Szabir) elsőszülött fia. . . ki Napúr városának vagy ura és a másvilág ura” (23m. 387). A másik így: „Dicsérünk téged Ősúr, a Hon napura, ki vagy Nagyúr Bothonban (ABTU, görögös: Abydos), aki millió éveket élsz. Anyád (NUT) legidősebb fia vagy, akit Szabir Árpád (ERPET, ERPAT) nemzett, Észak- és Dél-Egyiptom királya vagy, a fehér korona ura. Mint az urak (északiak) és a mének (déliak) fejedelme, visszakaptad az ostort és a botot és úri atyád méltóságát. Mén úrban dobogó szíved boldog, mivel királyi fiad székre (trónra) került. . . Ő evez Magúrral Székúr nevéen” (23m. 18 sk).

Osiris tragikus sorsú király volt, élete szimbolumává lett a hunok szenvedésének és történetének. A királyt országa lerohanásakor elfogták, megfosztották királyi méltóságától, férfiasságától is: „kimetszették”. Betegségéből azonban felgyógyult, minden méltóságát visszaszerezte, sőt még férfiasságát is visszanyerte. Csodálatos gyógyulását a Tudó orvos beavatkozásának köszönhette, annak a Tudónak, aki a magyar-hun kibékülést a helyes úton elindította.⁸⁰ A hun nép nacionalizmusa az Osiris-tiszteletben élte ki magát és azért az Osiris-misztérium eljátszása és megünneplése a hun nép legbensőségesebb ünnepévé lett, ami a téli napfordulón játszódott le. Az ünnepet különös pompával ülték meg a deltabeli Busir városban. Osiris jelképe, a férfiasságát stilizáló oszlop volt (képei: 129m. I. 183; 37m. 235; 128m. 21; 23m. római 69). Ezt az oszlopot díszbe öltöztették, kezébe adták királyi méltóságának jelvényeit, az ostort meg a botot. Az oszlop nevét DJED, 'T'ET' (TYETY) és DIDU alakban írják át és ez a szó csodálatos gyógyulására utal, benne tehát mi a »gyógy« szavunkat látjuk, ami természetes is, ha megelőzőleg »beteg« volt. Az Osiris-ünnepség izgalommal várt csúcspontja az volt, amidőn Osiris meggyógyulásának jeleként titokzatos oszlopát merőleges helyzetbe állították fel és a népnek bemutatták. Elképzeljük a tömeg ujjongságát: Áll! Él újra! Később minden északegyiptomi halott mellére ilyen gyógyoszlopot helyeztek a feltámadásba vetett hit kifejezésére. Osiris vallási keretbe ágyazott misztériuma tiszta hun történet, ami a feltámadás gondolatával együtt átkerült a keresztény vallásba Jézus, a magyar jós, Osiris őstörténetét megismétlő historiája révén. A kereszténység legnagyobb ünnepe is a feltámadás lett, amit áttettek húsvétra, s a feltámadás örömkialtása a mai napig az ősmagyarból eredő Alleluja maradt (Osiris történetére olv. 70m. Részletekre 23m. római 69, 173, 185, 206; 37m. 132; 54m. 27).

Dél-Egyiptom magyar népénél a nemzeti öntudat szintén az első ki-

⁸⁰ Osiris tragédiáját az egyiptológusok szétmetezéséről beszélnék. Osiris-t nem ölték meg, nem a valósnak megfelelően fogják fel, teste minr erről e következőkben majd szólni fogunk

rály, Ménes istenesítése köré fonódott. A kialakulás itt valamivel később következett be, bizonyára északi hun hatásra, úgy Kr. e. 2050 táján, amikor újra a déli elem került Egyiptom kormányrúdjára. Addig Amént inkább csak Thébában tisztelték istenként. Jelképe az ő ünnepnapján körmenetben vezetett fehér bika volt, amely AP szarvai között viselte az ÚR korongot s ez jelképezte, hogy ő az Apa-isten. Ábrázolták ez istenné lett hódító királyt északi mintára férfi tagjával, amelyet itt múmia módjára öltöztették fel, MAT jelentésű madártollat téve AR fejére és karjait A KARA felemelt helyzetben mutatták, mert ő volt a MAT-AR-AKARA: »Magyarok ura.« Amént utóbb a nappal is azonosították és így lett a neve Amén-Ra (Amén történetére: 23m. római 40; 140m. 279—283; 59m. 125; 129m. V. 61; 107m. 185; 87m. 168; és a sok utalást 24m. és 70m.). Amén-Ra dicsérete Kr. e. 1000 táján így hangzott: „Amén-Ra szent Úr, minden urak ura (azaz királyok királya: főkirály), két úr-szék (ország; eredetileg két trón) ura, APT ura, szent isten képe, nagyúr, élő napúr, főra (fáraó), aki után következett a többi főúr, akitől kapta minden az életét. Ő az egyetlen, aki mindent teremtett, aki öröktől fogva jött létre, amidőn a világot megalkották. Ő az a lény, akinek származását mély titok takarja, akinek mozgása sokféle és akinek növekedése meghaladja az értelmet. . . Ő az úr képe, akit nem érünk föl, aki rejtélyesebb, mint más úr, akinek megjelenési alakja az isteni korong” (23m. 651 sk).

Nem kétséges, hogy Egyiptom két vezető népének vallásos élete az Osiris és Amén-misztériumon keresztül elmélyedt, gazdagabbá lett. De egyúttal az is bizonyos, hogy a papság, amidőn vallási keretbe ágyazta az egyesítés korában történt dolgokat, északon és délen is egy-egy idejét múlt kis-nacionalizmus hullámaival duzzasztotta, szóval nem a magyar-hun testvériség elmélyítésén dolgozott és munkája nem a közös állam megerősítését segítette elő. Azzal továbbá, hogy egy-egy új istent — Osiris és Amént — emelt a lelki élet középpontjába, a régi egyisten tiszteletét némileg homályba borította. Súlyosbította a bajt, hogy egyidejűleg bizonyos lelki válság is kezdetét vette, mert az emberek kételkedni kezdtek egyes hiedelmekben, intézményekben, sőt dogmatikus tételekben is. Kiábrándulással fedezték fel, hogy az ételeket nem az istenek fogyasztják el, hogy az élő és beszélő szobrok csalafintaságon épülnek fel, botrányosnak tartották a szent bordélyházak és utazó ménék intézményét, kifogásolták a papok anyagias életét és, az ok és okozat viszonyában egyre mélyebbre hatolva, elvetették a tételt, hogy az isten volna az oka mindennek. A válságot az robbantotta ki, hogy a hiksosok kiűzése után, a Kr. e. 16. századtól kezdve, az egyiptomi birodalom újra thébai vezetés alá került s vele együtt az Amén-papok befolyása roppant megerősödött. A birodalom olyan területeket kebelezett be, mint Kánaán, Libanon, Szíria, ahol szintén a termékenységi kultusz dívott. A meghódított területeket a Mén-papok úgy tekintették, mint saját gyarmataikat. Mindaz a kincs,

ami ezekből a gyarmatokból mérhetetlen mennyiségben ömlött Egyip. tomba, fegyverek, állatok, százezer számra menő rabszolga, az Amén-papok tulajdonába került, akik a meghódított területeken kiterjedt birtokokat is szereztek. A déli királyok papjaik befolyása alatt most egész Egyiptomot a maguk képére kívánták formálni, ideértve a történeti multat is. A régi feliratokból kivakarták a hun királyok nap nevét és helyére Amén neveket illesztettek. Súlyos dolog volt ez, mert a közzelfogás szerint a név eltörlése azonos volt a nemlétezéssel. E változás során a magyar-hun egyensúlyi helyzet megbomlott, a napvallással bekeretezett hun elem fenyegedve érezte létét és újabb lázadásra készült.

Egyiptom történetének legbonyolultab korszaka ez, ahol még sok a tisztázandó kérdés. IV. Tudomás (Tuthmoses) megelégette királyi hatalmának süllyedését, az Amén-papok gyámkodását, ezért a naphitet követő deltabeliek támogatásával, elérkezettnek látta az időt a cselekvésre. Meg akarta tisztítani a vallást az új istenektől, kitaszítani abból az elavult elemeket és visszatérni az ősi egyisten tiszteletére, aki egyedül a nap képében nyilvánult meg felfogása szerint. A törésre IV. Aménhotep fáraó idején (Kr. e. 1370-1352) került sor. A király elhagyta székhelyét, Thébát, az Amén-papok fellegvárát és egy távolabb eső helyen állította fel udvarát. Tüntetőleg letette Amén nevét, új nevet vett fel és magát nyomatékosan napkirálynak címeztette (NAP-KHUR-URIA, NEF-ER-KHEP-ERA) és MAKARnak. Az Amén-templomokat bezáratta, papjai működését betiltotta, vagyonukat elkobozta, minden rájuk vonatkozó jelvényt összetörtetett s az Amén nevet a műemlékekből kivakartatta.⁸¹ Miután ezt az egyházi szervezetet széttörte, átruházta az elkobzott vagyont a nappapokra és kijelentette, hogy csak egy isten van, aki a nap tányér alakjában nyilatkozik meg. Csak napszimbolumot használt, amit a napkorongból kinyúló tenyerekkel ábrázolt, ez: írta: »Tányér Ur.« Ez a tányér volt „A jó Makur isten, Útúr, Atányér, Matar, Élő Nap, mely a két világot megvilágítja, az élő Harmaehis, aki keleten kel, este nyugszik és az élet örök megújítója” (129 V. 86 sk). A napkultusz hangoztatása, bár forradalmi módszerrel történt, nem volt merő újítás, mint ahogy egyes szakemberek elképzelik, hanem inkább visszatérés a múlthoz s alatta a hun nép önvédelmi harca, sőt talán hegemoniája húzódott meg. Téves tehát úgy feltüntetni a dolgot, hogy Akhnaton király az első történeti személy, aki az egyisten hitet megfogalmazta. De tény, hogy bonyolult mozgalom volt, mert benne az akkoriban rohamosan emelkedő Asszíria felforgató keze is látható, amely a hun-magyar ellentét felhasználva, Egyiptomot a pusztákról bevándorolt nem-magyar népek vezetése alá kívánta helyezni, amint ezt később részletesen megtárgyaljuk. A fonalat követve, azzal kell

⁸¹) Az Amén-papok hatalmáról és az egész szól. Jó összefoglalást olvashatunk 87m. 284 sk. vallási mozgalomról minden kézikönyv bőven 257, 264, 302; 120m. 64.

folytatnunk, hogy a reformátor király politikája túllőtt a célon. Össze lehetett törni az Amén-képeket, ki lehetett vakarni az ilyen isten- és királyneveket az emléktáblákból, de nem lehetett a hunok lelkéből kitörölni Osirist és nem lehetett a magyarok lelkéből sem eltávolítani Amént. Az idegen elemek befolyása alá került Akhnatont elhagyták a hunok, éppúgy amint elhagyták a magyarok, s nem maradtak körülük csak felbuzgatói. Ezért a forradalmár király halálakor (kb. Kr. e. 1352) a nagy reformoknak egyszerre vége lett. Az Amén-papok visszatértek számkivetésükből, minden hatalmukat visszavették és sor került a felforgatók felelősségre vonására.

Aki a forradalomban felelősnek érezte magát, igyekezett a harag és megtorlás elől külföldre menekülni. Ment is mindenki, aki csak tudott és amerre csak menekülni lehetett. A legjárhatóbb út a déli kapun át vezetett, mert amióta az ott állomásozó 240,000 egyiptomi katona dezertált, a szabad járáskelésnek akadálya nem volt. Ezen az útvonalon rengeteg nép távozott Egyiptomból, akik a Vörös-tenger irányába húzódtak, Axum, Etiópia, Dél-Arábia területére, továbbá a Nilus völgyébe a 3. zuhatag alá. Utóbbi területen, a 3. és 4. zuhatag között Makori-Ta néven építettek új országot. Akik még tovább mentek, a 4. zuhatag alatti Nubiában állapodtak meg és ott Nap-Ta (NAPATA), még lejjebb MEROE néven létesítettek királyságokat. Ezek az új alapítások szerencsének által lakott területre estek, úgyhogy miután a menekültek kultúr munkájukat elvégezték, tudásukat átadták a bennszülötteknek, a színészekkel összeházasodva elvesztették eredeti népiségüket. Észak felé nem volt lehetséges tömegesen kivándorolni, mert a Híres Ajtó előtt még ott állt a II. egyiptomi hadsereg, mely ott a hiksosi idők óta záróállást foglalt el. Kifutásra csak a Sinai-félsziget sok kockázattal járó sivatagján át volt lehetőség. Erre ment egy második emigráns csoport, főleg — de nem kizárólag — zsidók, akiknek vezetőit Asszír ígéretekkel halmozta el, hogy kivándorlásukat irányítja és elhelyezi őket Kánaán földjén. Akiket Asszír elhívott, azokból lettek az ESHA-ELITAK. A vallási összeütközések miatt Egyiptom magyar népe hatalmas rajokban kezdett szétszóródni és az ország politikai összetartó ereje meggyengült. Az Őshaza magyarsága éppen akkor vesztette el lelki iránytűjét és politikai-katonai szilárdságát, amikor arra a nemzetközi helyzet alakulása miatt a legnagyobb szüksége lett volna.

AZ ÓSHAZA NÉPTÖRTÉNETE

A történeti idők hajnalán, vagyis a jelenlegi tudományos eszközeinkkel elérhető legrégebbi korban az Óshaza magyar népességét két, egymástól távolos csoportra oszolvva találjuk, a természeti katasztrófától megkímélt hegyek között: 1. a Kaukázus vidékén, 2. Délkelet-Afrikában. Ha utóbb e két csoport egymással egyesült és közös hun-magyar nemzeteket alakított ki, akkor az Óshaza közéjük eső részeit megelőzőleg ezekből az ősi központokból kellett benépesíteniök. Olyasformán, hogy az északi menhelyről dél felé, a déli menhelyről pedig észak felé terjedt a lakosság.

AZ ÓSHAZA ÉSZAKI FELÉNEK BENÉPESÍTÉSE

A régészek az emberi települések legrégebbi nyomait északon a Kaukázusban, a Kaspi-tó alatt, a Tigris felső vidékén és a Zab folyó mentén, valamint a Jordán völgyében és a Taurus lábánál észlelték és keletkezésük idejét Kr. e. 6800 és 6500 közé helyezték. Ezek még elszigetelt telepek voltak, az ősi menhelyről kimozduló nép első gyarmatai. A következő két és félezer esztendő alatt e telepek sűrűsbödtek és a Termékeny Félhold lefelé hajló száraiban is megjelentek. E csiszolt kőkori telepeket térképünkön (21 l.) pontokkal jelöltük. Ha ezeket a pontokat vonalakkal összekötjük és figyelemmel vagyunk az időrendre, valóban azt látjuk, hogy a magasabb fekvésű helyekről történt a szétágazás, a földrajzi adottságok által előírt útvonalon, a Kaukázusból nézve délkelet illetve délnyugat felé.

A legkorábbi gyarmatok ránkmaradt nevei, a velük kapcsolatos képirásos szövegekkel együtt, a népesség fokozatos szétterülésére közelebbi felvilágításokat is nyújtanak. A Tigris és a Zab találkozásának vidékén a legősibb két emberi település neve a szakemberek átírása szerint AR-PACH vagy AR-PACH-i-YAS és QALET-JARMO (Kr. e. 6500). Időrendben utánuk következett (Kr. e. 4500) SAM-AR-RA, MAT-AR-AH, GA-URA és AR-BELA. A Tigris folyó ezidőbeli neve IDI-KLAT, az Eufrátesz BUR-UTU, az Eufrátesz középső szakasza alatt elterülő mezőföldé pedig MESO-POT-AM-JA. A Tigris mentén szervezték meg a KALDI vagy KALTI nevű országot. A szétterülő nép ez első történelmi emlékeiben többször szerepel nyelvünk Úr (UR, AR) szava; látjuk ott Kelet szavunkat a Qalet-Jarmo, Idi-Klat és Kaldi (Kalti) nevekben; a hon értelmű Mat, Ma összetevő elem a Matarah, Jarmo és Mesopotamja névben; Szem szavunk a Szamarra névben; víz értelmű Bor szavunk a Burutában; Mező szavunk a Mesopotamjában; Jós szavunk az Arpachi-Yasban; ismerős az Ar-Belában szereplő Béla, melynek 'férfi' jelentését a Bál szóval kapcsolatban már tudjuk. Az Idi szót az Idi-Klatban más nyelvészek kutatásai alapján a régi magyar folyót jelentő 'ügy' szóval azonosíthatjuk (v. ö. Fekete-ügy); Burutu 'utu' részlegét több hasonló név összevetése alapján

Út szavunkkal azonosítjuk; a Mesopotámiában is szereplő 'pot' részleget a törvényszerű lágyulás (P = F; T = D) alapján Föld (főd) értelemben vesszük, Gaurában pedig kő szavunkat látjuk (G=K), mint ezt a kérdés-csoportot már fejtegettük. Ezek szerint a Termékeny Félhold legfontosabb tíz neolitikus helyneve egytagú magyar szavak összetételéből keletkezett és egyik-másikának értelmét a megadott ábécés átírásból is kitalálhatjuk. Qalet-Jarmo mai helyesírásunkkal: Kelet Gyarmata; Kaldi vagy Kalti: Keleti ország (Kel-Ta); Idi-Klat: Keleti ügy (folyó); Szamarra: Szemúr vagyis a Napisten otthona; Matarah az a hely, ahol a Magyar Ős lakott; Ar-Bela: Bál Úr, a termékenységi isten székhelye; Burutu: Bor Útja; Mesopotamja: Mezőföldből álló ország (Ma); Gaura: Kő Ura, vagyis az ország urának székhelye.

Külön figyeelmet érdemelnek az Árpád nevet megörökítő helynevek: Arpach és Arpachi-Yas és a velük kapcsolatba hozható feljegyzések. Az Encyclopaedia Biblica és a Dictionnaire de la Bible szerint Árpád a napisten (Szemúr) harmadik fia volt, aki a Tigris felső vidékét, vagyis az Idi-Klat és a Zab környékét, az úgynevezett Árpádi Földet (Arpachi Ta) kormányozta. Ezen a területen az eredeti lakosság igen hosszú ideig, a jelen időszámítás 635. esztendejéig folyamatosan élt. A vidéken egy híres kerámiai üzem is dolgozott, melynek legjellemzőbb gyártmányai a kulacs alakú ivóedények voltak (122m. 81, 83). Az edényekre mértani díszítéseket, főleg köröket, azaz napszimbolumokat festettek (91m. 371 sk). Azt is tudjuk, hogy az Árpád-dinasztia szervezte meg a Tigris mentén lejjebb elterülő Káldi: Keleti országot, adta annak első dinasztiáját, melyről lakosait Árpádi népnek nevezték. Ebből nyilvánvaló, hogy őshonukból, a Zab vidékéről, az első Árpádok hatalmas telepítési és országszervező politikát folytattak délkelet felé. Ez események emléke a későbbi időkben is megmaradt, mert a mezopotámiaiak egyik hagyománya szerint országuk lakosságának legősibb része északról eredt. Arra is emlékeztek, hogy első királyaik fejükön koronát viseltek és hatalmi jelvényként botot és lándzsát tartottak kezükben. A király koronás fője AR, botja POT, lándzsájának hegye ANA, keze KETE. Ezek az elemek tehát a képirás módszerével szabályosan írják AR-POT-(H)ANA 2: »Árpád Hona 2«, vagyis Árpád második országa.⁸² Ezeket a mozzanatokat figyelembevéve, úgy-

⁸² Hon szavunk nagy régiségét mutatja, hogy ez a szó a finnugor nyelvekben is megvan, rendszerint ház értelemben: finn Huone, eszt Hõne, lepp Huona. Olv. 169m. 16; 17m. 117 sk; 164m. 217, 240.

Az Árpád nevet író három írásjelet a szak tudósok nem tudták megnyugtatóan és egyértelműleg hangzóítani. A javasolt átírások ezek: AR-PHAX-AD, AR-PHAX-AD és AP-PACH-AD. Szerintünk a három írásjel mindegyike csak egy

méssalhangzót jelöl, amelyek mindegyikéhez csak egy-egy magánhangzót kell fűzni az olvasásban. A jelen esetben tehát a névbe iktartott aziaszög hangokat (x, z, ch) ki kell hagyni és a jeleket így átírni: AR-Pa-aD vagy AR-Pa-aT, mai betűzéssel Árpád.

A Káldi vagy Keleti ország területe nem azonosítható a későbbi Sumerország területével. Utóbbi a Tigris és Eufrátesz közén terült el, attól a vonaltól délre, ahol a két folyó medre egy-

látszik, hogy a Tigris-Eufrátesz völgyi első kultúra, vagyis az ősi mezopotámiai kultúra, körülbelül Kr. e. 3500-ig, amikor már dél felől is érkezett Mezopotámiába lakosság, kizárólag a Zab vidéki Árpádok alkotása lehetett.

A Termékeny Félhold nyugati felében szintén folyóvölgyekben találjuk a legkorábbi neolitikus telepeket. A Jordán völgyében van Jeriko: Jó Úr Kője, azaz a napisten országa, melynek keletkezési ideje kb. Kr. e. 6800. További telepek Kánaán földjén és annak szomszédságában Kr. e. 4000 körül keletkeztek. Fiatalabb neolitikus kori telepek MUGHERA: Magyar, és UG-AR-i-TA: Ég Úri Ta, a napisten földje. E nyugatra eső telepek a Taurus lábainál elterülő síkságon folytatódtak, ahol a mai Katal-Huyuk nevű község közelében egy szintén Kr. e. 6800-ból eredő telepre bukkanunk.⁸³ Beljebb Anatóliában Kr. e. 3000-tól kezdve folyamatosan sok sziklarajzot találtak, továbbá szarvakkal ékesített szobrokat és mértani jellegű írásjeleket, amelyek a Tigris és Zab vidéki leletekkel feltűnő egyezést mutatnak. Ezek alapján a tudósok úgy vélik, hogy ez a nyugaton megjelenő népesség is a kaukázusi táj gyarmata, amely keletet is feltöltötte emberanyagával.

A Termékeny Félhold nyugati népességének a keletivel való azonosságát a régészeti anyagon felül a kőírással írt egykori pecsétek is megerősítik. E pecsétek egyik-másika olyan írásbeli üzenetet közvetít, amely hozzásegít bennünket a lezajlott néprajzi események felvázolásához. Sajnos ez utóbbi emlékek keletkezési idejét eddig még nem tudták közelebről megállapítani, de kivitelezésük és tartalmuk nagy régiségre utal. Az egyik ilyen írásos emléken (29. táblán a D. figura) egy embert látunk (UR, AR), aki íjat tart a vállán. Mivel az íj a kőírás jelrendszerében a PET, PAT hangcsoportot jelzi (25m. 85 No. 2), az íjas figura az AR-PAT: Árpád nevet írja. De a személy előtt egy három oszlopba írt hosszabb szöveg is szerepel, amely a figurával szembehaladó sorrendben olvasandó: 1. ANU-KHAT-IK 2. NU-MA-RA 3. AR.Pa.T Ka-Pi.T-aN, mai ábécével »A nyugatik nemura, Árpád kapitány.« Egy másik pecséten (81m. 203 No. 3) hasonlót olvasunk: AG-MA-S PET-SUTE, EST-AN SZÉ-Ke, »Égmás

máshoz legközelebb halad, egészen a Perzsa-öböl akkori partjáig. A Perzsa-öböl az ókorban mintegy 200 kilométerrel beljebb nyomult a szárazföldre, mint manapság és a két folyó külön torkolattal öntötte vizét a tengerbe. A jövőendő Sumerország Kr. e. 5000 táján még lakatlan mocsárvilág volt, amiből itt-ott kezdtek kiemelkedni egyes hátságok. A területet aztán a két folyó hordaléka feltöltötte. Figyelemmel ezekre a földrajzi, kronológiai és történeti tényekre, az ókori történettudomány elvetette azt a régibb véleményt, amely szerint a neolitikus kultúra bölcsője Sumerország lett volna és onnan terjedt

volna szét a világba. A neolitikus kultúrát ma már több helyen a Kr. e. VII. évezredből ismerjük, amikor még Sumer nem volt. *Olv. Tímé*, 1961 február 24. Ezt nekünk is tanácsos megjegyezni, mert a jelenlegi magyar és nemzetközi irodalom a régi nézet alapján sokszor több jelentőséget tulajdonít Sumernek, mint amekkorával valóban bírt.

⁸³) A Katal-Huyuk környékén végzett ártásokról beszámolt a *Montreal Star* 1964 december 19. száma, ismertetve a *British Institute of Archaeology* jelentését (*Anatolian Studies* No. 41) V.ö. a *Time* 1961 február 24. számát.

pecsétje, Esthon széke.« Itt is arról van szó, hogy az ország királyi széke nyugatra esik. A kaukázusi Árpádok telepítési politikájának nyugati eredményeiről van egy további döntő bizonyítékunk is: az Eufrátesz nyugati nagy kanyarának külső oldalán alapított ARPAD: Árpád királyság, azonos nevű fővárosával (ld. térképünket a 21. oldalon). A nevet ezúttal az idegen szerzők is helyesen, Árpád alakban írják át ábécére. A királyság Szíriában terült el, azon a részen, ahol a nagy folyó legközelebb kanyarodik a Földközi-tengerhez. Ez az Árpád Királyság a Kr. e. 10. századtól Kr. e. 740-ig jelentős szerepet játszott a keleti események irányításában.⁸⁴

Mi volt a helyzet a Termékeny Félhold lekanyarodó nyugati szárának végében, a Nílus deltájában és a folyó hosszú völgyében? A hajdan itt élők emlékezete szerint országukba (ld. térképünket a 64. oldalon) az első népesség észak felől érkezett. A tudósok e híradást beigazolták és munkáikban kiemelik, hogy a Nílus völgyébe a földrajzi adottságok miatt nagyobb tömegekkel észak felől csak egy keskeny átjárón keresztül lehet behatolni, amely a Szezei-öböl vége és a Földközi-tenger között elterülő mocsaras és vízárkokkal átszelt területen vezet át. Ezt a bejáró kaput a régiek találó kifejezéssel HIRUS AITU (129m. II. 155) «Híres Ajtó» néven nevezték. Kezdetben Egyiptom alatt nem is értettek mást, mint e bejáró kapu környékén keletkezett és fokozatosan szaporodó településeket s ennek megfelelően Egyiptomot „Ajtos Országnak» hívták (94m. I. 117). A Deltának első közigazgatási központja a görögül Butonak mondott város volt, amelynek hieroglifáit így írják át: Pl UT JOIT (87m. 97), amit bizonyára így kell helyesen hangzósítanunk: »Be itt jött«, hiszen az egyiptomi nevek általában egy-egy rövid mondatból szoktak állni. A második nagyobb helyet görögül Busirnak mondták, hieroglifáit (24m. 205) így írják át: PER ASAR (23m. 368 jzt). Az írásjeleket mi így olvassuk: P-A-AR EST-UR, amit a Hon értelemmeghatározó követ, tehát igazi ősi neve: »Vár, Estúr Hona.« Innen a népesség továbbterjedt a Fayum nevű oázisba, amely már a Delta alatt van s mintegy nyolcvan kilométerre nyúlik be a sivatagba. Az oázis környékét T-ARK-HAN: »Tó Urak Hona« néven ismerték, keletkezési idejét rádiókarbon mérésekkel Kr. e. 4437—4145 közötti időre teszik (91m. 234). A jóval lejjebb lévő BAD-AR-I: »Botúri« (Árpádi) telepet és a görögül Abydosnak mondott várost Kr. e. 4000 táján alapították (120m. 50; 91m. 219—259). Abydos nevét öt hieroglifa írja, amit a szokásos Hon meghatározó követ (24m. 202). A jelek ezúttal is egy rövid mondatot eredményeznek: ABa Be-KET-U-SAT »Hon', vagyis »Abba beköltözött.« Eddig még meg nem állapított időből eredt a Delta alatt lévő Hon város, az átírók szerint ON, AN, ANU, UNNU, a görögök elnevezésével Heliopolisz azaz Napváros. Idők múltán egy darabig ez a

⁸⁴ Az Árpád királyságra olv. 81m. 41; 18/34; 2K 19/13; IS 10/9; IS 36/19; IS 87m. 461. Az Encycl. Bibl. 317. oszlopa felsorolja 37/13 és JER 49/23. A királyságról minden » királyság hat említését a Bibliában. Ezek: 2K nagyobb terjedelmű történeti munkában szó esik

város lett a Delta közigazgatási középpontja. Hieroglifái szerint (24m. 203) a város régi teljes neve tulajdonképpen AN-NET „Hon”: »A Nagy Hon.« A hozzáfűzött magyarázó hieroglifák szerint ez volt a P-A-AR-A NETER: »Nagyúr Vára.« Vele egyidős lehetett a Badari felett mintegy 120 kilométerre lévő második Hon város: UNNU, a görögül Hermopolisz-nak mondott hely.

A lakosság földrajzi eredete és népisége szempontjából a legfontosabb mozzanat az, hogy az északegyiptomi dinasztia megalapítójaként is egy ER-PAT, ER-PET: »Árpád« nevű királyt tiszteltek, akinek neve mellett gyakran szerepel az őshazájára, a Zab folyó vidékére utaló Zab név, amit az egyiptológusok SAB, SEB alakban írnak át (23m. 18, 138, 435). Ez az első egyiptomi Árpád-dinasztia több királyt adott a kialakulóban lévő országnak a nagy esemény idejéig, a déli magyarok bejöveteléig, de azok nevét a megadott alakban nem tudjuk értelmezni. Kivételt csak az utolsó király képez, akit »Ősúrnak« neveztek. Az ő nevét az irodalomban a görögök által használt OSIRIS alakban találjuk. Ez a király Kr. e. 3400—3200 táján uralkodott és magát ER-PAT SAB-UR ősetől származtatta.⁸⁵

A Nílus deltájába és a folyó völgyébe északról betelepülő magyar nyelvű törzsek és nemek megannyi kisebb-nagyobb Honba szervezkedtek, miként erre a helynevek értelemmeghatározója is utal és magukat abból képzett szóval Honi, Huni (ONI, UNNI, ANI), azaz »hazai, bennszülött« népek kezdték nevezni, ami azután általánossá lett és rajtuk is maradt: ők lettek a történelem Huni, Uni népe, mai nyelvünkön hunok (87m. 95 sk jzt). Ugyanez a nép szállta meg a Sinai-félszigetet és az onnan délre a Nubiáig terjedő sivatagosodó területet, valamint a Nílustól nyugatra eső Libia jelentékeny részét is. Mind a két terület lakóit egyformán ANUnak nevezték. Volt azonban egy másik nevük is. A delta-honiak ugyanis a Nílus ágaiban és a Földközi-tenger keleti partja mentén apró hajókkal élénk kereskedelmet bonyolítottak le és hajós foglalkozásukról őket egyszerűen »Hajó népének« (HAUI NIBU, HAU NEBU), a Deltát pedig »Hajó-országnak (HAAU) mondták — az angol szakemberek átírása szerint (87m. 35; 129. II. 217).

A benépesítési folyamat lezajlását a régészeti, nyelvészeti és történeti adatokon kívül igazolják az embertani megfigyelések is. E tudomány szakértői szerint a csiszolt kőkori kultúra elterjesztői kerek koponyájú emberek voltak, akik a Régi Kelet egész felső vidékét az iráni térségből kiindulva árasztották el (152m. 375, 516 és olv. 129m. I. 56 sk; 94 I. 118 jzt). Az Iránból való szétáradásnak több írásbeli említése is van, melyek közül

⁸⁵ Az európai Magyarországra irányult neveztek. Vajon ebben a kifejezésben nem a magyar népről egy bizánci forrás azt mondja, Zab-Úr-Földi Ős-felükből kiindult embereket kell hogy őket valamikor SAB-AR-TO-I AS-PHALO-I létünk?

az Egyiptomi Bibliában előforduló feljegyzéseket és egyes fáraók idevágó sírfeliratát megelőzőleg már ismertettük. A Termékeny Félhold azonos forrásból eredő benépesítése nyomán olyan egységes kultúra keletkezett a Tigris folyótól a Nílus völgyéig, amelynek közös jellemző tulajdonságai a kutatók figyelmét régóta magára vonta és aényt minden szakkönyv gondosan nyilvántartja. A. L. Waddell például így szól: „A világ három legnagyobb ősi kultúrájának egysége (a Tigris-Eufrátesz völgyi, a Nílus völgyi és az Indus völgyi, hozzáadva a Kréta szigeti kultúrát)... és ugyan-ezen kultúrának aránylag gyors elterjesztése az árja faj által... bizonyítja a világkultúra lényegbeli egységes voltát és egy központból való eredetét.”⁸⁶ A felsorolt helynevek, személynevek és történeti okmányok, valamint a tudósok egybenhazgó megállapítása szerint kétségtelennek látszik tehát, hogy Kis-Ázsiába, Szíriába és a Nílus völgyébe is ugyanaz a nép telepedett be elsőnek és szervezett ott államokat, mint amely a Tigris és Eufrátesz völgyét is megszállta és azt társadalmilag és politikailag először megszervezte. Ez a szervező nép a Kaukázus vidéki Árpádok magyar népe volt. Igaznak bizonyult eszerint az a régi feljegyzés, amely szerint a NU-KETE-KET URBOT NEMSETE, USUK KETE HAS-AA-BA MENT: »A nyugatikat Árpád nemzette; ősök két hazába ment (ld. 29. táblánkon az A. okmányt).

A Régi Kelet felső részében lezajló népmozgást vizsgálva, eddig még nem szóltunk a Kaukázus két hegylánca között nyugat-keleti irányban húzódó Araxes-völgyről. Pedig e folyó vízgyűjtő területén ma is van egy Arpacsay nevű helység, amely kísértetiesen idézi az Árpád nevet. Környezetében két másik hely nevében is szerepel a BOT hangcsoport: Batum és Bitilis, és van ott egy Oltu és egy Maku helynév is, amely az európai Magyarország Olt és Makó régies alakjával véletlenül (?) megegyezik. Az Araxes folyó felső szakaszánál, Idgír helységben, egy roppant fontos régészeti leletet találtak: egy patkó alakú, három emberfejjel ékesített és írásjelekkel is ellátott tárgyat (képét 29. táblánkon B. jelzet alatt mutatjuk be), amit a régészek tűzhelyhez hasonlítanak. Ugyanez a kerámia a vidéken több példányban is előkerült és az egész Araxes-völgyre jellemző darabnak bizonyult. Ideje a Kr. e. IV. évezred. Nemsokára azután, a csiszolt kőkor vége felé, ugyanez a minta nyugaton, az Orontes folyó völgyében is előkerült, abban a völgyben, amit akkor még MEGARA völgynek neveztek. Aztán felbukkant a figura Szíriában és Kánaánban, majd a Kr. e. 19. században a Hetita Birodalom területén lévő Kültepeben is, Hattus fővárostól 250 kilométerre dél felé. Régészek e leletek földrajzi előfordulásait térképre vetítették és abból arra következtettek, hogy ez

⁸⁶ Ideiktatjuk az eredeti szöveget: The unity ... of the greatest of the ancient civilizations of the world... and the relatively rapid diffusion of the civilization by the same Aryan

race... significantly attests the essential unity of the world civilization and its diffusion from one original centre (180m. 175).

a figura egy és ugyanazon nép fokozatos szétterülésének tárgyi bizonyítéka. Ehhez mi azt is hozzáfűzzük, hogy mivel az ábrázolás mindig ugyanaz, mindig három személyt mutat, ezekkel az urakkal kapcsolatban valami nagyon fontos történeti emléket kívántak megörökíteni.

A kis tűzhelynek, az otthon szimbolumának, nem ok nélkül adtak ilyen alakot. Középső figurája emberalakú ugyan, de mégis egy öreg sas benyomását kelti, ami a patkó formával, az összecsengés alapján ezt sugalmazza: »Öreg sas pataka.« Ez pedig pontosan annak a folyónak a neve, amit ma Araxes grafikával írnak! Ha ez az ismétlődő kerámia egy nép gyarmatosító tevékenységének szimboluma, akkor annak ősi otthona, a kivándorlás kiindulópontja az Araxes völgye lehetett. A középső öreg sas talán az ősurat, a legrégebb királyt jelenti, a két szélén lévő fiatalabb sas pedig azokat a dinasztiaalapítókat, bizonyára az Öregsas fiait, akik Keletet illetve Nyugatot benépesítették és országokká szervezték. A középső figura írásjeleit felülről lefelé haladó sorrendben így oldjuk fel: az emberi arc UR; a kis karika az ágas között SZ; az ág maga AG, a szorzójel eS; alatta újra S, SZ, többesben tehát ES.ek; azután három kidomborodó emlő EMLÖK. Ezeket az elemeket hangrendbe téve: UR-SZ-AG eS.ek EMLÉKE, »Országősök emléke.« A két oldalsó figurán az OR-SZ-ÁG jelei ismétlődnek, azután két szorzójel következik egymás alatt: eS.ek; bennük három S karika: eS.ek, együtt: »Országősök ezek.« Az emlék tehát valóban a szétvándorlás és új hazák alapításának okmánya és a nép eredet-tudatának megőrzésére szolgált. Hogy viszont ki lakott az Öregsas völgyében, arra nézve egy további nyelvemlék ad felvilágosítást. Ezt az emléket ott találták, ahol a vízfolyás már nem patak, hanem bővízű folyó: Arméniában, a régi Erman földön (129m. III. 152). A kép álló helyzetben koronát viselő személyt, királyt mutat, akinek a személyazonosságát így írja: »Árpád király Armeniben.«⁸⁷ A szöveg többi részét bizonytalanul olvassuk, ezért mellőzzük.

Áttekintve a Réi Kelet felső részét annyit kétségtelenül megállapíthatunk, hogy annak vidékeit a Kaukázus völgyeiből, a csiszolt kőkor idején, az Araxes és Zab folyók mentén székelő ősi Árpád-dinasztia népesítette be. Ennek eredménye a Tigris mentén húzódó »Kelethon« és a Nílus völgyében kialakított »Esthon« lett. Az egész területet magyar nyelvű nép szállta meg, amelynek sok neve közül a letelepedésre utaló Honi lett a

⁸⁷) A mondat írásjeleit így olvastuk: a koronás személy UR, RA; bal fülére egy bot van rajzolva, de nem hosszú nyállal, hanem csak úgy mint a rovás egyik P-je, mintegy útmutatásul, hogy az írásjelet nem ideografikusan botnak, hanem csak szókezdő hangjával, P-vel kell olvasnunk; nyomban utána következik a király jobb keze AD mozdulatban, amivel az eddig kibetűzött rész AR-P-AD. Ezután a figura bal karja

következik a szokásos KARA értelemben; további feltűnő mozzanat, hogy a személy áll, ami a megelőző KARA befejező részét írja: ÁL, együtt KARA-ÁL, vagyis Király. Végül a király jobb lába fejté abban a furcsa mozdulatban tartja, aminek hieroglifikus hangértéke ERMEN (25m. 57 No. 62 és ugyanott 68 No. 17), viszont másik lábával szabályosan a BE szótagot írja: Ermenben, Armeniben értelemben.

legelterjedtebb s ezért leggyakrabban ezen a néven szerepelt a történelem színpadán.

AZ OSHAZA DÉLI FELÉNEK BENÉPESÍTÉSE

A történeti idők hajnalán a magyar nyelvű népek második gócpontját Délkelet-Afrikában találjuk, a Vörös-tengertől dél felé, a Nagytavakig húzódó hegyes vidéken (ld. az alább közölt térképet). E táj múltjára nézve az utóbbi tíz év történeti és régészeti kutatásai több meglepő eredményt értek el, amelyek lényeges pontokon módosították korábbi felfogásunkat. Ezek legfontosabbika talán éppen annak kiderítése, hogy ez az afrikai népesség egyáltalában nem volt olyan elmaradott, mint aminőnek korábban feltételezték, hanem szintén szabályszerű neolitikus kultúrával élt és az edénykészítés titkát is ismerte. Kultúrájának nyomait is egyre sűrűben találják meg, nemcsak a Nagytavak vidékén, hanem a híres MAGURUK völgyében is (bis39m. 38 sk, 45). Mindezen nem kell meglepődnünk, hiszen régen Afrika éghajlati viszonyai lényegesen kedvezőbbek voltak, mint manapság, a nagy szárazság még nem perzselte végig a tájat. Ellenkezőleg, a vizsgálatok szerint a régi időkben Afrika kellemes klímájú terület volt, hűvösebb és csapadékban is gazdagabb. Dús növényzet borította tájait és tekintélyes állatállománnyal rendelkezett, úgyhogy az emberi megélhetés lehetősége neolitikus kultúrájuk számára fennállt.

Délkelet-Afrika benépesítésére nézve ma egyre erősödik az a felfogás, amely szerint itt a kaukázusi típusú fehér ember első képviselői Kr. e. 8000—6000 között jelentek meg. Legkorábbi huzamos jelenlétüket eddig éppen a Nagytavaknál észlelték. Úgy vélik, ez a fajta ide valamikor nagyon régen, Arábián keresztül érkezett, ugyanabból az iráni-kaukázusi forrásból, mint amelyből eredt a Termékeny Félhold lakossága. Ez volna az egyedül helyes magyarázata annak, hogy a Régi Kelet északi és déli felében egyformán ugyanazt a népet találjuk, ugyanazzal a kultúrával és nyelvvel.⁸⁸

Noha e munka olvasói a megelőző fejezetek révén már felkészülhettek arra, hogy Délkelet-Afrika is a magyar őstörténet keretébe tartozik, mégis

A délkeletafrikai hegyvidék a magyar népek magyar ágának volt kezdetben őslakóhelye.

meglepődhetnek, hogy e tájnak abban ilyen nagy szerepet utalunk ki, hiszen ma az egész vidéken már sötét bőrű emberek élnek. Régen azonban nem így volt s annak talán legkézenfekvőbb bizonyítéka Afrika mai faji térképe. Ez a térkép világosan mutatja, hogy a szóbanforgó kontinens közepén, az őserdők vidékén az egészen fekete (néger) faj uralkodik, de ezt a fekete területet északon, keleten és délen egy széles földszáv övezi, amelyen a fehér és fekete embertípus keveredéséből keletkezett fajta helyezkedik el: az európai arcvonású, de sötétebb bőrű és sok árnyalatot mutató „kaukazoid-negroid” típus. Ez egyúttal érzékelteti velünk a lezajlott néprajzi tragédiát, azt, hogy mi történt ott az ősi honépítő árja fajtaival. Mint majd látni fogjuk, a klimatikus változás miatt az eredeti kaukázusi népesség jelentékeny része onnan elvándorolt, a helybenmaradottakat pedig a Közép-Afrikából szétterült fekete népesség felszívta.

Hogy Délkelet-Afrika egykor szintén magyar népek lakóhelye volt, arra sok bizonyítékunk van. Ezek első sorozatát a ma is meglévő magyar hangzású és értelmű helynevek szolgáltatják. Azokban gyakran megtaláljuk Úr szavunkat, a föld, ország, lakóhely megjelölésére szolgáló Hon, Kő, Ta, továbbá a Bor, Víz, Fű és Föld szavunkat, nem is beszélve a Magyar név feltűnő gyakoriságáról. Ezekre a mozzanatokra a szakemberek komolyan még nem figyeltek fel, noha egyes vidékeken a magyar szavak oly mértékben sűrűsödnek, ami a nyelvészetben nem jártas utazónak is feltűnhet, mint ahogy külföldön élő magyar embereknek valóban fel is tűnt. Áll ez a megjegyzés különösen az Eritreától Szomáliig terjedő szakaszra, de általában a Vörös-tenger egész környékére, továbbá a Fehér Nílus vízgyűjtő területére és a Nagytavak vidékére.

Az út elején, Arábiában sokszor látjuk Ur szavunkat, amint a következő helynevek igazolják: URUK, AR-MAH, AS-IR, US-ARYAK, URAY-IRAH, ABU-AR-IS, KUS-URI-YAS, AR-A-KAS, HAB-URA, SOK-OT-RA, MAT-AR, MS-AR-AH, MUKA-YR-IS, MAH-RA (nagy terület), MADAU-UAR-AH. Két arábiai terület neve egyformán „nagy föld” NA-FUD. Fűvel kapcsolatos FUWWAH, FAYA és van itt egy országnév, melynek neve HASA (Haza). Sokszor előfordul „szem” szavunk is a már ismert kombinációkban: SAMM-AR (Szem úr), SUM-MAN (Szem mén), AS-SAM (Ős

86) A kitűnő egyiptomi szakértő, W.B. Emery megállapította, hogy az északegyiptomi (huni) nép etnikailag és kultúra tekintetében azonos volt a délegyiptomi (magyar) néppel. Ez csak úgy lehetséges, ha azok közös forrásból származtak. Majd így szól: Modern scholars have tended to ignore the possibility of conquest and immigration to both regions (északi és déli Egyiptom) from some hypothetical and as yet undisclosed area. But vast tracts of the Middle East and the

Red Sea and East African coasts remain unexplored by the archaeologists, so that such a possibility must not be entirely ignored. Indeed, the existence of a third party whose cultural achievements were passed on independently to Egypt and Mesopotamia would best explain the common features and the fundamental differences of the two civilizations (59m. 31). A mai tudomány pontosan az Emery által megsejtett úton jár és talált eredményeket.

szem), SAM-I-TAH (Szemi törzs). Külön kiemeljük az OMAN (A Mén), HAD-RA-MUT (Hét Úr Matja, országa) és YE-MEN (Jó Mén) területneveket.

Etiópiában: maga az Etiópia név is magyar, Hét Jó Fia. Ur szavunkat találjuk az itteni nagy tartomány ER-ET-RA nevében, a mai Eritrea. A Vörös-tenger régi neve is ER-UT-RA (36m. 69). Továbbiak: UG-RI, AR-KAI, AR-KI-KO, TIG-RE, MAT-AR, MED-ER, SAM-RE (Szemúr), A-SM-AR (A Szemúr), SOM-ALI (L/R: Szemúr), AK-SUM (Égszem), SEMI-EN (Szemhon), SEM-ADA (Szematya), DE-RA, NAD-ER (Nagyúr), KU-ARA, BETH-OR, DAB-RA, MEN-AR, AN-KOB-ER, GOND-AR, AR-GOBA, GUD-RU, GOD-ER, HAR-AR, AR-USI, EN-ARI-YA, FOG-ERA, ATYA-F-RA, HURI, MOG-UR, MAHD-AR, ER-MATCHIO, MUG-ER, MED-ER, UOG-ERA, ANG-AR-EB, GUM-URU (v.ö. Gömör), GHIM-IRRA. Utóbbi két nevet a szkítákra is alkalmazták. Egyéb magyaros nevek: SETIT (Sötét, azaz nyugati folyó), ASTA-BOR-AS (Az Esti, nyugati folyó), ABI, ABBAI (a Nilus Habi neve), TA-NA (Nagy Tó, valóban az), BOR-ANA (Bor Hona). Van BAL, BEL-ASA, ZO-BEL, SAS földrajzi név is. A Vörös-tenger egész környéke HABAS HAN (Habos Hon).

A Nagytavak körül elhelyezkedő országokból idézzük a következő magyaros hangzású földrajzi neveket: Ugandából: UR-UNGO, RUK-UNGIRI, KAT-ERA, RA-KAI, KIS-ORO, M-BAR-ARA, MO-RO-TO, RU-UEN-Z-ORI; Ruandából: RU-AN-DA, RU-HENGERI, KIS-ENYI; Burundiból: BUR-UN-DI, USUM-BURA, RU-TANA, BUR-URI; Kenyából: HURI, KISII, KIS-MU, NAK-URU, KERI-KO, KENDU, KAP-UT-IR, KAP-SO-UAR, BUT-ERE, KAG-ERA, RU-IRA, MAND-ERA, ME-RU, RA-MU. Tanganyikában eléggé összefüggő területen találjuk a Kényából is ismert ME-RU nevet (az egyiptomi hagyományban megőrzött őshaza neve is Meru), továbbá US-ER, US-HETU, KIS-ANGIRE, KINY-ANGIRI, MG-ERA, ULUG-URU, KILI-MAN-JA-RO, TA-BORA, NAB-ERA, AR-USA, SEN-ON-ERA, MANY-ARA, UR-AMBO, MALAG-AR-ASI, URU-WIRA, IGU-MI-RA, MOROG-ORO, BIHAR-AMULO, NG-ARA, MASAI neveket. Ezek a nevek a mai lakosság nyelvén érthetetlenek és éppen ezért számunkra gondolatokat ébresztők. Miért ne láthatnánk a mai Ungar, Hungar nevünk emlékeit az Ungri, Hengeri nevekben; az Ős, Ősöm szót a régi hanglejtést megőrző afrikai Us, Usa, Usum nevekben; Hét szavunkat a Hetu helynévben (v.ö. Hetu Moger); Kis szavunkat a Kis, Kissi, Kisu helynevekben; Nagy szavaunkat a Nak, Ng, Mg, hangcsoportban; víz értelmű Bor szavunkat a Bur, Bora nevekben; királyt jelentő Kendős, Kende szavunkat a Kendu helynévben; Mező szavunkat Masaiban és miért ne számoljunk a mi Bihar nevünket ismétlő afrikai Biharral?

A Fehér Nilus medencéjében tömegesen találjuk a folyók megjelölésére használt Bor szavunkat BAHK alakban, vagy ilyen összetételben,

mint BUR-TOTU, PI-BOR, BIRI, BORO. Ez utóbbi folyók partján állnak az ilyen nevű városok: BOR, BORU, BAHRI, WUZ, MENA-WASKEI. Mocsár mellett van MESHRA (Mocsár) és PACHALA (Pocsolya). Mindezeket a neveket az amerikai National Geographic Society kiadásában megjelent térképen olvassuk (Afrika. Countries of the Nile, 1963). Adjuk hozzá SZAH-ARA nevét és azt, hogy Szudánban is van MAGR-UR folyó, MONGORO-ORO, MATAR-IR helynév és vannak ilyen magyaros hangzású nevek is mint MURA, TURDA, BUNDAS, ABU-ZABAD, TAMB-URA, ABA-URUK, SAATA, LOKA, JOKAU. Ezek a magyaros hangzású, magyar értelmű, vagy egytagú magyar szavakból összerakott délkeletafrikai nevek nem a pusztán véletlennek köszönhetik eredetüket. Ezek bizonyítékok arra, hogy azon a tájon egykoron olyan kultúrnép élt, amely emlékezetét eltörölhetetlenül beleírta magába a földre.

Ezek a forró égövre sodródott magyarok azonban nem valami szerencsésen választották meg új hazájukat. Olyan helyen szálltak meg, amely ha érkezésük idején még alkalmas volt csiszolt kőkori életformájukban való megélhetésre, rövidesen kiszáradt, nagyrészt pusztává és sivattaggá változott. Ez indította őket arra, hogy a folyók völgyébe tömörüljenek, tengerek és tavak mellé húzódnak, vagy újabb hazát keressenek. Az útvonalat a természet maga jelölte ki: mentek a folyók és vizek mentén észak felé, a Termékeny Félholdon lakó testvéreik területére. Hogy őket valóban a természet, a nap heve üldözte el, sohasem felejtették el. Egy gonosz szellemnek tulajdonították balsorsukat, akit Sütő néven neveztek. Az Egyiptomi Bibliában sokszor történik róla említés, mint aki a víz és nedvesség elűzője, a tűz és láng, a sorvadás és élettelenység megszemélyesítője s a magyarzatok szerint mindez a napra utaló kifejezés (emlétséi: 23m. 17, 108, 171, 198, 205, 207, 216, 257, 299, 315, 324, 337, 367, 426 sk; 632, 642). Ennek a rémség és gonosz fogalmával azonosított Sütőnek nevét két hieroglifával, az S és T jelével írták, amit az egyiptológusok SUT, SET, SOD, SID alakban hangzósítanak, s a szó Szudán nevében SUD-AN: Sütő Hon is megörökítést nyert.

Ahová először összetömörültek, a Vörös-tenger, Eritrea és Szomáli részeire, csak ideiglenes megoldás volt. A szakkönyvek ezt a vidéket összefoglaló névvel PUNTNak nevezik, de értelmét nem tudják. A nevet hat hieroglifa írja (24m. 205): egy négyszöggel jelzett P, alatta egy nyul UN, a következő oszlopban az N hullámos jele, alatta kétszer a félkör alakú T és legalul a három hullámmal megkoronázott SET hieroglifa: P-UN-Te-Te SET, ami talán »Büntette Sütő«. Erről az isteni büntetőhelyről ki kellett vándorolni és jobb helyre költözni. Nyomozzuk tovább, hová mentek a délkeletafrikai magyarok?

Átvonulás Mezopotámiába. — Akik legkorábban felkerekedtek, az eritreai partvidékről indultak el és Arábiát megkerülve, hajóikkal a Perzsa-öbölbe futottak be. Ott a Tigris és Eufrátesz torkolatvidéken szálltak partra, azon az akkor még mocsaras vidéken állapodva meg, ahová az árpádiak csak gyér lakosságot telepítettek. Megérkezésük idejét a tudomány Kr. e. 3500 tájára teszi és megállapítja, hogy dél felől jöttek (69m. 48; 161m. 28, 50; 132m. 50; 120m. 28; 113m. 248; 91m. 231; 187m. 273). Tudjuk azt is, hogy a vállalkozók hajókon mentek, a Vörös-tenger afrikai oldalán lévő Eritreából indulva el, Szemes napistent tisztelő országukból, ahol a sok szem összetételű helynevet már említettük. A kivándorlókat nappapok vezették új hazájukba (147m. 287), ahol azok megérkezésükkor öt várost alapítottak. Az első és legrégebb városuk ERI-DU, az akkor még mélyen a szárazföldre benyúló Perzsa-öböl partján állott. Nevében tó partján lévő földrajzi fekvése tükröződik: »Uri Tó.« Második alapításuk a közvetlen közelben lévő UR: »Úr« város volt, amelynek romjait ma is Mughernek nevezik. A hátralévő három város: A-SM-AR, SAM-ARRA és MADHAR-AYA alapítói is a napisten tisztelői voltak, tekintve, hogy azok nevében is Szemúrra illetve Magúrra történik utalás. Más történetírók ez utóbbi három város helyett URUK, LAGAS és LARSZAMot említik. Uruk a Bibliában Erek, a német kutatók szóhasználatában Warka. Annyit tudunk róla, hogy ötszáz éven keresztül az újonnan érkezők vallási és kulturális központja maradt. Nevében kétségtelenül az »Úri Kő«, azaz úri otthon, árja föld nyert megörökítést. Lagas nevében a Kr. e. évezredekben dokumentálható Lak szavunkat látjuk, összekapcsolva Ház szavunk régies alakjával, »Lakó Ház, Lakás« értelemben. Larszam nevében ismét a napisten Szem nevét látjuk. A beérkezettek röviddel utóbb további gyarmatokat létesítettek. Ezek között a legnevezetesebbek voltak: S-URU-PPAK, ahol a legrégebb mezopotámiai íróiskola működött, ez volt »Az Író Papok« városa; NIPPUR vagy NAPUR pedig egész Dél-Mezopotámiában a napvallás központja lett. A gyarmatot összefoglaló néven a napisten SUM-ER: »Szemúr« országának nevezték, de hívták ARI-KINEK: »Úri Kőnek« azaz árja országnak és KI ENGIRANAK, azaz »Hungáriának« is. Az Árpádok idejében elnevezett Idi-Klat folyó most vette fel Tigris nevét, az Eritreában lévő Tigré tartomány emlékeként, miként a korábbi haza földrajzi neveit — Arki-Ko, Arkai, Szem — duplikálták a megelőzők is.

Fennmaradt annak emléke is, hogy az első telepések mezopotámiai új hazájukba hajókon érkeztek. Ezt a járművet a régi szövegek írásjelei alapján az idegen tudósok ábécére HEA, HOA, IA, EA alakban írták át, a görög szövegekben viszont 'AIOS szerepel. Az átírók nem sejtik, hogy itt a magyar nyelv Hajó szavát találják, régi H nélküli formájában, de mivel a hajó le is van rajzolva, megállapítják a kérdéses szóról, hogy az „vízi

ház” (water house) jelentéssel bír (129m. III. 166 sk; 2m. 184). Több egykorú kép mutatja e hajók alakját és abból kiderül, hogy azok kivájt fatörzsek-ből készültek s mintegy a fa héja úsztak a vizen. Így talán a fának a héja (haja) lehetett Hajó szavunk kialakítója. Az első délmezopotámiai király neve nagyon jellemzően EVECHOUS: »Evezős« s ez is a megérkezés körülményeire utal. Beros, a délmezopotámiaiak saját történetírója munkájából azt is megtudjuk, hogy a kiindulópont, ahol az utasok hajóra szálltak, Eritrea volt s általában a Vörös-tenger környéke, a Punt. Az Evezős úron kívül az első beérkező csoportban említik OANNES: Honós nevét, később jött AN-NED-UTOS: A Nagy Utas. E délről érkezett magyaroknak az árpádiakkal való egyesülésükig tíz királyuk volt. Neveik közül megértjük AMMEN-ON: A Mén Hon ura; MELAG AR-OS: Meleg Úrós, forró vidékről jött király; EVEDO-R-ANCH-OS: Evező Úr, Honok Óse; KIS-UTH-R-OS: Kis Útúrós király nevét. Szimbolumaik között szerepelt az afrikai oroszlán, amit Magurnak hívtak, továbbá a madár és a kígyó. A beérkezők, ugyancsak Beros elbeszélése szerint, valamennyien magas kultúrájú, szorgalmas emberek voltak, akik partraszállásuk után azonnal hozzáláttak a földek kiméréséhez, házakat és templomokat építettek, kenyérmagvakat szórtak el és nemsokára arattak. A Honós OANNES pedig, nehogy az őshazai ismeretek feledésbe menjenek, az utódok számára a gyarmatosok minden tudását leírta egy könyvben, kezdve a világ teremtésével. Ebben a munkában minden bennefoglaltatott és Beros történetíró megjegyzése szerint „azóta sem alkotott az emberiség semmi újabb nagyszerű találmányt” (129m. III. 16).

Dél-Mezopotámia e hősi korszakának legkimagaslóbb alakja Uruk város legendás királya, Gilgames volt. Ő a világ első elbeszélő költeményének, az úgynevezett Gilgames-eposznak központi alakja. A király az égi úton utazó Szemes napistentől származott, tőle kapta hatalmát és megbízatását.⁸⁸ Ez a napisten, így szól a mese, valamikor nagyon régen északról (!) költözött délre s az afrikai Eritrea partján szállt meg. A vízözön elől menekült (!), de Gilgames maga már az új hazában született. E fiú címét vagy rangját három írásjel rejtegeti, feloldása és ábécére való átírása vita tárgya. Vajon ISD-UB-AR, GIST-UB-AR vagy D-HUB-AR a helyes olvasás? Az írásjelek tanulmányozói a második és harmadik jel tekintetében egyetértenek, annak feloldása »Habúr«, amiről tudjuk, hogy az Őshazában papot jelentett. Ez már magában is nagy eredmény, mert Gilgames foglalkozását magyar szóval jelöli meg. A bonyodalom az első írásjel körül van, ami egy kígyó rajza s többféle hangértéket jelöl, leggyakrabban egy sziszegő hangot: S, SZ, CS. Ha Gilgames pap volt (Habúr)

⁸⁸⁾ A napisten nevét a szakemberek többféleképpen olvassák: SAMAS NAP ISTIM: Szemes Nap Isten; SIT NAP ISTIM: Sütő Nap Isten; PIR NAP ISTIM: Pirok Nap Isten, amint 129m. III.

44. oldalán írt jegyzetében olvassuk. Akárhogy⁸⁹⁾ forgatják a dolgot, mindig magyar értelem keletkezik.

és a kérdéses írásjel szótagot ír, teljes címe talán »Őshabúr« lehetett. Ami pedig a Gilgames nevet illeti, annak értelméhez egy hetita forrás vezet bennünket, amely az erőteljes fiatal főpapot GIS-GAMAS alakban szerepelteti (74m. 239). Ha e lágyított hanggal (G) írt nevet kemény hanggal (K) ejtjük ki, a »Kis kamasz« nevet kapjuk. Ez lehetett az ő igazi neve, hiszen a hős szereplése kamasz korában kezdődik s az elbeszélésekben mindig kiemelik fiatalságát, hatalmas erejét; férfi korában is vaskos izmokkal ábrázolják.

Közelebb jutunk Gilgames kilétének és szerepének kiderítéséhez, ha ábrázolását és a vele kapcsolatban fennmaradt írásos emlékeket vesszük vizsgálat alá. A hős legismertebb ábrázolása az a Ninivében talált szobor, amit Botta francia régész rajza nyomán szoktak közölni (ld. 28. táblánkat). A tudósok megállapították, hogy a kép etiópiai típusú embert ábrázol, tehát olyan valakit, aki Eritreából származott, ahol a kaukázusi fehér és az afrikai fekete faj keveredett. Mások úgy vélik, hogy Gilgames, a kis kamasz, talán annak az ősi fajtának maradványa, amely Mezopotámiában a szumírok és szemiták előtt uralkodott.⁹⁰ Bármint is álljon a dolog, a szobor nem művészi alkotás akar lenni, hanem a régibb képírás szabályai szerint valamit közölni akar velünk. Így közeledve hozzá, feltűnik az arcán a két nagy szem (SZEM), a sasorr (OR, UR) és tömött szakáll (KAPES), amik azonnal megmondják egyik minőségét: »Szemúr képe ez«, vagyis a napisten mása, főpap. A következő feltűnő mozzanat az, hogy bal kezével oroszlánt (MAGARU) szorít pozícióban tartott karjával (KARA), csuklóján pedig kör alakú (R, L) karperecet visel, kezét KAP alakban tartja, amivel az oroszlán mancsát (ES?) szorítja. Eszerint Gilgamesről a szöveg azt mondja: MAGARU-KARA KAP-ES, »Magyarok ura képe ez.« Jobb kezében egy kígyót tart (eSZ), markát ökölbe szorítja (MA), csuklóján itt is a kör alakú karperec van (UR, RA), következő karja (KARA), együtt: »Ez már a kara (király).«

Uruk fiatal papkirályának valami fontos tudás beszerzése végett, nyilván vallási ügyben, vissza kellett mennie eritreai hazájába. Az utat hajón tette meg s utazása negyven napot vett igénybe. A képen hajóban látjuk őt (129m. III. 73), éppen amint evez. A hajó rajza AIU, a hajóban ülő személy fején a hold látszik UD, UT, feltűnik hosszú keze KETE, amint az evezőt EVESU fogja. Ez ennyit mond: AIU UTU KET-VESU, »Hajó útja kedvező«. A támla nélküli szék, amin ül, csupa írásjegyből tevődik össze, amit lába BA fejez be. Úgy véljük, itt az Eritreába szót kell valamilyen képpen olvasni. Van még egy másik figura a hajóban, akinek minden mozdulata írásjel, de azt nem tudjuk kibogozni. Egy további kép (129m. III.

⁹⁰ Maspero írja: One would be inclined to regard it as representing an individual of a different race, a survival of some very ancient

nation which had held rule on the plains of the Euphrates before the arrival of the Sumerians or Semitic tribes, 129m. III. 57.

71) elmondja, hogy Gilgames Szemes napistenhez utazott vissza, aki az óceán partján MASU nevű hegyben (UR) lakott. Itt nyilván a MASU-UR; Magyar nevet kell olvasnunk. Ebben az országban a kapukat éjjel-nappal szárnyakkal (MAT) ellátott skorpióemberek (SEREK) őrzik, tehát azok is »Matsarok«. Fejük felett lebeg egy szárnyas (MAT) korong (AR), amelyből karok (AKARA) nyúlnak ki: itt tehát a »Magyarok ura« lakik. Mit csinálnak az örök? A kettőjük közé helyezett hieroglifák elmondják: az ívben hajló jel KAPT, következik a T és több AR jel, ami többesben AR.ak, együtt: »Kaput tártják.«

A rendelkezésünkre álló dokumentációs anyagból, amint látjuk, megállapítható a lényeg: a Régi Kelet déli feléből Mezopotámiába magyar nyelvű bevándorlók mentek. A költözködők nappalok vezetése alatt Eritreában szálltak hajóra és Arábia megkerülésével, negyven napi utazással a Tigris és Eufrátesz torkolatvidékére érkeztek. Nem egyszerre jöttek, nem invázioszerűen, hanem egymásután következő hullámokban, erőteljes fiatalemberekből álló csoportokat alkotva. Mindnyájan magyarul beszéltek, csiszolt kőkori kultúrával rendelkeztek, írástudók voltak és az égi vallás hívei. Gyarmataikat Uruk város királya egy közös politikai keretbe fogta össze, de ez a gyarmat kezdetben még bizonyos függésben maradt az őshazától. A gyarmatosítás ideje kb. Kr. e. 3500—3400.

Felvonulás a Földközi-tengerhez. — A szűknek bizonyult Punt területéről közvetlenül észak felé is ment egy raj, a Kr. e. IV. és III. évezred fordulóján, s ez a Földközi-tenger keleti partvidékén szállt meg. Az utasok itt is hajókon mentek, ameddig csak lehetett: a Vörös-tengeren felfelé az Akabai-öböl végállomásáig, Eiulathig, s onnan tovább gyalogszerrel vagy szekeres járműveken. Ez az utazás egészen kis csoportokban történhetett és távolról sem keltett akkora feltűnést, mint a Mezopotámiába való bevándorlás és talán éppen azért maradt hátra olyan kevés írásbeli feljegyzés a folyamatról.

A gyarmatosítók a Földközi-tenger partvidékén két országot szerveztek, melyek Kánaán illetőleg Fönícia néven lettek ismertté. Kánaán az Akabai-öböl végén lévő kikötőtől az AIN-MAGHAR nevű város irányában a tenger partján lévő RA-FAig húzott vonal felett terült el. Észak felé a Karmel hegy lábánál futó KIS-HONT folyóig ért, befelé, a szárazföld felé pedig a GENESARET-tóig. Kánaán fölött következett Fönícia, egészen a Libanon hegy lábáig. Területét BER-UTA (ma Beirut) magasságában a MAGORA nevű folyó osztja ketté. A gyarmatosítók mindkét országban a termékenységi vallás követői voltak és istenükként Bált tisztelték. Magukat ez isten fiainak mondták, illetőleg ez isten országából eredőknek: CANA-AN-I és KINA-HNI: »Kan Honi« kifejezéssel. Egyes tudósok e nevet Nubia Khent-Hen nevével hozzák kapcsolatba (871n. 226). Az idegenek a jövevényeket eredő helyükre utaló szóval PUNTI néven nevezték. Ezt utóbb sokféle alakban írták: Punt, Puni, Pani, Phoenix,

Fenni, Fenik, Feniki. A név idővel csak a tengerpart mentében lakókra maradt használatban, akik a főniceiek lettek, szemben a szárazföld beljebb eső részén megállapodottak nevével, akik kánaániak maradtak. Noha a gyarmatosok két nemzetté lettek, nyelvben, szokásban és kultúrában nem váltak el egymástól. Ami őket megkülönböztette, főfoglalkozásuk volt. Akik a tenger mellékre kerültek, megőrizték hajós életformájukat és messzeágazó kereskedelemmel foglalkoztak; a szárazföld felé lakók viszont bensőséges földművelést űztek, szorgalmas kezeikkel valóságos Paradicsommá vátoztatták országukat és azt „tejjel-mézzel folyó” országnak nevezték.

A kánaániak és főniceiek déli eredetét sok mozzanat bizonyítja. Írásuk a rovás- vagy geometrikus írás maradt, mint eredő helyükön, a Vörös-tenger környékén is volt, eltérőleg a környezetükben alkalmazott képirástól. Országukban és annak szomszédságában több olyan földrajzi nevet találunk, amelyek korábbi lakóhelyeiken is előfordulnak. A SUEZ, KURA, IORA és HABUR folyók neve például sajtóságon idézi a Fehér Nílus SUE, KURU, JUR és HABI mellékfolyóinak nevét; a főniciai SIDON és a kánaáni SODOMA idézi SUDAN (Szudán) és az etiópiai SIDAMO nevet; Etiópiában is van több Bál és Béla helynév, és van ott is egy Názáret NAZARE, meg egy MUGER nevű tartomány, amint van a főnicei-kánaáni területen MAGHAR, MAGORA, MEGARA. Azzal a magyar népággal, amely ugyancsak a déli embertartalékból Dél-Egyiptomot népesítette be, a kánaániak és főniceiek magukat mindig rokonnak érezték, közös eredetüknek tudatában voltak és egymással való kapcsolataikat számontartották. A kánaáni és egyiptomi magyarok az Ótestamentumban is testvérnépként szerepelnek, a közös MIZRAIM néven. Hogy Kánaán és Fönícia népességének legaktívabb része Délkelet-Afrikából származott, azt a tudósok elfogadott történeti ténynek tartják (87m. 183; 91m. 409). De maga a bevándorolt nép is megőrizte hagyományában déli eredetét, miként azt Herodotos fel is jegyezte munkájában. A mester két ízben is kitér erre a mozzanatra (94m. I. 1 és 94m. II. 153), megismételve feljegyzéseit. Második említése részletesebb és így hangzik: „Ez a nép saját elbeszélése szerint régebben az Eritrea-tenger partján lakott. Onnan azonban elvándorolt és Szíria tengerparti részén szállt meg, ahol ma is lakik.”⁹¹

A feniceiek és kánaánbeliek ragyogó kultúrát teremtettek új hazájukban, akárcsak a Szumerbe bevándoroltak. Luxusos házakban laktak,

⁹¹) Kánaán és Fönícia lakosságát egyes tudósok a Kaukázusból és Iránból eredeztetik, mások viszont a délkeletafrikai bevándorlást hangsúlyozzák (147m. 298). Az igazság az, hogy a lakosság kettős eredetű: előbb érkeztek a kaukázusi központból ideirányított árpádi magyarok, ezután a Vörös-tenger mellől felkerekedett déli

magyarok, amint ez a folyamat az egész Régi Keleten általában ugyanilyen módon zajlott le. A kettős eredet a művészetben, a kétfajta írásgyakorlatban, a kettős királyságban is megfigyelhető. A vélemények tehát nem állnak egymással ellentétben, hanem egymást kiegészítik, csak éppen megfelelően kell azokat fogalmazni.

örvendtek jólétüknek és élvezték boldog életüket. Magas kultúrájukat az újabb régészeti kutatások minden vonatkozásban megerősítik és az Óteștamentumban róluk hátrahagyott elmarasztaló nemzetképet visszautasítják. Kánaán napjainkban megy át azon a tisztulási folyamaton, amin Mezopotámia már ötven esztendeje túljutott (142m. 99). Hasonló a helyzet Föniciában, ahol sok híres város keletkezett. Legrégibbnek mondják TYRt, amelynek alapítását Kr. e. 2750-re helyezik; nevét eredetileg ZURU alakban használták, amiből feltehető, hogy eredetileg »Az Úr« városa lehetett. Övék volt SYD-ON, amiben az afrikai napisten Sütő nevét látjuk a Hon szóval kapcsolatban. Híres városuk volt a mai Beirut, akkoriban még BERU-TA, tehát ,bor' azaz víz mellett levő terület. Ők laktak ARAD városában és több, a magyar fülnek ismerősen hangzó helységben. A feniceiek hajói a Földközi-tenger minden kikötőjében megfordultak, kifutottak az Atlanti Óceánra is és kereskedtek északon felfelé egészen a Baltikumig, gyantát, szőrmét, érceket szállítva és fűszereket víve. Mindenütt amerre kereskedtek, lerakodóhelyeket létesítettek és raktárakat állítottak fel az árucikkek összevásárlására illetőleg az érkezett anyagok tárolására. Ezekben a helyeken kisebb-nagyobb gyarmatokat is létesítettek s azoknak a személyzete az árucserre lebonyolításával, a raktárak őrzésével és a kikötők karbantartásával foglalkozott. Az ilyen telepek gyakran várral is rendelkeztek és magja lettek egy-egy nagyobb városnak, mint például Karthágó. Ezért nem lehet ötletszerű feltevésnek tekinteni, ha a balti finnek PHINI, FENNI, FENI nevét és a dunavölgyi PANNON (Pan-Hon) nevet a föniceiekkel kapcsolatba hozzuk, amire majd Kelet-Európa benépesítését tárgyalva visszatérünk.⁹²

A Földközi-tenger keleti partvidékére vándorolt déli magyar törzsek egy nagyobb csoportja Szíriában és Anatóliában szállt meg. Szíria a Libanon lábától felfelé az AMAN-OS hegy kiugró sarkáig terjed, ahol a SALU-ARA (ma: Kara-Su) és a SAG-URA (ma: Sajur) vize alkotja a határt. Szíriát a szárazföld belseje felé nem határolja semmiféle természetes földrajzi vonal, hanem nyílt egészen a HAB-UR folyóig, úgyhogy lakosai nem sok ösztönzést kaptak egységes állam kialakítására. Szíria felett, beljebb Anatóliában országépítésre a legalkalmasabb terület a mai Kizil-Irmak folyó nagy hajlásában van, amit akkoriban HALYS néven neveztek. A folyó a Fekete-tengerbe ömlik (ld. 21. l.).

A Szíriában megtelepedetteket összefoglaló névvel »Hét Fiainak« nevezték, ami földrajzi eredetükre utal, Etiópiának is ez lévén a neve: ET-IO-PIA, Hét Jó Fia. Az Ószövetség sűrűn emlegeti a HETH fiait és

⁹²⁾ A föniceieket, mint kezdetben minden ókori népet, jódarabig szemitéknak tartották. Ezt a véleményt az újabb történetírás elejtette (120m. 95 és 181m. római 5). Utóbbi helyen idézett szerző szerint a feniceiek „árják, fajukban, be-

szédükben és írásukban egyaránt.” Mi egy lépéssel továbbmegyünk és azt bizonyítjuk, hogy a feniceiek és kanaánbeliek magyar nyelvű népek voltak.

törzsek számát hétben állapítja meg, neveiket is felsorolja (Joshua III. 10). A nevek jelentését a megőrzött alakban nehéz felfogni. De annyit biztosan meg tudunk állapítani, hogy a hét törzs egy és ugyanazon népnek részei és mindannyian magyar nyelvűek voltak. A törzsnevek nyelvtani felépítése ugyanis egyforma és a magyar nyelv szabályait követi. Mindegyik név végén Törzs szavunkat látjuk, fonetikusán írva, a torlódó R hang kihagyásával, TES alakban. Ezt a szót megelőzi az i melléknévi képző, ami előtt helyezkedik el a tulajdonképpeni név. Az említett hét törzs a következő: HIT-T-i-**TES**, PERIZ-i-**TES**, A-MO-R-i-**TES**, KAN-AAN-i-**TES**, GIRGAS-i-**TES**, JEBUS-i-**TES** és HIV-i-**TES**. Egy másik helyen (Genezis XV, 19—21) az Irás tíz törzsről tesz említést, az első hatot úgy adja, mint fennebb, a hátralévő négyet így nevezi meg: KEN-i-**TES**, KEN-IZ-i-**TES**, KAD-MON-i-**TES** és RE-FA-i-**M** (Olv. 81m. 1). Ezekből a nevekből ítélve, Szíria területén, ahova az emlékek a hét törzset helyezik, a déli eredetű népelem lehetett többségben.

Azok a törzsek, amelyek felvonultak a kisázsiai Halys kanyarulatába, valószínűleg a szíriai hét törzs gyarmatosai. Hosszú ideig ők is csak törzsekben éltek és azok száma ott is hét volt. Az általuk lakott földet ők is a Hét földjének nevezték, HET-i-TA: »Héti Föld« névvel, városuk, ahol királyuk székel, angolos átírás szerint HATTUS néven lett ismertté, ami nyilvánvalóan a Hét-Törzs összevonása. Ezek a Szíriában és Anatóliában hazát foglalt hetes törzsek utóbb közös király alatt egy birodalomban egyesültek, egyesítőjük azonban nem a déliek sorából került ki, hanem az Anatóliába telepedett magyarokéból, akik neve ekkor már a huni volt.

Bevonulás a Nílus völgyébe. — A punti néptartalékból a harmadik és egyúttal leghatalmasabb kivándorlás Dél-Egyiptomba irányult, s Kr. e. 4000—3600 között zajlott le (Egyiptom térképét ld. 64. lapon). A nép nagy tömege ment errefelé, miután megelőzőleg már elöntötte Núbiát és Etiópiát. Akik a Nílus völgyében szálltak meg, azok egyik csoportja az I. zuhatag körül MAHARA-KA országban állapotott meg, a többiek pedig feljebb, az I. zuhatag és Théba közé eső területet vették birtokba, egészen a Vörös-tenger partjáig. Ismét mások a tengerparton még feljebb vonultak és a Sinai-félsziget déli nyúlványában, a Szezei-öböl és az Akabai-öböl közötti részen szálltak meg. Ez a honfoglalás hét úr vezetése alatt ment végbe, akik ennek megfelelően HETH AR: »Hét úr« országának nevezték hazájukat. Ezt a nevet viselte a Théba központtal megszervezett déli zóna és a Sinai-félsziget említett darabja is. A bevonulók, akárcsak a Kánaánba és Föníciába igyekvők, valamennyien a termékenységi vallás hívei voltak és istenüket Mén, Bak és azok rokonszávaival nevezték. Kormányuk székhelyét is »Amén Honnak« (AMUN ON) nevezték, melynek másik neve a galambjairól (tubáiról) híres Théba lett. A Sinai terület is a termékenységi isten védnöksége alatt állt, északi tartománya MONI-TA: Méni Ta,

a déli pedig a BAKHU: Bak (hona) volt. A két tartományt itt is egy MAGARA nevű vízfolyás választotta el egymástól.

A Dél-Egyiptomba telepedett magyarok magukkal hozták és megőrizték megelőző hazájukban használt szimbolumaik közül a hosszú csőrű hangyászt, az oroszlánt és a nagy szárnyú sast. Déli vonatkozású szimbolumot kapott a folyton íróasztala mellett ülő Tudó (Toth), a pávián majmot t.i., amelyet a fenekén lévő két vörös folt jellemez. A déli hazából eredt a királyi törzs neve is: Mén. Ezek a bevándorlók sohasem felejtették el földrajzi eredetüket s ennek megfelelően az etiópiabelieket vérszerinti rokonaiknak tartották, azokat említve sohasem tették a nevüket író hieroglifák után az „idegen” értelemmeghatározót (87m. 92). Különösen a TA-NA: »Nagy Tó« környékét emlegették, amelyhez korábbi lakóhelyük legszebb emlékei fűződtek. Herodotos feljegyzései szerint a nép Etiópiában hátramaradt részlege is megtartotta emlékezetében a rokonságot és Egyiptomról úgy vélekedtek, hogy az nem más, mint az etiópiaiak gyarmata (152m. 510). Az egyiptomi és etiópiai nép kapcsolata nem is szakadt meg idők multával sem. Az egyiptomiak az ott megszokott fűszerekért, drágakövekért, tömjénért és párdücbőrért időnként vissza-visszatértek, kockázatos utazásokat vállalva.⁹³

Ha már most térképre vetítjük a punti magyar néprajok északra vonulását: Mezopotámiában, a Földközi-tenger partján és a Nilus völgyében való letelepedésüket, megállapíthatjuk, hogy Kr. e. körülbelül 3500 táján már mindenütt elértek az árpádi magyar gyarmatok és államok közvetlen szomszédságába. A Termékeny Félhold két lenyúló sarkában egymással farkasszemet néző királyságok keletkeztek és közöttük a viszony egyre kényesebbé vált. A Régi Kelet egyetemes történetében idegmegfeszítő pillanat volt ez, mert rövidesen sor került az azonos fajú és azonos nyelvű két nép egységének fegyveres erővel való kialakítására.

A MAGYAR-HUN TESTVÉRISÉG KIALAKULASA MEZOPOTAMIÁBAN

»Ott, hol a tó (Perzsa-öböl) Hungarok Kaldeájába harap és agyagos, hamar agyagba dug gabonát háborúra. Jöhet a' má', gyühet a' má! Hamar kel a mag; bearatta. Kis magyar királya, a keleti, hálából belátta, aratóé immár e hon, kié joggal.« Így írjuk át mai helyesírásunkkal azt a régi feljegyzést, amely a magyar-hun testvériség kialakulásának egyik fontos

⁹³) A XII. dinasztia idejéből származó egyik jelentés leírja, miként utaztak vakmerő vállalkozók Puntba. Az utasok a Vörös-tengeren mentek, útjuk nehéz volt: NEHES IT, hajójukat répték a habok: TEPNEK HEBET (87m. 154 sk; 129m. II. 364 sk). Egy másik hasonló célú utazás szárazföldön történt és az utasok az etiópiai Nagy

Tó királyának. TO-NOT-IR, országába igyekeztek. Útvonaluk egy ROHANU folyó völgyében vezetett (a mai RAHA valóban a TANA táján ered) és leírásukból a nem-magyar tudós ilyen részleteket közöl az eredeti fonetikát követő átírásában: ODA HAIT, ADA BEHAIT, »Oda hajt, oda behajt« (129m. II. 362).

filmkockáját örökíti meg az egykori Dél-Mezopotámiában.⁹⁴ Más feljegyzések, amelyek még az ékírást megelőző képirás módszerével készültek, további mozzanatokhoz hoznak tudomásunkra, amelyek tartalmuk szerint sorba rakva, szinte megrázó erővel elevenítik meg előttünk a lejátszódott eseményeket. Előttünk áll például az az üzenet (ld. 28. táblán, fent balra), amely így szól: MAT-AR UT-ORR URAK. KAT-ANA-K. KAT-TA-ONK URO S-aB-A.S, »Magyar útúr urak. Katonák. Kettőnek orra sebes.«⁹⁵ Egy másik képen (129m. III. 33), oroszlánt látunk, hátába lándzsa van szúrva és az állat vérét okádja. A képét az állattal szembefordulva olvassuk. A szöveget kezdi a vér VER, folytatja az oroszlán MAGARU, a lándzsa hegye a nő jele ANA, az állat előretolt testrésze KHAT, az egész hangzósítva: »Veri magyar a hunokat.« Ez a kép Nimrud városából való, tehát már elég messze fent csatáztak a magyarok az árpádi hunokkal. Egy további szöveg a Babilonért folyt csatáról szól. Ezt mások olvasták el (129m. III. 55), mi angolból fordítjuk vissza magyarra: „Bábel fiai madárhoz hasonlítottak és a madárfogó te voltál. Megfogtad őket hálóddal, bezártad őket és megtisztelted, hős NYERŐ!” Itt úgy látszik, hogy a bejövő magyarok vesztek csatát.

A változó sikerrel folyó küzdelem során az a vélemény alakulhatott ki, hogy egyik fél sem tudja a másikat megsemmisíteni, ezért okosabb dolog, ha egymással kibékülnek, barátságot kötnek és közös erővel építik jövődjüket. Ez az értelme egy következő okmányoknak (ld. 28. táblánkat, alul). A képen három embert látunk, írásjelekből vannak felépítve és nagyban tárgyalnak. A két szélső figura egyforma, a középső, amelyik eltört lábbal szerepel, más. A jelenet kézfogást ábrázol, amiről tudjuk, kibékülést, barátságot jelent.⁹⁶ A képirásos szöveget így olvassuk: EGY-ES-KETEK: ANUR Sa MA-S-AR ANUR-AKARA. Uruk TART aB-AR-RA-T-Sa-G, »Egyezkedtek: honúr és a magyar honurak ura. Örökké tart a barátság.«⁹⁷ Jó volna tudni, mit tartalmazott az egyezés és

⁹⁴ Idézetünk részlet abból a töredékes okmányból, amelyben Kramer professzor a vízözön meséjét olvassa. A szöveget a professor eredeti fonetikával adja ábécés átírásban (114m. 98). Mi nem változtattunk az átírásán, sem a szótagok sorrendjén, hanem egyszerűen másképp tagoltuk azokat szavakba és a szükséges helyen kitettük a szókezdő H hangot. A professor átírásához megjegyezni valónk csak annyit, hogy mi a 7-es sorszámot jelentő írásjelet nem ideogramnak tekintjük, hanem a HET hangcsoport jelzésének, ami a „jöhet” és „gyühet” szavak írására szolgál. Hasonlóképpen nem tekintjük értelme meghatározónak az 5. sor elején álló GIS (Kis) és a 7. sor elején álló UR, AR írásjelet. Szerintünk ebben a szövegben, legalábbis a közölt sorokban, nem a vízözön meséjét találjuk, hanem

a szokásos gyarmetalapítást, amely kenyérmagvak elhintésével és házak építésével szokott kezdődni, mint ezt több hittörténelmes leírja, köztük maga Kramer professzor is.

⁹⁵ A képirással írt okmányt így elemezzük: a hal M alakra rajzolt eleje MAT, szeme AR, a nyakán lévő két párhuzamos vonás UT, orra OR, a három ovális jel többesben UR.ak, eddig: Magyar útúr urak, szóval bevándorló emberek, utasok. A kéz KAT, a hal ANA, a kéz alatti ék EK: Katonák. A másik kéz KETE, a kezében lévő táskák ONK, lejjebb merőleges helyzetben rajzolt ovális URU, mellette kis kör S, a láb AB, a láb mögött fegyver AA, a hal hegyesszöveget alkotó farka S: Kettőnek orra sebes. A kép rajza a bekötött orral, eltört lábbal bal esetet mutat; sugalmazza a szöveget.

milyen politikai képletet írt elő az örök barátság. Egy további képirásos okmány (129m. III. 17) valamelyes feleletet ad a kérdésre. Az emlék Nimrodból való és a szokásos halembert ábrázolja, a gyarmatosítókat, akik a legenda szerint a vízből úsztak a partra. Az álló alak jobbkezét mutatóra emeli, balkezével az ONK táskát tartja, egész teste írásjelekből áll. A figurával szembehaladva, a kezekkel kezdjük az olvasást, felülről lefelé haladva: ES UR-EK-RA Ma-ONK. M-UT-AR OR-SZAKÁLL 2 UR-AN-eS MAT-ABO, »Ez örökre miénk. Magyar ország áll 2 úrhonós matjából (honából).«⁹⁶ Úgy látszik tehát, az árpádi honősök és az Eritreából bevándorolt honősök egymással mint egyenrangú szerződő felek meggyeztek, közös magyar országot alkottak. A következő kép (129m. III. 6) a Ninive körüli Korszabadból való és nagycsőrű állatfejjel rajzolt szárnyas emberalakot mutat, aki két kezében szimbolikus tárgyakat tart. Így olvasuk: MAG-AR-EK CS-AR-MATA. ESER-RA ANK Ma-AR URA ONURAK ON-AB-BA, átírva: »Magyarok gyarmata. Ez a Ra annak már ura hun urak honában.«⁹⁷

A bemutatott képirásos okmányok szövegét természetesen nem lehetett mindig filológiai pontossággal elolvasni. Idővel talán e téren jobb eredményekhez juthatunk és a nyitvahagyott kérdéseket is megoldhatjuk. A jelen állapotban azonban, támogatva az erősen sugalmazó képektől, annyit mégis kétségtelenül megállapíthatunk, hogy Mezopotámiában a kaukázusi és iráni eredetű hunokkal a habosshoni eredetű magyarok a kezdeti harcok lezajlása után ténylegesen életközösségre léptek, megalkották a magyar-hun testvériséget. Mindnyájukat átfogó közös politikai szerve-

⁹⁶) A hieroglifák tankönyve szerint kezelt fogó két személy ábrázolása barátság (friendship) fogadását jelenti (25m. 51 No. 1). Két személy egymáshoz kötözése a mezopotámiai képirásban is „friendship”, v.ö. 129m. III. 59, ahol Gilgames és ellenfelének összelénceléséről van szó barátságkötés céljából.

⁹⁷) A jelek feloldása: a szélső figura nyitott szája bármilyen szíjjal történő cselekvést írhat, elsősorban evést: eszik, evett, egyen szavak valamelyikének első szótagját kell tehát választanunk; itt a szöveg az EGY hangsoportot kívánja. A fej alatt lévő apró karikák az S jelét írják, ezután a két kéz KET-ek jön, eddig tehát: Egyezkedtek. (De úgy is lehetne olvasni, hogy „veszekedtek.”) A hal az ábrázolt módon (H)ANER, villás farka Sa, a középső figura fejdíszé MA, alatta S és a gomb AR, tehát: Honúr s a Magyar. Majd hátának HANER és karjának AKARA értelme következik: Honurak ura. A középső figurán a tört láb felett két ovális jel többszámban UR.uk, az eltört rész TART, a láb AB, kétszer az ovális jel AR-RA, utána fekvő jel T, mellette

kis kör Sa, a frakk felé cső rész talán a hátralévő G: Örökké tart a barátság.

⁹⁸) Az írásjelek feloldása: a jobbkez mutatott mozdulata ES, EZ, a karperec UR, a karjával alkotott ék EK, balkarján a karperec RA, a marok Ma, a kézben tartott ONK szimbólum: Ez örökre miénk. A halember sapkája M, kopolyújának vonásai UT, szeme AR, orra ORR, szakállá SZAKÁLL: Magyarország áll. Az övből kiálló két vonás 2. az öv UR, a hal AN, a farka eS, a toliakból alakított szárny MAT, a láb ABO: Két úrhonós matjából.

⁹⁹) Jobbkarját így olvassuk: amit a markával fog MAG, a karperec AR, a karjával alkotott ék EK, óriási csőre CS, szeme AR, fején levő tollak MAT, eddig: Magyarok gyarmata. A nyakán lévő dísz alakja ESER, felső karján karika RA, balkezében az ONK szimbólum, marka Ma, karperece AR, öve UR: Ez a Ra annak már ura. Szoknyáján lefelé haladó jelek többszámban HONURAK, a szoknya szélén haladó ugyanolyan HON jelek, két lába AB-BA: Honurak honában.

zetet hoztak létre és hovatovább közös erővel a Régi Kelet felső részét egészen a Földközi-tengerig egységes birodalomná szervezték. Az ősidőkben kötött örök barátság mindvégig a magyarul beszélő népek állameszméje maradt és hol az egyik, hol a másik városállam valósította meg. Ez a későbbi folyamat már a történeti kézikönyvekből is figyelemmel kísérelhető.

A szakemberek az egész mezopotámiai terület első összefogását Kr. e. 3000 táján Uruk város érdemének tudják, ahol a legendás Gilgamesz székelt. Utána Úr város vette át a vezetést. A következő egyesítő az okos UKUS patesi volt, aki az „Ij és Nyil Országban” uralkodott. Az ijjal és nyillal felfegyverzett harcos hieroglifikus jel és értelme „magyar” (MASA-UR, 25m. 47 No. 82). Fia és utóda LUGAL ZAGGESI folytatta apja politikáját és ő lett a negyedik egyesítő, az egész Termékeny Félholdat uralma alá hajtva „napkelettől napnyugatig.” A LUGAL szó írásjegyei, már mondtuk, az „előkelő” szót írják és tudjuk, hogy a király főműve az egyesítés volt, következésképpen a király igazi neve, illetve címe: »Előkelő, az egyesítő.« Az őshazai magyar állameszme ötödik megvalósítója egy fattyú gyermek volt, aki Istar termékenységi istennő egyik szép papnőjétől született. Ezt a királyt a szakkönyvekben Sargon néven tartják nyilván, de eredeti írásjegyeit így írják át ábécére: SARGUNI SAR ALI. Ha ez az olvasás pontos, az első szó hangsúlyosítása nyilván aS-AR-HON-I: »Az Úrhoni«, vagyis Iráni. Következtetésünket igazolja e király egy másik megjelölése, amikor azt mondják róla AZ-UP IR-ANI: »Az apja iráni.« Waddell szerint ez az uralkodó volt „az egyik legünnepeltebb árja császár” (181m. 64), ami tökéletesen egyezik a mi megállapításainkkal. Nevéhez sok legenda fűződik. Kr. e. 2000 táján a keleti magyar birodalom egyesítése a III. Úr-dinasztiának jutott feladatul, amely Úr városában székelt. A dinasztia megalapítója az Úr-nemből származó UR-NAMMU király, más néven UR ENG-UR: »Hungár Úr« lett. Az örökség a Kr. e. 18. században Babilonra szállt, egy Hun Úrhabra, HAM-UR-ABUra, akinek nemzetisége felett szintén sok vita folyt, akárcsak Sargoné felett. Utána KOSA, KASSI néven a Kus vagy Kos szimbolumú népégből került uralkodó Babilon trónjára a Kr. e. 16. században s mintegy ötszáz évig tartott szerepe. Ekkor, és nem korábban, kezdődött a keleti magyar népek vezetőszerepének meggyengülése, miután a sivatagból beszivárgó idegen népelemek birtokbavették a magyar alapítású Asszír városállamot és a Kr. e. 13. századtól a Kr. e. 7. századig mérhetetlen szenvedést zúdítottak a magyar népekre és felidéztek bukásukat és kívándorlásukat.

Kevés adat világítja meg, mi módon ment végbe a hun és a magyar népág egyesülése a Földközi-tenger keleti öble körül, Kánaánban, Föníciában, Szíriában és a Halys hajlásában. Egy-két kivétellel talán itt nem is került sor komolyabb fegyveres összetűzésre, hiszen ezen a tájon a betelepedés idején még nem volt törzseken felülálló szervezett katonai és politikai hatalom. Annyi mégis megállapítható, hogy a hun és a magyar elem összefonódása itt is megtörtént (ld. a 21. oldal térképét).

Ezt a folyamatot a hetiták esetében követni is tudjuk. Ezek nemzetté való összefogása Kr. e. körülbelül 1900-ban, a Halys kanyarjában kezdődött, ahol az Árpádok gyarmatosító politikája révén megelőzőleg már valami katonai-politikai mag kialakult. Az első szervezkedésre vonatkozó okmányokból a kutatók két nevet elemeztek ki: a király (UR), PIT-KHANA nevét és fia és utóda AN-I-TAS király (úr) nevét (81m. 19, 216). Az elsőben a helyes hangzósítás bizonyára »Árpád hona«, a másodikban a »Huni törzs ura« nevet eredményezi s mind a kettő a Kaukázus vidékéről gyarmatosító északi magyar népág szokásos megjelölése. Szó van arról is, hogy ezek az egyesítők a szintén szervezkedésben lévő déli eredetű Hét Törzs: HET-TUS (angolosan HATTUS) várát egy éjszaki rohammal bevették és a földig lerombolták (26m. 83). Ezután azonban a Halys kanyarban lezajló eseményekről mintegy kétszáz esztendeig hír nélkül vagyunk. Bizonyára újabb gyarmatosokra volt szükség, hogy erőben megnövekedve, a politikai egyesítés ügyét ismét napirendre tűzhessék. Amikor a források Kr. e. 1740 táján megint híreket szolgáltatnak, már befejezett tényeket hallunk. Egy katonakirály, névszerint TABAR-NAS: Tábor Nagy (Kr. e. 1680—1650) hét tartomány ura s azokba fiait és rokonait küldi helytartókul. A hét tartomány, illetőleg az azokban lakó hét törzs összefogása fegyveres erővel történt meg s kormányzásukat a király és szűkebb köre parancsuralmi módon végezte. Az egyesítő Tábornagy fia a konszolidálódó helyzetnek megfelelően a Hét-Törzs-Ura trónnevet viselte, amit angolos átírásban HAT-TUS-IL (L = R) alakban találunk a kézikönyvekben. Amint a Halys hajlásában ez a Hétország megalakult, azonnal terjeszkedni kezdett délkelet felé, hogy a Szíriában lévő másik Hétországot is bekebelezze. Ez az esemény nem várathatott magára sokáig, tekintve, hogy a két terület röviddel utóbb közös névvel KAT-TU, KAT-TI: »Kettő« vagy talán helyesebben »Két Ta« (Két ország) néven emlegetik s az így létrejött birodalom jelvénye a kettős sas lett. A Katti névvel párhuzamosan azonban mindkét országban továbbra is használatban maradt a Hét-i-Ta név. A kézikönyvek ezt a nevet is eltorzítva és helytelenül Hittit grafikával írják, a korábban használni szokott és a valóságnak megfelelő Hetita alak helyett. A Katti Birodalom a Kr. e. 14. század folyamán két további hun eredetű törzsszövetség bekebelezésével bővült. Az egyik a Tigris és

Eufrátesz felső folyása között lakó HURI vagy HOR: Úri, Úr nép volt, a másik a tőlük nyugatabbra lakó MITANNI. A bővüléssel a Katti Birodalomban a hun részleg úgylátszik annyira megerősödött, hogy vezetőszerere véglegesen biztosítást nyert.

A huri és mitanni törzsek történetéről nem sokat tudunk. Ők a Kaukázus vidéki ősi otthonból, közelebről a Van-tó környékéről, Kr. e. 2000 táján kerekedtek fel és lassú mozgással a következő századok alatt elérték azokat a területeket, ahol a történelem figyelme először rájuk terelődött. Egymással szoros barátságban éltek és politikailag is közös államszövetséget alkottak. Mindkettőjük nemzeti szimbóluma a hunok által másutt is használt hegedű volt (91m. 729), amely mint említettük az Égető kifejezés írására szolgált s a napisten egyik fajta megjelölése volt. Bizonyára a nagy hegedű-nép részének, „húrjának” képzték magukat, amely szóval Húr nevük összecsengett. Ez a Húr, Hor név azonban csak az Úr helyi változata lehetett. Országukat HOR-i-TA: Úri föld nevezték, királyuk lakóhelye UR-HOI: Úr helye, annak nagyobb környéke viszont az UR-HENA: Úr hona volt. Földrajzi eredetük, népnevek és helynevek értelme alapján, valamint abból a körülményből, hogy ragozó nyelvet beszéltek (40m. 60; 2m. 184), a huri = úri törzsekben kétségtelenül magyarul beszélő népágot kell látnunk. Csak így érthető, hogy amidőn a Kr. e. 14. században beletagolódtak a Katti Birodalomba, rohamosan egybeolvadtak annak népével és semmi nyom sem maradt arról, hogy valaha is különböztek volna tőlük. A Mitanni nevet megadott formájában ezidőszert nem tudjuk értelmezni. De földrajzi eredetük s az Úr-törzsekkel való sorsközösségük aligha hagy kétséget affelől, hogy ezek is magyar nyelvű törzsek voltak. Egyébként, mint az összes magyar népek, magukat ők is ARIYA fajtájúnak mondták (182m. 14). Kilétükről a homályt eloszlatja egy tőlük eredő pecsét szövege, amely szószerint mondja: »Magyarok ezek Arméniából, Árpádok országából.«¹⁰⁰

A halysi magtájról megszervezett Katti Birodalom legnagyobb kiterjedése idején a Fekete-tenger közelségéből lenyúlt a Sinai-félszigetig, kelet felé pedig az Eufrátesz és Habúr folyóig. A Birodalom egy ízben, Kr. e. 1600-ban, villámháborút vezetett a tőle messzeeső Babilonba. Ebből az a benyomásunk, mintha a katti királyok az Árpád által gyarmatosított összes területeket egybe akarták volna foglalni, a Tigris folyótól az Északi (Fekete) és a Nyugati (Földközi-) tengerig bezárólag, mint tette volt korábban a mezopotámiai magyarhun ország, amely éppen ebben az időben — Kr. e. II. évezred közepén — vesztette el nagyhatalmi állását. Ez

100) A pecsét képét közli 81m. 192. A szöveget jobbról balra haladva olvassuk. A szárnyas napkorong MAT-AR, alatta KEZEK: Magyarok ezek. Az arc AR, az alak szárnyai MA, nőiessége NU, lába ABU: Arméniából. Az oldalán álló két fi-

gura arca AR, fülükhöz illesztett bot PAT, karja AKARA, alsó testük SEG, lábuk ismét ABU: Árpádok országából. Az írás további részét megközelítőleg sem tudjuk kivenni.

a Katti Birodalom, a magyar mesék Heted Hétországa, a Régi Kelet harmadik nagyhatalma volt s Babilonnal és Egyiptommal mint egyenrangú fél tárgyalta. Tündöklő pályafutása időszámításunk előtt 1190 táján hirtelen végetért, amikor a hetita főváros eddig még világosan ki nem derített körülmények között egy éjszakán elpusztult és a lakosság a fennsíkról szétfutott. A Szíriában élő másik hét törzs ezután visszavette hajdani függetlenségét és egy laza konföderáció keretében folytatta életét, hol az egyik, hol a másik törzs vezetése alatt. Ragyogó kultúrájukat és állami létüket mintegy félezer éven át, Kr. e. kb. 740-ig megőrizték.

A kétféle Hétország hunmagyar birodalommal való összefogása lehetővé tette a magyar elemek további észak felé való terjeszkedését. Ennek kapcsán a MAZARI, MUZRI: Magyar név Szíria felett is tekintélyes területek megjelölő neve lett (129m. VI. 156). Az ország kettős, hun és magyar jellege lépten-nyomon kiütkezött. A ránkmaradt rajzos ábrázolásokon kétféle embertípust látunk, az egyiknek egyenes az orra, a másiké hajlott, sasorr. Szimbolumaik között szerepelt az északiak botja és szarvasa, meg a déliek oroslánja. Egyidejűleg használták a hunok kaukázusi képírását és a magyarok haboshoni rovásírását, mely utóbbiak közül néhány írásmintát korábbi fejezeteinkben bemutatunk. Volt egy harmadik írásrendszerük is, a Mezopotámiából terjesztett ékírás, a régi szumír uralom hagyatéka. A katti királyok trónnevei között találunk kettőt, amely a hunokra utal és kettőt, amely a magyarokra utal. Ezek a HONT-IL-IS: Hon Úrós (L = R), illetve MA-UR-S-AR: Magyar Ősúr nevek. Bizonyára az utóbbiakhoz kell számítanunk még az AMMUN-AS: A Ménős nevet is. A felsorolt mozzanatok arra engednek következtetni, hogy a kezdeti hun parancsuralom után a hun és a magyar ág a teljes jogegyenlőség alapján egymással testvéresült és így alkotott közös hunmagyar nemzetet.

A korunkra maradt katti királyi pecsétek egyik-másikának hieroglifikus feliratát megközelítő pontossággal olvasni tudjuk; ezek a szövegek további bepillantást engednek a hetita gyarmatok életébe. A bemutatott első pecséten (29. táblán az F jelzetű kép) ez áll: S-AR-MATi Ki-RA-L TIS OR-SZEKe, »Gyarmati király tíz országa.«¹⁰¹ Két másik pecsétet (29. táblán a C és G képet) az ismétlések elkerülése végett csak hátrább, más összefüggésben elemezzük. Egy további pecséten (29. tábla, E) a katti királyt látjuk, amint éppen imádkozik (81m. 198). Szövege is azt írja, mert így szól: »Árpád imádkozik most.«¹⁰² Ezek a szövegek annyiban egészítik ki meglévő ismereteinket, hogy a katti dinasztiát a kaukázusi Árpádok leszármazói közé sorozzák, vagyis megerősítik a hun elem irá-

¹⁰¹) A pecséten a szárnyas szimbolum felső kis karikája S, alatta a nagyobb karika AR, a két MAT szárny MATi: Gyarmati. A középső tengelyben lévő hegyes kő Ki, a rajta lévő gyűrű RA,

a láb L, mint hetita használatban mindig: Király. A jobbra és balra szimmetrikusan elhelyezett dísz THISZ (10), a szélső kombinált jel OR.SZ.AG: Tíz országa.

nyitó szerepét a két magyar nép szóbanlévő területén történt testvérülésben.

MAGYAR-HUN TESTVÉRÜLES A NÍLUS VÖLGYÉBEN

A nem-magyar történetírók is abban összegezik az egyiptomi történet megnyitó szakaszát, hogy „ott a történeti idők hajnalán egymással vetélkedő két királyság alakult ki, északon az egyik, délen a másik, de mindkettőben ugyanabból a fajtából eredő királyi család és előkelőség kormányzott, akiket a hagyomány egyformán a Horus követőinek tartott.”¹⁰³ Ha a görögös Horus szó helyére az eredeti hieroglifák angolok által készített KHERU átírását illesztjük és annak kiejtését magyar grafikával írjuk le: »király«, azt is világosan látjuk, hogy a két nép nemcsak azonos fajtájú, hanem azonos nyelvű is volt. Ezt a körülményt egyébként az okmányok folytonos idézgetésével már korábban is megállapítottuk, de célszerű több alkalommal is hangoztatni. A hunok, akik északról hatoltak be a csőalakú hosszú folyó völgyébe, annak a Deltától Théba környékéig terjedő szakaszát vonták ellenőrzésük alá. A Delta neve Bothon volt, nyilván Árpád hona, az alatta Thébáig nyúló részé Esthon, s az északi király címe ennek megfelelően »Bothon és Esthon ura.« A magyarok délről indulva, a Fehér Nílus völgyében terjeszkedtek észak felé s amidőn fajtestvéreik szomszéd-ságba érkeztek, a Thébáig terjedő alsó szakasz urai voltak s királyaik a »Hét úr« és »Nagy úr« címet viselték (ld. a 64. oldal térképét).

Mind a két királyi ház, a hun és a magyar, egyformán céljának tekintette az egész Nílus-völgy feletti uralom megszerzését. E cél megvalósítására az újabb kutatások szerint előbb az északiak tettek kísérletet. Próbálkozásuk azonban nem járt a várt eredménnyel, ellenben felidézte a déliek haragját, akik hatalmas bosszuló hadjáratot szerveztek és annak keretében északot lerohanták. Így a déli magyarok lettek a két egyiptomi ősi királyság egyesítői, a világtörténeti jelentőségű mű megalkotói. Az egyesítés Kr. e. 3400—3200 táján zajlott le. Régebben e dátumot ezer évvel korábbi időre helyezték, de a feltételezést az újabban végzett rádiókarbon mérések nem igazolták. A ma elfogadott keltezés hitelesnek látszik és egyezik a déliek általános északra vonulási idejével. Az egyesítés idején Észak-Egyiptom királya az Árpádok családjából származó Ósúr (Osiris) vagy Hun Úrös (Onuris) volt, Dél-Egyiptomé pedig Ménes, A Mén vagy Mén Ós.¹⁰⁴

¹⁰²) A fej AR, a fűnél lévő bot PAT, a személy tehát Árpád. A mutatóra emelt kéz iM, a könyöknél lévő vonalak UT, a másik kéz KAZ. Ékszerűen hajló része EK: Imádkozik. Háta mögött egy marok MA, a hátrahajló bot ST: Most.

it may, we find that at the dawn of the historic period Egypt was divided into the two rival kingdoms of the North and the South, both ruled by a royal house and aristocracy of the same race and both known traditionally as the 'Followers of Horus', the demigods of Manetho's history (59m. 42; hasonlóan 57m. 18).

¹⁰³) Az eredeti szöveg (gy hangzik: Be as

A déli magyarok jól átgondolt terv szerint hét (egy más adat olvasása szerint hat) sereggel indultak történeti hivatásuk teljesítésére és azokkal három főirányból egyszerre rohanták meg a Delta alatt hosszan elnyúló hun gyarmatot, Esthont (ld. Egyiptom térképét, a 64 oldalon). A délen támadó seregek a hunokkal Théba térségében ütköztek meg. A második seregcsoport a Vörös-tenger partján előbb északra vonult, azután derékszögben nyugatra fordult és a sivatagon átkelve, a Nílus völgyét A-HN-AS: A-Hun-Ős váránál érte el. A harmadik seregcsoport a Hét Úr Sinai félszigeti birtokain gyülekezett, a Mén-i-Ta és Bak-(H)on vidékén, ahonnan a Magyarok (MAHARAH) útján haladva, közvetlenül a Delta alá kanyarodott. A háború gyors, döntő és véres lefolyású volt. A vele kapcsolatos történetet több egykorú okmány világítja meg, amelyek titkát az egyiptológusok ezidőszertől még nem tárták fel, úgyhogy e becses kútfőket mi értékesítjük először.¹⁰⁵ A tudósok más emlékekből eddig annyit állapítottak meg, hogy az egyik legvéresebb ütközetet Théba felett, DENDE-RAH: Tündérek völgyében vívták meg s a déli királyra utalva, KHADE NETER: »Nagyúr csata« néven tartották nyilván.¹⁰⁶ A király vezetése alatt a főhaderő a déli és északi szárny között, középpütt haladt, a Vörös-tenger partján s azután a sivatagot átszelve, a Hunős várára tört, miként említettük. Útja mentén, a Kuseir és Koptos közti karavánút déli oldalán, a mai Wadi-el-Qash egyik sziklájába feliratot vésetett be. A felirat (30. táblánk B képe; 59m. 47) két elemből tevődik össze és mindkettőn jobbra néző madár áll, amely a KHERU: Király szót írja. Az első elem alatt lévő négyszög a hieroglifikus Pé (25m. 94 No. 38). Ennek alsó vonalába egy második vonal van bekarcolva, amelynek két vége megállapítható és közepét kis merőleges szeli át. Ez az egy merőlegessel átmetszett vízszintes vonal a T'ET: Gyütt, Jött hangcsoportot, illetve szót írja (25m. 94 No. 14). A sziklarajz első eleme tehát ezt üzeni az utókornak: »Király bégyütt.« A második elem ismét a Király szóval indul, folytatja az első részén berácsozott négyszögletű keret, ami SEREKH: Sereg néven volt ismeretes (59m. 106). Az emlék a király seregéről azt írja, amit a négyszög felső regiszterében egyetlen hieroglifa mond. Ezt a jelet az idő eléggé megrongálta, de két párhuzamos vonala mégis kivehető, amit két vagy három helyen kis merőlegesek kötnek össze, mintha mi egy vasútvonalat

104) Az irodalomban még nincs tisztázva, hogy tulajdonképpen ki egyesítette a két Egyiptomot: Ménes, Narmer vagy Hor-Aha. Többen úgy vélik, hogy e nevek ugyanazt a királyt jelölik meg, csupán más és más minőségét hangsúlyozzák. A vita a mi munkánk szempontjából nem lényeges.

106) Unfortunately, our knowledge of the archaic hieroglyphs is so limited that reliable translation of the invaluable texts is at present beyond our power and we can pick out odd

words and groups which give us only the vaguest interpretations (59m. 59).

106) Hall, aki a csatahelyek említését átvizsgálta, a KHADE NETER ütközetet hitelesnek tekinti és így fordítja angolra: The God's slaughter és hozzáteszi, ez a hely, ahol Horus megölte Anut (87m. 93), vagyis a déli király megölte a hun királyt. A szerző a NETER: Nagyúr szót 'király' helyett 'isten' értelemben fordítja. Ez nyilván tévedés, éppen úgy, mint az a beállítás, amely szerint a hun királyt megölték volna.

akarnánk jelezni a sínek és a köztük lévő talpfák megrajzolásával. Ha ez valóban így van, akkor ez az írásjel az út fogalmát jelenti, amint ezt az egyiptomi szakértőktől tudjuk, akik az ilyen hieroglifát UAT: Út alakban hangzósítják és neki út értelmet tulajdonítanak (a road, a way, 25m. 75 No. 49). Eszerint a második szöveg ennyit mond: »Király serege útja.« E sziklafelirat tehát megerősíti, hogy a király a haderő zömével valóban a két szárny között haladt és magyarul írta hadinaplóját. Az egyesítés alkalmával lezajlott második nagy ütközet, bizonyára a döntő, a Delta alatti hun főváros, Hon terében történt meg, ahol a magyarok a hunok seregeit bekerítették és Ósúr hun királyt fogságba ejtették. Egyik okmányban (képe a 30 táblán E alatt és 59m. 51) erre nézve ezt olvassuk: »Csatára ment a magyarok vezére. Ósurat Honában (,várában') Magyar bekerítette.«¹⁰⁷ A hun király elfogott testőreit és csatárait ott azon nyomban felakasztották, amint ezt Ménés király buzogányára vésett képirásos szövegből (59m. 43) megtudjuk. Ezen a képen a felső rekeszben akasztófákra függő döglött madarakat látunk és az akasztófák tetejére írt írásjelek elmondják, kik a kivégzettek: »Estúr testőre. Estúr csatára.« Úgy látszik, a hun király elfogásával a tulajdonképpeni hadműveletek befejeződtek s a Delta (Bothon) területének megszállására nem került sor. Fontosabbnak tartották, hogy az anyagi javakat összeszedjék és elhurcolják. Az adatok szerint a magyarok elhajtottak 120,000 hadifogyót, 400,000 tehenet és 1,422,000 kecskét. Az állatállomány zömét a Deltától nyugatra elterülő, akkor még nagyon termékeny TEHENU: Tehén legelőn szedték össze (129m. II. 337; 42m. 47).

A hun király katonai, politikai és gazdasági erejének megsemmisítése után Ménés hadvezér és nagyúr felvette az »Esthon Ura« címet, kezébe vette az ostort, amely új címét az összecsengés alapján írta és fejére tette Észak-Egyiptom koronáját, amint ezt a Narmer-táblán látjuk (31. táblánk B oldalán a második rekeszben). Ugyane tábla másik oldalán (31. tábla, A oldal) Ménés óriási méretű emberalakja tűnik fel, amely az egész középső mezőt elfoglalja. A Nagyúr bikafarkat visel, ami világosan jelzi, hogy ő a Mén-Ős, az egyesítés főhőse. A Narmer-tábla mindkét oldalán, a felső rekeszben, két-két, szarvval ékesített nagy fülű emberfejet látunk. Ezek a képek hangoztatják, hogy a bikafarkkal ábrázolt Ménés ezentúl már király: »A főmagyar most úr.«¹⁰⁸ Az eseményeket leíró két másik képen (59m. 46 és 76), Ménest trónuson ülve látjuk, fején az esthoni koronával, amint éppen fogadást tart és ajándékokat oszt ki. A politikai vál-

¹⁰⁷) A szöveget középről, a bajusz alakú jellel kiindulva, lefelé olvassuk, oszlopokként, előbb balra haladva. Első oszlop: SAT-URÁ MENT; második oszlop: Ma-SAROK.P.ESERE; 3. oszlopban « kútágas: ESER.AAT; ezután a középről jobb felé, « kutyával kezdődő oszlop: ANU-UBEN; az utolsó

oszlop kerete értelemmeghatározó ,vár', a benne lévő jelek: Ma.T-UR PEKER-ITETTE.

¹⁰⁸) A szarvak APA, a két szem MA.k, a száj rajza AR, a fül MESTER, hangzósítva: A főmagyar most úr.

tozásra további igen éles fényt vet a Gab-el-Arakban falált késnyél rajza (30 táblánk D képe; 59m. 39). Annak felső részében két oroszlán (MA-GURU) között egy úr karjával KARA az állatok tokáját cirógatja: ő a »Magyarok ura.« Ruházata is ír valamit, de azt nem tudjuk megnyugtatóan elolvasni. A figura alatt egy ovális URA tárgyat látunk amelyre kutyák illesztik lábukat. Talán így kell olvasni: URA-KUTAK azaz »uralkodik.«¹⁰⁹ A két egyiptomi királyság egyesítésével kapcsolatban megemlíthetjük L. A. Waddell egyik szövegét is (180m. 189), amit eredeti hangzásban ír át ábécére: LUGAL MINAS BARA MUSSIR MADAGET ABGE, ami szerinte ennyi: „Ménés király Mussir (Egyiptom) két koronájú ország fárája.” Waddell olvasatait a szaktudomány mellőzni szokta. De ezúttal talán mégsem tévedett a lényegben, mert átírása helyesen hangzósítva magyarul érthető: »Előkelő Ménés fára (főúr) most úr, mind a két Habi Kő(ben)«, azaz a Nílus két országában.

Mialatt a győztes magyarok Esthonban berendezkedtek, Memfisz körül katonai támaszpontot létesítettek és Ménés nagyúr-vezér a maga királyi beiktatását elvégezte, lezajlott a hun király személyes tragédiája. Az úgynevezett Narmer-tábla (31. táblánk, A és B), amit tulajdonképpen Ménés-táblának kellene neveznünk, csodálatos realizmussal, több jelenetben, mintegy megannyi pillanatfelvételen megörökíti az elbukott Hun-ősúr sorsát. A tábla A oldalán a főjelenetben Méneket látjuk, amint üstökön ragadja az előtte térdrehullott Ősurat és buzogányával őt összevernire készül. A király arcával szemben lévő madárral kombinált szöveg megmondja: »A király Ménúr képe ez, most úr és hatszor ütött.«¹¹⁰ Az áldozat kilétét a feje mögé helyezett két hieroglifa írja: ESZE (H)ANER: »Ez a Hun úr.« A kapott ütésektől a király súlyos testi sérüléseket szenvedett. A szóbanforgó tábla mindkét oldalán a felső rekesz közepén látjuk Ősurat bedagadt szemmel, elferdült orral, betört bordái körül bepólyázva. Ugyanez a jelenet a tábla B oldalán közvetlenül Ménés alakja előtt megismétlődik. A kép írásjelek ügyes összerakása és a szenvedő beteget így nevezik meg: »Az északi Honúr képe ez.«¹¹¹ A Narmer (Ménés) emléklap mindkét oldalán egy-egy további jelenetben szerepel a foglyul ejtett hun király, rangjelzéseitől megfosztva, királyi korona nélkül, mezítláb, Ménés háta mögött. Azon az oldalon, ahol Ménés ütésre emeli buzogányát, a hun Ősúr marokra szorítva MA, ME tartja kezét s alsó karjához van illesztve levetett saruja TEBT (25m 83 No. 38). A sarú kiírt írásjelekkel (23m.

¹⁰⁹ A képrészes szövegnek az a része, ahol kutyák vannak ábrázolva, megismétlődik az európai hunok egyik korábban tárgyalt emlékéen. A kutyák azon is egy kerek alakú tárgyra illesztik jobb lábukat.

¹¹⁰ A madár-komplexum madara »A király!«. A madár lába emberi kéz alakjára rajzolva, beszorított marka M, kezében tartott eszköz EN, az

orr ORR, szakállá KAPES, füle MESTER. A madár másik lába S, alatta ó SERIT legyező egy téglalap alakú T testbe ágyazva.

¹¹¹ Caúcsokba fésült hajcsomója aS, apróra rajzolt kerek szemel eS.ek, hal alakú fekvő teste AN, a nagy orr OR, alatta a ló láb-féle KAPES hieroglifa; együtt: Az északi Honúr képe ez.

római 119 No. 23) THE-Be-SU-T: Sebesült. Összekapcsolva a Me szótaggal: „Megsebesült.”¹¹² Nyakába egy furcsa jelvény van akasztva, amelynek a mi nagy A betűnkhez hasonlítható alakja mondja el legmélyebb tragédiáját, azt, hogy az ütlegelésen kívül mi egyéb történt vele. A hieroglifikus jel a HERIT ideogramja (25m. 93 No. 10), a mi helyesírásunkkal: „Heréit.” A Narmer-tábla B oldalán Ósúr ugyanilyen ábrázolásban szerepel, de ott egy nagy, testével azonos méretű tábla hirdeti AS keretben a bizonyos nagy A betűvel a középben: „Ez a heréit úr.”¹¹³ Mindkét ábrázolásban a metszés helyén Osiris hatalmas kötést visel. Minden papyrus így, ágyékkötéssel ábrázolja a hun királyt. Az Egyiptomi Bibliában is van egy szakasz, amely megemlékezik a szitkozódó hun király barbár büntetéséről. „Ez az a nap”, olvassuk, „amelyen a király a szidalmazóval harcolt, aki a királyt szennyes beszédével megsértette, az a nap, amelyen a király tönkretette a szidó végtagjait” (23m. 98). Ha volna még ezek után is valami kétség Osiris kegyetlen büntetése felől, eloszlatják az Egyiptomi Biblia eme sorai, amelyeket eredeti hieroglifikus szövegben (23m. római 120) így olvasunk: „Tesznek ágyékába Honósnek késeket (értelemmeghatározó: „kiherezik”, vagyis) elrietszik a toszó (értelemmeghatározó: „húsból” való) kannáját és neki a bábák megkötik.”¹¹⁴

Hogy Osiris a hun király nem halt bele sebeibe, az elsősorban a sokat emlegetett legnagyobb ókori magyar Tudónak érdeme, aki egyéb képességein felül anatómiai szakértő és orvos is volt. Doktor Tudó jelen volt az egyiptomi magyar élet nagy fordulóján. Ott látjuk őt a Narmer-tábla B oldalán, amint elgondolkodva, kissé fáradtan lépdél a győzelmi menetben, közvetlenül Ménes előtt. Biztosan ő az, homloka felett látjuk két bűvös hieroglifáját, amelyek szokás szerint felülről lefelé olvasva ezt írják: THo-To: „Tudó.” Bal vállán zsinóron lógatva viseli az orvos minőségét jelző BET írásjelet, két példányban, tehát többszámban így olvassuk: BET.ek, s ehhez csatlakozik élesen behajlított, K hangot író karja és arca ARA. Ő tehát a „Betegek ura”, az orvos. Többször halljuk róla, hogy az

112) A hun király félholtra verése a magyarok győzelmének hosszú századok alatt szimbóluma maradt s a verés emlékkünnepként egy napot kalendáriumukba iktattak. Ezen az évfordulón a hunokat újra meg szokták verni. La fête de frapper les ANOU commémorait cette prise de possession brutale, — írja egyik francia egyptológusunk, 128m. 13. — A Ménes tábla ama jelenetét, amelyen Ménes a hun királyt összeveri, a thébai Mén-királyok utóbb aranyból is elkészítették és nyakukba függesztve használták, mint III. A-Mén-Nem-Hét király is tette. Valahányszor déli magyar Mén-királyok ültek Egyiptom kettős trónján, az ősi fegyvertényt tüntetőleg emlegették, mint az uralkodásra való jogosultságuk egyik érvét.

113) A here, herék, heréi egyiptomi zsinórtanban minden kétséget kizárólag a testiculust jelenti, éppen úgy mint mai magyar szóhasználatunkban. Az egyiptomi hieroglifák tankönyvében a férfi szerv pontos rajzát látjuk és hangértékét a magyarul nem tudó Sir Wallis Budge így írja ábécével: KHERUI és hozzátésszel „male organs” (25m. 59 No. 94). Nincs tehát félreértésről szó.

114) A fontos szöveg átírása balról jobbra haladva így: Te-SZ-Ne-K AGY-ék-A-A-Ba HENT-eS-Ne-K KES-eK-eT. Értelemmeghatározó: KU.ERE-S.UK. eM-eSZi A T-USU. Értelemmeghatározó: HUSBól való. K-A-AN-NÁ-ÁT és Ne-Ki AB-áb-ák Me-Kó-Ti-K. A kanna öntöző berendezési Osiris kisherelését (castratio) említi 57m. 82.

ő kezei tiszták, nap mint nap hűségesen megjelent a hun Ősúr betegágyánál a KHER-AHában (kórházban?) és rendbetette betegét: megkente sebeit olajjal és bekötözte azokat.¹¹⁶ Elvégezte mindazt a feladatot, amit gyógyulása érdekében királyi ura neki megparancsolt (23m. 352). Gondos ápolása sikerrel járt: meggyógyította a beteg szemét (54m. 26), helyreigazította elferdült orrát és egybeforrasztotta széttört bordáit (23m. 623), sőt férfitagját is visszavarta, „jó erősen tartó alapjához illesztve.”¹¹⁶ Osiris tehát a hiteles források szerint kiheverte sérüléseit. Ezt hangsúlyozni kívánjuk, mert a szakirodalomban Osiris sorsa tekintetében nagy a tájékozatlanság és többen úgy vélik, mintha az egyesülés idején megölték volna. A hun királyt nem ölték meg; felgyógyulása után még nagy szerepet játszott.¹¹⁷

Amint a magyarok nem felelték el a hunokon aratott nagy győzelmüket és az államvezetéshez való joguk alapjaként emlegették, úgy a hunok sem felelték el szörnyű megaláztatásukat. Királyuk szenvedését és titokzatos felgyógyulását beleszőtték hitvilágukba és őt minden beteg ember — élő és holt — reménységének, meggyógyulásának és feltámadásának szimbolumává tették meg. Temetéskor évezredek multán is eljásztották misztériumát és a halottakért úgy imádkoztak, hogy a földi kilengéseiket számonkérő másvilágon elkeresülhessék a »metszőt« és testi épségükben kár ne essék (23m. 103—105, 620 és római 136). Egy papirus rajzán az egész véres, késes, hentes jelenetet újra látjuk. A képen doktor Thot is jelen van, az ő szimbolikus majma képében, amelynek farka majdnem egészen le van vágva, derékszögben hanyatlik lefelé, és éppen csak egy kis bőr tartja (23m. 620). Idők távlatában a történeti mag körül legendák keletkeztek. Egyik szerint Osirist Thot doktor felesége, a MATAR asszony gyógyította meg férjétől kapott varázsigék segítségével, viszont Thot maga Osiris szemét hozta volna rendbe és egyenesítette ki orrát. Azt is tudni vélték, hogy Osiris testét baltával szétvagdoszták és darabjait szétszórták. Nővére ASTER (Eszter), a görögül Isisnek mondott asszony azonban minden darabot összeszedett és Osirist újra egyberakta, férfitagját azonban hiába kereste, nem találta meg (23m. római 54; 54m. 26; 37m. 105; 57m. 58).

115) Az Egyiptomi Biblia idevágó szövegét így fordítják angolra: I am Thoth and I have come each day into the city of KHER-AH. I have tied the cordage and I have set in good order the MAKHENT boat (23m. 624). MAKHENT: megkente; a Boat nem hajó, hanem olaj.

116) Az Egyiptomi Bibliában: It is the phallus of Ra wherewith he was united to himself (23m. 95). — Osirist Thor gyógyította meg: 57m. 82. — Idézet az Egyiptomi Bibliából: Thy heart (az írásjel szerint AB.OT: A bot. Ezt a szót az angolok bizonyos eufemizmussal mindig a „szív”

szóval fordítják) is stabilized upon that which supported it, and thy breast is as it was formerly; thy nose is firmly fixed with life and power, thou livest, and thou art renewed. . . (23m. 623). A sebeiből való felgyógyulást más szavakkal is olvassuk (23m. római 68).

117) Osiris halálával kapcsolatban a régiebb források nem azt mondják, hogy megölték, hanem azt, hogy MEKHAT: »Meghalt« (87m. 99), tehát természetes halállal múlt ki, és hogy »sírta« felette (37m. 164, 168), ami egyúttal szó-játék a király Osir nevével.

Bármekkora volt Ménes győzelme és bármilyen mélyre zuhantak is a hunok, a katonai eredmény egymagában nem oldotta meg az egyiptomi magyar problémát: a két testvérnép egy nemzetté való összeforrasztását. Ottmaradtak a hunok tömegei Esthonban és a megszállatlan Delta a fokozódó ellenállás fellegvára lett. A mozgalom szervezői a napvallás főpapja körül tömörültek, aki Hun-Honban (Heliopolis) székel. A két nép közt fennálló feszült viszonyt legjobban jellemzik azok a képek, amelyek két egymásnak hátat fordító oroszlánt ábrázolnak. Ha már nem volt két ország, megmaradt a »két tábor«, amely kifejezés többször szerepel irataikban. Ezért amint a hódító katonai gépezetet leszerelték, a hunok egyre hangosabbak lettek. Gúnyolódtak a magyarok tehetetlenségén, mert fegyvertény ide vagy oda, szemükbe vágták, hogy nekik szikrányival sincs több joguk a Nílus völgyében uralkodni, hiszen végeredményben ott ők sem bennszülöttek, hanem csak gyarmatosok. Előttünk áll egy kép (59m. 100), amely ismét remek filmkocka a tényleges helyzetről. Két madarat látunk rajta, az egyik Esthon koronáját viseli fején, az tehát a magyar királyt jelképezi, a vele szembenálló másik madár, egy saskeselyű, kihívó mozdulatban áll, korona nélkül, ez a legyőzött hun királyt személyesíti meg. A saskeselyű szól: »Kínodban mit akarnál? Mit karsz? Te sem vagy sas honában honúr! Csak a Habon innen.«

A magyar Tudó éles pillantását nem kerülte el a látóhatáron kibontakozó újabb veszedelem, ami mind a két magyar nép életére végzetes lehetett volna. Az aggodalmat úgylátszik széles körben osztották kortársai, mert az Egyiptomi Biblia egy ilyen bejegyzést tartalmaz: „Köszöntlek téged, Tudó! Mi történt az Anya úri gyermekeivel? Azok egymással csatáztak, hosszasan viszálykodtak, egymásnak gonoszakat tettek, ellenségeskedtek, egymást mérszárolták és zavarokat okoztak. Őszintén szólva, minden tekintetben a hatalmasabb a gyengébb ellen munkálkodott” (23m. 596). Néhány év leforgása alatt mindkét táborban kialakult a büntudat és mindkettő keresni kezdte a kiengesztelődés útját. A »béke, békesség, megbékelés, barátság, szabályok« keresése egyre sűrűbben fordulnak elő az iratokban. Van egy írásos emlékünks (59m. 198), amelyen ezt a feljegyzést olvassuk: Hu-Nu-KAR oSUR Be-Hu-Ni AKAR. AKAR-Hu-N, KHERI AKAR-Hu-N, »Hungár Ősúr békülni akar. Akárhól, kéri akárhól.« Ki vitte ezt az üzenetet a déli királynak, nem tudjuk. Tény, hogy a Tudó érezte, miszerint újabb nagy hivatás vár rá és hozzá is látott a kiegyezés művének megalkotásához. Ki lehetett volna e feladat elvégzésére alkalmasabb, mint éppen ő, Ménes király hű szolgája, a Hét Magyarok nemzetségéből származó okos ember, Ősúr (Osiris) ápolója és megmentője s akit a hun király mérhetetlen bizalommal tüntetett ki, valósággal édesgyermekének tekintett.¹¹⁸ A pap, tudós, orvos most a magyar őstörténet központi figurája lesz, az ókori Deák Ferenc, a kiegyezés művének kiagyalója és végrehajtója, aki újabb minőségében tökéletes államférfiuként

mutatkozik be. Nincs is a magyar őstörténetnek nála rokonszenvesebb alakja, sem hozzá hasonlítható univerzális génusza.

A Tudó abból a helyes megállapításból indult ki, hogy a közös származású két magyar nyelvű nép, a hun és a magyar küzdelme bűn volt. Ezt a bűnt ki kell tehát irtani, az ellenségeskedést és pártoskodást be kell szüntetni. Ha ez megtörtént, az elszenvedett sérelmeket jóvá lehet tenni, számotvetve azonban a fegyvertény megmásíthatatlan eredményével, vagyis a két királyság és a két nép összeolvasztását egy nemzetté befejezett dolognak kell tekinteni. A Tudó az ellenfeleket felfogása helyességéről a két király, Ósúr és Ménes székhelye közt tett sorozatos, fárasztó utazásai során meggyőzte. Kitalálta, hogy a két dinasztia össze kell házasítani, Ménes magyar királyt meg kell koronázni az északi hun koronával, Osirist pedig a déli magyar koronával, hogy így mind a kettő egy személyben magyar és hun, utódaik pedig magyarhunok vagy hunmagyarok legyenek. Kitalálta és keresztülvitte, hogy mindegyik tovább uralkodjék ősi birtokán: Bothonban Ósúr, Théba alatt Ménes, a köztük fekvő vitatott Esthont pedig megfelezzék, a Nílus balpartját Ósúrnak, jobbpartját Ménesnek adva, szóval hogy kettős királyság legyen, két közigazgatással, valamilyen dualizmus keretében, az egyenjogúság alapján. Amikor kiegyezési tervezetét az ellenfelek elfogadták, büszkén mondta Tudó, hogy a két dühöngőt megfékezte. Rábírta őket arra is, hogy ünnepélyes békekötés céljából egymással találkozzanak.

A találkozás előtt azonban lezajlott a Tudó által kieszelt fontos mozzanat: Ménes király feleségül vette Ósúr utolsó testvérét. E házasságról ismét egy okmány értesít bennünket (59m. 46), amelynek képén Ménest teljes pompában királyi székén látjuk: fején viseli észak koronáját, kezében tartja Esthon szimbolumát, az ostort, mert egyúttal Esthon ura is. Így fogadja a hun menyasszonyt, akit ernyővel ellátott szállítóeszközön hoznak eléje keleti szokás szerint. A kép sokmindent ír, amit nehezen olvasunk, de a lényeges mozzanatot értjük. Ez így hangzik: »Meggérte hunnak utolsó testvérét.«¹¹⁸ Miután Ménes a hun király testvérét feleségül vette, beleegyezett a tervezett királyi találkozás megtartásába. Erről megint egy képpel ellátott okmány értesít bennünket (23m. 102), amelyen gyógyoszlopok között látjuk a két királyt madarak alakjában. Már nem fordítanak egymásnak hátat, hanem szembenéznek. A két madár egyforma

118) A Tudóhoz, miután istenné lett, úgy imádkoztak, mint a hun király gyermekéhez: ... the god Thot, the son of ANER coming forth from ANERT (Honurl Ta) (23m. 405). A Tudó azonban magát déli magyarnak tartotta, mint az alább idézendő szövegből kiderül.

119) A királykisasszony sátra felett látunk

egy bekerítő vonalat, aminek hieroglifikus értéke éppen PEKHER, és ami bekeríti a teheneket TEHENUK. A kisasszonyt bekerítő tábla UTU, a hölgy maga, mint asszony SA, alatta a téglalap Te, az alkalmatosság, amin hozzák, egy szer vagy eszköz SER, a hosszú derékszögű tartó AAT. Szavakba tagolva és hangzósítva: Meggérte hunnak utolsó testvérét.

nagyra van rajzolva és mind a kettő ugyanazon a színvonalon áll: teljes közöttük az egyenlőség. Az egyik madár fején a hegyes déli korona van, a másik fején az Úr karika. A képhez az Egyiptomi Bibliában ez a magyarázat járul: „Mit mutat ez a kép? Osirist, aki Gyógyítóba megy és ott találkozik az úrral; ott az egyik úr megöleli a másikat és létrejön a társas uraság.”¹²⁰ Ezt az utolsó mondatot, amelyben a társas uralkodás (Twin-Gods) létrejöttéről van szó, mi másképpen olvassuk, mint az egyiptológusok, tekintve, hogy e kritikus kifejezés hieroglifáit eredetiben is láthatjuk (23m. római 143). Hat hieroglifáról van itt szó, amelyek közül az első egy rémüldöző kacsza TCHA, a második egy csúszómászó bóbitás állat FÜ, az alatta lévő harmadik jel, egy balra dülő kettős vonal, az I hangot írja. Ezeket összerakva, Sir Wallis Budge a TCHAFUI szót kapja és azt fordítja iker uraknak, társuraknak, vagy amint ő mondja „Twin-Gods”. Mivel itt rokonságról van szó, magyarul minden erőlködés nélkül is tudjuk, hogy az első három jellel írt szót nem „csafja”, hanem »atyafiá«-nak kell olvasni, hiszen a két király atyafiságot kötött egymással. A hat jel közül azonban Budge csak az első hármat olvasta el, a másik hármat egyszerűen elhallgatta. Az elhagyott jelek: két kényelmesen sétáló lúd (SA), többszámban SA.k, és egy ülő emberalak UR, AR. Következésképpen az atyafia után álló második szó: SA.k-ARA: »sógora«, az atyafiság közelebbi meghatározása. Ebből a kifejezésből is kiderül, hogy a királykisasszony valóban a hun király testvére volt.¹²¹

Amint látjuk, nagy volt az út, hosszú és fáradságos, amelyen a Tudó járt, de végére jutott. A késői utódok hálásan emlékeztek reá és az Egyiptomi Bibliában egy gyönyörű okmány (ld. 32. táblánkat) hirdeti örök dicsőségét. Szövege így szól: »A honősöket a Tudó nemzetté összekötötte szent békében.«¹²² Észak- és Dél-Egyiptom magyarjai megbékültek, összefogtak közös munkára és megkezdődött a Nílus-völgyiek ragyogó világtörténeti szerepe, amint hasonló örök barátság megkötése után kezdődött el a Mezopotámiában élő keleti magyarok nagy szerepe is. Manapság az egész világon bámulat tárgyát képezik a mezopotámiai és egyiptomi ősnép művészi és tudományos teljesítményei és múzeumi bemutatásuk alkal-

120) Sir Wallis Budge így fordítja angolra a szöveget: What then is this? It is Osiris when he goeth into T'at'ru and findeth there the Soul of Ra; there the one god embraceth the other, and divine souls spring into being within the divine Twin-Gods.

121) Az oldalági rokonságot megjelölő „sógor” szónál meg kell állnunk. A szó ötezer évvel ezelőtti előfordulása a magyar szótárban meglepetés, hiszen eddig mindenkinek az volt a meggyőződése, hogy a német nyelvből kölcsönöztük

és a Schwagernek lenne szolgálai átvétele. Pedig a végén lévő „er, ar, úr” miatt gyanúval élhetnénk, hogy mégsem az. Most már világos, hogy a „sógor” ősmagyar szó. Mivel a német nyelv a magyar után három vagy három és félezer évvel később kezdett kialakulni, amikor a magyarok elei már régen Európában laktak, nyilvánvalónak látszik, hogy a kölcsönzés ezúttal is fordított irányban történt: a németek vették kölcsön a szót mitőlünk. Így a már-már hosszúra nyúlt „magyar kölcsönzések a németben” című jegyzékünkre egy további fontos adatot írhatunk fel.

mával százezres tömegek áhítatos tisztelettel vonulnak el előttük. Mindent tudnak ezek a hódolók, csak éppen a lényegét nem: hogy mindez a magyar szellem és magyar fajta alkotása.

Mindazt, amit a Nílus völgyi két magyar nép testvérüléséről elmondottunk, meg tudnánk írni sokkal részletesebben, egészen aprólékos filológiai pontossággal. A hosszadalmas részletezés helyett, ami több külön értekezés tárgya lehetne, néhány eredeti forrásidézzel ecseteljük összefoglalólag, mi is történt és hogyan. A kivonatok az Egyiptomi Biblia angolra fordított szövegéből valók, amiket visszafordítottunk magyarra a régen használt kifejezések beiktatásával.

- No. 1. „Én vagyok a Tudós, az urak írnoke, akinek kezei tiszták. Én vagyok a becsületes, aki kiírja a gonoszsgot, aki magyar és útálja a bñnt. . . Én vagyok Napúrtársúr írótoilla (titkára), a törvény őre, aki becsületeséget és megértést hirdet s akinek szavára két ország népe hallgat” (23m. 629, ugyanígy 23m. 621).
- No. 2. „Én a Nagytó (TA-NA, Etiópia legnagyobb tava) népéből származom és azok közé a Hét Urak közé tartozom, akik napnyugatnak indultak és az Esti király ellen harcoltak. De közéjük léptem én, Tudó Úr, és ítékezésem révén az, aki Székhonban székel és az aki Anuban lakik. . . (érthetetlen rész). . . őket egy folyó választja el” (23m. 269).
- No. 3. „Én vagyok a Tudós, aki folyvást utaztam PE (Buto) és TEPU (Théba) városok között”, vagyis az északi és a déli király székhelye között (23m. 623). „Nagy és hosszú ez a szent út”, amelyen a Tudó utazott, hogy a két harcoló király között békét szerezzen. „Utazott ő, folyton utazott PE városába és TEPU városába” (23m. 246).
- No. 4. „Én vagyok a Tudó, én békítettem meg a Magyarat (déli királyt) és csendesítettem le a két úri csatár időszaki háborgását. Jöttem és megmosdottam az Úróst és megnyugtattam a Viharzót” (23m. 623).
- No. 5. „Én vagyok a Tudó, a magyar úr, a magyar királyok ítélőbirája, kinek szava győzedelmeskedik az erőszak felett. Eloszlattam a sötétséget, elkergettem a forgószelet meg a vihart. . . Elértem, hogy Ra (a déli király) úgy székeljen mint Osiris (az északi király) és Osiris úgy székeljen, mint Ra” (23m. 621).
- No. 6. „Én vagyok a Tudó, aki az első szabályokat (alkotmányt) bocsátja ki. . . Teremtője vagyok nemzetek és népek életének. . .

122) A szöveget 23m. 629 munkájából vesztük. Olvasása: az élet szimbolum ONK, két oldalán UAS, többesben UAS.ok, adó helyzetben lévő kéz AD, AT: Honóösöket. A felemelt jobbkéz A, a nagy csőrű madár a Tudó szimboluma: A Tudó, ki-

rályi kendője NEMSET, nyakéke USEKH, két darabra rajzolt vállszalagja Te-Te: Nemzetté összekötötte. Rövid nadrágja SZENT, bika farka BAK, lába éBA: Szent békében.

Elértem, hogy Osiris győzelmeskedjék ellenfelein...” (23m. 622). „Én vagyok a Tudó, a magyar, aki kivívta, hogy a gyengébb győzelmet nyerjen és aki megbosszulja a gonoszat és az elnyomót, amiért rosszat tett” (23m. 629). „Én vagyok a Tudó, a déli király kedvence, a hatalmas úr, aki boldog befejezéshez juttatta, amit elkezdett... akinek szava megszüntette a pártoskodást és a fegyveres harcot és aki végrehajtotta ura szent akaratát. Én vagyok a Tudó, aki győzelmet szerzett ellenfelei felett” (23m. 621 sk).

Minden jel arra mutat, hogy a kibékülés eredményeként Osiris visszakapta királyi méltóságát és mindazt a földet, „ami régebben az övé volt, és magát a két ország, KÉT TA vagy TA-TA urának írhatta »Bothon és Esthon Ura« címmel. Ménes a maga részéről áttette székhelyét Thébába s az lett a következő évezredekben a Mén-törzs fellegvára. Az ő címe »Esthon és Bothon Ura« lett, a két Egyiptom királya. Egyelőre tehát Egyiptomnak két királya maradt és két közigazgatási területe, mintha a háború eredmény nélkül viharzott volna végig. Ez azonban csak látszat, mert a jövő útját a jogi egyezmény szilárdan kikövezte: a két uralkodócsalád összeházasodott, Thot a »hunok nádora« (nagyura) címmel a megnyomított Osiris helyett északon kormányzott, halála után pedig annak királyi utóda lett. Talán ebbeli minőségében mutatja őt az egyik papirus, ahol Thot egy talapzaton ül, térdét felemeli és azon egy óriási méretű ONK szimbolumot tart (23m. 596). Orra a szokott nagy orrnál is nagyobb. A kép ezt írja: »Hunok Nagyura.« Pályája még tovább emelkedett, mert Ménes király halála után az ő örökségét is átvette, bizonyára szintén az egyezmény értelmében. E kettős örökségről a nilusiak Bibliája ezt írja: „A te királyi széked királyi fiadra szállt át és Szemúr (az Anuban székelő napisten főpapja) úgy határozott, hogy helye a főurak (fáraók) között legyen. Valóban ő lett a Te széked ura, széked örököse a Ta-Ta honban... Valóban fia került a Két-Ta királyi székébe, mint utód... uralkodik trónján, barátain és mindazon (a földön), ami régebben az övé volt. Az esti Bak (Ménes), aki minden úrnál nagyobb úr, valóban elment” (23m. 597 sk). Thotot kell tehát a Nílus völgyi egyesített kettős királyság első közös uralkodójának tekintenünk. Thot neve a Manethot történetíró által készített királyjegyzéken ATHOTIS: »A Tudós« alakban mint az egyesített királyság fáraója szerepel közvetlenül Ménes után. Csakis ő lehetett, mert Manethot megjegyzi, hogy tudós király volt, aki egy orvostudományi (anatómiai) munkát hagyott hátra (59m. 29, 255). Az események sorozatából kiderül tehát, hogy a magyar-hun egyezményben Ménes és Ósúr élettartamára átmeneti intézkedéseket hoztak létre s a két királyság perszonális uniója a vetélkedők halála után lépett életbe.

A királyság kettős jellege a perszonális unió megvalósulása után is sokáig fennmaradt: továbbra is két országról beszéltek, két külön köz-

igazgatás működött. Ennek megfelelően a közös királyt kétszer koronázták meg, először a déli koronával mint Esthon urát, azután az északi koronával mint Bothon urát. Két királyi széket tartottak, ami az első trónnevekben többször kifejezésre is jutott: **SEKHEM KHET**, **NETER KHET**, **SEKHET URA**. A király temetését is kétszer végezték el, egyszer északon mint a hunok királyát és egyszer délen, mint a magyarokét. Amelyik koporsóba nem a király holtteste került, azt üresen tették a sírba, egy ízben egy csodálatos növésű fenyőgallyat (Fa és Ra: Fáraó) helyezve az üres koporsóba. Idők folyamán a kettős személyiségnek ez a kínos tiszteletbentartása megszűnt, mert amint vérben magyarhunná lettek az uralkodók, vagyis egy testben két lélek lakozott, akként a két korona testét is egybeszerkesztették és ezzel a közös koronával aztán már csak egyszer koronáztak és a királyt is csak egyszer temették el. A szükséges átmeneti idő elmúltával tehát a Thot doktor által lerakott szilárd alapon a két egyiptomi magyar nép mindjobban összefonódott és az új együttesben Egyiptom a Régi Kelet legnagyobb hatalmasságává fejlődött. Amikor tetőpontra állott, a Kr. e. II. évezred közepétől kezdve, az egyiptomi fáraó szava törvény volt nemcsak a Nílus 2,000 km hosszú völgyében, hanem messze északon is, egészen az Eufrátesz folyóig, délen a II. zuhatagig és kelet felé a Vörös-tengerig. A folyóvölgy lakosságát ebben az időben hét millió (7,000,000) lélekre becsülik (179m. 28).

Egyiptom politikai életében és népi állagában a Kr. e. 3400/3200 táján lezajlott események után jó másfél ezer esztendeig nem történt látványos változás. A hunok és magyarok lényegében a nekik kijelölt néptalajon folytatták életüket. Ezt a hosszú csendet időszámításunk előtt 1700 körül hirtelen fegyverek zaja szakította meg. A Híres 'Ajtó előterében **HYKSOS** néven egy titokzatos nép tűnt fel, amely azon nyomban betört a Deltába, azután villámgyorsan lerohanta Esthont s a Théba vidéki területeket kivéve, az egész völgyet uralma alá helyezte. A Hyksos nép győzelmét egy új fegyvernem bevetésének köszönhette: a kétkerekű, lófogató harci kocsinak. Ez a kocsi gyors mozdulataival és hatalmas fegyverzetével — a kocsiban a vezetőn kívül két katona foglalt helyett tömérdek nyílvezzővel körülvéve — szószerint letaposta gyalogos ellenfeleit. A hyksosok főhadiszállásukat a Delta keleti részén állították fel, ahol egy 240,000 személyt befogadó katonai tábornok létesítettek. Ez a katonatábor volt **A-VARIS**: »A Város.« Politikai ügyeiket hétszemélyes kormány vitte s annak székhelye **HET-VARET**: »Hét Városa« volt. Egyiptomi uralmuk százötven évig, Kr. e. 1550-ig tartott és úgy viselkedtek, mintha született egyiptomiak lettek volna.

A hyksosok népiségét, földrajzi eredetét és Egyiptomba vezető útjukat sok homály borítja, amire nézve a tudósok, az adatok értelmezése körüli nehézségek miatt eddig csak elméleteket állítottak fel. Egyesek szerint a nép kánaáni vagy hetita lehetett, mások szerint mezopotámiaiak

voltak vagy talán szkiták.¹²³ Lovas életformájuk alapján úgy vélekednek, hogy semmi esetre nem lehettek sivatagi eredetűek, hanem olyan megelőző földrajzi tájon kellett éljenek, ahol ilyen kultúra kialakítására vagy fenntartására alkalmas füves térség állott rendelkezésükre. Ilyen legközelebb eső földrajzi táj a Libanon két hegylánca között húzódó széles völgy, a Magyar (MEGARA) völgy és Bükk (BUKK) lapálya, valamint az ezek folytatásában lévő Lótanya (LO-TANU) (ld. 129m. IV. 199/200 közti térképet). Ha itt éltek, valóban tanulhattak a velük hasonlóan lovas kultúrájú hétita, húri és mitanni híres lóidomítók tudományából. Kánaáni tartózkodásukra utal leghíresebb királyuk I. Apophis A-KN-UN-RA neve, amiben Kánaán hasonló nevét szokták látni. De honnan jöttek Kánaánba? Bizonyára szerves része voltak annak a szintén Kr. e. II. évezredben lezajlott népmozgalomnak, amely a Kaukázusi Árpádok gyarmataiból a Húri és Mitanni népágakat vetette nyugat felé. Támogatja e nézetet népnevük értelme. A Hyksos alakban görögösített nevet ugyanis a tudósok HIKU-SASU összevonásának tartják, amiben ,sas' szavunkat azonnal felismerjük. Ha pedig az összetevő elemeire bontott név elé kitesszük az odavaló, de a görögben más szóval fordított Úr, Ár szavunkat, a rejtély feltárul, ők az AR-HIKU-SASU: „Öreg Sas» országából jöttek, aki az Araxes völgyéből intézte gyarmatosító politikáját. Eszerint a magyar nyelvű népek hun ágához tartoztak, magyarul beszéltek, mint helyneveikből is láttuk. Amikor a hyksos vezetőket Egyiptomból kiűzték, a helyben maradt tömegek minden nyom nélkül beolvadtak az egyiptomi magyarokba és egyetlen egy szó sem maradt fenn utánuk, ami arra engedne következtetni, hogy valaha is más nyelven beszéltek (v.ö. 87m. 219; 129m. IV. 80—85). Ugyanaz történt velük, mint a rokon húri-mitanni ággal történt a Hétiták magyar birodalmában. A hyksosok népi kiléte, földrajzi eredete és vándorlási útvonala eszerint tisztázottnak vehető és nem tartható fenn az a sugalmazott nézet, amely szerint az ő betörésükkel a Nílus völgyi nép-faji összetételében változás történt volna.

Visszapillantva az Őshaza néptörténetére, megállapíthatjuk, hogy árja fajtánk vízőzön idejében elkülönült két ága, a hun és a magyar, hosszú külön út után 1. a Tigris és Eufrátesz völgyében, 2. a nagy Hétita Birodalomban és 3. a Nílus völgyében újra összetalálkozott. Az összetalálkozott ágak egymással testvéresülve, virágzó nemzeteket alkottak, mindenütt kettős királyságot hozva létre és kettős hagyományt ápolva. Ez a „katti” politikai képlet annyira sikeresnek mutatkozott, hogy amikor Őshazájukat elhagyva máshova mentek országokat alapítani, ott is a bevált ősi szervezkedési formulát alkalmazták: a már korábban beérkezett nép-

123) Modern scholars have put forward at least a dozen contradictory hypotheses on the matter. The Hyksos have been asserted to have been Canaanites, Elamites, Hittites, Accadians,

Scythians... (Manethot szerint főniecek) ...the problem therefore still remains unsolved, and the origin of the Hyksos is as mysterious as ever, — Irja 129m. IV. 76 sk.

részeikkel az újonnan érkezettek a teljes jogegyenlőség alapján örök barátságot — vérszerződést — kötöttek, egymással összeházasodtak és mint szilárdan megépített nemzet folytatták életüket.

Az ősök géniusza évezredekre világitott.

AZ ÓSHAZAI MAGYAR NEMZETEK EGYETEMES BÉKEJE FELE

Miután a Nilus-völgyi magyar népek a hyksos néven érkezett hun tömegeket magukba olvasztották, eltanulták tőlük az új harci taktikát és ők maguk is hatalmas harcikocsiparkot szerveztek. Nem elégedtek meg többé a Nilus völgyével, hanem országuk biztonsága érdekében szükségesnek tartották, hogy a Híres Ajtó külső előterét is birtokba vegyék, ahonnan megelőzőleg a sasok hozzájuk berepültek. Sikereiken aztán felbuzdulva, benyomultak Szíriába és az egész Eufráteszig, Haburig terjedő vidéket ellenőrzésük alá kívánták vonni, ami azonban már a hetiták érdekkörébe tartozott. A nagy elgondolás érdekében Amén-Nem-Hét (a nevet író hieroglifákat így is olvashatjuk: A-Mén-Marat), III. Tudó-Mása (Thutmosis), A Tudós (Athotis) és II. Ramás (Ramses) királyok sűrűn vezettek hadjáratokat az új területekre, amelyekből minden akkori kincs: temérdek ló és rabszolga, arany, ezüst, vas és drágakő Egyiptomba ömlött. A hagyomány úgy tudta, hogy II. Ramás király a Habúr folyón is átkelt és messze északkeletre kalandozott el, egészen az Árpádok ősi fészkébe, talán éppen a hyksosok megbosszulására. Állítólag Szcítiába is behatolt, elérte a Don folyót és hadserege egy részét a Meótsi-tenger (!) partján hátrahagyta (!), akik azután benépesítették Colchist.¹²⁴ Az északi peremállamok alávetésével Egyiptom is birodalmi méretekre tágult és nagyhatalmi állását Kr. e. 1550-től kb. Kr. e. 1100-ig változó területállománnyal, de lényegében megtartotta.

Miután mind a három keleti magyar ország: Mezopotámia, Egyiptom és Hétország egyformán birodalomná alakult és egymással szomszédosak lettek, el kellett dönteni, meddig terjedjen egyikük és másikuk befolyási övezte a határzónában és mi legyen a viszony a három kolosszus között? Mellőzve a kézikönyvekből megtudható részleteket, csak az egyiptomi és hetita párbajt említjük, amely évtizedekig tartott s annak során a leghíresebb csatát az Orontes folyó mentén, Kadesnél Kr. e. 1296-ban vagy

124) II. Ramásról Maspero azt írja, meghódította a Vörös-tenger vidékét, Szíriát, Mégiát, Perzsiát, Baktriánát és Indiát; azután: on his return journey through the deserts of Scythia reached the Don (Thanais), where, on the shore of the Maeotic Sea, he left a number of his soldiers, whose descendants afterwards peopled Colchis. It was even alleged that he had ventured into Europe, but that the lack of provisions and the

inclemency of the climate had prevented him from advancing further than Thrace. He returned to Egypt after an absence of nine years, and after having set up on his homeward journey statues and stelae everywhere in commemoration of his victories, 129m. V. 246. Ez a történet nagyon elgondolkasztó minden magyar őstörténet számára!

1286-ban vívták, II. Ramás egyiptomi és Muvatilis hetita király személyes részvételével. Az ütközet lefolyását egyiptomi és hetita források egyképpen leírják és ezek kritikai vizsgálatából kiderül, hogy a hetiták győztek, akik Ramás király egymástól elszakadt hadoszlopait bekerítették, embe-reit letiporták és maga Ramás is csak személyes vitézségével tudott kime-nekülni a körülötte bezáruló gyűrűből. A győzelmet a hetiták ellenfelük taktikai hibájának és saját harckocsijaik fölényének köszönhették. Ramás táborának letiprását egy egykorú kép (26m. 127) jól érzékelteti. A csatáról Muvatilis pecsét alakú okmányt készítettett (29. táblánkon a C és G jel-zetű pecsét; 81m. 205 No. 1, 2), amelynek belső mezőjére helyezett hie-roglifikus szöveg egy négysoros ütemes vers és így hangzik: »1. Erős apa az Ég Ura, 2. Honúr karját is az fogja, 3. Ramás királyt eltiporta, 4. Sebes lován kit keresett.«¹²⁵ Egy másik idevágó pecséten, amelyet II. Mur-silis, más néven Uri Tes-Hub királynak (Kr. e. 1282-1275) tulajdonítanak, a középén elhelyezett képirásos részleget így olvassuk: »Marót Árpád örököse maradt« (81m. 205 No. 4). Ismerünk egy további pecsétet is, amely mintegy harminc évvel fiatalabb s azon ez a szöveg áll: »Marót tíz országá-ban király maradt« (81m. 205 No. 5). Ezek az egykorú, először megszólaltatott becses szövegek azt bizonyítják, hogy az Egyiptomi Birodalom és a Hetita Birodalom erőpróbája nem hozott politikai döntést, mert a háború végez-tével mind a két fél megtartotta eredeti birtokállományát és „maradt” király a saját portáján. A mérkőzés azonban ezúttal sem volt meddő, mert a küzdő felek belátták, hogy egymáshoz való viszonyukat fegyveres erővel nem tudják szabályozni. Nem volt tehát más hátra, mint diplomáciai meg-oldást találni a teljes egyenlőség alapján, egymás jogainak kölcsönös tisz-teletbentartásával. Ez a meggyőződés öltött testet a két birodalom között Kr. e. 1280 és 1269 között kötött örök barátsági szerződésben, amelyet III. Hét-Törzs-Űröse (HAT-TUS-IL-IS) akkori hetita király leányának Ramás egyiptomi királyhoz való feleségüladásával erősítettek meg. A tudósok

¹²⁵) A két azonos pecsét olvasása a jobb-szálon kezdődik és az írásjelek összekapcsolása szerint halad bal felé. Kövessük a jobban látható G figurát. A kinyújtott kézzel tartott jelek felül-ről lefelé: a majdnem ovális ER, a kettős w-hez hasonló jel eS, a szarvhoz hasonló jel APA, a mutatóra emelt ujj AS, AZ, folytatódik az ágak-kal ékesített koronával AGU, majd az arccal RA: Erős apa az Ég Ura. A figurához hozzáépül az anya jelét mutató eszköz AN, a kisebb ember arca AR, UR, az ökörfej AK, attól balra egy majd-nem ovális AR, a hegyes tüske ÁT, a két párhuzamos dupla vonás IS, a mutatóra emelt ujj AS, AZ, alatta egy fog rajza FOGA, együtt: Honúr karját is az fogja. A képen valóban karon fogja az Ég Ura a Honurat. Ezután vissza kell térni a még el nem olvasott részre, kezdve ismét a jobb

szálon ét bal felé haladva. A kinyújtott kar alatt lévő jelek: a kör RA, a szárny MA, alatta a w-hez hasonló jel S, eddig „Ramás”. Tovább lejjebb há-roz egymáshoz sokban hasonló jel: a vonalakkal beárnyékoltt kör Ke, a majdnem ovális RA, a hegyes tüske ÁT: „Keráit”. A következő majdnem ovális ER, EL, a tüske Ti, az ékjel ráhelyezve P (?), a következő majdnem ovális OR, a tüske Ta: „Eltiporta”, együtt, Ramás királyt eltiporta. A vers utolsó sora: a központi alak saruja helyett sze-replő jel Se, annak folytatása a láb BE, a másik saru helyén szereplő jel ismét eS, a látható har-madik lábton ezúttal saru van LO, a nyelv alak-jára szabott kötény-féle ÁN, az egymást fogó két kar KET-KAR, a hátrafelé hajló bot SET: Sebes lován kit keresett. — A majdnem azonos kivételő C pecsét segíti a szöveg jeleinek tisztázását.

véleménye szerint a két birodalom hasonló szerződést már megelőzőleg is kötött egymással — két szerződésről is történik említés — de úgylátszik, azokat nem sikerült betartani. Az újabb szerződés tartósnak bizonyult.

Írásbafoglalt barátsági szerződés, azaz politikai frigy kötése akkoriban igen divatos volt a magyar népek között. Ha ilyen szerződés nagyhatalmak között jött létre, célja a béke megóvása volt és az egyik záradéka kikötötte a szökevények kölcsönös kiadatását és a emigránsok működésének betiltását. Ha viszont ilyen szerződést egy nagyhatalom valamelyik hűbéresével kötött, a szerződés a hűbéres szolgálatait pontosan megszabta: adófizetési és katonaállítási kötelezettségét, bizonyos stratégiai útvonalak őrzését, továbbá a faj meg a hit terjesztését és egyéb, a körülményeknek megfelelő dolgokat. A király viszont, mint hűbérúr, kötelezte magát arra, hogy megvédi vazallusát minden külső támadás ellen és biztosítja, hogy a trón az ő családjában fog öröklődni. Az is benne szokott lenni az ilyen szerződésben, hogy a hűbérúr „kézen fogja vezetni” vazallusát, vagyis ellátja politikai tanácsokkal és ígér neki földet („ígéret földje”), vagy más jutalmat, ha szolgálatait pontosan és ura megalégedésére teljesíti. Ha viszont a szerződést a hűbéres megszegné, az ilyen esküszegőre a szerződés súlyos büntetést helyezett kilátásba, ami rendszerint az esküszegő törzsének, népének kiirtását és országa elkobzását jelentette. A frigy szövegét időtálló anyagra, nemes fémből készült táblára szokták felírni és azt, mint életbevágó és titkos okmányt nagyon gondosan, vallási áhítattal őrizték.¹²⁸

A hetita-egyiptomi örök barátság frigye is roppant fontos okmány volt és olyan gondosan őrizték, hogy szövege ráánkmaradt. A két birodalom között nem is volt többé háborús összeütközés. Hasonló barátsági szerződések szabályozták a harmadik keleti nagyhatalommal, a babiloni vezetésű Mezopotámiával való viszonyt, noha azok szövege eddig még nem került elő. Ennek a kiterjedt szövetségi hálózatnak köszönhető, hogy a Kr. e. 13. századtól kezdve az őshazai magyar népek politikai alakulatai egymással jóviszonyban éltek és főtörékvésük a béke megóvása volt. A magyar népek egymásközti békéjének megteremtése ezidőben már sürgős dolog volt, mert a Régi Keleten új világpolitikai helyzet volt kialakulóban. A magyar népek szomszédságába a környező sivatagokról nagyobb tömegekben más fajtájú népek érkeztek, amelyek kiművelődve a magyar kultúrában, önállóan kezdtek szervezkedni s a magyar területekből itt is, ott is fontos országrészeket szakítottak ki. A sivatagi eredetű népekkel az élet-halálharc elkezdődött!

Áttekintve a jelen első kötetünkben tárgyalt dolgokat, végső megállapításainkat így összegezhetjük: a Régi Keleten a történelem hajnalától

¹²⁸ Olv. 81m. 75 sk, 116. Nagy figyelmet kell fordítanunk arra a gyakorlatra, amely a hűbérúr és hűbéres közti viszonyt szerződéssel szabályozza. A dolgot azért is részleteztük, mert

csak ennek keretében érthető meg a bibliai Öszvetségben hosszan és sokat szereplő, de soká nem tisztázott asszír-zaidó viszony, amiről második kötetünkben részletesebben szólnunk.

kezdve a Kr. e. 13. század közepéig magyar nyelvű népek vitték a főszerepet, akik magukat sokféle névvel nevezték, de valamennyien az úri, árja népek családjába tartoztak. Ez a felismerés az ókori egyetemes történetnek közös és szilárd alapot ad, mert ezentúl azt egységes nyelvi, kulturális és népi folyamatnak tudjuk elképzelni és előadni. A történetírás történetében ez az eredmény kétségtelenül új fejezetet nyit, mert eddigelé az ókor történetét csak mint széteső, tarka népi és vallási egyveleget mutatták be. Második fontos megállapításunk az őshazai magyar népesség létszámára vonatkozik. Ha ugyanis Egyiptom lakosságának hét millióban megállapított létszámát kulcsnak tekintjük és annak alapján a Katti és Babiloni Birodalom népességét is hét-hét millióban állapítjuk meg s körülbelül ugyanannyiban a Kaukázus-Irán vidéki magyar országok létszámát, arra az eredményre jutunk, hogy Őshazánkban a Kr. e. 13. század derekán mintegy harminc millió (30,000,000) magyar élhetett. Amilyen örömmel vesszük tudomásul a kutatások idevágó eredményét, ugyanolyan rémülettel vetjük fel a kérdést: hová lettek, mivé lettek milliókat számoló őseink?

Vége az első kötetnek

o

AZ IDÉZETT MUNKÁK JEGYZÉKE

A szerzők neve előtt álló szám az illető munka rövidített megnevezése. A jegyzetekben az utalásokat ezekkel a mutatószámokkal adjuk. Például: 5m. 72 az ötödik szám alatt megnevezett munka 72. lapját jelenti; 129m. IV. 76 sk az idézett munka negyedik kötetére utal, a 76. és következő oldalra.

- 1m. ADAM Karl: *The Christ of faith. The christology of the Church.* New York, 1962.
- 2m. ALBRIGHT W. F.: *The archaeology of Palestine.* London, 1960.
- 3m. ARBERRY A.J.: *The legacy of Persia.* Oxford, 1953.
- 4m. Art (L) du livre à l'Imprimerie Nationale des origines à nos jours. *Bibliothèque Nationale.* Paris, 1951.
- 5m. BARÁTH Tibor: *A magyar állam adóügye 1605-1648.* Budapest, 1930, Kny. Századok.
- 6m. BARÁTH Tibor: *Kolozsvár-Klausenburg, das Herz Siebenbürgens.* Kolozsvár, 1944.
- 7m. BÁRCZI Géza: *A magyar nyelv életrajza.* Budapest, 1963.
- 8m. BÁRCZI Géza: *A magyar szókinca eredete.* Budapest, 1958.
- 9m. BÁTHORY László: *Összehasonlító nyelvtudomány és a szumírok.* Magyar Szemle. Sao Paulo, 1954, 1955.
- 10m. BAYLEY Harold: *The lost language of aymbolism.* 2 vol. London, 1912.
- 11m. BEIGBEDER Olivier: *Le symbolique.* Paris, 1957.
- 12m. BEKE Ödön: *A csereiszek (márik) népköltészeté és szokásai.* I. Budapest, 1951.
- 13m. BENDEFY László: *Kunmagyar. A kaukázusi magyarság története.* Amerikai Magyar Hang, New York, 1955.
- 14m. BERTHELOT André: *L'Asie ancienne centrale et sud-orientale d'après Ptolémée.* Paris, 1930.
15. BIRKET-SMITH Kaj: *The path of culture. A general ethnology.* Madison and Milwaukee, 1965.
- 16m. BOBULA Ida: *A sumér-magyar rokonság kérdése.* Buenos Aires, 1961.
- 17m. BOBULA Ida: *Sumerian affiliations. A plea for reconsideration.* Washington, 1951.
- 18m. BOUILLET M. N.: *Dictionnaire classique de l'Antiquité sacrée et profane.* 2 vol. Paris, 1841.
- 19m. BOUSQUET G. H.: *Les Berbères.* Paris, 1957.
- 20m. BOWMAN John: *Early civilizations. The universal history of the world, vol. I.* New York, 1966.
- 21m. BRANSTON Brian: *The lost gods of England.* London, 1957.
- 22m. BRODRICK M., MORTON A.: *A concise dictionary of Egyptian archaeology.* London, 1922.
- 23m. BUDGE E. A. Walls: *The Book of the Dead.* London, 1956.
- 24m. BUDGE E. A. Walls: *The Book of the Dead. The hieroglyphic transcript of the papyrus of Ani, the translation into English and an Introduction.* New York, 1960.
- 25m. BUDGE E. A. Wallis: *Egyptian language. Easy lessons in Egyptian hieroglyphics with sign list.* London, 1958.
- 26m. CERAM C. W.: *A hetiták regénye. Hegyi Márton fordítása.* Budapest, 1964.
- 27m. CERAM C. W.: *The secret of the Hittites.* New York, 1956.
- 28m. CÉSAR: *La guerre des Gaules.* Par Maurice Rat. 2 vol. Paris, 1955.
- 29m. CHADWICK John: *The decipherment of Linear B.* Cambridge, 1958.
- 30m. CHAMBERLAIN Houston Stewart: *Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts,* 2 Bde. München, 1938.
- 31m. CHARLES-PICARD Gilbert et Colette: *La vie quotidienne à Carthage au temps d'Hannibal. Ille siècle avant Jésus-Christ.* Paris, 1958.
- 32m. CHIERA Edward: *They wrote on clay. The Babylonian tablets speak today.* Chicago, 1956.
- 33m. CHILDE Gordon: *The Danube in prehistory.* Oxford, 1929.
- 34m. CHILDE Gordon: *The prehistory of European society.* London, 1958.
- 35m. CHILDE Gordon: *What happened in history.* Edinburgh, 1954.
- 36m. CIHAR C., etc.: *Symbolae ad studia Orientis pertinentes Frederico Hrozny dicatas quas ediderunt. Pars prima.* Praha, 1949.
- 37m. CLARK R. T. Rundle: *Myth and symbol in ancient Egypt.* London, 1959.
- 38m. CLEATOR P. E.: *Lost languages.* New York, 1961.
- 39m. COLE Sonia: *The prehistory of East Africa.* London, 1954. Újabb bővített kiadása 39m-bis, 1965.
- 40m. CONTENAU G.: *La civilisation des Hittites et des Hurrites du Mitanni.* Paris, 1948.

- 41m. COOK Stanley: An Introduction to the Bible. London, 1954.
- 42m. COTTRELL Leonard: The anvil of civilization. New York, 1957.
- 43m. COTTRELL Leonard: The bull of Minos. London, 1956.
- 44m. CSALLÁNY Dezső: A székely-magyar rovásfírás történetéhez. Budapest, 1966. Kny. Archaeologiai Értesítő.
- 45m. CZEGLÉDY Károly: 4—9. századi népmozgalmak a steppén. Budapest, 1954.
- 46m. DAUZAT Albert: La toponymie française. Paris, 1946.
- 47m. DAVIES A. Powell: Ten Commandments. New York, 1956.
- 48m. DAVIES S.: Race relations in ancient Egypt Graak, Egyiptian, Hebrew, Roman. London, 1951.
- 49m. DE BURGH W. G.: The legacy of the Ancient World. Vol. I. London, 1955.
- 50m. DE VOS Michel: Histoire de la Yougoslavie. Paris, 1955.
- 51m. DESROCHES-NOBLECOURT Christiane: Tankamen. Ufe and death of a pharaoh. New York, 1965.
- 52m. DORESSÉ Jean: L'empire du Prêtre-Jean. L'Ethiopie antique. L'Ethiopie médiévale. 2 vol. Paris, 1957.
- 53m. DOWSON John: A classical dictionary of Hindu mythology and religion, geography, history and literature. London, 1953.
- 54m. EDWARDS I. E. S.: The pyramids of Egypt. London, 1955.
- 55m. Egypt (L). Encyclopédie par l'image. Paris, 1930.
- 56m. Egyptian art. Guide to collections. New York, 1962.
- 57m. Egyptian mythology. New York, s.d.
- 58m. Egyptian wall paintings from tombs and temples. New York, 1962.
- 59m. EMERY Walter: Archaic Egypt. Edinburgh, 1961.
- 60m. Encyclopaedia Biblica. A critical dictionary of the literary, political and religious history, the archaeology, geography and natural history of the Bible. 4 vol. London, 1899—1903.
- 61m. EPSTEIN Isidore: Judaism. A historical presentation. London, 1960.
- 62m. FEHÉR MI Jenő: Képek a magyar sámlánkvizdők történetéből. Warren, Ohio, 1967.
- 63m. FERENCZY Endre: A magyar föld népeinek története a honfoglalásig. Budapest, 1958.
- 64m. FETTICH Nándor: A szállégsomlyói kincs. Budapest, 1932.
- 65m. FETTICH Nándor: La trouvaille de tomb princière hunnique á Szeged-Nagyszéksós. Budapest, 1953.
- 66m. FILIP Jen: A keka civilizáció és öröksége. Horváth Ferenc fordítása. Budapest, 1966.
- 67m. FLAVIUS Josephus: A zsidók története, XI—XX. könyv. Fordította Révay József. Budapest, 1966.
- 68m. FOKOS-FUCHS D. R.: Volksdichtung der Komi (Syrjänen). Gesammelt und herausgegeben von. Budapest, 1951.
- 69m. FRANKFURT Henry: The birth of civilization in the Near East. New York, 1956.
- 70m. FRASER James George: Adonis, Attis, Osiris. 2 vol. New York, 1961.
- 71m. FRIEDMANN Georges: Fin du peuple Juif? Paris, 1965.
- 72m. GAER Joseph: How the great religions began. New York, 1956.
- 73m. GHIRSHMAN R.: Iran from the earliest times to the Islamic conquest. Búngay, 1954.
- 74m. GILGAMES, Ékíráos akkád eposzok. Fordította Rákos Sándor. Budapest, 1960.
- 75m. GOLDBERG B. Z.: The sacred fire. The history of sex in religion. New York, 1962.
- 76m. GONDA J.: A sanskrit reader. Utrecht, 1935.
- 77m. GOSZTONYI Kálmán: Művelődéstörténeti és nyelvudományi egyeztetések. Ahogy lehet. Paris, 1959.
- 78m. GOURVIL Franca: Langue et littérature bretonnes. Paris, 1952.
- 79m. GROOT Gerard, J.: The prehistory of Japan. New York, 1951.
- 80m. GROUSSET René: L'empire des steppes. Attila, Gengis-Khan, Tamerlan. Paris, 1952.
- 81m. GURNEY O. R.: The Hittites. Búngay, 1964.
- 82m. GYÖRFFY György: Krónikáink és a magyar őstörténet. Budapest, 1948.
- 83m. GYÖRFFY György: A magyarok elődeiről és a honfoglalásról kortársak és krónikások híradásai. Budapest, 1958.
- 84m. GYÖRFFY György, Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza, A—CS. Budapest, 1963.
- 85m. HABERLANDT Michael: Ethnology. London, 1920.
- 86m. HAJDÚ Péter: Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962.
- 87m. HALL H. R.: The ancient history of the Near East from the earliest times to the battle of Salamis. London, 1952.
- 88m. HAMBIS Louis: La Sibérie. Paris, 1957.
- 89m. HAMPÉL József: A régibb középkor emlékei Magyarhonban. II. rész. Budapest, 1897.

- 90m. HARRISON R. K.: Teach yourself Hebrew. London, 1955.
- 91m. HAWKES Jacquetta, WOOLEY Leonard: Prehistory and the beginning of civilization. New York, 1963.
- 92m. HENNING VON DER OSTEN Hans: Die Welt der Perser. Stuttgart, 1956.
- 93m. HERING Elisabeth: Az írás rejtélye. Vajda Endre fordítása. Budapest, 1966.
- 94m. HERODOTOS: History. 2 vol. Every Man's Library 405, 406. London, 1949.
- 95m. HERODOTUS: The histories. Trad. Aubrey de Sellincourt. Edinburgh, 1961.
- 96m. HIGOUNET Charles: L'écriture. Paris, 1959.
- 97m. Holy Bible (The), King James version. Cleveland-New York, s.d.
- 98m. Holy Bible (The). London, 1949.
- 99m. HOMER: The Odyssey. Translated by George Herbert Palmer. New York, 1962.
- 100m. HOMER: The Illiad. Translated by Alston Hurd Chase and William G. Perry Jr., New York, 1960.
- 101m. HOOKE S. H.: Babylonian and Assyrian religion. London, 1953.
- 102m. HUBERT Henry: Les Celtes. 2 vol. Paris, 1950.
- 103m. HUS Alain: Les Etrusques. Peuple secret. Paris, 1957.
- 104m. ISPAY Ferenc: Magyar föld- és néprajz. Cleveland, 1958.
- 105m. JACOBI Bernhard: Templomok és paloták. Borzák István fordítása. Budapest, 1966.
- 106m. JAHN Hugo: Hand composition. New York, 1947.
- 107m. JAMES E. O.: Prehistoric religion. A study in prehistoric archaeology. London, 1957.
- 108m. JAMES T. G. H.: Sculptures Egyptiennes. Collection d'Art UNESCO. S.I., s.d.
- 109m. Jewish people (The). Past and present. Vol. I. New York, 1946.
- 110m. KITTO H.D.E.: The Greeks. Edinburgh, 1956.
- 111m. Koran (The). Ed. J. M. Rodwell. New York, 1953.
- 112m. KRALLERT Wilfried, etc.: Atlas zur Geschichte der deutschen Ostiedlung. Berlin, s.d.
- 113m. KRAMER Samuel Noah: Twenty-five firsts in man's recorded history. From the tablets of Sumer. Indian Hills, 1956.
- 114m. KRAMER Samuel Noah: Sumerian mythology. New York, 1961.
- 115m. KRAMER SAMUEL Noah: The Sumerians. Their history, culture and character. Chicago, 1964.
- 116m. KROHN Gyula: A finnugor népek pogány Isteniszelete. Fordította Bán Aladár. Budapest, 1908.
- 117m. LÁSZLÓ Gyula: Östörténetünk legkorábbi szakaszai. A finnugor östörténet régészeti emlékei a Szovjetföldön. Budapest, 1961.
- 118m. LIGETI Lajos (szerk): A magyarság östörténete. Budapest 1943.
- 119m. LIPIN L., BELOV A.: Az ékirás regénye. Oroszból fordította Borzák István. Budapest, 1956.
- 120m. LISSNER Ivar: The living past. Translated from German by J. Maxwell Brownjohn. New York, 1957.
- 121m. LLOYD Seton: Foundations in the dust. Bristol, 1955.
- 122m. LLOYD Seton: Early Anatolia. London, 1956.
- 123m. LUKÁCSY Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakóhelyei. Kolozsvár, 1870, utánnomás 1957.
- 124m. LUKMAN Niel Clausen: Skjoldunge and skiflinge. Hunnen- und Herulenkönige in ostnordischer Überlieferung. Kopenhagen, 1943.
- 125m. Magyar (A) östörténet kérdései. A Magyar Nyelvtudományi Társaság vitaülése 1953 december 1. Budapest, 1955.
- 126m. Magyarország helységnévtára, 1944. Budapest, 1944.
- 127m. Magyarországtól (A) elcsatolt területek községeinek és városainak névjegyzéke, 1944. Budapest, 1944.
- 128m. MARQUES-RIVIERE Jean: Histoire des doctrines ésothériques. Paris, 1950.
- 129m. MASPERO G.: History of Egypt, Chaldea, Syria, Babilonia and Assyria. 6 vol. London, s.d.
- 130m. MASSON-OURSEL Paul, etc.: Ancient India and Indian civilization. London, 1951.
- 131m. MATZ Friedrich: Kreta, Mykene, Troja. Die minoische und die homerische Welt. Stuttgart, 1956.
- 132m. MEAD Margaret: Coming of ege in Samos, New York, 1956.
- 133m. MEILLET A.: Les langues dans l'Europe nouvelle. Paris, 1928.
- 134m. MELICH János: Dolgozatok II. Budapest, 1963.
- 135m. MELLOU Camille: Suomi ou le bonheur de Finlande. Paris, s.d.
- 136m. MÉSZÁROS Gyula: Kelet-Európe néptörténete: chattiak és skythák. 2. füzet. Szeged, 1938.
- 137m. MÉSZÁROS Gyula: A másfélvezeresztenős magyar nemzet. New York, s.d.
- 138m. MOLEM: L'Iran ancien. Paris, 1965.

- 139m. MONGAIT A. L.: *Archaeology in the USSR*. London, 1961.
- 140m. MONTET Pierre: *La vie quotidienne en Egypte au temps des Ramsés*. XIIIe—XIIe siècles avant J.C. Paris, 1946.
- 141m. MOÓR Elemér: *A nyelvtudomány mint az ősi és néptörténet forrástudománya*. Budapest, 1963.
- 142m. MOSCATI S.: *Histoire et la civilisation des peuples Sémitiques*. Paris, 1955.
- 143m. MOSCATI Sabatino: *The face of the Ancient Orient. A panorama of Near Eastern civilizations in pre-classical times*. New York, 1962.
- 144m. MUNKÁCSY Bernét, KÁLMÁN Béla: *Manysi (vogul) népköltési gyűjtemény*. III/2: *Mévednekek*. Budapest, 1952.
- 145m. NÉMETH Gyula: *A nagyszentmiklósi kincs feliratai*. Budapest, 1932.
- 146m. NÉMETH Gyula (szerk.): *Attila és hunjai*. Budapest, 1940.
- 147m. NEUBERT Otto: *The valley of the kings*. London, 1957.
- 148m. NOUGAYROLL Jean, AYNARD J. M.: *La Mésopotamie*. Paris, 1965.
- 149m. PADÁNYI Viktor: *Dentumagyarla*. Buenos Aires, 1963.
- 150m. PALLOTTINO M.: *The Etruscans*. London, 1955.
- 151m. PÁRDUCZ Mihály: *Denkmäler der Sarmatenzeit Ungarns*. Bd III. Budapest, 1950.
- 152m. PITTARD Eugène: *Les races et l'histoire*. Introduction ethnologique à l'histoire. Paris, 1953.
- 153m. RAGOZIN Jénaide A.: *Chaldea from the earliest times to the rise of Assyria*. London, 1896.
- 154m. RENOU Louis: *Histoire de la langue sassrite*. Paris-Lyon, 1956.
- 155m. RICE Tamara Telbot: *The Scythians*. London, 1963.
- 156m. RÓHEIM Géza: *Hungarian and Vogul mythology*. New York, 1954.
- 157m. ROTH Léon: *La pensée juive, facteur de civilisation*. Paris, 1954.
- 158m. *Sainte-Bible (La)*. Version complète d'après les textes originaux par les moines de Maréssous. Brain-le-Comte, 1950.
- 159m. SAKS Edgar V.: *Aesth*. An analysis of an ancient European civilization. Montreal, 1960.
- 160m. SCHMÖCKEL Hartmut: *Ur, Assur und Babylon. Drei Jahrtausende im Zwischenstromland*. Stuttgart, 1955.
- 161m. SCHMÖCKEL Hartmut: *Das Land Sumer*. Stuttgart, 1956.
- 162m. SEBESTYÉN Gyula: *A magyar rovásírás híteles emlékei*. Budapest, 1915.
- 163m. SEVIN Heinrich: *Die Gebilden*. München, 1955.
- 164m. SOMOGYI Ede: *Szumírok és magyarok*. Budapest, 1903.
- 165m. STEFFENSEN James L.: *Ancient Greece. The universal history of the world*, vol. II. New York, 1966.
- 166m. SWEET Henry: *The history of language*. London, 1930.
- 167m. SZENTPÉTERY Emericus (ed.): *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum*. 2 tom. Budapest, 1937, 1938.
- 168m. SZÖLLÖSY Sándor: *Szittyák, hunok, avarok, magyarok*. Schloss Teising, Germany, s.d.
- 169m. *Tájékoztató*, 1961. Tagjai számára kiadja a Szumir-Magyar Tudományos Társaság. Buenos Aires, 1961.
- 170m. THOMAS Edith B. (szerk.): *Archäologische Funde in Ungarn*. Budapest, 1956.
- 171m. THUKYDIDES: *The history of the Peloponnesian war*. Everyman's Library, 455. London, 1952.
- 172m. *Tutankhamun treasures. Trésora de Toutankhamon*. Montreal, 1964.
- 173m. UJVÁRI Péter (szerk.): *Zsidó lexikon*. Budapest, 1929.
- 174m. UNDI Mária: *Hungarian fancy needlework and weaving*. Budapest, s.d.
- 175m. *Ungarn. Das Antlitz einer Nation*. Budapest, 1940.
- 176m. UNGNAD Arthur: *Grammatik des Akkadischen mit Übungsbuch*. München, 1949.
- 177m. UXBOND F. A.: *Munde—Magyar — Maori*. An Indian link between antipodes. New tracks of Hungarian origins. London, 1928.
- 178m. VÁMBERY Ármán: *A magyarság bölcsőjénél*. A magyar-török rokonság kezdete és fejlődése. Budapest, 1914.
- 179m. VERCOUTER Jean: *L'Égypte ancienne*. Paris, 1957.
- 180m. WADDELL L. A.: *Egyptian civilization. its Sumerian origin and real chronology and Sumerian origin of Egyptian hieroglyphs*. London, 1930.
- 181m. WADDELL L. A.: *The Indo-Sumerian seals deciphered. Discovering Sumerians of Indus Valley as Phoenicians, Barats, Goths, etc., famous Vedic Aryans, 3100-2300 B.C*. London, 1925.
- 182m. WADDELL L. A.: *The Phoenician origin of Britons, Scots and Anglo-Saxons*. London, 1924.

- 183m. WADDELL L. A.: A Sumer-Aryan dictionary. Part I: A—F. London, 1927.
- 184m. WILLETTS R. F.: Cretan cults and festivals. London, 1962.
- 185m. WOOLLEY Leonard: A forgotten kingdom. London, 1953.
- 186m. WOOLLEY Leonard: Ur of the Chaldees. London, 1954.
- 187m. ZAMAROVSKY Vojtech: Kezdetben volt Sumer. Csorba Lajos fordítása. Budapest, 1966.
- 188m. ZSIRAI Miklós: A finnugorság ismertetése. Budapest, 1963.

Első könyv

HUN-MAGYAR TESTVÉRISÉG KÁRPÁTORSZÁGBAN

Mit találunk a kézikönyvekben a hunokról és a magyarokról? 13

Kik a hunok? 13 l. — Kik a magyarok? 17 l. — Beszélhetünk-e hun-magyar testvériségről? 25 l.

A hunok nyelvemlékei 27

Milyen nyelven beszéltek a hunok? 27 l. — Mit tudunk a hun vagy székely írásmódról? 29 l. — Szemelvények a székely-magyar rovásírás emlékeiből, 34 l. — A hunok rovással írt magyar nyelvű okmányai, 36 l.

A kárpáti Hunország népeinek faji sajátosságai és népnevei 46

Embertani megfigyelések, 46 l. — A Hungar és Magyar név értelme, 61 l. — A Székely, Kus és Turki név értelme, 56 l.

Második könyv

A HUNOK ÉS MAGYAROK ŐSHAZÁJUKBAN: A RÉGI KELETEN

Első benyomásaink az Őshazáról 65

Az Őshazára utaló ismert adatok, 65 l. — Az Őshaza személy- és helyneveiben megőrzött magyar szókincs, 68 l. — Az Őshaza történeti éghajlata és első gyarmatosai, 76 l.

Magyar volt-e a Régi Kelet kultúrnyelve? 81

A kutatások jelen állapota, 81 l. — Az úgynevezett szumír és egyiptomi nyelv eredetileg ugyanaz a nyelv, 87 l. — A szumír és egyiptomi nyelv egyformán magyar nyelv, 91 l.

Rengeteg a Kr. e. évezredekben eredő magyar nyelven írt okmány... 98

Az írás eredete, 98 l. — Az ősbazai írásmódok alapelvei, az olvasás és az ábécés átírás, 104 l. — Rovásjelekkel írt keleti magyar nyelvemlékek, 109 l. — Egyiptomi hieroglifákkal írt magyar nyelvemlékek, 119 l. — Ékjelekkel írt mezopotámiai magyar nyelvemlékek, 127 l. — Tiszta képrással írt magyar nyelvemlékek, 132 l.

A magyar népek őshazai hitvilága	139
<p>Az úgynevezett termékenységi vallás, 139 l. — A napközpontú világkép, 146 l. — Hol laktak az istenek? 149 l. — Az istennevek írása, 152 l. — Mi történik a halál után? 165 l. — A temetkezési helyekről, 162 l. — Néhány szó a Halottak Könyvéről, 166 l.</p>	
A magyar népek őshazai államszerkezete	170
<p>A királyi intézmény és a közigazgatás, 170 l. — A királyok trónnevel és uralkodói címei, 173 l. — Uralkodói jelvények, 177 l. — A papi intézmény, 180 l. — A vallás politizálódása, 187 l.</p>	
Az Őshaza néptörténete	192
<p>Az Őshaza északi felének benépesítése, 192 l. — Az Őshaza déli felének benépesítése, 199 l. — A magyarok északra vonulása, 203 l. — A magyar-hun testvériség kialakulása Mezopotámiában, 210 l. — Testvérfülés a Földközi-tenger keleti partvidékén, 214 l. — Magyar-hun testvérfülés a Nílus völgyében, 217 l. — Az őshazai magyar nemzetek egyetemes békéje felé, 230 l.</p>	
Az idézett munkák jegyzéke	234
Tartalom	239

★ ★ ★